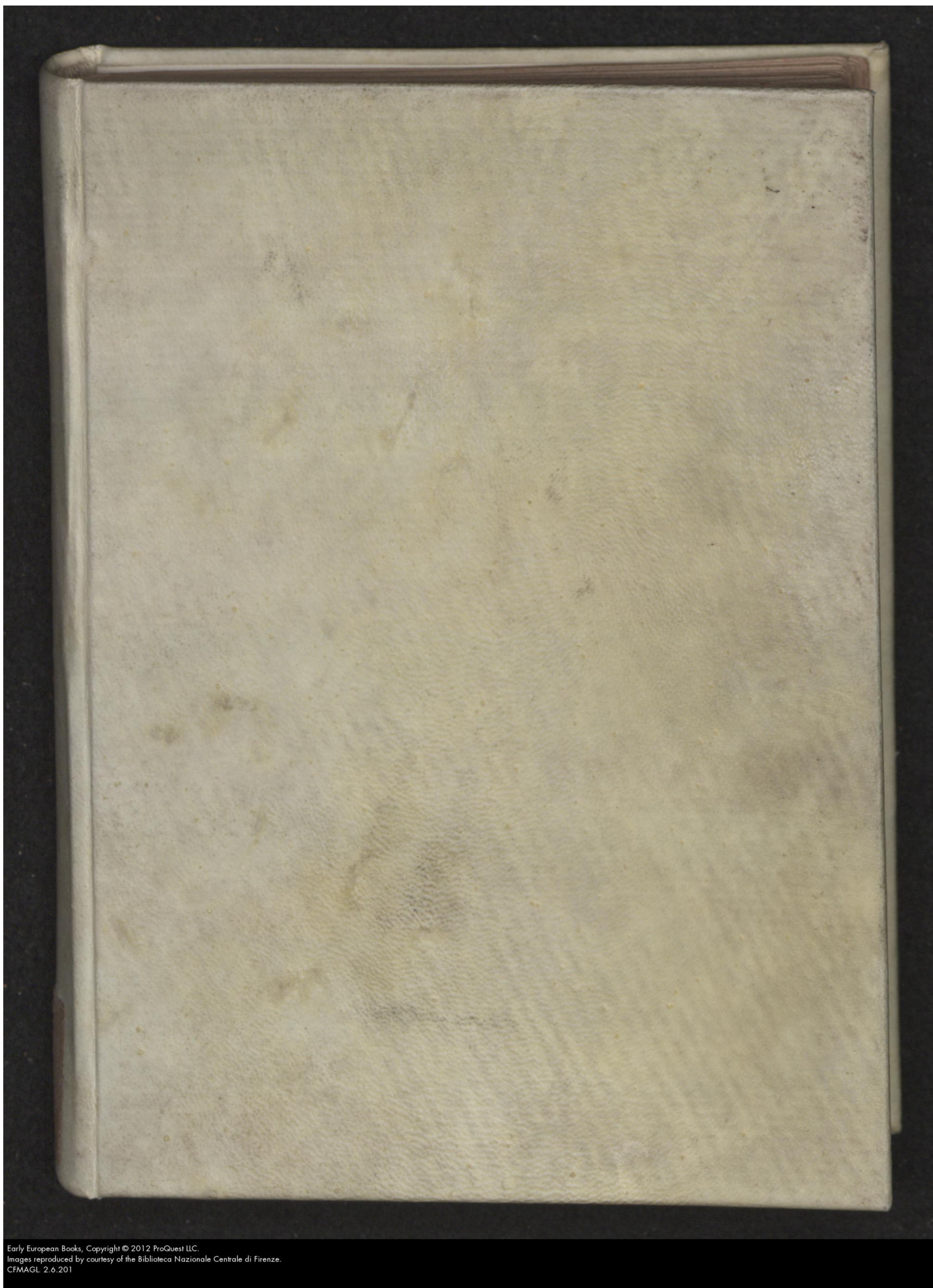
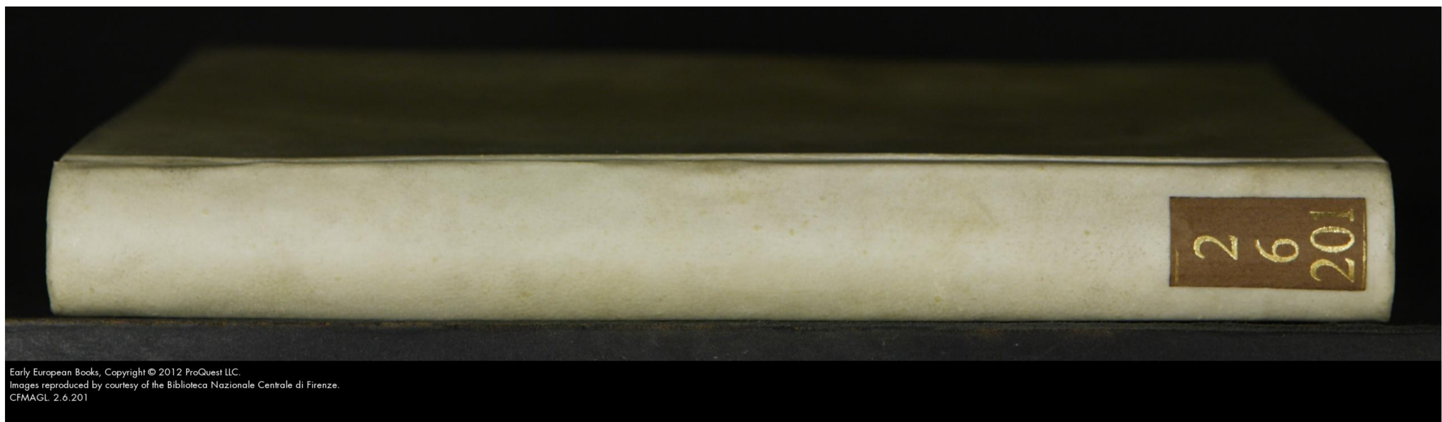
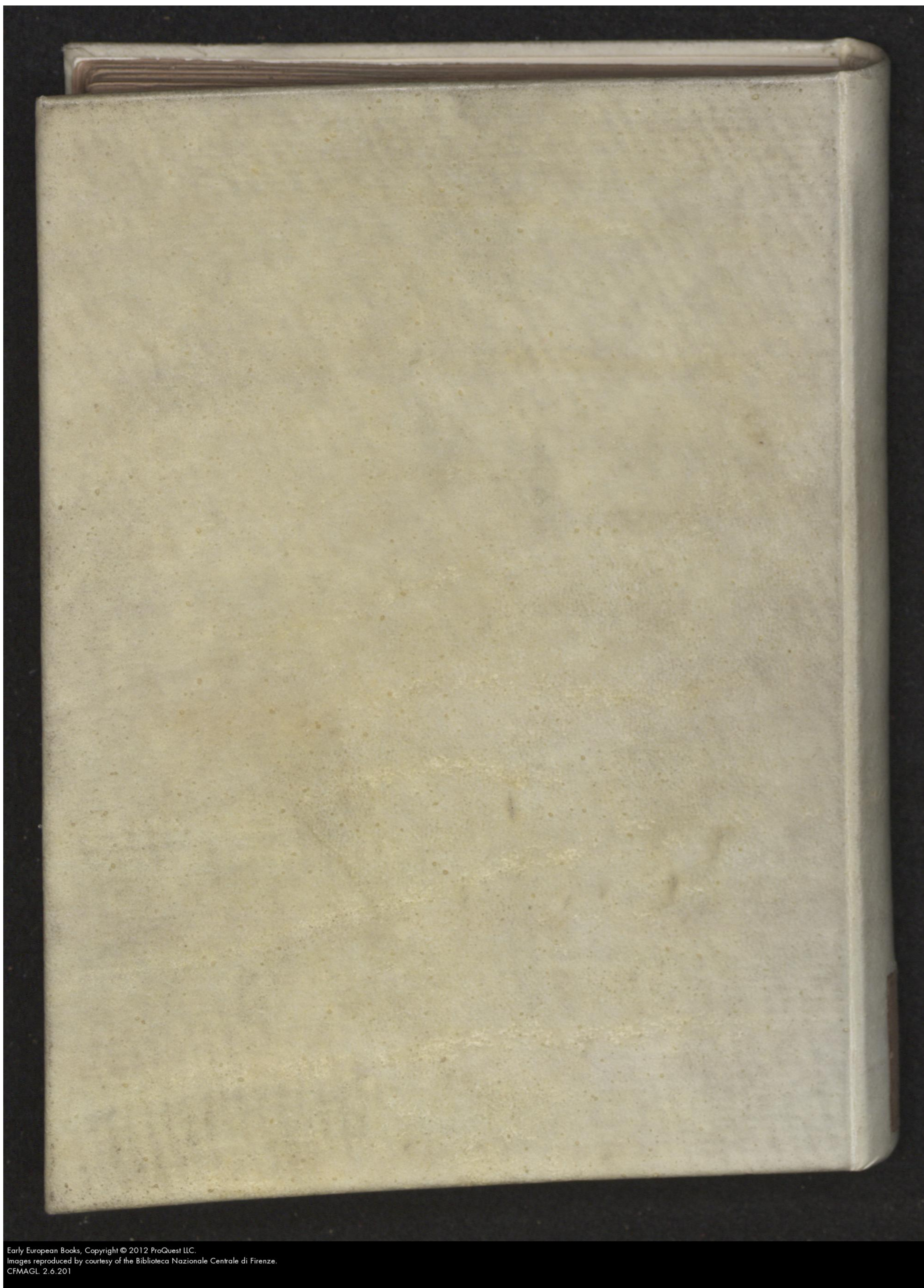

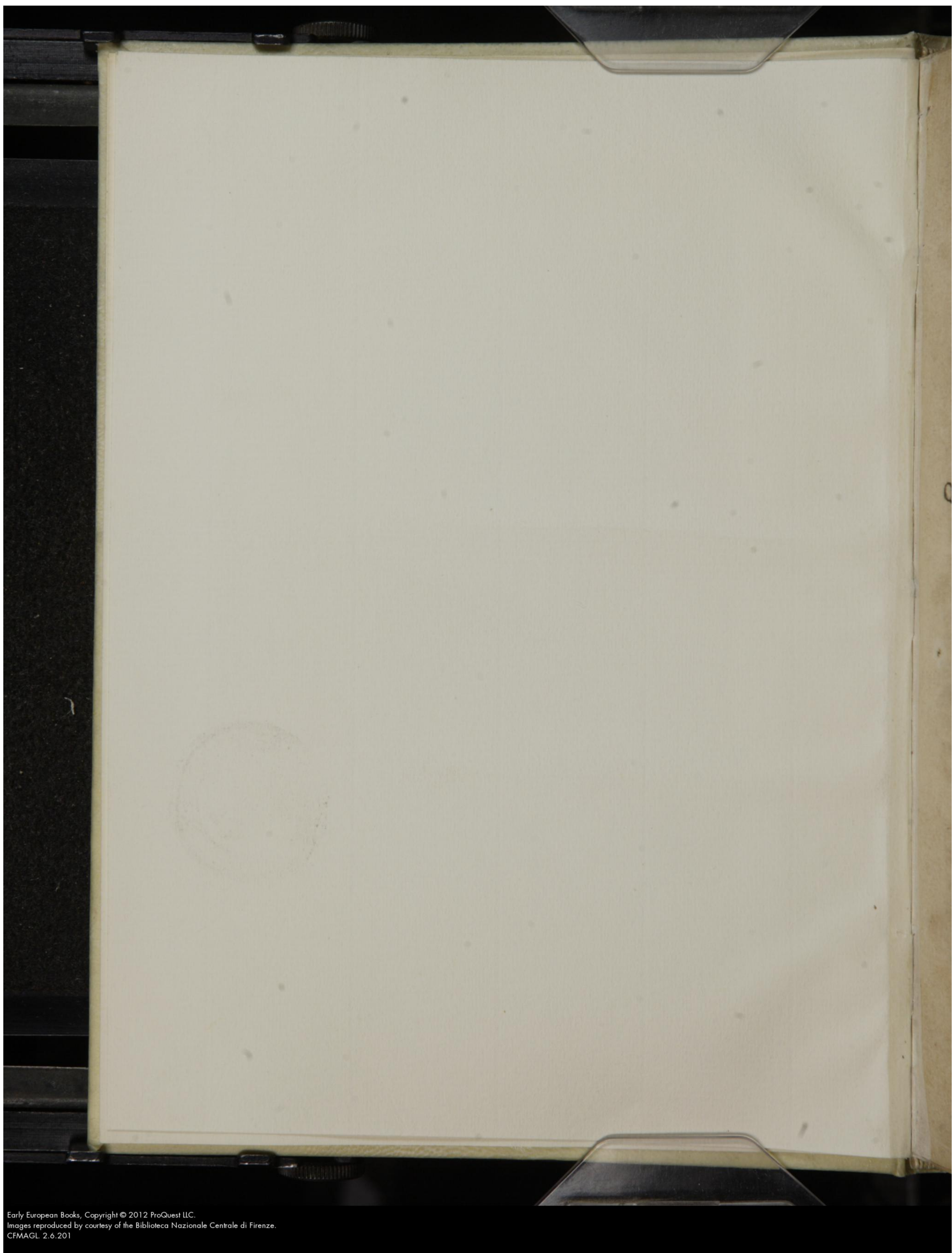

2
6
201

DISSERTATIONES QUATUOR,

QUIBUS

EPISCOPATUS JURA

EX

S. Scripturis & Primæva Antiquitate

ADSTRUUNTUR,

Contra ſententiam D. BLONDELLI ET ALIORUM.

Quibus præmittitur diſſertatio procemialis, de *Antichriſto*, de *Myſterio Iniquitatis*, de *Diotrephe*, & ἐν παρόδῳ, de *Gnoſticis*, ſub Apoſtolorum ævo ſe prodentibus.

Authore *Henrico Hammond*, S.S. Theol. Profeſſore,
PRESBYTERO ANGLICANO.

LONDINI,
Typis *J. Fleſher*, impenſis *R. Royſton* in vico vulgo voc. Ivie-Lane. 1651.

EPISTOLA

AD

Virum Integerrimum.

§. 1. QUæris à me, *vir Integerrime*, quid rei ſit, aut quid in excuſationem noſtram apud exteros obtendi poſſit, quâ ratione, aut quibus demum patrociniis propugnanda Gentis exiſtimatio (ſeu potiùs cœli hominúmque invidia amolienda) ſit, quòd, cùm duo inter *Reformatos* magna nomina, *Claudius Salmaſius*, & *David Blondellus*, *Epiſcoporum* ordinem tam ſtrenuè & prolixè invaſerint, univerſa apud nos literatorum natio (quæ ſatis novit, non ſolùm fortunas & famam ſuas, verùm & ipſum corporis *Chriſti* καταρτισμὸν cum dignitate iſtius ordinis conjuncta eſſe) tam profundo interim ſilentio rem omnem permiſerit, ex torpore ſeu veterno ſuum, quo jamdiu ſepulta gens apud proximos eviluit, nullâ hoſtium provocatione aut minis, nullâ calamorum, quaſi arundinum, apparatu, nullo pugnantium celeuſmate, nullis triumphantium vel *Io* canentium ἀλαλυγμοῖς excitanda.

§. 2. Nec certè diſſimulaverim, illud nobis expectandum fuiſſe, ut, qui res noſtras per decennium utrique regimini tam *ſæculari*, quàm *Eccleſiaſtico* adeò improſperè ſuccedentes, (*Benigniſſimo Patre*, ob impietates & *Sacrilegia* noſtra, ſic jubente) vel qui *Genium Populi*, & præcipuè literatorum apud *Anglos* ingenium è longinquo, & non ſuis, ſed aliorum oculis perluſtraverint, hanc nobis dicam impingerent.

§. 3. Verùm, cùm recognoverint viri boni, rerúmque, & exiſtimationum noſtrarum περιεργότεροι indaga-

tores, quàm nón calamis hîc, sed sclopetis, non pacatis animorum, sed ferocibus brachiorum impulsibus, res universa gesta fuerit, quàm nobis jamdiu nihil profuerint, imò quàm (miserandâ sorte) obfuerint firmissimarum rationum momenta, quibus contra populares & contribules nostros (districtis ensibus omnes controversiarum nodos discindere paratos, nec syllogismis, sed tormentis, bellicísque omne genus machinis, *acropoles* nostras impetentes) *Episcoporum* Jura, non indiligenter, sed tamen frustra, tuebamur: Cùm rursus meminerint (quemadmodum *insula* hæc, naturâ contra exteros munita, eorum jamdiu formidinem abjecit, à quibus toto Pelago *divisa* fuerit, sic &) *Ecclesiam Anglicanam*, quamvis cum *Universâ Primitivâ Ecclesiâ* & cum aliis omnibus, quibus ista non displicuit, concordiam intimam sedulò colat, αὐτονομίας tamen jure gaudentem, & (sub *Monarchâ* primùm, *Fidei Defensore*, *Christíque* in *Regno* ipsius *Vicario*, dein, salvis *Regni juribus*, sub *Primate* suo) αὐτοκέφαλον, suis privilegiis munitam, suis columnis innixam, nullíque externo tribunali ὑπεύθυνον, causam suam coram *transmarinis* actoribus neutiquam dicendam censuisse, nec quidem anxiè aut solicitè curavisse, quam de ipsâ (utcunque asperam) sententiam dissentientium unus aut alter, injussus pronunciaverit: Cùm denique in mentem revocaverint, quantò magis in evolvendis, quàm scribendis libris *Doctores*, & *Professores* nostri operas & diligentiam suam exercuerint, quàm obnixè laboraverint omnigenâ lectione dogmata firmare, antiqua statuminare, illúdque *Nicenorum Patrum* διάταγμα, [τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω] *Reformationis Anglicanæ* fundum, pectoribus intimis imbibendum proponere, adeóque omnes, curæ ipsorum commissos, ex *Scripturis* & *Patribus* ad omnigenam puritatem, simúlque πραότητα instituere, nec tam inimicitias cum aliis, quàm cum suis, & *universâ* (quatenus per *Dei* verbum licuerit)

licuerit) *Ecclesia Christi* pacem custodire; cum hæc, inquam, omnia solerti & pacatâ mente recoluerint, desinent tandem mirari, aut portenti loco habere, quòd quibus nec animus, nec arma, nec calami, nec argumenta ad propulsandum omnem adversariorum insultum defuerint, iis tamen quandoque uti non placuerit, aut cum exteris, & curæ nostræ neutiquam commissis, supervacaneam & inutilem miscere disputationem, cùm asperioribus telis, & ex *Vulcani*, non *Minervæ* officinâ petitis, domi res tota ageretur.

§. 4. Nobis interim ex adverso, nec enim diffitemur, cumulatiorem *admirationis* simul, ac *querelarum* materiam *D. Blondellus* suppeditavit, qui cùm *Reformatæ* in *Galliâ Ecclesiæ* defensionem à contribulibus suis ipsi satis honorificè impositam in se receperit, simúlque à doctis hujus sæculi viris magnæ diligentiæ, plurimæ lectionis famam reportaverit, adeò tamen nullâ aut *Ecclesiæ nostræ* curâ, aut miseriarum sensu tangebatur, ut è contra *Oppressos* acriùs pungendos, afflictos conterendos existimaret, ideóque [a] *Britannias nostras*, provinciam satis squallidam, & non suam, ipsius tamen judicio subjiciendas, calculo opprimendas censeret, & de *Ecclesiâ* nostrâ (cui ante annos non multos, cùm rebus pacatis & prosperis uteretur, eum non adeò infensum fuisse certis indiciis nobis innotuit) ægrâ jam, & vacillante, & animam quasi ipsam, inter intestinas turbas, & clades, agente, ilico *triumphos* agere moliretur.

[a] *Universis Dei O. M. servis occidente toto, maximè vero per Britannias* D. Blondellus *salutem precatur. Ep. nuncup. inscript.*

§. 5. Quod tamen idem de *Cl. Salmasio* nolim à nobis dictum putetur, qui *virum eximiæ eruditionis* non modò utroque isto crimine ἀλλοτριοεπισκοπίας, & ἀσπλαγχνίας palàm liberamus (ut qui in prioribus scriptis suis nullibi, quod scimus, in agrum nostrum falcem suam immiserit, aut in *Ecclesiam Anglicanam* calamum strinxerit) sed etiam *Episcopis* nostris (quos & *necessarios* & *retinendos* disertè [b], pronunciavit) multò æquiorem,

[b] *Defens. Reg. Præf. fol. 4.*

&

& ἰσοβαθμίας *Ecclesiasticæ propugnatoribus* meritò infen-
[a] *Def. Reg. capite præcipue X.* p. 352, 353. 357. 362, 363. 375.
siorem, ex ipsius post *Caroli Regis* πλείωσιν [a] edito scripto, agnoscimus, & gratulamur.

§. 6. Cæterùm, ut ad *D. Blondellum* revertamur, *virum* itidem inter *primos* Collegarum suorum *eruditum*, at in hoc, quo nos ferire & opprimere voluit, *argumento*, non à nobis longiùs, & ab *Apostolicâ Catholicâ Christi Ecclesiâ*, quàm à *Doctissimis fratribus* suis, sat scio, à *Magno Isaaco Casaubono*, & *optimo sene Petro Molinæo* abeuntem, licebit pauculis interpellare, & notissimi facti sensum, quo tangimur, etiam palàm exponere.

§ 7. Certè si hoc sit arctiorem cum *Christo* nostro suavissimo, & lenissimo ἀρχιατρῷ unionem profiteri, si hoc defæcatiorem puritatem factis exprimere, si, cùm *Christus* ipse à suis iniquissimè habitus, noluerit, suorum nimio contemptu provocatus, ἐρίζειν vel κραυγάζειν, *Christianus* interea, & inter *Evangelicos* εὐαγγελικώτατος universum *Ordinem*, à popularibus nostris tam inclementer habitum, ipsius etiam calamo transfossum cupiat, si qui ex utroque rivo, *Helicone* & *Jordane*, copiosiùs ebiberit, religionis intaminatæ, & bonarum literarum duplici culturâ emollitus, istam erga fratres *contritos*, & *pessundatos* (nimiam, & inutilem) asperitatem exercendam existimet, si, quod de *Idumæis* querebatur *Deus*,
[b] *Obad.* 12. 13, 14.
[b] *Lætatos esse super filios Judæ in die perditionis eorum, intrasse portam populi Dei in die ruinæ eorum, & in exitibus stetisse, ut interficerent eos qui evaserant ex eâ*, si, quod *iram Dei magnam in opulentas gentes* accendisse dicitur, *Zach.* 1. 15. [quòd scilicet cùm *Deus iratus fuerit parùm, ipsi adjuverint in malum*] id etiam de *Puritatis Evangelicæ Professore*, in die vastitatis & angustiæ nostræ dici possit, tunc certè longum valete *Charitatis* & εἰρηνοποιΐας *Evangelicæ* blandissima, sed vana nomina, valete turtures, agníque, nec ab ovili *pastoris* nostri, aut de candidis sanctissimi *Spiritus* turribus auspicatiora, aut mitiora

tiora

tiora dehinc expectanda ſint, quàm ab immanſuetis quibuſvis deſerti incolis, ab incultiſſimo montium comitatu ſperari poſſent.

§. 8. At nec nobis, nec Matri noſtræ dilectiſſimæ, *Eccleſiæ* adhuc (*Deo* procurante) *Anglicanæ*, luctuoſæ quidem, ſed & formoſæ, & ab ipſo pædore & fœditate magis ſpectabili (nobíſque multo chariùs æſtimatæ, ex quo in cruce poſita, *imagini Chriſti* noſtri *conformis* facta eſt) querelis aut μεμψιμοιρίαις opus eſt: imò potiùs *gaudendi* & *exultandi* copiam nobis factam eſſe putamus, quòd decennio jam integro, conſtantiam & officium noſtrum fortunarum omnium jacturâ, cuſtodiis diutinis, exiliorum non uno genere, ipſóque demum ſanguine conſignatam, *Deo*, *Angelis*, *hominibus* θεατριζόμενοι, περιπλακιζόμενοι (ſolo *agonothetâ* noſtro nobis aſſiſtente, aut opem ferente) fortiter, & pro *athletarum* more comprobavimus.

§. 9. Dabit, uti ſperamus, *Benigniſſimus Pater*, (quem etiamnum aſſiduis precibus δυσωποῦμεν) dabit reliquis *Univerſæ Eccleſiæ* ſuæ partibus, poſt tot procellarum viciſſitudines, γαλήνην, pacémque feliciſſimam, dabit *Orbi Chriſtiano Halcyonios*, & placidos dies; nobis verò perpeſſiones noſtræ, ſtigmata, & cicatrices, (πνευματικαὶ, inquit Θεοφόρος Martyr, μαργαρῖται, imò διαδήματα τῶν ἀληθῶς ἐκλελεγμένων, ait *Polycarpus*) nulla blandientis ſæculi mercede, nullo profundæ & illibatæ tranquillitatis pretio à nobis redimendæ (utpote quarum ope, θανάτῳ Χριστοῦ συμμορφούμεθα) inter donativa *Imperatoris* noſtri, inter χαρίσματα & privilegia numerandæ ſunt.

§. 10. Hinc nos poſteritas æſtimet, quòd de nemine querimur, de omnibus εὐχαριστοῦμεν, *Patrem* quippe noſtrum benigniorem nuſpiam aut præſentiorem experti, quàm, cùm ſic nobis in *Leonis ſpeluncâ*, in *ardenti furno* ſe adjunxerit, ipsíſque fratrum noſtrorum impro-

 periis

periis, & calumniis (inexpectato quidem gratitudinis & ἀντιπελαργίας genere) non ut peſtiferâ tamen, ſed ſalubri, ſuavíque & leniter ſpirante aurâ, triſtiſſimumque illud *væ*, *Lu.* 6. 26. (ſolennem *Pſeudoprophetarum* mercedem) à nobis procul arcente, recreaverit & refocillaverit, ſic demum τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐπισκηνώσῃ; 2 *Cor.* 12. 9. Quibus omnibus *Patris optimi* dignationibus & privilegiis freti, nihil reliquum habemus niſi ut tot εὐεργέταις noſtris vicem rependamus, beneficiis acceptis non indignam, ἀγαπῶντες, εὐλογοῦντες, καλῶς ποιοῦντες, & pro illis, qui tanto cum periculo ſuo ſic nobis prodeſſe voluerint, indies ad miſericordiarum *Patrem* preces fundentes, ne quod nobis fauſtè, & ad ſalutem noſtram commodiſſimè, id illis infauſtè; ne quod nobis tolerantibus feliciter, illud malorum noſtrorum autoribus funeſtè cedat. Πάτερ ἄφες αὐτοῖς, Κύριε μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην.

§. 11. His ergo (non in vacuum & leviter ſparſis, ſed) ad cœlum ſolenniter effuſis ſuſpiriis, iiſdem etiam finibus continenda eſſet hæc *Epiſtolaris* diſſertatio, ſi non alia quædam eſſent, eáque *Chriſtianæ*, ſeu pacis, ſeu veritatis amatoribus neutiquam contemnenda, quæ alias à nobis curas, novámque & prolixiorem operam poſtularent. Cujus ratio paucis explicanda erit.

§. 12. Prodierunt nuper *Theologicæ theſes, Præſide D. Lodovico Capello, de Epiſcoporum* & *Preſbyterorum diſcrimine* propoſitæ; quibus poſt alia quædam ſic præluditur [*De Epiſcoporum ſupra Presbyteros prærogativâ hactenus inter ipſos Proteſtantes ab Anglicanis Epiſcopis diſputatum fuit, ſed & ea lis & controverſia definita jam videtur à viris longe doctiſſimis Dno. Salmaſio & Blondello, &c. Theſ.* 5.] Scilicet *Epiſcopalem Ordinem* ſic à *Claud. Salmaſio* & *D. Blondello* devictum, et expugnatum eſſe, ut ab omnibus planè deſertus et derelictus nec fautorem invenerit, nec defenſorem; Aſſurgere tandem omnes, porrigere

porrigere herbam, nihílque in universo orbe *Hieratico* repertum, quod duobus his Ολυμπιονίκαις opponi possit, venerabundos agnoscere.

§. 13. Hac in re ne ἐχεμυθία nostra bono viro fraudi sit, quædam breviter à principio repetenda sunt, quæ nobis *Anglis* in hac, de *ordine Ecclesiastico*, controversiâ, per annos aliquot obtigerunt.

§. 14. Quibusdam jamdiu concivibus nostris novandi animum, regiménque (ut *Politicum* taceam) saltem *Ecclesiasticum* solicitandi, movendi, et ab ipsis radicibus convellendi lubidinem insedisse, illud demum universo *Orbi* terrarum (re ipsa loquente) magis innotuit, quàm ut testimoniis, aut probationibus indigeat: id primò ciendis odiis personalibus contra *Episcopos*, simúlque universam, quantum fieri potuit, *Episcoporum* prosapiam et familiam, *Prælaticos*, ut in diverbio erat, omnes, Dein, susurris in verba mutatis, tandemque scriptis famosis ipsum *Ordinem* ut *Antichristianum*, et bestiæ *Apocalypticæ* partem non minimam impetentibus, tentabatur.

§. 15. Nec importunum jam, aut minùs necessarium videbatur consilium *Reverendissimi Patris*, *Josephi Halli*, (notissimi pridem, et qui *Dordracenæ synodo* interfuerat, *Theologi*, *Exoniensis* primò, jam *Norwicensis Ecclesiæ Pastoris*) qui *Divinam Episcoporum* in *Ecclesiâ Christi institutionem*, tantâ jam tum maledicentium invidiâ deturpatam, et oppressam, vindicandam sibi assumpsit. Huic luculento *Patris* optimi scripto, non deerant quinque *Presbyteri*, qui junctis viribus responsum unum instruebant, serrámque, si bene memini, semel reciprocabant, quàm idoneè, aut quàm prosperè, penes æquos Lectores judicium esto.

§. 16. Alii interim nec pauci, nec contemnendi *Theologi* ad tutandam *Episcoporum* προστασίαν operas et *Symbolas* suas contulerunt, singuli singulis et justis vo-

luminibus rem integram exorſi, quibus; ut fas erat, *Reverendiſſimus Archiepiſcopus Armachanus*, *Hiberniæ Primas* (ſuis de *Origine Epiſcoporum*, & *Metropolitarum* & de *Aſiâ Proconſulari* eruditiſſimis *Diatribis*) facem prætulit.

§. 17. His omnibus nihil unquam à *Presbyteranæ* paritatis defenſoribus aut reponi aut opponi potuiſſe, nolo ſic *Præſidi Capello* ἐξομολογεῖσθαι, ut pronunciem. Certè (poſt primam illam ſeu *Smectymnianam*, quæ dicebatur, velitationem)nihil adhuc repoſitum eſt; octo integris voluminibus οὐδὲ γρῦ, ut dici ſolet, nec poſt annos jam plures dividendis *Eccleſiæ* patrimoniis inſumptos expectandum eſt, ut qui gladiis, non ſtylo, decretoriis, tam ampla ſpolia ab *Epiſcopis* reportaverint, cauſam jam ſuam pacatis rationum momentis diſcutiendam permiſſuri ſint.

§. 18. His addi poteſt, libellum iſtum, quo *ſolennis liga*, *fœdúſque* contra *Hierarchiam Eccleſiaſticam* concepta continebatur, à *Doctis* viris quindenis, ſi rectè memini, vicibus, totidem voluminibus refutatum eſſe, (tandémque ab *Univerſâ Academiâ Oxonienſi* membratim diſcerptum, multíſque non ex trivio petitis argumentis transfoſſum) & *ſexennio* integro *Samaritanum* unicum, qui tam crebra vulnera religaret, *viníque* aut *olei* guttam unicam infunderet, non inveniſſe.

§. 19. Tædet enumerare concertationes ſingulares, ſeu in *Tractatu Uxbrigienſi* inter ſolos *Theologos* inſtitutas, ſeu in *Novoportenſi* cuſtodiâ inter unicum *Carolum Regem*, & omnes omne genus *Antagoniſtas*, ubi *Pientiſſimus Princeps* tanquam *Angelus Dei*, cauſam *Eccleſiæ* & *Epiſcoporum*, ad ſtuporem omnium propugnavit, ídque cùm ſtricta novacula ſupra eſſet, &, ut verbo dicam,

Μοῦνος ἀνὴρ σύλησεν ὅλον στρατὸν, ἐνδ' ἄρα μέσσῳ
Αἱματόεις ἕστηκεν ἀτειρέος Ἄρεος εἰκών.

§. 20. Quàm verò ſit hoc unum non ſpecioſè aut magnificè, ſed ſi res ipſa ſpectetur, frigidè & infra rei dignitatem,

dignitatem, à me dictum, mallem ex ſcriptis *Sanctiſſimi Athletæ*, c. 14°. *De Fœdere*, & 17°. *De regimine Eccleſiaſtico*, ſimúlque ab integra cum *Al. Henderſono* per literas habita diſputatione (congreſſu ſatis inæquali, *Conſtantiſſimi* quidem *Eccleſiæ* ὑπερασπιστοῦ, veréque, qui dicebatur, *Fidei defenſoris*, at illius in profectione ſeu potiùs fugâ *Novocaſtrenſi*, ſolis *Fœderatis* cincti, omníque, non librorum tantummodo, ſed & famulorum comitatu intercluſi, cum presbytero nominatiſſimo, univerſo contribulium ſuorum agmine ſtipato) mallem, inquam, ex his vivis ſpeciminibus &, poſt certamen &, πλείοσιν *celeberimi* Πεντάθλου, adhuc ſpirantibus & loquentibus, quàm ex hoc qualicunque teſtimonio meo conjecturam fieri.

§. 21. Plura non adjiciam, ex iſtis pauculis *Doctiſſimo Præſidi* me perſuaſurum confiſus, *Hierarchiam Eccleſiaſticam* aſſertoribus nondum ſuis planè deſtitutam eſſe, ſed (ſi *Britannias* noſtras reſpexerit) adhuc vivere & valere, calamitoſam, ſed erectam, & nunquam de devictis & exploſis *Aerianis* glorioſiùs, quàm de jam proſperis & victoribus, triumphantem : expertam quippe, & re ipſâ enunciante edoctam, omne illud inimicorum argumentis defuiſſe, quod *Fœderibus*, armíſq; ſupplendum cenſebatur, ipſúmque (quod *Rhetor* monuit) τὸ πλῆξαι, τοῦ μηδὲν ἔχειν ἐλέγχειν ὁμολογίαν εἶναι, illúdque quodammodo *Ordini ſacro ſancto* obtigiſſe, quod olim de *Regno cælorum* edixit *Chriſtus*, non *Scribarum*, aut literatorum ratiociniis, ſed βιαστῶν & ἁρπαστῶν impetu rapiendum eſſe. Sic nempe *Callimachi* fatum cauſæ noſtræ obtigiſſe, transfodi, et emori poſſe, cadere non poſſe, et inter ipſas *Florentiſſimæ Matris* ruinas adhuc invictam ſtare, hoſtibúſque (νεκυὸς περφυγοῦσιν ἀπειλάς) nondum minari deſinere, etiam cùm occumbat.

§. 22. Cùm interim *Cl. Salmaſii*, et *D. Blondelli*

aquilas planè victrices (utut de συμπολίταις nostris actum sit) sibi sic prolixè gratuletur *Doctissimus Præses*, libet pauculis *dissertationibus* experiri, ecquid magnificum aut eximium hac in re ab illis præstitum fuerit, aut quod causæ nostræ jugulum petiisse rectè dicatur.

§. 23. Primò igitur sententia ista, quam contra *Prælaticos* propugnandam susceperunt duo magna nomina, ex præfatione *Blondelli* p. 5, 6, 7, 8. & *testimoniorum Hieronymi explicatione*, p. 3. proponenda est.

1. *Episcopos, non ex Apostolorum institutione*, sed *ex consuetudine tantùm Ecclesiæ Presbyteris majores fuisse: Pares* quidem & *collegas in eâdem Ecclesiâ ab Apostolis creatos fuisse, sic tamen, ut inter pares* πρωτοχειροτονηθεὶς *ex quodam primogenituræ in Christo jure, primâ Cathedrâ (à qua Ecclesiarum census consignari & successiones deduci cœperunt) & delegato præsidendi munere fungeretur, ordine* jam tum, *non merito Episcopum creante.*

2. *Istam Ecclesiæ consuetudinem non statim ex quo inter Corinthios auditum fuit* [*ego sum Pauli &c.*] *sed post Apostolorum omnium excessum, post Clementis Romani ad Corinthios, & Polycarpi ad Philippenses scriptam epistolam, paulatim circa annum Christi* 140. *invaluisse.*

§. 24. Hujus sententiæ confirmationem ex *Hieronymi* præcipuè testimoniis peti voluit *D. Blondellus*, ita tamen, ut & quatuor *Scripturæ* commata, 1 *Tim.* 3. 2. 7. *Act.* 20. 17. 28. *Phil.* 1. 1. *Heb.* 13. 17. simúlque *Clementis Romani* ad *Corinthios*, & *Polycarpi* ad *Philippenses*, dicta quædam, suffragium & calculum suum dedisse, tandémque omnium ferè antiquorum scriptorum, (sed præcipuè *Pseudo-Ambrosii*) prolixa caterva hanc antiquam de *Episcopatus* & *Presbyterii identitate* sententiam agnovisse & expressisse putarentur.

§. 25. Duo præterea sunt, quibus hanc sententiam suam ab utraque parte claudi; unum, quo ei viam sterni, alterũ, quo eam à tergo muniri cupiebat vir *Doctissimus*.

§. 26. Quod

§. 26. Quod in *antecessum* præmitti voluit, illud est, [a] *Importatam sub ipsis Apostolorum oculis Christi gregi à turbonibus schismatum pestem fuisse*, 1 Cor. 11. 18. *effossa Judaizantium zelo*, Act. 15. 1. *quæ sepulta fuerant, synagogæ elementa, oppugnatam ab Antichristis Dei super omnia regnantis Monarchiam, negatam ab Ebione* ἐνανθρώπησιν, *abjuratam à Nicolaitis sanctitatem, nec defuisse* τῆς Ἐκκλησίας φιλοπρωτεύοντα *Diotrephen. Et hanc primam (sive dogmatum, sive Disciplinæ corruptelam spectemus) mali labem latiùs deinceps serpsisse nemini mirum videri oportere.* [a] Ep. nunc. p. 3.

§. 26. Quod à *posteriori* ad tutandam sententiam suam necessariò addendum duxit, illud est, [b] *Inquietam ardelionum libidinem sibi temperare non potuisse, quò minus piis fraudibus, ceu idoneo Episcopalis apicis tibicine, abuteretur, ementitisque primorum martyrum nominibus, quicquid in mentem venerit, vulgaret: ídque de Epistolis ab Eusebio, Hieronymo, Athanasio laudatis pronuntiandum esse, quibus, inquit, antiquior (sed qui post Clementis Alexandrini dormitionem emersisse videtur)* ὑποβαλεύς, *Ignatii Martyris nomen appinxit, &c.* [b] Ep. nunc. p. 39.

§. 28. Quid verò hîc à nobis expectandum sit, eâdem brevitate delineatum lectori jam proponendum est.

§. 29. Primò igitur de πρωτοχειροτονηθέντος προστασίᾳ, quid censendum sit, an primis temporibus (quod *D. Blondellus* fidenter ex *Pseudo-Ambrosio* contendit) *ordo, non meritum Episcopum fecerit*, & ἀπαρχαῖς continuò *primatus* obtigerit, sic *ut, recedente uno, sequens ei succederet*, nos breviter tantùm (& ὡς ἐν παρόδῳ, [c] cùm ex *Clemente Romano* testimonia producenda essent) disquirendum putavimus, nec enim hac in re, utcunque ab omni veritatis specie satis abeunte, nos *D. Blondello* δίκην intendimus. Si enim, cui *præsidentia* ista, seu ex *primogenituræ*, seu ex *meriti* jure [c] Differt. v. c. 5.

com-

competebat, *singularis* etiam *authoritas*, & potentia super *Presbyteros*, ex *Apostolorum ordinatione*, aut *constitutione*, contigisse agnoscatur, nobis sic demum *Episcopus singularis* ab *Apostolis* institutus videbitur, nec quicquam causæ nostræ oberit si, qui primus *Christo* nomen dederit, *Apostolis*, aut *Spiritu Dei* sic volentibus, reliquis postnatis præponeretur. Hunc verò προεςῶτα, aut *Præsidentem*, *Presbyteris*, ubi *Presbyteri* erant, nullatenus præfuisse, illud est, quod illi asserere non verentur, nos, sine quibusvis ambagibus fidenter pernegamus, & in eo unico omnem inter nos & *Presbyteranos* litem positam esse contendimus.

§. 30. Secundò, λογομαχίας, aut inanes de *vocibus* concertationes ante omnia fugiendas esse putamus, nec igitur ab *homonymiâ*, aut *synonymiâ* vocum ἐπισκόπου & πρεσβυτέρου, rerum longè dissitarum identitatem concludendam esse, sed (ut in ambiguis fieri solet) distinguendas voces esse, sic ut primò omnibus notum fiat quid in *sacro* inprimis codice, dein inter alios antiquissimos *Scriptores*, *Clementem*, *Ignatium*, *Polycarpum*, ut & *Papiam*, aliósque, per ἐπισκόπους aut πρεσβυτέρους intelligatur, & 2do ex eo dijudicetur, an in *singularibus* cujusque *Ecclesiæ*, & *Provinciæ Præfectis*, qui in alios omnes κρίσεως & χειροτονίας, *jurisdictionis*, & *ordinationis* potestatem exercebant, (quocunque demum seu ἐπισκόπου, seu πρεσβυτέρου, seu ἡγουμένου, seu ποιμένος, seu προεςῶτος, seu *Sacerdotis*, seu *Præfecti* titulo insignirentur) an in *Collegis*, & *Comparibus*, quibus nemo præficiebatur, in communi *Ecclesiam* gubernantibus, *Apostoli* post *Christum Ecclesias* in omnibus profectionibus ipsorum fundandas curaverint. Nec igitur in eo controversiam poni, Quibus demum (vel an iisdem omni ævo) *nominibus* cogniti fuerint *Ecclesiarum Rectores*, sed an ad *unum* in

singular

singulari Ecclesia, an ad *plures* potestas ista devenerit.

§ 31. Nos ad *unum singularem Præfectum*, quem ex famosiore *Ecclesiæ* usu, *Episcopum* vulgò dicimus, potestatem istam in singulari cœtu, ex *Christi* & *Apostolorum* institutione, nunquam non pertinuisse affirmamus, ideóque nec *Presbyteris* (*comparibus*, & ἰσοτίμοις) nec *Presbyterorum consessui* eam competere: Et hanc *Thesim* nostram ab omnibus contra-militantium argumentis vindicandam & propugnandam statuimus, eo ordine, qui nobis commodissimus visus est.

§. 32. *Primò* scilicet de *schismatum*, & *hæreseωn* peste, ipsis *Apostolis spectantibus*, *in Ecclesiam importatâ*, aliísque à *D. Blondello* in antecessum memoratis, dissertationem integram instituimus, ut palam fiat, quàm ad nos non pertineat invidia ista.

§. 33. Secundò *Ignatii sanctißimi Martyris Epistolas*, illi tam sedulò & prolixè abjudicatas, dignitati suæ restituendas primùm, & tunc demum cum *Hieronymo*, *Blondellianæ* sententiæ fundo, comparandas curavimus, simúlque quid de *Hieronymi* sententia censendum sit, indicavimus.

§. 34. *Tertiò* omnia *Sacri Codicis* loca, primò, quæ in [a] *Evangeliis*, dein, quæ in [b] *Actis* & *Epistolis* ad hanc materiam pertinere videntur, præsertim, quæ ad causæ ipsius defensionem à *D. Blondello* adducta sunt, (iis, quoties opus fuit, ἐξ ἀρχαίας *Ecclesiæ* παραδόσεως explicatis, simúlque singulis primævæ *Ecclesiæ* monumentis, quæ quâvis ratione opponi posse putantur, ex hoc lucis fonte illustratis) tandémque [c] *Polycarpi* obiter, at ex instituto [d] *Clementis Romani* testimonia, utpote quæ ante annum *Christi* 140. (solennem illam, secundum *D. Blondelli* computum, *Episcopatus* nascentis *æram*) scripta fuerint, ad calculos nostros revocavimus.

[a] *Diss.* 3.
[b] *Diss.* 4.
[c] *Diss.* 4. c. 22.
[d] *Diss.* 5.

§. 35. Illis denique & alia nonnulla, quæ ex *Hermâ*, ex *Pio Papa*, circa ann. D. 148. ex *Ecclesiastici regiminis* formâ, *quo tempore Romam advenit Marcion*, tandémque ex *Justini Apologiâ Anno Christi* 150. conscriptâ, ut & ex *Papia*, & *Irenæo D. Blondellus* producenda censuit, nos etiam, licèt ex abundanti, vel [a] obiter, vel ex [b] instituto visenda, & adjicienda putavimus.

[a] *Diss.* 4. c. 17. & 22.
[b] *Diss.* 5. c. 9. 10, 11, 12.

§. 36. Quibus peractis, non putavi me operæ pretium facturum, aut si innumeris *Patrum* & *Conciliorum* testimoniis, quæ post annum *Christi* 140. (quo *Episcopatum* caput suum in *Ecclesia* extulisse fatetur *D. Blondellus*) conscripta sunt, causæque nostræ ubique suffragium ferunt, lectorem fatigarem, aut si paucula eorum *tmemata* à corpore, cui satis commodè adhærent, divulsa, & ad usus suos à [c] *D. Blondello* accommodata, ad examen nostrum revocarem. Quæ inter illa præcipua sunt (ut & in [d] *Synodorum decretis, &c.*) aut, quæ cuivis fraudem facere posse videbantur, obiter in tertiâ *dissertatione* perlustravi, ut & quæ ex ipso *Hieronymo*, in *secundâ*; Ab his pauculis indiciis satis supérque expertus, quo animo antiquorum *scripta* discerpserit, quâ fide recitaverit *vir Doctissimus*, quantámque demum caliginem eorum oculis offundendam curaverit, qui ex testimoniis singularibus, ab eo prolatis, & observationum ipsius ope ad propositum suum accommodatis, integram et intemeratam *Primitivæ Ecclesiæ* sententiam concludi posse existimant.

[c] *Sect.* 2ª.
[d] *Sect.* 3ª.

§. 37. Si, quæ ex *Clemente Alex. Tertulliano, Origene, Cypriano, Eusebio, Basilio, Nazianzeno, Chrysostomo, Augustino*, aliísque demum sequioris ævi scriptoribus, ab eo laudata sunt, cuivis mortalium persuaserint, aut non placuisse *Patribus* istis *singularem Episcopatum Presbyteratu majorem*, aut ante *An. Chr.* 136. aut 140. *Ecclesiæ incognitum* fuisse (quod unum nisi effecerint, nihil faciunt) ego hoc unum ab eo exoratum cupio, ut

oculis

oculis ſuis locum in ipſo authore, è quo *D. Blondellus* teſtimonium ſingulare decerpſerit, integrum perluſtret, aut cum aliis ejuſdem ſcriptoris apertiſſimis dictis componat, ſibíque demum, non mihi credat, quid ſit δουλεύειν ὑποθέσει, aut ad partes fovendas teſtimoniorum non *cenſum*, ſed *delectum* facere. In re tantâ illud ſemel monendum fuit; Quod an minus rectè à me, an intemperantiùs, aut aſperiùs factum ſit, æquis ego lectoribus judicandum lubentiſſimus permitto. Vale vir *integerrime*, et *Chriſtianæ* pacis amator unicus, me etiam ὁμόψυχον amare perge.

PRÆMONITIO
AD
LECTOREM.

§. 1. NEquis has à nobis operas aut minùs necessarias, aut frustra susceptas putet, & modò Ecclesiasticus Ordo quovismodo conservetur, Censuræ exerceantur, Sacerdotes perpetuò futuri in Ecclesiâ ordinentur, seu per unum, seu per plures id fiat, parùm rei Christianæ interesse existimet, unum est, quod hîc præfari visum est, illud eorum postulatum multum ab omni ratione, addam & pietate, abhorrere.

§. 2. Neminem enim τιμὴν hanc (ut nec honorem in familiâ Christi quemlibet) λαμβάνειν sumere, arripere, sibi arrogare, nisi qui ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλούμενος, à Deo aut mediatè aut immediatè vocatus sit.

§. 3. Illud à Baptistâ, cùm de missione ipsius sermo incidisset, liberè pronunciatum, Joh. 3. 27. οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, Nemo quippiam assumere aut arripere rectè potest, nisi sit datum ei à cœlo, ut & ipsius Christi dicto stabilitum & firmatum, Lu. 12. 14. Ἄνθρωπε τίς με κατέστησε δικαστὴν, &c. Quis, inquit ipse Christus, me judicem constituit? Omnem exindè juris dicendi facultatem à se procul avertens, quòd respectu ἐνανθρωπήσεως, nondum δικαστὴς aut μεριστὴς constitutus fuerit.

§. 4. Sepositâ igitur paulisper controversiâ hac, an potestas vocandi ministros in uno aut pluribus primùm fundata sit, nos illud in hac disceptatione pro con-

cesso

cesso positum censebimus, Neminem rectè dare quod non habet; *eúmque, aut eos, qui hâc potestate induti nunquam fuerint, sine violatione, aut* Sacrilegio *quodam sibi arrogare aut assumere, aut aliis æquè à* Deo *non vocatis, aut missis communicare neutiquam posse.*

§. 5. *Patet illud ex vulgatâ hypothesi, quâ nec* unus *nec* plures Diaconi *fidelem quemvis in* Diaconum, *multò magis in* Presbyterum ordinare, *aut constituere posse censentur; cujus tamen hæc unica ratio reddi poterit; quòd, licèt* fideles *in* Ecclesiam *per* Baptismum *recipiendi* potestas Diaconis, *per χειροθεσίαν, data sit, nulla tamen* Diaconos *aut* Presbyteros ordinandi, mittendi, vocandi *facultas illis indulta sit.*

§. 6. *Quod si de* Presbyteris *æquè verum sit, idem etiam exindè de* Presbyteris *æquè concludendum esse, nemo tam iniquus erit, ut refragetur;* Quod enim ex æquo accipitur, ex æquo dari potest, *ait* [a] Tertullianus.

[a] *De Bapt. c.* 17.

§. 7. *Hîc igitur primò* Hieronymi *illud satis tritum, & decantatum memorasse liceat*, A Presbyteris Episcopum (*si non aliis saltem*) Ordinatione differre. *Cui concinit illud* Chrysostomi, χειροτονίαν ἀναβαίνειν αὐτῶν ἐπίσκοπον.

§. 8. *Huic & illud secundò adjiciendum est, in* Anglicanâ *nostrâ* Ecclesiâ *illud semper, & ante, & post* Reformationis *nostræ tempora, fixum, & indubitatum esse*, Presbyteros, *quos* secundarios *dicimus, seu singulos, seu universos, nullâ* Diaconos *aut* Presbyteros *ordinandi potestate indutos aut præditos esse, nec enim, cùm quisquam, per* manuum Episcopi impositionem, *ad* Presbyteralem *gradum provehitur, indeterminatam illi, aut indefinitam authoritatem (aut quidem omnem eam quam ad πρεσβύτερον τῆς ἐκκλησίας attinere posse* opinatorum *quispiam affirmaverit) grosso, ut dicitur, modo ab* Ecclesiæ *patribus commissam, aut concreditam esse, sed suis eam finibus liquidò dispunctam, suis cancellis & limitibus distinctam, & dilucidâ* actuum

ſpecialium ad quos admittitur, enumeratione (inter quos cre-andi Presbyteros, *aut* Diaconos *facultatem, neutiquam comparere ſatis conſtat) definitam & concluſam.*

§. 9. *Illud etiam ipſæ* Presbyteranorum *querelæ, & accuſationes contra* Prælaticos *ſparſæ ſatis dilucidè profitentur, in eo quippe* myſterium iniquitatis, *ipſo* Apoſtolorum *ſæculo* ἐνεργούμενον, *ſe prodidiſſe affirmantes, quòd* φιλοπρωτεύοντες *&* κατακυριεύοντες Epiſcopi plenam poteſtatem *in* ſacris, Presbyteris *quibuſque non conceſſerint, eam verò* Epiſcopalis tyrannidis *labem ſe ſtatim ad omnes* Eccleſias *tranſfudiſſe,* Ordinatione *ſcilicet, &* Cenſuris Eccleſiaſticis *ſibi ſolis reſervatis, inferiores tantùm actus* Presbyteris *indulſiſſe* Epiſcopos. *Rectè quidem illud, &, ſi* Eccleſiæ Univerſæ *annales conſpiciantur, veriſſimè pronunciatum, cui conſentaneum eſt, ut ab omni eos excuſatione procul eſſe concludamus, qui, quas ſibi neutiquam conceſſas conquerantur, poteſtates, ſibi ſic ſacrilegè arripiant, & quas tantâ cum injuriâ negatas vociferantur, eo ipſo negatas agnoſcunt.*

§. 10. *Tertiò igitur unum illud lubens interrogarem, an* Hieronymus, *dum hîc eſſet, &* Presbyteratu ſecundario *fungeretur, partiariâ tantùm indutus poteſtate, præſente, ſed ſpreto, & inſuper habito* Epiſcopo, Diaconum *aut* Presbyterum *ordinare (aut* Presbytero *uni aut alteri adjunctus) rectè potuerit ?*

§. 11. *Si affirmetur, dicatur ſodes, quâ demum ratione ab eo dictum ſit,* Epiſcopum ſolâ ordinatione (*& ergo* ordinatione) *à* Presbytero *diſterminatum eſſe ?*

§. 12. *Sin negetur, quomodo igitur* Presbytero Anglicano, *cui nullam, quæ non* Hieronymo, poteſtatem *ab* Epiſcopis *noſtris datam ſcimus,* uni, *aut* pluribus facultas *ritè competat, quæ* Hieronymo, *ipſi* Presbytero, & Presbyteranorum ὑπερασπιστῇ, *nunquam competebat ?*

§. 13. *Quid huic* dilemmati *reponi, aut opponi poſſit, fateor equidem me non adeo* lynceum *eſſe, ut perſpiciam,*

nec igitur opus esse, ut (nec pauca ea, nec contemnenda) Ecclesiastici *hujus per* Episcopos Regiminis *commoda & utilitates hic fusiùs recenseantur, quatenus ad* unitatem Ecclesiæ *conservandam, ab* Apostolis *institutum, nunquam sine* schismate, *rarò sine* omnigenarum sectarum *insequente colluvie, ex quâcunque particulari* Ecclesiâ *repudiatum & rejectum sit : Illud hîc nobis unicum meminisse sufficiet, Unumquemque in* Anglicanâ Ecclesiâ *ab* Episcopis ordinatum Presbyterum, *nullâ* ordinandi *alios* facultate *(aut per se, aut quà quolibet comparium cœtu munitum) præditum esse, nec igitur eam sibi rectiùs arrogare posse, quàm si* Diaconorum, *imò* [a] Laicorum *unus, aut plures, tali potestate nullatenus induti idem ausuri sint.*

[a] *Alioquin enim etiam Laicis jus erit. Tertull. de Bapt. c. 17.*

§. 14. *Ex his admissis, quæ (& quàm infeliciter* Ecclesiæ Christi, *ipsisque* Presbyteris *cessura) mala oriunda sint, optarim aliâ quâvis, quàm* experientiâ, Magistrâ, *nos edoctos esse.*

§. 15. *Siquis interim* Fratrum *meorum* ἐν τούτῳ παραπτώματι προληφθεὶς, *vel his demum infimi & pullati* vatis *monitis sic parere voluerit, ut ad luctuosissimæ* matris *amplexus, à quibus se abripuit, redire non recuset, me quidem* operæ *hujus satis prolixæ nunquam pœnitebit : nec eam suspicabor viris bonis* inutilem *visam esse, donec destinato omni fructu destitutam esse eventus tristis monstraverit.*

DIS-

DISSERTATIO PRIMA, DE ANTICHRISTO; DE MYSTERIO Iniquitatis; DE DIOTREPHE; Sub Apostolorum ævo se prodentibus.

Cap. I.

Mysterium iniquitatis à Presbyteranis arreptum. Quid hâc in re Al. Hendersonus. Quid D. Blondellus. Innovationum omnium πρόφασις. Mysterium Trinitatis, Censuræ Ecclesiasticæ, sub isto titulo rejectæ.

§.1. SOlenne illud inter plerosque *Presbyteranæ* paritatis assertores semper fuit, à *Mysterio Iniquitatis*, ipso *Apostolorum* ævo, lacertos movente, exordium sumere; hoc Antidoto seu φυλακτηρίῳ saluti suæ se quadantenus providisse, & contra primorum seculorum ex adverso propositam praxin, quam sibi satis infestam esse agnoscunt, hoc jam scuto obtectos, abundè se causæ suæ consuluisse, censentes.

§.2. Sic, ut alios taceam, *Al. Hendersonus Scotorum* fœderatorum antesignanus, *Optimo Regi Carolo* τῷ μακαρείτῃ *Episcoporum* προστασίαν & superioritatem (ut & alia omnia, quæ in *Reformatione Anglicanâ*, ut essentialia, retinebantur) ab *Apostolis* ipsis, & *universali Primitivæ Ecclesiæ praxi* ad nos deductam affirmanti, hoc statim reponendum existimavit, *Diotrephen ipsis Apostolorum temporibus præeminentiam affectasse, mysteriúmque iniquitatis jam tum operari cœpisse.*

§.3. *D. Blondello* tritum illud *Mysterii iniquitatis* effugium, ut videtur, non placuit. At, quod eodem recidit, prolixiore εἱρμῷ, *quinque* notissima, sub *Apostolorum* ævo, *Christiani nominis* παρακόμματα & παραχαράγματα complectente, sic demum *hypothesi* suæ præludere voluit.

§.4. Nos, ut in posterum isti præjudicio reditum omnem intercludamus, simúlque ne ad hujus unici μορμολυκεῖυ mentionem perculsi, statim ab omni *Primitivæ Ecclesiæ* (cui, *Deo* providente, ipsum *Scripturarum Canonem* acceptum debemus) *fide*, *praxique*, tanquam à *Syrtibus* & scopulis, tanquam ab ipsissimo *Antichristi* prodromo, & fæciale, ad *Novatorum* castra transfugiendum putemus, Ne hoc unico stratagemate, universum *Christi depositum* prodi patiamur, Ne denique, quicquid ὁ ἀντικείμενος ex *fidei* aut *disciplinæ Christianæ* matriculâ expunctum aliquando optaturus sit (seu sit illud [a] *sacrosanctæ Trinitatis doctrina* verè *mystica*, seu [b] *Ecclesiasticæ censuræ*, seu ipsorum *Ecclesiæ Christi* μυστηρίων, i. e. *sacramentorum* administratio) id sub odioso *mysterii iniquitatis* titulo deturpatum (quoties cuiquam malè feriato *alastori* libuerit) ὡς κίβδηλον, καὶ ἀδόκιμον, statim rejiciatur, statuimus ἐν παρόδῳ rem integram ab exordio petitam ad examen vocare, & quàm nihil aut nostræ causæ officiat, aut ad *Presbyteranam* ἰσοτιμίαν astruendam conducat, quod ab *Antichristis*, 1 *Joh.* II. 18. (aut, quod ejusdem monetæ est, à *mysterio iniquitatis*) quod à *schismate Corinthiaco*, quod à *Diotrephis* φιλοπρωτεία, aut singulis, aut universis, concludi possit, paucissimis, quibus res tanta comprehendi potest, verbis monstrare. Illud interim pro confesso sumentes, *effossa umbratica Synagogæ elementa*, Act. XV. 1. *& abjuratam à Nicolaitis sanctitatem*, *aliáque*, magnificè, & ut cumulum augeant, à [c] *D. Blondello* memorata, non magis ad *Episcoporum* προστασίαν, quàm *Presbyteranorum paritatem* impugnandam, quâvis ratione accommodari posse. Nec igitur opus esse, ut de iis lectori molestiam creemus.

[a] *Hoc à me non sine causâ prædictum fuisse, infœlix eventus nimis, heu, deictice confirmavit, cum liber Anglicanus (eo ipso, quo hæc à me scripta sunt, tempore) in prælo sudaverit, & sine longâ morâ postmodum prodierit, quo mysterium Trinitatis disertis verbis mysterii iniquitatis nuncupatur. Deus ab afflictissimâ gente hoc omen avertat.*

[b] *Sic excommunicationem à Presbyteris Genevensibus in Ecclesiâ suâ retentam, Papatui, i. e. Antichristi in terris potestati ancillari Erastus querebatur, & post eum non pauci.* Sic *Ecclesiam* & *disciplinam Scotorum Fœderatorum* per *Presbyteros* administratam, *Independentiæ* nuper *assertores Antichristianam appellarunt*. [c] *Ep.* p. 3.

CAP. II.

CAP. II.

Dicendorum syllabus. Prædictiones Christi, Mat. XXIV. *Adventus Christi medius,* v. 3, 27, 37, 39. Jo. XXI. 23. Mat. XVI. 27, 28. *ejus* σημεῖα. Γενεὰ *quid. Tres* πλάνων *classes. Prima, Pseudochristi, immediatè post ascensionem Christi,* οὔπω τὸ τέλος, Mat. XXIV. 6. *Theudas duplex. Ægyptius. Dositheus. Definitio Christi.* Lu. XXIV. 21. *Ultima. Seductores sub tempore obsidionis Hierosolymitanæ; Recessio Grati, Christiani ad Pellam,* Mat. XXIV. 20, 21. *Media* περίστασις. *Præludia quinque Cladis Hierosolymitanæ.* Σκανδαλισμὸς Mat. XXIV. 10. *Pseudoprophetæ tertii generis;* Πονηραὶ ἡμέραι, πλῆθος ἀνομιῶν. *Charitas refrigescens.*

§. 1. INprimis igitur, quod ad *Antichristum*, & ut ait *Johannes*, πολλοὺς νῦν Ἀντιχρίστους γεγονότας, simúlque quod ad μυστήριον ἀνομίας, ἤδη (inquit *Apostolus*, II. Thess. II. 7.) ἐνεργούμενον, spectat, nos, prolixius forsan, quàm pro instituti nostri ratione par erat, at sic, ut *Scripturarum* studioso lectori rem non ingratam nos facturos speremus, *Origines* rerum sectabimur; Et primò quid sit illud, quod utroque *Johannis*, & *Pauli* ad *Thessalonicenses* loco describitur: Secundò, quàm nihil ad *Primitivæ Ecclesiæ* authoritatem minuendam, aut ad *Episcoporum* προστασίαν, quatenus à nobis asseritur, enervandam pertineat, explicabimus.

§. 2. Quod ut rectè fiat, illud fundamenti loco jaciendum est, *Christum* mox discipulis suis ipsique mundo valedicturum, *Matthæi* XXIV. (capite integro) *adventum* suum, v. 3. 27, 37, 39. (non illum ad *judicandos vivos & mortuos* novissimum, sed) *medium*, post annos non adeò multos, brevi futurum, ad ultionem de θεομάχοις & χειροκτόνοις *Judæis* sumendam, destinatum (cujus igitur *Mat.* XVI. 27, 28. *Jo.* XXI. 23. & alibi sæpiùs in *Evangeliis* & *Epistolis* mentio occurrit) solenniter prænuntiâsse, additis insuper σημείοις, quibus *adventus* iste, seu, quæ idem sonat, ἡ τοῦ αἰῶνος συντέλεια, *Judaici*, aut *Mosaici seculi consummatio*, eâ ipsâ γενεᾷ, v. 34. (sive [a] ea XXX. sive, quod aliquando fit, XL. annorum spatio definienda sit) i.e. quibusdam qui tunc interfuerunt (& [b] *Joanne* præcipuè) adhuc viventibus *Mat.* XVI. 28. obventura, prænosci potuit.

[a] Τριακόσιαι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ μύρια ἔτεα. *Herod.* l. 2. p. 144. Εἰς τὰ ἑκατὸν ἔτη τρεῖς ἐγκαταλέγονται γενεαί. *Clem. Alex. Strom.* l. 2. p. 334. *Homero, Tullio, ætas, triginta annorum spatium. Cœl. Rodig.* lib. 19. c. 22. vide *Mat.* I. 17. & *Hesych.* γενεὰ ἐπὶ διαστήματος χρόνων τῶν μὴ κατ' αὐτὸ βεβιωκότων. Τῷ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων. Τὴν δὲ γενεὰν ὑφίσταν[ται] ἐτῶν οἱ μὴν κ'. οἱ δὲ κε'. οἱ δὲ λ'. *At in Epistolâ Hieremiæ, pro decem annis sumitur, ut & apud medicos pro septem.* [b] *Non dixit illi Jesus,* ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, *sed si volo eum manere* ἕως ἔρχομαι, *Jo.* XXI. 23.

§. 3. Inter ea, pro tribus certis temporibus, tres *Pseudoprophetarum*, & id genus πλάνων, & ἀπατεώνων, mentiones occurrunt.

Prima v.5.ultima v.24. media v.11. Primus locus *Pseudochristis* tribuitur, non multis post ascensionem *Christi* annis, (quibus certissimum est *Judæos Messiam* expectasse, licet *Christum* verum & unicum *Messiam* repudiaverint) se pro *Messiâ* frequenter venditantibus. De quibus verè dictum illud [ἔπω ἐςὶ τὸ τέλος] per hos nempe non præsignificari *instantem*, aut subitò ingruentem hunc *Christi adventum* adeò *Judæis* exitialem, sed eum aliquot jam annis protelatum iri, ut tandem ferociori & certiori ruinâ universos obrueret. In his erat *Theudas* (non ille *Judâ Gaulonitâ* antiquior, *Act*.V.36,37. sed cujus apud *Josephum*, *Fado Judæam* procurante, sub *Claudii* imperio, mentio est) qui, ut ex [a] *Josepho* [b] *Eusebius* affirmat, πολλὲς ἠπάτησεν, *seduxit multos*. Quod ipsum hîc *Christus* prædixit, πολλὲς πλανήσεσιν, inquiens, *multos decepturi sunt*. His itidem *Ægyptius*, apud *Lucam*, *Act*.XXI.38.ut & apud [c] *Eusebium* ex *Josepho*. His *Dositheus Samaritanus* apud [d] *Origenem*, (qui se Christum esse suis persuasit) aliique, singuli se *Liberatores Patriæ* futuros spondentes, & sic (ex definitione *Lucæ*, c.XXIV. 21. qui pro *Christo* [μέλλοντα λυτρᾶσθαι τὸν Ἰσραὴλ, *eum qui Israëlem liberaturus est*] poni voluit) *Messiæ titulum* sibi vendicantes.

[a] *Ant*. l.XX. c.5.
[b] *Eccl.hist*. l.II. c.ια΄.
[c] *Eccl.Hist*. l.II. c.κα΄.
[d] *Cont. Celsum*, l. 1. *& apud Hegesippum apud Euseb*. l.IV. c.κβ΄.

§. 4. Sic & tertio seu ultimo loco, v. 24. *Pseudo-Christi* itidem, & *Pseudoprophetæ* ponuntur, non iidem, qui prius memorabantur, sed (ex distinctâ rerum περιςάσεως dignoscendi) qui post obsessam v. 15. *Hierosolymam* prodibant, idque sub ipso temporis articulo, quo *Christiani Judæâ* fugam capessebant, v.16. Cùm scilicet factâ primùm per *Gratum Hierosolymæ obsidione*, v. 15. statimque (*Deo* sic volente) recedente ad tempus obsessore, *Judæorum fideles* (quotquot fuerunt, & qui *Christo* monenti morem gesserunt) factam sibi evadendi copiam amplecterentur. Quod quidem multis feliciter cessisse nos docet *Josephus*, ut & *Eusebius* l.III.c.5. Qui illud κατὰ τινὰ χρησμὸν τοῖς αὐτόθι δοκίμοις δι' ἀποκαλύψεως ἐκδοθέντα, *secundum oraculum quoddam probatis illic viris per revelationem traditum*, factum esse affirmat: eòque fretos oraculo, πρὸ τοῦ πολέμου μεταναςῆναι τῆς πόλεως, *ante bellum ex urbe migrasse*, & *Pellam* usque superato *Jordane*, confertim transcurrisse. Tunc enim sub isto calamitosissimo temporis articulo, v.20,21. (ipsâque opportunitate fugam suadente) non mirum est plurimos se labascentis populi σωτῆρας & statores venditasse, si quis uxorem *Lothi* imitatus, iis aurem præbiturus esset.

§. 5. At quod rem nostram inprimis spectat, illud à *mediâ* temporis

temporis προϕάσεως (v.11. descriptâ) petendum est. Ibi enim immediatè ante βδέλυγμα ἐρημώσεως ἑςὸς ἐν τῷ τόπῳ ἁγίῳ, *abominationem desolationis stantem in loco sancto*, seu (ut explicatiùs *Lucas*) *Hierosolymam* (*Romanis*) *exercitibus obsessam*, Hæc *quinque* simul prænuntiari videas, singula ab eodem fonte scaturientia: Primò, *Judæos in Christianos rabidè desævituros esse, ipsósq; ad* θλίψιν *necémq; tradituros*, v.9. Secundò, *Christianos multos sævitia persecutionum*, v.9. *perterritos, scandalizatum iri*, v.10. i.e. *Christo planè abrenuntiaturos*. Tertiò, *desertores hosce, statim Christianos Christo crucíque constantius adhærentes, internecino odio prosecuturos, ipsísque persecutoribus ad supplicium tradituros*, v.10. Quartò, *surrecturos Pseudoprophetas, multósque secum in perniciem seducturos*. Quintò, *ex hâc ingruentium calamitatum mole* (quam *Apostolus* per πονηρὰς ἡμέρας *dies malos*, *Christus* per πληθυνθῆναι ἀνομίαν, *multiplicationem iniquitatis indigitat*) *futurum esse, ut multorum charitas refrigesceret*, i.e. ut *fidelium*, & satis jamdiu *constantium Christi athletarum*, & *confessorum quammulti*, de *perfectâ* istâ, & *ardenti Christi* (& *veritatis*, II.*Thess*.II.10.) *dilectione multum remitterent*.

Cap. III.

Gnostici ante excidium Hierosolymitanum. Γνῶσις, I.Tim.VI.20. *Judæi fontes persecutionum*, Mat.X.17. *Mar*.XIII.9. *Mat*.XXIII.50. πᾶν δίκαιον αἷμα, *Zacharias filius Baruchi*, ναὸς, θυσιαςήριον, ἱερὸν, Gal.IV.29. *Barchochebas. Quid sit* σκανδαλίζεσθαι. *Gnosticorum illecebra duplex*, Apoc. XXI.8. *Nefandæ libidines.* Πλεονεξία *apud Paulum, Barnabam, Polycarpum. Licere temporibus persecutionum, aut Judaismum aut Gentilismum simulare, dogma Gnosticum. Basilidis doctrina à Simone derivata. Helkesaitæ. Emendatus Eusebius, Idolothyta edentes* λέγουσιν Ἰησοῦν ὁμολογεῖν. *Prodicus, Valentinus. Tertulliani Scorpiacus. Gnosticorum argumenta contra martyrium, Tertulliani argumenta pro martyrio, Cypriani ex eo. Idolothytorum gustatio.* I.Cor.VIII. Γνῶσις ἀγάπῃ *opposita. Testimonium Irenæi & Justini. Christi abnegatio, circumcisionis simulatio*, Gal.VI.13. *explicatur. Cataphryges intacti à persecutoribus: Sic primi Simonis sectatores.* Jud.4. προγεγραμμένοι εἰς κρίμα, Mat.XVI.25. *explicatur. Christi adventus Johanni spectandus.* Gal.IV.13. *explicatur.* ἀσθένεια, πειρασμὸς, σκόλοψ, II. Cor. XII.7. Ezech.XXVIII.24. Ἐχθροὶ ςαυροῦ, Phil.III.18. *& apud Polycarpum.* πικρίας ῥίζα, Heb.XII.15. *Fidei abnegatio, Ejus species apud Plinium. Desertio cœtuum & hetæriarum.*

§.1. His quinque mirum est quàm dilucidè, & signanter integram ferè *Gnosticorum* Historiam, à *Paulo*, sub titulo Γνώσεως, I.*Tim*. VI.20. & alibi non semel designatam, à *Christo* per τὰ βαθέα τοῦ Σαλανᾶ, *Apoc*.II.24. (quæ ipsi βαθέα τῆς

γνώσεως appellabant) à *Barnabâ* itidem per univerſam *Epiſto-lam*, obſcurius adumbratam, & poſtea à *ſcriptoribus Eccleſiaſticis* uberiùs deſcriptam, *Chriſtus* delineaverit, &, quatenus ea excidio *Hieroſolymitano* præluſura erat, *Apoſtolis* hîc prænunciaverit.

§.2. Quod ad primum, i. e. *Judæorum in Chriſtianos rabiem*, attinet, Poſt ea quæ *Chriſtus Apoſtolis* prædixit, *Mat*.X. 17. & 23. *Mar*.XIII. 9. multis opus non erit. Conſulatur præ aliis capitis immediatè præcedentis (*Mat*. XXIII.) *perioche* ultima, ubi (ad *implendam menſuram patrum ſuorum*, qui ſic ſe *Prophetarum* jamdiu ſanguine fœdaverant) prædicit *Chriſtus* προφήτας, σοφοὺς, γραμματεῖς à ſe *mittendos*, ab ipſis ſtatim neci traditum iri, *Sic ut veniat ſuper eos* (iſtis deceſſorum ſuorum veſtigiis perditè inſiſtentes) πᾶν αἷμα δίκαιον, *omnis ſanguis juſtus*, vel *juſtorum ab Abele ad Zachariam* (*filium Barachiæ*, ait *Matthæus*, *Baruchi*
* Lib.4. c.κθ'. * *Joſephus*, ſic ut *Ananus Joſepho* dictus, *Lucæ Ananias* dicitur) ille enim ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ, *in medio templi*, inquit *Joſephus*, *Matthæus* verò, quod idem eſt, inter ναὸν *Sanctuarium* (οἶκον, *Lu*.II. 51.) & θυσιαστήριον, (*altare* ſcil. ἐναίμων ἐν ὑπαίθρῳ poſitum) *occidebatur*, idque à *Judæorum zelotis* immediatè ante obſidionem *Hieroſolymitanam*, ſic ut *Abeli* πρωτομάρτυρι diſertè, & ἐκ παραλλήλου reſpondeat noviſſimus *Zacharias*. De quo [ἐφονεύσατε] jam tum dixit *Chriſtus*, At illud vel *Prophetarum* more,
[a] *Vid: Cypriani de Valera Hiſpan:Bib:not: in* Mat. XXIII. 35. [a] futura per præterita enunciantium, vel forte *Aoriſto* non præterita, ſed futura etiam comprehendente, [ὃν ἐφονεύσατε, [b] *quem futurũ eſt à vobis occiſum eſſe*] (ſic enim manifeſtum eſt ipſius *Chriſti*, *Stephani*, *Jacobi Hieroſolymitani Epiſcopi* nondum peractas
[b] whom ye ſhall have ſlain. ἀθλήσεις, hâc παντὸς δικαίου αἵματος mentione continendas eſſe) ſic ut ille (adhuc vivus, vidénſque) ante divinam hanc ingruentem vindictam occiſus prævideatur. Idem itidem in univerſum ab *Apoſtolo* in theſi affirmatur, *Gal*.IV. 29. Ut *tunc ſecundum carnem genitus* (*Iſmael* ſcilicet, & ſub ejus nomine *Judæi*) *perſequebatur eum qui ſecundum Spiritum genitus eſt*, i.e. *Iſaacum*, & ſub eo *Chriſtianos*, οὕτω καὶ νῦν, *nos hoc nunc fieri videmus*. Illud etiam ubiq; & fuſè in *Apoſtolorum Actis*, ſeu potius *Martyrologio* patet, per modum hiſtoriæ. Videatur, ſi placet, *Act*.XVII. ubi *Paulo* jam primum *Theſſalonicæ* fidem *Chriſti* annunciante in *Judæorũ*
[a] *Vid*. c. XVI. 19. ſynagogâ, ſtatim adjicitur, ζηλώσαντες δὲ οἱ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι, v. 5. καὶ προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τινὰς (ii ſunt ὑπηρέται), aut *Lictores*, qui
[b] *Ib*. in [a] ἀγοραῖς aut *comitiis* civitatis illius [b] τοῖς ἄρχουσι inſerviebant)

convocato

convocato populo contra eum tumultum ciebant, statímque eum εἰς τὸν δῆμον, *ad comitia*, adeóque ad supplicium *protrahere cupiebant*: *Pauloque* non invento, *Jasonem* ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας ἔσυρον, v.6. Sic & postea *Berœæ* prædicantem οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι insectabantur, σαλεύοντες τοὺς ὄχλους, v. 13. Sic & *Corinthi*, *Act*. XVIII. 12. κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ, *Judæi unanimiter Paulo obsistebant*, statimque eum ἐπὶ τὸ βῆμα *ad tribunal ducebant*, violatæ *Legis Mosaicæ* eum postulantes, v.13. Sic denique & *Hierosolymis*, (*Act*. XXI. 27.) *Judæi* itidem *Asiatici* συνέχεον πάντα τὸν ὄχλον, *eique manus inferebant*, *clamantes*, *Hic est ille qui omnes instituit* κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου, v. 28. statímque sequitur, ζητούντων αὐτὸν ἀποκτεῖναι, v. 31. Videatur II. *Cor*. XI. 24. A *Judæis*, inquit, *quinquies* XXXIX. *plagas sustuli*, *ter virgis* (*ab iisdem* Judæis) *cæsus sum*, *semel lapidatus*, v. 25. *sæpius* ἀπὸ γένους, *à contribulibus* illi imminentibus *periculis*, v.26. (ut & à *Gnosticis* ψευδαδέλφοις sæpius) Hinc itaque rectissimum illud *Tertulliani* contra *Gnost*. c.10. *Synagogas Judæorum fontes persecutionum fuisse*, Earum nempe quæ *Christi* discipulis intentabantur; Ut & illud *Justini* de *Barchochebâ*, postea quidem, sub *Adriani* imperio, exorto, sed notissimo *Judæorum Ductore*, & ἀρχηγέτῃ, Qui, inquit ille, χριστιανοὺς μόνους εἰς τιμωρίας δεινὰς, εἰ μὴ ἀρνοῖντο τὸν Χριστὸν, καὶ βλασφημοῖεν, ἐκέλευσεν ἀπάγεσθαι, *solos Christianos*, *ni Christum abjuraturi essent*, *ad sæva supplicia dari jussit*. *Apol*. II. Quod & de *Judæis*, in universum, prius pronunciaverat, Ἰουδαῖοι, inquit, ἐχθροὺς ἡμᾶς καὶ πολεμίους ἡγοῦνται, ἀναιροῦντες καὶ κολάζοντες, ὁπόταν δύνωνται. *Judæi nos hostes æstimant*, *punientes & occidentes quandocunque possunt*.

§.3. Ad secundum quod attinet, De *Christianis* ad *crucis scandalum* impingentibus, clarissimum fuit, quod in *sementis* parabola *Petrosæ* terræ obventurum prædixit *Christus*, *Mar*. IV. ubi de προσκαίροις, *radicem non habentibus* sic pronunciat, v.17. post receptam alacriter, & *cum gaudio fidem*, γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον, *quamprimum persecutiones & procellæ Fidem impetant*, εὐθέως σκανδαλίζονται, *statim scandalizantur*. Quod quidem sic intelligendum putârim, ut qui *Christo* semel crediderint, hoc crucis *scandalo* deterriti, non statim ad priorem ἀναστροφὴν recessuri essent, sed ad aliud aliquod vitæ genus, quod incolumitatem & ἄδειαν, pacata, & prospera, & jucunda omnia ipsis sponderet, lubentes diverterent, eo quidem ipso remedio tristissimum *fidei Christianæ*, cujus potissima pars est *crucis gestatio*, naufra-

gium facientes, statim etiam & alia non pauca malæ mentis re-trimenta, *Universæ Christianæ* doctrinæ ruinam interminantia, huic fundamento superstructuri. Quod quidem hîc statim factum apparet, cùm, grassante in *Christianos* (à *Judæis* præcipuè in-vectâ) persecutione, eâque non diu ante hunc supremum *Judæis* dilucentem diem, multi *Christianæ fidei* professores, ob mala *Christiano* nomini intentata, à verâ fide ad *Gnosticorum* dogmata, ipsis pro scutis & antidotis futura, deficerent. Quò sine dubio illud *Petri* spectat, I.*Pet*. II. 8. multos ad *Evangelium Christi impingere*, ἀπειθοῦντας scilicet, qui, inquit *Petrus*, ad illud ἐτέθησαν; *decernente* quippe *Christo*, ut quod *terræ petrosæ* inseminabatur, incalescente sole exaresceret, ut insinceri *Christianæ fidei* professores ingruentibus persecutionibus, ad *hæreticorum* & *Apostatarum* castra catervatim transfugerent, séque eo indicio προσκαίρους monstrarent; quod & *Simeon* prædixit, *Lu*. II. 34. οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν, *ad ruinam* δειλῶν & ἀπίστων constitutus est.

§.4. Illud enim de *Simonis* asseclis, aliísque istius seculi *Gnosticis* ex hoc fonte oriundis, imprimis notandum est. *Duplici* eos illecebrâ, non eâ solum, quâ *libidinibus*, sed & alterâ quâ *incolumitati* & securitati omnium consulebatur, *carnales* quidem, sed & *timidos*, ad partes suos pellexisse; ideóque simul positos inveniri ex parte unâ δειλοὺς καὶ ἀπίστους, *timidos* & *infideles*, ex alterâ ἐβδελυγμένους καὶ πόρνους, *abominandos* & *impuros*, *Apoc*. XXI. 8. quibus *Gnosticos* istius seculi designari, reliqua φονέων, φαρμακέων, εἰδωλολάτρων caterva simul posita, mihi satis persuasum dedit.

§.5. Quod ad primum attinet, id satis omnibus notum est, hos τῆς ψευδωνύμου γνώσεως ἀρχηγοὺς (quibus ubique *Clemens* τοὺς ἀληθῶς γνωστικοὺς *Pios* & verè dictos *Gnosticos* opponit) multos *Christi* professores (τοὺς ὄντως ἀποφυγόντας τοὺς ἐν πλάνῃ, II. *Pet*. II. 18.) hâc *voluptatum* carnalium illecebrâ inescasse, & quotquot ad eorum partes accedebant, (seu, ut ait *Eusebius*, εἰς τὸ τέλειον τῆς κατ' αὐτοὺς μυσταγωγίας, ἢ καὶ μᾶλλον μυσαροποιΐας ἐλεύσεσθαι ἔμελλον) iis αἰσχρουργότατα πάντα, *infandam impuritatem omnium licentiam* intulisse, νόμον τὴν ἀκολασίαν ποιουμένους, inquit *Theodoretus*, ut & ἀσελγείας καὶ παρανομίας διδασκάλους, *incontinentiam, molliciem & nefanda omnia pro legibus discipulis suis proponentes*. Sic & alibi idem *Eusebius*, Οἱ γόητες καὶ ἀπατηλοὶ καὶ αὐτὴν ἡμῖν τοῦ δόγματος προσηγορίαν ὑποδύντες τῶν πιστῶν τοὺς πρὸς αὐτοῖς ἁλισκομένους εἰς βυθὸν ἀπωλείας ἄγουσιν, *Hi Magi & deceptores eandem cum Christianis doctrinæ denominationem induentes, Christianos, quot-*

quot fraudibus eorum capti sunt, in perditionis profunditatem secum trahunt, l.IV. c.ζ. (quò pertinet illud *Petri* de istis dictum, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, *inescant instabiles animas,* II.*Pet.*II. 4.) Simúlque iisdem *technis* τοὺς τῆς πίστεως ἀγνῶτας τῆς ἐπὶ τὸ σωτήριον λόγον παρόδου ἀποτρέπουσιν, *alios fidei rudes à salutari viâ, aditúque ad fidem iis patente avertunt.*

§.6. Istos* ἀθεμίτους ἀρρητοποιΐας, & nefanda piacula recensere non vacabit. Ex quibus interim quam plurima *Epistolarum Apostolicarum* loca, *Ro.*I.29. & XIII.13. I.*Cor.*V.10,11. & VI.9. II.*Cor.*XII. 21. *Gal.*V.19. *Eph.*IV.19. & V.3. I.*Thess.*IV. 6. I.*Pet.*IV.3. II.*Pet.*II.7,8. *Jud.*4. *Col.*III.5. de ἀσελγείαις, πλεονεξίαις (non ut [a] *nummorum amor*, sed ut [b] *masculæ veneris* usus, πλεονεξίας voce notatur) de [c] πορνείαις item, & εἰδωλολατρείαις explicare pronum est.

*ἀρρητουργίαν, καὶ ἀθέμιτον πρᾶξιν, ἣν οὐ θεμιτὸν ἐπὶ στόματος φέρειν, ἤτοι πράττουσι, &c. *Epiphan.*

[a] *Hebræorum* בצע *quæ avaritiam significat, libidinem etiam & concupiscentiam denotat, & cùm sæpius* πλεονεξία *reddatur, aliquando etiam* μιασμὸς *vertitur,* Ezek. XXXIII. 31. *ubi idem intelligendum videtur quod* v.29. *per [abominationes] explicatur.* [b] *Sic in Annotationibus* Bedæ *in* Mat.V.32. *(ubi de unicâ divortii causâ* πορνεία *sermo est) [Non, inquit, hic intelligitur tantùm fornicatio in stupro, quod in alienis viris & fœminis committitur, sed omnis concupiscentia, & avaritia, & Idololatria] Hæc sine dubio ex Græcis Scholiastis desumpta, qui hac in re ἐπιθυμίαν, πλεονεξίαν, εἰδωλολατρείαν reposuerant, hoc ipso sensu, quo singulæ ad ἀρρητοποιΐας carnales pertinebant, Aliter enim à Christi dicto [παρεκτὸς λόγου πορνείας] procul absutura sunt.* [c] *Videatur* Maimonides Moreh Neb.l.III.c.38. *ubi commixtiones, seu incisiones arboris in aliam speciem, prohibitas ait, ut elongemur à causis Idololatriæ & fornicationum.*

§.7. Sic & in *Epistolâ Barnabæ,* ubi ad τὴν μέλανος ὁδὸν *viam tenebrarum* (quam priora ad *Gnosticos* pertinere monstrant [*Peribit homo habens viam veritatis scientiam* (γνῶσιν) *& se à via tenebrosâ non continens adhuc*]) referuntur εἰδωλολατρεία, μοιχεία, φόνος (alibi φόνος τέκνου ἐν φθορᾷ) ἁρπαγὴ, παράβασις, φαρμακεία, μαγεία, πλεονεξία, & ἀφοβία Θεοῦ, quibus viva *Gnosticorum* imago delineatur.

§.8. Sic & in *Epistolâ Polycarpi,* monitum illud p.22. [*ut abstineatis ab avaritiâ* (πλεονεξίας sine dubio) *ut sitis casti*] cui statim adjicitur, *si quis non abstinuerit ab avaritiâ* (ἀπὸ πλεονεξίας,) *ab Idololatriâ coinquinabitur.* Multos interim, quibus *crux* non placuit, tam *molli,* & delicato, & impuro dogmate, adeò carni & sanguini gratissimo, irretitos esse, II.*Pet.*II.18. quis mirabitur?

§.9. *Secundum dogma* (quo præcipuè δειλοῖς *ignavis,* & *timidis,* & à *crucis scandalo* abhorrentibus se conciliabant) his verbis proponebatur, Ἀδιαφορεῖν εἰδωλοθύτων ἀπογευομένους, καὶ

ἐξομνυμένους ἀδιαφυλάκτως τὴν πίστιν, κατὰ τοὺς τῶν διωγμῶν καιρούς, *Inter licita & adiaphora ponendum esse, si quis temporibus persecutionum* (si à *Paganis* periculum esset) *Idolothyta gustaret,* (quoties verò à *Judæis* metueret) *ipsam demum fidem abjuraret.* Sic eorum sententiam descripsit [a] *Agrippa Castor* in *Elencho* suo contra *Basilidem,* Sic & [b] *Irenæus, si quis, inquiunt, confitetur crucifixum, adhuc servus est, & sub potestate eorum qui corpora fecerunt; Qui autem negaverit, liberatus est.*

ap. Euf. l. IV. c. ζ'.
[b] l. I. c. 23.

§. 10. Illud quidem certum est, *Basilidem* post hæc excidii *Hierosolymitani* tempora, venena sua *Ecclesiæ* propinasse; At & illud constat, ipsum ea antecessoribus suis, & disertè *Simoni* accepta debuisse, Οὐκ ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐννοίας ἐναρξάμενος ἡμῖν τὰ δεινά τε καὶ ὀλέθρια, ἀλλὰ προφάσεις λαβὼν ἐκ τῶν Σατορνίλου καὶ Σίμωνος. *Non ille suopte ingenio periculosa, & exitialia dogmata primus excogitabat, sed à Saturnilo & Simone argumenta eorum mutuatus est,* inquit *Epiphanius hær.* XXIV. &, ut semel dicam, semina universæ segetis, quâ postea omnes ferè *Ecclesiæ* χώραι, tanquam ad θερισμὸν tristem, & exitialem ἐλαύνοντο, in hac unâ ψευδωνύμου Γνώσεως *heresi* jacta sunt.

§. 11. Quod de *Basilidianis Agrippa,* & *Irenæus,* idem etiam de *Helkesaitis* (ab *Helkai, Trajani* tempore, oriundis) *Epiphanius* notavit, *hær.* XIX. & LIII. ex eorum sententiâ, *Fidem persecutionis tempore abjurari sine peccato posse, modò quis corde eam retinuerit;* Ut & [c] *Eusebius* ex *Origene,* in *Psal.* LXXXII. ὅτι τὸ ἀρνήσασθαι ἀδιάφορόν ἐστι, καὶ ὁ μὲν νοήσας τῷ σώματι ἀρνήσεται ἐν ἀνάγκαις, τῇ δὲ καρδίᾳ οὐχὶ (non dubitarim legendum esse, ὁμολογήσας τῷ σώματι) i.e. *qui semel ore Christum confessus est, si à confessione ad martyrium vocetur* (illud enim per ἀνάγκας, *necessitates, angustias, extremum scilicet vitæ periculum,* intelligendum est) *illi tunc fidem abnegare licet, modò id corde non fiat.* Quibus concordat illud *Justini* [d] mox producendum, hos nempe qui *Idolothytis* se liberè vesci affirmant, λέγειν Ἰησοῦν ὁμολογεῖν, *se tamen dicere Jesum confiteri,* in *Dial:* cum *Tryph.*

[c] l. VI. c. λη'.
[d] §. 17.

§. 12. Sic de *Prodico,* & *Valentino* ab eâdem hâc stirpe (ἀπὸ τῆς μεγάλης ταύτης Γνωστικῆς ἐπαγγελίας, inquit [e] *Epiphanius, ab hâc magnâ Gnosticorum professione prognatis*) affirmat *Tertullianus* in *Scorpiaco,* ubi *martyrii bonum* ex instituto demonstrat, illúdque ab his *Martyriorum,* quos vocat, *refragatoribus,* dogma recenset, *Non esse palàm confitendum Christum, nec pro eo subeundum Martyrium.*

[e] De Valentin.

§. 13. Imò

§.13. Imò & argumentis eos dogma suum fulciendum putasse, c. I. *Semel nempe Christum pro nobis obiisse, occisum semel, ne nos occideremur, nec ideò à nobis vicem repetendam esse, nisi & ille salutem de nostrâ nece expectet, nec* igitur *hîc, aut apud homines confessionem constitutam, sed in cœlo*, c.X. *nec* enim *Deum sanguinem humanum sitire, nec Christum vicem passionis, quasi ipse de eâ salutem consecuturus esset, reposcere*, cap.XV.

§. 14. Adversus hos, ille *Divinissimus Scriptor* validè & prolixè militat, Primò, à *præceptis* Dei contra *Idololatriam* latis, ducto argumento, c.II. *ex quibus*, inquit, *tota Martyriorum ratio constabit*, c.III. dein ex notissimo *Johannis* loco ad hanc materiam accommodatissimo, *In dilectione timorem non esse, timorem scilicet, qui negationis author sit; cùm dilectio, quæ eum foras mittit, sit animatrix confessionis*, c.XII.

§.15. Longum esset ex isto *Scorpiaco*, seu contra *Gnosticorum Scorpios* parato *alexipharmaco*, omnia recensere. Quæ ipsa ad verbum frequenter imitatur *Beatus Cyprianus. lib.* de *Exhort:* ad *Mart.*

§.16. Isto imbutos semel, & munitos dogmate, *Christum abnegaturos*, statimque, quotiescunque *Christianis* ἡμέραι πονηραὶ, *dies mali* impenderent, *Fidei* nuntium remissuros, quis sanus dubitaverit? Quod quidem ubique ante excidium *Hierosolymitanum*, hoc ipso, de quo jam loquebatur *Christus*, tempore, solenniter factum est.

§.17. Si à *Paganis* periculum esset, *Gnostici* illicò *Idolothyta* comedendo se coram illis purgabant, contra *Christianos* interim se tuentes ex eo, quòd *Idolum nihil* sit; & contra hoc dogma disputantem *Paulum* I.*Cor.* VIII. à Γνώσεως mentione (ψευδωνύμου quippe γνώσεως) exordium fecisse videas, v.1. eámque τῇ ἀγάπῃ (*dilectioni* scilicet isti aut *Christi*, aut *veritatis Christianæ* II.*Thess*.II.10. quam hîc *refrigescentem* prævidit *Christus*) opponendam censuisse, v. 2. cujus geminata itidem mentio est v. 7. & 10. Sic de *Gnosticis Irenæus*; *Idolothyta contemnere, & nihil arbitrari, sed sine aliquâ trepidatione iis uti*, l.I.c.23. ut & ante *Irenæum** *Justinus* in *Dial:* cum *Tryphone*. Cùm enim *Judæus* ille *Justino* objiceret, πολλοὺς τῶν τὸν Ἰησοῦν λεγόντων ὁμολογεῖν, καὶ λεγομένων χριστιανῶν, ἐσθίειν τὰ εἰδωλόθυτα, καὶ μηδὲν ἐκ τούτου βλάπτεσθαι λέγειν, *multos eorum qui se Christum confiteri dicerent, idolothyta edere, & se nibil ex eo detrimenti capere affirmare*, Respondet *Justinus*, ex hoc ipso quòd tales essent, *Christianos* in fide con-

*p. 196.

confirmatiores reddi, cùm quæ *Christus* futura prædixerit, [*Surrecturos scilicet multos Pseudochristos &c. multósque decepturos*] sic impleta conspiciant.

§.18. Si autem à *Judæis* procella oriretur, *Gnostici* itidem statim *fidem abnegare*, se *Judæos* mentiri, & discipulis suis, ut circumciderentur, persuasis, *in carne eorum* εὐπροσωπῆσαι, *Mosaicæ legis zelum omnem præ se ferre*, *Gal.*VI.12. καυχήσωνται, *coram ipsis gloriari*, v. 13. diligentissimos se ipsorum disciplinæ observatores venditare, Non quòd ad normam istam, vita, morésque eorum quovismodo amussitarentur, non quòd certò affirmari possit, ipsos *circumcisionem* suscepisse, (nec enim necessum est, ut illud v. 13. [οὐδὲ γὰρ οἱ περιτεμνόμενοι αὐτὸν νόμον φυλάσσουσι] sic reddatur, ut *circumcisos* illos fuisse, magis quàm legem observasse, exinde concludatur, sed sic, ut [οὐδὲ] integram periodum afficiat [*neque ipsi circumcisi legem servant*] i. e. [*neque ipsi circumciduntur, neque legem observant.*] Quò & illud *Ignatii* spectat, *Ep:* ad *Philadelph: Satius est à circumciso Christianismum*, quàm παρὰ ἀκροβύστου Ἰουδαισμὸν, *ab incircumciso (hæretico, aut Gnostico) Judaismum*, i. e. *circumcisionis legem accipere*) sed tantummodo, ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ Χριστοῦ διώκωνται, *ut persecutionem à Judæis, Christianis*, quà legis desertoribus, intentatam evitarent.

§. 19. Id illis aliquandiu satis feliciter, & ex animo ipsorum successisse notârunt antiqui, cùm alii omnes *Christiani*, aut à *Judæis*, aut *Paganis* infestarentur, neminem tamen illorum, aut ὑπὸ Ἰουδαίων διωχθέντα, aut ὑπὸ παρανόμων ἀποκτανθέντα, aut *molestiam à Judæis*, aut *à Paganis persecutoribus* mortis supp-
p. 54. plicium passum esse; Sic de ipso *Simone*, & ipsius sectatoribus, *Gentiles* alloquens, *Justinus*, οὐκ ἐδιώχθησαν ὑφ᾽ ὑμῶν, *Apol.* II. *à vobis persecutionem non sunt passi*, & iterum, εἰ τὰ δύσφημα ἐκεῖνα ἔργα μυθολογούμενα πράττουσιν &c. οὐ γινώσκομεν, ἀλλ᾽ ὅτι μὴ διώκονται, μηδὲ φονεύονται ὑφ᾽ ὑμῶν, κἂν διὰ τὰ δόγματα, ἐπιστάμεθα, *An infamia illa, & in vulgus sermonibus sparsa facinora in se admittant, nescimus, Persecutione quidem eos non peti, neque occidi à vobis, ob ipsa etiam dogmata, satis novimus.*

§.20. Hinc illud putarim *S. Petri*, II.*Epist.*II. 1. de his ipsis temporibus, & *Pseudoprophetis* (introducentibus αἱρέσεις ἀπωλείας, *sectas perditionis*, quas ex * v. 10, 12, 13, 14, 15, 18. *Gnosticorum*

* τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ πορευομένους, & ἄλογα ζῶα γεγεννημένα εἰς ἅλωσιν καὶ φθορὰν, & ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις, & καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίαις ἔχοντες, & ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ, & ὑπέρογκα ματαιότητος φθεγγόμενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς, ἐν ἀσελγείαις, &c.

hæreses fuisse statim dignosces) verba facientis, τ͂ ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνεῖσθαι, *eos Christum ipsum, qui sanguine eos suo redemerat*, cum sanguinis sui periculo *confiteri* nolle, sed ingruente calamitate statim *abnegare*, eos interim, cùm saluti suæ, & incolumitati sic consulant, *vitas*, quas sic sollicitè *servare* cupiunt, *disperdere*, junctísque cum *Iudæis* manibus, in eandem se cum illis πανωλεθρίαν præcipitare, (ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν) *subitaneam sibi ruinam accersentes* (eam nempe *Iudæis* jamdiu appropinquantem, *Mat*. III. 2. & X. 7. & XXIV. 33. *Mar*. XIII. 29. *Lu*. X. 11. & XXI. 30, 31. &c. ut & aliam postmodum funestiorem.) ex quâ, qui fidei constanter adhæsurus sit, eum ante omnes evasurum *Christus* prædixerat, *Mat*. X. 22. & XXIV. 13. & *Mar*. XIII. 13. ut & *vitam æternam* in lucro accepturum. Quò respexisse *Sanctum Barnabam* nullus dubito, cùm de *Gnosticis* verba faciens, eósque cum fidelibus *Christi* asseclis componens, * Ἐν τῇ βασιλείᾳ, inquit, Χριστοῦ ἔσονται ἡμέραι πονηραὶ καὶ ῥυπαραί, ἐν αἷς ἡμεῖς σωθησόμεθα, *In regno Christi, mali, & sordidi, aut luctuosi dies erunt, in quibus* (pereuntibus *Gnosticis*) *nos incolumitatem consequemur*, & statim, γινόμενα ἡμῖν ἔσται φανερά, ἐκείνοις δὲ σκοτεινά, *nobis quidem lucida, illis tenebricosa obventura sunt*. * p. 227.

§. 21. Idem de temporibus suis *Iudas* edixit, v. 4. παρεισέδυσαν τινας, *irrepsisse* tunc in *Ecclesiam nonnullos, gratiam Dei in* ἀσέλγειαν *transmutantes, Iesúmque solum Dominum suum abnegantes*, quos *Gnosticos* fuisse universa *Epistola* luculenter monstrat; Et de iis disertè dicitur in initio versûs, εἰς τοῦτο τὸ κρῖμα προγεγραμμένους, *ad hoc judicium præscriptos*, i. e. *prædicente Christo*, & *Apostolis* designatos fuisse.

§. 22. Quid sit illud [κρῖμα] ex prius-laudato *Petri* comminate liquebit, nempe ταχινὴ ista ἀπώλεια, *repentina perditio* (vel, ut sequitur, τὸ κρῖμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια οὐ νυστάζει, v. 3.) quæ *Gnosticos*, quà tales, aliósque, ex mente *Gnosticorum*, saluti suæ sollicitè prospicientes, ipsóque, quo se *tutos* sperabant, dogmate se *prodentes*, oppressura erat. Illud * *Eusebius* sub *Claudii* imperio factum narrat, *Simon*, inquit, *transfossus*, & ἡ τ͂ ἀνδρὸς ἀπέσβη καὶ παραχρῆμα καταλέλυτο δύναμις, *potentia ejus statim extincta est*, Et * iterum, λόγου θᾶττον εἰς τὸ παντελὲς ἀπεσβήκασιν, *dicto citiùs penitus extincti sunt*. Idémque *Christus* præmonstraverat, obscuriùs quidem, cùm ὑπομένοντας εἰς τέλος, eos esse peculiariter affirmaret, quibus (τὸ σώζεσθαι) ista ex *Judaicâ* clade *evasio*, seu * l. 2. c. 15. * l. 3. c. 29.

ſeu incolumitas ſperanda eſſet; At & luce clarius, *Mat.*XVI. 25. Cùm de *crucis* tollendæ diſciplinâ illud adderet, eum, qui *animam* ſuam *ſalvam facere voluerit, perditurum eſſe*, quod de æternâ animæ ſalute neutiquam dici potuit, cùm eam ſervandi, aut incolumem præſtandi conſilium, nullo modo culpabile, aut puniendum fuerit, ſed de *vitæ* nimiâ, & cum conſtantiæ & fidei diſpendio conjunctâ, ſollicitudine; Idque peculiariter habito reſpectu ad hunc *Chriſti* adventum, v. 27. qui, inquit *Chriſtus, quibuſdam ibi aſtantibus* (*Johanni* proculdubio, priuſquam *mortem guſtaverit*) *ſpectandus erat*, v.28.

§.23. Idem & à *Paulo* diſtinctè προγεγραμμένον prædictum, ſeu *præſcriptum* fuit II.*Theſſ*.II. 8. (ut mox dicetur) imò à *Deo* ipſo præſtitutum, ut πρόσκαιροι omnes ſic explorati, *Fidem Chriſti* planè deſtituerent, ſibíque funeſtiſſimam cladem arceſſerent.

§.24. Huc referendum putârim dictum illud *Apoſtoli* ad *Galatas*, c.IV. 13. Scitis, inquit, quòd δι' ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς εὐαγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον, καὶ τὸν πειρασμόν μου τὸν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε, οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλ' ὡς Ἄγγελον Θεοῦ ἐδέξασθέ με, &c. Idem planè hîc ἀσθένεια τῆς σαρκὸς, & πειρασμὸς ἐν τῇ σαρκὶ, ut & σκόλοψ δοθεὶς τῇ σαρκὶ, II.*Cor*.XII. 7. (ex *Ezech:* XXVIII. 24. ubi afflictiones *Iſraelitarum* ſic appellantur, *pungens vepretum*, & *contriſtans ſurculus*) & κολαφίζων ἄγγελος ibidem, quos per ἀσθένειαν v.9. per ἀσθενείας, ὕβρεις, ἀνάγκας, διωγμοὺς, στενοχωρίας ὑπὲρ Χριστοῦ v. 10. per omne genus *perſecutiones pro Chriſto* toleratas, explicari videas. Hæ mihi, inquit *Paulus, perſecutiones* ſatis cumulatè obtigerunt, cùm *priùs* vobis *Evangelium* prædicarem, & tunc quidem has ob fidem *Chriſti* perpeſſiones meas non adeò *averſabamini*, ſed me, licet omnigenis *afflictionibus* undique cinctum, ut *Angelum Dei recipiebatis*, &, ut ſequitur, vos ipſos *beatos* cenſebatis, quòd me *talem Apoſtolum* vobis *Chriſtus* indulſerat, ipſíque, ſi opus eſſet, quodlibet pro me paſſuri eratis, imò chariſſimos *oculos* veſtros ἐξορύξαντες, aut ſiquid charius, mihi *daturi*. Jam verò, inquit, poſt hæc ἀπατεώνων inter vos jacta ſemina, nulla affectûs hujus indicia, aut reliquias perſpicio; Omnia in contrarium mutata, Abdicandus eſt ille *Apoſtolus*, ut ἐχθρὸς, v.16. incolumitati *Galatarum* infenſus, qui *Moſaicorum* rituum abrogationem annuntians, *odia* & inimicitias *Judæorum*, tandémque perſecutiones diſcipulis inducit, Illíque ſoli vos ζηλοῦν, præ omnibus diligere putantur, qui nos *excludi volunt, ut ſoli à vobis diligantur*, v.17. hi ſcil: *Judaizantes Gnoſtici*, c.III.1.&c.

§.25. De

§.25. De hâc *Gnosticorum* praxi & dogmate, *Christum in angustiis abnegantium*, *Apostolus* alibi pronuntiat, multos nempe inter *Philippenses* eo tempore fuisse, deploratissimæ & toties conclamatæ *sectæ Christianos*, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σαυροῦ τοῦ Χριστοῦ, *Phil.* III.18. *Crucis Christi inimicos.* Sic & *Polycarpus* in *Epist:* ad eosdem *Philippenses*, eorum mentionem facit, p.23. & τῶν μὴ ὁμολογούντων τὸ μαρτύριον τοῦ σαυροῦ, *eorum qui martyrium crucis non confitentur*, p.20. quibus, *Simonis* (πρωτοτόκου τοῦ Σατανᾶ) asseclas *Gnosticos* notari, sequentia satis monstrant.

§.26. Hâc *inimicorum crucis* περιφεράσει, ait * *Tertullianus*, *Basilidiani*, i. e. *Gnostici* innuuntur, qui ἀδάπανον εὐσέβειαν exercentes, *quicquam pro Christo pati recusarunt*, Quos ut sequentia [ὧν ὁ Θεὸς κοιλία, ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ, &c.] *Gnosticos* fuisse monstrant, sic & eorum *finis* ἀπώλεια, v.19. ut & *Eph.*V.6.

* De Præscript. c.46.

§.27. Sic cùm *Hebræos* suos contra πικρίας ῥίζαν, hujus scilicet *Apostaticæ* sectæ venenum, armari cuperet *Apostolus*, *Heb.*XII. 15. statímque adderet [πόρνους, & βεβήλους, ὡς Ἠσαῦ] ad *Gnosticos* eum respexisse mox patebit, quibus permixti, & irretiti *Hebræi fratres*, i. e. *Christianæ* fidei professores, πρωτοτόκια sua tam vili vendebant, ipsam nimirum, ut momentaneæ incolumitati suæ consulerent, *Christi fidem* abnegantes, c.III.12. aut saltem *cœtus Christianorum* destituentes, c.X.25.

§.28. De his intelligendus *Plinius*, sub temporibus *Trajani*, *Epist.* X.97. ubi plures *Christianos* se esse *negantium species* annumerat, *Multorum qui negârunt se esse Christianos, aut fuisse, Deos appellârunt, imagini Cæsaris thure ac vino supplicârunt, Christo maledixerunt*; Aliorum qui *se esse Christianos dixerunt, & mox negârunt, fuisse quidem, sed desiisse*; Aliorum denique qui post *edictum Plinii*, quo *hetæriæ* vetabantur, *cœtus*, & *conventus, facere desiêrunt*. At de istis plus satis.

Cap. IV.

Gnostici Christianorum infestissimi hostes. Eorum schisma, I.*Joh.*II. 1. & V.8. *Odium contra fratres. Mordentes*, & κύνες, *Gal.*V. 15. *Phil.*III.2. κατατομὴ, II.*Tim.*III.3. *Gal.*V.20. *Apoc.*IX.20. πλάνη τοῦ Βαλαὰμ (διδαχὴ Βαλαὰμ *Apoc.* II. 14.) ἀντιλογίαι Κορὲ, ὁδὸς τοῦ Κάϊν, *Jud:* 11. I.*Pet.* IV.17. Κρῖμα ἀπὸ οἴκου τοῦ Θεοῦ. λύκοι βαρεῖς.

§.1. AD illud transeamus, quod tertiò addendum putavit *Christus, desertores hosce, reliquos statim Christianos internecino odio prosecuturos* fuisse, ipsísque persecutoribus ad suppli-

cium

cium tradituros. Id enim de *Gnosticis* itidem certissimum est.

§.2. Orthodoxos omnes, & puros *Christianæ* fidei professores primò deserebant, *unionémque Ecclesiæ* hoc *schismate* disrumpebant, (ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, inquit *Johannes* I. *Epist.*II. 1. ex *nobis exiverunt*, in *Apostolicæ Ecclesiæ* gremio diutiùs non mansuri) dein disruptâ *unitate*, *Charitatem* omnem erga fratres, i.e. *Christianos* exuebant, I. *Joh.*IV. 8. (ex quo concludit *Apostolus* [οὐκ ἔγνω τὸν Θεὸν] æquivocè tantùm *Gnosticos* dici posse) imò *odio* eos habebant, c.II. 9. (quod de his ipsis *Gnosticis* dictum esse, ex eo quod præcesserat, *criterio*, [ὁ λέγων ἔγνωκα αὐτὸν &c.] aliísque quamplurimis in *Epistolâ* istâ sparsis, abundè liquet) tandémque ἀλλήλους ἔδακνον καὶ κατήσθιον, *Christianos mordebant & devorabant*, *Gal.*V.15. ideóque κύνες *canes* appellantur, *Phil.*III.2. (ut & κύνες λυσσῶντες, *canes rabidi Ignatio*, *Epist:*ad *Eph:*) simúlque κατατομὴ *concisio*, quòd cum se *Iudæos*, i. e. *circumcisos*, & *Mosaicæ* περιτομῆς *zelotas* mentirentur, minimè tamen legem observarent, sed hâc tantùm περιφράσει *Ecclesiam Christi* lacerarent.

§.3. Hinc ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, tandémque προδόται, *proditores* dicti sunt, II. *Tim.*III. 3. Hinc inter carnalia eorum opera, non solùm ἀκαθαρσίαν, & ejusmodi nefanda nomina, sed & (post φαρμακείαν, alium istum γοήτων seu *magorum* horum *characterem*) ἔχθρας, ἐριθείας, διχοστασίας, αἱρέσεις, φθόνους, φόνους τε, ipsas demum *cædes*, & *homicidia* posita videmus, *Gal.*V.20,21. Quorum item mentio, *Apoc.*IX.20. cum φαρμακείαις, & πορνείαις conjuncta, eosdem respicere videtur. Ut & in *Epistolâ Barnabæ*, διωκταὶ τῶν ἀγαθῶν, &c.

§.4. Exhinc itidem constabit, quare non solùm τὴν πλάνην τοῦ Βαλαὰμ (διδαχὴν dixit *Iohannes Apoc.*II.14. *doctrinam*) *errorem Balaami*, fœdissimam nempe *Moabiticarum* fœminarum constuprationem cum *Idololatriâ* conjunctam, (ad quam, [a] *mercede* conductus *Balaam*, alliciendos & inescandos *Israelitas* [b] monuit, pari modo quo purioris *Fidei* professores ad impuritates suas trahebant *Gnostici*) ut & τὴν ἀντιλογίαν τοῦ Κορὲ, (ob *Apostolorum*, & ἡγουμένων omnium authoritatem nauci habitam) sed & τὴν ὁδὸν τοῦ Κάϊν, *viam Caini*, *fratrem* suum ideo tantùm, quòd *opera ipsius mala*, fratris autem *bona* essent, jugulantis, his ipsis objici videamus. *Iud.*11.

[a] μισθοῦ, *Jud.* 11.

[b] ἐδίδασκεν τῷ Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. *Apoc.*II.14.

§.5. Quò itidem respexisse *Petrum* palam est, cùm I. *Epist:* IV.17. *tempus*, aut opportunitatem τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρῖμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, quo scilicet puriores *Christiani*, à *Iudæis*, & *Gnosticis* mala

quælibet passuri erant, imminere affirmavit, aliam mox ἐπισκοπὴν futuram prædicens (fatalem istam *Iudæis* impendentem diem v.7.) quâ *Evangelio* Dei ἀπειθοῦντες omnes, *Iudæi* unâ, *Gnosticique*, miserandum in modum plectendi erant, v.18.

§.6. His adjungendum illud *Iustini** *Quæst:* & *Respons:* ad *Orthod:* ubi cùm quæratur, quomodo iniquum non sit *hæreticos*, qui assequi veritatem non possunt, *pœnis subdere?* Ex *hæreticorum*, qui ante ejus tempora in *Ecclesiâ Primitivâ* exorti fuerant, consideratione sic respondet, *Hæreticis solenne esse contrasentientes condemnare*, ideóque *Hæresiarchas ab Apostolo*, λύκους βαρεῖς *lupos* (ovili *Christi*, i.e. *Orthodoxis* omnibus) *graves* nuncupari. * *Quæst.* 4.

Cap. V.

Gnostici ψευδοπροφῆται dicti, II.*Cor.*XI.13. II.*Pet.*II.1. II.*Tim.*IV.2. *διδασκαλίαι δαιμονίων, ἑτεροδιδασκαλοῦντες*, I.*Tim.*VI.3. *Pessimum Gnosticorum dogma, πορισμὸν εἶναι εὐσέβειαν. Φιλαργυρίας malum* v. 10. *Clemens Alex. de Gnosticis. Justini Testimonium. Christiani à Gnosticis irretiti.*

§.1. AD quartum à *Christo* pronuntiatum expediendum, paucissimis opus erit. Hos enim è *Simonis* familiâ per *Menandrum*, & *Carpocratem*, aliósque institutos *Gnosticos*, *Pseudoprophetas*, *Pseudodoctores* ubique vocant *Apostoli*. *Pseudapostoli*, inquit *Paulus*, II.*Cor.*XI.13. μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ, eodem modo, quo *Satanas* in *Angelum* lucis sese transmutat, ψευδοδιδάσκαλοι, II. *Pet.* II. 1. ψευδολόγοι (& πνεύματα πλάνα) I. *Tim.*IV. 2. διδασκαλίας δαιμονίων, *doctrinas* planè *diabolicas*, de *nuptiis non contrahendis*, sed *putidissimis* ἀσελγείαις earum vice *usurpandis*, (non, quod viro magno placuit, sequioris ævi dogmata de *mortuis adorandis*, *nuptiisque Clero* interdicendis) in *Ecclesiam* invehentes: de quibus videatur *Clemens Alex: Strom:* l.III.

§.2. Sic & ἑτεροδιδασκαλοῦντες I.*Tim.*VI. 3. (à quibus, ut ab *Hæreticis*, abstinendum jubet *Paulus*, v. 5.) multis indiciis se *Gnosticos* esse produnt, eo præcipuè quod πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν putarent. Eo enim ipsissimo dogmate continebantur omnia de *Christianis* à *Dominorum* jugo liberandis, v. 1. & *crucis aversatione* toties *Gnosticis* imputatâ, dogmata, (quos ideo τῆς ψευδωνύμου γνώσεως v. 20. ut & τῶν μηδὲν ἐπισταμένων, τετυφωμένων τε titulo insignitos videas, v.4.) ut & φιλαργυρίας malum, *malorum omnium radix* v.10. & τὸ βούλεσθαι πλουτεῖν v. 9. Quod & *Gnosticis* imprimis objici videas insigni apud *Clementem Al: in Strom:* loco, quem

hic integrum apponi abs re non erit. Περὶ τοῦ ἀληθῶς γνωστι-*pio & propriè dicto Gnostico*, vero & genuino mysteriorum indagatore, quatenus ille ψευδωνύμως sic dicto opponitur, sic loquitur, Οἶδεν, inquit, αὐτὸς καὶ τῆς νηστείας τὰ αἰνίγματα, τῶν ἡμερῶν τούτων, τῆς τετράδος καὶ τῆς παρασκευῆς λέγω. Ἐπιφημίζονται γάρ, ἡ μὲν Ἑρμοῦ, ἡ δὲ Ἀφροδίτης. Αὐτίκα νηστεύει κατὰ τὸν βίον φιλαργυρίας τε ὁμοῦ, καὶ φιληδονίας, ἐξ ὧν αἱ πᾶσαι ἐκφύονται κακίαι. *Novit ille jejunii ænigmata, dierum scilicet quartæ & sextæ, Ea enim Mercurii, hæc Veneris dies dicitur, Ideóque jejunat & abstinet ille ab amore pecuniæ & voluptatis, ex quibus omnia mala nascuntur.*

§.3. Post *Paulum* videatur *Justinus*, loco illustri, & prius laudato, in *Dial:* ad *Tryph:* ubi factâ *Gnosticorum* mentione, sub titulo λεγομένων Χριστιανῶν, qui *Idolothytis vescendi libertatem* sibi
p. 195, 196. *vendicabant*, concludit *Justinus*, in his istam *Christi prophetiam* impletam esse, quâ *Pseudochristos*, & *Pseudoapostolos* orituros prænuntiat, πολλοὺς τῶν πιστῶν πλανήσοντας, *qui fidelium multos decepturi erant.* Sic & alibi, *Christum* prænovisse, quæ post *resurre-*
p. 241. *ctionem*, & *ascensionem* ejus futura essent, *Pseudprophetas* nempe & *Pseudochristos* multos in nomine ejus (sub *Christianæ* professionis larvâ) venturos, ὅπερ, inquit, καὶ ἐστί. πολλοὶ γὰρ ἄθεα καὶ βλάσφημα, καὶ ἄδικα ἐν ὀνόματι αὐτοῦ παραχαράσσοντες, ἐδίδαξαν, καὶ τὰ ἀπὸ ἀκαθάρτου πνεύματος διαβόλου ἐμβαλλόμενα ταῖς διανοίαις αὐτῶν, καὶ διδάσκουσι μέχρι νῦν. *Quod quidem impletum est, Multa enim impia & blasphema & injusta sub nomine ejus falsò cuderunt, & quæ mentibus eorum ab impuro spiritu* (ne eum de *Gnosticis* locutum non esse dubitemus) *diabolo sunt injecta, docuerunt, & etiamnum nunc tradunt.*

§.4. Quod verò & *Christus*, & ex *Evangelio Justinus* adjicit, hos *Pseudoprophetas* multos fidelium, ipsi úsque *Christi* gregis partem non minimam, eo ipso (statim post ascensionem *Christi*) tempore secum abrepturos, illud in *Gnosticis* eventum suum sortiebatur. *Christianos* enim per speciosum fidei nomen illectos undique ad eorum castra defecisse, καὶ πάντας σχεδὸν Σαμαρεῖς, inquit *Justinus Apol:* II. *pro Christ: universam fere Samariam* (*Apostolicæ* prædicationis *primitias*, *Act.* VIII. 14.) & ὀλίγους δὲ καὶ ἐν ἄλλοις ἔθνεσιν, *aliarum regionum aliquos iisdem errroribus irretitos esse.*

CAP. VI.

Cap. VI.

*Charitatis refrigescentia, Apoc.*II.4. *Laodicenus tepor, Apoc.*III.16. *Gnostici in Asiâ*, I.*Joh.*IV. 17, 18. *explicata.* I.*Pet.*II.11,16,19,21. II.*Tim.*III. 4. *Paulina* ἀγάπης *elogia* I.*Cor.*XIII.7. & XVI.22. *explicata. Eph.*V. 2. & VI.24.

§.1. QUintò igitur quod prædixit *Christus* fore, ut *Mosaicæ* disciplinæ *Zelotis, Gnosticisq; Pseudoprophetis*, in *Christianorum* perniciem conspirantibus, & sic in stupendam molem *auctâ* persecutionum iniquitate, *refrigesceret multorum erga Christum* & *veritatem Christianam ardentior charitas*, id etiam ubique sub istis temporibus factum constat.

§.2. Sic *Ephesina Ecclesia* πρώτην αὐτῆς ἀγάπην ἀφῆκε, *primam*, vel quæ primò ab ipsis exercebatur, *charitatem amiserat*, vel *remiserat*, *Apoc.*II. 4. à pristinæ erga *Christum* dilectionis ardore multùm declinaverat, cùm priùs in eâdem & ἔργα, & κόπον, & ὑπομονὴν (eam quam, si *ad finem duraverit*, *Mat.*XXIV. 10. coronandam pollicetur) *Christus* deprædicaverat, v.2.

§. 3. Eundem *Ecclesia Laodicena teporem* imitabatur, *Apoc.* III. 16. calamitates *Christianæ* professioni undique impendentes ægrè perpessa, *Christóque* igitur monitore indigebat, ut *aurum ex igne* πεπυρωμένον ab *eo emeret*, i. e. dilectionem erga *Christum*, & constantiam quibusvis perpessionibus redimeret.

§.4. Quamplurima tepidæ hujus, & impurissimæ sectæ semina, in istis *Asiaticis Ecclesiis* sparsa fuisse, non solùm *Epistola* ista ad septem *Ecclesias Apoc.* II. & III. conscripta monstrat, sed & idem etiam *Catholica* prima ejusdem *Johannis Epistola* satis manifestè indicat, quâ *Asiaticos*, peculiarem *Joannis* provinciam (τὰς αὐτόθι διέπειν ἐκκλησίας, *Ecclesias quæ illic erant, administravit*, inquit *Eusebius* l. III. c. κγ'. *Ephesique*, quæ est harum *Ecclesiarum Metropolis*, diem obiit, ait ✣ *Polycrates* ejusdem *Episcopus*) ut *alexipharmaco*, aut φυλακτηρίῳ sacro muniri voluit, ✣ *apud Eusebium*, l.III. c.λα'.
ideóque *charitatis* hujus *perfectæ*, & *Christum*, etiam cùm pericula extrema imminerent, *confess*[illegible]litatem ubique inculcavit. *Perfectus*, inquit, *Christi am*[illegible] *charitásque*, *metum* ἔξω βάλλει, procul à se arcendum curat, *inter rejectanea*, & *viro Christiano* planè indigna, *æstimat*, I.*Joh.*IV.18. *In hoc*, inquit, *perficitur charitas* μεθ' ἡμῶν, aut ea quæ inter verè *Christianos* reperitur, aut si cuivis magis placeat, ipsius *Dei* erga nos *charitas*, quæ in eo imprimis consistit, ut nos *Dilectissimo filio* suo conformes

 reddat,

reddat, (τȣτο χάρις παρὰ Θεȣ͂, I. *Pet*. II. 19, 29.) ἵνα παῤῥησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τ κρίσεως, *ut fidenter Christum confiteamur*, (sic παῤῥησία significat *Heb*. X. 35.) *in die judicii*, i. e. cùm pro tribunali à *Judæis* sistamur, & à tyrannis ad mortem condemnemur, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι, καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν ἐν τῷ κόσμῳ τȣ́τῳ, Qui enim sic facit, *Christum* ipsum (hîc coram *Procuratoris Pilati tribunali* καλὼ μαρτυρήσαντα ὁμολογίαν, *pulchram testificantem confessionem*, I. *Tim*. VI. 13.) disertè imitatur.

*I. *Pet*. IV. 7. §. 5. Quod & à *Petro*, sub isto * ἐγγίζοντος τȣ͂ τέλȣς πάντων, *appropinquantis omnium finis*, i.e. *excidii*, seu πανολεθρίας *Iudaicæ* tempore, factum cernimus, qui primâ ad easdem *Asiaticas Ecclesias* destinatâ *Epistolâ*, à σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, II. 11. & *libertatis*, quâ *Secta* ista κακίαν omnigenam velabat, mentione, v. 16. simúlque de obedientiâ *Magistratibus* præstandâ, non paucis contra eosdem *Gnosticos* (vide II. *Pet*. II. 10. *Jude* 8.) adjectis, pergit ad perpessionum *Christianarum* doctrinam, v. 19. & 21. ut & c. III. 15, 17. & c. IV. 16, 19.

§. 6. Hinc de *Gnosticis* dictum illud, II. *Tim*. III. 4. φιλήδονȣς μᾶλλον ἢ φιλοθέȣς, *voluptatum magis quàm Dei*, aut *Christi amatores esse*; nec *Christo Jesu domino nostro*, *sed ventri* aut gulæ suæ *servire*, *Ro*. XVI. 18. Hinc & frequentia ista apud *Sanctum Paulum* τ ἀγάπης *charitatis*, aut *dilectionis*, in amplitudine suâ, tam *Dei*, quam *fratrũ* dilectionem complectentis Elogia, I. *Cor*. XIII. (supra omnium *mysteriorum cognitionem*, καὶ πᾶσαν τ γνῶσιν, *mysticam* nempe istam scripturarum intelligentiam, v. 2.) ut omnia στέγȣσης, & ὑπομένȣσης, v. 7. quascunque *calamitates* pro *Christi* nomine constanter toleraturæ, & c. VIII. 1. ut *Christianum* hominem οἰκοδομȣ́σης (ita ut vivum *Ecclesiæ*, i. e. *Corporis Christi*, membrum, adeóque cum reliquo fidelium cœtu κατηρτισμένον æstimetur) & πάσῃ τῇ γνώσει, huic omni, quam sibi *Gnostici* arrogabant, *mysteriorum cognitioni* è diametro oppositæ, v. 2. &c.

§. 7. Hinc *censurarum* indictio, I. *Cor*. XVI. 22. in eos omnes, qui *Dominum Jesum Christum non dilexerint*, qui scilicet eum *persecutionum* tempore destituerint, sic ut ἀγαπᾶν & ἀντέχεσθαι, *diligere*, & *constanter adhærere*, pro eodem ponuntur, *Mat*. VI. 24. Nec enim de interno amore, *Apostoli* dictum explicari debet, cùm *interni* affectus, utcunque vitiosi, sub *censuram*, aut *anathema Ecclesiasticum* non cadant.

§. 8. Hinc adhortationes crebræ, *Eph*. V. 2. περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς, *ambulate in charitate*, eâ nempe, quæ ad exemplum,

plum, & ὑπογραμμὸν *Christi*, (II.*Pet.*II. 21. & I.*Joh.*IV. 17.) qui se pro nobis morti tradidit, exigebatur, eàque iterum, quæ *Gnosticorum* ἀναστροφῇ, versu tertio delineatæ, opponebatur. Et c.VI.24. *Gratia cum omnibus qui diligunt Dominum nostrum Jesum Christum* ἐν ἀφθαρσίᾳ, eâ quippe *dilectione*, quæ *fide* sanâ, & ὑπομονῇ ex utroque latere munitur, *Tit.*II. 2. quæ *Ro.* XII. 9. ἀγάπη ἀνυπόκριτος dicitur (cùm è contra *hypocrita iniquitatem potiùs*, quam *afflictionem eligere dicatur*, *Job.* XXXVI. 21.) & τῷ ἀποστυγεῖν τὸ πονηρὸν, *impiorum* hujus *sectæ* dogmatum & facinorum *aversationi* præludit, quam denique nulla *Gnosticorum* stratagemata illis ereptura, aut * *corruptura* essent.

* ἀφθαρσία ab α, & φθείρω, unde & φθορὰ quæ *Gnosticorum impurissimis* doctrinis, factisque *ubique attribuitur*.

Cap. VII.

Ἐπισυναγωγῆς ἐγκατάλειψις, *Heb.*X.33. ὑποστολὴ, v.33. Ἡμέρα ἐγγίζουσα, *Ro.*XIII. 11. σωτηρία. *Barnabæ Epistola Mysticis Gnosticorum Scripturæ explicationibus opposita.* Γνώσεως *duplex genus.*

§. 1. DE hâc *Christianorum*, sub ingruente ἀνομίας πληθυνθείσης flumine, *refrigescente Charitate*, quædam ulteriùs ἐν παρόδῳ adjici possunt; Exhinc factum esse, ut fidelium aliqui in *confessione Christi* vacillantes, τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν *derelinquerent*, *Heb.*X. 25. *cœtus* nempe *Ecclesiasticos*, ut incolumitati & securitati suæ consulerent, *paulatim deserentes*, quod ὑποστέλλεσθαι dicitur, v. 38. eodem modo quo *Petro* objicitur, quod ὑπέστελλε καὶ ἀφώριζεν ἑαυτὸν, φοβούμενος, &c. *subtraxit, & separavit se præ timore Judæorum*, Gal. II. 12. Quâ de re *divinus author Hebræos* suos monendos duxit, eòque potissimum amuleto muniendos, quòd τὴν ἡμέραν ἐγγίζουσαν, *diem* nempe visitationis, eâdem clade geminos *Christianorum* hostes, *Judæos* & *Gnosticos* æquaturum, jam statim *adfuturum* præviderent. Quo quidem, spei, vel fidei *Christianæ* professores animandi, & persuadendi erant, ne in ultimo jam virtutis stadio deficerent, & post πολλὴν παθημάτων ἄθλησιν, *diutinum perpessionum certamen*, v. 32. τὴν παῤῥησίαν, pristinam *confidentiam*, & *constantiam* abjicerent, v. 35. cum, ut inquit *Apostolus*, ἔτι μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ v. 37. ille suorum *ultor* v. 30. qui jamdiu *venturus* prædicebatur, statim *sine omni morâ adventum* suum maturaturus esset.

§. 2. Quo quidem argumento, ad ingenerandam fessis constantiam accommodatissimo, ad expurgandum *Romanis* suis *Gnosticorum* fermentum, usus est *Sanctus Paulus*, *Ro.*XIII. 11. *Et hoc*, inquit,

inquit, *cùm sciatis* καιρὸν, *opportunitatem*, (ipsum scilicet punctulum aut articulum temporis, in quo eos alloquebatur) νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν, *Nunc enim dies ille*, v. 12. quo persecutoribus *Judæis*, seductoribus etiam *Gnosticis* perditio, fidelibus autem, & puris *Christi* confessoribus *evasio*, & incolumitas (sic sonat [a] aliquoties σωτηρία) obventura est, *multò propinquior est, quàm cùm susceptâ imprimis fide Christo nomina dedissent.*

[a] *Ecclus.* XL. 1. σωτηρία ἐκλεκτῶν, *à Josua præstita, liberatio electorum ejus*, & σωτηρία ἑτοίμη ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ, I. *Pet.* I. 5. & ἁπλῶς σωτηρία, II. *Pet.* III. 15. & κοινὴ σωτηρία, *Jud:* 3. *evasio fidelibus omnibus (ut Israëlitis ex Ægypto*, v. 5. *Loto ex Sodomâ*, II. *Pet.* II. 7) *obventura, ut &* ἀπολύτρωσις, *Lu.* XXI. 28.

§. 3. Ex hâc δείξει videre est, quàm non pauca sint hujus *Instrumenti* (*Epistolarum* præcipuè *Apostolicarum*) commata, quæ à *Gnosticarum* doctrinis, factísque lucem plurimam acceptura sunt.

§. 4. Et, ut id obiter dicam, *Apostoli Barnabæ*, quæ non ita pridem prodiit, *Epistola*, ex hoc uno *Gnosticorum* charactere, commodè explicari poterit, aliàs (ut complicatum, & prolixum ænigma) certissimam lectoribus *crucem* factura. Isti quippe *Simonis* asseclæ γνῶσιν, i. e. *Scripturæ sacræ mysticè* interpretandæ facultatem sibi arrogantes, multa *veteris Testamenti mysteria* ad impuros usus suos accommodabant. Sic de illis Polycarpus *Ep.* ad *Phil.* p. 20. ὃς ἂν μεθοδεύῃ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας, πρωτότοκός ἐστι τοῦ Σατανᾶ, & fusè *Epiphanius* in *hær: Gnosticorum*.

§. 5. Hinc *Barnabas* hâc ferè universâ *Epistolâ* suâ, *veteris Instrumenti* loca quamplurima *mysticè* etiam, & *cabalisticè* exposita, (quale illud quod [b] modò ex *Clemente* obiter protulimus) *Gnosticorum* doctrinis opponit, primò ut *Christum* verè *natum*, passúmque probaret, quod à *Gnosticis* negatum, τί λέγει, inquit, ἡ Γνῶσις, μάθετε, ἐλπίσατε ἐπὶ τὸν ἐν σαρκὶ μέλλοντα φανεροῦσθαι ὑμῖν Ἰησοῦν, *Discite, quid Scientia dicit, Spem scilicet omnem in Jesu in carne manifestando ponendam esse*, & istiusmodi multa. Secundò ut *circumcisionem*, & ritus *Mosaicos* abolitos concluderet, *Deum* enim *comparasse* populum *dilecto* suo, qui in *simplicitate esset crediturus*, & *ostendisse omnibus, ut non incurrant tanquam proselyti ad illorum legem, quam Gnostici Judaizantes* observandam contenderunt. Tertiò denique, ut πορνείαν, παιδοφθορίαν, ἀκαθαρσίαν omnigenam, à *Leporis, hyænæ, mustelæque* interdictione *Mosaicâ*, fugiendas suaderet, (sic ut *incisionem* arboris in aliam speciem,

[b] c. V.

ſpeciem, *prohibitam Judæis* affirmat [c] *Maimonides, ut elongemur à cauſis Idololatriæ, & fornicationum*) Quibus ubique Γνώσεως mentionem immiſcet, ejúſque *duplex genus* proponit, *Unum* ὁδὸν τοῦ φωτὸς, viam lucis (eandem quæ ὁδὸς ἀληθείας à *Petro* dicitur, II. *Pet.* II. 2. & *Gnoſticis* planè opponitur) & γνῶσιν περιπατεῖν ἐν αὐτῇ, *ſcientiam ambulandi in illâ*, & poſtea γνῶσιν δικαιωμάτων Θεοῦ ἐν ὑπομονῇ, *ſcientiam judiciorum Dei in patientia*, per omnia his putidis *Gnoſticis* oppoſitam, Alterum itidem à *ſectatoribus* ipſius Γνῶσιν dictum, ſed eorum qui à *viâ tenebroſâ adhuc non continent*, item τὴν τοῦ μέλανος ὁδὸν, σκολιὰν, καὶ κατάρας μεστὴν, *Nigri, ſeu tenebrarum viam, obliquam & execrationis plenam*, ad quam, inquit, reducenda εἰδωλολατρεία, θρασύτης, ὕψος, δυνάμεως ὑπόκρισις, διπλοκαρδία, μοιχεία, φόνος, ἁρπαγὴ, ὑπερηφανία, παράβασις, δόλος, κακία, αὐθάδεια, φαρμακεία, μαγεία, πλεονεξία, ἀφοβία Θεοῦ, διῶκται τῶν ἀγαθῶν, μισοῦντες ἀλήθειαν, *Idololatria, confidentia, ſublimitas, potentiæ ſimulatio* (ſic *Simon* dixit ſe τινα μέγαν εἶναι, *Act.* VIII. 9.) *deceptio, fornicatio, cædes, rapina, ſuperbia, tranſgreſſio* (legum omnigenarum) *dolus, malitia, audacia, magia, intempeſtiva cupiditas, Dei nulla reverentia, bonorum perſecutio, veritatis odium*, tandémque (ut ad hos *Pſeudognoſticos* omnia pertinere dignoſcamus) οὐ γινώσκοντες μισθὸν δικαιοσύνης, (quicquid demum *ſciant*, at) *juſtitiæ mercedem non ſcientes*, *Balaamiticis* potiùs (ut *Petrus* cenſuit) accenſendi, qui μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησαν, *injuſtitiæ mercedem dilexerunt.*

[c] *Moreh Neb:* l. III. c. 38.

Cap. VIII.

Evangelium Gentibus annuntiandum immediatè ante cladem Hieroſolymitanam, Lu. X. 11. *Apoſtolorum à Judæis abſceſſio, anſa à Gnoſticis accepta ad Chriſtianos opprimendos.*

§. 1. HÆc omnia à nobis adeò fuſè propoſita, quomodo ad *Myſterium iniquitatis*, & *Antichriſtos* (quorum occaſione me huc divertiſſe nondum pœnitet) accommodanda ſint, indicaturi jam ſtatim ſumus, poſtquam illud unicum adjunxerimus, quod quinque iſtis ſubjungendum *Chriſto* videbatur, v. 14. *de Evangelio* nempe priùs *Gentibus* omnibus annunciando; καὶ τότε, inquit, ἥξει τὸ τέλος, tunc ſtatim funeſta iſta & exitialis *Periodus adventura eſt.*

§. 2. Id enim ſemel notandum eſt, *Evangelium* inprimis à *Chriſto*, dein (ex ejus inenarrabili erga hoſtes, & σταυροῦντας clementiâ,

mentiâ, & μακροθυμίᾳ) ab *Apostolis*, post *Christi* ἀποδημίαν, *Judæis* primo loco annuntiandum fuisse; ἀρξάμενον ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, initio ab *Hierosolymis* facto, *Lu.* XXIV. 47. ὑμῖν πρῶτον, vobis primùm, inquit *Petrus*, *Act.* III. 26. & c. XIII. 46. Tandem verò, cùm obstinati & impœnitentes *Judæi*, fidem *Christi*, nuntio solenniter remisso, repudiarent, *Ecce*, inquit *Paulus*, *ad Gentes convertimur*, *Act.* XIII. 46. Sic & *Act.* XVIII. 6. Cùm *Judæi obsisterent, & blasphemarent, excutiens vestimenta, iis dixit, Sanguis vester super caput vestrum, Purus ego, Exhinc ad Gentes profecturus sum.* In quibus proculdubio ad *Christi* dictum, *Luc:* X. 11. respexit *Paulus*, quo, cùm *Judæi* eos non reciperent, *pulverem civitatis vestimentis ipsorum adhærentem excutere jubentur discipuli*, id tantum adjecturi, *sciendum* iis esse, *quòd Regnum Dei* ἐφ' ὑμᾶς ἤγγικεν, *ipsis jam statim instaret*, hoc nempe ad judicandum hostes (nullâ longanimitate emolliendos, aut ad fidem *Christi* perducendos) erigendum *tribunal*; Hanc quippe finalem *Judæorum* obdurationem, eíque consectaneam *Apostolorum* ad *Ethnicos* migrationem, huic fatali & cruento diei prælusuras esse.

§. 3. Quod verò ad *Gnosticos* spectat, quorum descriptioni hanc annuntiati *Gentibus Evangelii* περίστασιν addendam curavit *Christus*, Illud itidem sciendum est, *Gnosticos* hos à purioribus & *Orthodoxis Christianis* jam aliquandiu divisos, & inter *Judæos* (ut incolumitati suæ prospicerent) *Judæos* se esse *simulantes*, nondum tamen apertâ fronte *Christianos* opprimendi occasionem nactos esse (*canésque*, sed adhuc λαθροδῆκτας *latenter mordentes* fuisse) donec *Apostoli* solenniter hunc *Judæis* nuntium remisissent; Tunc enim velo omni deposito, ad exscindendos *Christianos*, *Judæis* operas adjunxerunt, & ex professo *Simonem* ἀρχηγὸν, & ductorem suum, *Christo* (ut mox patebit) præferentes, clades, quas potuerunt maximas, *Christiano* nomini intentarunt, (Quod ipsissimum illud erat, quod versibus ex *Mat.* c. XXIV. tam prolixè à nobis explicatis, prænuntiabatur) & cùm hæc ita se habuerint, τότε, inquit *Servator*, tunc (*illo ipso* temporis articulo) ἥξει τὸ τέλος, *Judæorum*, & cum illis *Gnosticorum pariter clades* expectanda erit.

Cap. IX.

II. *Theſſ.* II. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. explicatur, ἐπισυναγωγή. Ἡμέρα Χριστοῦ. Ἀποστασία *ante ejus adventum futura*, Ἀποστασία *quid ſignificat*, *Act.* XXI. 21. & XIX. 9. *Simon adoratus, ut Deus. Simonis doctrina. Helena. Act.* VIII. 23. πικρίας χολή, ראש, Ρίζα πικρίας. *Heb.* XII. 15. ἐν χολῇ, non ἐνοχλῇ. Βέβηλος ὡς Ἡσαῦ, Τὸ κατέχον. *Juſtinus, Irenæus de Simone. P: Ciaconii Semo Sancus.* Μυστήριον ἀνομίας. Ἐνεργεῖται. Μυστήριον. Ἀνομία. Μυστήριον, *Ap.* XVII. 5. *Myſteria*, τελεταί. *Eleuſinia ſacra.*

§. 1. Iſta hactenus præfati, ad rem propoſitam deſcendamus, & primò ad *Myſterium iniquitatis*, II. *Theſſ.* II. 4. ubi res omnis dilucidior futura eſt, ſi integer locus brevi *Paraphraſi* illuſtretur.

§. 2. 1. Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ᾽ αὐτόν.

Nunc autem, *Fratres*, quod ad notabilem iſtum *Chriſti adventum* attinet, eum quidem tam frequenter in *Scripturis* prænuntiatum, quo exſcindendam *Gentem Iudaicam*, (*Mat.* XXIV. 3.) miſeriiſque & perſecutionibus veſtris (à *Iudæis* potiſſimum vobis illatis) figendum terminum præſtolamini (videatur *Iac.* V. 7, 8. ubi παρουσία Κυρίου ἐγγίζουσα, per [ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἕστηκεν] explicatur v. 9.) & quem illicò ſecutura eſt copioſior ad fidem *Chriſti* diſcipulorum *aggregatio* (quæ per [τὴν ἡμῶν εἰς Χριστὸν ἐπισυναγωγήν] intelligi poteſt) ſimúlque major cogendorum *cœtuum Eccleſiaſticorum* libertas (quam etiam phraſi iſtâ notatam videmus II. *Mac.* II. 8. & *Heb.* X. 25.) quàm adhuc, ſub perſecutionum & diſperſionum jugo, frui licuit. (Id quod revera ſub *Veſpaſiano* & *Tito Imperatoribus* poſt *Iudæorum cladem Chriſtianis* obtigiſſe conſtat, & *Apoc.* V. 10. & VII. 15. innui alibi monſtramus) Quod, inquam, ad hanc materiam attinet (id enim voce [ὑπὲρ] eodem ſenſu quo περὶ non rarò uſurpatâ, intelligi debet) *obſecro* vos

§. 3. 2. Εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοὸς, μήτε θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος, μήτε διὰ λόγου, μήτε δι᾽ ἐπιστολῆς, ὡς δι᾽ ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ,

Ne leviter à prius agnitâ (quamque à *Chriſto* & *Apoſtolis* accepiſtis) veritate abripiamini, neque aut à ſimulatâ quâcunque inſpiratione, ſeu revelatione à quocunque obtentâ, aut à nuntio quovis, tanquam à nobis (ſeu ore tenus, ſeu per tabellas in *Epiſtolâ*) vobis allato, turbari, aut dimoveri vos permittatis, aut exinde vobis perſuaderi, hoc eſſe temporis momentum,

tum, quo diem *Christi* ad ultionem de *Iudæis* sumendam jam subitò instare putandum est.

§.4. 3. Μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον, ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας,

Ne quis hanc vobis fraudem, quæ vobis, fideíque vestræ pessimè cessura est, quibusvis technis faciat; Postquam enim hoc semel animis præsumpseritis, & ut *Apostolicæ* doctrinæ articulum imbiberitis, simúlque juxta spem vestram id vobis non obtingere experti fueritis, futurum est ut de veritate *Evangelii* nostri ancipites vobis curæ, & dubitationes exorituræ sint, simúlque ut malis istis, quæ ubique *Iudæi* vobis interminantur, victi tandem, fesśique labascatis. Sed hoc certissimum habeatis velim, Juxta methodum, & propositæ à *Christo* œconomiæ ordinem, priùs expectandum esse, ut veniat ἀποστασία quædam notabilis.

§.5. Quid per Ἀποστασίαν hic significetur, non libet fidentiùs affirmare; Eâ notari fidelium *Iudæorum* à *Mosaicis* observationibus *abscessum, circumcisione* & cæteris *Iudaicis* ritibus insuper habitis vir doctissimus putavit; Sic certè *Act.* XXI. 21. de *Paulo* dicitur, famam esse, ὅτι διδάσκεις ἀποστασίαν ἀπὸ Μωσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν. *Apostasiam nempe* aut *abscessum à Mose fecisse.* Erat & alia, sensu non dissimili, ipsorum *Apostolorum* ἀποστασία, huic affinis. Illorum scilicet à *Iudæis* ipsis ad *Gentiles abscessus*, cùm post prædicatum per urbes singulas *Evangelium*, pertinaces & incredulos *Iudæos* res suas sibi habere juberent, *pulverem* de pedibus suis contra eos excuterent, statímque ad *Gentes*, iis ex professo *Evangelium* enuntiaturi, transirent. Sic *Lucas* vocabulo [ἀποστὰς] usus est, *Act.* XIX. 9. Ὡς δέ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν, κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς ἀπ᾽ αὐτῶν, ἀφώρισε τοὺς μαθητάς. De *Paulo* dictum, cùm *Iudæorum* quidam (non pauci) obdurarentur, & *Evangelio* ab eo annuntiato *resisterent*, *coram populo viam (Domini) convitiis excipientes.* Ab iis, inquit, *abscedens* vel ἀποστὰς, *discipulos separavit*, i. e. ad *Gentiles Asiaticos* se recepit, obstinatis *Iudæis* remisso nuntio, & ab eorum cœtu se planè, suósque separavit, & abstinuit. Quod ut antea à *Paulo* & *Barnabâ*, *Act.* XIII. 46. sic & pleniùs postea factum legimus, cùm *Iudæis* solenniter vale longum dicens, ad *Gentes* se converteret, *Act.* XXVIII. 28.

§.6. Si

§.6. Si hoc modo intelligi ἀποστασίαν, nimis alienum, aut absonum non videatur, reliqua omnia satis liberè & feliciter fluent. Ex hoc nempe *Apostolorum* facto (cum non tantùm legis *Mosaicæ* abrogationem docuerint *Apostoli*, sed & ipsi à *Iudæis* recesserint, & alios ab eorum consortio separandos curaverint, *Heb.* XIII. 13.) consentaneum fuisse, ut *Gnostici* hâc opportunitate arreptâ, *Iudæorum* contra *Christianos* rabiem, zelúmque palam excitarent, qualibet inimicitiarum scintillâ in flammam accensâ.

§.7. At si sic de Ἀποστασίας acceptione, non adeò tritâ, contra frequentiorem nominis usum pronunciare, duriusculum cuivis videatur, Restat ut vox ea (interpretatione ex trivio desumptâ) insignem & notabilem aliquam *Christianorum* ad *Gnosticorum* castra factam *defectionem* * quam *Spiritus* (*Christi* scil: *Mat.* XXIV.) ῥητῶς λέγει ἐν ὑστέροις καιροῖς eventuram, designare dicatur, quæ quidem illud ipsum est, quod prædixerat *Christus* [*multos scandalizatum* iri] multos persecutiones, crucémque, simul ac fidem *Christi* refugituros, & πληθυνθείσης ἀνομίας, *augescentibus* periculis, & angustiis, quæ *Christiano* nomini jamdiu impendebant, fore ut *dilectio multorum refrigesceret*, & (quod divinus ad *Hebræos* author cavendum monuit) ut non pauci reperirentur, in quibus καρδία πονηρὰ ἀπιστίας sese proderet, ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ζῶντος, c. III. 12. quos ὑποστέλλεσθαι (i. e. ἀποστασίαν facere) idque εἰς ἀπώλειαν alibi dixit, c. X. 39. Quò & illud spectare videtur, II. *Tim.* I. 15. de *Asiaticis* universis edicente *Paulo*, οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες, *omnes, uti nosti, aversabantur me, præcipuè Phygellus & Hermogenes.*

* ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις, &c. I. *Tim.* IV. 1.

§.8. Ut verò hoc adhuc clariùs elucescat, consulatur, si placet, primarium istud *Sancti Petri* de *Simone Mago* effatum, *Act.* VIII. 23. Εἰς χολὴν πικρίας, καὶ συνδεσμὸν ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα. Quid hæc πικρίας χολὴ significat ex *Deut.* XXIX. 18. petendum erit; *Ibi Apostasia à Deo Israëlis* facienda sic describitur, ut sit *radix ferens fel & amaritudinem*, ῥίζα φύουσα ἐν χολῇ καὶ πικρίᾳ, reddunt *Septuaginta*; ubi *Heb:* ראש, quod χολὴ reddi solet, *herbam venenatam* significat, quæ cum sit eadem πικρὰ, *acerba*, *Apostatæ* cujusvis statum disertè enuntiat, aliis *perniciosum*, quos exemplo & illecebris ad ruinam secum trahit, sibi verò tandem *acerbum* futurum, *Deóque* in præsenti ingratissimum. Hoc utique illud ipsum est, quod de *Simone* pronuntiat *Petrus*, talem illum *Apostatam* esse, qualis à *Mose* describebatur, qui alios secum in perniciem tracturus erat, (ideóque forsan συνδέσμου ἀδικίας *iniquissi-*

mæ conjurationis, aut *confœderationis* mentio hîc sequitur) & ut χολὴ seu *herba venenata*, cum summâ *amaritudine* conjuncta, multis virus suum infusurus, Quod statim evenisse nemo ignorat, *Samariâ* universâ à fide *Christi*, quam à *Philippo* receperant, statim deficiente.

§.9. Hinc & illud (*Heb*.XII.15.) *Apostoli*, contra *Simonis* & *Gnosticorum* venena *Hebræos* suos munientis antidotum, μή τις ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐν χολῇ, ut in *Deuteronomio* legebatur, (non ut codices legunt ἐνοχλῇ, per unius literæ *Metathesin*) *ne qua sit inter vos* (subintellecto verbo [*sit*,] ut in priore versus parte [μή τις ὑστερῶν] necessariò fieri debet) *amaritudinis radix*, *sursum germinans* in herbam istam venenatam, per quam futurum, inquit, est, ut μιανθῶσι πολλοὶ, *multi polluantur*. Quibus immediatè additur, μή τις πορνὸς, v.16. *nequis fornicator*, *aut profanus*, *sicut Esau*, qui διὰ βρώσεως μιᾶς πρωτοτόκια ἀπέδοτο, ut *vitæ* suæ consuleret, ut eam quoquo modo prorogaret, *primogenituræ*, & inter ea *sacerdotii* prærogativas abdicavit. Quibus verbis duo notissima *Gnosticorum* κριτήρια proponuntur, primum, quo *impuritates* omnimodæ ; Secundum, quo, cùm persecutio ingruat, *fidei abnegatio* notatur.

§.10. Post hanc demum defectionem (seu ἀποστασίαν, & καρδίαν πονηρὰν ἀπιστίας, *Heb*.III. 12. seu ὑποστολῇ, *Heb*.X. 39.) id etiam consequens erit, ut *Simon Magus*, execrandus ille impostor, hac Sectatorum suorum catervâ stipatus, deposito jam velamento se palam prodat, & postquam aliquantisper se pro *Christi* discipulo venditaverit, & inimicitias contra fidem conceptas prudenter dissimulaverit, Tunc demum

§.11. 4. Ὁ ἀντικείμενος, καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεὸν, ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ Θεός.

Se apertâ facie purioribus fidei professoribus opponat, imò divinos honores ipse usurpet, & (se [a] ut *Deum Patrem in monte Sinai* apparentem, ut *Christum Iesum* inter *Iudæos* δοκήσει versantem, ipsúmque promissum *Spiritum Sanctum* adfirmans) se omni, qui inter *Iudæos* aut *Christianos* agnoscitur, aut colitur, *Deo* opponat, & attollat, (illud est ἀντικεῖσθαι & ὑπεραίρεσθαι ἐπὶ, non ὑπὲρ πάντα, &c. eo sensu quo ἐπὶ cum *quarto* casu κατὰ [b] *adversus* significat) adeò ut vero & *æterno Patre* sede suâ dimoto, *Simon* ipse inter sectatores ipsius locum ejus occupet, imò, ex plenissima & uberrima verborum significatione, ὑπεραιρόμενος ἐπὶ,

[a] *Vide Cyril: Hierosol:* περὶ Αἱρέσ.

[b] βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν *adversus seipsam* διαμερισθεῖσα, *Lu*.II. 17.

ἐπὶ πάντα, *in omnem super-attollens se*, i. e. non *adæquans* tantùm sed & de ὑπεροχῇ contendens, *æqualem* aut *comparem* non ferens, à *Samaritanis* ad unum omnibus (πᾶσιν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου) aliisque pluribus, non tantùm ut δύναμις Θεοῦ μεγάλη, *potentia Dei magna*, (quod in tyrocinio deceptoris hujus illi accidisse dicitur *Act*.VIII.10.) agnoscatur, sed & tandem, post acceptam, & conculcatam *fidem Christi*, v.23. ut *Summus Deus*, θυμιάμασι, καὶ θυσίαις καὶ σπονδαῖς, (simul cum putidissimâ *Helena*, πρώτῃ hujus *primi & Supremi Dei*, ut loqui amabat, ἐννοίᾳ) colatur & adoretur. De *Simone Mago* illud primò occurrit, ante *Philippi* adventum, *Samariâ* nondum prædicatione ejus illustratâ, de eo palàm dictum esse, οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡ μεγάλη, vel, ut Codex MS: Regius celeberrimus, simúlque *Bezæ* venerandus Græco-Latinus legendum suadent, ἡ δύναμις Θεοῦ ἡ καλουμένη μεγάλη, *Act*. VII.10. Divina scilicet Potentia vel Majestas ista quæ sub variis aut *Jehovæ*, aut Διὸς, aut *Jovis* nominibus à diversis Nationibus agnoscebatur, ab omnibus verò ut Magnum, aut Maximum, Summum, aut Supremum Numen colebatur. Sic ob claudum sanatum *S.Barnabas Jovis* statim titulo salutatur, *Act*.XIV.12.Nec igitur mirum videri debere, si post annos aliquot, ab iis saltem, quos ἱκανῷ χρόνῳ μαγείαις ἐξέστηκε, veneficiis suis fascinasset, *Act*. VIII. 11. pro supremo Deo agnosceretur.

§.12. Consulatur *Justinus Apol*: 2. pro *Christ*: *Post Christi*, inquit, *ad cœlum ascensionem*, προεβάλλοντο οἱ δαίμονες ἀνθρώπους τινὰς λέγοντας ἑαυτοὺς εἶναι Θεοὺς, *Dæmones mortales aliquos in medium produxerunt*, *qui se Deos affirmarunt*, & hi, inquit, à vobis *Gentilibus* οὐ μόνον οὐκ ἐδιώχθησαν, ἀλλὰ καὶ τιμῶν κατηξιώθησαν, *non solùm nullam persecutionem passi sunt*, *sed & pluribus honoribus digni æstimati*. Quod de *Simone* & *Helenâ*, & *sectatoribus* ejus latè prosequitur. Sic & post *Justinum Irenæus* l.I. c.20. *Simon Magus*, inquit ille, *à Claudio Cæsare honoratus esse dicitur*, *A multis quasi Deus glorificatus est*, *Docuit semet ipsum esse*, *qui inter Judæos quasi Filius apparuerit*, *in Samariâ autem*, *quasi Pater descenderit*, *& in reliquis Gentibus quasi Spiritus Sanctus adventaverit*. *Esse autem se sublimissimam virtutem*, hoc est, *eum qui sit super omnia Pater*, (ὑπεράνω ὄντα ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεὸν) *& sustinere vocari se*, *quodcunque eum* (*Patrem æ*ternum) *vocant homines*; Dein *Helenam*, *primam ejus* ἔννοιαν *generare Angelos*, *& Potestates*, *à quibus & mundum hunc factum dixit*; *Secundum gratiam ejus salvari homines*, *Judæorum Deum*

unum ex Angelis esse (à *Simone creatis*) c.XXII. *Ipsum verò Simonem unum Patrem esse, qui fecit Angelos, Archangelos, Virtutes, Potestates; Imaginem ejus factam ad figuram Jovis, & Selenæ* (*Helenæ* sine dubio) *in figuram Minervæ, hásque adorari*, c.XXI. Sic & *Tertullianus de Animâ, Simonem Patrem summum à sectatoribus suis vocari.*

§.13. Taceo notissimam de *ædiculâ*, aut statuâ, *Romæ* in *Tiberi inter duos pontes* constructâ, & *Simoni Deo Sancto* consecratâ, & inscriptâ, historiam, [a] *Justini* quidem, ut & aliorum ferè omnium (*Tertulliani* inprimis & *Irenæi*) antiquissimorum *Patrum* testimoniis abundè firmatam. Quam tamen [b] *Petrus Ciaconius*, fretus marmoreâ cujusdam statuæ basi, Anno MDLXXIV. in *Insula Tiberinâ Romæ* refossâ, & *Semoni Sanco Deo Fidio* sacratâ, convellendam putavit; Quasi *Justinus, homo externus*, & *Latinæ*, inquit, *linguæ non admodum peritus*, sic sibi imponi passus fuerit, & caligantibus oculis *Simonem* pro *Semone*, *Deum Sanctũ*, pro *Sanco Deo*, pro *Fidio* fallentem, *Imperatori* etiam *Romano* obtruserit, qui sine dubio compertissimi mendacii eum ilicò arguisset, nec eundem denuò errorem, *Tertulliano, homini* quidem nec *externo*, nec aut civitatis, aut *linguæ Latinæ imperito*, ut & aliis *Romanæ Ecclesiæ* Scriptoribus errandum porrexisset. Multa ad Ciaconii conjecturam vellicandam dici possent, si istis vacaremus.

[a] *Apol.2.ad Ant. Imperat.Rom.*

[b] *In Opusc: ante explic: columnæ Rostratæ: vid: Cerdam in Tertull: Apol:*

§.14. Ut ut illud sit, de affectatis, & assumptis divinis honoribus nullus dubitandi locus est, nec igitur ab *Historiâ*, reíque gestæ veritate procul abesse putabitur, quòd hîc de *Simonis Apostasiâ* dicatur, *eum se supra attollere contra omnem qui Deus dicitur.*

§.15. 5. Οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς, ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν;

Et hoc quidem, si bene meministis, vobis non jam primùm à me dicitur; Sed, cùm apud vos Evangelium prædicarem, jamdudum prænuntiatum est.

§.16. 6. Καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ.

Videtis igitur ex prædictis, v.3. quid illud sit, quod *Simonem* impedit, seu detinet, quò minùs adhuc, depositâ, quam diu induerat, personâ, se *Christianorum* acerrimum hostem palam ostendat; *Legis* nempe *Mosaicæ observatio*, à *Christianis* nondum in universum abdicata, cùm adhuc *cautè ambularent Christiani*, ἐξαγοραζόμενοι καιρὸν, *Eph.* V. 15. ab omni *Judæorum* irritatione temperantes. Nondum enim facta est, ut videtur, ista *Apostolorum*

solennis

ſolennis à *Judæis* ad *Gentes* diſceſſio, quam ὁ πλάνος ille, ut opportunitatem, & horam conſiliis ſuis commodiſſimam, jam brevi futuram præſtolatur. Exinde enim implacabilia *Judæorum* in *Chriſtianos* odia, & internecinæ ob contemptam legem *Moſaicam* (quæ omne cum *Gentilibus* commercium diſertè prohibet) inimicitiæ orituræ erant. Exinde diſcrimen inter *Judæos* & *Chriſtianos* manifeſtius futurum, cùm fideles, præcipiente *Apoſtolo*, *Heb.*XIII. 13. ſe ex profeſſo extra *Judæorum* caſtra, ad fidei purioris profeſſionem, nullis *Judaicis mixturis* jugulatam, nullis *Moſaicorum rituum* ſarcinis oppreſſam, proriperent; Exinde etiam *hypocriſis Gnoſticorum* (qui quamdiu *Chriſtiani Judæis* ſe accommodabant, inter *Judæos* abnegare fidem, inter *Chriſtianos* ſimulare didicerant) aliquando tandem neceſſariò deponenda erat, & aut cum *Chriſtianis* tolerandæ afflictiones, aut cum *Judæis* inferendæ.

§. 17. 7. Τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται.

Quamvis igitur hoc hominum ἀνόμων genus, non tantùm ſubterraneos & clandeſtinos cuniculos agat, ſed & palam in *Sectam* ab *Orthodoxis* diviſam concurrat, *Simone*, aliiſque ducibus ſuis fretum, *hactenus* tamen *ſecretiùs*, & cautiùs hæc omnia moliuntur, nondum *Chriſto* in univerſum abrenuntiare, aut *Judæis* ſe palam contra *Chriſtianos* adjungere, opportunum cenſentes; Nec enim adhuc ipſis ſuppetebat accuſationum materia, quibus *Judæos* παροξύνειν, bilémq; eorum omnem in *Chriſtianos* evomendam excitare poſſint.

§.18. Quamprimùm verò illud, quod adhuc *Gnoſticorum* rabiem comprimit, aut coercet, *è medio ſublatum* fuerit (priùs neutraliter dictum, τὸ κατέχον, hîc verò ὁ κατέχων, ſeu ſit ὁ νόμος, *Lex ipſa*, ſeu *Moſaicorum rituum obſervatio*, inter quos primarius cenſebatur, *Judæos* ἀλλοφύλοις μὴ συγχρᾶσθαι, *Joh.*IV.9. ne *Judæi* ad *Gentium conſortium* diverterent) poſtquam derelictis planè & conclamatis *Judæis*, *Apoſtoli* ad *Gentes* tranſierint, & ceremoniis *Legis* inſuper habitis, diſcipulos ſuos à *Judæis ſeparandos* curaverint, *Act.*XIX.9. *Heb.*XIII. 10, 13. *Gal.*c.II, & III, & IV, & V.

8. Καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ Κύριος ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ.

Tunc continuò *Gnoſtici*, exutâ *Chriſtiani* nominis larvâ, ſe palàm oſtentaturi ſunt, *Chriſtianis* graviſſimas perſecutiones (quas per πληθυνθῆναι ἀνομίαν prædixit *Chriſtus*) illaturi,

illaturi, eósque ut *Iudæis* imprimis exosos reddant, contemptæ universæ *Legis Mosaicæ* incusaturi, *Christianos* etiam quamplurimos, Primò, *Magicis* τερατοποιΐαις; Secundò, variarum libidinum carni blandientium *illecebris*; Tertiò, *liberationis* à quolibet jugo sectatoribus suis promissæ privilegio; Quartò, denique, propulsandarum persecutionum spe, omnibus, qui se circumcidi patiebantur, factâ, quasi tot escarum generibus, ad inquinatissimæ sectæ participationem allecturi. Quos, cùm sic se primùm revelaverint, statim futurum est ut *Deus*, fidelium benignissimus *Pater*, improborum ultor sævissimus, *spiritu oris*, i. e. potentiâ verbi sui, tandémque *fulgore præsentiæ*, aut *adventûs* sui, i. e. illustri istâ in *Iudæos* festinante ultione, v. 1. oppressurus sit, *Petro primùm Apostolo* de *Simone Mago* solenniter triumphante, statímque *Romanis Aquilis Mat.* XXIV. 28. ad *Iudæorum* simul & * *Gnosticorum* excidium convolantibus, eâdem utrosque strage adæquaturis, II. *Pet.* II. 9.

* *Vide* c. III. §. 22.

§. 19. 9. Οὗ ἐστὶν ἡ παρουσία κατ᾽ ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ἐν πάσῃ δυνάμει, καὶ σημείοις, καὶ τέρασι ψεύδους,

10. Καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ᾽ ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο, εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς, &c.

Quis verò sit hic ἄνομος, & μυστήριον ἀνομίας, quæ *secta* ista *hypocritica*, consilia sua tantâ caligine obtegens, si cui incertum adhuc sit, Id illi statim manifestum erit, cùm dignoverit *sectæ* ἀρχηγὸν, *Satanæ* quidem operâ, stupenda prodigia (& quibus ad se multos seducat, mendaciísque suis fidem faciat) ostentantem, simúlque libidinum escas subministrantem, aliáque quamplurima, quæ perditis quibusque impositura sunt; Ut sic justa *Dei* judicia in *Pseudochristianos*, falsorum dogmatum sectatores, fideíque simul ac constantiæ, & παῤῥησίας *Christianæ* desertores infligantur, *Deo* sic permittente, ut eorum, quæ in terrâ petrosâ aut spinosâ seminata fuerant (licet statim ἐξανατέλλοντα) alterum quidem *exorto sole*, i. e. ingruentium *persecutionum* tempore exureretur, & *eò quòd radicem non haberet*, *exaresceret*, alterum item à *sollicitudinibus mundi* hujus, *deceptione divitiarum*, καὶ τὰς περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίας suffocaretur.

§. 20. Ex hâc hujus ἀνόμου, & μυστηρίου ἀνομίας, per prodigia ficta, & impuritates omnigenas sectatoribus suis indultas, descriptione, abundè liquet, de quibus demum hæc omnia intelligi voluerit *Apostolus*; de *Simone* proculdubio, & *Gnosticis*, hâc potissimum mixturâ φαρμακειῶν & ἀσελγειῶν (ubique in *novo Instrumento*,

strumento, & Scriptoribus Ecclesiasticis) dignoscendis.

§.21. Duo interim quæ ad voculas [μυςήειον & ἐνεργεῖϑ] attinent, superaddi adhuc possunt, 1. vocem [ἐνεργεῖϑ] non in *activo*, sed *passivo* sensu, in aliis quibusque hujus *Instrumenti* locis, positum esse, (Quod alibi fusiùs à nobis monstratur) ideóque eodem passivo sensu reddendum esse, [*agitur*] inquit *Castellio*, καλασκιάζεϑ, inquit *Hesychius*, Hæc scilicet adhuc μυςικὴ ἀνομία, secreto suo gaudens (ἤδη) *jamjam* in promptu est, ut se posito velo detegat, post unicum è medio sublatum obicem, id illicò factura.

§.22. Secundò, vocem μυςήειον (quicquid eâ apud *Authores* notetur) in hoc *Instrumento*, rem obtectam quovismodo, & velatam ubique significare. In meliorem plerunque sensum, pro eo, quod à *Deo* ipso velatur, & aut *parabolis*, aut *prophetiis* obscurè & velut per transennam aspiciendum proponitur, *Mat*.XIII. 11. & alibi non semel; verùm & in *pejorem* quandoque, pro eo, quod homines impii velandum curant, (præsertim cùm ei vox [ἀνομίας] adjungatur, quâ ex *Hebræorum* more τὸ ἄνομον notari pronum est, quâque non levis aliqua à *Lege* aberratio, sed perditissima quæque, ipsáque *pestilentiæ Cathedra* notari in sacris solet) nefando scilicet pessimorum hominum secreto, & (ut I. *Tim*.IV. 2. iidem *Gnostici* describuntur) ὑποκρίσει ψευδολόγων, *deceptorum & impostorum hypocrisi*, quæ sub *Christiani* nominis larvâ, *Ro*.XVI.18. ut & *Cabalisticis* quibusque, i.e. *mysticis scripturarum* interpretationibus, & involucris, πανεργίᾳ deniq; & δόλῳ, II. *Cor*.IV.2. plurimis imponens, fœdissima quæque velanda, & abscondenda curabat.

§.23. Hanc certè *Gnosticorum* putidissimam sectam, *Romæ* itidem se latè spargentem, hâc ipsâ μυςηεία appellatione *Apoc*. XVII. 5. indigitatam esse (ut & *Eusebio* μυςαγωγίαν vel potiùs μυσαροποιΐαν) hic pluribus monstrasse non vacat. Illud certè nemini incognitum est, *fœdissima* quæq; *Gentilium* sacra (quæ illi κατ' εὐφημίαν, τελετὰς ἐποπτείας, & *epoptica sacra*, *Apostolus* veriùs ἀθεμίτους εἰδωλολατρείας, *nefandas, & abominandas Idololatrias*, ἀῤῥητοποιΐαις omnigenis conspurcatas, appellandas putavit) Μυςήεια *Græcis Latinísque* solenniter nuncupata esse, adeóque istis *Gnosticorum* ἀσελγείαις & μυσαροποιΐαις (τοῖς κρυφῇ ὑπ' αὐτῶν γινομένοις, *Eph*.V.12.) eandem sine injuriâ appellationem accommodari potuisse, sic ut post βδελυγμάτων καὶ ἀκαθάρτητος πορνείας αὐτῆς mentionem, quibus *plenum poculum* gestare *coccinea mulier* dicitur, statim subnectatur, καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, Μυςήειον: &c. At de istis plus satis.

Cap. X.

Antichristi I. Joh. II. 18, 19, 20, 21, 22. Ignatii testimonium de Gnosticis Antichristis, ut & Polycarpi. Nominis notatio.

§. 1. His positis, paucioribus nunc explicanda restant *Iohannis* de *Antichristis* commata, I. *Joh.* II. &. IV. ad eandem sine dubio materiam pertinentia. Et primùm de I. *Joh.* II. ubi post obscuras non paucas *Gnosticorum* mentiones, phraséſque quibus eos circumloquitur, v. 3. & 4. (ut ὁ λέγων ἔγνωκα αὐτὸν, v. 4. ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν, v. 6. ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι, & tamen ἀδελφὸν μισῶν, v. 9.) tandémque post notissimam *triada*, quæ apud *carnales* istos congerrones utramque paginam implebat, *cupiditatem carnis, cupiditatem oculorum, & superbiam vitæ*, v. 16. statim addit,

18. Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστὶ, καὶ καθὼς ἠκούσατε, ὅτι ὁ Ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν Ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν, ὅθεν γινώσκομεν, ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν.

Ex hâc deceptorum & πλάνων frequentiâ, *Ecclesias* ubique infestante, satis, fratres mei, manifestum est, istum *Christi*, ad ultionem de *Judæis* capiendam, venturi diem jam planè instare. Cùm enim ipse prædixisset *Christus*, *Mat.* XXIV. fore, ut ante obsidionem *Hierosolymæ*, v. 15. multi *Pseudoprophetæ* exurgerent, v. 11. se *Christos* simulantes, simúlque veræ & genuinæ, quam *Christus* edocuerat, *puritati*, & constantiæ pro virili suâ adversantes, tandémque *Christianis* ipsis pessima quæque intentantes, adeò ut *Antichristi* κατ' ἐξοχὴν, i. e. *mendacissimi* deceptoris, simul & infestissimi *Christo* hostis titulus, isti hominum generi apprimè competat, Illud nunc abundè impletum videmus; Multos quippe ubique *Pseudoprophetas* esse, *Christum* in carne ἐληλυθότα *negantes*, & sic univocè & propriè *Antichristos* appellandos, *Simonis* nempe *Sectatores*, eum, ut *Christum*, inter *Iudæos* apparuisse, οὐκ ἐν σαρκὶ ἀλλὰ δοκήσει affirmantes (videatur *Cyrillus Hierosol:* περὶ Αἱρέσ:) ex quibus *diem istum* funestum propediem *adfuturum dignoscimus*.

§. 2. 19. Ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶ πάντες ἐξ ἡμῶν,

Hi *Pseudoprophetæ* ita de *Simone*, & de *Christo* pronuntiantes (quales ex ejus famulitio, *Cerinthus*, *Menander*, & *Gnostici*) inter nos aliquando versati sunt, *Christo* nomina dedêrunt, sed nunc separatione à nobis factâ, plus satis monstrant, se sinceros *Christianæ* fidei professores non fuisse, sed quamdiu inter nos fuêrunt, *hypocritas*,

& *Pseudochristianos*; Si enim ad familiam *Christi* genuinam pertinuissent, nos, sine dubio, qui in fide *Christi* inconcussi persistimus, neutiquam deseruissent, ut verò hæc eorum hypocrisis omnibus innotescat, & amoto pii nominis velamento, ipsorum impietas palam fiat, Hoc illis ritè accidisse videtur, ut *Simonem Christo* nostro opponant, & se nobis infestissimos profiteantur. Εἰ γὰρ ἦσαν τοῦ πατρὸς κλάδοι, οὐκ ἂν ἦσαν ἐχθροὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. *Si genuini Patris rami, aut propagines fuissent, inimici crucis Christi non fuissent*, ait de his ipsis *Simonis* asseclis *Ignatius*, ad *Trallenses*.

§.3. Hæc omnia de *Simonis Sectatoribus* interpretanda esse siquis dubitet, adeat *Clementem Alex: Strom:* l.III. qui *Gnosticis* hunc ipsum versum applicandum affirmat, καὶ νῦν Ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν, &c. Adeat & *Cyrillum Hierosol: Cat:* VI. p. 134. ubi de *Simone* verba faciens, *De eo*, inquit, *scriptum est*, ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, quibus addit *Barocianus Codex Manuscriptus*, εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκασιν ἂν μεθ' ἡμῶν, Sic ut versus hic, adeóque locus integer ad *Simonem*, & *Gnosticos*, hujus itidem satis antiqui, & non contemnendi *Authoris* judicio, referendus sit.

§.4. 20. Καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντα.

Isti se *Gnosticos* vocant, & præ aliis perfectissimos *Dei cognitores* gloriantur. At testimonium illud illustre, quod per *Spiritum* è cœlo loquentem *Christo* ejúsque *Evangelio* datum est, *Mat.* III. *Act.* II. & per nos, qui vidimus & audivimus, vobis communicatum est, eam certè veritatis cognitionem & certitudinem animis vestris ingeneravit, ut ipsi veriùs *Gnostici* dici possitis, qui fidem vestram, ipsorum ψευδοδιδασκαλίαις satis contrariam, ipso *Dei* testimonio confirmatam habetis.

§.5. 21. Οὐκ ἔγραψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτὴν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστι.

Ad vos igitur ego hæc jam scripsi, non quòd *scientiâ* ex eorum officinis petendâ vobis opus sit, sed quòd diviniori planè γνώσει muniti, me tantùm *Monitore* indigeatis, ut mendaciis eorum unicam *Evangelii* doctrinam objiciatis.

§.6. 22. Τίς ἐστιν ὁ ψεύστης, εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος, ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ Ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν.

Ille autem ante omnes *Pseudopropheta*, ψευδοδιδάσκαλος, aut πλάνος habendus est, ipsiúsque τοῦ (κατ' ἐξοχὴν) Ἀντιχρίστου nomine (qui II. *Ioh.* 7. per πλάνον effertur) insigniendus, qui *Messiam* tandiu omnibus expectatissimum, *Ie-*

ſum eſſe negat, vel qui *non confitetur Ieſum Chriſtum* ἐν σαρκὶ veniſſe, II. *Ioh.* 7. Quod de *Simone* veriſſimè hîc dicitur, cùm ille, ut ſe *Chriſtum* ſimularet, οὐκ ἐν σαρκὶ (vel ut *Cyrilli* codex *MS. Barocianus* legit ἐνσάρκως) ſed ſolùm δοκήσει *Chriſtum* hîc in terris fuiſſe pronuntiaverit.

§.7. Sic in *Epiſtolis Ignatii* ubique mentio eſt *Chriſti*, ἀληθῶς ὄντος κατὰ σάρκα, *verè exiſtentis ſecundum carnem, &c.* γεγεννημένου ἀληθῶς, καθηλωμένου ἀληθῶς ἐν σαρκὶ, & ἀληθῶς ἔπαθεν, ἀληθῶς ἀνέστησεν, οὐχ' ὥσπερ ἄπιστοί τινες λέγουσιν, τὸ δοκεῖν αὐτὸν πεπονθέναι, Et εἰ γὰρ τὸ δοκεῖν ταῦτα ἐπράχθη, &c. Et ὃν τινες ἀγνοοῦντες ἀρνοῦνται, Et Κύριον βλασφημεῖ, μὴ ὁμολογῶν αὐτὸν σαρκοφόρον, ὁ δὲ τοῦτο μὴ λέγων, τελείως αὐτὸν ἀπήρνηται, *Dominum blaſphemat, cùm non confiteatur eum carnem geſtare, Qui verò hoc negat, perfectè eum abnegavit.* Hæc omnia ſimul poni videas in unicâ ad *Smyrnenſes* (iſtam *Aſiæ* notiſſimæ *Iohannis* provinciæ *Eccleſiam* primariam) conſcriptâ *Epiſtolâ*; Aliáque ejuſdem characteris, in pleriſque Θεοφόρου *Martyris* ſcriptis, adverſus hujus *ſectæ* virus, antidota ubique ſparguntur.

§.8. Quiſquis igitur venenis iſtis imbutus, talia de *Chriſto* docet, ille quidem *Deum* ipſum, qui *Chriſto* de cœlo teſtimonium præbuit, *negâſſe* cenſendus eſt. Quod & à *Simone* abundè factum, qui πρῶτος ἐτόλμησεν (ait *Cyrillus*) primus auſus eſt jactare ſe eum eſſe, qui in monte *Sinai* ſub ſpecie *Patris* apparuit.

§.9. Nihil ſanè manifeſtius dici potuit; Hunc ſcilicet *Gnoſticorum* gregem (mendaciſſimos *ſeductores*, qui à *Chriſto*, cui primùm nomina dediſſent, deficientes, *Simonémque* ductorem ſuum pro *Chriſto* venditantes, ſe univerſæ jam fidei *Chriſtianæ* opponebant, ídque immediatè ante *Judaici* excidii tempus) pro *Pſeudodoctoribus*, & *Antichriſtis*, à *Chriſto* prænuntiatis, habendos eſſe; Imò ipſum illum celeberrimum *Antichriſtum*, per aliquot annos in *Eccleſiâ* expectatum, in *Simone*, & hac *Gnoſticorum* colluvie reperiendum eſſe.

§.10. Sic cùm *Polycarpus* in *Ep: ad Philip:* p.20. *Antichriſtum*, juxta hanc *Iohannis* definitionem, deſcripſiſſet, [Πᾶς γὰρ ὃς ἂν μὴ ὁμολογῇ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθέναι, Ἀντίχριστός ἐστι, καὶ ὃς ἂν μὴ ὁμολογῇ τὸ μαρτύριον τοῦ σταυροῦ, ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστὶ, *Quiſquis Chriſtum in carne veniſſe negat, quiſquis teſtimonium crucis non confitetur, is pro Antichriſto, & Diaboli filio cenſendus eſt*] ſtatim addit, Καὶ ὃς ἂν μεθοδεύῃ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας, καὶ λέγῃ μήτε ἀνάστασιν, μήτε κρίσιν εἶναι, οὗτος πρωτότοκός ἐστι.

ϐὶ τȣ Σατανᾶ, *Et qui Eloquia Domini ad suas cupiditates convertit* (ut *gratiam Dei* εἰς ἀσέλγειαν μετατιθέντες, *Iudæ* 4.) *Et dicit nec resurrectionem, nec judicium esse, ille primogenitus Satanæ est.* Quo titulo *Simonem Magum*, & *Gnosticos* ab antiquis *Patribus* insignitos esse, omnes nôrunt.

§.11. Quod verò ad ipsum nomen attinet, satis apparet *Antichristum* dici, qui se *Christum* simulat, ψευδόχειςον (qualis directè *Simon*, se παρὰ Ἰȣδαίοις ὡς Χειςὸν Ἰησȣ̃ν φανέντα affirmans) ideóque *Hæreticis* his, τȣ̃ πλάνȣ simul, & τȣ̃ Ἀντιχείςȣ titulum affigi, II. *Ep: Ioh.* 7. Ex quo adhuc manifestius erit (quod jamdiu contendimus) eos, quos sub titulo *Pseudoprophetarum Mat.* XXIV. 10. præsignificavit *Christus*, hîc in prophetiæ istius completione per *Antichristum*, aut *Antichristos* designari, eósque pari modo *Christo* opponi, quo μυςήειον ἀνομίας apud *Paulum*, modò explicatum, vel μυςήειον ἀιχεόπιλος apud *Epiphanium* (clandestini contra *Christum*, & *pietatem*, at præcipuè *puritatem* omnem *cuniculi*, & insidiæ, *fœdissimis*, sed & *mysticis*, quæ dicuntur, *sacræ Scripturæ* interpretationibus innixi) τῷ μεγάλῳ τȣ̃ θεοσεβείας μυςηείῳ adversabantur.

CAP. XI.

I. *Joh.* IV. 1, 2, 3. *Explicata.*

§.1. FEstinamus ad quartum caput.

1. Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιςεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα, εἰ ἐκ τȣ̃ Θεȣ̃ ἐςιν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον.

Multi sunt, Dilecti, sibíque satis contrarii *Spiritus*, quibus freti homines, se pro Prophetis, aut doctoribus jactitant, non omnes quidem à *Deo* profecti, ideóque singuli à vobis, habito examine, explorandi, an à *Deo* sint; Id enim à *Christo* prædictum, quod hodie accidisse experimur, sub hâc tempestate multos *Pseudoprophetas*, *Christo* palàm adversantes, séque pro *Christo* venditantes, in mundum exituros esse.

§.2. 2. Ἐν τȣ́τῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα Θεȣ̃, πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησȣ̃ν Χειςὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τȣ̃ Θεȣ̃ ἐςι.

Et in hoc prophetarum aut *Doctorum* explorandorum negotio, illud inprimis disquirendum est, an qui se afflatos prædicant, *Christum* nostrum *verè* in carne venisse, & *verè* crucifixum esse confessuri sint, idque cùm *confessio* fidei nostræ tantis undequaque

persecutionibus impetatur, Qui enim *fidem Christianam* inter tot pericula à *Judæis* ei impendentia propugnaturus est, & non corde tantùm crediturus, sed & ore confessurus est, is proculdubio, ut verus *Dei* propheta recipiendus erit.

§.3. 3. Καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τοῦ Ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη.

Quisquis autem *Jesum Christum* non agnoscit in *carne* verè venisse, sed, ut *Simon*, δοκήσει solùm, is se statim monstrat à *Deo* missum non esse; nec igitur vel ut *nuntius Dei*, vel ut *propheta* recipiendus est. Tali autem *Spiritu Antichristum* illum actum scimus, quem *Christus* ante cladem *Hierosolymitanam* venturum prædixit, *Sepedonas* scilicet, & carcinomenta ista notissima, impurissimam *Gnosticorum* sectam, de quibus c.II. verba facta sunt, & à quibus hodie *Ecclesiam Christi* tam inclementer tractatam, & infestatam experimur.

CAP. XII.

Hæc omnia ut Presbyteranis non faveant. Omnia completa ante excidium Hierosolymitanum. Mysterium ἀνομίας *revelatum.* Ἀντίχριστος ἤδη νῦν, *Johannis ævo. Episcopatus Gnosticis nihil debuit.* II.*Pet*.II. 10. Δόξας βλασφημεῖν. Ἀντιλογία Κορὲ, Ἰσοτιμίας *arrogatio. Apostolos in ordinem redigere volunt Gnostici,* ἀνυπότακτοι, *Tit*.I. 10. *se Episcopis præferentes. Ratio cur Ignatius tam magnificè de Episcopis locutus sit. Marci sectatores se Apostolis præferentes. Paræus de Thebuthi. D.Blondellus de impugnata* Θεοῦ μοναρχίᾳ. *Antichristus non sic. Gnostici multa à Paganis, multa à Judæis deprompsêre. Blasphema quæque de Simone dixêre. Iidem Antichristi* I. *Joh*.II. & *Antichristi* c.IV. *Ebionitæ. D.Blondelli conclusio infirmissima.*

§.1. HÆc cum ita sint, mirari satis nequeo, quâ tandem ratione tria hæc *Scripturæ* commata à *Presbyteralis* paritatis assertoribus ad rem suam accommodari potuerint.

§.2. Hoc enim inprimis certissimum est, istam Χριστοῦ ἡμέραν *Paulo*, ἐσχάτην ὥραν *Iohanni* solenniter nuncupatam (*excidium* nempe *Hierosolymitanum* sub *Vespasiano*, & *Tito Imperatoribus*) ante *Iohannem* denatum, hoc est, ævo *Apostolico*, obtigisse.

§.3. Illud dein æquè indubitatum est, hoc, quicquid fuerit ἀνομίας μυστήριον, aliquandiu *mysterium* fuisse, clam aliquandiu delitescens, ídque ἤδη, inquit *Paulus*, cùm ea scriberet, postea verò *revelatum* esse, utrumque autem (*Christo* prænuntiante) ante fatalis hujus diei adventum; Imò *Antichristum*, ἤδη, & (ne semel tantùm

tantùm dicatur) ἤδη νῦν ἐν κόσμῳ εἶναι, *jam nunc in mundo eſſe*, cùm ea *Johannes* ſcriberet.

§.4. Ex quibus oculato cuivis manifeſtum erit, 1. *Epiſcopatum*, ſi is in *Eccleſiâ Antichriſto* præluſerit, & *operante*, (ut vulgò redditur) *Myſterio iniquitatis* in *Eccleſiam* irrepſerit, ſine dubio ſub *Apoſtolicis* temporibus extitiſſe, Quo uno extra dubium poſito, univerſa *D: Blondelli* machina ſtatim concidit, qui ſub *Apoſtolis* tam principalibus, quam adlectis, *Præsbyteros* compares *Eccleſiam* quamlibet gubernaſſe, tandémque ſub fine *ſecundi* à *Chriſto* nato ſeculi, *Epiſcopatum* (*Presbyteratu* ſuperiorem) νεωτερικὴν τάξιν fuiſſe ſtatuit, & ad id monſtrandum omnem operam ſuam impendit.

§.5. Verùm & illud ſecundò adjiciendum eſt, quòd, cùm hæc omnia ab *Apoſtolis* de *Myſterio* ἀνομίας, & *Antichriſto* enuntiata, in *Gnoſticorum* ſectâ eventum ſuum ſortita fuiſſe demonſtratum ſit, nihil tamen inter omnia patrum ſcripta (quibus *hæreſis* iſta ſatis *graphicè* depingitur) reperiri poſſit, quod *Epiſcoporum* ordinem *Gnoſticis* placuiſſe, aut ab eorum *hæreſi* augmentum quoviſmodo, nedum originem, ſumpſiſſe arguat; Imò è contra *Sanctus Petrus*, & *Iudas*, hos τολμητὰς, & αὐθάδεις, *audaces*, *ſibíque placentes* hæreticos, δόξας blaſphemâſſe pronuntiant, nec ſolum κυριότητα omnem ἀθετῆσαι, & παραφρονῆσαι, ſed & τῇ ἀντιλογίᾳ Κορὲ inſiſtentes, perditionem ſuam maturâſſe.

§.6. Quid ſit δόξας βλασφημεῖν (quatenus *Gnoſticis* tribuitur, II. *Pet*. II. 10. & *Iud*. 8.) ſi non ſit *Apoſtolis*, & *Eccleſiarum* ἡγουμένοις tunc viventibus ſe ſic ex diametro opponere, ut per ἀντιλογίαν Κορὲ explicatiùs reddi poſſit, Ego me fateor conjecturâ aſſequi non poſſe: Quid vero *Coræ* (& ipſi quidem *Levitæ*) ſociiſque ſuis vitio verteretur, manifeſtum erit, ſi rei geſtæ hiſtoria, *Num*. XVI. conſulatur.

§.11. Cùm *ſtetiſſent contra Moſem* & *Aaronem*, (non *Moſem* tantùm, ſed & *Aaronem*, ut hîc non κυριότητα tantùm ἀθετοῦσι, ſed & βλασφημοῦσι δόξας) *dixêrunt*, *ſufficiat vobis* (vel, nimium eſt) quod vobis *uſurpandum* putatis, *cùm tota congregatio ſancta ſit, unuſquiſque eorum*, & *in ipſis ſit Dominus, cur elevamini ſuper populum Domini?* Sic nempe opinante *Core*, φιλοπρωτείαν *Moſi in cœtu*, *Aaroni* in *tabernaculo* vitio vertendam eſſe. Cùm ſine dubio ſanctior fuerit *Moſis ſententia* de his opinatoribus pronuntiata, v. 7. *Multum erigimini, filii Levi, Num parùm eſt vobis, quòd ſeparavit vos Deus Iſraël ab omni populo, &*

junxit

junxit sibi,&c. quin vobis etiam Sacerdotium vendicetis? v. 10.

§.12. Hæc ἀρχιερωσύνης arrogatio (vel ἰσοτιμίας *inter omnes filios Levi vendicatio)* fuit,ut *Mosi*, &, ex eo, *Judæ* videtur, ἀντιλογία Κορὲ, Et hanc quidem dicam, non solùm à *Judâ*, sed & ab aliis *Apostolis*, *Gnosticis* impingi videas; utpote ipsos ubique *Apostolos* (aliis in *Ecclesiâ* omnibus à *Christo* prælatos) in ordinem redigi volentibus. Hinc est quòd dignitatem suam tam strenuè tueatur *Paulus*, I.*Cor*.IX. *Apostolatûs* privilegia sibi vendicans, v.1. & id, postquam cum *Gnosticis* rem habuisset, integro c.VIII. Quod & ad *Galatas* facit, c I. unde etiam cùm de his ματαιολόγοις, & φρεναπάταις *Titum* monendum censeret *Apostolus*, *Tit*.I.10. eos in initio versus ἀνυποτάκτους nuncupat, statímque τοὺς ἐκ περιτομῆς, & v.11. ὅλους οἴκους ἀνατρέποντας, & διδάσκοντας ἃ μὴ δεῖ, tot *characterismis Gnosticorum* illuviem indigitans.

§.13. Quò & illud *Ignatii* pertinere nullus dubito, *Epistolâ* ad *Polycarpum*, Εἰπς, inquit, γνωσθῇ πλέον τοῦ ἐπισκόπου, ἔφθαρται, *si quis Episcopo plus cognoverit*, i.e. *siquis sibi* γνῶσιν arrogans, *Episcopum* ut minus scientem *contempserit,is sine dubio corruptus est*; Ideóque, cùm *Ep:ad Trallesios*,de istis *seductorum*, & πλάνων eos indies sollicitantium,venenis cavendis eos moneri voluerit, *hoc*, inquit,*fiet, si nec inani fastu inflemini*, (cujus rei, affirmante *Apostolo*, à *scientiâ*,seu γνώσει summum periculum erat)& ut à *Deo*, sic & ab *Episcopo*, & *Apostolorum constitutionibus* ἀχώριστοι, inseparabiles sitis, statímque addit, *quicunque sine Episcopo, &c. quicquam facit*, hic οὐ καθαρός ἐστι τῇ συνειδήσει, *conscientiam intaminatam non habet*. Ex quibus, ut id semel dicam, ratio reddi potest, quare *Pientissimus Martyr* in singulis ferè *Epistolis* suis, tot, & talia de *Episcopis audiendis*, de nullâ ab iis *separatione* faciendâ, de summo quidlibet sine illis faciendi piaculo (εὐκαίρως quidem, at nunquam (pace magnorum *Censorum* licebit dixisse) ἀκαίρως) inculcanda censuerit, quia scilicet *serpenti* tunc latiùs *Gnosticorum Gangræna* I.*Tim*. II. 17. ex separatione & contemptu *Episcoporum*, vires quotidiè adaugerentur, quæ non alio remedio, aut *Pharmaco* minuendæ erant, quàm si suus *Episcopis* honos, & reverentia, incolumis & integra custodiretur.

§.14. Hoc de *Marci sectatoribus* (notissimâ istâ *Gnosticorum* propagine) affirmavit *Irenæus*, l.I. c.9. & ex eo *Epiphanius* l.I. *hær:* 14,& 34. Eò *insolentiæ elatos fuisse*,ut *ipsos etiam Apostolos præ se contemnerent. Et cùm*, inquit, *ad eam traditionem quæ est ab Apostolis, quæ per successionem Presbyterorum*

(i.e. *Episcoporum*) *in Ecclesiis custoditur, provocemus eos, adversantur traditioni, dicentes, se non solùm Presbyteris, sed etiam Apostolis existentes sapientiores, sinceram invenisse veritatem. Iren.l.*III. *c.*2.

§.15. Adeò ab omni veritatis specie alienum est, quod contra *Episcopos* singulares, à *Mysterii Iniquitatis*, aut *Antichristi* in *Scripturis* mentione deduci solet argumentum, Adeò promptum & proclive, ut in ipsos authores retorqueatur, si istis talionibus vacaremus.

§.16. Nec quidem illud, licet παρέργως, notatu indignum erit, eàdem seu ἀβλεψίᾳ, seu (ne quid pejus dicam) infelicitate peccasse *Paræum*, cùm *Thebuthis* apud * *Hegesippum* mentionem, qui *virginalem* & puram *Apostolicorum temporum Ecclesiam* corrupisse dicitur, ad propositum suum pertinere censuerit; Cùm apertissimum sit, integrum *Hegesippi* locum ad notissimam istam *Ecclesiæ* pestem, *Gnosticorum* hæresin à *Judæis* oriundam, pertinere, simúlque ipsum *Thebuthim* διὰ τὸ μὴ γενέσθαι αὐτὸν ἐπίσκοπον, *ideo quòd in petitione Episcopatus repulsam tulerat, Ecclesiæ* pacem, & puritatem impiè sollicitasse.

* *Euseb: Eccl: Hist:* l. IV. c. κβ'.

§.17. Priusquam verò istis valedixero, Duo fateor à *D. Blondello* hîc poni quæ me satis exercuêrunt, & adhuc animi incertum relinquunt. Primò, Quinam ii fuerint *Antichristi*, I. *Joh.*II. 18. à *quibus, Paganismi ruentis æmulis, Dei super omnia regnantis Monarchiam palam oppugnatam fuisse asserit.* [*Oppugnare Monarchiam Dei*, & *Paganismi ruentis æmulos esse*] est sine dubio πολυθεότητα *Paganorum*, contra *unitatis* aut μονάδος assertores, propugnare; Et sic quidem ex adverso, *Cyrillus, Catechesi* VI. Περὶ Θεοῦ μοναρχίας inscriptâ, *unitatem Dei*, primum istum fidei articulum, contra multiplicem *Paganorum* πονηρίαν, *Feles, Canes, Lupos, Leones, Cæpas, Bacchum, Cererémque* ἀντὶ Θεοῦ adorantium, tuetur. Quod si de *Apollonio Tyanæo*, aliísque puris putis *Paganis*, & πολυθεότητος assertoribus à *D. Blondello* affirmatum sit, id quidem in se verissimum erit, sed quod *Antichristo*, de quo istic sermo est, ritè accommodari non poterit, cùm is ex cœtu *Christianorum exiisse* dicatur v.19. i.e. *Christo* aliquando nomen dedisse, quod *Apollonio* & meris *Paganis* non competit, & cùm illud tantùm de hoc *Antichristo* hîc dicatur, negare eum, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστός, *Jesum esse Christum*, v.22. Quod non est μονάδι *adversari*, Imò nec illa Paganicæ πολυθείας assertio istis temporibus res adeò nova, aut insolens censeri debet, ut dari *Ec-*

clesiæ εἰς σημεῖον possit, quo ὥραν ἐσχάτην τῆς *horam ultimam* (quicquid ea demum significare *D. Blondello* videatur) *adesse* certò dignoscant.

§.18. Fateor quidem *Gnosticos* (quos instantis exitii *Judaici* prodromos prædixit *Christus*) à *Paganis*, & seu ab *Hesiodæâ*, seu ab *Orphiacâ Theologiâ*, multa in usus suos deprompsisse (ideóque *Cyrillum* prænominatum, *Catechesi* sextæ tractatum περὶ αἱρέσεων, de *Simonis* præcipuè & *Gnosticorum hæresi*, adjecisse) At hoc non est *ruentis Paganismi æmulos esse*, & eo demum consilio *Monarchiam Dei palàm oppugnare*, quum iidem eo tempore *Gnostici*, ex *Judaismo* etiam multa, æquè ac è *Gentilismo* hauserint, &, ut monuit *Hegesippus* apud *Euseb: Eccl: Hist:* l. IV. c. κβ'. ex septem notissimis apud *Judæos* hæresibus originem suam traxerint, seque coram *Iudæis Mosaicæ disciplinæ* sectatores profiterentur, imò & è *veteris Testamenti Scriptis* multa, à *Christo* nonnulla, in miscellaneam hanc πανσπερμίας farraginem conjicienda deprompserint.

§.19. Certum est hos illud quidem conatos esse, ut *Simoni Deo* suo προσκύνησις [?] deferrentur, *Christóq*; authoritatem abrogasse, multáque de *Deo* in *Scripturis* affirmata ad *Simonem* traduxisse; imò, *Simonem* ipsum se in monte *Sinai* ὡς πατέρα φανέντα, Inter *Iudæos* ut *Iesum Christū*, non in *carne*, ἀλλὰ δοκήσει φανέντα, deniq; ut *Spiritum sanctum* à *Christo* promissum παράκλητον venditasse; At non est illud *Paganicæ* πολυθεΐας *propugnatores esse*, sed solùm *scelestissimæ sectæ* tutandæ, & propagandæ operam sedulò impendisse.

§ 20. Secundò, quâ demum ratione sibi persuaserit vir *Doctissimus*, *quartum Epistolæ* primæ *Iohannis* caput, sic à *secundo* dividendum esse, ut per *Antichristos* c. II. 18. *Dei super omnia regnantis oppugnatores*, per *Spiritum Antichristi*, c. IV. 3. *negatam præfractè ab Ebione*, & congerronibus, *æterni Verbi* ἐνανθρώπησιν intelligi putet.

§.21. Certè si *Antichristi* characteres duobus capitibus comprehensi, inter se conferantur, eos in unum recidere palam erit; Secundi quippe capitis *Antichristos* negare, ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς, v. 22. negare, seu non *confiteri Filium* v. 23. ideóque (ut argumento à relativis concludit *Apostolus*) οὐδὲ τὸν Πατέρα ἔχειν, *nec Deum Patrem, qui Filio* suo testimonium præbuit, agnoscere; Paríque modo *Antichristos* IV^ti capitis, μὴ ὁμολογεῖν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, *Jesum Christum in carne venientem non confiteri*, vel (ut sequentia explicant) μὴ ὁμολογεῖν ὅτι Ἰησοῦς

ἔστιν υἱὸς τοῦ Θεοῦ, v. 15. *non confiteri quòd Iesus sit Dei filius.* Hæc planè eadem sunt, & cum *Gnosticis* directè quadrant, nec ad *Ebionitarum* πτωχῶς καὶ ταπεινῶς, ut antiqui dixêrunt, *de Christo* dogmatizantium sententiam (quâ primum *Christum* ψιλὸν καὶ κοινὸν ἄνθρωπον, ex *Iosepho* & *Mariâ* natum, μόνον κατὰ προκοπὴν ἤθους δεδικαιωμένον affirmabant, postea verò ex *virgine* & *Spiritu Sancto* natum confitentes, eum tamen ἄυλον προϋπάρχειν Θεὸν, aut λόγον καὶ σοφίαν εἶναι negabant) restringenda sunt.

§. 22. Verùm (istis omissis) quomodo ad *Episcopos* supra *Presbyteros* se extollentes, *negata* seu *Dei Monarchia*, seu *Christi* ἐνανθρώπησις, pertineat, fateor ego me divinando assequi non posse, ni hæc unica *Hierarchicorum* doctrina adeò totum *Antichristum* ebibisse censeatur, ut in hoc unum errorum pelagus alia omnia *Acherontis* ostia se effudisse, aut quicquid in istius seculi *Ecclesiâ* peccatum ab *hæreticis* fuit, illud statim in *Episcopis* hujus ævi puniendum videatur.

§. 23. Aliud est sine dubio *schismata*, & αἱρέσεις *Apostolici* ævi *Ecclesiam* infestâsse, quæ ab *Apostolis* & *Orthodoxis* omnibus anathemate, dirísque perculsa sunt; Aliud, à *schismaticis* illis *Episcopalem* inæqualitatem, nolente *Ecclesiâ*, in *Ecclesiam* invectam esse; Nec quicquam hoc *Rhetorico* εἱρμῷ conclusisse D. *Blondellus* cuivis æquo æstimatori videbitur, donec *Episcopalem* dignitatem, seu ut *hæreticam*, seu ut *schismaticam*, seu demum ut *Paganicam*, ab *Ecclesiâ* rejectam esse, aut sacro, aut aliquo demum (præter *Aerium*) authore, affirmaturus sit.

Cap. XIII.

Diotrephis φιλοπρωτεία. *Quid de eâ Walo. Diotrephes Johanni Apostolo se præponens. At Episcopi non sic.* Προεδρεία *licita, licet culpanda* φιλοπρωτεία. *Pharisæi* φιλοῦντες πρωτοκαθεδρίας. *Mat.* XXIII. 6. Συναγωγαὶ *quid significent.* Πρωτοκαθεδρία *in sacris, & in civilibus.* Ἀρχισυνάγωγος. *Consistorium, Concilii Christiani icon, Apoc.* IV. Ἐπισκόπου θρόνος, *apud authorem Constitutionum.* Στέφανος πρεσβυτερίου *apud Ignatium.* Θυσιαστήριον *quid. Altare cingere. Episcopus in medio sedens. Non Omne Episcopatûs desiderium malum. Zebedæi uxor.*

§. 1. ULtimò igitur ad *Diotrephis* φιλοπρωτείαν deveniamus; & primò meminisse liceat, quid in hâc re * *Walo* aliquando censuerit; Apponam verba; *Quia*, inquit, *ille* (i. e. *Diotrephes*) *nollet agnoscere superiorem aliquem in Presbyteros habentem potestatem, Apostoli autem quasi primi Presbyterorum, qui & eos instituebant, jure ipso præeminere ipsis debebant, ideò non* ad-

* *Wal: Mess:* p. 24.

admittebat Iohannem, qui in Ecclesiâ major jure suo futurus erat omnibus ejus Episcopis sive Presbyteris.] Hæc ille inter alia dicenda censuit, A quo me non discessurum considerem, si ex his conclusurus essem *Diotrephem Presbyteranæ* ἰσοτιμίας assertorem fuisse, adeóque rem gnaviter gessisse, ut *Iohanni* ipsi omnem superioritatem abrogandam voluerit; Nec igitur nos, sed adversarios nostros hoc pessimo *Diotrephis* exemplo ulterius premi posse.

§. 2. At respondetur 2do, *Locus* ipse si consulatur, III. *Ioh. 9.* statim manifestum fore, *Diotrephen* non solùm comparibus suis, sed & ipsi *Iohanni Apostolo* præponi voluisse, Dignitatémque ambiisse, non quæ *Presbyterorum* collegio, sed quæ *sanctissimo Apostolo* debebatur. Scripsi, inquit *Iohannes, Ecclesiæ*, sed ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν Διοτρεφὴς οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς. *Primatus inter eos cupidus Diotrephes nos non recipit, Epistolámque nostram ad Ecclesiam missam respuit.* Quid ergò hoc ad *Primatum Episcoporum*, *Apostolis* libenter ipsorum πρωτεῖα sarta tecta, authoritatem, & dignitatem incolumes relinquentium, nec ipsos *Patres* è familiâ suâ pellentium, sed tantùm ex prærogativâ διπλῆς τιμῆς (ipsis ut primogenitis, ab *Apostolis*, i.e. *Patribus* concessæ) junioribus quibusque fratribus in familiâ *præsidentium*, claviúmque à *Christo* datarum potestatem, non quò sibi, aut commodo suo quicquam accedat, sed quò alios sub se omnes in unitate fidei conservent, exercentium?

§. 3. In *Ecclesiâ* nimirum *Asiaticâ*, *Iohannis* curæ immediatè subjectâ, nullo modo ad *Diotrephen* primatus pertinebat, nulla ab *Apostolis* missio, aut χειροτονία obtendebatur, suo solius calculo & suffragio, non tantùm non jubente, sed, ut apparet, palam renitente *Apostolo*, ad πρωτεῖα ascendere voluit, αὐθάδης & τολμητὴς, (quales *Gnosticorum* schola innumeros produxit) At quid hoc ad *Episcopos*, jubentibus, & per impositionem manuum benedicentibus *Apostolis*, non ex ambitione, aut φιλοπρωτείᾳ suâ, sed ex missione, & providentiâ *Dei*, ad illud culmen (aliquando etiam postquam recusaverint) provectos?

§ 4. Libet igitur *adversariorum* hoc se contra *Hieraticos* scuto obtegentium *armaturam*, virésque uno *dilemmate* experiri. Aut *Episcopatu singulari* (super *Presbyterorum* paritatem ascendente) fungebatur *Diotrephes*, aut non. Si fungebatur, cur non affectatæ illius super *pares* dignitatis ab *Apostolo* incusabatur? Cur ideò tantùm ei, quia ἡμᾶς, i. e. *Iohannem* ipsum, seu *literas Iohannis Apostolicas*, non reciperet, dies dicebatur? Aut cur demum, quod

Diotrephi

Diotrephi impune cessit, ab *Apostolo* vivente & vidente neutiquam notatum, id in *Episcopis* nostris adeo immaniter plectendum, aut à nobis jam seris nepotibus iis vitio vertendum erat? At si (ex alterâ *dilemmatis* parte) *Episcopus* non erat, tunc statim illud in confesso est, nihil planè ad *Hieraticos* nostros, nihil ad *Episcoporum* ordinem *Diotrephis* exemplum spectare, ideóque quæ hic ad augendam invidiam à *Diotrephe* trahuntur omnia οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον.

§.5. Tertiò igitur respondetur, φιλοπρωτείαν *Diotrephis* illi vitio verti potuisse, salvo tamen suo *Episcopis primatu*; nec enim πρωτεῖα, aut *superioritatem* omnem *Ecclesiasticam* in *Diotrephe* improbasse *Apostolum*, ut nec in *Simone Act.* VIII. communicandi (per χειροθεσίαν) *Spiritus Sancti* ἐξουσίαν; Sed in hoc, indignum acquirendi modum (quòd, ut ait *Cyrillus Hierosol:* τὴν ἄπρατον τοῦ πνεύματος χάριν *argento sibi coemendam* expectaret, v.20.) In illo, φιλοτιμίαν, φιλοπρωτείαν, *ambitionem*, aut immoderatam eminentiæ illius affectationem censurâ suâ mulctâsse.

§.6. Exemplo res clarior fiet: De *Pharisæis* dictum est, *Mat.* XXIII. eos φιλεῖν πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, *primam in Synagogis cathedram amare*, v.6. Quid hîc [συναγωγαὶ] significet, non est adeò manifestum, ut quicquam fidenter asseram. Potest ad *Ecclesiasticos Judæorum* cœtus restringi; At & potest ad *Consistoria* applicari, ut ejusdem capitis v.34. & c.X.17. & *Ja.*II 2. & alibi non semel. Si ad *cœtus sacros* respexerit *Christus*, tunc sine dubio, cùm in *Cathedris* docerent *Doctores*, & inter ipsos ordo aliquis observaretur, necesse erat, ut *primam Cathedram* aliquis occuparet, Ideóque hunc sedendi ordinem neutiquam reprehensurus erat *Christus*, sed tantummodo τὸ φιλότιμον, *ambitiosorum*, & fastuosorum hypocritarum κακοήθειαν notâsse credendus est. Sic etiam, si ad *Consistoria* respexerit, (quod tamen isto in loco fecisse non putarim) Erat enim inter *Judæos* ראש הקהל *Caput Consistorii*, ἀρχισυνάγωγος κατ' ἐξοχὴν, cujus manuum impositione alii omnes *Presbyteri*, quibus in *Consistorio* locus erat, in *Senatum* recipiebantur; Et huic sedem præ aliis eminentem convenisse nemo dubitat. Ad ejus certè imaginem (sub ipso *Apostolorum* ævo) *Concilia Episcoporum* componebantur, sub suo quæque *Patriarchâ*, aut *Metropolitano*. Horum *Iconem* videmus à *Johanne* in visione depictam *Apoc.* IV. *Thronum* quippe, aut *Cathedram Principalem*, in medio positum v.2. & (κυκλόθεν τοῦ θρόνου) ex utrâque throni parte, ad modum *Coronæ*, vel *Semicirculi*,

*Diss: IV. c.XX.

thronos XXIV. quibus totidem Πρεσβύτεροι, (*Judææ*, ut * mox dicetur, *Episcopi*) insidebant, ad sinistram, & ad dextram throni sic dispositos, ut omnes versus populum facies verterent.

§.7. Ad hunc certè modum, & *Episcopum*, *Presbyteris* suis (postquam *Presbyteri secundarii* instituti sunt) stipatum, iis omnibus præsedisse in *Ecclesiâ suâ*, nemini novum videbitur, qui in antiquis *Ecclesiæ* scriptis versatus est. Videantur *Constitutiones Apost.* II. 58. Κείσθω μέσος ὁ ἐπισκόπου θρόνος, καθ' ἑκάτερα δὲ αὐτοῦ καθιζέσθω τὸ πρεσβυτέριον, καὶ οἱ διάκονοι παριστάσθωσαν. Videatur *Epistola* ἱερομάρτυρος *Ignatii* ad *Magnesios*, ubi post mentionem ἀξιοπρεπεστάτου ἐπισκόπου, additur πνευματικὸς στέφανος τοῦ πρεσβυτερίου, *Corona* (quâ iste sedentium ἐν ἡμικύκλῳ situs describitur) *Presbyterii* vestri, *Episcopalem Cathedram* ex utrâque parte cingentis. Sic & ἐκκλησίας στέφανος, *Constit: Apost:* II. 28.

§.8. Hinc illud antiqui *Authoris De Eccl: Hierar:* c. III. ὁ μὲν ἱεράρχης ἐν μέσῳ τοῦ θείου θυσιαστηρίου καθίσταται, ubi quid per θυσιαστήριον notetur, ex *Græco Nazianzeni Scholiaste* στηλιτ: α'. satis patebit. Σηκὸς, inquit, καὶ τέμενος σημαίνει τὸ ἱερὸν ὅλον, ὅδε ναὸς θυσιαστήριον, ἐν ᾧ ἡμῖν ἡ θεία τῶν μυστηρίων προτίθεται τράπεζα, *Altarium nempe, locus, aut spatium illud integrum, ubi sacra mensa nobis proponitur.* Ex quo ritè intelligi poterit, quid sit illud περικυκλοῦν θυσιαστήριον, *altare cingere*, in antiquorum *ritualibus*, ex *Psalmistâ* deprompuum; ut & illud in *Greg: Nazianzeni* somnio, de seipso, ut *Episcopo* in medio sedente, (ut olim *Christus* in medio *Doctorum*, *Lu.* II. 46.) & *Presbyterorum Cathedris* ex utrâque manu thronum ejus cingentibus. At illud non est quod hîc contendimus; Hoc tantummodo hîc monuisse contenti, quàm nihil ex istâ πρωτοκαθεδρίας *Pharisaicâ*, & à *Christo* notatâ affectatione, ut nec à *Diotrephis* φιλοπρωτείᾳ, contra ipsam cathedræ præeminentiam seu *Judaicam*, seu *Christianam* concludi possit.

§ 9. Quartò denique respondetur, non omne quidem ἐπισκοπῆς *desiderium*, (sive per τὸ ὀρέγεσθαι, sive per τὸ ἐπιθυμεῖν ab *Apostolo* significatum, I. *Tim.* III. 1.) culpandum esse, Cùm, qui *Episcopatum desiderat*, *bonum opus desiderare* dicatur, sed tantùm *inane* illud, & solius *eminentiæ*, aut prioritatis præcisè & abstractè sumptæ, (nullo ad *officium* aut ἔργον respectu habito) impotens *dignitatis* & πρωτοκαθεδρίας *desiderium*. Loquatur pro aliis *Theodoretus* in I. *Tim.* III. 1. οὐκ ἁπλῶς τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ τῆς φιλαρχίας κατηγορεῖ, καὶ διδάσκει μὴ τιμῆς ἀλλ' ἀρετῆς ὀρέγεσθαι, μὴ τὴν ἀξίαν ποθεῖν, ἀλλὰ τῆς ἀξίας τὸ ἔργον ἐπιζητεῖν, *Non simpliciter desiderium Episcopatûs,*

patûs, sed primatûs amorem incusat, docétque non honorem sed virtutem, non dignitatem sed opus appetendum esse.

§. 10. Sic cùm *Zebedæi uxor Mat.* XX. dignitatem istam à *Christo* filiis suis impertiendam postularet, ut *unus* illi à *dextrâ*, *alter à sinistrâ in regno ejus sederet*, tale à *Christo* responsum tulit, ut sciamus eam φιλοπρωτείας ream esse, *Oneribus* quippe & *afflictionibus*, quæ πρωτείοις istis adhæsura erant, insuper habitis, soli dignitati inhiâsse.

§. 11. Quod igitur *Christus* discipulis reliquis eam matris aut fratrum ambitionem indignè ferentibus, adjiciendum censuit, τὸν ἐν αὐτοῖς μέγαν, 26. πρῶτον, 27. vel, ut *Lucas* XXII. 26. τὸν ἐν αὐτοῖς μείζονα, καὶ τὸν ἡγούμενον, principem, aut præcipuum inter eos, διάκονον καὶ δοῦλον εἶναι, aliis omnibus, quibus præest, *ministrare* & *servire* debere, id etiam *Diotrephi* reponi potuit; non tamen exinde probari, neminem in *Ecclesiâ* πρῶτον, aut μείζονα, aut ἡγούμενον censendum esse, sed tales (è contra) ἐν ὑμῖν, *inter Christianos* futuros esse. Id posthæc fusiùs monstrabitur, & ex ipsâ φιλοπρωτείᾳ *Diotrephis* non obscurè concludi posset, si minutiis istis probationum nobis opus esset. Adeò sine omni rationis specie nobis * alibi imponi voluit *D. Blondellus*, qui hoc potissimum argumento *Johannem Episcopis* adversari concludit, quòd *Diotrephi* φιλοπρωτείαν vitio verterit. * *Apol.* p. 13.

Cap. XIV.

Episcopalis dignitatis semina sub Apostolorum ævo. Dilemma contra Blondelli sententiam intortum. Schismatum pestis I. *Cor.* XI. 18. ἴδιον δεῖπνον, *Nihil ad Episcopalem dignitatem. Schisma* I. *Cor.* III. *walo notatus. Episcopalis Ordo ad aliorum immodestiam coercendam, ex aliorum malis moribus originem traxit. Antiquitas discriminis inter Episcopos & Presbyteros. Argumentum secundum contra Presbyteranorum sententiam ex ipsorum concessis. Anglicanæ Reformationis fundus, ut Primæ Scripturis, Secundæ Primorum seculorum Scriptoribus deferrentur. Rex Carolus adversus Hendersonum.*

§. 1. QUandoquidem verò *D. Blondellus* his omnibus de *Antichristis*, de *Diotrephe* &c à se propositis addendum putaverit, *hanc primam mali labem latiùs deinceps serpsisse*, hoc est, (si ad præsentem litem quovismodo pertineat) *Episcopalis* super *Presbyteros dignitatis* semina (utut pro *Zizaniis* à *D. Blondello* habita) *Apostolorum ævo* in *Ecclesiâ* sata, postea uberiùs succrevisse, Ego quidem hâc opportunitate usus, bonâ ejus cum veniâ, libenter interrogarem, quomodo causam suam vir instructissimus, contra *dilemmatis* hujus vim tueri possit.

§.2. Si *Episcopalis dignitatis semina Apostolorum ætate* in *Ecclesiâ* sata reperiantur, Tunc aut ab *Apostolis* rejiciebantur, aut non; Si rejiciebantur, tunc illud aut scriptis ipsorum, aut ἀγράφως factum; Si scriptis, monstrentur in *Epistolis Apostolorum* verba, aut in *Actis Decreta*, quibus illud factum est: Si ἀγράφως rejecta & reprobata ab *Apostolis* fuerint, nullâ ἐγγράφῳ censurâ ad manus nostras derivatâ, indicentur demum capsulæ, quibus hæc ἄγραφος aut *non scripta* damnatæ *Episcopalis* authoritatis παράδοσις reposita & custodita, incolumis ad nos pervenerit, Aut si *capsulæ* non compareant, monstretur saltem *Ægeria nova*, quæ hæc ab *Apostolis* accepta, nobis tandem seris nepotibus in aurem (remotis arbitris) nuper suggesserit: Hæc si monstrari itidem nequeant, quo quæso, præjudicio accidit, ut sine *teste* omni damnaretur innocentissimus *Ordo*, & ex *Ecclesiâ*, nemine jubente, aut suffragante, exularet?

§.3. Sin verò hæc tam alto mane sparsa semina, nullâ unquam aut *scriptâ*, aut *non scriptâ Apostolorum censurâ* feriebantur, quis, quæso, nos judices constituit, ut post universalem per tot secula in *Ecclesiâ* hujus *Ordinis* receptionem, nobis tandem jubentibus damnetur?

§.4. Ad hoc *dilemma* nihil à *Presbyteranis* adhuc prolatum videtur, præter solas illas *Mysterii* ἀνομίας, *Antichristorum*, *Diotrephis* φιλοπρωτεύοντος, & importatæ, inquit *D. Blondellus*, *sub ipsis Apostolorum oculis schismatum pestis*, I. *Cor.* XI. 18. singulares mentiones.

§.5. Horum tribus prioribus, *Episcopalem Ordinem* nullatenus premi aut urgeri, satis prolixè, ni fallor, indicatum est.

§.6. Ad ultimum igitur accedo, de *schismatum* peste in *Ecclesiam* illatâ, I. *Cor.* XI. Palam est, *schisma* illud in *sacris epulis præripiendis* consistere, dum unusquisque τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν v. 21. *Divitibus*, qui liberaliùs obtulissent, liberaliùs etiam *edentibus*, & bibentibus, & pauperibus ad micas, quas ipsi attulerant, damnatis, sic ut *esuriat unus*, cùm *alter* μεθύει. Nihil igitur *Episcopali dignitati* cum hoc *schismate* commune fuit.

§.7. Imò si (quod *D. Blondellus* non facit) ad aliud inter eosdem *Corinthios schisma*, ζῆλον nempe istum, ἔριδας, καὶ διχοστασίας, c. III. (dum unus diceret, *Ego sum Pauli*, *&c.*) recurratur; Nec illud quidem *Presbyteranæ* causæ favere deprehendetur. Cùm ad hæc ipsa evitanda *schismata*, plurimùm contulerit, ut ad *unum cura* omnis *deferretur*, & in causâ, si non hâc, saltem pari (ipso *Hieronimo*

Hieronimo, *Blondelliana* cauſæ fundo, aſſerente) *toto orbe decretum fuerit, ut unus de Presbyteris electus, cæteris ſuperponeretur.*

§.8. Manet igitur immotum, *Hanc*, quam appellat *D. Blondellus mali labem*, i.e. (ſi ad rem noſtram quoviſmodo pertineat) *Epiſcopalis dignitatis* ſub *Apoſtolorum* ævo jacta ſemina, talia non fuiſſe, ut ab iis *Apoſtoli* quoviſmodo abhorruerint, Nec igitur ab eo, quod tam clementer & ſedatè tractârunt *Apoſtoli*, poſt *univerſæ Eccleſiæ* adeò intimas, & tot ſæculorum conſuetudine contractas familiaritates, nobis jam metuendum eſſe.

§.9. Unicum eſt quod hîc interponi poſſe video ; Nulla ſcilicet, ſub *Apoſtolorum* tempore, ſingularis hujus *Epiſcoporum* ſuper *Presbyteros* faſtigii,(aut inter *Orthodoxos*, aut inter hæreticos) ſeu *ſemina*, ſeu veſtigia reperiri, nec igitur quicquam ex utrâvis parte hoc *dilemmate* concludi poſſe.

§.10. Quod ſi affirmaverint *Presbyterani*,Interrogandi primò ſunt, Quare igitur iſto *Myſterii iniquitatis*, aut *Antichriſti*, aut *Diotrephis* terriculamento, nobis ἠλιθίοις (& quibus ἀγχίνοια noſtra fraudi eſſe neutiquam debuit) adeò ſolerter, & ſedulò imponi jamdiu cupiverint ?

Secundò, Quo demum ſæculo lacertos ſuos movere cœperit *ſingularis Epiſcopatus*, aut hoc inter *Epiſcopos*, & *Presbyteros* diſcrimen? » Agnoſcit ✝ *Walo* rem eſſe antiquiſſimam, ut » duo hi Ordines in Eccleſiâ fuerint diſtincti, ſi excipiantur Apo- » ſtolica tempora, quorum ævo, inquit, ut eorum ſcripta teſtan- » tur, nullum conſtat eorum ordinum fuiſſe diſcrimen. Ex quibus me (ex ſententiâ tanti viri) rectè concluſurum puto, immediatè poſt *Apoſtolorum* tempora, hoc in *Eccleſiâ* diſcrimen fuiſſe. Id enim eſt [*antiquiſſimam rem eſſe, ſi excipiantur Apoſtolica tempora.*] Quod & clariùs effatur, p.253. *Circa initium, aut medium ſecundi ſæculi, Primus ſingularis Epiſcopatus ſupra Presbyteratum introductus fuit.* Nec certè multùm abſcedit *D. Blondellus*, qui anno *Chriſti* 135. i.e. anno à *Johannis* dormitione,35.mutationem hanc factam eſſe affirmat. Hoc igitur dato, & ex parte *Presbyteranorum* liberaliter conceſſo, (hoc, inquam, quodcunque ſit, poſito, ſic ut in eo pedem figere liceat) *Argumentum*, quod quidem nobis neutiquam contemnendum videtur, ſic conficimus.

✝ *Wal: Meſſ:* p. 7.

§.11. Si *Presbyterana* ἰσοτιμία, ſeu à *Chriſto*, ſeu ab *Apoſtolis* in *Eccleſiâ* ſtabilita, ſic *Apoſtolorum* ævo, per totam ubique *Eccleſiam*

clesiam propagata sit, ut *Episcopalis* apex toto hoc centum annorum spatio contrà mutire aut hiscere ausa non sit, Tunc certè fieri non potuit, ut quæ ab *Apostolis* aut *Christo* ipso *Ecclesiæ* ad omnem ætatem gubernandæ constituta est forma, ab * *Universâ* proximè succedentis sæculi *Ecclesiâ*, in aliam diversam, & planè adversam, seu contrariam immutaretur, & nullâ interea aut *Synodo*, aut concilio, aut conventu interveniente, (cujus ope tot per orbem terrarum dissitæ *Ecclesiæ* in idem *sacrilegium* conspirare possent) nullis *Epistolis Canonicis* (quibus consilia sua sibi invicem communicarent) tantæ mutationi obstetricantibus, à *Christianâ* in *Antichristianam*, à genuinâ in meritriciam, à *divinâ* demum in *Diabolicam* formam degeneraret.

* *In toto orbe decretum est, ut unus cæteris anteponeretur. Hieron: Comm: ad Titum.*

§.12. Unicum addo, si de *universâ Christi* familiâ (œconomis fidelissimis vix dum è foribus egressis) sic pronuntiandum sit, si de *utriusque Testamenti* ἀποθήκαις, à quibus (præter alias παραδόσεις) *sacrum Scripturæ Canonem* stabilitum & conservatum nos accepisse agnoscimus, hæc & talia censenda sint, Habebunt adversarii nostri, unde de *Hierarchicis* simul & *Christianis* triumphare possint, unde de disciplinâ, fidéque integrâ, unâ mensurandis strage, eodem busto componendis, sibi affatim gratulentur. Quid enim de *Scripturarum Canone*, inter *Protestantes*, ipsósque, qui se *Evangelicos* nuncupant, recepto, de *Diei Dominicæ* observatione, aut è scripturâ, aut ex universo antiquitatis penu adversus ἀντιλέγοντας dici potest, quod non multò auctiùs, & cumulatiùs pro *Episcopali dignitate* contra paritatis *Presbyteranæ* assertores dici poterit? Quod nos alibi locupletiùs explicavimus, nec opus est ut hîc repetamus.

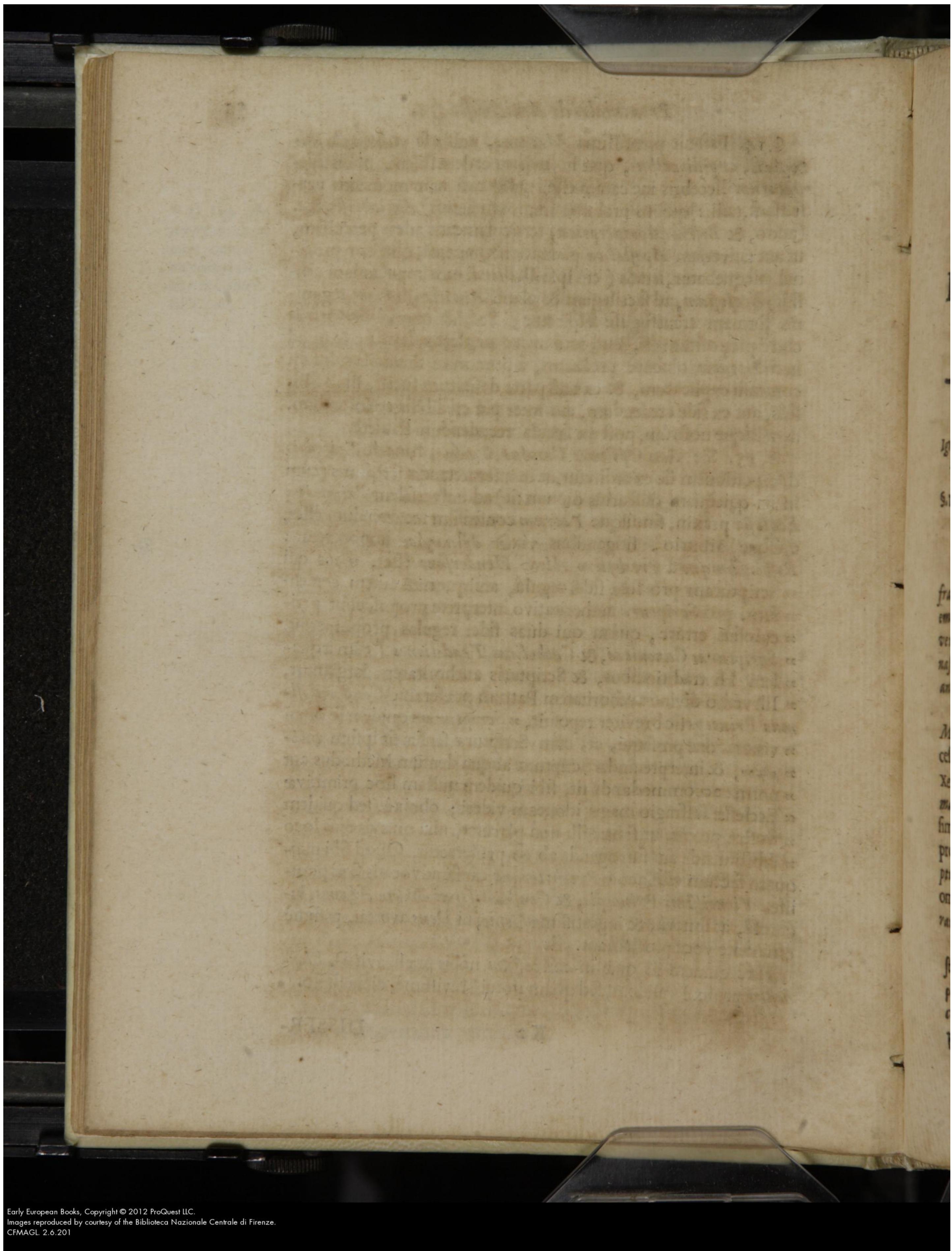
§.13. Certè ab hoc *Novatorum* scopulo, sibi diligenter cautum esse voluit *Dilectissima Mater* nostra (afflicta, sed οὐκ ἀπελπίζουσα) *Ecclesia Anglicana*, Hoc se universo *Christianorum* orbi Charactere dignoscendam, hoc æquæ posteritati æstimandam proponens, quòd in *Controversiis* fidei, aut πράξεως decernendis, illud firmum ratúmque semper habuerit (& huic basi *Reformationem Britannicam* niti voluerit) ut *Scripturis Primæ*, dein primorum sæculorum *Episcopis*, *Martyribus*, *Scriptoribus Ecclesiasticis Secundæ* deferrentur; Ideóque quicquid à *Scripturis* affirmatum in *Fide*, quicquid de *Regimine Ecclesiastico*, ab universâ post *Apostolos* ubique disseminatâ Ecclesiâ, constitutum dignoverit, illud pro fixo & stabilito, inter *Articulos Religionis* ponendum curavit, nemini filiorum suorum, quod sic positum fuerit, novandum aut movendum permissura.

§.14.

§.14. Fatetur pientissima *Matrona*, nullis se νεωτερικαῖς ἐπιθυμίαις, *cupiditatibus*, quæ in *juniores* cadere solent, nullis *Novatorum* illecebris inescatam esse, nullis rationum momentis persuasam, nullis (quibus prolixiùs immorati sumus) *Antichristi*, &c. (addo, & *Bestiæ Apocalypticæ*) terriculamentis adeò perculsam, ut aut universam *Apostolicæ* plantationis, aut ejus, quæ eam proximè insequebatur, ætatis (cui ipse *D. Blond:* eam imputandam censuit) *Ecclesiam*, ad sacrilegam & planè *Antichristianam* regiminis formam transfugisse suspicetur; Sed, ut quod è *Scripturis* clarè propositum est, illud totâ mente amplectendum, sic & quod in *Scripturis* obscurè prolatum, à primorum autem sæculorum consensu explicatum, & ex unâ parte definitum fuerit, illud filiis suis, aut ex fide credendum, aut inter piè credibilia collocandum, neminíque nostrûm, post tot sæcula, recudendum statuere.

§.15. Sic cum *Optimus Carolus*, ὁ μάκαρ, hanc de *Episcopis* disceptationem sic exordiretur, ut in interpretandis scripturis (cùm in iis quicquam obscuriùs dictum sit) ad universalem *Primitivæ Ecclesiæ* praxin, simúlque *Patrum* consensum recurrendum esset, ejúsque arbitrio, litigantibus τέλος ἀντιλογίας imponeretur: *Responsúmque* à *Presbytero Alex: Hendersono* esset, „ eos qui „ Scripturam pro solâ fidei regulâ, antiquorum autem consen„ sum, pro *Scripturæ* authoritativo interprete proposuerint, peri„ culosiùs errare, quàm qui duas fidei regulas proposuerint, „ *Scripturas Canonicas*, & *Catholicas Traditiones* (cùm æqua„ lem Hi traditionibus, & Scripturis authoritatem largiantur, „ Illi verbo divino authoritatem Patrum præferant,) *Constantissimus Princeps* sic breviter reposuit, „ *Scripturam* quidem se omni „ veneratione prosequi, at, cùm Scripturæ sensus sit ipsum κριν„ όμενον, & interpretandæ Scripturæ aliqua demum Methodus aut „ norma accommodanda sit, sibi quidem nullam hoc primitivæ „ Ecclesiæ suffragio magis idoneam videri; obnixè, sed quidem „ frustra petens, ut si hæc illi non placeret, alia quævis ejus loco „ substituenda aut surroganda ab eo proferretur. Quod sibi nunquam factum esse, aut à *Presbyteranæ* causæ advocatis fieri potuisse, *Pientissimi Principis*, & *Constantissimi* ἀθλήτου *Manes*, luctuosâ, at sonorâ, & ingratissimæ *Genti*, ni *Deus* avertat, pessimè ominante voce proclamant. Et

Hæc quidem iis quæ in *antecessum* nobis prælibavit *D. Blondellus*, prolixè quidem, sed quàm potui brevissimè, dicta sunto.

DISSERTATIO SECUNDA,

De IGNATIO, ejuſque Teſtimoniis cum HIERONYMI ſententiâ collatis.

CAP. I.

Ignatii Epiſtolæ Epiſcopis imprimis favent. Inde Walo & Blondellus illis inſenſi. Dicendorum ſyllabus.

§.1. AD illud jam proximo loco procedendum eſt, quod ad ſententiam ſuam *à poſteriori* tutandam neceſſariò addendum duxit *D. Blondellus*, *Ardeliones nempe* (quos ita pro arbitrio ſuo appellat) *piis fraudibus, ceu idoneo Epiſcopalis apicis tibicine abuſos eſſe, & ementitis primorum Martyrum nominibus, quicquid in mentem venerat, vulgâſſe: Idque de ſeptem Epiſtolis Euſebio, Athanaſio, Hieronymo*, &c. *laudatis dicendum eſſe, quibus*, inquit, *antiquior ὑποβολεὺς Ignatii Martyris nomen appinxit*, &c.

§.2. Hæc, & talia, ad minuendam & tollendam *Sanctiſſimi Martyris* authoritatem, à *D. Blondello*, & *Walone Meſſalino* neceſſariò dicenda erant. Cùm ex Illo *Antiochenæ* (ubi primò Χριστιανοὶ ἐχρημάτιζον) *Eccleſiæ Epiſcopo*, totiúſque *Syriæ Primate*, *Apoſtolorum* συγχρόνῳ, & primorum temporum oculatiſſimo teſte, tam frequentia, & tam præclara & lucida teſtimonia produci ab *Hierarchicis* dignoſcerent, ut ex eo uno, poſt *Scripturas*, *Apoſtolicæ* & primævæ praxεως interprete, controverſia omnis ſtatim decideretur, nec quicquam in tantâ luce *Presbyteranis* ſupereſſet, quod contrà mutire, aut hiſcere poſſent.

§.3. Illud ſatis apertè confitetur *D. Blondellus*, cùm ab *Epiſtolarum* harum Scriptore *ſingularem Epiſcopatum* ἐυκαίρως ἀκαίρως (iiſdem verbis quibus *Walo* in eâdem materiâ uſus eſt) *inculcatum eſſe, & ſic ut ei (ceu ſaxo ſuo Prometheus) affixus videri poſſit*, disertè agnoſcit, *præf:* p.43.

§.4. Verùm ista, non sannis, & contumeliis, sed rationibus, & argumentis peragenda erant; Ego quidem in his omnibus *D. Blondelli* & *Walonis* vestigia à me premenda esse decrevi: γνωσόμενος οὐ τὸν λόγον τῶν τοιαῦτα εἰπόντων, ἀλλὰ τὴν δύναμιν, ídque hoc ordine,

§.5. *Primò*, quicquid hâc ex parte ad has *Ignatio* abjudicandas *Epistolas* dictum sit, solenniter ad examen vocaturus.

Secundò, Quædam additurus, quæ *septem Epistolarum* à *S. Polycarpo collectarum*, & ad *Philippenses* suos transmissarum authoritatem stabiliant.

Tertiò, (Post has tam luculento & præclaro nomini depulsas invidiæ tenebras) *Testimonia* quædam ex istis *septem genuinis Epistolis* producturus, à quibus *Apostolici* ævi praxin æstimari fas erit.

Quartò, Inter *Sanctum Ignatium*, *Episcopum & Martyrem primævum*, ex una parte, & *Sanctum Hieronymum*, *Presbyterum*, ex alterâ, simúlque inter utriusque *testimonia*, *Ignatii* à me, *Hieronymi* à *D. Blondello* producta, institutâ comparatione, rem omnem ad hanc libram aut trutinam examinandam propositurus.

CAP. II.

Quid de his Epistolis Walo. Bis ab eo sub Ignatii nomine laudantur, A Blondello semel. Stephanus minister à Walone dictus. Negativum argumentum à testimonio. Clemens diaconus primò, postea Episcopus. Quid de integro volumine statuerit Walo & Blondellus. Interpolatio & suppositio differunt. De suppositione omnis lis. Post Videlianam Vossiana Ignatii Editio. Ejus cum testimoniis ab antiquissimis patribus ex Ignatio laudatis concordia à Blondello agnita, Ut & cum Archiepiscopi Armachani Latino Exemplari. Ex hoc purgandum Epistolarum volumen.

§.1. PRimò igitur videndum est, quid ad universum illud *Epistolarum* volumen *Ignatio* abjudicandum aut à *Walone*, aut à *D. Blondello* excogitatum sit, & inprimis quid è *Walone*.

Wal: Mess: p. 222. §.2. Ille quidem, *Authorem Epistolarum ad Trallenses & ad Philadelphenses*, nonnihil, quod proposito suo favisse videbatur, dicentem, sine omni metu aut hæsitantiâ, *Ignatium* appellat; *Anacletum*, inquit, *& Clementem Petri ministros facit Ignatius, ut Timotheum & Linum Pauli, in Epistolâ ad Trallenses*, τί δὲ διάκονοι ἀλλ' ἢ μιμηταὶ τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων, λειτουργοῦντες αὐτῷ λειτουργίαν καθαρὰν, καὶ ἄμωμον, ὡς Στέφανος ὁ ἅγιος Ἰακώβῳ τῷ μακαρίῳ, καὶ Τιμόθεος καὶ Λῖνος Παύλῳ, καὶ Ἀνάκλητος καὶ Κλήμης Πέτρῳ, *Idem in Epistolâ ad Philadelphenses, in eodem loco & ordine*

numerat

numerat Evodium & Clementem, hunc Romæ, illum Antiochiæ primos Episcopos habitos, quo Titum & Timotheum, Ὀναίμίω ὑμῶν τῆς ἁγιωσύνης ὡς Ἠλία, ὡς Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ὡς Μελχισεδὲχ, ὡς Ἐλισσαίου, ὡς Ἱερεμίου, ὡς τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὡς τοῦ ἠγαπημένου μαθητοῦ, ὡς Τιμοθέου, ὡς Τίτου, ὡς Εὐοδίου, ὡς Κλήμεντος, τῶν ἐν ἁγνείᾳ ἐξελθόντων τὸν βίον, *Frui mihi contingat vestrâ sanctitate ut Eliæ*, &c. Utroque loco *Ignatii* verba satis fusè laudata, ut hoc tantùm ejus testimonio confirmatum putaretur, *Clementem* & *Evodium* &c. ab eo *urbium Episcopos non vocari.*

§.3. Hîc certè, ut id obiter dicam, mihi ratio non constat, quare διακόνους (inter quos hic *Sanctus Stephanus* numeratur) *Walo* [*ministros*] reddere maluerit, qui ab omni ævo *Diaconorum* nomine solenniter noti sunt; Nec magis quidem augurari possum, quâ ratione, ex *negativo*, quod dicitur, *à testimonio* ducto *argumento* (quia, inquit, *hi non vocantur ab eo Episcopi urbium*) quicquam rectè concludi posse arbitraretur, statímque fidenter adjiceret, *Nec sanè fuêre*; Ego pari arguendi ratione, nec *Eliam*, nec *Elizeum* prophetas fuisse pronuntiare possum, eâdem *Ignatii* authoritate fretus, qui singulorum nomina eodem loco recensset, nullâ *prophetici*, quo fungebantur, muneris additâ mentione. Verùm sciat *Walo*, *Clementem*, & qui in posteriori testimonio *sanctitatis* & *puritatis* exempla proponebantur, in priori *Diaconorum* titulis insigniti, verè quidem & *Sanctos* & *Diaconos* fuisse, at & postmodum, quod amplius est, *Episcopos* creatos; *Ignatium* verò, qui in his *Epistolis annales* non scripsit, promotionis istius historiam non adjecisse, nec quidem, cùm *Diaconos* alloqueretur, *Episcoporum* mentione commodè uti potuisse, sed *Diaconorum* exemplum *Diaconis* proposuisse; Ita tamen ut *Jacobi* etiam hoc loco *Hierosolymitani* Episcopi, cujus *Stephanus Diaconus* fuit, disertè meminerit. At istis criminationibus jam non vacat. Habendæ sunt potiùs gratiæ doctissimo viro, quòd, cùm sine incommodo ejus fieri potuit, *Ignatius* ipsi non displicuerit, ipsæque, quas nos *Sanctissimo Martyri* imputamus, *Epistolæ*, ab eo sub *Ignatii* nomine (sine omni suspicionis aut abjudicationis notâ) recitatæ fuerint; (quod & à *D. Blondello* factum, *Ap:* p.108. & 219.) verùm cùm mens illi tam subitò mutata fuerit, & post non longum (26. paginarum) intervallum, ex arbitrio ejus [a] universæ exciderint, querelis potius quàm gratulationibus opus est.

§.4. Pergit igitur, [b] tandémque post paginas quatuor, cùm pertinaciter recusaret *Ignatius* eorum numero accenseri, qui *Ecclesiam*

[a] *Authorem earum Epistolarum ad Trallens: Smyrn: Magnes: Philad: Ephes: Roman: non esse Ignatium constat. Wal: Mes:* p.248.

[b] *Wal: Mess:* p. 252.

siam

ſiam ſui temporis, per Presbyteros, eoſdémque Epiſcopos ἰσοτί-μους, & ὁμοβάθμους *adminiſtratam* adſererent, ſéque palam profiteretur *Epiſcopatum* unius agnoſcere, opportunum *Waloni* viſum eſt, ſententiam de univerſis *Epiſtolis* decretoriam planè, & cruentam pronuntiare, omnémque hanc contrà militantium teſtimoniorum aciem, unico ſtyli ictu transfodere.

§.5. At nec adhuc ex ipſius verbis certò dignoſci poteſt, in quâ demum claſſe diſponendas has *Epiſtolas* cenſuerit, an *ſuppoſititias* planè omnes, an tantummodo *interpolatas* pronuntiaverit; Sic enim Ille, *Permirum mihi videretur, niſi apud me conſtaret omnes illas Ignatii Epiſtolas ſuppoſititias eſſe, vel certè multis locis interpolatas.* Sic & * *D. Blondellus* (neſcio an *oblitus* quid in *præfatione* affirmanter dixerat, an adhuc *incertus*, qualiter de *Epiſtolis* his ſtatuendum eſſet) *aſcriptarum Ignatio Epiſtolarum ſive ſuppoſitorem ſive interpolatorem laudat.* Certè inter iſtas criminationes differentiam ſatis amplam poſitam eſſe nemo non videt, nec enim illi *conſtare* potuit, eas *omnes ſuppoſititias* eſſe, qui eodem momento *multis eas locis interpolatas eſſe* affirmaverat.

* *Apol.* §.3. p.256.

§.6. Nulla quidem nobis neceſſitas incumbit, ut in tantâ exemplarium & editionum varietate & inconſtantiâ, nihil uſpiam *Ignatio interpolatum* aut aſſutum adfirmemus; Si id unicum nobis largiatur *Walo*, non *omnes ſuppoſititias* eſſe, ſi aliquas ſaltem *genuinos Ignatii* fœtus fuiſſe agnoſcat, nulla, uti ſpero, de cætero nobiſcum lis erit.

§.7. Supponamus enim eas *interpolatas* quandoque fuiſſe, & cum *Walo* in lucem prodierit, (quamvis ex *Videlianâ* ſeu *Genevenſi* fornace, *Hierarchicis* ſine dubio non adeò favente, jamdudum exierint) non tamen ex omni parte depurgatas eſſe; Non eſt tamen cur animos deſpondeamus, aut cur qui de vulnere querimur, deſperemus de remedio; Excutiantur *Archiva*, conſulantur venerandiſſimæ antiquitatis *Exemplaria*, tandémque poſt exquiſitiſſimam explorationem fiat delectus, non abnuimus ipſius quidem *Walonis* judicio, ſi his indicibus uti ſuſtinuerit, rem totam deferre; Aut, ſi illud ſine moleſtiâ ejus fieri nequeat, ſit penes *Iſaacum Voſsium*, virum integerrimum, nemin íque, quod inaudiverim, *Reformatorum*, aut partium ſtudio aut injuriâ notum, qui ex *Mediceæ Bibliothecæ Archivis* (poſt excuſum *Walonem Meſſ:*) volumen jampridem edidit, interpolationibus, & *Epiſtolis* ſuſpectis ſatis liberatum, & de quo *Cl: Salmaſius* magnifica quæque in *Apparat:* ad *L. de Primat:* ſibi ſpondebat, nec minora

D. Blon-

D. Blondellus, quamdiu causæ suæ quicquam exinde accrescere potuisse videbatur.

§.8. Videatur *D. Blondellus præf:* p.40. qui *Mediceo* hoc exemplari, *avidè hausto, manu propria exscripto, & cum citatis à veteribus locis collato*, (& quinam sunt isti veteres? Certè *Polycarpus Ignatii* σύγχρονος, *Polycarpi discipulus Irenæus, Irenæum excipiens Origenes*, post illos, illorum vestigiis inhærens *Eusebius, Athanasius, Hieronymus, Chrysostomus*, aliáque non pauca, aut contemnenda nomina) ingenuè fatetur se *gratulatum sæculo nostro, quòd illud ipsum exemplar, quo ante* 1300. *annos usus erat Eusebius, novam ipsi propediem affulsuram lucem, sponderet.*

§.9. Taceo lubens, quid in hâc re *Reverendissimus Primas Armachanus* præstiterit, & quàm fœliciter ille (nec sine peculiari *Dei* providentiâ sic disponente) *Latinam*, licet *barbaram*, versionem, *Vossiano Græco* exemplari per omnia respondentem, eodem ferè tempore (ipsóque sanguinarii seculi, *Episcopis* adeò infensi, articulo) ex vetustissimis *Angliæ* codicibus erutam, *Oxoniæ* lucem videre jusserit.

§.10. Certè si *Ignatius* unquam *Epistolas* scripserit, (nec enim post tot sæculorum intervalla, sine quâdam vecordiæ mixturâ, Falsi postulabitur *Antiquitas* omnis, quæ scripsisse adfirmat) si *Epistolarum* ejus à *Polycarpo* ipso facta *Sylloge*, non sit inter impias & * *impudentes Patrum illusiones* ponenda, si exemplaria antiquissima *Medicea*, & *Anglicana*, locorum quidem intervallis satis dissita, omnem tamen inter se mutuò, simul & cum iis, quibus majores nostri usi sunt, concordiam foventia, aliquam apud nos auctoritatem nacta fuerint, si, cùm nihil ex omni retrò *scriptorum* thesauro contrà nitatur, *Ignatius* tot & talibus indiciis vindicatus, ab *Interpolatorum mixturis* satis purgatus credi possit, non est quod ulteriùs litigemus.

* *Bonæ Patrum fidei impudenter illusum dolui. Blon: præf:* p.40.

§.11. Istum *Isaaci Vossii* codicem, assumentis quàm plurimis liberatum, *Epistolis* etiam integris non paucis multatum, & ad *Polycarpianæ Sylloges* (ab *Eusebio* agnitæ) *Septenarium* numerum redactum, nos quidem pronis ulnis amplectimur; (Et licet alias omnes, istam præsertim ad *Heronem Diaconum* (cui benè se velle profitetur * *Walo*) *Sanctissimo Martyri* abjudicandas esse, neutiquam contendamus, statuimus tamen has tantummodo *septem*, ut ex *Mediceo*, & *Anglicano* codice prodiêrunt, à nobis in hâc causâ defendendas proponere,) ut *Codicem*, si leviuscula

* *Wal: Mess:* p.258.

L quædam

quædam demas, ſatis purgatum, & cui nihil objici poſſit, quod non eâdem facilitate rejiciatur. Et, ſi ſibi conſtare voluerit *vir doctiſſimus*, nec omnes ceu pro certo *ſuppoſititias*, unâ clade æquare, ſed tantùm ut *interpolatas* multis locis, ad *Lapidem Lydium* vocare, non verebor dicere, commodiorem purgandi, aut explorandi *Ignatii* rationem, à nemine excogitatam eſſe, (nec à *D.Blondello*, aut *Walone* excogitari poſſe) quàm quæ illi jamdudum, duorum præcipuorum virorum, *Archiepiſcopi Armachani*, & *Iſaaci Voſſii* diligentiâ, & operâ, contigerit.

Cap. III.

Ad ſex Argumenta Walonis contra Epiſtolas Ignatii reſponſio. Stylorum varietas, Novæ compoſitionum formæ à Blondello productæ ad confirmandam ſententiam ejus, nihil valent. Ignatius Θεοφόρος *appellatus. Voces Latinæ in Græcas verſæ, iſti ſæculo familiares; Plurimæ in S. Scripturis, ut & phraſes barbaræ. Romana lingua per Judæam jam ſe diffuderat cum imperio.*

* *Wal: Meſſ:* p.252.

§.1. QUædam hîc breviter à * *Walone* recenſentur, quæ *ſatis*, inquit ille, *evincunt, non poſſe illud opus Authori, quem ementitur, adſcribi.*

1. *Stylus, qui nimis*, inquit, *rhetoricatur.* 2. Κυριακῆς *obſervandæ traditio.* 3. Ἀρχιερέων *&* ἱερέων *de Epiſcopis, & Presbyteris appellatio.* 4. *Altarium mentio pro menſis.* 5. *Laicorum & Clericorum diſtinctio.* 6. *Judæorum odium.* (*quos*, inquit, *non adeò tunc averſabatur Eccleſia Chriſtiana.*)

§.2. Hæc, quid aut ſingula, aut univerſa, æquo lectori perſuaſura ſint, paucis experiamur, à *ſtylo* ejus exorſi.

§.3. Scribendi, & *Rhetoricandi* formulas, pro cujuſvis genio varias cuique, & inæquales eſſe ſiquis neſcit, *Cl: Salmaſii*, & *D. Blondelli* ſcripta ſatis monſtrabunt, hæc *hyperbatis* aſperiùs aſſurgentia, illa uberiùs & æqualiùs fluentia, quæ tamen eodem ſæculo producta eſſe nobis expertis credendum eſt. At quid ſit *nimis rhetoricari*, vix mihi expedire poterit vir *Doctiſſimus*, aut certis terminis, aut limitibus (*ultra quos, citráque, rectum conſiſtere* nequeat) definire; Laudat in *Oratore* ſuo *Cicero* copiam, & ubertatem iſtam, *cui aliquid amputari poſſit*, At, ſi cui alteri, certè id pientiſſimo *Athletæ*, animóque *Martyrii* deſiderio flagranti, indulgeri potuit, ut ſupra *antiquorum ſimplicitatem* quandoque, æquè ac ψυχρότητα noſtram incaleſceret.

§ 4. Quid hîc præcipuè ab *Hiero-Martyre* noſtro peccatum

ſit,

sit, tacere quàm eloqui maluit *Walo*. At non sic *D. Blondellus*, qui *dictionis genus affectatum, putríque Epithetorum ad pompam compositorum fermento turgens*, ei prolixè imputat.

§.5. Optârim quidem, viro *Doctissimo* tantam asperitatem non placuisse, optârim leniùs, aut saltem modestiùs pronuntiâsse (certè *fermentum putre* in ore *Theologi* non benè olet) præsertim cùm præter 1. *Novas compositionum quarundam formulas* (quales multis bonis viris placuêrunt) & 2. *Voces Latinas* pauculas in *Græcas* transmigrantes, *Scripturis* ipsis satis cognitas, nihil produxerit, quod tantâ cum severitate vindicandum esset. Primi generis Catalogum satis prolixum nobis proponit *D. Blondellus*, Θεοφόρος, Χειστοφόρος, ναοφόρος, & id genus reliqua, quæ licet ad numerum 17. excrescunt, in idem planè recidere dicenda sunt, cùm ab eâdem componendi formâ, ex vocibus φέρω, & ἄξιος, & Θεὸς, eodem planè modo exurgant; reliqua autem πολυαγάπητος, ἀνθρωπόμορφος, ἀνυστέρητος, πολυπληθεία, συνδιδασκαλῖται, ἀκαυχησία, ἀντίψυχος, θεόδρομος, πραϋπάθεια, ἀναπάρτιστος, nihil grande aut horrendum sonent, siquis *Episcopis* infensior ea usurpasset. Annon enim *Ignatio Syrogræco* æquè licuit ἀνθρωπόμορφον dixisse, ac *Lucæ* πολιτάρχης, βραδυπλοοῦντες, *Johanni* πολεμοφόρητος & φιλοπρωτεύων, *Petro* ἐγκομβώσασθε, *Paulóque* ἀνθρωπάρεσκος, ὀφθαλμοδουλεία, ἐθηριομάχησα, θεομάχοι &c. Taceo ἐλαχιστότερον, vocem quidem ex summâ *Apostolicæ* mentis humilitate effictam, at non ex usu linguæ *Græcæ*, aut quovis idoneo Scriptore derivatam.

§.6. Ego verò me ex *putidissimis* istis, & quæ maximè *D. Blondello* turgere videbantur vocibus, adeò non moveri agnosco, ut ex adverso, argumentum satis validum, & quod mihi *Epistolas* has *Ignatii* sæculo, ipsique ἱερομάρτυρι adjudicandas esse, satis persuadeat, necti posse confidam.

§.7. Notissimum est, & ab antiquissimis rerum *gestarum Scriptoribus* satis agnitum, *Ignatium* diu ante exitum ejus, Θεοφόρου cognomine insignitum fuisse, Et cùm à *Trajano Cacodæmon* nuncuparetur, hoc statim *Imperatori* dedisse responsum; *Nemo Theophorum Cacodæmonem vocat*. Consulantur, si placet, *Acta Ignatiana*; Certè ejusdem monetæ sunt Χειστοφόρος, ναοφόρος, & id genus reliqua; Nec igitur ea aut à genio sæculi istius, aut ab auribus abhorruisse censeri possunt, quibus θεοφόρος placuit.

§.8. Pudet immorari istis. At nec majoris, aut ponderis, aut momenti æstimanda erit, quam à quatuor *barbaris* (i.e. *Latinis*) vocibus, ἄκκεπτα, δεπόσιτα, δεσέρτωρ, ἐξεμπλάριον, ab *Authore* ha-

rum *Epistolarum* usurpatis, desumi placuit criminatio; Nihil certè in istis novum putabitur, ni illud forsan, quòd in tot *Epistolis*, plura ejusdem farinæ non reperiantur. Mirari interim satis nequeo, quæ *D. Blondello* aut ἀμνησία, aut siquid pejus, obtigerit, quòd, cùm in aliis istius sæculi *Authoribus Latinismos* aucuparetur, ex omnibus *Evangeliis, Novique Fœderis* libris, unicam δηναρίου voculam memorandam duxerit, & ex *Hegesippo* solo addendam alteram δηλατορεύειν, simúlque 20. *annorum Romæ insumptorum moram* in causâ fuisse adfirmaverit, quòd tam *stupendum* vocabulum usurpare ausus sit.

§.9. Sat scio, diligentissimum *Scripturarum* lectorem, μίλιον, ἀσσάριον, κῆνσον, κοδράντην, σουδάριον, ξέστην, σιμικίνθιον, λέντιον, πίλον, ταβέρνην, σιγνέιον, Λιβερτίνους, ῥέδας (vel, ut alii Codices, *Apoc.* XVIII. 13. legunt, ῥαιδὰς) λεγεῶνα, πραιτώριον, κουστωδίαν, σπεκουλάτωρα, κεντυρίωνα, φραγέλλιον, Ἰουστὸν, κολωνίαν, μάκελλον, μεμβράναν, non fugisse aut latuisse; ut nec phrases æquè *barbaras*, & *Latinas*, ἱκανὸν ποιεῖν, ἔχειν παρῃτημένον, λαβεῖν τὸ ἱκανὸν, σὺ ὄψει, δὸς ἐργασίαν, & id genus alia. Nec illi in memoriam revocandus κομφέκτως, in antiquissimâ *Ecclesiæ Smyrnensis Epistolâ* de *Polycarpo*, & alia ejus census non pauca, apud illius sæculi *Scriptores*. Nec certè opus erat, ut vel *Ignatius*, vel *Hegesippus*, *Romam* profecti, prolixiorem unius, multo minus 20. *annorum* moram facerent, quo quatuor unus, alter unico *Latino* vocabulo uteretur, cùm lingua (æquè ac *Imperium*) *Romana*, hoc *Ignatii* sæculo, angustioribus *Italiæ* pomœriis concludi nescia, per omnes *Syriæ*, ubi *Ignatius* degebat, æquè ac *Judææ* regiones se longè latéque diffudisset.

Cap IV.

Dominicæ Diei observandæ traditio. Sabbatum in Primitivâ Ecclesiâ, Κυριακὴ ζωή.

§.1. POst *stylum*, ad *ritus* deveniendum, & primò de κυριακῆς *observandæ traditione*, quid sibi velit *Walo*, nihil à me certi statuendum. Certè si illi *Dominicus dies* ab *Apostolis* observatus non putetur, si ut *Episcoporum supra Presbyteros*, sic & κυριακῆς *supra alios Septimanæ dies* fastigium, sequioris ævi *traditio* fuisse statuatur, habebit forsan quod harum *Epistolarum Authori* objiciendum censeat.

§.2. At sine dubio, κυριακῆς seu annuæ, seu hebdomadariæ mentio

mentio à *Johanne* facta est, *Apoc.* I. 10. ut & *Lucæ* μιᾶς τῶν σαββάτων, quâ, cum *panis fractione*, *Cœtus* cogebantur, *Act.* XX 7. quâque *collecta* ad usum egenorum seponi à *Paulo* jubebantur, I. *Cor.* XVI. 1. Nec repugnare quicquam censendum est, quòd *Sabbatum* unà cum κυριακῇ observatum aliquandiu in *Ecclesiâ* fuerit, ideóque à nonnullis ἰσοσθενοῦσαι δύο, *exæquari in integrum* dicantur, quòd à *Gregorio Nysseno* καλὴ συνωρὶς τοῦ σαββάτου, καὶ τῆς κυριακῆς, ab * *Authore* Διατάξεων, τὸ μὲν δημιουργίας ὑπόμνημα, ἡ δὲ ἀναστάσεως, *illa creationis*, *altera resurrectionis memoriæ dicata*, utraque *festivo* more celebranda proponatur. Nihil enim in contrarium ἱερομάρτυς noster. Imò vix scio an inter *septem* illas *Polycarpianæ Sylloges Epistolas*, quævis κυριακῆς ἡμέρας, vel levissima, vestigia reperiantur. Nulla certè ejus *observandæ traditio*, quæ maculam aut notam aliquam (quovis *Aristarcho* judice) scriptori huic inurere possit; Quicquid illud est, ex *Epistolâ* ad *Magnesios* peti debet, Ibi *Laurentianus Codex* hæc tantum nobis verba largitur, Μηκέτι σαββατίζοντες Ἰουδαϊκῶς, ἀργίαις χαίροντες, &c. ἀλλ' ἕκαστος ὑμῶν σαββατιζέτω πνευματικῶς, μελέτῃ νόμου χαίρων, οὐ σώματος ἀνέσει, δημιουργίαν Θεοῦ θαυμάζων, οὐκ ἕωλα ἐσθίων, καὶ χλιαρὰ πίνων, καὶ μεμετρημένα βαδίζων, καὶ ὀρχήσει καὶ κρότοις νοῦν οὐκ ἔχουσι χαίρων, καὶ μετὰ τὸ σαββατίσαι, ἑορταζέτω πᾶς ὁ φιλόχριστος τὴν κυριακὴν, τὴν ἀναστάσιμον, τὴν ὕπατον πάντων τῶν ἡμερῶν, &c. Nec hic quicquam quod non sæculo *Ignatiano* applicari possit; Quo sine dubio, ut *Judaicæ* quietis, *Sabbatíque Mosaici* observatio abrogata ritè credi debuit, Sic & *Spiritualis Sabbatizandi* ratio, *meditatio legis*, *creationis* grata cogitatio, diei *Septimo* satis consentanea opera visa sunt, ut & *diei Dominicæ* (aliis omnibus imò ipsi *Sabbato* præferendæ) *festiva celebratio*, *resurrectionis Christi commemoratio*, nec tristis, nec ingrata.

* l. VII. c. 14.

CAP. V.

Ἀρχιερεὺς de Christo dictus.

§. 1. PErgamus ad ἀρχιερέων & ἱερέων, *de Episcopis & Presbyteris appellationem*. Nec diu moremur, Quid enim obstat, quò minùs *Pontifici*, & *Sacerdotibus Judæorum*, *Christianorum Episcopi*, & *Presbyteri*, ἐκ παραλλήλου respondentes, notissimis inter *Judæos* simul, & *Proselytos*, titulis [ἀρχιερεῖς & ἱερεῖς] distinguerentur, præcipuè cùm in *Instrumento Novo*, *Christus Dominus* Ἀρχιερεὺς, seu *Pontifex* noster disertè dicatur, cúmque

Episcopis, ut *Christo* (quippe à *Christo* per *Apostolos* missis, ejúsque jam in cœlo regnantis vicem in *Ecclesiâ* gerentibus) *obedientiam* deberi ubique *Ignatius* pronunciet.

§. 2. Verùm & in *Epistolis* jam purgatis, nec tale quippiam occurrit, Ἱερέων quidem semel, & Ἀρχιερέως mentio est, *Ep: ad Philadelphenses*. At *Christus* ipse, non *Episcopus*, isto *Pontificis* nomine intelligendus est. Καλοὶ, inquit, καὶ οἱ ἱερεῖς, κρείσσων δὲ ὁ Ἀρχιερεὺς, & quis est ille? sequitur ὁ πεπιστευμένος τὰ ἅγια τῶν ἁγίων &c. αὐτὸς ὢν θύρα τοῦ πατρὸς, δι' ἧς εἰσέρχονται Ἀβραὰμ, &c. Omnia sine dubio *Christo* unico accommodanda, nec quicquam *Ignatius* peccâsse existimabitur, nisi eâdem insuper accusatione ipse ad *Hebræos* author opprimendus sit.

Cap. VI.

Θυσιαστήριον. Altare ligneum, Ezech. XLI. 22. Mal. I. 7. mensa panisque propositionis. Θυσιαστήριον, mensa sacra apud Cyprianum, Athanasium, Nyssenum, Can: Apost: Mat. V. 23. δῶρα. Θυσίαι Christianæ. Phil. IV. 18. Λογίαι, I. Cor. XVI. 1. Heb. XIII. 16. Act. XXIV. 17. Προσφορὰ apud Clementem Romanum. Λατρεία in Liturgiâ Alexandrinâ, & Clementis. Θυσίαι apud Justinum, Irenæum, Origenem, Cyprianum, & Augustinum. Canon Missæ. Abelis Sacrificium. Melchizedeci προσφορὰ, Oblatio Abrahamo, non Deo facta. Dei dona. προσφορὰ, καρποφορίαι, Sacrarium, Secretarium, Gazophylacium. Θυσίας ἀνάμνησις. Θυσιαστήριον Heb. XIII. 10, 11. φαγεῖν ἐκ θυσιαστηρίου. ἐντὸς Θυσιαστηρίου εἶναι. Θυσιαστηρίου variæ acceptiones. Unitatis origo à Sanctuario. Clerus. Laici nomen apud Clementem Romanum. Odium Judæorum cum amore conjunctum, nec tamen Judæorum, sed Gnosticorum.

§. 1. SEquitur *Altarium mentio pro Mensis*, quàm rectè harum *Epistolarum Scriptori* objicienda, quivis judicet. Primò enim *Altare* inter *Judæos*, à *Deo* ipso disertè *mensa vocatur*, *Ezech.* XLI. 22. *Altare ligneum trium cubitorum* &c. *& dixit mihi, Hæc est mensa quæ est coram Domino*; In eo quippe omne inter *Altare*, & *mensam* discrimen consistere, quòd *mensa* frequenter pro qualibet *communi mensâ* sumatur, *altaris* nomen ad usus *sacros* ἰδίως accommodetur, ideóque non hîc *mensæ* κοινῶς sumptæ, sed *mensæ quæ est coram Domino*, τραπέζῃ ἁγίᾳ, aut ἱερᾷ *sanctæ*, seu ad *sacros* usus paratæ *mensæ* æquipolleat, Sic & *Mal.* I. 7. *Obtulistis profanum panem super Altari meo, & dicitis, In quo profanavimus te? In eo quod dicatis, Mensa Domini vilis est*, aut ἐξουδενωμένη. Hîc utrobique quod in initio versûs est מִזְבַּח *altare*, in fine est שֻׁלְחַן, *mensa*, sed *mensa Domini*, aut *coram Domino*,

Domino, *Mensa* scilicet, super quam *panis propositionis* ponebatur *Ex.* XXV. 30. ubique τράπεζα dicta, & τράπεζα ἡ πρὸ προσώπου Κυρίου, quæ, ante omnia, *Mensam*, quam hodiè *Domini* dicimus, in quâ *Sacramentalis*, aut *Mysticus panis*, μετ᾽ εὐχαριστίας, aut εὐλογίας, *Deo* offertur, adumbrâsse dicenda est.

§.2. Sic certè *Cyprianus mensam*, cujus in *Prov:* mentio est, per *Altare Christi*, tanquam per notius, & sæculo suo accommodatius, explicandam censuit, *Ep:* LXIII. *ad Cæcilium*, *Sed & per Solomonem Spiritus sanctus typum Dominici sacrificii ante præmonstrat, immolatæ hostiæ, & panis, & vini, sed & Altaris, & Apostolorum faciens mentionem, Sapientia,* inquit, *ædificavit sibi domum &c. & paravit mensam suam &c. Prov.* IX. 1. Sic & *advers: Jud:* l. II. c. 2. *Quod Sapientia Dei Christus, & de sacramento incarnationis ejus, & passionis, & Calicis, & Altaris, & Apostolorum* &c. *apud Solomonem in Parœmiis, Sapientia ædificavit sibi domum* &c. *paravit suam mensam* &c. Nec ab eo longè abit * *Magnus Athanasius* τράπεζαν, τουτέστι, τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ ἄρτον οὐράνιον &c. ut & ✠ *Nysseno* idem est τράπεζα ἁγία & θυσιαστήριον ἄχραντον.

§.3. Imò quid istis moremur? cùm non tantùm in *Canone Apostolico* II^do^ (semper inter genuinos habito) *Mensa Domini* θυσιαστήριον clarè dicatur, sed & ab ipso *Christo* in concione, non coràm promiscuâ *Judæorum* multitudine, sed solis *discipulis* suis eum cingentibus, habitâ, *Mat.* V. 24. talis θυσιαστηρίου mentio fiat, ut ab eâ vocem hanc *Ecclesia Christi* accepisse meritò putetur, æquè ac duos insignes ritus, *Diaconi* [μήτις κατά τινος] clamantis formulam, & *donorum*, i. e. *panis* & *vini* ad *mensam Domini oblationem* (quam ideò ipsissimis *Christi* verbis δώρων (ἁγίων) προσφορὰν *antiqui Patres* nuncupârunt) desumpsisse manifestum est.

§.4. Quibus sic positis, quidni etiam *Ignatio* hæc ipsa *mensa* θυσιαστήριον dici posset, quo מִזְבֵּחַ ab interpretibus, quibus *Ignatius* usus est, constanter reddebatur, imò quo *Christus* ipse (aut verborum *Christi* enarrator *Evangelista*) uti non recusabat, cùm quid in suâ ad omne ævum *Ecclesiâ* observari voluit, (nec enim ad *Judaicam* λατρείαν dictum illud pertinuisse, multis indiciis constat) præciperet.

§.5. At, inquies, Inter *Christianos* jam scribente *Ignatio*, θυσίαι, *sacrificia* offerri desiêrunt; *Secundò* igitur dicendum, non omnes sed solùm ἐναίμους θυσίας *cum odore & sanguine* offerri

consuetas,

* *Disput: cont: Arr: in Conc: Nic:* p. 30.
✠ *Serm: de Bapt:*

consuetas, *Christianis* abolitas esse. Alia autem sine *sanguine sacrificia, Gentibus*, i. e. *Christianis* offerenda adhuc esse. *Omni loco*, inquit *Malachias* I. 11. *offeretur in Gentibus incensum nomini meo, & munus purum.* De *Christianis* sine dubio prædictum. Imò ipse *Apostolus Paulus* non semel *sacrificii* mentionem fecit, θυσίας δεκτῆς *Phil.* IV. 18. *Eleemosynarum* nempe, seu *collectæ* ad hanc *mensam*, aut *Altare Domini* oblatæ, λογίας τῆ εἰς τοὺ ἁγίους, Qualem ipse fieri omni *Dominico* die *Corinthiis*, & *Galatis* (quidni & *Philippensibus*?) præceperat, I. *Cor.* XVI. 1. qualem item *Hebræis* nequaquam negligendam putavit, *Heb.* XIII. 16. Τῆς εὐποιΐας, inquit, καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, τοιαύταις γὰρ θυσίαις Θεὸς εὐαρεστεῖται. Hîc *Christiana liberalitas*, & *communicatio*, pro *sacrificiis* reputantur *Deo gratissimis*, Quæ ideò *Eucharistiæ*, seu θυσία αἰνέσεως v. 15. θυσία πνευματικῇ, I. *Pet.* II. 5.) perpetuò adjungenda curavit.

§. 6. Eadem denique ab ipso memorari sub appellatione *Eleemosynarum* & προσφορῶν videas, *Act.* XXIV. 17. Sic apud *Clementem Romanum*, virum verè *Apostolicum*, jubentur *Christiani* κατὰ καιροὺς τεταγμένους τάς τε προσφορὰς καὶ λειτουργίας ἐπιτελεῖσθαι, *præstitutis temporibus oblationes &c. obire*, & statim, *Qui præfinitis temporibus oblationes suas faciunt, accepti & beati sunt.* Sic *Apostolicus Canon tertius. Siquis præter ordinationem Domini alia quædam in sacrificio offerat super altare*, &c Et ad *Malachiæ* mentem accommodatiùs, *Liturgia Alexandrina sub Marci nomine*, εὐχαριστοῦντες λογικὴν καὶ ἀναίμακτον λατρείαν προσφέρομεν &c. *Gratias agentes, rationalem & incruentam hanc oblationem offerimus, quam offerunt tibi Domine omnes Gentes*, &c. Et in *Clementis Liturgiâ* προσφέρομέν σοι ἄρτον τοῦτον, καὶ ποτήριον τοῦτο. Sic & *Justinus Martyr, Dial: cum Tryph:* Τῶν ἐν παντὶ τόπῳ ὑφ' ἡμῶν τῶν ἐθνῶν προσφερομένων αὐτῷ θυσιῶν, τουτέστι, τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας, καὶ τοῦ ποτηρίου, *Sacrificia in omni loco à nobis Gentibus illi oblata*, i. e. *Panis & Calix Eucharistiæ.* Ea *Præfecto* offerri à *fratribus* prædixerat, *Apol:* II. *Finitis*, inquit, *precibus* προσφέρεται τῷ προεστῶτι τῶν ἀδελφῶν ἄρτος καὶ ποτήριον.

§. 7. Sic *Irenæus* de *Judaicis* & *Christianis sacrificiis* verba faciens, *Non*, inquit, *genus oblationũ reprobatũ est. Oblationes enim & illîc, oblationes & hîc, sacrificia in populo* (sc: *Judaico*) *sacrificia & in Ecclesiâ, sed species immutata est tantùm.* Sic & alibi, *Ecclesiæ oblatio purum sacrificiũ reputatũ est apud Deum*; Et iterum, *cum Ecclesia justè offert munus ejus, purum sacrificiũ apud*

Deum

Deum deputatur, Laudato *Pauli ad Philippenses* loco, ubi receptæ per *Epaphroditum Eleemosynæ*, θυσία (*sacrificium* vel hostia) nuncupantur. Quale verò fuerit illud *sacrificium Ecclesiæ*, statim definit, *Primitias*, inquit, *earum, quæ sunt ejus creaturarum offerentes*, l.IV. c.23. & *primitias suorum munerum*, c.32. & *hanc oblationem Ecclesia sola puram offert, &c.* & c.34. *Hæreticorum Synagogæ non offerunt Eucharisticam Oblationem, quam Dominus offerri docuit.*

§.8. Sic *Origenes* l.VIII. *Contra Celsum*, ἔστι σύμβολον ἡμῖν τῆς πρὸς Θεὸν εὐχαριστίας, ἄρτος εὐχαριστία καλούμενος, *Symbolum habemus gratitudinis erga Deum, Panem qui dicitur Eucharistia.* Sic *Cyprianus* de *Oper: & Eleemos: Dominicum celebrare te credis, qui in Dominicum sine sacrificio venis?* &c. Et *Augustinus*, *Oblationes quæ in Altario consecrentur, offerte.*

§.9. Hæc & talia, ubique & fusè apud *Patres* sparsa, omnibus nota sunt. Nec sanè dubitandum est, quin quæ *Pontificii*, de externâ *Christi*, in *Missâ* per Sacerdotem faciendâ, *oblatione*, ex antiquis *Liturgiis* deprompserint, aut ex patribus produxerint, omnia ad has *Christianorum* oblationes, offertorium populi, θυσίαν seu προσφορὰν ἀδελφῶν pertineant. Perpendatur *Missæ Canon*, ubi eam planè Orationem *Sacerdos* in *offerendo Christo* usurpat, quam palam est, in relatione ad *dona*, & *oblationes* populi, institutam fuisse.

§.10. Illud *Abelis sacrificii*, & *Melchizedecianæ oblationis* mentiones satis monstrant, cùm ille *Deo fruges terræ*, hic *panem & vinum* (non *Deo* sed * *Abrahamo*) obtulisse dicantur; Et ad eorum exemplar *Christiani*, *Deo* per *Christum eadem offerant.* His directè respondent προσφοραὶ & καρποφορίαι in *Conciliis Laodiceno*, & *Gangrensi*; Illæ ad instruendam fidelibus mensam, hæ ad usum pauperum reservatæ: Istis paratum, ubi reponerentur, *Sacrarium*, *Concil: Carthag:* IV. *Canon* 39. (*secretarium*, inquit

* Vid: *Gen.* XIV.18. *Melchizedecus eduxit panem & vinum, nempe ut Abrahamum ejusque exercitum comiter exciperet*, ἐχορήγησεν ὁ Μελχισεδέκης τῷ Ἀβράμου στρατῷ ξένια καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐπιτηδείων παρέσχε, καὶ παρὰ τὴν εὐωχίαν αὐτόν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, καὶ τὸν Θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. *Josep: Ant:* l.I.c.18. Sic & *Cyrillus Alex:* ἐξήνεγκεν αὐτῷ ἄρτον καὶ οἶνον, *Eduxit Abrahamo panem & vinum*, l.I. *Glaph:* & *Philo*, Ἀμαλὴχ &c. *Amalechus quidem Israëli obviam non venit cum pane & aquâ, Melchizedecus verò Abrahamo cum pane & vino obviam venit*, l.II. de *Sac:Leg:alleg: Videatur Aug:quæst: ex utroque Test:Tom:*IV.p.109.& p.807.817. Et cùm *Quæst.*LXXXIII. *Tom:*IV. p.565. *sic vulgariter legatur, ut illud quod Melchizedecus obtulit Deo, jam per totum orbem terrarum in Christi Ecclesiâ videamus offerri, sic legendum prudenter monuit* P.*Picherellus, ut vox* [Deo] *posteriori, non priori periodi membro connectatur, ut illud quod Melchizedecus obtulit, Deo jam &c. videamus offerri.*

† *In vitâ Augustini.*

† *Possidonius*) unde *Altari* necessaria inferebantur, his *Gazophylacium*, seu *Thesaurus*, seu *Corban* apud *Cyprianum*.

§. 11. Illud & orationis forma extra dubium ponit. [*Offerimus præclaræ Majestati tuæ de tuis donis ac datis hostiam puram*, &c.] Quænam hæc *Dei dona* sunt? Certè *creaturæ* ejus, fructus terræ, *panis* & *vinum* &c. *Hæc dona visibilia*, inquit *Ivo Carnotensis*; τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν, *tua ex tuis*, dixit *Liturgia S. Basilii*. Sic itidem cùm addatur, [*Per quem* (i. e. *Christum*) *hæc omnia semper bona creas*] quæ sine dubio ad *fruges* terræ, non ad *Christi corpus* pertinent, Illud enim in *Altari Christiano* quotidiè à *Sacerdote creari*, confici, aut sacrificari non putamus, *Oblationis* interim, aut θυσίας semel in cruce præstitæ ἀνάμνησιν hîc celebrari, cum *Chrysostomo* non ambigimus. Nec igitur à *Walone* rationem reddi posse, cur non *mensa* illa, in quâ *panis*, *vinùmque*, & *Eleemosynæ*, (*Sancto Paulo* θυσία & προσφορὰ dicta) & in quâ sacerrimæ, & non iterandæ *Corporis Christi* oblationis, aut *sacrificii* ἀνάμνησις (ipsâ *Divino Scriptori* θυσία αἰνέσεως nuncupata) verè & realiter *Deo* offeruntur, θυσιαστήριον ab *Ignatio*, aut alio quovis *Apostolico* viro satis commodè dici posset.

§. 12. Verùm & illud ulterius addi potest, *Tropicè* tantùm, non *propriè*, θυσιαστήριον ab harum *Epistolarum* scriptore ubique usurpari, nec quicquam illi, quod non item *Scriptori* ad *Hebræos*, hâc in re imputari posse. Θυσιαστήριον ἔχομεν *Altare habemus*, inquit ille, *Heb*. XIII. 10. Quid illud sit, versuum brevi paraphrasi, clarius reddetur.

§. 13. 10. Ἔχομεν θυσιαστήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες.

Siquis *Mosaicæ* legis pertinacem observationem (quam *Gnostici*, ut *Judæis* gratum faciant, & ut purioribus Christianis invidiam creent, profitentur) sibi nihil nocituram credat, siquis *Christum* sibi prodesse posse putet, cùm interim ipse circumcidatur, aut alios circumcidendos curet, (secus quam *Paulus* edixerat *Gal*. V. 2.) is se toto cœlo errare sciat; *Christus* enim unicum illud *Altare* nostrum, ad quod, & in quo *Oblationes* omnes nostræ *Deo* offerendæ sunt, & cujus nos omnes *Christiani* κοινωνοὶ sumus, (μετέχομεν *participamus*, ut de *Altari* sacrificantes, I *Cor*. X. 18.) i. e. plurima, & pretiosa beneficia ab eo fluentia haurimus, ista sine dubio beneficia, iis qui *Mosaicæ* legi confidunt, & adhærent, communicaturus non est. Ideóque jus illi, aut potestatem de isto nostro *Altari* participandi non habent.

§. 14.

§.14. 11. Ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ Ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς.

Hujus rei veritatem, ex notissimo inter *Judæos* ipsos ritu, dignoscere potestis, In *sacrificio* nempe *expiationis*, de quo *Sacerdos* nunquam gustare debuit; Sanguinem quidem ille in *Sanctuarium* secum duxit, Corpus verò integrum *extra castra* exurendum erat. Hoc verò sacrificii genere liquidò præsignificatus *Messias*, aut *Christus*; Quod ab iis *Judæis* agnoscitur, & ex ipsius, extra *castra* seu portam civitatis, crucifixione patet. Exhinc *Judæorum* principales viri, ipsi demum *Sacerdotes* (qui de sacrificio isto gustare non permittebantur) colligere facilè potuerunt; ad eos qui *Mosaicos* ritus observant, qui *Judaico* tabernaculo pertinaciter adhærent, omnémque cultum suum exhibent, v. 10. beneficia *Christi* nostri non pertinere.

§.15. Ex istis patet, quid sit φαγεῖν ἐκ θυσιαστηρίου, *edere de Altari*, in hoc *Apostoli* loco, nimirum de beneficiis *Christi* participare, quatenus ille jam *Pontifex* noster populum sanguine suo sanctificans, v.12. & (ut *Judæorum Pontifex sanguinem Taurorum*, & *hircorum* secum in *sanctuarium* ferebat, v.11.) statim in cœlum profectus, preces ibi pro nobis, pro quibus sanguinem fudit, *Deo* patri continuò effusurus est.

§.16. His positis, singula *Ignatii* loca, in quibus θυσιαστηρίου mentio est, breviter perpendantur. In *Ep: ad Ephes:* Ἐὰν μή τις ᾖ ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου, ὑστερεῖται τοῦ ἄρτου τοῦ Θεοῦ, εἰ γὰρ ἑνὸς καὶ δευτέρου προσευχὴ τοσαύτην ἰσχὺν ἔχει, πόσῳ μᾶλλον ἥτε τοῦ ἐπισκόπου καὶ πάσης ἐκκλησίας; Palam est ex præcedentibus, & ex integro contextu, de unitarum *Ecclesiæ* precum beneficio, quod ad singulos in unitate *Ecclesiæ* existentes (ἐν ἀμώμῳ ἑνότητι οὖσιν) perventurum est, sermonem institui. Hanc, inquit, *unitatem* in eo consistere, ut omnes *Episcopo* iis præposito morem gerant, συντρέχουσι τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ, *cum sententiâ Episcopi concurrant*, simúlque singuli inter se concordes vivant, χορὸς γινόμενοι, καὶ σύμφωνοι ὄντες ἐν ὁμονοίᾳ; quod si faciant, exhinc fore, ἵνα καὶ Θεοῦ πάντοτε μετέχητε, *ut Dei semper participes fiant*, i.e. ut eos *Deus* tanquam μέλη ὄντας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ *membra filii sui existentes*, ἀκούσῃ, *in omnibus precibus exaudiat. Uniendos* igitur eos, & quasi * *immiscendos Episcopo* monet, *ut Christo Ecclesia, & Patri Christus*, ἵνα πάντα ἐν ἑνότητι σύμφωνα ᾖ, *ut omnia in unitate concordiam foveant*. His sic prælibatis, superstruitur comma istud [μηδεὶς πλανάσθω] *nequis seducatur (se-*

* ἐγκεκραμένους.

ductores nempe *Gnosticos* in *Ecclesiâ Ephesinâ*, ut unitatem fidei, sic & cœtuum frequentiam turbasse, ex *Pauli*, & ipsius *Christi* in *Apocalypsi* ad eos *Epistolis* prædiximus) Ἐὰν μή τις &c. *Siquis non sit intra Altare*, i. e. siquis cum *Episcopo* unitatem non alat, *privatur pane Dei, si enim unius aut alterius oratio tantam virtutem habet, quantò magis ista Episcopi & totius Ecclesiæ?* Hîc igitur [ἐντὸς θυσιαστηρίου εἶναι] significat *unitatis* illius potissimam partem, τὸ συντρέχειν τῇ ἐπισκόπου γνώμῃ, *Episcopo, & consessui Ecclesiastico morigeros esse*, ἐγκεκρασμένον εἶναι ἐπισκόπῳ, *sic illi* ut capiti *concorporari*, ut precum *Ecclesiasticarum* particeps fiat; cui hîc opponitur ὑστερεῖσθαι τοῦ ἄρτου τοῦ Θεοῦ, *ab isto singulorum Christianorum* officio, quod in eo ponitur, ut omnes *unus panis*, *unum corpus* fiamus, deficere.

* Dissert: I.XIII.8. §.17. Θυσιαστήριον nempe, ut ex *Nazianzeni scholiaste* * notavimus, est ναὸς, in quo *sacra mensa* proponitur (non ipsa *mensa*, nec enim congruum esset ἐντὸς τραπέζης εἶναι, sed) *sacrarium*, *altarium*, seu, ut *Philoxenus*, ἱερῷον; Cùm enim in *Judæorum Templo* duplex *altare* esset, θυμιάματος, & *holocausti*, in *sanctuario* illud, hoc in *atrio subdiali* positum, vox θυσιαστηρίου non tantùm de *holocaustis*, seu θυσίαις, sed & de *thymiamate* usurpata, *Lu.* I. 11. *Apoc.* VIII. 3. & alibi non semel, frequenter etiam *locis* integris, in quibus utrumvis *altare* ponitur, accommodatur. Sic θυσιαστήριον, *atrium Judæorum* denotat, in quo *altare holocausti* ponebatur, *Apoc.* XIV. 18. ut enim v. 17. ἐκ τοῦ ναοῦ *ex sanctuario exierat* unus *Angelus*, sic ἐκ θυσιαστηρίου alius, (sic & XVI. 7. ἐκ θυσιαστηρίου, tanquam è *loco* procedit *Angelus*) quod de ipso *altari* dici nequit. Et c. XI. 1. ut à *sanctuario* disterminatur θυσιαστήριον, ideóque ad θυμιατήριον non pertinet, sic & in hoc προσκυνεῖν dicuntur, ideóque ad *atrium integrum* referri debet, non ad ipsum *altare*, sic ut τῇ αὐλῇ τῇ ἔξωθεν τοῦ ναοῦ, *exteriori templi atrio*, i.e. *atrio Gentilium* contra-distinguatur. Alibi verò exempla non desunt, quibus *sanctuarium* etiam integrum, in quo *altare* θυμιάματος erat, ita vocatur, si jam istis vacaremus. Adeóque in hoc sensu vox ista ad *Christianorum* etiam *sanctuarium* devenit. Ut igitur inter *Judæos sanctuarium* solis sacerdotibus accessum præbuit, sic in *Sanctuario* seu ναῷ *Christiano*, *Episcopus*, & *Presbyteri*, *Diaconis* astantibus, cathedras suas habebant, officia *Ecclesiastica* peragebant, adeóque qui cum illis unitatem colebant, rectè ἐντὸς θυσιαστηρίου εἶναι dicebantur.

§.18. Sic in *Ep:* ad *Trallenses*, [ὁ ἐντὸς θυσιαστηρίου ὢν] ei, qui

sine

sine *Episcopo*, & *Presbyterio*, & *Diaconis*, quicquam facit, disertè opponitur. Quod quàm congruum sit isti θυσιαστηρίου notioni ad *Heb:* satis ex se patet. Ibi [φαγεῖν ἐκ θυσιαστηρίου] est *Christi*, & *beneficiorum* mortis ejus participem esse, hîc [ἐντὸς θυσιαστηρίου εἶναι] est in unitate *Episcopi* (*Christi* in terris vicem gerentis) consistere, μετὰ τοῦ ἐπισκόπου εἶναι, ut alibi effertur, & ita precum *Ecclesiasticarum* beneficio frui. Sequitur enim, ὁ οὖν μὴ ἐρχόμενος πρὸς αὐτὸ &c. & σπουδάσωμεν οὖν μὴ ἀντιτάσσεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ, &c.

§.19. Sic & in *Ep:* ad *Magnesios*, Πάντες οὖν ὡς εἰς ναὸν συντρέχετε (ex quâ verborum *Sancti Martyris* lectione (ut obiter illud moneam) omnis * *Blondelliana* contra hanc *Epistolam* objectionis vis statim concidit, cùm omnes ad *Episcopum* &c. ὡς εἰς ναὸν συντρέχειν potuerint, licet nulla adhuc inter *Christianos Templorum* ædificia reperirentur. Nec enim [ὡς εἷς εἰς ναὸν] legendum esse suadent, quæ proximè sequuntur ὡς ἐπὶ ἓν θυσιαστήριον, ὡς ἐπὶ ἕνα Ἰησοῦν Χριστὸν, &c. planè in eundem sensum. Immediatè enim præcesserat, Ἄνευ ἐπισκόπου, καὶ πρεσβυτέρων μηδὲν πράσσετε, μηδὲ πειράσητε εὔλογόν τι φαίνεσθαι ἰδίᾳ ὑμῖν, *Nihil sine Episcopo & Presbyteris facite, neque conemini, ut quippiam vobis privatim rationabile appareat*, scilicet quod non *Præfectis Ecclesiæ* videatur, ἀλλ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ, μία δέησις, εἷς νοῦς &c. Omnia ad unitatem conservandam, cujus origo & fons à *sanctuario*, i. e. ab *Episcopis* & *Presbyteris* petenda est.

* *Apol:* p. 256.

§.20. Eodem modo in *Ep: ad Philadelphenses*, Ἓν θυσιαστήριον, ὡς εἷς ἐπίσκοπος, ἅμα τῷ πρεσβυτερίῳ, καὶ διακόνοις, ubi si ex εὐχαριστίας præcedente mentione (σπουδάζετε οὖν μιᾷ εὐχαριστίᾳ χρῆσθαι) ad *mensam Domini* propriè pertinere videatur. Respondeo, respici posse, non tamen ut θυσιαστήριον sit ipsa *mensa*, sed locus, in quo *mensa* proponebatur, & ille quidem, ut in quo *Episcopi* & *Presbyteri* considebant, & eo potissimùm respectu hîc poni. Alibi verò in *Laurentiano* codice, si bene memini, θυσιαστηρίου mentio non occurrit. In his tribus nihil novum, aut à quo *Ignatii* ævum abhorruisse censendum est.

§.21. De *Laicorum* & *Clericorum* distinctione, satis erit monuisse, eâ nihil aliud innui, quàm alios in *Ecclesiam* per *baptismum* assumptos esse, alios insuper per χειροτονίαν aut χειροθεσίαν allectos, hos ut *Ecclesiam* procurarent, pascendo, consulendo, ministrando, illos ut ad gregis modum, *Pastoribus*, & qui eorum jussu saluti ipsorum insudabant, se morigeros præberent.

§.22. De vocibus nihil nos moramur, præsertim cum in *Vos-*

ſiano ſeptem laudatiſſimarum *Epiſtolarum* codice, ipſæ voces non reperiantur, Quod verò ad *rem* attinet, ea *ſacris Inſtrumenti Novi Scriptoribus* ſatis nota eſt, Imò & voces planè ἰσοδυναμοῦσαι, & ad illud ipſum, quod *Ignatius* adſtruit, indicandum deſtinatæ, ubique obviæ ſunt. Ibi enim ut ἐπισκόπου, πρεσβυτέρων, διακόνων &c. ita & ἀδελφῶν & πιστῶν mentionem non ſemel factam videmus. Imò & Λαϊκῶν, *Clementem Romanum*, *Ignatio* noſtro antiquiorem, diſertis verbis meminiſſe [ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασι δέδεται] *D. Blondellus* nobiſcum obſervandum cenſuit, *adverſus eos* (*Walonem* ſcilicet, & ipſius compares) *qui Clericorum & Laicorum vocabula ſerò in Eccleſiæ uſum recepta putant. Apol:* p.12.

§.19. Reſtat unicum *Judæorum odium*, quos, inquit *Walo*, non adeò tunc averſabatur *Eccleſia Chriſtiana*. Verùm nec id rectè harum *Epiſtolarum Authori* objici poteſt, nec, ſi poſſet, eum *Ignatium* non fuiſſe concluſurum eſt. Locus ad quem reſpexiſſe videtur, in prioribus tantùm *Epiſtolæ* ad *Philadelph:* editionibus reperitur. Τοὺς μισοῦντας οὖν τὸν Θεὸν μισεῖν χρὴ καὶ ὑμᾶς, *Eos qui Deum odio habent, oportet & vos odio excipere.* At nec ea in *Laurentiano* codice inveniuntur, Nec quidem quicquam continent, quod *Apoſtolicum virum* non deceat, cùm ſtatim definiatur, quid ſit τὸ μισεῖν, οὐ τύπτειν, ἢ διώκειν, ἀλλ᾽ ἐχθροὺς μὲν ἡγεῖσθαι, καὶ χωρίζεσθαι ἀπ᾽ αὐτῶν, νουθετεῖν δὲ αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ μετάνοιαν ἐπικαλεῖν, &c. Sic ab *eorum conſortio ſeparari, ut illos ad mentem bonam, ad reſipiſcentiam revocare poſſimus.*

§.20. Imò, quod tertiò addi poteſt, nec illud ipſum ad *Judæos* pertinet, ſed ad illius planè ævi *hæreticos Gnoſticos*, quos, magnâ ubique cum ratione, *Ignatius* noſter *fugiendos* monet, Iſtos quidem *Pſeudo-Judæos*, Ἰουδαΐζοντας, *Ep: ad Magneſ:* Ἰουδαισμὸν *ſectatoribus* ſuis ἑρμηνεύοντας, *interpretantes*, *docentes*, *Ep: ad Philadelph:* (pari modo ac ad *Gal:* V. *cogebant* alios *circumcidi*) ipſos verò *incircumciſos*, ut ex ſequentibus patet, ἄμεινον παρὰ ἀνδρὸς περιτομὴν ἔχοντος χριστιανισμὸν ἀκούειν, ἢ παρὰ ἀκροβύστου Ἰουδαισμόν. His, iſto *Ignatii* ſæculo, nihil cum *Orthodoxis Chriſtianis* commune fuiſſe, prolixè jamdudum monſtratum eſt, & contra hos *crucis Chriſti carniſque* inimicos, ubique armari ſuos cupit, licet *odia* iráſque non exerceat.

CAP. VII.

Cap. VII.

Ignatii omnia inter Apocrypha. Στιχομετρία *Syncello præfixa.* Ἀπόκρυφον *non statim* κίβδηλον. *Apocrypha opposita Sacræ Scripturæ seu Canonicis libris. Clementis Epistola ad Corinthios,* ἀπόκρυφος θείας γραφῆς. *Sic & Ignatii Epistolæ. Hermæ Pastor Salmasio & Blondello laudatus. Ignatius solus repudiatus. Epistola ad Antiochenos Ignatio à Salmasio tributa, ut & ad Heronem. Qui* ποιμαίνειν *pro tempore jubentur, non tamen ordinare permissi. Antiochia Metropolis. Episcopus Syriæ Ignatius. Stephanus Jacobi Diaconus.*

§. 1. POst quinque istas singulares, cum totidem in *Epistolis* hisce ritibus, peractas *velitationes*, unum quidem insigne testimonium, ut *jaculum* lethale, contra universarum *Epistolarum* authoritatem, auctarii loco se adjecisse putavit *Walo.* Στιχομετρία inquit, *vetus præfixa est operi Georgii Syncelli & Theophanis, in antiquissimo exemplari, quo recensentur Scripturæ* ἐκκλησιαζόμεναι & κεκανονισμέναι, *item spuriæ &* ἀπόκρυφοι. (Hic venia à *Walone* roganda est, ut quæ sine dubio confudit *Typographus*, emendasse, & distinxisse liceat, punctis leviter mutatis) *Inter* τῆς νέας γραφῆς ἀπόκρυφα, *Ignatii omnia reponit, cum Pastore Hermæ, Periodis Petri, Pauli, & Johannis, cum Evangeliis secundum Thomam, & Clementis operibus.*

§. 2. Quid hîc præstiterit *Walo*, paucis videndum erit; Penes æquos lectores judicium esto; Nec de authoritate Στιχομετρίας hujus, mihi cum *Doctissimo* viro lis erit, licet illud non injuria dici possit ἀδέσποτον στιχομετρίαν (incertum planè ex quibus ea tenebris, ex quâ, sub *Antiquissimi* exemplaris nomine, officinâ παραχαραχθεῖσα nobis obtrudatur) sine omni dubio non sic ἐκκλησιαζομένην & κεκανονισμένην esse, ut de *Ignatio* nostro toti jamdudum *Orbi* noto, decretoriam sententiam ferre digna sit; At istis opus non erit.

§. 3. In binos certè *Apocryphorum* Indiculos se incidisse affirmat *Reverendissimus Archiepiscopus Armachanus*, ineditum utrumque, & subjectum *Interrogationibus* & *Responsionibus* illis, quæ *Anastasii Nicæni* nomine à *Gentiano Herveto sunt publicatæ, Ad calcem Chronographiæ Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani,* & *Georgii Monachi, editum alterum.* Ab hoc, si Στιχομετρία à *Walone* laudata, non procul absit (ut ex *Georgii* istius titulo, qui *Tharasii Patriarchæ Syncellus* fuerat, rectè colligitur) liquidò nobis constat, quid respondendum sit. Nihil scilicet ab authoritate *Epistolis* hisce à nobis tributâ, ex eo detractum, aut minutum esse, quod sic in *Apocryphorum* numero repositæ inveniantur.

§. 4.

§.4. Nec enim ita vocis istius [ἀπόκρυφα] significatio arripienda est, ut statim *spurium*, aut κίβδηλον, aut ψευδεπίγραφον, sequioris ævi figmentum censendum sit, quicquid ubivis inter *Apocrypha* repositum inveniatur. *Apocryphum* certè non γνησίῳ & δοκίμῳ, *genuino*, & *probato*, veréque ab authore, cujus nomen præfert, scripto opponitur, sed *Divinæ Scripturæ Canoni*, *Libris*, ut dicimus, *Canonicis*, aut *Veteris*, aut *Novi Instrumenti*.

§.5. Verum esse quod dicimus, & ad rem nostram accommodatissimum, satis monstrabunt paucula ea, quæ quibusdam viris *Optimis* fraudi fuisse videntur, testimonia. Illud inprimis *Bessarionis* de *Scriptis Clementis*, Ἃ εἰ καὶ τοῖς ἀποκρύφοις εἰσὶ συντεταγμένα γραφαῖς, δεξώμεθα ὅμως τέως νῦν εἶναι καὶ αὐτὰ, ὡς ἂν τῆς θείας ὄντα γραφῆς. Ibi *Apocrypha* apponi videas τοῖς τῆς θείας οὖσι γραφῆς, *Divinæ Scripturæ partibus*, nec rectè *Latinus Interpres* legit [*eis tanquam veris assentiamus*] Multum sanè discriminis inter θείας ὄντα γραφῆς, & *vera*; Nec enim quicquid *verum*, statim in *Canone Scripturæ* reponendum est; Reddendum sine dubio [*Recipiamus ea in præsenti, tanquam Divinæ Scripturæ partes forent.*] Sic ille *Quæstionibus Anastasii Nicæni* subjectus, dicitur *Canonicorum & Apocryphorum Indiculus*, & unà *Ignatii* & *Clementis Romani scripta*, in *Apocryphorum* censu reponuntur.

§.6. Jam verò cuivis notum est, *Clementis Epistolam* ad *Corinthios*, à nemine unquam *Antiquorum*, illi *Apostolico Scriptori* abjudicatam esse, imò post *Novi Testamenti* libros, in *Codice venerandæ Antiquitatis*, quem *Cyrillus Patriarcha Alexandrinus* ad *Regem Magnæ Britanniæ* misit, in calce repositam fuisse, non utique ut κεκανονισμένην, in *Canonem Scripturæ* receptam, sed ut ἀπόκρυφον θείας γραφῆς, qualem à pietatis studiosis (&, ut ait * *Athanasius*, βουλομένοις κατηχεῖσθαι τὸν τῆς εὐσεβείας λόγον) ἀναγινώσκεσθαι *legi* fas erat. Quo minùs miraberis, etiam in *Secundo*, &, quem *Cl: Salmasius* laudavit, *Indiculo*, aut Στιχομετρίᾳ, inter ἀπόκρυφα τῆς νέας γραφῆς cum *Clemente*, *Ignatium* nostrum poni, præsertim si memineris, quid de *Epistolarum* ejus *Sylloge Polycarpus* pronunciaverit, Ἐξ ὧν μεγάλα, inquit in *Ep: ad Philipp:* ὠφεληθῆναι δυνήσεσθε. Περιέχουσι γὰρ πίστιν, καὶ ὑπομονὴν, καὶ πᾶσαν οἰκοδομὴν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν ἀνήκουσαν. *Ex Epistolis ejus plurimum utilitatis capere potestis, Fidem enim, & tolerantiam, & omnem ædificationem ad Dominum nostrum pertinentem, continent.* Ex quibus divini *Scriptoris* verbis, ipsa quasi definitio *Apocryphorum* exurgit, non quæ *spuria* semper, & *adulterina* fuerint,

* Ἑορτάς. XXXIX.

sed

ſed quæ cum in *Canonem Scripturæ* recepta non ſint, *utilitatis tamen plurimum in ſe habere* cenſenda ſunt. Et ita nondum conclamatæ *Epiſtolæ Ignatii*, nondum *Sanctiſſimo Martyri* abjudicatæ, imò potius inſignem in *Eccleſiâ honoris* gradum adeptæ cenſebuntur, quæ in ipſo *Novi Teſtamenti Apocryphorum* cenſu repoſitæ reperiuntur.

§.7. Unicum addo ex hac ipſâ Στιχομετρίᾳ, *Paſtorem Hermæ* in eâdem Claſſe cum *Ignatio* poſitum eſſe, quem tamen ante duas paginas ab * ipſo ſatis honorificè laudatum videas, & ita, ut pro *ſpurio* aut ſuppoſititio cenſeri neutiquam credas. *Harum*, inquit, *contentionum meminit Hermas Pauli diſcipulus in Paſtore ſuo, ſimilitudine* VIII. Quod & à * *D.Blondello* eatenus factum videmus, ut licèt eum *impurum dogmatiſten Novatianorum, Pelagianorum fontem, Montaniſticarum ſuperſtitionum gurgitem* nuncupaverit, tamen ut *antiquiſſimum Scriptorem Polycarpo immediatè ſuccenturiatum, de Eccleſiarum ſui temporis ſtatu loquentem* audire ſtatuerit, Adeò illud veriſſimum eſt, ὅπερ βουλόμεθα, πιστεύειν, peſſimo cuique, ſi nobis adblandiatur, inter *Heroas* ſtatim locato cathedram figendam eſſe; vapulante interim *Ignatio*, & ab omni bonorum virorum conſortio prorſus exulante, quamprimum *Epiſcopalis dignitatis* fautorem aut advocatum ſe præbuerit.

* *Wal: Meſſ:* p.250,251.

* *Apol:* p.17.

§.8. Quæ hâc in re addenda inſuper putavit *Walo*, ea omnia à quibuſdam, ad *honorem* & authoritatem *Epiſcopo* adſtruendam, ab *Ignatio* dictis petita ſunt, * *Quæ toties repetita, & ea verborum ὑπεροχῇ, putida*, inquit, *ſunt, inepta, ſed & falſa, & pene impia.* At utinam *Doctiſſimo viro* bilis mitiùs ac leniùs efferbuiſſet, Quæ *Ignatius* de *Epiſcopis* pronunciat, nos ſuo loco exhibebimus, nec ea hîc, tempore adeò non ſuo examinanda, *Lectori* proponemus.

* p.254.

§.9. Illud hîc tantummodò omittendum non erit, hæc certè verba (conſcio aut inſcio, non pronuntiaverim) p.257. *Waloni* excidiſſe, [*In Epiſtolâ ad Antiochenos ſolius Presbyterii meminit, quia ipſe eorum Epiſcopus abſens erat.*] An igitur revera hujus *Epiſtolæ Author, Antiochenorum Epiſcopus Ignatius* cenſendus eſt? Certè ſic affirmat *Walo*, & ex eo ſe aliquid lucraturum exiſtimat, *Notandum*, inquit, *eſt, abſente Epiſcopo, Presbyteris hîc licentiam dari gregis paſcendi, & omnia quæ Epiſcopus agebat, agendi*, i.e. *conſignandi, ordinandi, & alia exequendi quæ ſoli Epiſcopo competebant, ubi unus in plures excepit Principatum.*

N §.10.

§. 10. Scilicet, si *Presbyteris* licentiam hanc largiturus sit *Ignatius* erit *Ignatius*. At secundò nihil hîc dictum fuerat de *ordinando, consignando, & alia qualibet agendo.* Illud tantùm, Οἱ πρεσβύτεροι ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον, ἕως ἀναδείξῃ Θεὸς τὸν μέλλοντα ἄρχειν ὑμῶν, ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι. Mirum unde hæc omnia ὑποβολιμαῖα & interserta illi accesserint, aut quâ demum necessitate, qui per dies paucos ποιμαίνειν jubentur, se ad *ordinationem* proripiant. Imò *tertiò*, quidni & illud adverti hîc posset, *Episcopum Ignatio* successurum, *principatum* in hos ipsos *Presbyteros* exerciturum fuisse, (sic enim sonant [τὸν μέλλοντα ἄρχειν ὑμῶν]) & eandem igitur *Ignatio*, aliísque tunc temporis *Episcopis* super *Presbyteros* ἀρχὴν competiisse. At ista obiter.

§. 11. Eâdem utili & profuturâ ἀμνηστίᾳ factum est, ut *Epistola* ad *Heronem*, ex quâ aliquid *Presbyterorum* dignitati accrescere posse videbatur, adeò *Waloni* placuerit, ut *Ignatium* etiam ejus *Authorem* agnoverit; Sic enim de *Ignatio* disertè pronunciat, *Cùm ergo absens esset, & nullus Episcopus eis præesset,* ἐπισκόπους *eos appellat, ut suprà in Epistolâ ad ipsam Antiochenam Ecclesiam eos pastores vocavit,* &c.

§. 12. Certè si bis spondenti *Waloni* fides neganda non sit, non obstantibus *ipsius*, & *D. Blondelli* rationum momentis, *Ignatius Epistolas* scripsit, ad *Heronem* saltem, & *Antiochenos*, Quibus tamen in *Polycarpiana Sylloge* locus non est.

§. 13. At ne magis illi hæc ad *Heronem*, quàm ad *Antiochenos* altera profuisse censeatur, sciat *Walo* præceptum illud *Heroni* datum, [Μηδὲν ἄνευ τῶν ἐπισκόπων πράττε] Nihil ad *regimen*, ut ait, *solis Presbyteris constans*, adstruendum pertinere. Nec id quidem, ut sibi pollicetur, *ex sequentibus perspicuum est*; Sequentia sunt, Ἐκεῖνοι, i.e. *Episcopi*, βαπτίζουσιν, ἱερουργοῦσι, χειροτονοῦσι, χειροθετοῦσι, Σὺ δὲ αὐτοῖς διακονεῖς, ὡς Στέφανος ὁ ἅγιος ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰακώβῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις.

§. 14. Primò sciendum est, *Antiochiam Metropolim* fuisse, alias sub se civitates habentem, quibus singulis suus *Episcopus* præsidebat. Patet hoc ex *Ignatii Epistolâ* ad *Romanam Ecclesiam*, in quâ seipsum ἐπίσκοπον Συρίας, totius *Syriæ*, cujus nempe *Metropolis Antiochia*, *Episcopum* appellat. Illi autem omnes reliquarum in *Syriâ* civitatum *Episcopi*, quidni hîc ἐπίσκοποι dicerentur? etiam cùm *Ignatium* ipsum absfuisse concedatur? Nec quicquam sanè (quod *Waloni* videtur) ex *Jacobi* exemplo objici potest, Quem si hîc nominari ut proprium *Hierosolymorum Episcopum*

non

non negaverit, (quod liberaliter se adversario concessurum spondet) nunquam exinde conclusurus est, *Ignatium* prædictos omnes ἐπισκόπους & πρεσβυτέρους exæquasse, sed è contra, in priori periodi parte, *Episcopos plurium* civitatum *plures* (quibus etiam singulis *Presbyteri* adjungebantur) per vocem ἐπισκόπους, vel ἱερεῖς indigitasse, ut in posteriore, per *Jacobum*, & *Presbyteros Ecclesiæ Hierosolymitanæ*, *Episcopum* cum *Presbyteris* suis disertè significavit. Sed in istis diutiùs forsan, quàm præsentis instituti ratio poscebat, immorati sumus, *Waloni* aliquantisper ἔῤῥωσο dicendum est.

Cap. VIII.

Magna Salmasii & Blondelli concordia. Primum argumentum. Salmasii de Prim: contra has Epistolas. Episcopatus νεωτερικὴ τάξις. Νεωτερικαὶ ἐπιθυμίαι. *II. Tim. II. 22. Genevensis Ignatii editio aliquando præferenda.* Τάξις, *ordinatio,* νεωτερικὴ, *quæ ad Juniorem pertinet. Damas Juvenis Magnesiorum Episcopus. Andr: Riveti* ἀβλεψία.

§. 1. Videamus porrò quid in hâc materiâ *Cl: Salmasius* in *Apparatu* suo ad *Lib: De Primatu* produxerit, aut quid demum *D. Blondellus*; Eâdem sanè uterque armaturâ munitus; Quâ verò * fœlicitate, aut animorum conspiratione illud obtigerit, Ego non definio. Uno adversus utrumque Clypeo nos tectos existimabimus.

* *His argumentis, quæ præstantissimo Salmasio nuper probata gaudeo, à priore opinione ante biennium depulsus,* &c. *Blond: præf:* p. 46.

§ 2. Primò igitur, contra *Epistolarum* harum authoritatem, quatenus eæ à *Laurentiano Vossii* codice purgatiores edi videbantur, petito ex hoc ipso codice argumento, sic insurgit *Cl: Salmasius : Episcopatum* nempe *ab hoc scriptore in Epistolâ ad Magnesios* νεωτερικὴν τάξιν *appellari, hoc est,* inquit ille, *novum aut neotericum ordinem. Nec enim,* inquit, *vocem* τάξιν, *ad ætatem respicere posse,* νεωτερικὸν *verò* καινὸν *significare, ut cum Paulo* II. *Tim.* II. 22. νεωτερικαὶ ἐπιθυμίαι, *novæ, aut novarum rerum cupiditates dicantur.* Quid hîc respondendum sit, quibus potero, paucissimis indicabitur.

§. 3. Primò igitur, si unico *Florentino* seu *Laurentiano Codici Græco*, eíque per omnia pari, qui ex *Angliâ* prodiit, *Latino*, hac in parte præferatur prior lectio (quâ ἀναμφιβόλως *Videlius Genevensis*, & ante eum *Mastræus*, aliíque omnes utebantur) [οὐ πρὸς τὴν φαινομένην ἀφορῶντας νεότητα] tunc omnis hujus argumenti vis prorsus evanuit. Et certè sic legendum suadet tota *Epistolæ* series. *Magnesiorum Episcopus Damas* tunc fuit, ætate quidem *junior*,

quem ideò ab iis contemni posse (ut *Timotheum Paulus*) verebatur. Monet igitur non decere aut καλαφρονεῖν, aut συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ ἐπισκόπου, aut *contemnere*, aut *familiariter* (& depositâ reverentiâ) *ætate Episcopi abuti*. Sic & ipse *Cl: Salmasius* agnoscit, *moneri hic Magnesios ut Episcopum recipiant, & quamvis ætate juniori, honorem illi exhibeant*. His certè *Genevensis* editio multa ex *S. Scripturis* opportunè subnectit, ἐ τοὺς πολυχρονίους σοφοὺς &c. *Non semper utique longævos sapientes esse, aut senes prudentiam scire*.

§.4. Verùm secundò, si cum codice *Florentino* omnino legendum esse concedatur, [τὴν νεωτερικὴν τάξιν] nihil tamen ex eo adversus *Ignatium*, aut *Episcopalis* ordinis assertores, conclusum erit. Nam primò, si *Ignatii* ævo, *novus*, aut *novitius ordo* dicendus sit *Episcopatus*, id sanè proximè aberit ab Apostolico. Conscriptam enim fuisse hanc *Epistolam* secundo post *Apostolos* sæculo, ulteriori illud *Cl: Salmasii* probatione indigebit, exhinc neutiquam concludendum.

§.5. At *secundò*, per νεωτερικὴν τάξιν, *novum* aut *novitium ordinem* significari, nullâ mihi ratione probabile videtur. Nec verò aut nos, τάξιν *ætatem*, aut νεωτερικὸν, cum *Cl: Salmasio*, καινὸν, reddendum esse arbitrabimur.

§.6. Altera nobis hujus φράσεως ratio reddenda est, ex quâ, iis quæ præcesserant, satis commodus & idoneus sensus exurget. Nempe ut τάξις *ordinationem* significet, & νεωτερικὴ, quæ ad νεώτερον pertinebat, aut quæ τῷ νεωτέρῳ concedebatur. Ea erit *Damæ ætate junioris ordinatio*, aut *Episcopalis* dignitatis in eum adolescentem (ut *Timotheum* alterum) collatio, ex quâ ne ejus contemnendi ansam populus fidelium arriperet, sollicitè hic ab *Ignatio* cautum erat.

§.7. Denique cur II. *Tim*. II. 22. νεωτερικαὶ ἐπιθυμίαι, *novæ*, aut *novarum rerum cupiditates* à *Cl: Salmasio* dicantur, si non istis suppetiis instabilis causa indigeret, fateor lubens me nec scire, nec divinare posse. Cur non *juveniles cupiditates* (aut quæ in *juvenes* cadere solent) νεωτέρῳ *Timotheo* fugiendæ censerentur? Cur tantùm novæ (quasi *veteres*, & quæ adeò frequentes inter juvenes erant, pro innoxiis censendæ sint) Aut cur demum *novarum rerum cupiditates*? quæ nec adeò in *Episcopo Timotheo* ab ipso *Paulo* in doctrinâ fidei probè instituto, metuendæ erant, nec uspiam sub νεωτερικῶν ἐπιθυμιῶν, sed sub νεωτερισμοῦ titulo frequenter, apud *authores* describuntur.

§. 8.

§ 8. Mirum est quò se trahi patiantur *Docti* viri, ut *dogmati*, aut περιλήψει *inserviant*, Mirum, quid post *Cl: Salmasium*, * *D. Blondello* acciderit, quòd hic *Episcopatum* νεωτερικὴν τάξιν nuncupatum esse, sic sibi prolixè gratuletur, cùm illud tantummodo hîc dicatur, *Damam* paulò juniorem *Episcopum ordinatum* esse. Sed ante omnia mirum, & prodigii instar censendum est, quòd *Doctissimus Senex* * *Andreas Rivetus*, *Episcopatum novellum ordinem* nuncupans, statim addiderit, *sive* τάξις, *ut loquitur Ignatius*, νεωτερική: *Ignatio* scilicet dictum illud imputans, Qui si sic locutus fuerit, non solùm *illustrissimus Salmasius* frustra erit, qui cum *D. Blondello* eo indicio *Pseudo-Ignatium* deprehendisse se putat, sed & *Episcopalem ordinem* sub tempore *Ignatii* in *Ecclesiâ* fuisse manifestum erit. Quo quidem ævo si *novellus* fuerit, nobis certè *Apostolicus*, i. e. satis *antiquus* existimabitur.

* *Præf: p. 43.*

* *Grotii discuss: διαλ: p. 400.*

§. 9. Quod & ab *A. Riveto* paginâ proximâ affirmatum videmus, cùm *consuetudinem* illam, ex qua *Presbyteri Episcopo adjungebantur, in imponendis Presbytero manibus* (quæ sine dubio *Episcopalem* apicem non abjudicat, sed supponit) *ex veteris ævi reliquiis mansisse dicat*, statímque quid sit illud *vetus ævum*, sic explicat, [juxta illud *Apostoli per impositionem manuum Presbyterii.*] Ubi tamen multò rectiùs fecisset, si *Apostoli* [μετὰ] reddendum [*cum*] & non (contra omnium exemplarium fidem) in [διὰ *per*] mutandum censuisset. Sed istud extra orbitam, Quid verò de istis *Apostoli* verbis censendum sit, postea dicendi locus erit.

CAP. IX.

Secundum argumentum, Λόγος ἐκ ἀπὸ Σιγῆς. *Valentinus Hæresium antiquarum compilator. Contentio inter Blondellum & Archiepiscopum Armachanum de Irenæi loco. Blondelli ad A: Armachanum Literæ. Argumentum à* βύθε καὶ σιγῆς *combinatione, Valentini proprio charactere, ductum. Responsiones quatuor.* Χαρακτῆρ. Σιγῆς *nomen Gnostici à Comicis sumpsere, Valentinus à Gnosticis.* Βύθε καὶ Σιγῆς *combinatio ab Irenæo Gnosticis disertè imputata.*

§. I. TRanseo ad secundum *Argumentum* ex eâdem *Epistolâ*, & eodem *Laurentiano* codice ductum; quòd nempe *Christi* λόγε mentione factâ, adjiciat ἐκ ἀπὸ σιγῆς προελθών. Ex quâ Σιγῆς mentione concludi putat, *Epistolam* hanc, post *Valentini hæretici, cujus illud idioma fuisse dicitur, tempora scriptam esse*, Sic & * *D. Blondel: Neotericum*, inquit, *se, Ignatióque longè* * *Præf: p. 43.*

recentiorem indicio suo, sine ullâ evadendi spe proditus sorex manifestum facit, dum Valentinianorum post Ignatii Martyrium primum exortorum monstrum bis ex professo ferit. Quibus verò verbis id facit? Primò, quòd *Magnesios* suos, post veram de *Christo* διδασκαλίαν, sic muniendos duxerit. [μὴ πλανᾶσθε τῇ ἑτεροδοξίαις, μηδὲ μυθεύμασιν τοῖς παλαιοῖς ἀνωφελέσιν οὖσιν.] Secundò, quòd Σιγῆς (οὐκ ἀπὸ Σιγῆς προελθὼν) *mentionem fecerit.*

§.2. His omnibus facilis Responsio. Primò, in aliis omnibus exemplaribus hæc verba non reperiri. In priori quidem loco, alia, sed ea leviter immutata. Μὴ πλανᾶσθε τῇ ἑτεροδοξίαις, μηδὲ μύθοις ἐνέχετε, καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, &c. quæ ferè à *Paulo* ipso desumpta, I.*Tim*.I.4 &.IV.7. *Tit*.I.14. In posteriori verò hæc tantùm, [ὅς ἐστιν αὐτοῦ λόγος οὐ ῥητὸς ἀλλ' οὐσιώδης.]

§.3. Verùm nec istis opus est, nec enim aliquid in se novi habet (aut quod authorem, ut ait, *Neotericum* arguat) aut phrasis ista [μυθεύματα παλαιὰ ἀνωφελῆ ὄντα,] aut ipsius Σιγῆς mentio.

§.4. Nec certè opus fuit, ut universam hîc βυθοῦ & *æonum* doctrinam paginâ unâ & alterâ venditaret, aut *Ignatiani Martyrii* diem, & *Hæresiarchæ Valentini* ortum, adeò punctìm & accuratè comparandos duceret, cùm ab ipso *Ignatiani* istius codicis editore, *Isaaco Vossio*, luculenta objectioni huic responsio parata fuerit; Nullâ quippe necessitate adigi nos, ut istam Σιγῆς mentionem, *ex Valentinianâ hæresi* depromptam credamus. Neminem quippe antiquorum repertum esse, qui *Valentinum novæ Sectæ conditorem* affirmaret, sed è contrà, *Theodoretum*, post antiquas *hæreses*, & quæ *Valentinum* præcessêre, enumeratas, statim addere, ἐκ τούτων πασῶν τῶν αἱρέσεων ὁ Βαλεντῖνος λαβὼν ἀφορμὰς, τοὺς ἀπεράντους αὐτοῦ συνέθηκε μύθους.

§.5. Sic & ex *Tertulliano* illud laudatum. *Cujusdam veteris opinionis semina nactus*, &c. At præcipuè illud *Irenæi*, Ὁ μὲν πρῶτος ἀπὸ τῆς λεγομένης γνωστικῆς αἱρέσεως, τὰς ἀρχαίας εἰς ἴδιον χαρακτῆρα διδασκαλίας μεθαρμόσας Οὐαλεντῖνος, &c. *Valentinum scilicet, ex Gnosticorum hæresi, doctrinas veteres ad* ἴδιον χαρακτῆρα *concinnâsse*, aliud nihil præstitisse. Addit etiam, subductis temporum rationibus, *Optimus Vossius*, fieri potuisse, ut *Valentinus* ipse, vivo etiamnum *Ignatio*, multos clam, si non palam, seduxerit.

§.6. Putârim hoc *Antidoto* abundè *Epistolarum* harum saluti cautum fuisse, quo minùs unicâ istâ Σιγῆς mentione, tanquam venenato hausto poculo perculsæ, statim omnes efferrentur. At hanc

Isaaci

Isaaci Vossii annotationem non viderat *Cl: Salmasius*, fortè nec *D.Blondellus*, cùm hæc scriberet, cùm contra tam apertam lucem, nihil sit quod obtendi possit. Dispellendam igitur iis hanc caliginem putavit *Reverendissimus Hiberniæ Primas*, *Epistolâ Appendici Ignatianæ* præfixâ, Anno post publicatam *D.Blondelli Apologiam*, Locúmque *Irenæi*, & *Epiphanii*, integrum exscripsit, aliáque nonnulla ex *Clemente Alex:* addenda censuit; At nec sic voluit *D. Blondellus* cum *Epistolarum* harum authore in amicitiam redire, reciprocandam igitur hanc serram ratus, literis ad *Reverendissimum Archiepiscopum* non ita pridem datis, quibus hanc denuò suam fulcire sententiam conabatur.

§.7. Eas hîc describere placuit, ut & illis breviter occurratur & satisfiat. *D. Blondelli verba sic se habent.*

„ *Irenæi* nostri, quo præcipuè niteris, locus, quod nunquam „ negavi, docet, *Valentinum* aliorum exemplo συζυγίας suas ef- „ finxisse, Alios ipso priores *Profundi*, & *Silentii* combinatio- „ nes induxisse, non modò tecum non affirmat, sed mecum, (si- „ quid capio) ex professo negat, cùm proprium *Valentini* cha- „ racterem combinationem illam protulisse refert. Si enim ex pro- „ prio *Valentini* charactere fuit, ex charactere priorum (quod „ volebas) nec fuit, nec esse potuit, nisi fortè proprium commu- „ ne, i.e. non proprium factum ἀτόπως dicamus. His positis, argu- „ mentum meum adversus Epistolam ad *Magnesianos* immotum „ manet. Quisquis adversus proprium *Valentini Ignatio* poste- „ rioris characterem disputat, *Valentino* vel coætaneus fuit, vel eo „ posterior, adeóque *Ignatio* recentior, non *Ignatius* ipse. Atqui „ author Epistolæ ad *Magnesianos* adversus proprium *Valen-* „ *tini Ignatio* posterioris characterem disputat. Ergo- Major „ est evidens, Minor est *Irenæi*, ergo & conclusio. 2do. Acta „ *Ignatii* vetustiora, ejus Epistolarum non meminerunt, id au- „ tem rursus conjecturæ meæ favet. 3tio. Acta illa, milites, quo- „ rum Custodiæ addictus *Ignatius*, permisisse aiunt, ut à piis *Sy-* „ *ris*, Itineris comitibus foveretur, & ab Ecclesiis in itinere po- „ sitis inviseretur, sustentaretur, &c. ergo *Leopardorum*, qui nun- „ quam mitescunt, & beneficiis exasperantur (quod Epistolarum „ Scriptor, quisquis ille fuit, volebat) similes non fuerunt. „ 4to. Quàm parum *Ignatio* conveniat, Epistola ad *Romanos*, „ προσβιάσομαι &c. quódque *Romanos* adjurare fingitur, ne pro „ salute suâ temporali preces fundant, Ecclesiæ *Smyrnensis* de „ *Quinto* judicium docet; Si enim ex *Smyrnensium* sententiâ,

„ Martyres

„ Martyres dici non debent qui se offerunt, quantò minus debuit, „ qui de sibimet admovendis necis instrumentis cogitasse dici- „ tur, nec fratrum preces pro incolumitate suâ ferre potuit? Hæc „ me sententiam mutare cùm vetent, hærere me etiamnum pro „ singulari tuâ charitate ferre non dedignaberis.

§ 7. His jam breviter respondendum erit, 1. Argumentationem *D. Blondelli* in hanc argutiolam ἀνακεφαλαιοῦδες, *Valentinum aliorum exemplo* συζυγίας suas *effinxisse, Istam verò* Βύθου & Σιγῆς *combinationem, Valentinum primum induxisse, & hanc igitur ab* Irenæo *proprium ejus characterem dictum esse, ideóque authorem Epistolæ ad* Magnesios *adversus hanc combinationem disputantem*, Valentino *posteriorem esse, & exinde* Pseudo-Ignatium.

§. 8. Mirum est quot vitiis hic *D. Blondelli* processus laboret, seu *Irenæum*, seu *Ignatium*, respicias, 1mo. *Irenæus* non affirmat *Valentinum combinationem illam primùm induxisse*, nec combinationem illam fuisse *proprium Valentini characterem.* Id tantùm dicit, quod modò *Græcè* dicentem audivimus, *Valentinus primus ab hæresi Gnosticâ antiquas doctrinas*, εἰς ἴδιον χαρακτῆρα, *ad suum Characterem accommodans*, οὕτως ἐξεφόρησε, *sic extulit*, Ὁρισάμενος εἶναι δυάδα τινα ἀνονόμαστον, ἧς τὸ μὲν τι καλεῖσθαι Ἄρρητον, τὸ δὲ Σιγὴν, &c. *definiens binarium quendam esse innominabilem, cujus unam partem* Ἄρρητον *inenarrabile*, *aliam* Σιγὴν, *silentium* vocari.

§. 9. Hic quid sit *Character*, satis clarum est, peculiare nempe aliquod dicendi genus, sic ut apud *Grammaticos* χαρακτῆρες λόγου πέντε, & *Character Scriptoris*, pro stylo dici solet, apud *Irenæum* verò χαρακτὴρ βίου, & χαρακτὴρ πίστεως alibi non semel. Nec jam quicquam *Irenæi* verbis luculentius, scilicet, *Valentinus antiquas doctrinas*, ad suum dicendi, aut philosophandi genus, *concinnavit*, accommodavit.

§. 10. Huc illud * *Epiphanii* spectat, Τὴν ἐθνοποιὸν ποίησιν εἰς τὴν ἑαυτοῦ νοῦν λαβὼν, καὶ ἀπὸ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ πρὸ αὐτοῦ τῆς ἀληθείας ἐκπεπτωκότων, τὴν ὑπόνοιαν κλησάμενος, καὶ αὐτὸς τὰ ἴσα τῷ Ἡσιόδῳ ἀπὸ ἑτέρων ὀνομάτων εἰς ἕτερα μεταποιήσας ἠθέλησε φαντῆσαι τὸν κόσμον, *Fabulosam Gentium poesin in animo suo concipiens, & eorum sententiam, seu intellectum, mutuatus ab aliis hæreticis, qui ante ipsum, & cum ipso vixêrunt, Theologiam Hesiodeam, mutatis tantùm nominibus, ut mundum deciperet, inducere voluit.* Scilicet à *Gnosticis* qui & ipso priores erant, & adhuc in *Ecclesiâ*

* *Hær:* XXXI.

Valentini

Valentini tempore, latè disseminabantur, *Valentinum* doctrinas ipsis *Gnosticis* antiquiores, *poëticam* nempe *Theologiam* leviter immutatam, aliis tantùm verbis contextam, protulisse, nec quicquam aliud hîc affirmatum invenies.

§.11. Secundò, *Combinatio* illa ab *Irenæo* memorata, non erat Βύθου καὶ Σιγῆς, sed Ἀῤῥήτου καὶ Σιγῆς.

§.12. *Tertiò*, Author *Epistolæ* ad *Magnesios* nullam utriusvis συζυγίας mentionem facit, aut Βύθου & Σιγῆς, aut Ἀῤῥήτου & Σιγῆς, sed tantùm λόγου οὐκ ἀπὸ Σιγῆς προελθόντος. Hinc sanè illud concludendum, at aliud nihil, Hæreticis illius ævi notam fuisse Σιγῆς vocem, simúlque *sermonis*, aut *verbi ex silentio procedentis*. Et quidni *Gnosticorum*, ante *Ignatii* exitum, dogma censeri illud posset? verissimè observavit *Isaacus Vossius*, à veteri *Comico Antiphane* in *Theogonià*, *Chaos* emissum dici è *Nocte*, *& Silentio*, sic ut de *Chao* dein, & *Nocte*, *Cupidinem*, & *Lunam*. Hinc igitur Σιγῆς nomen desumpsère *Gnostici*; A *Gnosticis*, (inter ἀρχαίας διδασκαλίας *Irenæo*, ἐθνόμυθον ποίησιν, *Epiphanio*, dictas,) mutuatus est *Valentinus*. Nec igitur ille primus hoc nomen in *Theogoniis*, aut συζυγίαις, usurpavit. Nec quicquam adhuc *proprium Valentino*, nec quod *Epistolam* illam *Ignatio* (quo posterior *Valentinus*, at prior *Antiphanes*, coætanei *Gnostici*) abjudicet.

§.13. Imò, ut illud quartò addam; Si iterum consulatur *Irenæus*, patebit ipsam illam Βύθου & Σιγῆς *combinationem* (adeò *D. Blondello* celebrem, & quam *Valentini characterem* fuisse, adeò nobis persuadere voluit) antiquioribus *Gnosticis* cognitam, & inter eorum διδασκαλίας numerandam fuisse; Sic enim ille, in posteriori parte ejusdem capitis, cùm alias *Genealogiarum*, & *Stemmatum* rationes recitâsset, hæc statim subjicit, Ταύτας βούλονται τὰς δυνάμεις προϋπάρχειν τοῦ Βύθου καὶ τῆς Σιγῆς, ἵνα τελείων τελειότεροι φαίνωσιν ὄντες, καὶ Γνωστικῶν γνωστικώτεροι, *Atque has virtutes etiam Bytho & Sige antiquiores esse volunt, quo viz: perfectis perfectiores, & Gnosticis seu scientibus scientiores, seu magis Gnostici esse appareant.* Quibus disertè affirmatur, istam Βύθου καὶ Σιγῆς δυάδα (ex quâ ista apud *Ignatium* Σιγῆς mentio, & λόγου ἀπὸ Σιγῆς) *Gnosticorum* (si non inventum, saltem) *doctrinam* fuisse. Cui qui quicquam ut *antiquius* addi cupiebant, ipsis *Gnosticis* eruditiores, aut *scientiores*, videri velle videbantur.

§.14. Et de istâ Σιγῆς mentione, leviculâ quidem, sed cui, cùm alia deessent, gnaviter adhærere *D. Blondello* placuit, ad præripiendas cavillationes omnes, dictum est, uti spero, jam satis.

Cap. X.

Argumentum ab Actis Ignatianis negativum, ut nihil concludat. Tertium Argumentum à militum comitate ductum. Quartum à voce προσβιάσομαι. *Ignatius ad Martyrium anhelans. Euſebius Blondello adverſus. Ignatius ſe non obtulit, ſibi manus non admovit. Cypriani Exemplum.*

§. 1. VErùm ſunt & alia paucula, à *D. Blondello* in literis iſtis adverſus *Ignatium* noſtrum emiſſa jacula, ea paucis retorquenda hîc erunt, ne quippiam animadverſione noſtrâ indignum cenſuiſſe videamur, quod *D. Blondello* proferre viſum eſt. *Acta*, inquit, *Ignatii vetuſtiora Epiſtolarum ejus non meminêrunt.*

§. 2. Fateor quidem, At primò *Epiſtolæ* ad *Romanos* non meminêrunt tantummodo *Acta* illa, ſed & integram, eâ, quâ ad nos pervenit, formâ, deſcripſerunt, ex eo nobis conjecturæ locum præbentia, *Romæ* quidem ea conſcripta eſſe, & exinde rationem conſtare, cur non reliquarum æquè *Epiſtolarum* ac ad *Romanos* unicæ meminerint. Secundò autem, nulla in illis *Actis*, univerſæ *Sanctiſſimi Patris* vitæ, nedum adultæ, (& quæ in *Chriſtiano* ſtadio decurrebatur) ætatis, multò minus ſcriptorum, aut factorum omnium, *hiſtoria*, ſed *Tragœdiæ* tantummodò ad exitum feſtinantis, ipſiuſq; demum *Beatiſſimi Martyris*, ad *Romam* ſimul, & *Martyrium* profectionis, commentarii, ſeu diaria quædam continentur. Adeò ut ab *Actis* illis, (dum ea prioris vitæ non meminerint) æquè concludi poſſit, tunc demum vivere cœpiſſe *Ignatium*, cùm morti jam proximus eſſet, ac *Epiſtolas* non ſcripſiſſe, quarum in *Actis* illis nulla fiat mentio, aut unicam ſcripſiſſe, eam ſcilicet ad *Romanos* in *Actis* memoratam; Monitore non eget vir *Doctiſſimus*, quàm nihili facienda ſint argumenta ex *teſtimonio negativa*, illud tantummodo ritè concluſura, Eum planè poſitivis deſtitui, quiſquis *negativis* uti voluit.

§. 3. Tertiò ſic argumentatur *D. Blondellus*, *Acta illa, milites, quorum cuſtodiæ addictus Ignatius, permiſiſſe aiunt, ut à piis Syris, itineris comitibus, foveretur, & ab Eccleſiis in itinere poſitis viſeretur, ſuſtentaretur, &c. Ergo Leopardorum, qui nunquam miteſcant, & beneficiis exaſperantur, (quod, Epiſtolarum, quiſquis ille fuit, ſcriptor volebat) ſimiles non fuerunt.* Reſpondeo, Illud ſanè veriſſimum eſt, quod ab iis *Actis* affirmatur, *Polycarpum* nempe, & *Eccleſiarum* in *Aſiâ* omnium fratres, *Ignatio*, in noviſſimâ iſtâ profectione, obviam veniſſe, nec ubivis

contrarium

contrarium affirmat *Ignatius*. At & eadem *Acta* (id D. *Blondellus* tacere maluit) de eo disertè affirmant, quòd à *ferocissimis militibus ducebatur, crudelissimis manibus*; Quidni igitur *Leopardorum* similes pronunciaret, qui præsentem eorum immanitatem, & rabiem expertus est, quos *Acta* à non-nemine, nihil ab illis passo, descripta, *ferocissimos* & *crudelissimos* appellant?

§.4. Restat, ut brevissimè vocis [προσβιάσομαι] in unâ ad *Romanos Epistolâ*, positæ, verborúmque [*Quibus Romanos adjurat, ne pro salute ejus temporali preces fundant*] virus sic minuam, ut ejus malevolo influxu, aut halitu, tota *Epistolarum* compages non inficiatur; Quod me facilè facturum confido, si mihi cum viro probo, & à partium studio, & ἀνθολκῆς ἀμεβία alieno, qualem *D. Blondellus* ubique se profitetur, res futura sit. Quid enim, si, ut amorem suum (non semper modulo nostro metiendum) erga *Christum*, dilectissimum servatorem, si, ut animum ad *Martyrium* jamdiu anhelantem, *Romanis*, inter quos passurus erat, testatum faceret, hæc, vel talia æstuantis affectus monumenta, nobis reliquerit, se feris, *Tyrannicæ* crudelitatis instrumentis, vim facturum interminatus, hâc piâ θεοφόρȣ mentis hyperbole significans, se ad patiendum quidlibet pro *Christo*, (nec ad fugiendum, sed maturandum potius tam honestum exitum) paratum esse? Nec igitur precibus contranitendum, (cùm jam ei fortassis *Deus bonus* instinctu quodam præsignificasset, imminere tam strenui *athletæ* τελείωσιν) sed *Deo* uni rem integram permittendam esse.

§.5. Quicquid est, illud compertissimum habemus, hæc ipsa verba [Ἐγὼ προσβιάσομαι] ex ipsissimâ hâc *Epistolâ* ab * *Eusebio* laudata, nec igitur temerè sine omni probatione illi abjudicanda esse, multò minus *Epistolam* ipsam, aut universum *Epistolarum Codicem* propter ea verba repudiandum. Quæ verò de judicio *Smyrnensis Ecclesiæ super Quinto* adjicit [ex eorum sententiâ, *Martyres dici non debere, qui sese offerrent*,] nihil absque omni dubio *Ignatio* nostro obfutura sunt, cùm nullibi affirmetur, *Ignatium se obtulisse*, nullibi de *admovendis sibi necis Instrumentis* (quod ait) *cogitasse*, (apage nefanda ista interpretamenta, & à quibus, licèt festinans, abhorret calamus) sed tot militibus stipatum, ad tribunal tandem *Cæsaris* protractum esse. Nec enim qui *Rhetoricè* loquitur, quâdamq; verborum pompâ exprimit, quantò sibi optabilius *sit emori, & esse cum Christo*, is sibi statim manus illaturus esse censendus est.

* *Hist:* l. III. λϛ´.

§.6. *Cyprianus* martyrio affinis, fugâ sibi consuluisse dicitur,

cùm priùs se martyrii candidatum professus esset, cùm enim sibi oblatam occasionem perspiceret, quâ *Christo Domino* officium aliquod vivus præstare posset, *maluit*, inquit *Pontius Diaconus*, *præceptis Christi obedire, quàm vel sic coronari*; Quibus verbis cùm *excusandum Cyprianum* putaret ille, seu potius rationem reddendam, cur coronam tamdiu quæsitam recusaverit, non est quòd ego in hoc languentis, & frigescentis charitatis sæculo, *Ignatii* dicto unico [προσβιάσομαι] clypeum meum obtendam, aut *Apologiâ* indigere verear *Sanctissimum Martyrem*, quòd *Christum* nimis dilexerit, mortémque pro illo, fortiori & constantiori animo subiverit.

In vit: Cypr:

§.7. Videt, uti spero, *D. Blondellus*, quàm non omnibus persuasura sint ejus argumenta, quantáque nobis spes supersit, non illi diu arrisuram sententiam istam, ex quâ, rationibus tam infirmis subnixâ, maluit, contra universæ antiquitatis suffragium, *Ignatio Epistolarum* codicem integrum abjudicare, quàm permittere, ut *Episcoporum Ordo*, qui tamdiu in *Ecclesiâ Christi* floruerit, jam cùm ipse eum ulteriùs ferre noluerit, tam firmo tibicine, aut fulcro stabiliatur.

Cap. XI.

Aliæ Blondelli objectiones contra Ignatii codicem. Prima ab incommodè dictis. Vocum σαρκὶ *&* πνεύματι *frequentior usus.* Ἀνάστασις σαρκικὴ καὶ πνευματική. *Ignatius contra* Δοκητὰς *scripsit.* Σὰρξ καὶ πνεῦμα *homo integer.*

§.1. VErùm & alia adhuc supersunt, quæ præter ea, quæ illi cum *Cl: Salmasio* communia erant, *Apologiæ* suæ *Hieronymianæ* præfigi curavit *D. Blondellus*. Ad ea itidem festinandum est.

De *Dictionis genere* dictum est, ut & de vocabulis barbaris, è *Latio* decerptis, *Græcâque* donatis civitate.

§ 2. Præter ea, *Nonnulla*, inquit, *in Epistolis istis incommodè dicta videri possent, & quæ benigniore interpretamento vix excusentur.* Certè si ea non *malè*, sed tantùm *incommodè dicta* sint, si non *sint*, sed *videantur* tantùm, nec *videantur* quidem, sed *videri possent*, si dici à *D. Blond:* non potuerit, ea non posse *excusari*, sed solummodò, *vix posse*, sibi vim fecisse putandus erit *D. Blondellus*, ut hæc tam minuta, tam dirè plectenda existimaret.

§.3. *Hujus*, inquit, *censûs sunt, vocum illarum frequentior*

usus [σαρκὶ & πνεύματι, σαρκικὴ & πνευματικὴ] (At quæſo, cui unquam negata eſt hæc licentia ?) *Quid*, inquit, *hæc in Ep: ad Smyrn: volunt ?* ἀνάστασις σαρκικὴ καὶ πνευματική ;

§.4. Certè ſi *D. Blondello* rem gratam facturus ſim, dicam quid volunt. *Chriſtum* nempe *verum hominem*, non δοκήσει, ſed ἀληθείᾳ, ex partibus itidem hominis eſſentialibus, *corpore* & *animâ*, ſeu *carne* & *ſpiritu* conſtantem, utramque in cruce, utramque, cùm reſurgeret à mortuis, retinuiſſe, ideóque *Ignatium* contra δοκητὰς ſcribentem, (*Chriſtum* non ἀληθῶς vel ἐν σαρκὶ, ſed δοκήσει tantùm *paſſum* eſſe, & *reſurrexiſſe* affirmantes) utriuſque mentioni [πάθει τε καὶ ἀναστάσει] geminas voculas σαρκικῇ καὶ πνευματικῇ adjungendas cenſuiſſe.

§.5. Ita de reliquis dicendum eſt, cùm *integer homo carne* & *ſpiritu* conſtet, earum enumeratione, hominem perfectum, & integrum intelligi. Ideóque in *Ep:* ad *Polycarpum*, cum legatur σαρκικὸς εἶ καὶ πνευματικὸς, alii codices explicatiùs legunt, ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, εἶ σαρκικὸς καὶ πνευματικός. Sic μένετε ἐν Χριστῷ σαρκικῶς καὶ πνευματικῶς, *integri*, *& indiviſi in eo manete*. Et, Ἐπιμέλεια σαρκικὴ καὶ πνευματική. *Cura* perfecta, integrâque *totius hominis*. Itidémque ἀγαπᾷν κύριον, καὶ συμβίοις ἀρκεῖσθαι σαρκὶ καὶ πνεύματι. *Dominum amare*, *maritíſque* (putarim, non *ſufficere*, ſed) *contentos eſſe*, utrumque autem *perfectè*, & integrè facere. Sic ad *Magneſios*, κατευοδωθῆτε σαρκὶ καὶ πνεύματι, vobis integris omnia *proſperè*, nulla veſtrûm ex parte improſperè ſuccedant. Ἕνωσις denique σαρκικὴ καὶ πνευματικὴ, *perfecta unitas*.

Cap. XII.

Secunda, à comparationibus non exactis ad amuſſim. Baptiſmus ὅπλα. *Singulæ tamen virtutes Chriſtianæ, Fides, Charitas, Perſeverantia, Baptiſmali armaturæ addendæ. Spiritus* σχοινίον. *Fides* ἀναγωγεὺς, *Vincula* πνευματικοὶ μαργαρῖται. *Gaudium Spirituale in Reſurrectione.*

§.1. His ſuccedunt *comparationes non exactæ ad amuſſim*. Et certè *Sanctiſſimo Martyri*, cui affectatum loquendi genus nullatenus permittebatur, venia ſperari potuit, ſi nec ei otium ſuppeteret, quo *ad amuſſim* ſingula exigeret, & delinearet.

§.2. At quæ demum iſtæ ſunt non ita amuſſitatæ comparationes, quæ huic *Cenſoriæ* virgulæ ſubjiciendæ erant? Primò, quòd (cum *baptiſmus* ὅπλα) *Fides* ὡς περικεφαλαία dicatur, *patientia*, ſeu *perſeverantia* (ὑπομονὴ) ὡς πανοπλία. *Quid enim*, inquit, *Fi-*

des, Dilectio, Patientia, conferunt jam per baptisma armato? Et si Christiani πανοπλία patientia est, quid novi ex Fide accedit jam galeato? Verùm cur non *baptismo, ὅπλων, telorum* in plurali, titulus competat? Ita tamen, ut quælibet *virtus Christiana*, cujus actus *Deo* nostro in futurâ vitâ præstandos solenniter in *baptismo* spondemus, peculiari etiam titulo gaudeat, *galeæ fides, Clypei Charitas, Panopliæ perseverantia*; Nec enim sic nos inaccessibiles *Satanæ*, sic invulnerabiles *baptismus* præstiturus est, ut non singulis virtutibus *Christianis* ad repellendos tam frequentes petulantis hostis insultus, nobis opus sit; Ni *fides* ut galea *caput*, *Charitas* ut *clypeus Pectus*, & integram demum personam, i. e. omnes vitæ actiones, *perseverantia* sibi tutandas assumpserit, metuendum certè est, ne qui jam *stare videtur cadat*.

§.3. Secundò, quòd *Spiritum* σχοινίον *vocet*, & *fidem* ἀναγωγία, & ita *Fidei potiorem*, inquit, *quàm Spiritus functionem asserat*. At cur non exinde potiùs conclusurus essem, *Spiritui primas* deferri, cùm ille *trahere* nos, (ut in *Canticis* de *Christo* sponso dicitur, *Trahe me, & ego curram post te*) ista instar trochleæ nos *subducere* dicatur? Certè nihil hîc novi, si verbum *Dei*, *Fide* apprehensum, *subducendis* nobis ad cœlum *servire*, *Spiritus* autem *Christi*, ut *funiculus*, nos *subducere* dicatur.

§.4. Tertiò, Quòd *vincula* ipsius πνευματικοὺς μαργαρίτας vocans, addat, ἐν οἷς γένοιτό ἀναστῆναι. *Quid enim*, inquit *D. Blondellus, Spirituale in vinculis, Christi Martyris corpori ab infidelibus injectis? Aut quæ in vinculis illis resurgendi spes esse potuit?* At sine dubio, *passiones Sanctissimi Martyris*, rectè per *vincula* exprimi poterant, eæque majoris gaudii & ἀγαλλιάσεως, quâ *spiritus* intimè perfunderetur, materia futuræ erant, quàm quæ, ex quâcunque carnali ἀπολαύσει, mortali corpori contingere potuit, Et ita sanè nihil impedit, quò minus in voto habeat pientissimus *athleta* (nec enim aliud quippiam voce γένοιτο notatur) hanc illi gaudii materiam sic prorogatum iri, ut cum ipso resurgens (hâc non obstante ingratissimorum nepotum invidiâ, hâc *cavillandi urticâ* eum non tangente) in æternum illi permansurum sit.

CAP. XIII.

Cap. XIII.

Tertia, ab Episcoporum &c. Ordinatione. ut Epistolas gratulatorias deferrent, Legationes Ecclesiarum non raræ. Ignatio sublato, ἀδεῖα *in Syriâ. In rebus gestis testimoniis solis Fides debetur.* Ἐκκλησία ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας. ἴδιον μέγεθ☉, σωματεῖον. *Gratulatoriæ literæ, Charitatis Christianæ specimina.*

§. 1. Quærit deinde *D. Blondellus, Cui verisimile fiat statim post Ignatii in Asiam adventum, Episcopos, Presbyteros, Diaconos, ejusdem rogatu* χειροτονηθέντας, *qui ad Antiochenos Asianorum Epistolas gratulatorias deferrent?* Respondeo 1. Talibus *legationibus* nihil novi, aut incredibilis inesse. Pari quidem modo in *Ignatii* * *Actis* dicitur, *Ecclesiam* omnem (*Smyrnensem*) *Ignatium*, per *sanctum* suum *Episcopum Polycarpum*, & per *Sanctos Presbyteros*, & *Diaconos*, rogâsse, ut *iret ad propositum suum:* Instituta scilicet ab *Ecclesiâ* ad *Ignatium* legatio, ut eum ad *Martyrium* fortiter obeundum animarent. * p. 5.

§. 2. Secundò notandum est, Hoc ipso temporis articulo, post unum *Ignatium Antiochensibus* ereptum, persecutionis rabiem statim in *Syriâ* sedatam esse, ideóque *legationi* huic opportunitatem, & ἀδεῖαν defuturam fuisse, ni *statim post adventum ejus in Asiam* peracta esset.

§. 3. At & tertiò respondetur: In rerum gestarum narrationibus, nihil rationi minùs consentaneum esse, quàm ut earum verisimilitudo ad calculos nostros exigatur, aut argumenta à nobis efficta, tandémque effictoribus probabilia visa, quicquam ad fidem *historiæ* faciendam, vel derogandam posse putentur, cùm ea narrantis authoritati tota debeatur. Certè quamplurima indies fieri videmus, quæ non sunt usque adeò *probabilia*, & quæ nunquam acta fuisse, posteris nostris, (ea per 1500 annorum tubum aut διόπτρον à longè adspicientibus, & quibus ea non credi fortè intererit) argumentum unum, aut alterum, satis *probabile*, necti posse nullus dubito. Piget dicere, quid de ipsâ *Sacrosanctâ historiâ*, aut *paginâ* fiet, si sceleratæ hujusmodi quæstiuncularum περιεργία, dirisque hisce ingeniorum male feriatorum *Eculeis* subministratur.

§. 4. Verùm quartò, & illud exploretur, quid in hâc ipsâ narratione minùs verisimile argui, aut credi possit. Post *persecutiones* multas, cladésque *Christiano* nomini aliquandiu intentatas, certissimum est *summo Dei* beneficio *Ecclesiæ Antiochenæ*, seu *Syriacæ* (sic enim reddendum esse τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ

τῆς Συρίας, *Ecclesiam Syriæ quæ est in Antiochiâ*, seu, *Ecclesiam*, cujus *Antiochia metropolis* erat, *Syriacam*) halcionios dies redditos esse, pacatos *cœtus*, & *consessus Ecclesiasticos*, quos per τὸ ἴδιον μέγεθος, & σωματεῖον iis *restitutum*, optimè expressit *Ignatius, Ep: ad Smyrn:* Hinc pientissimo viro æquissimum videbatur (& de eo *Smyrnensem Ecclesiam* monendam putavit) ut literæ ab aliis *Dei Ecclesiis* in *Syriam* mitterentur, εἰς τὸ συγχαρῆναι αὐτοῖς, ὅτι εἰρηνεύουσιν, *ut congauderent, seu congratularentur illis hanc* εὐδίαν, *serenitatem*, aut refrigerium feliciter redditum.

§.5. Ad hoc necessarium erat, *Legatum sacrum*, Θεοπρεσβευτὴν (sic sine dubio legendum, non, ut *Vossianus Codex*, θεοπρεπέστατον) *ordinari*; Non est illud, *Episcopum*, aut *Presbyterum* consecrari, aut de *novo* fieri, sed (ut χειροτονεῖν significat) ex ipsis aliquem, vel ἐπίσκοπον, vel πρεσβύτερον, ad hanc *legationem* eligi, aut designari, aliquem scilicet eorum, qui prius ordinibus sacris initiabantur. Sic & in *Ep: ad Polycarpum*, Ἐπεὶ ἡ ἐκκλησία ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας εἰρηνεύει, &c. πρέπει συμβούλιον ἀγαγεῖν, καὶ χειροτονῆσαί τινα, &c. ὃς (non ὡς) δυνήσεται Θεόδρομος καλεῖσθαι, &c. ἵνα πορευθεὶς εἰς Συρίαν, &c.

§.6. Monet iterum ut piâ hâc *legatione* defuncturus aliquis eligatur, & designetur : In eâdem *Epistolâ Polycarpum* rogat, ut, cùm ipse singulis *Ecclesiis* scribere non posset, ille hanc iis mentem indat, ut singulæ, aut nuntios, aut literas, per *Polycarpi* nuntium mittant. Ea scilicet erant eorum temporum charitatis, & comitatis, & κοινωνίας *Christianæ* specimina, ad teporem nostrum neutiquam exigenda. Denique in *Ep: ad Philad:* idem repetit, ἐπειδὴ ἀπηγγέλη μοι εἰρηνεύειν τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, πρέπον ἡμῖν ἐστὶν, ὡς ἐκκλησίᾳ Θεοῦ, χειροτονῆσαι διάκονον, εἰς τὸ πρεσβεῦσαι ἐκεῖ Θεοῦ πρεσβείαν εἰς τὸ συγχαρῆναι &c. His sic positis, ea tandem *Ignatii* verba ponenda sunt, ad quæ, ut ad rem minùs verisimilem, digitum intendisse videtur *D. Blondellus*, Ea statim sequuntur in *Ep: ad Philad:* ubi, aliarum propinquarum *Ecclesiarum* exemplo, hoc illis faciendum proponit, ὡς, inquit, καὶ αἱ ἔγγιστα ἐκκλησίαι ἔπεμψαν ἐπισκόπους, αἱ δὲ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους. Quod certè nihil aliud est, quàm ab aliis *Ecclesiis Episcopos*, ab aliis *Presbyteros*, & *Diaconos*, hâc *legatione* gratulatoriâ functos fuisse.

§. 7. Quod quàm nihil in se peregrinum, aut à veritate alienum habeat, cuivis palam erit, qui id unum recognoverit, quamprimum *Ignatius* vinctus *Romam* duceretur, hanc *Syriæ* & *Antiochensibus*

-*tiochensibus* εὐδίαν, (*serenum*) redditam esse. Mihi potiùs admirandum videtur, quid sit in hâc integrâ rei gestæ narratione, quod *D. Blondello* minùs probabile videbatur.

Cap. XIV.

Quarta, à nimio intervallo inter Episcopos & Presbyteros posito. Διαβόλῳ λατρεύειν *quid.*

§.1. PErgit interrogare *D. Blondellus. An tanto Episcopus à Presbyteris distet intervallo, ut Episcopum eo modo, quo Christus Apostolorum Dominus Patrem, Presbyterium sicut Apostolos Christi ministros, sequi, eúmque, qui clam Episcopo quicquam aggressus fuerit,* τῷ Διαβόλῳ λατρεύειν *censere oporteat? An Episcopos ullos, Presbyterorum comparatione, Dominos, imò Deos, à Christi Martyre habitos, credere par sit?*

§.2. Verùm quid est, si hoc non sit, pientissimum *Martyrem* placidè quiescentem, ad novos jam denuò eculeos & *tormenta*, στρεβλώσεις, sat scio, iniquissimè vocare.

§.3. Locus est in *Ep: ad Smyrn:* Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ πατρὶ, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, ὡς τοῖς Ἀποστόλοις, &c. ὁ λάθρα ἐπισκόπου τι πράσσων τῷ Διαβόλῳ λατρεύει.

§.4. De ipso loco, ut & de aliis omnibus, in quibus de *Episcopis* sermo est, postea uberior dicendi locus erit. Id tantùm hîc sciscitari lubet. Num, qui *Episcopum sequi* eos jubet, ut *Christus Patrem secutus est* (i. e. ejus vestigiis diligenter, & acriter inhærere) is, *Episcopos* statim pro *Dominis*, imo pro *Diis, habuisse censendus sit?* Certè eâdem ratione concludendum erit, populum omnem, qui sic sequi jubetur, ab hoc scriptore pro *Jesu Christo* habitum esse, aut uxores à *Paulo Ecclesiam* censendas esse, *maritósque Christum*, cùm *Mariti* diligere *uxores* jubeantur, ut *Christus Ecclesiam.*

§.5. Certè cùm *Polycarpus Presbyteris* & *Diaconis* subjici jubeat, ὡς Θεῷ καὶ Χριστῷ, nihil temerè fecisse videbatur, sed quod in *Hieronymianæ sententiæ* defensionem produci meruit, *Ap:* p. 15. Cum tamen illa multò altiùs assurgat, quàm quæ hîc (non inter *personas*, sed tantùm obedientiæ & obsequii *modos*) facta est comparatio.

§.6. Quod verò hîc additur, eum, qui clam *Episcopo* quicquam aggressus est, Διαβόλῳ λατρεύειν, nihil aliud est, quàm aut eum *Gnosticorum* fermento imbutum, sic quidem à *Christi* ad *Satanæ* castra defecisse, aut, eum quidem *graviter peccare*, quod

qui facit, non *Christo*, sed *Diabolo* gratum fecisse, officium præstitisse, & sic demum λαβεῦσαι dicendus est. Infinita sunt id genus dicta, quæ apud *Authores* occurrunt.

Cap. XV.

Quinta. De Laurentiano codice quid sentiendum. Locus in Epistolâ ad Ephesios restitutus.

§.1. INterrogat porrò *D. Blondellus*. *An verè de Ephesiis scriptum*, Παῦλος ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ μνημονεύει ὑμῶν; Certè nec ego putarim sic scriptum esse, (ideóque an verè scriptum non inquiro) nec enim, ut illud semel dicam, *Laurentianum* exemplar adeò præ aliis omnibus emendatum putamus, ut cætera hujus comparatione prorsus vilescant.

§.2. Certè ad *supposititia* quædam, & *heterogenea* disgreganda, ad *adulterina* rejicienda, utilem nobis operam præstitisse magnos viros, qui illud, & vetus *Latinum* ediderunt, agnoscimus, & gratulamur, nec in hâc *Episcopalis ordinis* defensione, quicquam proferre statuimus, quod non hujus defæcatissimi & interpolationibus maximè exonerati exemplaris authoritate fulciatur; Non tamen statim contemnendæ sunt editiones reliquæ, sed ab iis auxilium lubenter, & alacriter poscendum, cùm *insanabile malum* eo quandoque indigeat, quod quidem hîc fieri nullus dubito.

§.3. Legendum igitur locum integrum sic putârim. Οἶδα τίς εἰμὶ, καὶ τίσι γράφω, ἐγὼ κατάκριτος, ὑμεῖς ἐλεημένοι, ἐγὼ ὑπὸ κίνδυνον, ὑμεῖς ἐστηριγμένοι, παροδευθεὶς γε ἐγὼ τῶν διὰ Θεὸν ἀναιρουμένων ἐλάχιστος (non ut *Laurentianus*, πάροδός ἐστε τῶν εἰς Θεὸν ἀναιρουμένων) ὑμεῖς δὲ Παύλου συμμύσται, τοῦ ἡγιασμένου, τοῦ μεμαρτυρημένου, ἀξιομακαρίστου, οὗ γένοιτό μοι ὑπὸ τὰ ἴχνη εὑρεθῆναι, ὅτ' ἂν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιτύχω, ὃς πάντοτε ἐν δεήσεσιν αὐτοῦ μνημονεύει ἡμῶν, vel fortassis ὑμῶν (non ut *Laurentianus*, ὅτ' ἂν Θεοῦ ἐπιτύχω, ὃς ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ μνημονεύει ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ) sic ut ad *Christi* pro fidelibus suis omnibus, & particulariter seu pro *Ignatio Sanctissimo Athletâ*, seu pro *Ephesiis* ipsis, intercessionem pertineat; Quâ in re, nihil, spero, ξένον, nihil alienum reperietur.

CAP. XVI.

Sexta. Gnosticòrum corruptiones, δυσωδίαι, *quibus* ἀφθαρσία *opposita.* Ἀλάβαστρον μύρου. Ἐνταφιασμὸς. *Corpus Christi Ecclesia. Mors Christi ut purgaret nos. Tit.* II. 14.

§. 1. PErgo ad dictum illud de *Christo Domino*, quod διὰ τοῦτο μύρον ἔλαβεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἵνα πνέῃ τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν ἀφθαρσίαν. Agnosco dictum in *Ep: ad Ephes:* nec quid in eo, aut falsò, aut minus commodè dictum lateat, adeò sum *Lynceus*, ut perspiciam.

§. 2. *Ephesiis* suis contra *Gnosticorum* pestem fusiùs caveri voluit pientissimus *Martyr*, ut qui *fidem Dei*, quam *Christus* morte suâ consignasset, ἐν κακῇ διδασκαλίᾳ, multis sanè perniciosis *doctrinis* corruperant, quibus igitur *inextinguibilem ignem*, similiter ac iis omnibus, qui eos audiunt, interminatur.

§. 3. Hæc *Gnosticorum corruptio* quænam fuerit, non est quod hîc multis indicetur, fœda proculdubio libidinum colluvies, quam eleganter δυσωδίαν τῆς διδασκαλίας τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου, *tetrum doctrinæ hujus sæculi principis odorem nuncupat.* Cui opponit optimè τὴν ἀφθαρσίαν, *incorruptionem*, quam ut *Ecclesiæ suæ* inspiraret, *unguentum*, inquit, *in capite Dominus Christus accepit*, *unguenti* scilicet urceum istum, aut *alabastrum Mar:* XIV. à *muliere* κατὰ τῆς κεφαλῆς, *supra caput ejus effusi*, quo quidem se deunctum ἐπὶ τὸν ἐνταφιασμὸν, ad *funerationem*, ad *pollincturam*, ipse *Christus* edixit.

§. 4. Qui sit istius ἐνταφιασμοῦ usus, satis omnibus notum est, nempe ut *mortuorum corpora* (quorum in numero crucifixi *Christi corpus mysticum*, *Ecclesia* figuratè hîc ponitur) à *putrefactione*, & *fœtore* (hîc φθορὰ, & δυσωδία dictis) vindicentur. De hâc itidem inunctione affirmat *Johannes*, c. XII. *domum universam* (eam etiam universæ *Ecclesiæ* imaginem) τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου, *odore unguenti sic profusi, impletam esse.*

§. 5. Quidni igitur *unguentum* illud *in se recepisse Christus* dicatur, quo (inquit) mors ejus notaretur? Quidni mortem ipsam subiisse εἰς τοῦτο, ad hoc ipsum, ut hanc *Ecclesiæ* ἀφθαρσίαν, & εὐωδίαν, ut demortui capitis corpori, jam indies à putidissimis *Gnosticorum* doctrinis, φθοραῖς, & δυσωδίαις periclitanti, inspiraret. Eodem planè modo, quo *Tit.* II. 14. de *Christo* dicitur, dedisse se eum pro nobis, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, &c. Omnia certè eleganter enuntiata,

& in quibus nec veritatem, nec acumen, nec venustatem, imò nec modum desideres. Quæ tamen quâ infelicitate tibi, *Vir doctissime*, sic displicuerint, ego, qui palato tuo non utor, non possum ariolari.

Cap. XVII.

Septima. Diaboli quorundam nescientia. Ignatius falli potuit. Hieronymi testimonium de Ignatio. Basilii item & Origenis, Andreæ Cretensis, &c. de Mariæ virginitate Diabolum latente.

§.1. PAri ratione falsi postulatur (sic enim *D. Blondelli* phrasis ista [*an verè* ad *Ephesios scriptum*] ἀπὸ κοινοῦ repetenda est) de *Diabolo* dictum istud, Ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία Μαρίας, καὶ ὁ τόκετος αὐτῆς ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου. Quid verbis illis falsi insit, nobis divinandum reliquit *D. Blondellus*, obelo tantùm suo ea transfixisse contentus;

§.2. Verùm respondeo, primò, Si hæc de *Diaboli* nescientiâ ab *Ignatio* pronuntiata, ex omni parte vera non essent, si quæ *Ignatio* μυστήρια, & ἐν ἡσυχίᾳ Θεοῦ πραχθέντα (& fortassis ipsi *Paulo Eph*: VI.19. & I.*Tim*.III.16. pro *Mysteriis* habita) adeóque *principem hujus sæculi* latentia videbantur, non sic obscurè & latenter gesta fuerint, eo tamen argumento nequaquam concludi, *Epistolas* illas *Ignatium* non scripsisse. Quid enim si hâc ex parte *Scriptori antiquissimo*, pientissimo ἱερομάρτυρι, sed non θεοπνεύστῳ, aut extra erroris aleam posito, aliquid humanitùs contigisse diceretur? An qui mortalem se arguit, pro statuâ statim, aut fictitio homine habebitur? aut qui se *fallibilem* testatur, statim *Epistolas* nullas scripsit?

§.3. At secundò, Non est quod hîc *D. Blondellus* sibi gratulandum censeat, cùm hoc ipsum *scriptoris* hujus Tmema, addito ipsius *Ignatii* nomine, ab antiquis *Patribus*, imò ab ipso *Hieronymo*, *Principali Blondellianæ* causæ advocato, disertè, nec sine approbatione recitetur? *Martyr Ignatius etiam quartam causam addidit, cur à desponsatâ conceptus sit Christus, ut partus*, inquit, *ejus celaretur diabolo, dum eum putat non de virgine, sed de uxore generatum. Hieronym: Comm:* in *Mat*.I.

§.4. Quæro jam à te, *D. Blondelle*, Annon *Ignatius* hoc ipsum scripsisse (ex quo tu concludis scriptorem hunc *Pseudo-Ignatium* esse) *Sancto Hieronymo* tuo videbatur? Si sic, quid tuæ causæ sperandum erit, quæ *Hieronymo* uno suffulta, eo etiam tibicine destituenda

destituenda erit, si has verè *Epistolas* scripsit *Ignatius*, quas scripsisse *Ignatium Hieronymus* ipse fatetur.

§. 5. At nec hìc solus consistit *Hieronymus*. Videatur *Sanctus Basilius*, T. I. p. 587. *Affertur*, inquit, *alia ratio* ἀπ' ἀρχαίου τινὸς, *ab antiquo aliquo* (licet non apposito nomine) *Martyre, nempe ut Mariæ hujus virginitas, sæculi istius Principem Diabolum lateret.* Ipsa itidem, quæ nunc criminatur *D. Blondellus, Ignatii verba.*

§. 6. Sic ante illos *Origenes, Hom:* VI. in *Levit: Eleganter in cujusdam Martyris Epistolâ scriptum reperi* (*Ignatium dico, Episcopum Antiochiæ post Petrum secundum, qui in persecutione Romæ pugnavit ad bestias*) *Principem sæculi hujus latuit virginitas Mariæ*, &c.

§. 7. Hæc eadem doctrina (à te falsi postulata) *Ambrosio* etiam in *Lu.* I. *Theophylacto*, aliisque (licet *Authoris* nomine celato) satis placuit, Locum autem integrum, ab *Andreâ Hierosolymitano Cretensium Archiepiscopo, ex Archivis Savilianis Reverendissimus Archiepiscopus Armachanus* produxit. Ὥς φησί που ἅγιος ἀνὴρ, Ἰγνάτιος ὄνομα αὐτῷ, Καὶ ἔλαθε τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία Μαρίας, καὶ ὁ τόκος αὐτῆς, ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ, *Ut dicit alicubi vir sanctus, Ignatius nomen ejus, Et latebat principem sæculi hujus virginitas Mariæ, & partus ejus, similiter & mors Christi.*

§ 8. Sic & *Jovius* apud *Photium*. Φησὶν, inquit, ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος τρία λαθεῖν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, τὴν παρθενίαν Μαρίας, τὴν σύλληψιν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν σταύρωσιν, *Affirmat Theophorus Ignatius tria principem hujus sæculi latuisse, virginitatem Mariæ, conceptionem Domini, & crucifixionem.* Quæ omnia hoc temperamento emollita, ut non de *Satanâ* in universum, quòd *Christus* fuerit Dei filius, ignorante, sed per tempus aliquod hæc tria non perspiciente (1. *Mariam*, post partum scilicet *Virginem* fuisse, 2. *Christum* modo supernaturali, inscio *Josepho*, conceptum, & 3. à *Deo* decretum esse, ut morte suâ *Christus* mortem ipsam, ipsúmque *Satanam* superaret:) locutus sit *Ignatius*, nihil aut asperum, aut *Christianis* auribus minus gratum, aut quod à vero quovismodo abhorreat, continere putanda sunt, quæ tamen *D. Blondello* nullatenus ferenda videntur.

Cap. XVIII.

Octava. Stellæ quæ Magos duxit splendor. Chalcidii testimonium. ὑπερβάλλειν. Astra quò nobis propiora, eò lucidiora. Hoc astrum terræ propinquum. Hyperbolæ in Scripturis.

§.1. INter hæc suspectæ veritatis commata, & quæ hanc *D. Blondelli* invidiam sustinere digna visa sunt, proximum est de *Stellâ*, cujus ductum *Magi* secuti sunt *, dictum illud, *Ἔλαμψεν ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀστέρας, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ ἀνεκλάλητον ἦν, καὶ ξενισμὸν παρεῖχεν ἡ καινότης αὐτοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ ἄστρα πάντα, ἅμα ἡλίῳ, καὶ σελήνῃ, χορὸς ἐγένετο τῷ ἀστέρι, αὐτὸς δὲ ἦν ὑπερβάλλων τὸ φῶς αὐτοῦ ὑπὲρ πάντα.

* Ep: ad Ephes:

§.2. Quid in his culpari præcipuè voluerit, aut quid falsi accusare, fateor ego me non satis augurari posse. *Splendorem Astri* hujus quod spectat, super minores cœli ignes omnes, præfulgentis, dein novitatem ejus prius invisam, ideóque quæ ξενισμῷ, & admiratione exciperetur, dignissimam, non est, uti spero, argumentis opus, ut ea cuivis credibilia existimentur.

§.3. Fuisse verò *Sydus* illud eo tempore totius *cœlestis chori* ἀρχηγὸν, cui quasi præcinenti ἐν ἀμοιβαίῳ reliqua astra respondebant. Simúlq; lumen suum super omnia [ὑπερβεβληκέναι] nihil aliud significat, quàm hanc *insolitam* (ut * *Chalcidius Philosophus* pronunciavit) *stellam*, à *Chaldæis* observatam, *quâ descensus Dei venerabilis ad humanæ servationis, rerúmque mortalium gratiam prænunciabatur*, oculos omnium ad se unam pertraxisse; quod verissimum est.

* in Tim: Plat: Edit: Meurs: p. 219.

§.4. An *sydus* illud luce suâ *Solis* ipsius lucem superaverit, ego nemini litem moveo, nec enim illud certum est hîc affirmasse *Ignatium*, sed fortassis illud tantùm, ὑπερβάλλειν τὸ φῶς αὐτοῦ ὑπὲρ πάντα, *super omnes nempe mundi plagas*, *super inferiora hæc omnia*, sic ut aspici à cœlorum observatoribus ubique posset, *superjaculatum esse*, aut si sic reddendum sit [ὑπερβάλλειν] ut *præcellere* significet, & [ὑπὲρ πάντα] ut ad *astra* referatur, Ex eo tamen illud tantummodo concludetur, *astra* omnia, quæ eo (noctis) spatio lucere solent, hujus fulgori facilè cessisse; Imò nec πάντα ulteriùs extendi rectè poterit, quàm ad λοιπὰ πάντα ἄστρα, quæ præcesserant, & *astra reliqua præter Lunam & Solem*, quæ in periodo istâ, ab astris omnibus separata, & velut parenthesi inclusa, videas.

§.5. Imò ne nimis providi, & cauti *D. Blondello* videamur,

Quid si ipsius *Lunæ solisque lucem luce hac suâ superasse* dicatur? Quid si putemus hoc *divinitus astrum*, longè infra *solis Sphæram* positum, (ita ut ædes *Bethleemiticas*, ubi *Christus* natus est, distinctè, & quasi digito monstraret) & ἐπάνω ȣ̃ ἦν τὸ παιδίον *Mat*.II.9. *Supra locum ubi puerulus erat, consistens*, istâ propinquitate ad terram, compensato magnitudinis defectu, *lucem* (licet non corpus) *solarem*, fulgore, aut saltem *solatio*, vicisse?

§.6. Denique si in *Ignatio hyperbolicas* locutiones, quales ipsis θεοπνεύστοις scriptoribus non incognitas fuisse monstrabit unicus *Joannis* locus *Joh*.XXI.25. agnoscere velimus, non opus est, ut de ὑπερβολῇ τȣ̃ φωτὸς *Stellæ hujus* sollicitè laboremus.

Cap. XIX.

Nona, Διακονία ȣ̓κ ἀφ' ἑαυτȣ̃, Modestiam Episcopi notans, non extraordinariam missionem. Τὸ πνεῦμα *S.Scripturam significans, non extraordinariam missionem, aut particularem revelationem. Emendatus codex Laurentianus.* σὰρξ ἀνθρωπίνη, *Gnosticorum hæreseos tria capita.*

§.1. AT nec *verum* scripsisse *Ignatius D. Blondello* videbitur, qui *Philadelphensium Episcopum* se novisse affirmat, ȣ̓κ ἀφ' ἑαυτȣ̃, ȣ̓δὲ δι' ἀνθρώπων κεκλῆσθαι τ̀ διακονίαν;

§.2. *Respondeo. Philadelphensium Episcopi* modestiam, & gravitatem, ab *Ignatio* illic laudari, quatenus ea aliorum κενοδοξίᾳ, & multorum τ̀ τὰ μάταια λαλȣ́ντων φλυαρίᾳ opponebatur: Ex eâ se non temerè conclusisse, sed quidem liquidò scire putat, hunc non ἀφ' ἑαυτȣ̃, *ex ipsius* scilicet *impulsu*, aut ambitu, ȣ̓δὲ δι' ἀνθρώπων, nec *suffragiis*, aut missione merè humanis, κεκλῆσθαι τὴν διακονίαν, τὴν εἰς τὸ κοινὸν ἀνήκȣσαν, *ad hoc ministerium, aut officium Episcopale promotum esse, cùm fuerit illud adeò cum bono publico conjunctum*, ut non κατὰ κενοδοξίαν *ex vano gloriæ*, aut dignitatis *Episcopalis* desiderio illi contigisse putandum sit, sed, ut sequitur, ἐν ἀγάπῃ Θεȣ̃ πατρὸς, &c. *in amore Dei Patris* factum esse, quicquid ab illo ad hanc dignitatem acquirendam factum sit.

§.3. Nihil igitur hîc scriptum, quo *extraordinariam Episcopo Philadelphensi* (& qualis *Sancto Paulo Gal*.I.1.contigisse fertur, ȣ̓κ ἀπ' ἀνθρώπων, ȣ̓δὲ δι' ἀνθρώπȣ) *vocationem* arrogâsse, censeretur *Ignatius*, sed tantùm, quo *modestiam* boni viri, *Ecclesiæ*, seu gregi ejus gratularetur; In quâ nihil falsum, aut vero minus simile deprehendi potest, siquis eâ, quæ hic laudatur, ἐπιεικείᾳ uti non recuset.

§.4. In eâdem classe ponitur, ut simul falsi arguatur, illud de seipso dictum, Μαρτὺς δέ μοι ἐν ᾧ δέδεμαι, ὅτι ἀπὸ σαρκὸς ἀνθρωπί-

νης ὐκ ἔγνων, τόδε πνεῦμα ἐκήρυσσεν, λέγων τάδε, Χωρὶς τῦ ἐπισκόπυ μηδὲν ποιεῖτε.

§. 5. Hic, si *D. Blondellus Epistolæ ad Philad:* scriptorem sibi quicquam magnificum arrogare crediderit, aut ex particulari aliquâ *revelatione*, aut inspiratione se edoctum affirmare, quòd *nihil sine Episcopo faciendum esset*, Certè aut nos falli voluit, aut ipse fallebatur. Res sic se habet, *Clamavi*, inquit, *magnâ voce*, *Episcopo attendendũ esse*, *& Presbyterio*, *& Diaconis*. Εἰ δὲ ὑπώπτευσέ, (nam quid sit [οἱ δεοπτέσαντες] in *Laurentiano* codice, ego me nescire libenter fateor) με, ὡς προειδότα τὸν μερισμὸν τινῶν, λέγειν ταῦτα, Μαρτύς μοι ἐν ᾧ δέδεμαι, ὅτι ἀπὸ Σαρκὸς ἀνθρωπίνης ὐκ ἔγνων, Τόδε πνεῦμα ἐκήρυσσεν, λέγων τάδε, Χωρὶς τῦ ἐπισκόπυ μηδὲν ποιεῖτε, τὴν Σάρκα ὑμῶν, ὡς ναὸν Θεῦ τηρεῖτε. τ̀ ἕνωσιν ἀγαπᾶτε, τὺς μερισμὺς φεύγετε, μιμηταὶ γένεσθε Ἰησῦ Χριστῦ, &c. *Si suspicamini me, cùm hæc dixerim, prævidisse quorundam divisionem, Testis mihi in quo vinctus sum, i. e. Deus, quòd à carne humanâ non cognovi, i. e. quòd nemo mortalium mihi hoc nunciaverit, ut sic præscire possem, Spiritus verò prædicavit, hæc dicens, Sine Episcopo nihil facite, Carnem vestram, ut templum Domini servate, Unitatem diligite, Divisiones fugite, Imitatores estote Jesu Christi.* Hæc nempe omnia, & singula, ab *Apostolis*, in *Epistolis*, & sermonibus suis, contra *Gnosticorum* hæresin, in *Ecclesiâ* præcipuè *Asiaticâ* jam longè pervagantem, ubique inculcata esse, 1. ut τοῖς ἡγυμένοις se *morigeros* præberent, secus quam *Gnostici* faciebant, κυριότητα omnigenam ἀθετῦντες, &c. 2. ut ab *impuritatibus* carnis sibi sedulò caverent, cùm *Gnostici* ipsâ *libidinum* omnium sentinâ meritò audirent; 3. ut *pacem*, & *charitatem* fraternam inprimis colerent, cùm *Gnostici* unitatem *Ecclesiæ* discinderent.

§. 6. In his omnibus, nihil aut falsum, aut minus idoneè scriptum fuit, nec quod veniam *viri Doctissimi* poscat, sed quod imitationem mereatur.

Cap. XX.

Decima, ex errore Blondelli. Cœtuum frequentium commoda. Bellum cœlestium & terrestrium, Fide, & charitate dissolvitur. Undecima. Κατάκριτος, *ad mortem à Tyranno condemnatus. Duodecima. De* νέᾳ ζυμῇ. *Decima tertia ex festinatione D. Blondelli.*

§. 1. Sequitur illud ad *Ephesios* breve effatum, ἐπυρανίων κ̀ ἐπιγείων ὐδὲν λανθάνει ὑμᾶς. At nihil tale apud *Ignatium* nostrum reperitur: Certè aut festinatio nimia, aut vehementior criminandi

minandi cupido *D. Blondellum* fefellit. Multa eo loco *Ignatius* de frequentandis cœtibus *Ecclesiasticis* prædixerat, quorum commoda dein recenset, ὅτε ἂν πυκνῶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθε, καθαιροῦνται αἱ δυνάμεις τοῦ Σατανᾶ, καὶ λύεται ὁ ὄλεθρος αὐτοῦ ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν τῆς πίστεως· οὐδέν ἐστιν ἄμεινον εἰρήνης, ἐν ᾗ πᾶς πόλεμος καταργεῖται ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων.

Ὧν οὐδὲν λανθάνει ὑμᾶς, ἐὰν τελείως εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν ἔχητε τὴν πίστιν, καὶ τὴν ἀγάπην &c. *Cùm frequenter in unum convenitis, destruuntur potentiæ Satanæ, dissolvitur perditio ejus in unanimitate fidei vestræ. Pace nihil melius est, in quâ bellum omne cœlestium & terrestrium evacuatur.* (quid illud sit statim apparet, οὐδεὶς, inquit, πίστιν ἐπαγγελλόμενος ἁμαρτάνει, οὐδὲ ἀγάπην κεκτημένος μισεῖ, *nemo fidem repromittens peccatum committit*, (ex quo *bellum* illud *cœleste Dei* contra peccatorem nascitur) *nemo charitatem possidens, odio quemvis habet*, (ex quo *terrestre bellum*, mutuæ hominum inimicitiæ oriuntur) *Quorum nullum vos latet, si perfectè in Jesum Christum habeatis fidem & charitatem.* Nullus hic de cognitione *cœlestium & terrestrium* sermo est, quem *scriptori* huic conjungendo quæ separanda erat, *D.Blondellus* imponi voluit. Manifesta, & solis radiis scripta omnia, Ea scilicet quæ de *concordiâ*, & Unitate prædicta fuerant, apud omnes, qui *Christianam* fidem & charitatem perfectè colebant, in confesso fuisse.

§. 2. Post falsi crimina, tam cumulatè quidem, sed & improsperè intentata, redit denuò *D.Blondellus*, & ut priùs *comparationes non satis commodas*, sic jam *oppositionem* non satis *justam* in eâdem ad *Ephesios Epistolâ* criminatur, *cùm de se, & Ephesiis scripsisse dicatur*, Ἐγὼ κατάκριτος, ὑμεῖς ἠλεημένοι. Piget has offucias luculentissimo scriptori abstergere, Locus integer à nobis priùs productus, sic se habet, Οἶδα τίς εἰμι, καὶ τίσι γράφω, ἐγὼ κατάκριτος, ὑμεῖς ἠλεημένοι, ἐγὼ ὑπὸ κίνδυνον, ὑμεῖς ἐστηριγμένοι, &c. *Novi qui sim, & quibus scribam, Ego condemnatus, vos misericordiam adepti* (si dubitas, quâ ratione *condemnatum* dicit, certè non respectu *Dei* judicantis, sed *Tyranni*, cujus tribunali jam sistitur pientissimus *Athleta*, sequitur enim) *Ego sub periculo, vos firmati*, i.e. per misericordiam boni *Dei* ad *tranquillitatem*, & εὐδίαν *restituti Ephesii*, dum *Ignatius* ad *bestias* adjudicaretur. Quid, quæso, *injusti*, aut *inidonei* in hâc *oppositione*?

§. 3. Quærit rursus *D.Blondellus*. *An appositè Magnesianos, piósque alios omnes* (*quos* ἀζύμους *esse Paulus jubet*) μαλαβάλ-

λεῶς εἰς νέαν ζύμην, ὅ ἐστιν Ἰησοῦς Χριστὸς, *pronuntiet? Respondeo* fidenter, appositissimè pronunciari, seu potius moneri eos, ut (cùm *Christus* novo *fermento* assimiletur, quatenus id κακῇ, παλαιωθείσῃ, καὶ ἐνοξισάσῃ ζύμῃ, *malo*, *antiquato*, & *putido fermento* opponitur; eaque quâ *regnum Dei* fermento assimiletur *Lu.* XXI. 15. ratione) *Christiani* omnes in illud *novum fermentum* transmutentur, i. e in gratiâ, & cognitione *Jesu Christi*, & in puritate omni indies augeantur. Monitis istis nihil magis appositum, aut à *Gnosticorum* φθοραῖς periclitanti *Ecclesiæ* opportunum dici potuit.

§.4. *At fidem* (inquit *D. Blondellus*) *Christi carnem*, *Charitatem sanguinem, ad Philadelphenses scribens vocat*, nec illud *satis appositè*. Certè nihil tale in *Epistolâ* istâ (ad illud ipsum bis perlectâ) mihi occurrit, nec scio quid ex nostrō illo temporis dispendio *D. Blondello* lucri accesserit. Μία, inquit, σὰρξ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ ἓν ποτήριον, εἰς ἕνωσιν τοῦ αἵματος αὐτοῦ. Mentio certè est *Carnis Christi*, *&* *Sanguinis*, sed illud non est *Fidem Christi carnem*, & *charitatem sanguinem* vocare.

CAP. XXI.

Decima quarta. Πρεσβυτέριον ἐκκλησίας. *Apostoli post Christi mortem.* Ἀπόστολοι *pro scriptis Apostolicis.* Σὰρξ Ἰησοῦ, *Christus in terris hîc degens. Decima quinta. In Epistolâ ad Polycarpum Smyrnenses alloquitur Ignatius. Decima sexta. Ad Martyrium paratus.*

§.1. QUod proximè objicitur ex eâdem ad *Philad: Epistolâ*, statim post eam μίας σαρκὸς & ἑνὸς ποτηρίου mentionem occurrit. Nempe de *se* dictum, προσφυγὼν τῷ εὐαγγελίῳ, ὡς σαρκὶ Ἰησοῦ, καὶ Αποστόλοις ὡς πρεσβυτερίῳ ἐκκλησίας. Ex quibus sic denuo (more suo, *Socraticam*) argumentationem nectit *D. Blondellus*.

§.2. *Cùm Trajani* XI^mo^. *Apostoli nulli superfuerint, nec per Apostolos, qui Ignatii nomine abusus erat, aliud intellexisse videatur quàm Apostolorum scripta, annon pluris divinitùs inspiratas Epistolas facere debuit, quàm hominum quorumcunque errori per se obnoxiorum cœtum?*

§.3. At quid est, si hoc non sit, λεπτολογεῖν; Fatemur & nos *Apostolos* jam singulos *è vivis excessisse*, Fatemur, *Apostolorum* nomine *Apostolica scripta* significari, At quid, quæso, obstat, quò minus πρεσβυτέριον ἐκκλησίας, illos ipsos *Apostolos*, post mortem *Christi* in vivis *existentes*, qui tunc *Christianum Synedrium*, seu *Presbyterium Ecclesiæ* constituebant (ad quod in re dubiâ

tan-

tanquam ad *oraculum* recurrebatur, *Act.* XV. 2.) indigitet? Certè non est istud σοφὸν φάρμακον, sed accommodatissima verborum istorum significatio, ita ut *Evangelio* (seu *Christi* sermonibus, & concionibus nobis per *scripturam* traditis) *Apostoli*, i. e. *Apostolorum scripta* post se relicta, Et pari modo, *Christi carni* (i. e. *Christo* ipsi hîc in terris degenti) *presbyterium Ecclesiæ*, i.e. *Apostolorum, post Christi excessum, consessus*, ἐκ παραλλήλου respondeat;

§.4. Sic enim sine omni violentiâ sensus ille promptissimè exurgit, *Ad scriptum Christi Evangelium*, tanquam *ad Christum* in terris degentem, *ad Apostolorum Epistolas*, tanquam ad *Apostolorum Hierosolymis* commorantium consessum, se lubenter confugere. Omnia certè aptissimè quadrant, si secundis jam *D. Blondelli* cogitationibus locus esset.

§.5. Interrogat denique *D. Blondellus, an ad Polycarpum Episcopum (quasi ad plebeium nescio quem) scribere jure potuit*, τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ ὁ Θεὸς ὑμῖν; Certè 1. æquali illud jure potuit γνήσιος *Ignatius*, ac suppositititius quivis *Pseud-Ignatius*.

§.6. At 2do proculdubio nihil à se alienum facturus est Θεοφόρος *Martyr*, si in eâ, quæ *Episcopo Polycarpo* inscripta est, *Epistolâ*, quædam *Ecclesiæ Smyrnensium*, cui præficiebatur *Polycarpus*, accommodata monita comprehendi voluerit, Illud enim, in *Epistolâ Christi* ad *Angelum*, i. e. *Episcopum Ephesinum*, *Smyrnensem* &c. conscriptâ, sæpius factum conspicimus. Imò 3[tio] Ad universum fidelium cœtum, non ad *plebeium, nescio quem*, ista perscripta fuisse, satis monstrat, *Imperativum plurale*, [προσέχετε] nulli singulari vel *Episcopo*, vel *plebeio* accommodandum.

§.7. * Quod jam ex *Epistolâ* ad *Romanos* producit *D. Blondellus* (quam palam est ei maximè adblandiri, cùm in eâ nihil de *Episcopis* reperiatur) & ex quo (*quod desperabundorum sæculi mancipiorum esse potest*) *potius moræ omnis impatienti animo mortem provocasse, quàm intrepido pectore expectasse videri* hunc *Pseud-Ignatium*, concludit, id à nobis ✣ jamdudum responsum tulit, nec certè itineris satis longi & horridi, jam ad exitum festinantis, adeò me non piget, ut quæ semel apposita sunt, ea denuò coquenda & porrigenda *Lectori* existimem.

* Θηρία κολακεύσω συντόμως με καταφαγεῖν &c. κἂν αὐτὰ δὲ ἄκοντα μὴ θέλη, ἐγὼ προσβιάσομαι.
✣ c. X. §. 4.

§.8. Satis erit dixisse, *Pientissimum Athletam*, τελειώσεως jam proximum, se ad hunc novissimum agonem, quo Χριστοῦ ἐπιτυχεῖν possit, paratissimum profiteri, verbísq; illud satis magnificè exprimentibus, (vel summis *D. Blondelli* ingratiis) significare voluisse.

Cap. XXII.

Decima septima, Ignatii dicta de Episcoporum necessitate. Ea triplex erat, unitatis conservatio, Disceptationum præventio, Gnosticorum venena.

§. 1. Quæ deinceps recensentur, ad illud unicum referri video, quòd *pro Episcopatu singulari adeo anxiè laboraverit hic scriptor, quasi de Christianismo actum sit, si Episcopi Presbyteris majores Christianis plebibus desint, aut ab iisdem minus colantur.* Ad hoc probandum, satis amplam supellectilem sibi paratam non ambigit *D. Blondellus,* & post quædam hujus censûs paucis perstricta, more suo interrogare pergit, *Cui hæc omnia bono? Annon ab antiquo odium nimia diligentia meruisse visa est, eóque potissimum nomine suspicionem facere, quod citra necessitatem adhibeatur?*

§. 2. At non illud statim citra necessitatem factum est, quod *D. Blondello* (cui *Episcopi* ipsi in *Ecclesiâ* minus necessarii) supervacaneum videtur. Quæcunque de *Episcopis Ignatius* scripsit, ea mox suus erit visendi locus, jam solum de *necessitate*, ex quâ ea scripserit.

§. 3. Ea *triplex* erat, 1. ut magnum exemplum *unitatis,* & concordiæ *Christianæ* (cujus origo ab obedientiâ *Pastoribus*, adeóque *singularibus Episcopis*, si illis procurandi gregis officium incumbat, debitè præstandâ, sumenda est) non ipsis tantùm, ad quas scribebat, *Ecclesiis*, sed & futuris sæculis, & seræ posteritati daret, nec vel tantillam spreti *ordinis Ecclesiastici* excusationem, aut novandi studiis locum relinqueret.

§. 4. *Secunda*, ut nulla *disceptandi* causa restaret, nulla *pacem* publicam sollicitandi ansa, ex eo quòd in scriptis *Apostolorum* non constaret, quâ demum regiminis formâ, universa omnis ævi *Ecclesia* uti deberet. Et certè si post adeò luculenta hujus rei testimonia, adhuc dubitandi locus fuerit, an ab *Episcopo singulari*, an potius à *Presbyteris*, ἰσοβάθμοις, & ἰσοτίμοις, *Ecclesia* ex *Apostolorum* mente regenda sit, si post clarissimam rei gestæ historiam, hanc ipsam litem, ex arbitrio oculatissimi testis componi, viri *doctissimi Cl: Salmasius* & *D. Blondellus* non permiserint, *Ignatium* potius hæc non scripsisse statuentes, quàm suas sibi προλήψεις, & dogmata eripi passuri, non est quod *Sanctissimum Athletam*, aut *citra necessitatem* hac in re, aut *anxiè nimis laborâsse* queramur.

§. 5. Verùm *tertiò*. Si non adeò providè nobis è longinquo prospexisse

prospexisse existimetur *vir divinus*, at ut sæculo demum suo consuleret *vir bonus*, nemini, uti spero, supervacaneum censebitur. Certè *Gnosticorum* eo tempore venena per totam *Ecclesiam* latè pervagata fuerant, nec commodiori adversus ea *Pharmaco* uti se posse putavit vir *optimus*, quàm ut ad *Apostolorum* doctrinas revocata omnia, ad hanc demum normam & amussim exigerentur. Quod quidem se facilè facturum sperabat, si qui ab *Apostolis* in *Ecclesia* gregi præponebantur, iis à singulis sine omni disceptatione obsequium præstaretur.

§.6. Nec jam *anxius ille de singulari Episcopo labor* censendus est, sed paterna, providáque sollicitudo de obedientiâ omnibus, quibus debebatur, præstandâ. Quæ ut ritè præstari posset, monendi etiam & liquidò docendi erant, quibusnam illa debebatur.

Cap. XXIII.

Blondelli responsum ad patrum pro Ignatio testimonia. Authoritas Patrum in rerum gestarum narratione. Argumenta probabilia ex re ipsâ, quàm nihil valeant contra testimonia. Hujus litis conclusio.

§.1. TAndem igitur post bina illa, à *νεωτερικῆς τάξεως*, & *Σιγῆς Valentinianæ* in *Ep: ad Magnes:* mentione, ducta argumenta, quibus abundè jampridem responsum est, & post tertium illud à *Docetarum* obscuris vestigiis petitum (*quod*, inquit, *suppositionis argumentum videri posset*, sed, cùm ipsius sententiâ infirmum sit, *eo se volentem abstinere affirmat*) denique post prolixam *profectionum Sancti Pauli & Ignatii comparationem*, ex quâ binos *Christi Martyres* non unâ semitâ, non iisdem aut vestigiis aut stadiis, *Romam* iter fecisse concludit, (quod sine dubio non est, aut *Paulum*, aut *Ignatium*, *Epistolas* ipsorum nominibus cognitas non scripsisse) Tandem, inquam, memor quid tam prolixo ipsius molimini objici posset. Nempe *his ipsis Epistolis quas confictas putârunt* (mortalium omnium primi) *Cl: Salmasius*, & *D.Blondellus*, *Patres fidem adhibuisse*, sic breviter respondendum existimavit; Quid tum? *Quàm multa minimè suspicaces, ac imparatos, & fefellêrunt semper, & quotidiè fallunt?*

§.2. Ita quidem viro *Doctissimo*, &, * si ipsi credatur, φιλαρχαίοις omnibus causam suam approbare cupienti, visum est; Universam scilicet *Patrum* coronam (nec enim ex indefinito *Patrum* numero vel unicum excipiendum fuisse, vir in *Antiquorum* scri-

* *Supposititias credere coactus sum, rectène, an secus, judicent* φιλαρχαῖοι.

ptis ſatis verſatus, liquidò compertum habuit) unius immitiſſimæ cenſuræ *gemino* ictu transfodiendam eſſe ; nec enim falli tantùm, aut errare, ſed etiam ut *imparatos & minus ſuſpicaces* (quod certè non mediocris tarditatis & εὐηθείας, ne dicam, *fatuitatis*, & ſtuporis argumentum eſt) his ἀπατεώνων *technis*, & *ſtrophis* patere.

§.3. Nec id quidem in *doctrinis* tantummodò, ſed in rerum in *Eccleſiâ* primævâ geſtarum narratione ; (iſtius enim cenſûs eſt controverſia iſta, an *Epiſtolas* ſcripſerit *Ignatius*) In his quippe, unicum *D.Blondellum*, aut alterum fortaſſis inter omnes mortales *Walonem Meſſalinum* rectiùs judicare, quàm *Patres univerſos*, & ſic flocci faciendos omnes,(ſic enim [Quid tum ?] interpretamur *Britanni*) quamprimum eos verum ſenſiſſe *D.Blondelli* non interſit.

§.4. Ego quidem ſi hoc duci exemplo me paterer, *Univerſas D.Blondelli* operas, qui, præ aliis omnibus infœlicis ævi ſcriptoribus, *Patrum* teſtimonia, & authoritates congerere, & ad uſus ſuos accommodare ſatagit, eodem faſtidio rejiciendas ſtatuerem. Quantò magis, cùm in iis, ſub iſtâ φιλαρχαιότητος ſpecie, omnia *Aerianæ* ruinæ rudera, naufragii tabulæ undecunque collectæ, ſimúlque non pauca exuberantis ingenii, & longi otii ſarmenta, & putamina, (talis certè ante alia, præchara iſta πρωτοχειροτονηθέντων προστασία) in unum conſarcinata, *Apologia pro Hieronymo* audiant ; Cujus quidem dicta nonnulla duriuſcula, è conſtanti patrum reliquorum ſententiâ, imò & ex ipſius affirmationibus ſatis crebris, multò faciliùs, ſi *D. Blondello* allubuiſſet, emolliri poterant, quàm tota demum antiquitas, ad *Hieronymi* excuſationem advocata, contra ipſorum planè mentem, reſpondere per cruces, & tormenta, edocebatur.

§.5. Quàm verò hæc nullo conamine, promptè, & commodè ad ipſam *Presbyterorum* ex *Eccleſiâ* ejectionem extendi poſſint, quàm ad *Scripturæ Canonem* his ipſis *Ignatii Epiſtolis* exæquandum, lubentiſſimè optarem rem ipſam pro me locutam non eſſe. At qui ſolo impetu ducti, illicitum nihil, niſi quod ſimul inutile, exiſtimant, qui ſolo commodo ſuo rationem ancillari, jamdiu juſſerunt, non ſunt adeò εὐήθεις aut excordes, ut non illicò, ex præmiſſis *Blondellianis*, *Patres omnes* falli poſſe concludant, (& ſe ſatis ad *Logicorum* regulas accuratè, imò & *ad hominem* irrefragabiliter concluſiſſe ſtatuant) quotieſcunque eorum authoritate, aut dogma fidei (ipſam puta *Trinitatis doctrinam*) aut

rem gestam, (*Hieronymum* quippe ea ad *Evagrium* scripsisse) aut ipsum demum *Scripturæ Canonem* fulcire, aut statuminare *D. Blondello* visum fuerit.

§.6. Ego quidem illud unum [τὰ ἀρχαῖα κρατείτω] ex hoc ipso *Ignatio* didicisse malo, quàm *Dialecticorum*, seu probabilium in re qualibet argumentorum, summus artifex censeri; quorum integram *Myriadem*, ut id semel dicam, ad unam ἀπόδειξιν assurgere non posse, nec (in rei gestæ, quæ dicitur, quæstione) contra unius boni viri testimonium, multò minus contra *omnium Patrum* consensum quicquam valere, nos *Hieratici* gnaviter contendimus, & ad hanc unam *palæstram Novatores* omnes provocamus, in quâ si vicerimus, non erit quod in reliquum causæ nostræ metuamus.

§.7. Et sic demum hoc δολιχοδρόμιον, stadiúmque prolixum sanè, & non ita gratum aut jucundum, duorum magnorum *virorum* vestigiis inhærentes, integrum percurrimus, experti quid ab industriis criminationum venatoribus, contra harum *Epistolarum* authoritatem, exquiri posset, à quorum singulis insultibus ereptum esse *Ignatium*, Lectoribus non iniquis persuasum speramus.

§.8. Proximum est, ut ad ea procedamus, quæ septem *Epistolarum*, à *Polycarpo* collectarum, & ad *Philippenses* suos transmissarum, authoritatem stabiliant, & confirment.

CAP. XXIV.

Epistolæ Ignatii in cádem semper classe cum Epistolis Clementis & Polycarpi. Testimonia de Ignatii Epistolis, 1. Polycarpi, & ex eo Photii. (An Ignatius ad Polycarpum Epistolam scripserit. Eusebii sententia. Hieronymi explicatio) Polycarpiani testimonii partes. 2. Irenæi testimonium. 3. Origenis. 4. Eusebii. 5. Athanasii. 6. Chrysostomi. 7. Theodoreti. 8. Hieronymi. Epistolarum Ignatianarum per manus traditio à Polycarpo ad Eusebium.

§.1. AD harum *Epistolarum* authoritatem (tot jam præjudiciis liberatam) ulteriùs firmandam, & stabiliendam, non est cur multa dicamus. *Epistolam Clementis* ad *Romanos*, *Polycarpi ad Philippenses*, utrisque ulnis amplectuntur *Cl: Salmasius*, & *D. Blondellus*, sperantes ex iis aliquid causæ suæ, tam gnaviter desponsatæ, accrescere posse, solus *Ignatius* οἴχεται, cujus tamen *Epistolæ* pari semper cum illis, per universam ab omni ævo *Patrum* nostrorum memoriam, reverentiâ excipiebantur, nec priùs à mor-

à mortalium quovis in judicium vocabantur (multò minus, ut in re certâ, & extra dubium positâ, inter planè ἀδόκιμα & κίβδηλα rejiciebantur) quàm *Presbyteri Anglicani Patribus* suis contumeliam facere cœpissent, iisque aut suppetias ferre, aut rem gratam facere (quibus illecebris adducti, nescio) hi duo non ignobiles *Presbyteranæ* causæ hyperaspistæ in seipsos recepissent.

§.2. Certè qui in *Clementis Epistolâ*, magnificam illam de *Phœnice* historiam, & alia nonnulla, ad rem suam à scriptore isto accommodata, observarunt, & cum iis, quæ in *Ignatii Epistolis* maximè suspecta fuerant, conferenda duxêrunt, non putarunt innocentissimo *Martyri*, ex eo unico, quòd *verum* diceret, tantas *inimicitias* metuendas fuisse, tantas procellas tam subitò exorituras. At fefellit nos infœlix rerum exitus, candémque jam crambe *Lectoribus* obtrudi jussit, quam viri *Docti*, qui *Epistolas* eas edendas curârunt, iis jamdudum præfixam apposuêrunt, *Testimonia* dico *Antiquorum*, qui sententias suas satis liberaliter ferre non recusarunt, si iis etiam fidem dare non abnuimus.

§.3. Ea jam breviter reponenda erunt; Iisque viam monstrabit, *Ignatii*, & eorum, qui *Christum Dominum* in *carne viderant*, σύγχρονος *Polycarpus, Ecclesiæ Smyrnensis Episcopus*, idémque *Martyr*.

§.4. Ille *Epistolam ad Philippenses* suam sic claudi voluit, Ἐγράψατέ μοι καὶ ὑμεῖς καὶ Ἰγνάτιος, ἵνα ἐάν τις ἀπέρχηται εἰς Συρίαν, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ἀποκομίσῃ γράμματα, ὅπερ ποιήσω, ἐὰν λάβω καιρὸν εὔθετον, εἴτε ἐγὼ, εἴτε ὃν πέμψω πρεσβεύσοντα καὶ περὶ ὑμῶν. Τὰς ἐπιστολὰς Ἰγνατίου πεμφθείσας ἡμῖν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἄλλας ὅσας εἴχομεν παρ' ἡμῖν, ἐπέμψαμεν ὑμῖν, καθὼς ἐνετείλασθε, αἵτινες ὑποτεταγμέναι εἰσὶ τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, ἐξ ὧν μεγάλα ὠφεληθῆναι δυνήσεσθε. Περιέχουσι γὰρ πίστιν, καὶ ὑπομονὴν καὶ πᾶσαν τὴν οἰκοδομὴν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν ἀνήκουσαν. *Scripsistis mihi & vos & Ignatius, ut si quis in Syriam proficiscatur, literas etiam à nobis adportet, quod facturus sum, si tempus opportunum nactus fuero, aut ego, aut nuntius quem missurus sum, ut legatione etiam pro vobis fungatur. Epistolas Ignatii ab ipso nobis missas, & alias quotquot habuimus apud nos, misimus vobis, sicuti præcepistis, quæ quidem Epistolæ huic subjiciuntur, ex quibus multum utilitatis accipere poteritis, continent enim fidem & perseverantiam, & ædificationem omnem ad Dominum nostrum pertinentem.* Quibus ex fragmento *Latino* additur, *Et de ipso Ignatio & de his, qui cum eo sunt, quod certius agnoveritis, significate.* Quorum verborum meminit *Photius*

in

in *Biblioth:* de *Polycarpi Epistolâ* verba faciens. Λέγει, inquit, καὶ τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῖς Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου ἀπεσταλκέναι, καὶ αἰτεῖται ἀναδιδαχθῆναι παρ' αὐτῶν, εἴτι περὶ ἐκείνου διακούσαιεν. *Dicit etiam se misisse illis Epistolas Ignatii Theophori, & ab iis doceri petit, siquid de illo* (*Ignatio* nempe ad *Romam* deportato) *audiant*. Ex quibus *fragmenti*, & *Photii* verbis patet, quo tempore illa *Polycarpi* Epistola scripta fuerit, ipso scilicet, quo *Ignatius* ad τελείωσιν suam festinabat, tempore.

§.5. Multa hîc à doctis viris differuntur de verborum istorum particulâ unicâ. Num legendum sit [Τὰς ἐπιστολὰς πεμφθείσας ἡμῖν, vel ὑμῖν] Ego utut *Liti* isti me immiscendi nulla necessitas incumbat, fateor tamen me non videre, quomodo, si * *Eusebii* authoritate moveamur, de vulgari lectione [ἡμῖν] dubitari possit. Non solùm enim *Eusebii Græcus* codex sic legit, quo modo hîc ex *Polycarpo* descripsimus [Τὰς ἐπιστολὰς Ἰγνατίου πεμφθείσας ἡμῖν ἀπ' αὐτοῦ &c.] sed & apud eundem *Eusebium* hæc itidem in eandem sententiam legimus, Διὰ γραφῆς ὁμιλεῖ Ἰγνάτιος τῇ Σμυρναίων ἐκκλησίᾳ, ἰδίως τε τῷ ταύτης προηγουμένῳ Πολυκάρπῳ. Ex quibus satis patet ex *Eusebii* sententiâ, *Ignatium* non solùm ad *Smyrnensium Ecclesiam*, cujus *Episcopus* erat *Polycarpus*, sed & ad ipsum ἰδίως *Polycarpum Epistolam* scripsisse. Quod cùm ipse *Polycarpus* aliis satis dilucidis, præter ea de quibus lis est, verbis, affirmasset ['Εγράψατέ μοι καὶ ὑμεῖς καὶ Ἰγνάτιος,] & cùm ea ipsa in fine Capitis λϛ'. recitasset *Eusebius*, simúlque verba *Sylloges Polycarpianæ Philippensibus* missæ mentionem continentia addidisset, nullus mihi dubitandi locus superest, quin *Eusebius Ignatium* crediderit ad *Polycarpum* scripsisse, & hoc ex ipsis *Polycarpi* verbis desumpserit.

* *Eccl: Hist:* l.III. c.λϛ'.

§.6. Verba *Hieronymi* [*Inde egrediens scripsit ad Philadelphenses, & ad Smyrnenses, & propriè ad Polycarpum, cõmendans illi Antiochensẽ Ecclesiã, in quâ et de Evangelio posuit testimoniũ*] sine dubio nihil contrafaciunt, nec ab *Eusebio* dissident, præsertim si, cum *Isaaco Casaubono*, ea, quæ de illâ ad *Polycarpum Epistolâ* dicuntur, parenthesi inclusa legantur, ad hunc modum, *ad Smyrnenses (& propriè ad Polycarpum, commendans illi Antiochensem Ecclesiam) in quâ &c.* Sic ut illud *de Evangelio testimonium*, ex eâ ad *Smyrnenses*, ubi solùm habetur, petendum sit.

§.7. At sopitâ istâ, quæ ad eam solam ad *Polycarpum* scriptam *Epistolam* pertinet, controversiâ, reliqua luce ipsâ clariora sunt, 1. *Polycarpum, Epistolas Ignatii* aliquammultas penes se habuisse,

buisse, quas sibi communicandas rogaverant *Philippenses*, quásque *Epistolæ* suæ ad *Philippenses* missæ subjungendas curavit *Polycarpus*.

§.8. 2do. Hoc ipsum, vivo adhuc & valente, sed ad ultimum jam ἀθλήσεως actum festinante *Ignatio*, factum esse, nec igitur post *Ignatii* ex vivis excessum ei affictas *Epistolas* eas, quæ à *Polycarpo* mittuntur.

§.9. 3tio. Ab his *Epistolis* legationis *Ecclesiarum ad Antiochenos* mittendæ mentionem factam esse, juxta illud, quod in eâ ad *Polycarpum*, & ad *Smyrnenses*, & in aliis fere singulis hodie legimus.

§.10. 4to. In *Epistolis* illis, multa quæ *ad fidem, & perseverantiam*, i. e. ad ὀρθοδοξίαν, seu veram *Christi doctrinam*, contra fraudes & terrores *Gnosticorum* tuendam, simúlque omnem in *Christo* ædificationem plurimum profutura erant, comprehensa esse. Quæ cùm *Epistolis* his, quibus jam sub *Polycarpianæ Sylloges* nomine utimur, optimè competant, non dubitamus, hoc *Polycarpi* testimonium appositissimè à nobis ad rem nostram adductum esse, Cui unico si fides adhibeatur, rem omnem confectam putabimus.

§.11. Istis proximo in loco, licèt ex abundanti, *Irenæus* addi potest, quem (cùm *Polycarpum senem* * ipse puer *vidisset*) ab eo traditas *Epistolas* accepisse nemini mirum videbitur, Ille verò *Ignatii* dictis ex *Epistolâ ad Romanos* petitis sic præfatur, Ὡς εἶπέ τις τῶν ἡμετέρων διὰ τὴν πρὸς Θεὸν μαρτυρίαν κατακριθεὶς πρὸς θηρία, ὅτι εἰμὶ σῖτος Θεοῦ, καὶ δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος Θεοῦ εὑρεθῶ. *Ut quidam nostrorum dixit, qui propter testimonium Dei, Bestiis adjudicabatur, Frumentum*, inquit, *sum Dei, & per dentes ferarum molor, ut purus Dei panis inveniar.* Ea ipsa quæ jam in codicibus nostris habemus verba, quæ igitur ex *Epistolâ Sanctissimi Martyris*, à *Polycarpo Philippensibus* traditâ, legisse *Irenæum*, & ab *Irenæi* sæculo ad nos incolumiter devenisse, nulla superest dubitandi causa.

* Vid: *Iren: Ep: ad Florin: apud Euseb: Eccl: Hist:* l. V. c. κ'.

§.12. Post *Irenæum* statim *Origenes* sequitur, & ille sine dubio easdem agnovit; Videatur *Hom*: VI. in *Lucam*. *Eleganter*, inquit, *in cujusdam Martyris Epistolâ scriptum reperi* (*Ignatium dico Episcopum Antiochenum post Petrum secundum, qui in persecutione Romæ pugnavit ad bestias*) *Principem sæculi hujus latuit virginitas Mariæ, &c.* Verba ex *Epistolâ* ad *Ephesios* deprompta, quæ in codicibus nostris reperiuntur, & quæ, contra hoc luculentum

lentum *Antiquissimi Scriptoris* testimonium, à *D.Blondello* suspecta, à nobis * priùs producta & refutata sunt. * c.XVII.

§.13. Post *Origenem* succedit *Eusebius*, at prolixior ille, quàm ut hîc integrum apponi necessum sit. Pauca ex cumulo decerpi possunt. Ὁ διαβόητος Ἰγνάτιος ἐν Σμύρνῃ γενόμενος, μίαν μὲν ἐπιστολὴν τῇ κατὰ τὴν Ἔφεσον Ἐκκλησίᾳ γράφει, ποιμένος αὐτῆς μνημονεύων Ὀνησίμου, *Celebris ille Ignatius ad Smyrnam veniens, Epistolam Ephesiorum Ecclesiæ scribit, de Pastore ipsorum Onesimo mentionem faciens.* (Quod quidem non semel tantùm fieri in *Epistolâ*, quâ nunc utimur, videmus) Ἑτέραν δὲ τῇ ἐν Μαγνησίᾳ τῇ πρὸς Μαιάνδρον, ἔνθα πάλιν ἐπισκόπου Δαμᾶ μνήμην πεποίηται, καὶ τῇ ἐν Τράλλεσι δ' ἄλλην, ἧς ἄρχοντα τότε ὄντα Πολύβιον ἱστορεῖ, πρὸς ταύταις καὶ τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ γράφει, ᾗ καὶ παράκλησιν προτείνει, ὡς μὴ παραιτησάμενοι τοῦ μαρτυρίου, τῆς ποθουμένης αὐτὸν ἀποστερήσαιεν ἐλπίδος, *Aliam verò Ecclesiæ in Magnesia, ubi rursus Episcopi Damæ mentionem fecit, Trallensi item aliam, cujus gubernatorem tum Polybium fuisse refert, Insuper & Romanorum Ecclesiæ scribit, quam adhortatur, ut martyrium ipsius deprecari, aut exoptatissimâ eum coronâ fraudare nolit.* Eccl:hist: l.III. κεφ. λϛ'.

§.14. Hîc quatuor, quas habemus, *Epistolæ*, ad *Ephesios*, ad *Magnesianos*, ad *Trallenses*, ad *Romanos*, totidem singulæ *Characteribus*, tribus etiam *Episcopis* quibus tunc regebantur, dignoscendæ memorantur, quas ad nos pervenisse ex his omnibus indiciis manifestum est.

§.15. Reliquas verò tres, quæ *Polycarpianæ Sylloges* septenarium numerum implent, sic proximo capite ab eodem *Eusebio* repositas videmus. Ἤδη δ', inquit, ἐπέκεινα τῆς Σμύρνης γενόμενος, ἀπὸ Τρωάδος τοῖς τε ἐν Φιλαδελφείᾳ αὖθις διὰ γραφῆς ὁμιλεῖ, καὶ τῇ Σμυρναίων ἐκκλησίᾳ, ἰδίως δὲ τῷ ταύτης προηγουμένῳ Πολυκάρπῳ, ὃν οἷα δὴ Ἀποστολικὸν ἄνδρα εὖ μάλα γνωρίζων τὴν κατὰ Ἀντιόχειαν αὐτῷ ποίμνην παρατίθεται, *Deinde verò postquam Smyrnâ discessisset, à Troade per literas, Philadelphenses alloquitur, simúlque Smyrnensium Ecclesiam, particulariter autem Polycarpum Ecclesiæ Smyrnensium Episcopum aut Præfectum, cui, cùm virum Apostolicum eum esse probè nosset, gregem suum Antiochensem committit.* Quæ omnia quomodo his nostris, quas jam habemus, *Epistolis* aptissimè conveniant, satis jam antè dictum est.

§.16. Post *Eusebium* * *Athanasius Magnus* suum etiam *Ignatio* nostro clypeum obtendit. Ἰγνάτιος, inquit, ὁ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους κατασταθεὶς ἐπίσκοπος, &c. γράφων περὶ Κυρίου, εἴρηκεν, Εἷς ἰατρός ἐστι

* *de Synod: Arim: & Seleuc:*

σαρκικὸς καὶ πνευματικὸς, γεννητὸς καὶ ἀγέννητος &c. *Ignatius post Apostolos Episcopus constitutus, scribens de Domino* (i.e. *Christo*) *sic dixit, Unus est Medicus carnalis & spiritualis*, (qui sc: & *corporis* & *animæ* morbos sanabat) *genitus & ingenitus*. Verba itidem ex nostrâ ad *Ephesios Epistolâ* desumpta (ut & eadem pleniùs à *Theodoreto* prolata in Ἀτρέπτῳ) quæ nobiscum *Athanasium* sensisse monstrant, si tanti *Patris* authoritas apud nos infimos nepotes quicquam ponderis aut momenti habitura sit.

* in Ign: encom:

§. 17. Non commemorabo * *Sancti Chrysostomi* testimonium, *encomiáque* tanto *Martyre* non indigna, in quibus & illud post *Athanasium* de *Ignatio* dictum est, αἱ τῶν μακαρίων Ἀποστόλων χεῖρες τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ἥψαντο κεφαλῆς. Factum nempe eum, seu *ordinatum* ab *Apostolis Episcopum*. Quod & à *Theodoreto* comprobatum est, Διὰ, inquit ille, τῆς μεγάλου Πέτρου δεξιᾶς τῆς ἀρχιερωσύνης τὴν χάριν κατεδέξατο, in *Dial*: I. *Per dextram Petri Sacerdotii summi gratiam accepit*.

§. 18. Imò ex hoc unico *Theodoreto* innumera sunt, quæ ad harum *Epistolarum* authoritatem confirmandam peti possent, qui ea ipsa verba, quæ jam in codicibus nostris disertim reperiuntur, ex *Epistolis Sanctissimi Martyris* crebrò recitat, sic ex *Epistolâ* ad *Ephesios*, præter ea, quæ ex *Athanasio* reposuimus, hæc alia duo reperies, in Ἀτρέπτῳ: Ὁ γὰρ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκυοφορήθη ὑπὸ Μαρίας, κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ, ἐκ σπέρματος μὲν Δαβὶδ, ἐκ Πνεύματος δὲ ἁγίου, ὃς ἐγεννήθη καὶ ἐβαπτίσθη, ἵνα τὸ θνητὸν ἡμῶν καθαρισθῇ, *Deus noster Jesus Christus utero ferebatur à Mariâ secundum dispensationem Dei, ex semine Davidis, ex Spiritu verò Sancto, qui & natus & baptizatus est, ut mortale nostrum purificaretur*. Dein, Οἱ κατ' ἄνδρα κοινῇ πάντες ἐν τῇ χάριτι ἐξ ὀνόματος συνέρχεσθε ἐν μιᾷ πίστει, καὶ ἑνὶ Ἰησοῦ Χριστῷ, &c. *Singuli communiter omnes in gratia ex nomine convenite in unâ fide, & uno Jesu Christo*.

§. 19. Sic ex *Epistolâ ad Trallianos*, Κωφώθητε οὖν ὅταν χωρὶς Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑμῖν λαλῇ τις, τοῦ ἐκ γένους Δαβὶδ, τοῦ ἐκ Μαρίας ὃς ἀληθῶς ἐγεννήθη, ἔφαγέ τε, καὶ ἔπιεν ἀληθῶς, ἐδιώχθη ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ἐσταυρώθη, καὶ ἀπέθανε, βλεπόντων τῶν ἐπιγείων καὶ ἐπουρανίων, καὶ καταχθονίων, *Obsurdescite, quando sine Jesu Christo quispiam vobis loquitur, qui ex genere David, qui ex Mariâ qui verè natus est, qui bibit comedítque verè, persecutionem & crucifixionem passus est sub Pontio Pilato, mortuúsque est aspicientibus cœlestibus, terrestribus, & subterraneis*.

* in Ἀσυγχύτῳ.

§. 20. Sic ex *Epistolâ* ad *Smyrnæos*, * Ἐγὼ γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν

ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα, καὶ πιστεύω ὄντα &c. *Ego enim & post resurrectionem eum in carne fuisse novi & credo.* Ex eâdem etiam *Epistolâ*, μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν καὶ συνέφαγε, καὶ συνέπιεν αὐτοῖς, ὡς σαρκικὸς, κἂν πνευματικῶς ἡνωμένος τῷ Πατρὶ (sic legendum puto, & sic suadet *vetus Ignatii Latinus* interpres, non, ut vulgò habetur apud *Theodoretum*, ὡς σαρκικῶς καὶ πνευματικῶς) *Nam post resurrectionem & comedit & compotavit cum iis, ut carnalis, licèt spiritualiter unitus Patri.*

§.21. Sic ex eâdem, in Ἀτρέπτῳ: Πεπληροφορημένους ἀληθῶς εἰς τὸν Κυρίον ἡμῶν ὄντα ἐκ γένους Δαβὶδ κατὰ σάρκα, υἱὸν Θεοῦ κατὰ θεότητα καὶ δύναμιν, γεγεννημένον ἀληθῶς ἐκ παρθένου, βεβαπτισμένον ὑπὸ Ἰωάννου, ἵνα πληρωθῇ πᾶσα δικαιοσύνη ὑπ' αὐτοῦ, ἀληθῶς ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ Ἡρώδου τετράρχου καθηλωμένον ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί. *Credentes verè in Dominum nostrum, qui est ex genere Davidis secundum carnem, filius Dei secundum divinitatem & potentiam, natus ex virgine, baptizatus ex Johanne, ut omnis justitia impleretur ab eo, verè sub Pontio Pilato, & Herode tetrarcha crucifixus pro nobis in carne.* Sic & ex eâdem *Epistolâ*, ibidem, Τί γάρ ὠφελεῖ, εἴ με ἐπαινεῖ τις, τὸν δὲ Κύριόν μου βλασφημεῖ, μὴ ὁμολογῶν αὐτὸν σαρκοφόρον; ὁ δὲ τοῦτο μὴ λέγων, τελείως αὐτὸν ἀπήρνηται (non ὡς νεκροφόρον, sed putarim) ὢν νεκροφόρος. *Quid enim mihi proderit, siquis me laudet, Dominum verò meum blasphemet, nec eum carniferum confiteatur? Qui verò hoc non affirmat, perfectè eum abnegavit, existens mortifer*, (sic *antiquus Latinus Ignatii* interpres legit, non, *ut Mortiferum) aut ipse mortuum ferens.* Sic denique ex eâdem ad *Smyrnenses* idem *Theodoretus* in Ἀτρέπτῳ. Εἰ γὰρ τῷ δοκεῖν ταῦτα ἐπράχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, κἀγὼ τῷ δοκεῖν δέδεμαι, τί δὲ καὶ ἐμαυτὸν ἔκδοτον δέδωκα τῷ θανάτῳ πρὸς πῦρ, πρὸς μάχαιραν, πρὸς θηρία; ἀλλ' ὁ ἐγγὺς μαχαίρας, ἐγγὺς Θεοῦ, μόνον ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ συμπαθεῖν αὐτῷ, πάντα ὑπομένω, αὐτοῦ με ἐνδυναμοῦντος τελείου ἀνθρώπου, ὅντινες ἀγνοοῦντες ἀρνοῦνται, *Si enim apparenter tantùm* (vel *secundum videri*) *hæc à Domino facta sunt, etiam & ego apparenter tantùm vinctus sum, Quare ergo ego me morti tradidi, ad ignem, ad ensem, ad feras? at qui propè ensem est, propè Deum est, solùm in nomine Jesu Christi, ut cum eo compatiar, omnia suffero, ipso me confortante, qui perfectus homo est, quem quidam ignorantes negant.* Et de *Theodoreti* testimoniis adeò copiosè *Ignatio* nostro suffragium ferentibus, hæc dicta sunto.

§.22. Inter *Latinos*, * *Hieronymus* in omnibus fere cum *Eusebio*

* *Catal: Eccles: Scrip:*

Eusebio concordat, *Ignatius*, inquit, *Antiochenæ Ecclesiæ tertius post Petrum Apostolum Episcopus, &c. Romam vinctus mittitur. Cúmque navigans Smyrnam venisset, scripsit unam Epistolam ad Ephesios, alteram ad Magnesianos, 3^{tiam} ad Trallianos, quartam ad Romanos, & inde egrediens scripsit ad Philadelphenos, & ad Smyrnæos (& propriè* (ἰδίως, inquit *Eusebius*, *particulariter) ad Polycarpum, commendans illi Antiochensem Ecclesiam.) In qua* (ad *Smyrnenses* sc:) *& de Evangelio quod nuper à me translatum est, super personâ Christi ponit testimonium.* Sic ad *Helvidium* c.IX. *Nunquid non possum tibi totam veterum scriptorum seriem commovere, Ignatium, Polycarpum, Irenæum, Justinum Martyrem, multósque alios Apostolicos & eloquentes viros, qui adversus Ebionem, & Theodotum Byzantinum, & Valentinum plena sapientiæ volumina conscripserunt, quæ si legisses aliquando, plus saperes.*

§.23. Ubi non necesse est ut *Ignatius* adversus *Valentinum*, aut *Theodotum Coriarium Byzantinum* (*Ignatio* posteriores) volumina nova scripsisse dicatur, cùm alii ab *Hieronymo* nominati *Apostolici, & eloquentes viri* isti opellæ sufficerint, sed tantùm ut *Ignatii* in *Epistolis* contra *Ebionem* & *Gnosticos* scripta, *Helvidio* jam rectè opponi possent (cujus generis in his ipsis *Epistolis* satis ampla seges nobis relicta est) pari modo, quo quæ *Irenæus* contra *Valentinum*, & alius quilibet contra *Theodotum* scripserant, ad hanc etiam materiam accommodari potuisse *Hieronymus* putabat. Omnia itidem clarissima, si *Hieronymus* ipse (cui tantum tribui *D. Blondellus* voluit, ut ad normam ejus omnia de *Episcopatu*, *Patrum dicta* exigenda & interpretanda censeret) nunc etiam, quando contra *D. Blondelli* sententiam satis liberè pronunciaverit, audiendus sit.

§.24. His tam antiquis & magnis nominibus, supervacaneum erit universam turbam adjicere, *Socratem*, *Evagrium*, alios innumeros. Qui istis quos recensuimus, non movetur, frustra futurus sum, si illi cumulum augendo, fidem etiam me aucturum speravero.

§.25. Quas ab ipsius *Ignatii* manu se recepisse affirmat *Polycarpus*, eas se *Philippensibus* tradidisse ait. Quæ sic tradebantur (ídque non ut in *Archivis* reponerentur, sed ut cum *utilitate publica in Ecclesia* legerentur) eædem sine dubio *Irenæo* patebant, nec est quod tam brevi, inter *Irenæum puerum*, *Polycarpi* σύγχρονον, & *Irenæum* jam *Seniorem* & *Episcopum* factum, intervallo,

tervallo, *Ignatium* genuinum ereptum esse, & supponi κίβδηλον metuamus. Ab *Irenæo* verò ad *Origenem* levis & facilis transitus fuit, & sic ab *Origene* ad *Eusebium* (præsertim cum ille testimonia integra ab ipso *Polycarpo* & *Irenæo* desumeret) ut & ab *Eusebio* ad *Athanasium*, *Hieronymum*, & *Theodoretum*, quibus singulis *Ignatium* nostrum approbatum esse fusiùs ostendimus.

§.26. Nec cuivis unquam inter antiquos *scriptores* authoritas sua constabit, si quæ tantâ veterum omnium (dissentiente nemine) concordiâ, & harmoniâ stabilita & firmata est, & in *Ecclesiâ Christi* omni honore & reverentiâ accepta, post tot demum sæcula, ex singulari *D. Blondelli* arbitrio, nullis aut exigentibus, aut suadentibus rationum momentis, statim unico QUID TUM? exauctoranda, aut rejicienda sit.

CAP. XXV.

Testimonia Ignatii de Episcopis, Presbyteris & Diaconis. Ex Epistolâ ad Smyrnenses, ad Polycarpum, ad Ephesios, ad Magnesios, (Ephesii de Smyrnâ) ad Philadelphicos, ad Trallesios.

§.1. POst has præclaro ἱερομάρτυρος nomini depulsas invidiæ tenebras, & *Epistolarum*, saltem septem à *Polycarpo* collectarum, authoritatem, hâc nostrâ qualicunque κατασκευῇ & ἀνασκευῇ vindicatam, sic ut *Ignatius* θεοφόρος, idoneus censeri possit, qui de doctrinâ *sui* sæculi & *Ecclesiæ* praxi consulatur, nemini, uti spero, importunum aut inconsultum videbitur, si ipsa tandem *Martyris* hujus testimonia, quibus causæ nostræ contra *Presbyteranam paritatem* satis prolixè suffragatus sit, proferenda censeamus.

§.2. Primò igitur in *Epistolâ* ad * *Smyrnenses* sic præcipit, Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, ὡς τοῖς Ἀποστόλοις, Τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέπεσθε, ὡς Θεοῦ ἐντολήν. Μηδεὶς χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου τι πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, Ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω ἡ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὖσα, ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ, Ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω, ὥσπερ ὅπου ἂν ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. Οὐκ ἐξόν ἐστι χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν, οὔτε ἀγάπην ποιεῖν, ἀλλὰ ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ Θεῷ εὐάρεστον, ἵνα ἀσφαλὲς ᾖ, καὶ βέβαιον πᾶν ὃ πράσσεται. — Καλῶς ἔχει Θεὸν καὶ ἐπίσκοπον εἰδέναι, ὁ τιμῶν ἐπίσκοπον ὑπὸ Θεοῦ τετίμηται, ὁ λάθρα ἐπισκόπου τι πράσσων, τῷ διαβόλῳ λατρεύει, *Omnes Episcopum sequimini, ut Patrem Jesus Christus*,, *Edit: Voss: p. 6.

Christus, Presbyterium verò ut Apostolos. Diaconos revereamini ut mandatum Dei. Nemo sine Episcopo aliquid eorum quæ ad Ecclesiam pertinent faciat. Ea demum firma Eucharistia existimetur, quæ aut fit ab Episcopo, aut sub eo, cui ille permiserit. Ubi apparet Episcopus ibi multitudo sit, sicut ubicunque Christus, ibi Ecclesia Catholica est. Sine Episcopo non licet baptizare aut agapen facere, sed quod ille approbaverit id demum Deo acceptum est, ita ut tutum & firmum sit, quicquid agitur. Rectum est ut Deus & Episcopus cognoscatur. Qui Episcopum honorat à Deo honoratus est. Qui inconsulto Episcopo quicquam facit, Diabolo servit.

p.9. §.3. Secundò. Ἀσπάζομαι, inquit, τὸν ἀξιόθεον ἐπίσκοπον καὶ θεοπρεπέστατον πρεσβυτέριον, καὶ τοὺς συνδούλους μου διακόνους, *Saluto Deo-dignum Episcopum, Deo-decentissimum Presbyterium, & conservos meos Diaconos.*

p.10. §.4. *Epistola* ad *Polycarpum primò* sic inscribitur, Ἰγνάτιος ὁ καὶ Θεοφόρος Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ ἐκκλησίας Σμυρναίων &c. *Ignatius, qui & Theophorus, Polycarpo Smyrnensis Ecclesiæ Episcopo.*

p.12. §.5. *Secundò. Polycarpum* sic alloquitur, Χῆραι μὴ ἀμελείσθωσαν, μετὰ τὸν Κύριον, σὺ αὐτῶν φροντιστὴς ἔσο, μηδὲν ἄνευ γνώμης σου γινέσθω, *Post Dominum, tu viduarum curator esto. Nihil sine sententiâ tuâ fiat.*

p.13. §.6. *Tertiò.* Εἴ τις γνωσθῇ πλέον τοῦ ἐπισκόπου, ἔφθαρται· πρέπει δὲ τοῖς γαμοῦσι καὶ ταῖς γαμουμέναις μετὰ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τὴν ἕνωσιν ποιεῖσθαι, *Si quis se plus Episcopo scire putet, corruptus est. Decet autem, & ducentes uxores, & quæ ducuntur, ex sententiâ* (aut *non sine sententiâ*) *Episcopi unionem facere.*

p.14. §.7. *Quartò.* Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ ὁ Θεὸς ὑμῖν, Ἀντίψυχος ἐγὼ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ, πρεσβυτέροις, διακόνοις, *Episcopo attendite ut & vobis Deus attendat. Ego animam meam libenter eorum loco substitui cuperem,* (quod *Anglicè* optimè *dicimus,* **My soule for theirs,**) *qui Episcopo, Presbyteris, Diaconis obsequuntur.*

§.8. *Quintò. Episcopos, Presbyteros, Diaconos* simul alloquens, Συγκοπιᾶτε, inquit, ἀλλήλοις &c. ὡς Θεοῦ οἰκονόμοι, καὶ πάρεδροι, καὶ ὑπηρέται, *Collaborate adinvicem, ut Dei œconomi, aut dispensatores,* (sic *Episcopos*) *ut assessores,* (sic *Presbyteros*) *& ministri,* (sic *Diaconos* nuncupat.)

p.17. §.9. In *Epistolâ* ad *Ephesios,* primò *Onesimi* eorum *Episcopi*

mentione

mentione factâ, iis gratulatur, *quòd Deus ipsis* τὸν τοιῦτον ἐπίσκοπον κεκτῆσθαι, *talem Episcopum possidere concesserit.*

§.10 *Secundò.* De *Burrho* τοῦ κατὰ Θεὸν διακόνου ὑμῶν, *Diacono ipsorum secundum Deum*, verba faciens; Εὔχομαι, inquit, παραμεῖναι αὐτὸν εἰς τιμὴν ὑμῶν καὶ τοῦ ἐπισκόπου, *precor ut permaneat ille ad honorem vestrum, & Episcopi.* p.18.

§.11. *Tertiò.* Omnes monet, ἵνα ὑποτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τῷ πρεσβυτερείῳ κατὰ πάντα ἦτε ἡγιασμένοι, *Ut Episcopo, et Presbyterio obsequentes, in omnibus sanctificentur.* p.18.

§.12. *Quartò.* Ἰησοῦς Χριστὸς τοῦ Πατρὸς ἡ γνώμη, ὡς καὶ οἱ ἐπίσκοποι, οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὁρισθέντες Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ (sic legendum monet & prior commatis pars, & vetus *Latinus Interpres*, non, ἐν Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ) εἰσιν, *Jesus Christus Patris ipsius sententia est* (ab ipso quippe missus, & diplomate ejus munitus, ut nobis mentem *Patris* revelaret) *ut & Episcopi per terræ fines* (universum puta orbem) *constituti, Jesu Christi sententia sunt.* p.19.

§.13. *Quintò.* Πρέπει, inquit, ὑμῖν συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ, ὅπερ καὶ ποιεῖτε, τὸ γὰρ ἀξιονόμαστον ὑμῶν πρεσβυτέριον -- οὕτω συνήρμοσται τῷ ἐπισκόπῳ ὡς χορδαὶ κιθάρᾳ, *Decet vos concurrere sententiæ Episcopi, quod & facitis, Presbyterium enim vestrum honorabile sic Episcopo harmonicè concinnatum est, ut chordæ citharæ.*

§.14. *Sextò.* Postquam asseruisset ὑστερεῖσθαι τοῦ ἄρτου τοῦ Θεοῦ, *privari eum pane Dei*, *quisquis* ἐντὸς θυσιαστηρίου *intra altare non fuerit.* Quis sit ille statim interpretatur, nempe qui *cum Episcopo & Ecclesiâ preces fundit.* Ex quo concludit, σπουδάσωμεν οὖν μὴ ἀντιτάσσεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ, ἵνα ὦμεν Θεῷ ὑποτασσόμενοι, *curemus igitur diligentiùs, ne Episcopo resistamus, ut Deo subjecti simus.* p.20.

§.15. *Septimò.* Καὶ ὅσῳ βλέπει τις σιγῶντα ἐπίσκοπον, πλειόνως αὐτὸν φοβείσθω· πάντα γὰρ ὃν πέμπει ὁ οἰκοδεσπότης εἰς ἰδίαν οἰκονομίαν, οὕτως δεῖ ἡμᾶς αὐτὸν δέχεσθαι, ὡς αὐτὸν τὸν πέμψαντα, τὸν οὖν ἐπίσκοπον δῆλον ὅτι ὡς αὐτὸν τὸν Κύριον δεῖ προσβλέπειν, *Quantò magis quisquam Episcopum tacentem videt, tanto magis eum revereatur. Omnem enim quem Paterfamilias in domus suæ administrationem mittit, nos ita recipere decet, ut ipsum qui eum misit.* Unde patet *Episcopum Christi œconomum*, *clavibus* quippe munitum, sicut ipsum *Dominum*, *recipiendum esse.*

§.16. *Octavò.* Eos iterum monet ὑπακούειν τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ πρεσβυτερείῳ ἀπερισπάστῳ διανοίᾳ, *Episcopo & Presbyterio mente indivisâ obediendum esse.* p.29.

§.17. In *Epistolâ* ad *Magnesios*, statim ab initio, rem sic aggreditur,

greditur, Ἐπεὶ οὖν ἠξιώθην ἰδεῖν ὑμᾶς διὰ Δαμᾶ τοῦ ἀξιοθέου ὑμῶν ἐπισκόπου, καὶ πρεσβυτέρων ἀξίων Βάσσου καὶ Ἀπολλωνίου, καὶ τοῦ συνδούλου μου διακόνου Σωτίωνος, οὗ ἐγὼ ὀναίμην, ὅτι ὑποτάσσεται τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς χάριτι Θεοῦ, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, ὡς νόμῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ, *Cum ego dignitatem istam adeptus essem, ut viderem vos per Damam Deo-dignum Episcopum vestrum, & dignos Presbyteros Bassum & Apollonium, & diaconum conservum meum Sotionem, Quo ego fruar* (optimè scilicet illi ominatus) *quod Episcopo ut gratiæ Dei* (dono à *Deo Ecclesiæ* indulto) *obtemperet, & Presbyterio, ut legi Jesu Christi.*

§.18. *Secundò*, eos statim monendos duxit, Καὶ ὑμῖν δὲ πρέπει μὴ συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ (legunt alii καταχρᾶσθαι, alii καταφρονεῖν τῆς ἡλικίας) τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν Θεοῦ Πατρὸς πᾶσαν ἐντροπὴν αὐτῷ ἀπονέμειν, καθὼς ἔγνων καὶ τοὺς ἁγίους πρεσβυτέρους, οὐ προσειληφότας τὴν φαινομένην νεωτερικὴν τάξιν (vel οὐ πρὸς τὴν φαινομένην ἀφορῶντας νεότητα) ἀλλ᾽ ὡς φρονίμους ἐν Θεῷ συγχωροῦντας αὐτῷ, οὐκ αὐτῷ δὲ ἀλλὰ τῷ πατρὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῷ πάντων ἐπισκόπῳ. Εἰς τιμὴν οὖν ἐκείνου τοῦ θελήσαντος ἡμᾶς (potius ὑμᾶς) πρέπον ἐστὶν, ἐπακούειν κατὰ μηδεμίαν ὑπόκρισιν, ἐπεὶ οὐχ ὅτι τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον τὸν βλεπόμενον πλανᾷ τις, ἀλλὰ τὸν ἀόρατον παραλογίζεται, *Sed & vos decet non* (*aut familiariter* nimium *uti*, aut *abuti*, aut) *contemnere ætatem Episcopi, sed secundum potestatem Dei Patris* (*authoritatem* nempe ei à *Deo* traditam) *omnem reverentiam ei tribuere* (*sicut & sanctos Presbyteros facere novi*) *non præoccupato animo respicientes ad juvenilem ordinationem* (*vel, non respicientes ad juventutem ejus apparentem*) *sed cedentes ipsi, ut* in *Deo* prudentes decet, *nec tam ipsi, quàm Deo Patri Jesu Christi omnium Episcopo: Ad honorem igitur illius qui sic voluit* (*Dei* nempe jubentis) *decet vos sine omni hypocrisi obedire, quoniam non hunc visibilem Episcopum decipit quisquam, sed invisibilem fallere molitur.*

p 32. §.19. *Tertiò*. Πρέπον οὖν ἐστὶ μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιανοὺς, ἀλλὰ καὶ εἶναι, ὥσπερ καί τινες ἐπίσκοπον μὲν καλοῦσιν, χωρὶς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσσουσιν, οἱ τοιοῦτοι δὲ οὐκ εὐσυνείδητοί μοι εἶναι φαίνονται, διὰ τὸ μὴ βεβαίως κατ᾽ ἐντολὴν συναθροίζεσθαι, *Decet igitur non solùm nuncupari, sed & esse Christianos, sicut quidam Episcopum quidem nuncupant* (seu verbis agnoscunt) *sine eo tamen omnia faciunt. Hi quidem mihi bonâ conscientiâ præditi non videntur, cùm stabiliter secundum præceptum non congregentur*, i. e. cùm conventus eorum omnes non sint firmi & rati, *cùm non fiant ex arbitrio Episcopi, juxta illud quod à Christo institutum est.*

§.20.

§.20. *Quartò*, sic monens pergit, ἐν ὁμονοίᾳ Θεοῦ σπουδάζετε πάντα πράσσειν, προκαθημένου τοῦ ἐπισκόπου εἰς τόπον Θεοῦ, καὶ τῶν πρεσβυτέρων εἰς τόπον συνεδρίου τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν διακόνων πεπιστευμένων διακονίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, *In concordiâ Dei studete omnia facere, Episcopo in locum Dei præsidente, et Presbyteris in locum Senatus Apostolorum, et Diaconis ministrationẽ Jesu Christi sibi concreditam habentibus.* p.33.

§.21. *Quintò*, post paucula, ἑνώθητε τῷ ἐπισκόπῳ &c. *Unimini Episcopo*, ὥσπερ οὖν ὁ Κύριος ἄνευ τοῦ Πατρὸς οὐδὲν ἐποίησεν ἡνωμένος ὤν, οὔτε δι' ἑαυτοῦ, οὔτε δι' Ἀποστόλων, οὕτως μηδὲ ὑμεῖς ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν πρεσβυτέρων μηδὲν πράσσετε, μηδὲ πειράσητε εὔλογόν τι φαίνεσθαι ἰδίᾳ ὑμῖν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ μία προσευχὴ &c. *Sicut igitur Dominus sine Patre nihil fecit nec per se, nec per Apostolos, cùm illis unitus esset, sic nec vos sine Episcopo & Presbyteris quicquam facite. Nec operam detis, ut aliquid vobis seorsim rationabile videatur, sed in unum convenientibus sit oratio una, &c.*

§.22. *Sextò*, (post mentionem ἀξιοπρεπεστάτου ἐπισκόπου ὑμῶν καὶ ἀξιοπλόκου πνευματικοῦ στεφάνου τοῦ πρεσβυτερίου ὑμῶν καὶ τῶν κατὰ Θεὸν διακόνων, *Episcopi vestri dignissimi, & dignè complexæ spiritualis coronæ Presbyterii vestri, & Diaconorum qui sunt secundum Deum*) iterum præcipit, Ὑποτάγητε τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ ἀλλήλοις, ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ Πατρὶ κατὰ σάρκα, καὶ οἱ Ἀπόστολοι τῷ Χριστῷ, καὶ τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Πνεύματι, ἵνα ἕνωσις ᾖ, &c. *Subjicimini Episcopo & vobis invicem* (i. e. *Diaconi Presbyteris*, & alii inferiores superioribus omnibus) *ut Jesus Christus Patri secundum carnem, & Apostoli Christo, & Patri, & Spiritui, ut sit unio, &c.* p.37.

§.23. *Septimò*, Denique, ἀσπάζονται ὑμᾶς Ἐφέσιοι ἀπὸ Σμύρνης ἅμα Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ Σμυρναίων, *Salutant vos Ephesii de Smyrnâ*, (*Smyrnenses* crediderim, qui licet sub suo *Episcopo* erant, eoque *metropolitano*, (ut * postea monstrabitur) tamen ad *Ephesinam Ecclesiam*, ut ad præcipuam *Asiæ Metropolim* simul pertinebant) *unâ cum Polycarpo Episcopo Smyrnensium.* p.38.

* *Dissert:* IV. c.5.

§.24. In *Epistolâ* ad *Philadelphenses*, hæc *primò* ipsi inscriptioni inserta sunt, ἣν ἀσπάζομαι ἐν αἵματι Χριστοῦ, μάλιστα ἐὰν ἐν ἑνὶ ὦσιν σὺν τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ πρεσβυτέροις, καὶ διακόνοις, ἀποδεδειγμένοις ἐν γνώμῃ Ἰησοῦ Χριστοῦ, *Se illos salutare in sanguine Jesu Christi, præsertim si in uno sint cum Episcopo & Presbyteris, qui cum eo sunt, & Diaconis per sententiam Jesu Christi designatis.*

§.25. *Secundò*, in *Epistolæ* initio, *Episcopi* ipsorum mentione factâ, pergit sic pronuntiare, Ὅσοι Θεοῦ εἰσὶν καὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗτοι μετὰ p.42.

τοῦ ἐπισκόπου εἰσὶν, *Quotquot Dei & Christi sunt, ii sunt cum Episcopo.*

p.41. §.26. *Tertiò*, Ἓν θυσιαστήριον ὡς εἷς ἐπίσκοπος, ἅμα τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ διακόνοις, -- ἵνα ὃ ἐὰν πράττετε, κατὰ Θεὸν πράττητε, *Unum Altarium sicut unus Episcopus, simul cum Presbyterio & Diaconis, ut quicquid facitis, secundum Deum faciatis.*

p.43. §.27. *Quartò*, Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ διακόνοις, *Episcopo attendite, & Presbyterio, & Diaconis.*

§.28. Et statim *quintò*, Τὸ δὲ πνεῦμα ἐκήρυσσεν λέγων (vel λέγον) τάδε, Χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε, *Spiritus verò prædicavit, dicens hæc, Sine Episcopo nihil facite.*

§.29. *Sextò*, de *Hæreticorum* & *seductorum* pœnitentiâ loquens, Πᾶσιν, inquit, μετανοοῦσιν ἀφίει ὁ Κύριος, ἐὰν μετανοήσωσιν εἰς ἑνότητα Θεοῦ, καὶ συνέδριον τοῦ ἐπισκόπου, *Omnibus pœnitentibus ignoscit Dominus, si per pœnitentiam revertantur ad unitatem Dei, & senatum Episcopi.*

p.45. §.30. *Septimò*, de *Legatis Ecclesiarum*, ad pacem *Antiochenæ Ecclesiæ* redditam congratulandam missis, institutâ oratione, Αἱ ἔγγιστα, inquit, ἐκκλησίαι ἔπεμψαν ἐπισκόπους, αἱ δὲ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, *Propinquæ Ecclesiæ aliæ Episcopos, aliæ Presbyteros & Diaconos miserunt.*

§.31. In *Epistolâ ad Trallesios* reperitur *primò*, *Episcopi ipsorum nomen*, Πολύβιος ἐπίσκοπος ὑμῶν, *Polybius Episcopus vester*,
* p.49. *(οὗ, inquit, αὐτὸ τὸ κατάστημα, *cujus ipsa compositio*, reddit vetus interpres, potius *ipse habitus*, aut καταστολὴ, I. *Tim*. II 9. μεγάλη μαθητεία, *magna disciplinatio est*)

§.32. *Secundò*, inter ea, quibus se *Dei imitatores monstrant*, illud memorat, Ὅταν τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσεσθε, ὡς Ἰησοῦ Χριστῷ, *cùm Episcopo subjecti estis, ut Jesu Christo.*

p.48. §.33. *Tertiò*, Ἀναγκαῖόν ἐστιν ἄνευ ἐπισκόπου μηδὲν πράττειν ὑμᾶς, ἀλλ' ὑποτάσσεσθαι, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς Ἀποστόλοις Ἰησοῦ Χριστοῦ, *Necessarium est, sine Episcopo nihil vos facere, sed ei subjici, & Presbyterio, ut Apostolis Jesu Christi.*

§.34. *Quartò* de *Diaconis* ait, δεῖ δὲ τοὺς διακόνους κατὰ πάντα τρόπον πᾶσιν ἀρέσκειν, οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ ποτῶν εἰσὶ διάκονοι, ἀλλ' ἐκκλησίας Θεοῦ ὑπηρέται, *Oportet verò Diaconos omnimodo omnibus placere, non enim ciborum aut potuum administratores sunt, sed ministri Ecclesiæ Christi.*

§.35. *Quintò*, Πάντες ἐντρεπέσθωσαν τοὺς διακόνους (non, ὡς Ἰησοῦ Χριστὸν, sed) ὡς Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ τὸν ἐπίσκοπον (inserenda sunt ex veteri

Latino Interprete, ὡς Ἰησοῦν Χριστὸν) ὄντα υἱὸν τοῦ Πατρὸς, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους, ὡς συνέδριον Θεοῦ, καὶ ὡς σύνδεσμον Ἀποστόλων, χωρὶς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται), *Omnes revereantur Diaconos ut Iesu Christi (ministros,) ut & Episcopum ut Jesum Christum Patris filium* (ni, cum aliis, τύπον *imaginem,* legere malueris) *existentem, Presbyteros ut Synedrium Dei, & ut conjunctionem Apostolorum, sine his Ecclesiâ non vocatur.*

§.36. *Sextò*, A seductorum venenis eos sibi cavere monens, Τοῦτο, inquit, ἔσται ὑμῖν μὴ φυσιουμένοις, καὶ οὖσιν ἀχωρίστοις Θεοῦ, Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τῶν διαταγμάτων τῶν Ἀποστόλων. Ὁ ἐντὸς θυσιαστηρίου ὢν, καθαρός ἐστιν. Τοῦτ᾽ ἔστιν, ὁ χωρὶς ἐπισκόπου καὶ πρεσβυτερίου καὶ διακόνου πράσσων τι, οὗτος οὐ καθαρός ἐστι τῇ συνειδήσει, *Hoc erit, si non inflemini, nec à Deo, à Jesu Christo, & ab Episcopo, & ordinationibus Apostolorum separabiles sitis. Qui intra altarium est, purus est,* i. e. *qui sine Episcopo & Presbyterio & Diacono quicquam facit, hic purus non est conscientiâ.* p.50.

§.37. *Septimò*, cùm eos ad perseverandum in concordiâ καὶ τῇ μετ᾽ ἀλλήλων προσευχῇ hortatus esset, πρέπει, inquit, ὑμῖν τοῖς καθ᾽ ἕνα, ἐξαιρέτως καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, ἀναψύχειν τὸν ἐπίσκοπον, εἰς τιμὴν Πατρὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν Ἀποστόλων, *Decet vos singulos, præcipuè & Presbyteros, refocillare Episcopum ad honorem Patris Jesu Christi, & Apostolorum.* p.53.

§.38. *Octavò*, Denique, Ἔρρωσθε ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὑποτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς τῇ ἐντολῇ, ὁμοίως καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, *Valete in Jesu Christo, subjecti Episcopo ut Dei mandato, similiter & Presbyterio.*

§.39. In *Epistolâ ad Romanos* de *Episcopis,* aut *Prebyteris* nihil occurrit (ni id fortassis ad hanc rem pertineat, quod in inscriptione *Ecclesia* ista definiatur, Ἐκκλησία ἥτις προκάθηται ἐν τόπῳ χωρίου Ῥωμαίων, *Ecclesia quæ præsidet in loco regionis Romanorum)* nec cuivis certè auctiori testimoniorum cumulo opus est, ut de *Apostolicâ* praxi, aut primitivo *Episcoporum* statu sententia feratur.

Cap. XXVI.

Doctrinæ Ignatii de Episcopis, Presbyteris, & Diaconis Capita sex.

§.1. EX his testimoniis satis patet, hanc *Ignatii* sententiam fuisse. *Primò* scilicet, *Episcopum singularem, Presbyterium* (seu *Presbyterorum senatum*) & *Diaconos, tres distinctos in Ec-*

 clesiâ

clesiâ gradus aut *Ordines fuisse*. Videatur ad *Smyrnenses primum*, 2^{dum}, ad *Polycarpum* primum, 2^{dum}, 3^{tium}, 4^{tum}, 5^{tum}, ad *Ephesios* primum, 2^{dum}, 3^{tium}, 5^{tum}, 6^{tum}, 7um, 8^{vum}, ad *Magnesios* primum, 2^{dum}, 3^{tium}, 4^{tum}, 5^{tum}, 6^{tum}, 7um, ad *Philadelphicos* primum, 2^{dum}, 3^{tium}, 6^{tum}, ad *Trallesios* primum, 3^{tium}, 5^{tum}, 6^{tum}, 7um, & 8^{vum} *testimonium*.

§.2. *Secundò, Episcopos hos singulares per omnes mundi plagas, ubicunque Christiana fides viguit, Christo si non præcipiente, saltem approbante, institutos esse*; Videatur ad *Ephesios* quartum testimonium.

§.3. *Tertiò, Episcopis singularibus honorem, & subjectionem, seu obedientiam*, ὑποταγήν, *ab omnibus in Ecclesiâ consistentibus*, etiam à *Presbyteriis debitam esse, pari modo, quo aut Deo Patri à Christo, aut Christo ab Apostolis, aut Apostolis à reliquis præstabatur*, Videatur ad *Smyrnenses* primum, ad *Polycarpum* quartum, ad *Ephesios* tertium, 4um, 5um, 6um, 7um, 8um, ad *Magnesios* primum, 2um, 4um, 6um, ad *Philadelphicos* quartum, ad *Trallesios* secundum, 5um, & octavum testimonium.

§.4. *Quartò, Unionem cum Episcopo adeò ab omnibus Ecclesiæ membris servandam fuisse, ut quisquis ab Episcopo divelleretur, ab Ecclesiâ ipsâ abscissus censendus esset*; Videatur ad *Ephesios* sextum, ad *Magnesios* quartum, 5um, 6um, ad *Philadelphicos*, primum, 2um, 3um, 6um, ad *Trallesios* quintum & sextum testimonium.

§.5. *Quintò, Sine licentiâ Episcopi nihil uspiam in Ecclesiâ fieri oportuisse*; Videatur ad *Smyrnenses* primum, ad *Polycarpum* secundum, 3um, ad *Magnesios* tertium, 4um, 5um, ad *Philadelphenses* quintum, ad *Trallesios* tertium & sextum testimonium.

§.6. *Sextò, Post Episcopum, Presbyteris etiam & Diaconis honorem & obedientiam debitam esse*; Videatur ad *Smyrnenses* primum, 2um, ad *Polycarpum* quartum, ad *Ephesios* tertium, 8um, ad *Magnesios* primum, 4um, 5um, ad *Philadelphicos* quartum, ad *Trallesios* tertium, 5um, 6um, & octavum testimonium.

CAP. XXVII.

Cap. XXVII.

Hieronymi testimonia à Presbyteranis producta. Comparatio Ignatii cum Hieronymo, respectu saeculorum, quibus vixerunt.

§.1. HIs omnibus testimoniis ex *Sancto Ignatio*, *Apostolico Episcopo*, & *Martyre* sic productis, Postulat instituti nostri ratio, ut ex alterâ parte, *Sancti Hieronymi Presbyteri* à *D. Blondello* congesta loca, seu, ut ille ovans loquitur, *de primitiva Episcopi & Presbyteri* ἰσοτιμίᾳ, *seu veriùs* ταυτότητι *assertio ejus plenissima*, suas jam vices obeant, ut ex hâc quâcunque comparatione, res omnis aestimetur.

§.2. In commentario in *Epistolam* ad *Titum Anno* 387. edito, sic *Hieronymus* praefatur, *Audiant Episcopi qui habent constituendi per urbes singulas Presbyteros potestatem, sub quali lege Ecclesiasticae constitutionis ordo teneatur; nec putent Apostoli verba esse sed Christi, qui ad discipulos ait, Qui vos spernit, me spernit, Qui autem me spernit, spernit eum qui me misit, Sic & qui vos audit me audit, & qui me audit, audit eum qui me misit; Ex quo manifestum est, eos, qui Apostoli lege contemptâ, Ecclesiasticum gradum non merito voluerint alicui deferre, sed gratiâ, contra Christum facere; qui qualis in Ecclesiâ Presbyter constituendus sit, per Apostolum suum in sequentibus executus est.*

§.3. Mox *secundò* addit, *Diligenter Apostoli verba attendamus, dicentis, Ut constituas per civitates Presbyteros, sicut ego tibi disposui, Qui qualis Presbyter debeat ordinari in consequentibus disserens, hoc ait, Siquis est sine crimine, unius uxoris vir &c. postea intulit, Oportet enim Episcopum sine crimine esse, tanquam Dei dispensatorem; Idem est ergo Presbyter, qui & Episcopus; & antequam Diaboli instinctu, studia in religione fierent, & diceretur in populis, Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephae, communi presbyterorum consilio Ecclesiae gubernabantur. Postquam verò unusquisque eos quos baptizaverat, suos putavit esse, non Christi, in toto orbe decretum est, ut unus de Presbyteris electus superponeretur caeteris, ad quem omnis Ecclesiae cura pertineret, & schismatum semina tollerentur. Putet aliquis non scripturarum, sed nostram esse sententiam, Episcopum & Presbyterum unum esse, et aliud aetatis, aliud esse nomen officii, relegat Apostoli ad Philippenses verba, dicentis, Paulus et Timotheus servi Jesu Christi, omnibus sanctis in Christo Jesu,*

qui sunt Philippis cum Episcopis et Diaconis, gratia vobis et pax, et reliqua. Philippi una est urbs Macedoniæ, et certè in unâ civitate plures (ut nuncupantur) Episcopi esse non poterant; Sed quia eosdem Episcopos illo tempore, quos et Presbyteros appellarent, propterea indifferenter de Episcopis quasi de Presbyteris est locutus. Adhuc hoc alicui videtur ambiguum, nisi altero testimonio comprobetur. In Actibus Apostolorum scriptum est, quod cum venisset Apostolus Miletum, miserit Ephesum, & vocaverit presbyteros Ecclesiæ ejusdem, quibus postea inter cætera sit locutus, Attendite vobis & omni gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, pascere Ecclesiam Domini, quam acquisivit per sanguinem suum. Et hoc diligentiùs observate, quomodo unius civitatis Ephesi presbyteros vocans, postea eosdem Episcopos dixerit. Si quis vult recipere eam Epistolam, quæ sub nomine Pauli ad Hebræos scripta est, & ibi inter plures æqualiter Ecclesiæ cura dividitur, siquidem ad plebem scribit, Parete principibus vestris & subjecti estote; ipsi enim sunt qui vigilant pro animabus vestris, quasi rationem reddentes, ne suspirantes hoc faciant, siquidem hoc inutile vobis est. Et Petrus, qui ex fidei firmitate nomen accepit, in Epistolâ suâ loquitur dicens, Presbyteros ergo in vobis obsecro, compresbyter & testis Christi passionum, qui & ejus gloriæ, quæ in futuro revelanda est, socius sum: pascite eum qui in vobis est, gregem Domini, non quasi cum necessitate, sed voluntariè. Hæc propterea, ut ostenderemus, apud veteres eosdem fuisse Presbyteros, quos & Episcopos, paulatim verò (ut dissensionum plantaria evellerentur) ad unum omnem sollicitudinem esse delatam. Sicut ergo Presbyteri sciunt se ex Ecclesiæ consuetudine, ei qui sibi præpositus fuerit, esse subjectos, ita Episcopi noverint se magis consuetudine, quàm Dispositionis Dominicæ veritate Presbyteris esse majores, & in commune debere Ecclesiam regere, imitantes Moysen, qui cum haberet solus præesse populo Israël, septuaginta elegit, cum quibus populum judicaret. Videamus igitur qualis Presbyter sive Episcopus Ordinandus sit.

§.4. *Tertiò.* In *Epistolâ* ad *Oceanum Presbyterum. In utraque Epistolâ* [I.*Tim.*III. & *Tit.* I.] *sive Episcopi, sive Presbyteri (quanquam apud veteres iidem Episcopi atque Presbyteri fuerint) quia illud nomen dignitatis est, hoc ætatis, jubentur Monogami in Clerum eligi.*

§.5. *Quartò.* In *Epistolâ* ad *Evagrium* sic dicit, *Legimus in*

Isaiâ

Isaiâ Fatuus fatua loquetur. Audio quendam in tantam erupisse vecordiam, ut Diaconos Presbyteris, i.e. *Episcopis anteferret. Nam cum Apostolus perspicuè doceat, eosdem esse Presbyteros quos & Episcopos, quis patiatur Mensarum & viduarum minister ut supra eos se tumidus efferret, ad quorum preces Christi corpus sanguisque conficitur? Quæris authoritatem? audi testimonium, Paulus & Timotheus servi Christi Jesu omnibus sanctis in Christo Jesu, qui sunt Philippis, cum Episcopis & Diaconis. Vis & aliud exemplum? In Actibus Apostolorum, ad unius Ecclesiæ sacerdotes ita Paulus loquitur, Attendite vobis, & cuncto gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, ut regeretis Ecclesiam Domini, quam acquisivit sanguine suo. Ac ne quis contentiosè in unâ Ecclesiâ plures Episcopos fuisse contendat, audi & aliud testimonium, in quo manifestissimè comprobatur eundum esse Episcopum atque Presbyterum, Propter hoc reliqui te Cretæ, ut ea quæ deerant corrigeres, & constitueres Presbyteros per Civitates, sicut & ego tibi mandavi. Siquis est sine crimine, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ, aut non subditos, Oportet enim Episcopum sine crimine esse, quasi Dei Dispensatorem. Et ad Timotheum, Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ tibi data est, prophetiæ, per impositionem manuum Presbyterii. Sed & Petrus in Prima Epist: Presbyteros,* inquit, *in vobis precor compresbyter, & testis passionum Christi, & futuræ gloriæ, quæ revelanda est, particeps, regere gregem Christi, & inspicere, non ex necessitate, sed voluntariè juxta Deum; quod quidem græcè significantiùs dicitur,* ἐπισκοποῦντες, i.e. *Superintendentes, unde & nomen Episcopi tractum est. Parva tibi videntur tantorum virorum testimonia? Clangat tuba Evangelica, filius tonitrui, quem Jesus amavit plurimùm, qui de pectore Salvatoris doctrinarum fluenta potavit. Presbyter, Electæ Dominæ & filiis ejus, quos ego diligo in veritate; & in aliâ Epistolâ, Presbyter Gaio charissimo, quem ego diligo in veritate. Quod autem postea unus electus est, qui cæteris præponeretur, in schismatis remedium factum est, ne unusquisque ad se trahens Christi Ecclesiam rumperet, Nam & Alexandriæ à Marco Evangelistâ usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, Presbyteri semper unum ex se electum, in excelsiori gradu collocatum, Episcopum nominabant; quomodo si exercitus imperatorem faciat, aut Diaconi eligant de se quem industrium noverint, & Archidiaconum vocent. Quid enim facit exceptâ or-*

dinatione Episcopus, quod Presbyter non facit? Nec altera Romanæ urbis Ecclesia, altera totius orbis æstimanda est. Et Gallia, & Britannia, & Africa, & Persis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ nationes unum Christum adorant, unam observant regulam veritatis. Si auctoritas quæratur, Orbis major est urbe, ubicunque fuerit Episcopus, sive Romæ, sive Eugubii, sive Constantinopoli, sive Rhegii, sive Alexandriæ, sive Tanis, ejusdem meriti, ejusdem & Sacerdotii, potentia divitiarum, & paupertatis humilitas, vel sublimiorem, vel inferiorem Episcopum non facit, cæterum omnes Apostolorum successores sunt, &c.

§ 6. *Quintò*, Ibidem post lineas quatuordecem. *Presbyter & Episcopus aliud ætatis, aliud dignitatis est nomen; unde & ad Titum & ad Timotheum de ordinatione Episcopi & Diaconi dicitur, de Presbyteris omnino reticetur; quia in Episcopo & Presbyter continetur. Qui provehitur, à minori ad majus provehitur. Aut igitur ex Presbytero ordinetur Diaconus, ut Presbyter minor Diacono comprobetur, in quem crescat ex parvo; aut si ex Diacono ordinatur Presbyter, noverit se lucris minorem, Sacerdotio esse majorem. Et ut sciamus traditiones Apostolicas sumptas de veteri Testamento, Quod Aaron & filii ejus atque Levitæ in templo fuerunt, hoc sibi Episcopi & Presbyteri atque Diaconi vendicent in Ecclesiâ.*

§.7. Ista igitur ex utrâque parte sic proposita suffragia aut testimonia, reliquum est, ut ad æquos nunc arbitros & censores deducantur, & ex iis comparatione rectè institutâ, controversia omnis definiatur.

§.8. Et inprimis, si istis suppetiis opus sit, ipsa testium (satis quidem dissitorum) quibus vixere, *sæcula* (quæ certè cordato cuivis in ferendis de *Apostolicâ* aut *primitivâ* praxi testimoniis, utramque paginam implere digna censebuntur) conferri possunt. Et sic *Ignatius*, licet affirmante ✣ *Chrysostomo*, *Christum* post resurrectionem non viderit, ab * *Hieronymo* tamen (qui [αὐτὸν οἶδα] in *Epistolâ* ad *Smyrnenses* non ita rectè reddidit, *Illum vidi*) *vidisse* affirmatur; & sine dubio eo sæculo vixit, quo *Christus* cum *Apostolis* terras visebat, & sub *Trajano Martyrio* defunctus, *Joannis Apostoli*, eodem etiam imperante, denati, coætaneus, aut σύγχρονος dicendus erit: Cum *Sanctus Hieronymus* post tres aut quatuor *Centurias*, non ante *Annum Christi* 342. natus, ante annum 420. fatente *D. Blondello*, denatus, longè subsidat, nec ex isto ævorum interstitio aut distantiâ (quibuscunque cum perspicillis

✣ οὐδὲ ἑωρακότα αὐτὸν, οὐδὲ ἀπολελαυκότα αὐτοῦ τῆς συνουσίας. T. 1. p. 503.
* *Catal: Script:*

cillis usum putabimus) clariorem rerum gestarum repræsentationem, aut, quæ αὐτοψίαν superaret, cognitionem obtinuisse putandus sit.

Cap. XXVIII.

Ex Hieronymi testimoniis superioritas Episcoporum satis comprobata. Inter traditiones Apostolicas ab eo numerata. Quid in hac re Blondellus, Salmasius, Capellus.

§.1. Secundò, de his ipsis *Hieronymi* testimoniis sic inter se collatis, ut omnis in iis (quam sedulò caveri voluit *D. Blondellus*) ἀσυςασία, vel ἐναντιοφάνεια evitetur, Illud necessariò affirmandum erit, *Superioritatem Episcoporum* super *Presbyteros* inter *Apostolicas traditiones* ab *Hieronymo* numerari. Verba clarissima sunt in quinto vel ultimo testimonio ex *Epistolâ* ad *Evagrium* producto, [*Ut sciamus traditiones Apostolicas sumptas de veteri Testamento, Quod Aaron & filii ejus atque Levitæ in Templo fuerunt, hoc sibi Episcopi, Presbyteri, & Diaconi vendicent in Ecclesiâ*] Scimus omnes *Aaronem* singularem & summum *Pontificem* fuisse, filiis ejus non *summum*, sed inferioris gradus *Sacerdotium* competiisse, idemque, *Hieronymo* judice, inter *Episcopum* & *Presbyteros* in *Ecclesiâ Christianâ*, quod sub *veteri Testamento* inter *Aaronem* & *filios*, *discrimen* positum esse, ídque sic ipsis *Apostolis tradentibus*. Nihil manifestius dici potuit. Ideóque, si ἀσύςατα *Hieronymi* testimonia censenda non sunt, pro certo statuendum est, nihil ad asserendam sub *Apostolorum ævo*, aut ex *Apostolorum* instituto, *Episcopi* & *Presbyterorum* ἰσοτιμίαν ab *Hieronymo* in aliis testimoniis dictum esse.

§.2. Quid ad hoc responderi possit, aut quo σοφȣ̃ φαρμάκȣ artificio deliniri aut deludi tam diserta affirmatio, fateor ego me divinando assequi non posse, sed è contra ex iis, quæ *D. Blondellus*, quæ *Walo*, quæ *Ludovicus Capellus* hâc in re præstiterunt, mihi persuasissimum esse, Nihil uspiam contra tam apertam lucem obtendi posse.

§.3. *D. Blondellum* satis novimus, *Hieronymi* verba & sententiam, suis, quatenus fieri potuit, observationibus elucidanda, & ad *Presbyteranorum* causam stabiliendam accommodanda diligenter curasse: Quid verò ille, cum ad hanc extremam *Epistolæ Hieronymianæ* partem devenerit? Consulantur ipsius verba in fine primæ *sectionis*: *Extremam*, inquit, *Hieronymianæ Epi-* *Apol:* p.8.

stolæ partem, in quâ de minoris ad majus provectione, Apostolicis traditionibus, Aaronis, filiorum, & Levitarum disparitate agitur, suo, Deo dante, loco elucidabimus. Ego, nequid dissimulem, qui *D. Blondellum Apologiam* pro *Divo Hieronymo* scripsisse meminerim, & *ne quid* in testimoniis ejus ἀσύςατον *imprudentibus videretur*, sibi prospiciendum suscepisse, simúlque mecum statuerim, hoc de *Apostolicis traditionibus*, *& Aaronis*, *& filiorum* (& Exinde *Episcopi* & *Presbyterorum*) *disparitate* testimonium, cum reliquorum *Hieronymi* locorum interpretatione *Blondelliana* componi aut conciliari ægrè potuisse, non alium opportuniorem, magísve proprium, aut *suum* hanc periodum elucidandi *locum* existimavi, quàm hunc ipsum, quo se nihil hâc de re dicturum profitetur. At quis demum erit iste *suus locus*, quo oculos & expectationem nostros satiandos pollicere mur? In margine illud nos latere noluit, *Infrà*, inquit, *Sect. 6.* At, ne lectorem diutius moremur, Integra *Apologia* (volumen certè non exiguum) *tribus Sectionibus* absolvitur, nec (in quantum aut ex propositâ methodo, aut ipsius libri conclusione ariolari possumus) ulla jam nobis spes superest, ad quartam, multominus ad *sextam sectionem* concinnandam *D. Blondello* animum subesse.

p. 1.

§. 4. Quid verò ante eum *Walo*, cùm in hunc *Hieronymi* locum & ille impingeret? *De his*, inquit, *plura & meliora expectamus à Salmasio, ut ea explicasse dicitur in suo de Ecclesiastico ordine tractatu.* Expectamus etiam & nos novennio jam integro, nec adhuc nobis certò constat, ad quas demum, si non ad *Græcas Calendas*, ea nobis explicanda sunt.

§. 5. Prudentiùs itaque & consultiùs tandem *Lud: Capellus*, qui cùm sententiam ex *Blondello* & *Salmasio Hieronymianam* describeret, ipsiúsque *Hieronymi* verba apponeret, hanc tamen unicam periodum omittendam putavit.

Cap. XXIX.

Cap. XXIX.

Quindecem alia Hieronymi pro superioritate Episcoporum temporibus Apostolorum Testimonia. Salmasii ipsius confessio. Commoda Hieronymi interpretatio. Ecclesiæ constitutio. Dominica dispositio. I.Cor.II. 12. Pauli γνώμη. Apostolorum primus regendæ Ecclesiæ modus. Cõmune Presbyterorum concilium. Salmasii ἀβλεψία. Identitas tantùm nominalis ab Hieronymo adserta. S.Marci ævo Episcopi nomine & re ab Hieronymo agniti. Summa comparationis inter Ignatium & Hieronymum.

§.1. Tertiò igitur (ut nos (licet *Apologiam* pro *Hieronymo* novam non instituimus, tamen) ad eum cum seipso aliisq; post *Ignatium* nostrum *Patribus* conciliandum, quàm commitendum paratiores nos præbeamus, nec tanti *Patris* inconstantiam vellicare, sed sententiam vindicare & defendere aggrediamur) Alia etiam apud *Divum Hieronymum* non pauca notanda erunt, quæ cum hoc ejus testimonio composita pulcherrimè consentiant, & ad sententiam ejus genuinam investigandam, & enodandam conducere inprimis putanda sunt.

§.2. *Ad Nepotianum Ep.* 2. sic ait. *Esto subjectus Pontifici tuo, & quasi animæ parentem suscipe, Quod Aaron & filios ejus, hoc Episcopum & Presbyteros esse noverimus.*

§.3. *Secundò*. In *Ep.* 54. hoc inter *Catholicos* & *Montanistas* discrimen ponit; *Apud nos, Apostolorũ locũ Episcopi tenent* (*Episcopi* sine dubio Quales ipsius ævo in *Ecclesiâ* ubiq; fuerunt, quorum & *Presbyterorũ* nulla tunc fuit (vel *Cl: Salmasio*, & *D. Blondello* fatentibus) aut ταυτότης, aut ἰσοτιμία.) *apud eos Episcopus tertius est.*

§.4. *Tertiò. De Script: Eccl: Jacobus ab Apostolis Hierosolymorum Episcopus ordinatus, suscepit Ecclesiam Hierosolymæ.* (Quid verò est *suscipere Ecclesiam?* Idem planè quod *regere*, ut apud * *Psalmistam, suscipere congregationem*, Et id ab *Hieronymo* de *Jacobo* singulariter dictum) *Timotheus à Paulo Ephesiorum Episcopus ordinatus, Titus Cretæ, Polycarpus à Joanne Smyrnæ Episcopus ordinatus.* (A singulari *Apostolo* singularis ubique *Episcopus* ordinatus.) * *Ps.* LXXV.

§.5. *Quartò*. In *Tit.* I. *Apostolus*, inquit, *Ecclesiæ Principem formans* (*Episcopus* iterum singularis, *Ecclesiæ Princeps*) & sic iterum in *Psal.* XLV.

§ 6. *Quintò*, ad *Gal.* II. *Jacobus primus ei Ecclesiæ præfuit, quæ prima in Christum credens ex Judæis fuerat congregata,— Episcopus Hierosolymorum primus fuit.*

§.7. *Sextò*. In *Psal.* XLV. *Nunc quia Apostoli à mundo recesserunt,*

serunt, habes pro his Episcopos filios--sunt & hi patres tui, quia ab ipsis regeris. Ubi ævi *Hieronymiani Episcopi* (i.e. singulares) *Apostolorum filii & successores* statuuntur, & id à tempore *recedentium à mundo Apostolorum.*)

§.8. *Septimò.* In eodem loco. *Constituit Christus* — *in omnibus finibus mundi Principes Ecclesiæ*, scil: *Episcopos* (Quod ipsissimum est quod modò ex *Ignatio* ad *Ephesios* laudavimus, Ἐπίσκοποι οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὁρισθέντες Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ εἰσίν.)

§.9. *Octavò.* In *Dial:* adversus *Lucifer: Ecclesiæ salus in summi sacerdotis dignitate pendet, cui si non exors quædam & ab omnibus eminens detur potestas, tot in Ecclesiis efficientur schismata, quot Sacerdotes* Et in eodem *Dialogo, Si quæris, quare in Ecclesiâ baptizatus nisi per manus Episcopi non accipiat Spiritum sanctum* — *disce hanc observationem ex eâ authoritate descendere, quòd Spiritus Sanctus ad Apostolos descendit.*

§.10. Huc & illud pertinet, quod & *nono* loco apponendum est, ex istis quæ à *Blondello* recitantur in *Comm:* ad *Titum: In toto orbe decretum est, ut unus de Presbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret, ut schismatum semina tollerentur.* (Quomodo enim fieri potuit, ut *toto hoc orbe decerneretur*, nullo jam *Concilio œcumenico* ad illud decernendum congregato, si non ab *Apostolis* ipsis, fidem *toto orbe* promulgantibus, & cum fide hanc regendi *Ecclesias* formam constituentibus, factum sit?) ut & postea cum addiderit, *Paulatim* (ut *dissensionum semina evellerentur*) *ad unum omnem solicitudinem delatam.* (Certè si hoc posterioribus sæculis ab *Ecclesiâ* decretum fuerit, sequitur ex vi *Octavi Testimonii*, Aut non *vidisse Apostolos*, quâ in re *Ecclesiæ salus penderet*, aut cum satis viderint, saluti tamen *Ecclesiæ*, etiam cùm apud *Corinthios schismata* exorirentur, non consuluisse. Quorum neutrum aut *Apostolis* ab *Hieronymo*, aut *Hieronymo* à nobis affigi potest.)

§.11. *Decimò. Adversus Jovin:* l.1. *Episcopus & Presbyter & Diaconus, non sunt meritorum nomina sed officiorum, Nec dicitur, Siquis Episcopatum desiderat* (unde eum de *Apostolorum*, non suo ævo locutum fuisse apparet) *bonum desiderat gradum, sed, bonum opus desiderat, quod in majori ordine constitui possit, si velit occasionem exercendarum habere virtutum — Non percussorem, Neque enim pugilem describit Apostolicus sermo, sed Pontificem instituit*, &c.

§.12. *Undecimum testimonium* ex *Ep.* 13. ad *Paulinum* peti

potest,

potest, *Episcopi & Presbyteri habeant in exemplum Apostolos & Apostolicos viros, quorum honorem possidentes, habere nitantur & meritum.*

§.13. *Duodecimum* ex *Ep:* 1. ad *Heliodorum, De Episcopatu non suscipiendo. Non est facile stare loco Pauli, tenere gradum Petri.*

§.14. *Decimum tertium* ex *Comm:* in *Is:* l.V. c.17. Ubi *Jacobum, fratrem Domini,* vocat *decimum tertium Apostolum.* Cùm enim ille *Jacobum* istum *Hierosolymæ Episcopum* ex *Hegesippi* verbis, licet non ita probè redditis ([διαδέχεται ἐκκλησίαν μετὰ τῶν Ἀποστόλων] non [*cum*] ut reddi debet, sed *post Apostolos suscepit Ecclesiam*) rectè ab *Apostolo Jacobo* disterminasset, & simul eum *Apostolum decimum tertium* vocasset, exinde sententia *Hieronymi* satis manifestè colligi potest, *Apostolum* dici debuisse, qui *Episcopus* fuit.

§.15. *Decimum quartum* ex *Ep:* ad *Evagrium* p.85. *Alexandriæ à Marco Evangelistâ usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, Presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori super Presbyteros gradu collocatum, Episcopum nominabant, quomodo si exercitus imperatorem faciat.* Hoc certè nobis largietur, *Episcopos* ex sententiâ *Hieronymi* in *excelsiori super Presbyteros gradu collocatos esse,* eodem modo, quo *super exercitum imperator,* idque ab ipsius *Marci Evangelistæ tempore* in *Ecclesiâ Alexandrinâ* factum esse, ut & in aliis omnibus *mundi finibus* testimonio *septimo* dicebatur.

§.16. Nec certè incommodum est, quod hîc addatur, ipsius *Walonis testimonium,* qui ut contra *Petavium* probaret, postquam *Ordinum inductum est discrimen, nominum* quoque *distinctionem invectam esse,* hæc ipsa ex *Hieronymo* verba producit, & *Alexandriæ peculiarem morem* fuisse ait, *à Marco usque ad Heraclam, ut electum semper unum ex suo grege, qui sibi præesset, in excelsiori gradu locarent Presbyteri, & Episcopum nominarent. Hieronymo* igitur tam varia, & inter se diversa hâc de re locuto, quam, quæso, *Hieronymo* sententiam imputabimus, pro quo *Apologiam* adeò gnaviter moliri bonos viros decebit?

§.17. *Quartò* itaque his positis, progrediendum est, nec, me quidem arbitro, adeò atrociter, & sine omni temperamento, aut ἐπιεικείᾳ de *Hieronymo* statuendum, ut qui conceptis verbis *superioritatem Episcoporum* ex *Apostolorum traditione* toties asseruerit, ex nimiâ animi inconstantiâ, id ipsum alibi pernegasse existimandus

mandus sit; Quod si fecerit, indignissimus eo ipso censebitur, qui in re tantâ testimonium, multo minus judicium ferat.

§.18. Consultius certè, &, si mihi mens tota non caligat, æquius putabitur, quod ad *Evagrium* de hâc *Episcoporum* super *Presbyteros majoritate* dicitur [*noscendum esse, eam magis consuetudine Ecclesiæ quàm dispositionis dominicæ veritate consistere.*] illud sic ex aliis istius *Patris* dictis interpretandum esse, ut *consuetudo Ecclesiæ* non ad sequioris ævi, ab *Apostolico* deflectentis, morem, sed ad ipsam *Apostolorum praxin*, & *traditionem*, ad *Ecclesiæ* verè *Apostolicæ* universalis, plantatæ & rigatæ ab *Apostolis*, institutionem, & *consuetudinem* extendatur. Eam verò *Dominicæ dispositioni*, i.e. *institutioni* per ipsum *Christum* personaliter factæ (cujus itidem abjudicatio ferenda non est, si *ordinem* respexerit, sed tantùm si *jurisdictionem*) ita ab *Hieronymo* opponi, ut quædam à *Paulo* dicebantur, quæ, ipso teste I.*Cor.*VII.12. à *Domino dicta non fuerant*, Ea nempe quæ *Apostolus* ex suâ, non ex peculiari *Christi revelatione* protulisse se asserit, quæ tamen (ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι), *ipse in Ecclesiis omnibus ordinat*, v.17.

§.19. Sic & eundem *Apostolum* γνώμην sententiam suam dedisse scimus, v.25. cùm ἐπιταγὴν Κυρίου *dispositionem*, aut *ordinationem*, ut *Hieronymus* ait, non haberet. Et id forsan de hâc inæqualitate *Episcopi*, & *Presbyterorum*, *Hieronymo* visum fuit, eam non diserto cuivis ipsius *Christi præcepto*, sed, post eum cœlo redditum, *Apostolorum Christi* (qui sine dubio, ut de se *Paulus*, eam à *Christo* misericordiam acceperant, ut πιστοὶ *fideles* in universâ *œconomiâ* fierent) *institutioni* imputandam esse; Ad quam sententiam illud etiam in *Comm:* in *Tit:* commodissimè pertinere, quod de *occasione* istius in *toto orbe* facti *decreti*, ab *Hieronymo* dictum est, non abs re erit si fusiùs monstremus.

§.20. *Apostolos*, ex *instituto Christi*, *pari omnes potentiâ & authoritate ad Ecclesiam* fundandam & moderandam præditos fuisse, *D. Blondellus*, sat scio, nobiscum confitebitur, nec *Hieronymum* hâc in re nobis dissentire suspicabitur. Horum singuli, aut *Apostoli* ipsorum, ad id emissi, cùm in regione quâvis *Evangelium* prædicarent, populum ad fidem converterent, *Ecclesiámque* demum plantarent, ejus dein moderandæ habenas penes se plerunque per aliquod spatium manere voluerunt, sic tamen, ut cùm ipsi abessent, fidelium præcipui & *seniores*, ab *Apostolis* ad id munus *constituti*, vel *ordinati*, reliquis invigilarent, adeóque communi *presbyterorum* consilio gubernatæ *Ecclesiæ* istæ ab *Hieronymo* credi possent.

§.21.

§.21. Postquam verò sub hâc in quibusdam *Ecclesiis* (à quibus *Apostoli* earum fundatores diutius abessent) *seniorum* paritate, *schismata* nascebantur, postquam, ut ait *Hieronymus, unusquisque eos, quos baptizaverat, suos putabat esse, non Christi,* (quibus verbis eum ad I.*Cor*.I. 14. respexisse palam est, ubi *baptizandi* mentio est) vel (quod v.12. dicebatur) *postquam in populis dicebatur, Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ*, postquam, inquam, *Evangelio Corinthi* per *Paulum* plantato, *rigato* dein per *Apollo*, ut & aliquibus per *Cepham* conversis, imò ad aliquem fortassis in *Ecclesiâ* gradum provectis, *partium studia in Ecclesiâ* pullularent (quod, *Apostolo* liquidò affirmante, ante primam ad *Corinthios* exaratam *Epistolam*, i.e. Anno Christi LV. *Corinthi*, (quidni & alibi?) factum est) Tunc certè, i.e. ipsis *Apostolis* viventibus, & videntibus (longo LXXXV. plus minus annorum spatio ante æram *Blondellianam*, Anno Christi CXL.) *toto orbe decretum est, ut unus de Presbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem* (ut singularem planè *Episcopum*) *omnis Ecclesiæ cura pertineret, ut schismatum semina tollerentur.*

§.22. Hic certè *D. Blondelli* fidem appello, an meritò *veri studiosus lector meminisse* * jubeatur [*Hieronymum nequaquam scripsisse, Simulac Corinthi dictum fuit, Ego sum Pauli &c. Sed, postquam id dictum in populis*, i.e. *postquam alii passim Corinthiorum more in partes discerpti sunt, quod ante annum* 140. *evenisse, idoneè vix quisquam probaverit.*] Primò enim, Ecquis *veri studioso Lectori* tantum inter [*Simulac*] & [*Postquam*] hoc in loco discrimen esse persuaserit, imò inter ea quæ I.*Cor* I.v.12.& quæ v.14. scripta sunt, ut LXXXV. annorum intervallo (tantum enim inter *Epistolæ* scriptionem *An:* LV. & *Blondellianam* æram *An:* 140. interjacet,) ea differminanda censeantur?

* *Apol:* p.3.

§.23. Secundò, Ecquis *Hieronymi* jam verba à *D. Blondello* ad commodum suum clam mutata non advertit? *Non*, inquit, *scripsit Hieronymus, simulac Corinthi dictum fuit, Ego sum Pauli, sed postquam id dictum in populis*, i.e. *postquam alii passim &c.* quasi id multo jam seriùs factum esset. At consulantur iterum *Hieronymi verba* ab ipso *D.Blondello* laudata, si *Lectori veritas* cura sit. *Antequam*, inquit *Hieronymus, studia in religione fierent, & diceretur in populis, Ego sum Pauli* &c. *Communi Presbyterorum consensu Ecclesiæ gubernabantur, Postquam verò unusquisque eos quos baptizaverat suos putabat esse, non Christi* (Quorsum, quæso, hoc mutatum in [*postquam id* p.2.

 dictum

dictum in populis,] nisi ut quæ nunquam *Hieronymo* in mentem venerunt, nectèrentur moræ?) *in toto orbe decretum est, ut unus de Presbyteris electus superponeretur cæteris.* Res clarior est, quàm ut artificiosa istâ caligine velari possit, eandem hanc æram *Hieronymo* censeri, eundem *Christiani* sæculi articulum, quo *in populis dicebatur, Ego sum Pauli*, &c. & quo *unusquisq; eos quos baptizaverat suos putabat esse, non Christi*, utrumq; sine dubio à *Paulo* indigitatum I.*Cor*.I. 12.14. ideóq; ante scriptam istam *Epistolam* in *Ecclesia Corinthiacâ* notatum. Nec certè *Episcopali* ὑπεροχῇ *Antiquitas*, aut *institutio Apostolica* deerit, nec nobis *Blondellianæ* ἀνισορροπίας argumentum, si *Hieronymus* verum scripserit.

§.24. Et adhuc quidem omnia, quamvis accuratiùs & ad rei veritatem accommodatiùs describi potuissent, non tamen adeò improsperè succedunt, nec gravis aliqua nobis incumbit necessitas, ut *Hieronymus* cum *Hieronymo* committatur, aut qui *excelsiorem* super *presbyteros Episcopi* gradum ab *Apostolorum traditionibus* acceptum toties agnoverat, sententiæ suæ statim oblitus, aut ignarus, contra seipsum pugnas cievisse credatur.

§.25. Illud verò unum hic mirari subit, quid *Waloni* in mentem venerit, ut de *D. Petavio* eadem planè cum *Hieronymo* proferente, [*Cùm charitas*, inquit, *& humilitatis amor*, &c. *refrixit, tum ad tollendas simultates, & in schismatis remedium, unum aliquem è turbâ Presbyterorum eligi placuisse, qui præesset reliquis*] tam prolixè & effusè triumphandum putarit, ut de eo qui hac unicâ periodo ad pessundandam *Episcopalis ordinis majestatem plus fecisset, quàm integro ad id instituto volumine Walo*; Ex eo nempe, quòd eam ab *ambitione, honorum cupiditate, cæterisque malis artibus originem* traxisse dixerit.

Wal: Mess: p.165.

§.26. At advertisse debuit vir doctissimus, ex *aliorum ambitione* & *contentione*, non ex *Episcoporum* illud contigisse (ut *Hieronymo*, sic &) *Petavio* videri, adeóque ut *malis moribus* accommodatas *bonas leges*, sic ad remedium *schismatum* institutos *singulares Episcopos*, non inter *morbos* ponendos esse, sed *medicinas*, quas qui à *morbis* originem suam traxisse dixerit, illud in *laudem* dixisse, non ad *contumeliam* effutiisse putandus est; sed illud ex abundanti.

§.27. *Quintò* autem quod ulteriùs ab *Hieronymo* affirmatur, *eundem esse Presbyterum qui & Episcopus* (*Sancto Paulo* insuper, *Act*.XIX. *Phil*.I. *Tit*.I. I.*Tim*.IV. ut & *Sancto Petro* I.*Pet*.V. & *Johanne* II. *Jo*.1. & III. *Jo*.1. ad suas partes vocatis)

illud

illud ipse de vocabulorum seu appellationum *identitate*, in eâdem personâ dixisse intelligendus est, quibus promiscuè aliquandiu *S. Scripturas* usas esse sibi persuaserat; Sic verò ut ipsius *Marci* ævo (qui *Neronis* octavo mortuus, sine dubio *Epistolarum Sancti Pauli scriptionem* præcessit) *Presbyterorum aliquis in excelsiori gradu collocatus*, ipso fatente, *Episcopus* nominaretur.

§.28. Sic certè ad *Diaconorum* se *Presbyteris* æquantium fastum retundendum, non incommodè ab illo argui potuit, *Presbyteros* scilicet, quamvis in secundo *Ordine* locatos, non ita procul tamen ab *Episcopis* abesse, quibuscum & idem nomen sortiebantur, & *excepta ordinatione*, omnia, quæ *Episcopi*, faciebant, cum *Diaconi* interim tam longè, vel ipsorum etiam confessione, infra *Episcopos* subsiderent, ut non alii quàm διάκονοι i.e. ὑπηρέται *Episcoporum* censendi sint.

§.29. Plura dici possent ad conciliandum sibi *Hieronymum*, nisi illud opportunè hîc notandum esset, non ad me, qui aliis columnis utor, sed ad *D. Blondellum*, qui testimoniis *Hieronymianis* totam ædificii sui compagem superinniti voluit, operam istam pertinere.

§.30. Nobis certè, qui inter *Ignatium*, *Apostolorum* σύγχρονον, & recentiorem tot sæculis *Hieronymum*, qui inter *Episcopum* ἱερομάρτυρα de ævo suo testantem, & *Presbyterum Diaconorum* fastum calcantem, & contra eos, quod ad manum fuerat, jaculantem, comparationem instituimus, abundè erit, si *Ignatius* ubique sibi constans, causæ ubique nostræ (ἀκαίρως, εὐκαίρως, adversariis ipsis fatentibus) suffragatus sit, *Hieronymus* autem, si pugnet nobiscum quandoque, quandoque etiam suffragetur, nec uspiam à nostris partibus desciviсse putandus sit, quin pariter & à seipso abiisse concludatur, adeóque vel integrum nobis testimonium perhibuisse, vel inconstantiâ (quod nolim) suâ, quicquid contra nos dixerit, irritum fecisse.

§.31. Et de *Ignatio* & *Hieronymo* hæc quidem hactenus; Tempus est ut ad alia, ex instituti nostri ratione, tandem progrediamur.

DISSERTATIO TERTIA,

De omnibus Evangeliorum periochis, quæ ad Regiminis Ecclesiæ formam pertinent.

CAP. I.

Regimen Ecclesiæ in personâ Christi fundatum. Is. IX.6. *&* LXI.1. *Unctio Spiritus. Unctio quæ.* רבא I. *Jo.* II.27. *Missio à Patre, Jo.* XX.21. *Potestas in terris. Christus,* διδάσκαλος, Κύριος, ἀρχιερεὺς, Ἀπόστολος, ποιμὴν, ἐπίσκοπος. *Officii ejus administratio in terris. Septuaginta discipuli. Apostoli per gradus provecti ad Ecclesiæ Regimen.* Ἀπόστολοι שלוחים *in Scripturâ nuntii ordinarii, inter Talmudicos nuntii Synagogarum,* ἱερόπομποι. Θεόδρομοι, *apud Profanos* μυνστῆρες, στρατηγοί. *Missi cum diplomate, Jo.* XX.21. *ad* ἀρχὴν. *Mat.* XIX.28. *explicatur. Apoc.* XIX.10.

§.1. **A**D illud nunc accedo, quod instituti ratio poscit, ut singulæ *Evangeliorum* periochæ, quæ ad hanc de *Regiminis Ecclesiastici formâ* quæstionem pertinent, ad examen nostrum revocentur. In quibus proponendis eum ordinem & methodum observandum curavimus, quo commodiùs ad ipsius institutionis fontem, seu originem (hoc quasi filo) perveniatur, adeóque quid *Christo*, quid *Apostolis* hâc in re imputandum sit, magis perspicuum reddatur.

§.2. Et primum quidem illud fundamenti loco jaciendum est, quod infinitis *Scripturæ* testimoniis comprobari posset, Hoc qualecunque demum sit, *Ecclesiæ Dei* in terris regimen, in *personâ Jesu Christi* fundatum esse, prædicente *Isaiâ Prophetâ, regimen super humeros ejus futurum esse, Is.* IX.6. *Dominum Deum uncturum illum esse, & ad id Spiritum suum in eum missurum, ut Evangelium prædicet, annúmq; Domini acceptabilem,* &c. *Is.* LXI.1. Quod & juxta *Prophetias* istas factum experimur (edicente ipso *Christo, Lu.* IV.18.21.) *Spiritum* quippe *Dei*, statim post ipsum à *Johanne* baptizatum, apertis cœlis, nube rutilante

indutum, vidente *Baptistâ*, super *Christum* descendisse, eúmque ad munus ipsius in *Ecclesiâ* exequendum solenniter consecrasse.

§.3. Hunc *Spiritus* descensum, illustrem certè, & magnificam ceremoniam, (at quæ super *Apostolis* à *Christo* missis pari modo adhibeatur,) *Unctionis* materialis locum supplere *Deus* voluit, *Unctionis*, inquam, ritus inter *Judæos* satis noti, cùm quispiam ad munus aut officium aliquod solenne promoveretur (unde est quod *Chaldæus Paraphrastes Unctionem* per רבא seu *exaltationem* explicandam putavit) sed qui sub *secundo Templo* exoleverat; ideóque testimonio *Dei* de *cœlo* supplendus erat: Hinc *Act*.X.38. *Unctionis Dei* per *Spiritum sanctum*, ut & simpliciter *unctionis Dei*, *Act*.IV.27. mentionem fieri videmus.

§.4. Ex quibus itidem, quid sit χείσμα seu *unctio* illa ἀπὸ τοῦ ἁγίου, I.*Joh*.II. 27. cujus ope *omnia sciebant Christiani*, *nec opus habebant*, *ut ab aliis doctoribus instruerentur*, facilè, si id hujus loci aut σκέψεως esset, explicari posset.

§.5. At (quod præsentem materiam propiùs attingit) hinc est, quòd *Christus* noster à *Patre mitti*, *Jo*. XX. 21. *potestatem peccata remittendi in Terris* habere, *Mat*.IX. 6. ἐξουσίαν *authoritatem omnem in cœlo & in terrâ* sibi traditam accepisse, *Mat*. XXVIII. 18. dicatur: Hinc quod *Ecclesiæ* ex *Discipulis* collectæ διδάσκαλος καὶ Κύριος, *Doctor* & *Dominus*, *Jo*.XIII. 1. Ἀρχιερεὺς καὶ Ἀπόστολος, *Pontifex* & *Apostolus* noster, *Heb*.III 13. Ὁ ποιμὴν τῶν προβάτων ὁ μέγας, *Heb*. XIII. 20. adeóque unicus & singularis *animarum nostrarum Pastor &* * *Episcopus* I. *Pet* II. 25. nuncupetur.

* *Propriè Episcopus Dominus Jesus est. Origen:* in *Mat*. XXIV.

§.6. Quod verò à *Patre* sibi concreditum accepit, illud ipse, quamdiu in terris ageret, in personâ suâ administravit, *Evangelium* prædicavit, ritus in *Ecclesiâ* perpetuò duraturos instituit, *Discipulos* vocavit, vocatos pro arbitrio rexit, iis mandata dedit, eorum ministerio usus est, Aliquos eorum ad certa officia ἀνέδειξεν, *designavit*, *Septuaginta* scilicet, *Lu*.X. 1. quos *ante faciem ejus*, ut feciales, & *prodromos*, *emisit*, illísque *curandi morbos* v.9. potestatem dedit, munúsque non perpetuum, at πρόσκαιρον, & quamprimùm ad ipsum *reverterentur*, v.17. sponte suâ desiturum, commisit: Alios verò cumulatiore, & *duraturâ* authoritate induendos putavit, & ad idem munus, ad quod ipse à *Patre* missus fuerat, destinatos, paulatim, & per gradus quosdam ad fastigium illud provexit. Quibus verò gradibus, & intervallis illud factum fuerit, non abs re erit, si pauculis monstremus.

§.7.

§.7. Et inprimis illud notandum est, *Missionem* illam primam *Mat.*X.5. quæ ad δώδεκα ἰδίως pertinebat (τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν Ἰησοῦς) licèt illam cum ἐξουσίαις non vulgaribus, v.1. & 7. cum prædicandi itidem authoritate conjunctam, non tamen fuisse hanc ἀποστολὴν, in quâ *Christo* magistro suo mox successuri erant.

§.8. Ἀπόστολοι vel שלוחים inter *Judæos* dicebantur *Nuntii* quilibet, Sic *Abijah* I.*Reg.* XIV.6. σκληρὸς Ἀπόστολος, i e. שלוח, pessimarum rerum *nuntius* dicitur (sic & duodecem *Exploratores Num.*XIII. à *Mose* ad terram *Canaanis* explorandam emissi, ἀποστελλέντες dicuntur. Ad quorum exemplum duodecem primò *Apostoli*, dein *Septuaginta discipuli* à *Christo* emittebantur.) Nec in veteri *Testamento* vox ea alio quovis sensu usurpatur. Inter *Talmudicos* quidem שליחין i.e. Ἀπόστολοι vocantur *Archysynagogorum nuntii* ad *pecunias* & *decimas Synagogis* debitas exigendas emissi, * *Philoni* ἱερόπομποι τῶν χρημάτων, ✝ *Augusto* ἀποδοχεῖς dicti (& eâdem ratione *Ecclesiæ nuntii* dona ad aliam *Ecclesiam* perferentes, ab *Ignatio* θεόδρομοι & θεοπρεσβύται dicuntur,) sic in *Theodosiano codice*, *tit. de Judæis*, *Apostoli* sunt, qui ad exigendum aurum, atque argentum à *Patriarchâ* certo tempore diriguntur.

* Leg: ad Cajum.

✝ In Edict: ad Asiæ Civit.

§.9. De his verò illud unicum notandum, *Apostolos* istos, ad hæc ipsa non adeò honorifica munera, & tantùm *ad tempus*, mittendos, *literis* tamen *scriptis* munitos fuisse, quarum vi, quicquid faciunt, id ut *Vicarii* aut *procuratores*, non in suâ, sed eorum qui eos constituerunt, *personâ* & nomine facturi sunt, Unde illud *Judæorum* celebre dictum, *Apostolus cujusque est ut quisque*, quò respexisse *Christus* censendus est, *Mat.*X.40. ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. Sic cùm *Saulus* à *Synedrio Hierosolymitano* ad *Damascum* mittebatur *Act.*IX. cum ἐπιστολαῖς ἀρχιερέως instructum videmus, v.2. Nihil interim in hoc προστκαίρῳ munere magnificum, aut quod *discipulis Christi* ἀρχὴν quamlibet conciliaret.

§.10. Apud *scriptores* verò τοὺς θύραθεν, *Nuptiarum* contrahendarum *intercessores*, *internuntii*, aut *sponsores*, (νυμφαγωγοί, * οἱ ἄγοντες ἑτέρῳ νυμφὴν ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς οἰκίας, *qui sponsam ex ædibus patriis ductam sponso sistunt*, μνηστῆρες, ἐγγύαι, ἁρμοσταὶ) Ἀπόστολοι *Apostoli* dicebantur. Nec adhuc quicquam *honorificum* in Ἀποστόλων titulo.

* οὐ θέμις (κατὰ δεύτερον γάμον) τὸν νύμφιον μετιέναι, ἀλλ' Ἀποστέλλεσθαι φίλους. Phavor.

§.11. Certè siqua προστασία, aut ἀξίωμα, siqua *regitiva potestas*,

ſtas, aut ὑπεροχὴ iſtâ voce apud *Authores* idoneos deſignetur, ex *Heſychii* gloſſario, quo Ἀπόστολος, στρατηγὸς κατὰ πλοῦν πεμπόμενος, *dux* cum claſſe miſſus, definitur, petenda erit. At & illud ſatis alienum eſt, nec ad *Diſcipulorum Chriſti* nomenclaturam pertinet.

§. 12. Altiùs igitur officii & tituli hujus origo deducenda eſt, quatenus (non *Mat*.X. ἀποστέλλειν ſed) *Jo*.XX πέμπειν eos *Chriſtus* dicatur. Cùm ſcilicet poſt reſurrectionem à mortuis, ad *Patrem* & *Deum* ſuum noſtrúmque feſtinans *Chriſtus*, cœleſtíque throno ſtatim reddendus, diſcipulorum ſuorum præcipuos, ſeu electos, ſolenniter dato *mandato*, & quaſi *diplomate* (quòd *Angli* **Commission** dicimus) Ἔπεμψε *miſit* v. 21. eâ nempe vocis πέμπειν acceptione, quâ *mitti* ad *Provinciam adminiſtrandam Proconſul*, ad *Iſraëlitas* ex *Ægypto* redimendos *Moſes* dicitur, [*Mitte*, inquit, *per quem miſſurus es*] quâ *Reges*, *Judices*, *Servatores mitti* ubique à *Deo* dicuntur, quotieſcunque ad ἀρχὴν, *Deo* jubente, admoventur. Iſto proculdubio ſenſu, ſe *Chriſtus* à *Patre* ἀπεσταλμένον affirmavit, in priore *Sermonis* iſtius particulâ, καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, (ut & *Mat*.X.40. XV.24. *Jo*.III.34. V.38. VI. 57. & XVII. 3. & alibi non ſemel) & quidni eodem ſenſu *Apoſtoli* à *Chriſto* πέμπεσθαι in poſteriore ſtatuendi ſint, & ut c.XVII. 18. καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς, nullo ad *Judæorum* שלוחים, ſive *Patriarcharum Apoſtolos* habito reſpectu? Sunt igitur *Apoſtoli Chriſti*, πεμπόμενοι in *regno Chriſti ſpirituali Joh:* XX. 21. pari modo quo ἡγεμόνες *Regibus* proximi, πεμπόμενοι dicuntur in *regno mundano*, I. *Pet*. II. 14. *Miſſi* priùs οἱ δώδεκα *Mat*. X. 1. (ut & *Septuaginta Lu*.X. 1.) ſed ut *diſcipuli*, *miniſtri*, *nuntii*, πρὸ προσώπου αὐτοῦ, *ante faciem ejus*, At *miſſi* jam ſoli (& ἰδίως) οἱ δώδεκα *à facie ejus*, ipſius quaſi hæredes in terris, & *ſucceſſores*; *Miſſi* antea non ſemel, at jam tandem ſolenniter, & cum *diplomate miſſi*, *ſicut eum miſerat Pater*.

§.13. Mirum eſt quàm hæc à *Chriſto* ſignanter, quàm ad omnem clariſſimæ veritatis ignorationem pertinaci ſæculo extundendam, accuratè, & ſollicitè enuntiata, quàm ferè omnibus, quæ excogitari poterant, dictionum figuris & *ſchematiſmis* variata nobis tradantur, *Pater judicium dedit Filio*, *Joh:*V. 22. *Filius judicium Apoſtolis dedit*, *Mat*.XIX. 28. *Lu*.XXII. 30. I. *Cor*. VI. 3. II. *Cor*. X. 6. *Pater Filio poteſtatem* dedit *remittendi in terris peccata*, *Mat*.X. 6. *Filius Apoſtolis* poteſtatem dedit *remittendi*

mittendi itidem *in terris peccata*, *Ioh*.XX.23. *Pater claves Filio* dedit, *Mat*.XVI.19. *Isa*.XXII.22. *Apoc*.III.7. *Filius Apostolis claves* dedit, *Mat*. XVI.19. *Pater Filio* dedit *sedere* in *throno* ejus, itidemque *Filius Apostolis* dedit *sedere* cum eo in *throno* ejus. *Mat*.XIX.28. *Lu*.XXII. 30. *Pater filium* dedit *fundamentum*, aut *lapidem Angularem Ecclesiæ*, *Mat*. XXI. 42. *Filius Apostolos* dedit *fundamenta* super *fundamento*, *Eph*.II.20. θεμέλιον Ἀποστόλων —— ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. *Pater* denique *Filium* ἀπέσταλκε, καὶ ἔπεμψε, *Ioh*.V. 24. & XVII. 18. *Filius* dein *Apostolos* ἀπέσταλκε, καὶ ἔπεμψε, *Ioh*.XX.21.

§.14. Hinc illud *Angeli* cœlitùs missi, se *Iohannis*, & fratrum ipsius, ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰησοῦ, i.e. *Apostolorum*, & *Apostolicorum* virorum *conservum* vocantis, *Apoc*.XIX. 10. cùm, ut ille affirmat, ἡ μαρτυρία Ἰησοῦ, *testificatio resurrectionis Christi*, & Fidei *Christianæ*, ad quam *Apostoli* singuli à *Christo* missi sunt, sit ipse *prophetiæ spiritus*, honoratissimum scilicet munus, ad quod quispiam mortalium à *Deo*, aut *Christo* designari potuit, huic ipsi *Angelico* nuncio, de *Imperatoribus* nomina *Christo* daturis, non immeritò comparandum.

Cap. II.

Παλιγγενεσία quid. Πατὴρ μέλλοντος αἰῶνος, Is. IX. 6. Phylarcharum dignitas, Judæ & Josephi πρεσβεῖα. Μεγιστᾶνες, Mat. XX. 21. 25. Apostoli munus ut ab Ἄρχουσι τῶν ἐθνῶν differat. Ἄρχοντες, μεγάλοι. Jus Regium, I. Sam. VIII. 11. διακονεῖσθαι, κατεξουσιάζειν. Κυριότης omnis non prohibita, Authoritas Charitativa, non despotica. Singularis cujusque Apostoli ὑπεροχὴ, Dicto Christi ambitio tantùm & fastus interdicti, non potestas aut ὑπεροχὴ in Ecclesiâ.

§.1. DE hâc igitur *Apostolorum* ad *Ecclesiæ clavum* & gubernaculum *missione*, paucula dicturi, exordiemur, ut *Presbyteranis* rem gratam faciamus, à notissimo isto *Christi* dicto, *Mat*.XX. quo κυριότητα seu saltem τοῦ κατακυριεύειν ἐξουσίαν discipulis suis interdixisse putatur.

§.2. Et ut omnia clara reddantur, sententia *Christi* altiùs repetenda est, sumpto initio à *Mat*. XIX. 28. Ubi qui omnia *Christi causâ reliquerant*, *Discipuli*, *Dominum* sciscitantur, τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; quam demum illi tanti obsequii mercedem reportaturi essent, v.27. *Respondet Christus*, ἐν παλιγγενεσίᾳ hanc illis expectandam esse. Quæ sit hæc eò loci παλιγγενεσία, satis inter viros doctos

disceptatum est. Ego quid istis *Christi* verbis accommodatissimum videatur, paucis dicturus sum.

§.3. Vox ea *novum* aut secundum *statum*, τὸ ἐκ δευτέρου γεννηθῆναι, καὶ ἀναπλασθῆναι apud *Grammaticos* propriè significat. Inter *Pythagoræos*, animæ ad γένεσιν reditum, seu μετεμψύχωσιν denotat, Inter *sacros*, *resurrectionem*, eámque aut corporis cum animâ futuram conjunctionem, aut præcursoriam animæ in hâc vitâ *renovationem* (spiritualem illum *proselytismum*, quo omnibus prioris vitæ gaudiis, & quasi cognationibus remisso nuntio, ex *Spiritu Christi regenerati* prodimus) tandémque (ut hujus tesseram, & *sacramentum*) *baptismum* significat; Et certè si cum [ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, verba ista, nullâ interpositâ διαστολῇ, conjungerentur [οἱ ἀκολουθήσαντές μοι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ] ad illum de *Discipulorum regeneratione*, & per *baptismum proselytismo*, sensum restringenda essent. Si itidem cum sequenti [καθήσεσθε] immediatè composita & connexa essent, ad novissimæ *resurrectionis*, aut vitæ cœlestis, aut judicii demum ultimi statum ea pertinere posse non diffiterer. At cum à prioribus disjuncta, cum posterioribus itidem non componantur, sed duplici commate, tanquam parenthesi inclusa, verbis istis interjacentibus, quæ ad *Christum* non ad *discipulos* pertinent, [ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ] immediatè præponantur, nulla mihi potior ... commodior istius φράσεως interpretatio occurrit, quàm ut παλιγγενεσία cum *Syro*, *novum sæculum*, tempus scilicet, aut spatium illud significet, ὅταν ὁ υἱὸς &c. quo *Christus ad dextram Patris* ascendens, *in throno gloriæ suæ consederit*, & hanc suam in terris *Ecclesiam*, his quasi *Vicariis* ejus, διοικηταῖς τοῦ μεγάλου βασιλέως, administrandam commiserit.

§.4. Hoc sensu αἰῶνα μέλλοντα ab *Interpretibus Græcis* usurpatum videmus, *Is.* IX. 6. *Christúmque* istius πατέρα appellatum, *Patrem futuri sæculi*, spiritualis scilicet hujus regni *Christi*, ab ejus resurrectione & ascensione initium sumentis, (ideóque vel à *termino* à quo, hâc *Christi* à mortuis παλιγγενεσίᾳ, vel ab *effectu*, quòd nempe omnia in *Ecclesiâ Christianâ* renovata prodeant, & quasi παλιγγεννηθέντα II. *Cor*. V. 17. (receptis in *Ecclesiam Gentilibus*, *Judaico Sacerdotio*, ritibúsque abolitis) denominationem sortiti) *Parentem*, *supremúmque* οἰκοδεσπότην.

§.5. At quid in hâc παλιγγενεσίᾳ his fidis *Christi* sectatoribus sperandum erat? Ut *sessuri sint omnes super duodecim thronis*, *judicantes duodecim tribus Israëlis*. Hâc *propheticâ* & *symbolicâ*

licâ φεἰσει ad *Philarcharum* inter *Judaeos*, i. e. *tribuum Principum* dignitatem respexisse *Christum*, non est quod dubitemus, Cùm ex hoc ipso *Christi* promisso arreptâ occasione, *Zebedai uxor* statim pro filiis suis intercesserit, ut *unus à dextrâ, alter à sinistrâ* ejus in regno sederent. Illud enim ad *Phylarchas* ἰδίως pertinere dignoscet, quisquis eos *Regi* proximos fuisse, (sic verò inter se æquales, ut interim *Judæ* & *Josepho*, i. e. duarum istarum tribuum *Principibus* πρωτεῖα obtingerent) non ignorat.

§ 6. Hæc si cum *Augustino* ad illam *Regni Christi* partem, quæ hîc in *Ecclesiâ* exercetur, accommodari fas sit, Si, ut *Marcus* c. XIII. 30. & *Lucas* XV. 30. Mercedis hujus à *Christo* promissæ partem unam ἐν καιρῷ τούτῳ *in hoc sæculo* iis solvendam affirmant, sic & præter futurum *sanctorum* judicium I. *Cor.* VI. 1. *Apostolis* etiam in terris degentibus *Cathedræ*, aut *throni* ἰδίως designati fuerint, concludi hinc pronum erit, *Dignitatem* istam, *singularem* ὑπεροχὴν fuisse, non quâ *universi* universum *Ecclesiæ* cœtum ab *universis* administrandum susciperent, sed quâ *singuli* quasi μεριδάρχαι *tribubus singulis*, i. e. *provinciis* singularibus (quas κλήρους, ἀποστολάς, ἐπισκοπὰς promiscuè dictas videmus, *Act.* I. 17. 20. 25.) præessent.

§. 7. Utcunque verò illud sit, satis ex consequentibus manifestum est, *Zebedai* uxorem, hanc *Phylarcharum* dignitatem sic ad ingenium suum accommodasse, ut aliquam in istâ futurâ *Apostolorum* æqualitate πρωτοκαθεδρείαν, aut πρωτοκλισίαν filiis suis, sic à *Christo* κεχαριτωμένοις, concedi postulaverit, c. XX. 21. Huic importunæ mulieris petitioni, post ambages aliquot respondet *Christus*, hæc omnia sic à *Patre* suo disposita esse, ut nihil filiis ejus ex speciali gratiâ, aut dilectione, supra compares, accedere posset, & sic φιλονεικίαν, aut litem istam à *Lucâ* memoratam (quisnam eorum esset μείζων) hoc *Christi* responso sedari fas erat. Verùm cum hæc *Iacobi* & *Iohannis* ambitio ad reliquorum *Discipulorum* aures perveniret, ipsi æmuli, & indignabundi, hanc fratrum φιλοπρωτείαν ferre nequibant; Nováque jam & improvisa tempestas, à *Christo* sedanda erat, cui sic illicò remedium parabatur, v. 25.

§. 8. Vocatos ad se discipulos, eos scilicet, non qui *pares* sed qui *priores* pati nequiverant, qui ambitiosam *fratrum* petitionem adeò indignè tulerant, sic demum pacandos putavit *Christus*, Scitis, inquit, quod οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν, *Non sic verò erit inter vos, sed qui voluerit inter vos magnus esse*, (ἔσω, sit, vel ut clariùs *S. Marcus*

X.43. ἔϛαι) *erit miniſter veſter*, & *qui voluerit inter vos primus eſſe, ſit*, vel, *erit ſervus veſter*; *Sicut filius hominis non venit* διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι &c. Nullam ſcilicet tantæ impatientiæ & indignationis cauſam hac in re reliquis decem ſubeſſe; Cum dignitas iſta *Apoſtolis* acceſſura, talis non ſit, qualis inter *Gentium Dominos* adeò ſpectabilis exhibetur, in *lucrum* & *ſplendorem* regentium cedens, ideóque & *avaris* & *ambitioſis* deſiderabilis, ſed quæ *officium* & *miniſterium*, onúſque ſatis moleſtum & ingratum, nemini certè invidendum, ſecum trahat.

§ 9. Hîc qui ſint inter *Gentes* ἄρχοντες & μεγάλοι, ſatis ex *Romanorum* inter *Judæos* dominatione dignoſci potuit, *Procuratoribus*, aut *Principibus provincias* ſibi concreditas adminiſtrantibus, Ipſóque ſuper illos *Imperatore* poteſtatem exercente; Quid verò ſit κατακυριεύειν, & κατεξουσιάζειν, *Iuris Regii* I.*Sam*.VIII.11. deſignatio monſtrabit. Ubi *Gentium Regibus* tributa & vectigalia (nec tantùm φόβον & τιμὴν, ſed & φόρον & τέλος, *Ro*.XIII.7.) à ſubjectis debita eſſe, & eorum operâ atque pecuniis, omnibus *Aulæ* aut *Domus* regiæ non neceſſitatibus ſolùm, ſed & *pompæ*, & περισσείᾳ, conſultum fuiſſe, liquidò affirmatur. Illud * *Xenophonti* eſt ὠφελεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, *lucra* & *emolumenta* non contemnenda à ſubditis accipere. Illud *Chriſto*, διακονεῖσθαι, omnia ad eorum uſus à populo *ſuppeditata* habere; Videatur *Nehem*. c.V.15. ubi & *panem*, & *vinum*, & *argenti ſiclos*, *Perſarum* ſub *Artaxerxe* ἡγεμόνες accipere, ipſorúmque *ſervi populo* κατεξουσιάζειν (quod de μεγάλοις hîc ait *Chriſtus*) dicebantur, licet *Nehemias*, *fratréſque* ejus, poſtquam ad eos ἡγεμονία pervenerit, hoc ſuo uti *jure* recuſaverint.

* Præf: ad Κύρου Παιδ:

§.10. Ex hoc perſpicuum eſt, quodnam illud ſit, quod de poteſtate *Eccleſiaſticâ* mox ad *Apoſtolos* deventurâ, hîc *Chriſtus* prædixerit, Unicum ſcilicet illud; Non eam fore, quæ in populi *bona*, aut *libertates* exerceatur, quæ eorum *poſſeſſionibus*, aut *ſervitiis* ad *luxum*, aut *ſplendorem regium* abutatur, (à quibus tamen procul abeſt alimonia neceſſaria, è *cenſu Eccleſiæ*, cujus ſibi ἐξουσίαν, licet eâ uti noluit, ut & *Apoſtolis* omnibus, conceſſam *Paulus* profitetur, I.*Cor*. IX. 4. 6. 12.) ſed quæ ſubditis benefaciendo, *animarum* ſalutem procurando, *miniſtrando*, inſerviendo, ſe omnibus utilem, & fructuoſam, non damnoſam & gravem exhibeat. Nec igitur, aut ἀρχὴν, aut ἐξουσίαν, aut κυριότητα omnem hoc *Chriſti* monito prohiberi, at eam tantummodo ad *humilitatis* & *charitatis Chriſtianæ* exemplar, & ὑπογραμμὸν, tanquam ad normam exigi, & componi.

§.11.

§.11. Ex adverſo verò, illud ſupponitur, & conceditur, ipſóque *Chriſti* exemplo (qui ſe διδάσκαλον, & κύριον eorum rectè dici affirmat, *Io.*XIII. 13.) planè comprobatur, fore ἐν ὑμῖν, in *Eccleſiâ Chriſti* μεγάλους, *Mat.*XX.v.26. πρῶτους v.27. μείζονας, & ἡγεμόνας *Lu:* XXII.26.quibus authoritas *ſpiritualis* & *charitativa* (licet non *coactiva*, * ἀιχεοκερδὴς, aut *deſpotica*) rectiſſimè competat. * I.Pet.V.3.

§.12. Imò ex duodecim *Phylarcharum* totidem *thronis*, totidem *Apoſtolis* aſſignatis, iiſque non totum *Iſraelem univerſis*, ſed *ſingulis ſingulas tribus judicantibus*, ut & ἐκ πρώτων & ἡγουμένων mentione (quæ *paritatem* & æqualitatem planè excludit) *ſingularem* cujuſque *Apoſtoli* ὑπεροχὴν concludendam eſſe. Adeóque nihil ex hoc loco, quovis artificio aut machinâ, deduci poſſe, vel quod poteſtatem ſeu *dignitatem* iſtam, quam *ſuper* diſcipulos in terris exercuit *Chriſtus*, ab *Apoſtolis* poſt *Chriſti* exceſſum in alios exerceri vetet, vel quod *ſingularem* & monarchicam *Chriſti* in univerſam *Eccleſiam* προστασίαν, cum *ariſtocraticâ* plurium in quavis particulari *Eccleſiâ* ἰσοβαθμίᾳ, aut *paritate* commutandam, aut confundendam eſſe arguat.

§.13. Quod vidiſſe, & agnoviſſe * *D.Blondellum* non dubito, cùm productis omnibus, aut *Chriſti*, aut *Apoſtolorum* contra κατακυριεύοντας locis, (*Mat.* XX. 26. I. *Pet.*V. 2. I.*Cor.*III. 12. II.*Cor.*I.24. &c.) plura ſtatim *Iohannis Chryſoſtomi*, & *Gregorii Nazianzeni* dicta adjungenda, & accommodanda putaverit, quæ vel ad τὸ ἐρᾷν πρωτείων, ad φιλαρχίαν, ad τὸ τ͂ θρόνον ἁρπάζειν, διδασκαλικὸν, vel ad τὸ τ͂ αὐτοκράτορα ϰ τύραννον ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ λόγοις ἶϑ, τ͂ ὄφρυν αἴρειν, &c. i.e. ut brevi dicam, quæ vel ad *ambitionem*, vel ad *faſtum* pertinent, quibus certè *Epiſcopum*, imò *Chriſtianum* quemlibet abſterrendum eſſe *D. Blondello* lubentiſſimè largiemur. * Præf: p.49.

CAP. III.

Poteſtatis Clavium donatio, Mat.XVI.19. *Poteſtas in domo regiâ*, Iſ.XXII. 20. *Clavis domus Davidis*, Apoc.III.7. *Poteſtas in terris*, Mat.IX.6. *Apoſtolis, dein Epiſcopis univerſæ Eccleſiæ competens*, Apoc.XXII.3. *Thronus Dei & Agni. Apoſtolorum* XII. *throni*, Mat. XIX. *Poteſtas Clavium Petro ut perſonæ ſingulari data. Sic & Apoſtolis ſingulis*, Mat.XVIII. 18. Jo. XX.23. Γλῶσσαι πυρὸς Act.II.3. (לשון אש Iſ.V.24.) *ſuper ſingulos.* Πέτρος *lapis. Apoſtoli ſinguli* θεμέλιοι Apoc. XXI.14.17. *Nihil hic Petro peculiare. Poſt Apoſtolos Epiſcopi. Cypriani teſtimonium, ut & Irenæi, Tertul-*

liani, Athanasii, (πεπυϖωμένοι) Basilii, Ambrosii, Augustini, Paciani, Theophylacti, Occumenii, Episcopos Apostolorum successores esse.

§.1. ISTis sic dispositis, ut *Presbyteranorum* quovismodo causæ prodesse nequeant, proximo loco ad ea dirigendi sunt oculi, quibus potestas *Clavium*, à *Christo* in *Apostolos* collata, describitur.

§.2. Ea inprimis per modum προλήψεως *Mat.* XVI. 19. *Petro* promissa est, *Ego*, inquit *Christus*, *dabo tibi claves regni cœlorum, & quicquid ligaveris in terrâ, ligabitur in cœlo, & quicquid solveris in terrâ, solvetur in cœlis.* Ad quæ verba *S. Chrysostomus*, *Christus*, inquit, hâc potestate induendos censuit, καθάπερ τις βασιλεὺς ἄρχοντας ἀποςέλλων, ἐξουσίαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐμβάλλειν, καὶ ἀφιέναι δίδωσιν, sicut *Rex Principes* aut *Procuratores ad provincias mittens, iis in carcerem conjiciendi, & absolvendi potestatem dat.*

§.3. De hâc *potestate Clavium*, quænam sit, aut quibus terminis claudatur, quæ sit *cœlorum* & *terræ*, triumphantis & militantis *Ecclesiæ* ἁρμονία, & *concentus*, aliisque multis, quæ ad hanc de *Clavibus* materiam pertinent, (& quæ nos fusiùs, tractatu jamdudum integro, sed patrio sermone, Novatoribus nostris opposuimus) non erit hîc disquirendi locus. Paucula tantùm, ὡς ἐν παρέδῳ, notanda sunt.

§.4. *Primò*, Hâc *Clavium potestate*, ex ritu *Judæorum*, *authoritatem* in *domo regiâ singularem* denotari, sic enim *Is.* XXII. de *Eliakimo Hilkiæ filio* prædicit *Deus*, *vocaturum* se *servum suum* &c. v. 20. *stolâ, cingulóque regiis induturum eum, regiménque*, i.e. *supremam universæ domus Regiæ* οἰκονομίαν, aut *administrationem in manus ejus traditurum*, sic ut *Pater domus Judæ* &c. futurus sit, v. 21. tandémque in signum tantæ *dignitatis* & *potentiæ*, *Clavem*, inquit, *Domus Davidis super humerum ejus ponam*, Ex quibus statim sequitur, *Quæ aperturus sit ille, clausurum neminem, quæ clausurus, neminem aperturum*, i.e. singularem eam *domus regiæ* procurationem, quæ in *admittendo*, & *rejiciendo*, familiámque integram administrando consistit, ita ad eum pertinere, ut quemlibet ad libitum & arbitrium suum admissurus, & exclusurus sit.

§.5. Hæc certè *potestas* primariò, & independenter *Christo* ipsi rectissimè attribuitur, *Apoc.* III. 7. ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινὸς, ὁ ἔχων τὴν κλεῖδα τοῦ Δαβὶδ, *Sanctus & verus, habens clavem Davidis* &c. utpote cui omnis *in cœlo & in terra* ἐξουσία, at signanter *peccata*

solvendi

solvendi aut remittendi *potestas*, eáque ἰδίως *in terris*, *Mat.* IX.6. *à Patre tradita est.*

§.6. Hanc itidem *Apostolis* competiisse nemo, quod sciam, dubitat; *Universæ* verò post *Apostolos* in omne ævum *Ecclesiæ*, si quis eam eripiendam aut derogandam censuerit, post alia multa (eáque notiora, quàm ut hîc ad nauseam recoquenda sint) consulat, si placet, illud *Oraculi* divini verissimum, licèt (ut cæteræ prophetiæ istius particulæ) aliquanto obscuriùs responsum, *Apoc:* XXII.3. Ubi de *Ecclesiâ* (ut alibi fusiùs nos monstrasse putamus) *universâ*, post *Imperatorum* nomina *Christo* data, prædictum illud [πᾶν κατανάθεμα οὐκ ἔσαι ἐκεῖ] tunc quidem futurum, ut omnibus *Christiani* nominis opprobriis & propudiis, singulis *de disciplinâ Christianâ recedentibus*, prolapsis scilicet in facinora ea, quorum conscii in *Ecclesiam* per *baptismum* admittendi non erant, c.XXI.27. in *Ecclesiâ* locus non sit, sub *Censuris verò Ecclesiæ* cadant, cùm tamen de morigeris *Christi servis* illud statim pronuntietur, v.4. ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ *videbunt faciem ejus*, ex *Ecclesiâ* rejiciendi non erunt, sed [*nomen Christi in frontibus ipsorum*] inter professos *Christi servos*, quibus *herile nomen* in *fronte* inscriptum, reputabuntur. Quam ad rem ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ ἀρνίου, *thronus* non *Dei* tantùm, sed & *Agni*, i.e. *Christi* v.3. *Potestas*, & tribunalia, *Imperatoria* simul, ac *Ecclesiastica*, (ista à *Deo Patre*, hæc à *Christo filio* originem suam habentia) ἐν αὐτῇ ἔσαι, *in Ecclesiâ erunt*, seu permansura sunt. At isthæc παρέργως nec affirmanter dicta sunt

§.7. Hæc igitur potestas illis etiam non immeritò tribuitur, quos *successores* & Vicarios *in terris* suos, familiæ suæ *Patres*, aut *OEconomos* (sic *Episcopi* appellantur *Ignatio Ep: ad Ephes:*) hâc ipsa *clavium* donatione *Christus* constituturus erat. Unde est illud *Chrysostomi* περὶ ἱερωσ: l.III. *Episcopos* esse *fidos* illos, in *Parabolâ*, *Christi servos*, *quos familiæ suæ Deus præponit*. Et hæc sanè omnia cum promisso *Christi* de sessione *Apostolorum* super *duodecim thronis* mox sequente, c.XIX. aptissimè concordant, quatenus *judicandi*, & *gubernandi* in *Ecclesiâ* potestas *Phylarchica*, regiæ (ei scilicet quæ soli *Christo* nostro in cœlis regnanti competit) proxima, denotatur, adeóque ab iis, quæ ibi dicta sunt, pleniorem lucem accipiunt, quam & mox illis reddituræ sunt.

§.8. *Secundò*, & quod præsentem materiam magis attingit, Hanc *Clavium potestatem* (ut ex mandati aut diplomatis *Christi* verbis patet) *Petro*, i.e. *personæ singulari* hîc promissam esse,

Dabo,

Dabo, inquit, *Tibi*, & *quicquid ligaveris* (*Tu*) *quicquid solveris* (*Tu*) *ligabitur & solvetur.* Quod *ligat Petrus*, *Apostolus Christi singularis*, id, nullo mortalium obstante aut intercedente, *ligatum* affirmat *Christus*; *Quod solvit Petrus*, *Apostolus* itidem *singularis*, id sine alterius cujusvis *Apostoli* intercedente suffragio, *solutum* affirmat *Christus*. Nec secus quidem fecisse *Petrum* historia *Actuum* monstrat, *Ananiam* quippe, *Sapphiram*, & *Simonem Magum* solus *Petrus ligavit*, *Act*.V. & VIII.

§.9. *Tertiò*, Quæ ex vi verborum *Christi*, *Mat*.XVI.18. ad *Petrum* singulatim pertinere videtur, eam aliis, *Apostolis singulis* (si non ex eo, quòd *Petrus* non suo solùm, sed *omnium sodalium* nomine responderet ad quæstionem à *Christo* omnibus ex æquo propositam, v.13. & 15. saltem) ex vi verborum c.XVIII.18. antequam *Claves dabuntur*, ὅσα ἐὰν δήσητε, in *plurali*, & *Jo*.XX.23. ex ipsa, quâ dabantur, formulâ, ex æquo competiisse. Cùm enim *potestatis* hujus c.XVIII.18. ex aliâ causâ mentio iteretur, ut & *Jo*.XX.23. (ubi addito solenni ἐμφυσήσεως ritu, tradebantur, quæ hîc promissa sunt) palam est eam in plurali, non uni *Petro*, sed *Apostolis* indefinitè omnibus promissam esse, [Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε] *Amen dico vobis quæcunque ligaveritis*, &, λέγει αὐτοῖς, *dicit illis*, Ἄν τινων ἀφῆτε, *Quorumcunque solveritis* &c.

§.10. Et quandoquidem, quæ initialiter per *Christum* facta sunt, posteà per actualem *Spiritus* descensum complenda erant, (ἐμφυσᾷ γὰρ Χριστὸς οὐ τὴν τελείαν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος νῦν αὐτοῖς νέμων, ταύτην γὰρ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ ἔμελλε δοῦναι, ἀλλὰ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ πνεύματος ἐπιτηδείους αὐτοὺς ποιῶν, *Spirat in eos Christus, non ut perfectum spiritus donum jam illis tribuens, hoc enim in Pentecoste facturus erat, sed ad recipiendum spiritum idoneos eos faciens*, inquit * *Theophylactus*) Illud itidem notandum est, in die tandem *Pentecostes*, cùm ἅπαντες (*omnes*, & *singuli* quidem *Apostoli*) *simul essent, & factus ex cœlo sonitus totam, ubi residebant, domum impleret*, *Act*.II.3. διαμεριζομένας γλῶσσας ὡσεὶ πυρός, *linguas*, *quasi ignis divisas*, i. e. flammarum, ad numerum duodecim *Apostolorum*, totidem particulas, *linguarum* formam referentes singulas (quod in *flammis* divisis, adeóque in *Pyramidalem* formam festinantibus frequenter conspicitur, ideóque ex *Hebræorum* idiomate *flamma* לשון אש *lingua ignis* nuncupatur, *Is*.V.24.) visas illis esse. Has verò *singulatim* (ἐκάθισε, inquit *Lucas*, non, ut γλῶσσαι quæ immediatè præcesserant, in *plurali*) ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, *super unumquemq; illorum sedisse*, aut mansisse,

* *in Joh*.XX.

fisse, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες, *& omnes*, inquit *Lucas*, singulíque *Spiritu sancto impleti sunt*, & *cœperunt loqui peregrinis linguis*, &c.

§.11. Sic cum *Simon Cephæ*, aut Πέτρε i.e. *Lapidis* agnomine insigniatur (eo enim, in *Masculino*, *lapidem* ab *Homero* appellari notum est, *Iliad:* η'. μυλοειδέι πέτρῳ, quem statim affirmat πολὺ μείζονα λᾶαν, ut & *Il:* π. & υ.) *Lapidis* scilicet, in quo hæc *Sancta civitas*, *de cœlo descendens, nova Hierosolyma*, i.e. *Ecclesia Christi* fundaretur, palam est *Apostolos* singulos eodem titulo dignoscendos proponi, *Apoc:* XXI. 14. *Murus civitatis habens duodecim* θεμελίους *fundamenta, & super illis* XII. *nomina* τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, quorum singuli, respectu hujus in *Ecclesia potestatis*, & *dignitatis*, alicui τιμίῳ λίθῳ, *Lapidi*, eique *pretioso*, singulatim comparantur. Ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος Ἴασπις, &c. v. 18. Imò cum *murus civitatis*, vel *Ecclesiæ* accuratè mensuratus, CXLIV. i.e. *duodecies duodecim cubitis* constaret, patet æqualem μερίδα singulis *Apostolis* assignari. Sed his, & talibus non immoramur.

§.12. Ex quibus omnibus sic compositis, illud illicò exurgit, *potestatem* hanc, quâ *Petrus* ex verbis *Christi* donandus prædicitur, etiam singulis *Apostolis* & tum, & posteà promissam, post resurrectionem verò *Christi* initialiter traditam, tandem in adventu *Spiritus sancti*, singulis singulatim & actualiter obtigisse. Quod disertis verbis *Theophylactus* * edixit. Εἰ γὰρ καὶ πρὸς Πέτρον μόνον εἴρηται τὸ Δώσω σοι, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις δέδοται, *Licet Petro soli dicebatur, Dabo tibi, omnibus tamen Apostolis dabatur*. Idque *Presbyterani*, qui nullum *Petro* præ reliquis *principatum* aut πρωτεῖα concedunt, libenter, uti spero, mecum agnituri sunt, nec in re concessâ pluribus opus est.

* *in Mat.* XVIII.

§.13. Hæc omnia quàm directè & immediatè ad sententiæ nostræ confirmationem pertineant, malo *Cypriani*, quàm meis verbis testatum facere.

§.14. *Dominus*, * inquit, *noster, cujus præcepta metuere & observare debemus, Episcopi honorem, & Ecclesiæ suæ rationem disponens, in Evangelio loquitur, & dicit Petro, Ego tibi dico, Quia tu es Petrus, & tibi dabo claves regni cœlorum, & quæ ligaveris &c. Inde per temporum & successionum vices Episcoporum ordinatio & Ecclesiæ ratio decurrit, ut Ecclesia super Episcopos constituatur, & omnis actus Ecclesiæ per eosdem gubernetur. Cùm hoc itaque divinâ lege fundatum sit, miror quosdam audaci temeritate*, &c. Sic & *Ep:* 68. *Diligenter de traditione divinâ, & Apostolicâ observatione observandum est, & tenendum*

* *Epist.* 27.

dum.--Ut ad ordinationes rite celebrandas, ad eam plebē, cui præpositus ordinatur, Episcopi ejusdem provinciæ proximi quiq; conveniant, & Episcopus deligatur. Et quod ad potestatis *Episcopalis singularitatem* attinet, *Ep:52. Actum suum disponit, & dirigit unusquisque Episcopus, rationem propositi sui Domino redditurus.* Et, quod ad *superioritatem*, & eminentiam *super presbyteros, Ep:35. Promovebitur quidem* (*Presbyter Numidicus*) *cùm deus permiserit, ad ampliorem locum religionis suæ.*

§.15. Consulatur itidem *Cypriano* antiquior *Irenæus, Successiones*, inquit, *Episcoporum, quibus Apostolicam, quæ in unoquoque loco est, Ecclesiam tradiderunt.* Contra *Hæres:* l.IV.c.63. &, *Omnes ii* (*Novatores* hæretici) *posteriores sunt quàm Episcopi, quibus Apostoli tradiderunt Ecclesias*, l.V.c.20. &, *Habemus annumerare eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis* &c. l.III. c.3. & ibidem de *Româ*, οἰκοδομήσαντες τὴν ἐκκλησίαν οἱ Μακάριοι Ἀπόστολοι Λίνῳ τὴν τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐνεχείρησαν, & *Polycarpus ab Apostolis in Asiâ, in eâ quæ est Smyrnis Ecclesia constitutus Episcopus.* & l.IV.c.43. *Qui cum successione Episcopatus, charisma veritatis certum acceperunt.*

§.16. Et *Tertullianus, sicut Smyrnæorum Ecclesia Polycarpum ab Johanne collocatum refert*, &c. *utique & cæteræ exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos, Apostolici seminis traduces habent.* De *Præscr:* c. XXXII. &, *Percurre Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsæ adhuc Cathedræ Apostolorum suis locis præsident, habes Corinthum, habes Ephesum, habes Philippos, habes Romam*, c. XXXVI.

§.17. Nec aliter magnus *Athanasius Ep: ad Dracontium, Officium*, inquit, *Episcopi inter ea est* ἃ ὁ Κύριος διὰ τῶν Ἀποστόλων τετύπωκε, *quæ Christus per Apostolos efformavit*, in ipsorum scilicet personis hoc primùm τύπῳ, seu *charactere* impresso, dein per illos, in personis aliorum, ad omne ævum, *Episcoporum*, (qui ideo verè ex usu sæculi istius, phrasíque *Basilio* non incognitâ τετυπωμένοι dici possent) unde conclusio statim illa, ideóque ὑποτάσσεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ ἐν νόμῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ, *Episcopo juxta Christi legem obsequium præstari oportere.* &, *Qui functionem*, inquit, *Episcopi contemnit*, καταφρονεῖ τοῦ διαταξαμένου Σωτῆρος, *Servatorem, qui eum ordinavit, contemnit.*

§.18. Sic *Magnus Basilius* Ἐπισκοπὴν (*Episcopatum*) προεδρείαν τῶν Ἀποστόλων, & προεδρείαν Ἀποστολικὴν nuncupavit: ipsos quippe *Apostolos* προεδρείᾳ istâ à *Christo* donatos, alios itidem sibi in eâdem successores instituisse.

§. 19. Sic *Sanctus Ambrosius*, *Claves illas Regni cœlorum in Beato Petro cuncti suscepimus Sacerdotes*, i. e. *Episcopi*; Et, *Episcopus à Domino ordinatus est*; Et, *Deus ipsum ordinem tibi largitur, de Dign: Sacerd:* c.6.& 5.

§.20. Sic & *Augustinus Ep:*44. *Radix Christianæ societatis per sedes Apostolorum & successiones Episcoporum certâ per orbem propagatione diffunditur.*

§.21. Imò & ipse *Hieronymus* in *Psal:*XLV. *Quia Apostoli à mundo recesserunt, habes pro illis Episcopos filios.*

§.22. Sic *Pacianus Ep:*1. ad *Sympronianum. Ad Petrum locutus est Dominus, ad unum ideò, ut unitatem fundaret ex uno.*

§.23. Et *Theophylactus* in *Mat.*XVIII. Ἔχουσιν ἐξουσίαν ἀφιέναι καὶ δεσμεῖν οἱ κατὰ Πέτρον ἐπισκοπικῆς ἀξιωθέντες χάριτος.

§.24. Et *Oecumenius*, Πνεύματος γὰρ παρέδξις ἐγίνοντο οἱ ἐπίσκοποι, καὶ οὐ χυδαῖοι, quatenus scilicet *Apostolis Spiritus sancti* descensu ordinatis succederent.

§.25. Non numerabo testes in re testatissimâ. Instar multorum unicus *Cyprianus Antiquissimus Episcopus* & *Martyr*, à quo non pauca ad rem suam adaptari voluit *D.Blondellus*, quàm commodè aut fœliciter, ex hoc indicio cuivis judicandum relinquo.

Cap. IV.

*Mat.*XXVIII.19. *Apostolorum singulares* κλῆροι, τόπος ἴδιος, *Act.*I.25. Ἐπίσκοποι κατὰ πόλεις. *Ignatii & Hieronymi testimonium. Apostoli Episcopi erant. Cathedræ Apostolorum. Testimonium Cypriani, Epiphanii, Pseudo-Ambrosii,&c. Tres Ordines conjuncti in Apostolis, Mar.*III.14.*Lu.*XXII.19. *Jo.*XX.23. *Mat.*XXVIII.19. *Spiritus Eliæ requiescens super Elizeum, Num.*XI.17.

§.1. PErgo ad novissima abiturientis *Christi* verba, *Mat.* XXVIII. 19. Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, *Euntes, ad discipulatum vocate* vel disciplinâ & fide imbuite *gentes omnes*, Resurrectionem *Christi* omnibus testatam facite, & *Evangelio* per omnes *oras* enuntiato, discipulos congregate, congregatos βαπτίζοντες, & διδάσκοντες, v. 20. primò in *Ecclesiam* per *baptismi* ritum recipite, dein omni doctrinæ salutaris genere imbuendos curate.

§.2. Illud itidem sine dubio, non *universorum* ad omnes, sed *singulorum* ad singulas mundi plagas, ut ad totidem *provincias*,

aut κλήρες administrandas profectione præstandum erat, τοῦ μὲν τοῦτο, τοῦ δὲ ἐκεῖνο λαβόντος τὸ μέρος, inquit *Sanctus Chrysostomus*, *suâ unicuique quam ornaret, assignatâ Provinciâ.*

§.3. Quod & factum juxtà videmus, cùm *Act.* 1. *Matthias* in traditoris *Judæ* locum surrogandus, & à *Domino* eligendus proponatur, λαβεῖν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης, καὶ ἀποστολῆς, *ut hujus* i.e. singularis *Administrationis* & *Apostolatus sortem accipiat*, simúlque πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον ἴδιον v. 25. (sic ut verba ista non ad *Judam* defunctum, sed ad successorem ejus superstitem pertineant, adeóque cum præcedente λαβεῖν conjungantur) ut ad *locum*, i. e. *provinciam* propriam, aut peculiarem, aut singularem proficiscatur.

§.4. Nec enim ab universo *Apostolorum collegio*, simul, & per tarda molimina, sedes movente, plantari per orbem omnem *fides Christi* potuit, fundari *Ecclesiæ*, leges ubique ferri, *Censuræ* exerceri, ordinari *Presbyteri*, θερισμὸς certè adeò copiosus, & tam longè latéque diffusus, divisis singulorum operis, susceptísque non tam peregrinationibus, quàm exiliis indigebat, nec aliter tam brevi spatio tam asperum δολιχοδρόμιον impleri potuit, aut *sonitus* eorum in *universum mundum exire.*

§.5. Res clarior est, quàm ut confirmationibus indigeat, Πορεύεσθε *singuli* tanquam ad μονομαχίαν, non ut ad πόλεμον *universi* jubentur; Et dum quisque sic intellecto *Christi* mandato, τὸν τόπον τὸν ἴδιον sibi adornandum suscepit, ubique à singularibus *Apostolis* seminata fides, plantatæ *Ecclesiæ*, & ab iisdem dein, ut *Episcopis* administratæ; Et sic ubique *unitas servata est.*

§.6. Quibus cùm à *Christo* additum meminerimus, se illis (itidem *singulis*) *diebus omnibus usque ad sæculi consummationem* (ideóque non *Apostolis* tantùm singulis, sed eorum successoribus) *adfuturum* esse, commodissimum erit quod hîc recitetur *Hieronymi* dictum, * alibi ex *Com: in Psal.* XLV. prolatum, *Constituisse Christum in omnibus finibus mundi, Principes Ecclesiæ, scilicet Episcopos*; simúlque *Ignatii* illud, Ἐπισκόπους τοὺς κατὰ πέρατα ὁρισθέντας, Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ εἶναι.

* Dissert: II. c. 29.

§.7. *Apostolos* quippe singulos ex hâc *Christi* missione, seu mandato, *Ecclesiarum*, quas ipsi plantarunt, *Præfectos*, eósque singulares, i.e. *Episcopos* constitutos esse.

§.8. Nec putabo me, cùm sic affirmaverim, ξενόν τι novum, aut inauditum aliquid protulisse, sed illud ipsum, quod in *Ecclesiâ Christi* per omne ævum satis vulgatum & agnitum fuit.

§.9.

§.9. Sic *Apostolica Judæ* & dein *Matthiæ* functio à *Septuaginta* & vulgato *Interprete*, *Episcopatus* dicta *Psal.* CVIII. eadem etiam à *Lucâ* ἐπισκοπὴ appellatur, *Act.*I.29.

§.10. Sic *Cyprianus Ep:65. Apostolos*, i.e. *Episcopos, & Præpositos Dominus elegit.*

§.11. Sic de *Petro* & *Paulo Epiphanius* l. I. contra *Carpocr:* ἐν Ῥώμῃ γεγόνασι πρῶτοι Πέτρος καὶ Παῦλος, οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ καὶ ἐπίσκοποι.

§.11. Sic *Hilarius Sardus*, vel quisquis ille est, authoritatis quidem non eximiæ, sed *D.Blondello* æstimatissimus scriptor, sub *Ambrosii* nomine, in *Eph:*IV. *Apostoli Episcopi sunt, Caput itaq; in Ecclesiâ posuit Apostolos. Ipsi sunt Episcopi, firmante illud Petro Apostolo [& Episcopatum ejus accipiat alter :]* & in versum 29. *Nunquid omnes Apostoli? Verum est, quia in Ecclesiâ unus Episcopus*, & in I.*Cor.* XII. *Quia sub uno Deo Patre sunt omnia, singulos Episcopos singulis Ecclesiis praesse decrevit.*

§.12. Sic *Scriptor Quæstionum* in *Vet:* & *Novum Testamentum, Quæst: 97. Nemo ignorat Episcopos Servatorem Ecclesiis instituisse. Ipse enim priusquam in cœlos ascenderet, imponens manum Apostolis, ordinavit eos Episcopos.*

§.13. Sic *Gildas*, verbis à *D.Blondello* ad rem suam productis. *Sanctus Matthæus Episcopatum sortitus est.*

§.24. Tandémque *Gabriel Philadelphensis*, περὶ τ β'. διαφ: non suo tantùm sed *Ecclesiæ Græcæ* nomine, φανερὸν, inquit, ἐστὶν, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν ἐπίσκοποι. *Apostolos Episcopos fuisse manifestum est, S. scilicet Johannem in Asiâ, S. Andream in Achaiâ, S.Thomam in Indiâ.*

§.15. Res omnis dilucidior futura est, si quatuor *Evangelicæ historiæ* spatia, totidémque *Evangeliorum* periodi simul posita, singulatim primò, dein uno quasi intuitu, conspiciantur, *Mar:* III.14. *Luc:*XXII. 19. *Jo:*XX. 23. *Mat:*XXVIII. 19. quibus singuli gradus, quibus ad *Apostolatum* à *Christo* evecti sunt sigillatim describuntur, Prim loco, *Mar:* III.14. *duodecim*, à *Christo* ad potestatem aliquam, & quasi ad *Diaconatum*, primum seu infimum *ordinem*, electos aut assumptos videmus, καὶ ἐποίησε δώδεκα, ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ, *& fecit*, i.e. *constituit duodecim, ut perpetuò cum ipso essent*, sicut apud *Judæos, Prophetis discipuli* adsciscebantur, qui cum itidem, ex more Gentis, ὑπηρέται, *famuli*, aut *ministri prophetarum* essent, ad omnia *domestica* aut familiaria διακονήματα, aut *ministeria* obcunda parati (quod * statim plu- *c. 55.

 ribus

ribus dicetur) quidni duodecim hac primâ electione aut constitutione, διάκονοι πεποιημένοι, *facti* aut *constituti Diaconi* dicantur, ex quo & annuntiandi *Evangelium* (ad quod δύο δύο emissi, *Mar:* VI. 7.) & *baptizandi* etiam potestatem (*Diaconis* utramque in *Ecclesia* assignatam) iis competiisse videas? *Jo:* IV. 2.

§. 16. Secundo loco *Lu:* XXII. 19. *Sacramenti* (i. e. *Cœnæ Dominicæ*) conficiendi potestas iis disertè concessa est, his ipsis *mandati*, quasi *diplomatis*, verbis, τοῦτο ποιεῖτε &c. Quam non *Diaconis*, sed *Presbyteris* tantùm competere *Ecclesia Christi* semper voluit.

§. 17. Tertio loco *Jo:* XX. 21, 22, 23. totius familiæ ἐπισκοπὴ, aut *principatus*, in ipsâ *clavium* promissione ante promissus, immediatè ante ipsius exitum, singulis *concredebatur*, cum ἐμφυσήσας diceret, λάβετε πνεῦμα, ritu etiam *Judæis* non incognito, cùm *Elizæus* sic *Eliæ* in *prophetico* munere successisse dicatur, II. *Reg:* c. II. *Spiritu* quippe *Eliæ*, ut hîc *Spiritu Christi* (quem *accipi* ab iis jussit, & qui posteà in eos descendit) in eum *considente*, aut *requiescente*, v. 15. Quod & de *Apostolis* singulis disertè affirmatur, ἐκάθισε ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, *Act.* II. 3.

§ 18. Ubi illud etiam advertendum est, non hîc *de Spiritu Christi auferri* (particulam scilicet aliquam) & *Apostolis tradi*, qualiter factum videmus *Num.* XI. 17. cum *Presbyterorum Synedrium Mosi* in adjutorium accesserit, ut *sustentent tecum onus populi*, & *solus non graveris*, sed *Spiritum* (quasi integrum) à *Christo* in ipsos, eósque singulos *descendere*, ab illis *accipi*, supra illos *considere*, & ita *supremam*, vel *Episcopalem Christi* in *Ecclesia* potestatem, singulis commissam esse.

§. 19. Quod verò quarto loco sequitur, πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε, *Mat:* XXVIII. 19. id planè in *regitivâ* ista ἐξουσίᾳ, à *Christo Apostolis* priùs commissâ fundabatur, *Omnis*, inquit, *potestas in cœlo & terrâ mihi data est*, adeóque omnis in *terrâ* vobis commissa, πορευθέντες οὖν, *euntes ergo, discipulos congregate* &c. Quod quidem ad *Apostolicum* munus, quatenus eo *Evangelii* per totum terrarum orbem *prædicandi* officium designatur, pertinebat, sic ut, distinctè loquendo, qui priùs *Diaconorum*, *Presbyterorum*, *Episcoporum potestate* induti erant, jam denique *Apostoli* hoc sensu *constituerentur*.

CAP. V.

CAP. V.

*Potestas in Ecclesiâ solis Episcopis ab Apostolis communicata. Tres objectionum species, quæ Presbyteranis favere putantur. Septuaginta, Discipuli, non Apostoli. Prophetarum discipuli, παῖδες Ministri, præcursores, Mat.*III.11. *Johannes Baptista discipulus Christi, ideóque Apostolis minor, Mat.* XXVI. 18.20. *Lu.*X.1. *Mat.*XI. 10. *Septuaginta in discipulorum numero substiterunt, donec vel ad Apostolatum, vel ad Diaconatum, vel ad munus Evangelistarum admoverentur. Tria Blondelli Argumenta in contrarium expenduntur. De rebus gestis soli Historiæ fides debetur. Petitio principii. Septuaginta discipulorum, quà talium, nulla in Ecclesiâ Apostolicâ authoritas. Duplex missio* ἐργάτων *&* ἀρχόντων. *Responsio ad primum, ad secundum, ad tertium, ad quartum à Nicolao proselyto petitum argumentum. Proselytorum duo genera,* γηόραι, *fœderis, portæ. Proselyti fœderis, iidem cum Judæis.* (μεσότοιχον φραγμοῦ *Eph:* II. 14.) *Sichimitæ, Achior, Nabuzaradan, Urias, Herodes, Regnum Proselytorum, Nicolaus. Talibus Evangelium Christus annuntiabat. Via Gentium,* Γαλιλαία ἐθνῶν, *Mat.*IV.15. προσήλυτοι ἐπίμικτοι. *Fœderis filii, Act.*III.5. Ἑλληνιστῶν χῆραι, *Act.*VI.1.

§.1. EX istis sic positis illud statim certissimum, & lucidissimum exurgit, His duodecim, in terris, *Christi vicariis*, ejus mandato aut diplomate munitis, eâdemque ratione à *Christo* missis, quâ ille à *Patre* mittebatur, adeò omnem in *Ecclesiâ* authoritatem in solidum, & in integrum commissam esse, ut non ea cuivis mortalium (demptis pauculis, quos *Deus* ipse per *sortilegium*, ut * *Matthiam*, vel voce de cœlo, & mandato *Spiritus Sancti*, ut ✝ *Saulem* & *Barnabam*, *Apostolicæ* dignitatis participes fecerit) rectè tribui possit, nisi quem *Apostolorum* aliquis in profectionibus, aut provinciis ipsorum, aut immediatè, aut mediatè, in potestatis & authoritatis suæ participationem, aut *successionem* admiserit. Hos verò sic admissos, sic ipsis *succedentes*, *Episcopos*, aut singulares *Ecclesiarum Præfectos* fuisse, *Antiquissimi Ecclesiæ* scriptores à nobis producti, satis liberaliter testati sunt, mox, cùm occasio tulerit, cumulatiùs facturi.

* *Act.* I. 24.
✝ *Act.*XIII. 2.

§.2. Libet hîc aliquantisper pedem figere, & paucula per modum *Appendicis* annectenda curare, quæ quavis ratione contra thesim hanc objici aut obtendi posse videantur.

§.3. Ea autem ad tria potissimùm capita reducenda erunt, Primò quæ à *Septuaginta Christi*, dum in terris esset, discipulis; Secundò, quæ sub *Apostolorum* ævo, ab *Evangelistarum* officio; Tertiò, quæ ex *antiquæ Ecclesiæ* monumentis de *Presbyterorum* & *Chorepiscoporum* authoritate, concludi posse putantur.

§.4. Hæc omnia paucis hîc proponenda (quamvis loco fortassis

tassis non suo) & adversus ea thesin nostram muniendam & propugnandam putavimus.

§.5. Ad *Septuaginta* quod attinet, Palam est, eos τῶν μαθητῶν, non Ἀποστόλων, *Discipulorum*, non *Apostolorum Christi Classi* accensendos esse, imò, cùm *discipuli* essent, non tamen τοῖς δώδεκα, qui propiùs ad *Christum* accesserunt, & ad *domestica* quasi *ministeria* & quotidiana officia assumpti sunt, exæquandos.

§.6. Ad *discipulos Prophetarum* inter *Judæos* pertinebat, ut *Prophetis ministrarent*, & inservirent, sic *Josua Mosi*, *Ex:*XXIV. 13. *Eliæ Elizæus*, I. *Reg:*XIX.2. ideóque Προφητῶν παῖδες, *Prophetarum filii* dicti, eodem *Hebraismo*, quo παῖδες & ὑπηρέται, *filii* & *ministri*, aut *servi*, pro *Synonymis* usurpantur.

§.7. Hos itidem ad negotia ipsorum à *Prophetis* missos constat, at ἰδίως, *præcursorum*, aut fæcialium more, ipsis in profectionibus *præivisse*. Sic cum *Johannes Christi prodromus*, se *indignum* esse affirmet, ut ejus, qui *post eum veniebat*, *calceos gestaret*, *Mat.* III. 11. patet ad *discipulorum* morem respici, qui ut *calceos gestare*, & ad servilia opera adhiberi, sic & *præire Prophetis* solebant.

§.8. Sic de *Septuaginta Lucas*, qui solus inter *Evangelistas* eorum meminit, c.X.1. disertè affirmat, *Christum* illos ἀποστεῖλαι πρὸ προσώπου αὐτοῦ, *ante faciem suam misisse* (sic ut de *Baptistâ* dicebatur, *Christi* ἄγγελον *nuntium* fuisse, *ante faciem ejus missum*, *qui præpararet viam ejus ante eum*, *Mat.*XI.10.) εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον, οὗ ἔμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι, *ad omnem civitatem & locum*, *quò Christus iturus erat.*

§.9. Hanc certe *Christi missionem*, ab eâ, quæ postea duodecim *Apostolis* contigit, longè differre, ex prædictis liquet. Nec illud fortassis indignum erit, quod hîc reponatur, *Baptistam* ipsum, licèt clarissimè ante alios omnes, *Christum* annuntiaret, digitóque quasi demonstraret, & ob id, *natorum inter mulieres maximus diceretur*, & *prophetâ major*, περισσότερος, aut περισσότερόν τι, *Mat.*XI.9. ampliùs quicquam sibi cōmissum habens, quàm quod *prophetis* contigerat, adeò tamen *Apostolis Christi* inferiorem censeri, ut de eo pronuntiet *Christus* μικρότερον ἐν βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, *eum qui minimus in regno cœlorum futurus esset*, i.e. *Apostolorum Christi ultimum*, αὐτοῦ μείζονα εἶναι, *illo majorem esse*, v.8.

§.10. Cum istis optimè omnia, quæ aut in *Evangelio* aut *Actis*, aut apud antiquos de *Septuaginta* leguntur, concordant.

§.11. Ex illorum numero *Matthiam* post excessum *Judæ*

Christíque

Christique ascensionem, ad *Apostolatum evectum* esse non ambigimus, *Act*:I. (exemplo quidem *Presbyteranorum* ἰσοβαθμία pessimè ominante) ideóque ut *Barsabam*, sic & alios omnes, quibus ad fastigium illud ascendere non contigit, in numero *discipulorum*, non *Apostolorum* substitisse.

§.12. Alios statim *septem*, ad *Diaconatus* in *Ecclesiâ Hierosolymitanâ* gradum assumptos esse, Alios dein non paucos ad *Evangelii* prædicationem, seu, quod dicitur, *Evangelistarum* munus obeundum, ab *Apostolis* sibi adjunctos, *Antiquorum* non pauci affirmârunt.

§.13. De *Diaconis* testatur *Epiphanius*, aliíque, Nec illud sanè cuivis à partium studio alieno improbabile videbitur, cùm septem isti ante hanc surrogationem, ἄνδρες μαρτυρέμενοι, & πλήρεις πνεύματος ἁγίε καὶ σοφίας dicantur, v.3. & præ aliis *Stephanus*, ἀνὴρ πλήρης πίστεως, καὶ πνεύματος ἁγίε, v. 5. statimque πίστεως καὶ δυνάμεως *fidei* & *potentiæ*, i.e. *miraculorum* dono præditus, v.8. (quod de *Septuaginta* illis dicebatur *Lu*. X. 17.) ex quo sequitur eum τέρατα, & σημεῖα μεγάλα fecisse. Sic & *Philippus* prædicasse statim *Evangelium*, & *miracula* fecisse, adeóque omnem *Samariam* ad fidem convertisse legitur, c. VIII. *6*.

§.14. Verùm illud *D. Blondello* displicuisse, non est quod dissimulem. Ille *tribus argumentis* omnem *Epiphanio* authoritatem derogari, simúlque rem omnem confici credidit, *Apol*: p.113. *Primum* est, Quòd, *cùm sacrilegii à Romanæ Ecclesiæ Legatis, approbante etiam toto Concilio Chalcedonensi, incusaretur, qui Episcopum ad Presbyterorum gradum detrudere moliretur, majoris sacrilegii genus censendum sit, Apostolatu functos ad Diaconatum detrudere. Secundum*, Quòd *absurdum sit, & pietati contumeliosum, Primitivorum Ecclesiæ ipsam hæreticorum descriptionem aptare, disciplinæ prostrationem pertendere, ordinationésque Apostolicas, adeò inconstantes fingere, ut instituti à Christo verbi præcones, gradu suo statim deturbari putentur, sic ut dici posset, Hodie Apostolus, cras Laicus erit, mox ex Laico Diaconus futurus. Tertium*, Quòd *insaniæ fuisset non mediocris, si ex eodem collegio alios (ut Barnabam Apostolum dictum) vel præcipuo cultu dignati essent, vel intaminatis honoribus saltem fulgere sivissent, immerentes alios, indictâ causâ præcipites dedissent, quos postea profano fastidio conculcarent.*

§.15. Certè novæ sunt hæ argumentandi formulæ, [*Sacrilegium* est, *absurdum*, *pietati contumeliosum*, tandémque *insaniæ*

Z (Quantæ?)

(Quantæ ?) *genus.*] Sic certè *Rhetores,* non *Logici* loqui amant, qui *Satyras*, non qui *syllogismos* nectunt. Ast alii è contra non pauci, nec *sacrilegi,* nec *vesani, Epiphanii sententiam,* per omnia & rationi, & pietati consentaneam asserunt, nec igitur quicquam fidentiori negatione *D. Blondellus* lucratus est, nisi ut nobis testatum faceret, quædam impia & ἀνακόλουθα *D. Blondello* censeri, quæ aliis cordatis viris multò secus videntur.

§. 16. At *secundò* vir *doctissimus* denuò monendus est, nihil rationi magis dissentaneum esse, quàm ut rei gestæ *historia*, ad quamvis trutinam aut examen præter eam, quæ testibus fide dignis peragitur, exigatur, aut ut quod *testimoniis* comprobatum est, sub quavis *impietatis,* aut *insaniæ* specie refelli, aut redargui posse putetur.

§. 17. Illud hâc in lite, ut & in aliis omnibus inter nos & *D. Blondellum* pro concesso ponetur, *Apostolos* nihil *impium* & *insanum* admisisse, Dubitamus tantum de facto, an illi ita vel secus fecerint, ex eo, *Christi,* qui *Apostolorum* corda regebat, sententiam, adeóque *pietatem* & *sanitatem* dogmatis æstimaturi, Hoc autem de facto, vel non facto ζήτημα, non *rationibus* sed *testibus* disceptandum est.

§. 18. Nos, *Stephanum* & *Philippum*, è 70. *Christi* discipulis fuisse, *Epiphanio* teste, *Patre*, inquit *D. Blondellus*, *Optimo*, probamus; *D. Blondellus* nullius mortalium testimonio, præterquam suo usus, *sacrilegium* & *absurdum* inclamans, ἀσεβεῖν *Epiphanium*, licet *Optimum Patrem*, nos *insanire* affirmat.

§. 19. Absit ut nos contumeliæ isti talionem reddamus, illud tantùm addituri, verissimè ab *Aristotelis* interpretibus dictum esse, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι, ὅταν τι δείκνυται δι' ἑαυτοῦ, πεφυκὸς δι' ἄλλου δείκνυσθαι, nec igitur incongruum esse, si qui sententiam suam non alio quàm *affirmationis* suæ argumento, aut testimonio confirmandam putaverit, *principium postulasse*, non demonstrasse, censeatur.

§. 20. *Tertiò* autem ad argumenta, vel potiùs *Paralogismos D. Blondelli* singulos respondemus, hoc uno prælibato, *Septuaginta Christi* discipulos, licet ad tempus à *Christo* emissi fuerint, non tamen (quod ait *D. Blondellus*) ad *Apostolicam* functionem vocatos esse, nec certè *Apostolos* fuisse quales duodecim, aut quatenus eo titulo authoritas aut ἐξουσία, *potestas* aut *principatus* in *Ecclesiâ* notatur; *Duplicem* enim *missionem* fuisse prædiximus, *nuntiorum* & ἡγουμένων, ἐργατῶν, & ἀρχόντων, *vulgarem* & *solennem*, priorem *Mat.* XI. posteriorem *Io.* XX. descriptam & colla-

tam;

tam; priorem, ut *Christo* per civitates proficiscenti, tot *feciales* & *prodromi* præcurrerent, posteriorem, ut *Christo* terras relinquenti in gubernandâ *Ecclesiâ* succederent. Illam, πρόσκαιρον, & quamprimum ad *Christum* reverterentur, *Lu:*X. 17. sponte suâ, jubente nemine, finiendam, Hanc, in *Apostolis* & *successoribus* eorum, ad *mundi consummationem* duraturam, Hanc igitur, *clavium* donatione signatam fuisse, *spirationis* aut ἐμφυσήσεως ritu quodammodo *traditam*, verbis *solennibus* [*Sicut Pater misit me, Ego mitto vos, & Recipite Spiritum sanctum, & Quorum remiseritis &c. & Ite &* μαθητεύσατε *omnes gentes*] *comprehensam*, & clarissimè (quæ fuerit potestas ea, & ut ab omni, seu ipsis, seu aliis quibuscunq; communicatâ potestate, divisa) *explicatam*, tandémque *potentiæ* & *sollicitudinis* divinæ, ipsis nunquam defuturæ pollicitatione, *firmatam* & *suffultam.*

§.21. Hinc factum est, ut cùm hi ab ipso *Christo Apostoli* dicantur, *Lu:*VI. 13. eóque dignitatis & eminentiæ nomine ab *Evangelistis* dignoscantur, *Mat.* X. 2. *Lu.* XVII. 5. XXII. 15. XXIV. 10. & in *Actis* ubique, Illi nullo nisi ἑτέρων ἑβδομήκοντα, *Lu.*X. 1. & τ̃ ἑβδομήκοντα v. 17. titulo, & fortassis sub istâ ἀνδρῶν ἡμῖν ἐν παντὶ χρόνῳ συνελθόντων periphrasi, *Act.*I. 21. noscantur, nec alibi in *Scriptura* memorentur; ideóque ab *Ecclesiasticis* scriptoribus, *Clemente, Eusebio*, aliísque, μαθηταὶ semper (quorum & ϖολὺ πλῆθ☉ ubique memoratur) nullibi, quod sciamus, *Apostoli* nuncupentur.

§.22. Hinc & illud factum est, quòd cùm *Apostolo* [illegible] nina enumerentur *Act.*I. cùm *duodenarius* numerus totidem *thronis* à *Christo* donandus, tantâ cum curâ integer servetur, ut avulso, vel occidente uno non deficiat alter resurrectionis *Christi* μάρτυς, *Act.*I. 22. priorum tamen nomina ipsa ingens caligo obtexerit, affirmante inter *Antiquos Eusebio*, τ̃ ἑβδομήκοντα μαθητῶν κατάλογον οὐδένα οὐδαμῆ φέρεσθαι, *Septuaginta discipulorum Catalogum nuspiam recenseri.* Eccl: hist: l. I. Κεφ. ια'.

§.23. His sic prælibatis, ad *primum argumentum* facilis responsio est, Eos, qui ex 70. discipulis *Diaconos septem* allectos affirmant, *Emissarios*, seu *ministros Christi*, (sed non *Apostolatu functos*) ad *Diaconorum* gradum (in *Ecclesiâ* non contemnendum) allectos asserere; Id verò non est [*Detrudere ad Diaconatum*] Ideóque quamvis ἐπίσκοπον εἰς πρεσβύτερον καταγειν βαθμὸν, *detrusionem Episcopi ad Presbyteri gradum*, ἱεροσυλίας *sacrilegii genus* esse *D. Blondello* lubentissimè largiamur (& omnem tanti sceleris

sceleris invidiam ab eo procul averti cupiamus, nullam tamen *sacrilegii* speciem *Apostolis*, qui ex *Discipulis* ad *Diaconatum* aliquos ascendere jusserunt, sine ipso *sacrilegio*, imputari posse existimamus.

§.24. Ad *secundum* pariter, Huic *Diaconorum*, ex *Septuaginta discipulorum* numero, *surrogationi*, nullam *hæreticæ conversationis descriptionem* aptari posse, nullam *disciplinæ prostrationem* sequi, nullam levitatis, temeritatis, *inconstantiæ* labem isti *Apostolicæ* ordinationi affingi; nec enim priùs *Apostolos*, aut *Episcopos* fuisse, sed *discipulos* & *ministros Christi*, qui tunc ad *Diaconorum* gradum sufficiebantur.

§.25. Ad *tertium* itidem, *Nullius insaniæ esse*, siquis unum ex *Septuaginta*, *Matthiam* scilicet (& ut rem gratam *D. Blondello* faciamus, *Barnabam*) ad *Apostolatum*, gradum in *Ecclesiâ supremum*, *Dei* καρδιογνώϛȣ ἀναδείξει, electum esse, alios verò *septem*, ad *inferiora* munera, ab *Apostolis* ordinatos, aut constitutos affirmet; neminem quippe hoc facto, (aut dictâ, aut) *indictâ causâ præcipitem dari*, neminem *profano fastidio conculcari*.

§.26. Hæc verò omnia à *D. Blondello* satis fastidiosè, & intemperanter dicta esse, non est quod jam queramur, cùm contra consultissimum *Epiphanii* testimonium, sententiam suam (nullâ authoritate munitam, nullâ rationum momentis à χαινοδοξίας censurâ redimendam) alio quàm verborum clypeo tueri non potuerit; H· certè causæ ipsius non aliter propagandæ necessitati imput est, quòd μαθηταῖς in Ἀποςόλȣς leviter mutatis, sine omni probatione, aut exemplo, *Apostolicam* illis *functionem* tribuerit, cui unico τȣ̃ ψεύδȣς αἰτίῳ reliqua omnia superstruenda erant.

§.27. At & inter alia ad hanc materiam consarcinata, quartum apud * *D. Blondellum* contra hanc nostram sententiam argumentum occurrit, *Nicolaum* scilicet è *Diaconis* unum, *Proselytum* fuisse, *Quem*, inquit, *ad Apostolicam functionem ab initio vocasse Christum, absurdum censebitur, cùm Apostolos ad Gentilem ullum, aut Samaritanum divertere, exerto mandato prohiberet Christus*, *Mat.* X. 5.

* *Apol: Hieron:* p. 106.

§.28. Facilis itidem responsio, 1. *Functionem Apostolicam*, quatenus ea *Authoritatem* in *Ecclesiâ* significat, *Nicolao* nunquam, nec alteri cuivis, sub illâ sæculi parte, præter 12. *Apostolos*, competiisse.

§.29. Secundò, *Proselytorum* (*Hebræi* גרים, & inde *Græci*

γηόρας,

γηόρας, * *Eusebius* γειώρας ἐπιμίκτους, *Peregrinos Israëlitis permixtos* nuncupat) duo genera fuisse, 1. גרי ברירת, seu צדק, *Proselytos Fœderis*, seu *Justitiæ*, 2. גרי שער *Proselytos Portæ* appellatos. *Proselyti Fœderis*, *Circumcisionem*, *Lotiones*, *Sabbata*, & *Mosaicos* ritus omnes, adeóque integram *Judæorum* religionem (sic ut apud *Mahumedanos Mamluchi*) suscipiebant, (cùm aliis sola *filiorum Noæ* præcepta observanda proponerentur) ideóque cooptari in *Ecclesiam Israël* à *Rabbinis*, in *morem Judæorum transgredi* à *Tacito* dicebantur, *Hist.* l.V. Et ut infantes recèns nati, consanguinitatibus omnibus prioribus exuti, & παλιγγενηθέντες, *Iudæorum* prærogativæ participes fiebant, idem *Templi* atrium ingrediebantur (cùm *Proselyti Portæ*, atrio *Gentilium*, ab atrio *Iudæorum* μεσοτοίχῳ τοῦ φραγμοῦ, inquit *Apostolus Eph.* II.14. γείσῳ, θριγγῷ, inquit *Iosephus*, separato, & diviso continerentur) adeóque per omnia (nisi quòd *Parentibus Ethnicis* nascebantur) cum *Iudæis* exæquabantur.

* Eccl: Hist: l.I. c.ζ'.

§.30. Sic *Iustinus*. Προσήλυτος ὁ περιτεμνόμενος, εἰ τῷ λαῷ προσκεχώρηκεν, ἐστὶν ὡς αὐτόχθων, *Proselytus circumcisus, si populo accesserit, est tanquam inquilinus.* Quod & à * *Iuliano* de omnibus *alienigenis*, cujuslibet civitatis mores assumentibus, affirmatum videmus, λέγω δὲ, inquit, ὅτι κἂν ἀλλαχόθεν τυγχάνωσι, τῷ μετέχειν ἅπαντας ἤδη τοῦ πολιτεύματος, καὶ τοῖς ἔθεσι καὶ νόμοις χρῆσθαι, πολῖται γεγόνασι, *Etsi aliunde orti sint, tamen omnes, eo quòd ejusdem vitæ rationis participes sint, moribúsque istic receptis & legibus utantur, pro civibus habendi sunt.*

* Orat: I. p.9.

§.31. Tales *Proselyti Sichimitæ* fuerunt, talis *Achior*, *Iudit:* XIV.10. ideò *apponi ad domum Israël* dictus, Talis *Nebuzaradan*, ait * *Gemara*, talis *Vrias Hethæus*, talis *Herodes Idumæus*, cujus ad posteros deductum regnum dicitur מלכות גרים *regnum Proselytorum*, Talis denique *Nicolaus*, de quo nunc loquimur.

* Sanhedrin. c.XI. §.24.

§.32. Talibus autem *Iustitiæ*, & *Fœderis Proselytis*, æquè ac natis *Iudæis*, *Christum* miracula & verbum suum impertiisse, tandémque post fidem receptam, ministerio ipsorum uti potuisse, nemini incredibile erit, qui *Matthæum publicanum*, adeóque *Gentilibus* exæquatum, ad *Apostolatum* ipsum admissum adverterit.

§.33. Quod autem ex *Mandato Christi*, *Mat.*X. 5. concludi optavit *D. Blondellus*, longè abest, ut concludatur. Ibi enim à *Christo* præcipitur, non, ut ait *D. Blondellus*, *ne ad quemlibet*

Gentilem, aut Samaritanum divertant, sed tantùm ne ad *viam Gentium*, *Galilæam* puta in *confinio Gentium*, *Tyri*, & *Sydonis* positam (dictámq; Γαλιλαίαν τῶν ἐθνῶν, *Mat.*IV.15.ex *Ioel.*IV.4. ubi גלילות *Gentilium*, à *Chaldæo* תחומי, *confinia*, à *Græco* Γαλιλαία ἀλλοφύλων redditur) ut nec ad *Samaritanorum civitatem* abeant, sed *Judæam* solummodò peragrent, (cui *primò* ex decreto *Dei*, *Fides Christi* annuncianda erat, & in quâ tot *civitates* & vici erant, ut *non* priùs *omnes peragraturi sint quàm Filius hominis venturus esset*, v. 23.) Quod qui faciunt, nihil impedit, quo minus *Proselytos* in omnibus *Judeæ* civitatibus ἐπιμίκτους, sacrorum omnium, ipsiúsque *Fœderis* participes, (fortassis & *fœderis filios*, ut ii filiis *Abrahami* carnalibus contradistinguuntur, *Act.*III.5.appellatos) ad *fidem* vocarent.

§.34. Certè *Nicolaum* ad *Diaconatum* inter primos assumptum esse satis patet, *Act.*VI. Quod cùm tam exiguo spatio post prædicatum primò *Evangelium* factum sit, diúque ante *fidem à Petro Antiochiæ* (unde *Nicolaus* oriundus erat) annuntiatum, non mirum videbitur, eos qui jam tum μαρτυρούμενοι, & *pleni Spiritu sancto, & fide* dicebantur, tales & tantos viros ipsius *Christi* tempore fuisse, ut *ministerio*, & famulitio eorum, satis commodè uti potuerit.

Cap. VI.

Evangelistæ ex Septuaginta Discipulis allecti. Barnabas, Thaddæus, Sosthenes, Marcus, Lucas. Evangelistis Diaconi exæquati. Timotheus & Titus Evangelistæ non erant. Evangelistæ munus ad χειροτονίαν *non extendebatur.* Εὐαγγελίζεσθαι *ut differat à* διδάσκειν. *Act.*XV.35. Λόγος ἐν διδασκαλίᾳ. I.*Tim.*V.17. Εὐαγγελιστοῦ ἔργον, II.*Tim.*III.5. *Episcopi etiam Evangelizabant.*

§.1. **V**Indicato igitur *Epiphanii* testimonio, & authoritate, & argumentis *D.Blondelli* contrà militantibus tam prolixâ accommodatâ responsione, Ad *Evangelistas*, *Apostolorum* συνεργοὺς, & συστρατιώτας pergamus; Quorum itidem non paucos ex *Septuaginta discipulorum* classe assumptos testantur antiqui. Illud de *Barnabâ* (priusquam ad *Apostolatum* eveheretur)[1] *Clemens*, [2] *Eusebius*, [3] *Epiphanius*; De *Thaddæo* ad *Principem Emissenum* à *Sancto Thoma* misso, [4] *Eusebius*, ex monumento *Edesseno*; de *Sosthene*, [5] *Eusebius*; de *Marco* & *Lucâ*, [6] *Epiphanius*; de aliis alii, nemine, quod sciam, reclamante, affirmarunt; Nec opus est, ut plura addamus.

1 *Strom:* II.
2 *Eccl: Hist:* I.11.
3 *Hær:* XX.
4 *lib.*I.c.11,12.
5 *lib.*I.c.11.
6 *Hær:* LI.

§. 2.

§.2. Imò cùm *Evangelistæ* munus in eo tantummodo positum fuerit, ut aliquis *in fide μαρτυρέμενος*, & παρρησίας dono à *Spiritu Sancto* imbutus, (qui cum illis ab initio prædicati à *Christo Evangelii* permanserit, *Act.* I. 21.) *Apostolis* volentibus & jubentibus, ad prædicandam fidem proficisceretur, conversos baptizandi potestatem haberet, simúlque fortassis miraculorum *charismate* donatus, morborum depulsione ad animas sanandas uteretur, & ad recipiendam fidem efficaciùs pertraheret, Si illud insuper advertatur, quod est verissimum, *Diaconorum* officium non sic ad *mensarum administrationem* restrictum esse, quin & ad isthæc omnia extenderetur, *Act.* VIII. 5 6. 16. in idem planè recidere palam erit, quantum ad 70. *Discipulos* attinet, sive ad *Evangelistarum* (quod multi *Patres* dixerunt) sive ad *Diaconatus* gradum (quod *Epiphanio* disertim affirmanti non largitur *D. Blondellus*) ascendisse eos dicamus.

§.3. Videatur *Pseud-Ambrosius*, (cujus testimonio adeò libenter usi sunt *D. Blondellus*, & *Cl: Salmasius*) in *Eph.* 4. *Evangelistæ*, inquit, *Diaconi sunt, sicut fuit Philippus*; *Quamvis non sint Sacerdotes, Evangelizare tamen possunt sine Cathedrâ, quemadmodum & Stephanus, & Philippus memoratus.*

§ 4. Adeò sine omni rationis specie à *Presbyteranæ* ἰσοτιμίας fautoribus assumi solet, *Timotheum* & *Titum* &c. quibus *Presbyteros* in *Ecclesiis* ordinandi (ut & τοῦ τὰ λείποντα ἐπιδιορθοῦν) *hæreticos excommunicandi*, pœnitentes absolvendi facultas in *Scripturis* competit, *Evangelistas* tantùm fuisse, &, ut *Evangelistas* extra ordinem missos, hæc omnia præstitisse.

§.5. *Primò* enim, Quis, unquam mortalium ab omni retro ævo, *Timotheum Epheso*, *Titum Cretæ* à *Paulo præpositum*, non *Episcoporum*, sed tantummodò *Evangelistarum* nomine nosci voluit? Quis extra ordinem ad *Ecclesiarum* istarum gubernacula advectos esse? Aut in re tantâ, & ante tot annorum Centurias gestâ, quis testibus recèns natis, &, contra omnem αὐτοπτῶν fidem, in re suâ testimonium ferentibus, credendum esse existimabit?

§.6. *Secundò*, Quis *Evangelistæ* officium, quod ad *prædicandum* primò, quibus incognitum est, *Evangelium*, & ad vicariam *Apostolis* in profectionibus suis operam præstandam instituebatur, ad *constituendos Presbyteros*, & ad regendas *Ecclesias* pertinuisse affirmavit? Certè *Philippus* post conversam prædicatione suâ *Samariam*, ipse itidem *Evangelista* appellatus, *Act.* XXI. 8. non aliam quàm *baptizandi* facultatem sibi arrogavit, *Act.* VI. 13.

impositione

impositione manuum, quâ *Spiritu sancto* imbuendi erant *fideles*, ad *Petrum* & *Johannem Apostolos* reservatâ, v. 14.

§. 7. Imò *tertiò* notari etiam illud poterit, vocem εὐαγγελίζεσθαι (ut & κηρύσσειν *Mar:* XVI. 15. & μαθητεύειν, *Mat.* XXVIII. 29.) sic à voce διδάσκειν dissitam esse, *Act.* XV. 35. ut illa ad *Evangelii primam promulgationem*, hæc ad *fidelium confirmationem*, & *instructionem* ἰδίως accommodetur. Sic *Apostoli Act.* V. 42. & διδάσκειν dicuntur, & εὐαγγελίζεσθαι, *docere eos qui* jam conversi fuerant, *Evangelizare* autem aut *prædicare Fidem Christi*, quibus nondum innotuit. Sic & λόγος καὶ διδασκαλία, I *Tim.* V. 17. λόγος ad *Infideles*, & extra *Ecclesiam* positos (videatur II. *Cor.* V. 19. *Mat.* XIII. 19. *Mar.* II. 2. & IV. 14. *Act.* IV. 4. & VI. 2.) διδασκαλία ad *fideles*, & intra *Ecclesiæ* pomœria manentes, spectabat.

§. 8. Hinc igitur rectè, sub isto ævo, inter *Doctores* & *Evangelistas* differentia colligitur, *Eph.* IV. 11. [τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους] *Evangelistis* ad *plantandum* ubivis *Evangelium* emissis, *Doctoribus* verò (aut quod idem est, *Pastoribus*) huic fundamento superædificantibus, adeóque *Christianos* in fide roborandos, & intra ovile retinendos curantibus, Quos quidem *Episcopos* fuisse, & præ aliis omnibus dignos existimatos, quibus διπλῆ τιμὴ *duplex alimonia* obtingeret, I. *Tim.* V. 17. simúlque *præfectura*, & *Authoritas* in *Ecclesiâ*, seu *Episcopalis* dignitas & eminentia, nos postmodùm monstrabimus.

§. 9. Cùm verò illud unicum hîc objici videam, moneri scil: *Timotheum* ut ἔργον εὐαγγελιστοῦ faciat, II. *Tim.* IV. 5. ideóque *Evangelistam* dicendum esse, Facilis quidem responsio est, *Timotheum* à *Paulo Ephesinæ Ecclesiæ* præpositum, *universam* sibi, quod sæpius monuimus, *Asiam* concreditam habuisse, nec credentium tantùm, sed & μελλόντων πιστεύειν, *eorum qui credituri erant*, *Episcopum* fuisse, nec igitur *gubernandi* tantùm fidelium cœtus, sed & nondum credentibus *annuntiandi Fidem* onus illi incubuisse; Illud est κηρύσσειν τὸν λόγον v. 2. illud Ἐυαγγελιστοῦ ἔργον ποιεῖν, quod cum [διακονίᾳ σου] conjunctum videmus; Nec igitur ex eo *Episcopalem* dignitatem & authoritatem *Timotheo* abjudicari, sed sub eâ Ἐυαγγελιστοῦ, sic ut διακόνου munus (ut inferiorem in superiori gradum) comprehendi certum est.

CAP.

Cap. VII.

Presbyteri nihil ſine Epiſcopo faciendi poteſtatem habent. Teſtimonium Canonis Apoſtolici, Ignatii, Concilii Laodiceni, Arelatenſis, Tertulliani, Juſtini, Pſeud-Ambroſii. Conſignatio pro conſecratione. Epiſcopus curator indigentium. Blondelli σοφὸν φάρμακον. Can: Ap: XXXIII. *Clementis Romani dictum illuſtratur.*

§. 1. SEcundò igitur, ſi, (ut à *Septuaginta Diſcipulis* ad *Evangeliſtas*, ſic &) ab *Evangeliſtis* porrò ad primi ævi *Preſbyteros* (poſtquam *Presbyteri ſecundarii* inſtituti ſunt) alióſq; id genus omnes, oculos convertamus. Patebit illud veriſſimum eſſe, & ex ſententiâ univerſæ *Primitivæ Eccleſiæ* prolatum, quod *Apoſtolorum Canone* XL. ſancitum dicitur, Οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ἐπιτελείτωσαν, Αὐτὸς γάρ ἐστι πεπιστευμένος τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου, *Soli Epiſcopo Populum Chriſti concreditum eſſe, nihil ideò à Presbyteris aut Diaconis ſine ſententiâ Epiſcopi faciendum eſſe.* Sic & *Can:*XLI. *Diſpenſationem collectæ* ſoli *Epiſcopo*, ut magno *Eccleſiæ œconomo*, (ſic ut *oblationes Sacerdoti* in *veteri Teſtamento*, & *Liberalitas* Fidelium, *Apoſtolis Act.* IV. 34.) concreditam fuiſſe conſtat, *Presbyteris* verò, ac *Diaconis*, ab, & ſub *Epiſcopo*, *Præcipimus ut in poteſtate ſuâ Epiſcopus Eccleſiæ res habeat. Si enim animæ hominum pretioſæ illi ſunt concreditæ, multò magis oportet eum curam pecuniarum gerere, ita ut poteſtate ejus indigentibus omnia diſpenſentur per Presbyteros & Diaconos*, &c.

§. 2. Id etiam ab *Ignatio Martyre* aliquoties pronuntiatum fuit, in *Ep:* ad *Magneſios*, Ὥσπερ οὖν ὁ Κύριος ἄνευ τοῦ Πατρὸς οὐδὲν ποιεῖ, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου, μηδὲ πρεσβύτερος, μηδὲ διάκονος, μηδὲ λαϊκός, *Ut igitur Dominus ſine Patre nihil facit, ſic & vos ſine Epiſcopo, neque Presbyter, neque Diaconus, neque Laicus.* In *Ep:* ad *Smyrnenſes*, Μηδεὶς χωρὶς ἐπισκόπου τι πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, *Nihil ſcilicet* eorum quæ ad *Eccleſiam* pertinent, aut à *Diacono*, aut *Presbytero*, ſine *Epiſcopo* fieri oportere.

§. 3. Quod & *Laodiceni Concilii Can:*LVI. ſancitum eſt, τοὺς πρεσβυτέρους μηδὲν πράττειν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου, *Sine ſententiâ Epiſcopi Presbyteros nihil facere*, Ut & *Arelatenſis Concilii Can:*XIX. Nec *Presbyteris civitatis ſine Epiſcopi ſententiâ ampliùs aliquid imperare, vel ſine authoritate literarum ejus in unaquâque parochiâ aliquid agere.*

§. 4. Et ne ad *Actus* tantùm eminentiores, *Canones* hos perti-

nere quispiam putet, dilucidè itidem *Ignatius* noster, De *Eucharistiâ*, ad *Smyrnenses*, Ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω, ἡ ὑπὸ ἐπίσκοπον οὖσα, ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ, *Ea Eucharistia firma reputetur, quæ ab Episcopo celebratur, aut ab eo cui Episcopus licentiam concesserit.* De *Baptismo* & *Eucharistiâ* simul, οὐκ ἐξόν ἐστι χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν, οὔτε προσφέρειν. *Non licet sine Episcopo, aut baptizare, aut offerre,* ἀλλ' ὅταν ἐκείνῳ δοκῇ, ἵνα ἀσφαλὲς ᾖ καὶ βέβαιον πᾶν ὃ ἂν πράσσητε, *Sed quando illi visum fuerit, secundum beneplacitum Dei. Necessarium quippe Episcopi consensum esse, ut ratum & validum quidlibet in Ecclesiâ à Presbytero fieret.*

§.5. Sic & *Tertullianus* de *Cor: Mil: Non de aliorum quàm de Præsidentium manu Eucharistiam sumimus* (quod idem sub προεστώτων nomine affirmat *Justinus Martyr Apol:* II.) & *de Bapt: Dandi baptismum jus habet summus Sacerdos, qui est Episcopus, dein Presbyteri & Diaconi, non tamen sine Episcopi authoritate, propter honorem Ecclesiæ, quo salvo salva pax est.*

§.6. Sic cùm *Pseud-Ambrosius*, seu, quisquis ille fuerit, *Author anonymus Quæstionum in Vet: & Nov: Testam: In Alexandriâ, & per totam Ægyptum, si desit Episcopus, consecrare presbyterum* affirmaverit, Ex eâ libertatis hujus (ut *Ægypto* peculiaris, & tantummodo cùm abesset *Episcopus*) mentione, illud satis perspicitur, Eam *Eucharistiæ consecrandæ* authoritatem, nemini præter *Episcopum Canonicè* competiisse, dein verò *Presbyteris*, quibus *Episcopus* eam largitus sit.

§.7. Ex quo testimonio illud etiam palam fiet, *D. Blondellum* & *Cl: Salmasium* eandem, ne quid pejus dicam, ἀβλεψίαν occupasse, cùm in altero hujus *Pseud-Ambrosii* loco, in *Eph:* IV. ab * utroque laudato [*Apud Ægyptum Presbyteri consignant, si præsens non sit Episcopus*] per *consignationem* illam, aut *confirmationem baptizatorum*, aut *pœnitentium benedictionem*, aut *ordinandorum consecrationem* denotari affirment, Quam ex antedicto loco ad solam *Eucharistiæ consecrationem* pertinere satis constat.

* *Blond: Apol:* p. 57. *Salmas: Apparat: ad l. de Prim:*

§ 8. De pecuniis etiam *Ecclesiæ* disertim cavetur *Can: Apostol:* XLI. Δεῖ τὸν Ἐπίσκοπον &c. *Oportet Episcopum curam pecuniarum gerere, ita ut potestate ejus indigentibus omnia dispensentur per Presbyteros & Diaconos.* Et initio *Canonis*, *Præcipimus ut in potestate suâ Ecclesiæ res habeat*, quomodo de προεστῶτι *Justinus, Apol:* II. Συλλεγόμενον παρὰ τῷ προεστῶτι ἀποτίθεται, καὶ αὐτὸς ἐπικουρεῖ ὀρφανοῖς τε καὶ χήραις &c. καὶ ἁπλῶς πᾶσιν ἐν χρείᾳ οὖσι κηδεμὼν γίνεται,

Collecta

Collecta apud ipsum deponitur, Ille autem omnium indigentium curator est. Quâ de re *Polycarpum Ignatius* monendum censuit, Μετὰ τ̃ Κύριον σὺ χηρῶν φροντιστὴς ἔσο, *Episcopus viduarum curator esto.* Et certè in universum *Apost: Can:* XXXIX. *Omnium negotiorum Ecclesiasticorum curam Episcopus habeat.*

§.9. Horum omnium *Canonum* vim, uno σοφῷ φαρμάκῳ tollendam curavit *D. Blondellus, Presbyteros* scilicet *æquo propemodum jure cum Episcopo in omnibus intervenisse, adeò ut nec ipsis sine Episcopo, nec Episcopo sine ipsis agere quicquam fas erat.* Et ne hoc ab eo sine omni probabilitatis specie dictum putetur, duo testimonia antiquissima ab eo producta sunt, Primum, ex *Can: Apost:* XXXIII. *Episcopo cuique Metropolitæ, & analogicè singulis, hanc apertissimam legem latam esse,* Μηδὲ ἐκεῖνος ἄνευ τ̃ πάντων γνώμης ποιείτω τι, *ne ille sine omnium sententiâ quicquam faciat.* Secundum, ex *Clementis Romani* ad *Corinthios Epistolâ,* τὰ προστασσόμενα ὑπὸ τοῦ πλήθους ποιείτω, *quæ à multitudine ordinata sunt, faciat.*

§.10. Quàm candidè & ingenuè hîc se gesserit *D. Blondellus,* paucis videndum est. Integri *canonis* verba hæc sunt, Ἐπισκόπους &c. *Episcopos Gentium singularum scire convenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput existiment, & nihil ampliùs sine ejus sententiâ gerant, quàm illa sola singuli, quæ* παροικίᾳ ἰδίᾳ, *diœcesi propriæ, & villis quæ sub eâ sunt, competunt, sed nec ille sine omnium sententiâ faciat aliquid, sic enim unanimitas erit,*&c. Manifestum est, vocem πάντων non ad *Presbyteros,* sed ad reliquos *Gentis* aut *Provinciæ Episcopos* respicere, Quædam scilicet esse, quæ ad propriam uniuscujusque *Episcopi diœcesim* pertinent, ea à *singulis Episcopis,* sine respectu ad quemvis, seu *Primatem,* seu *Coepiscopum,* rectè fieri, Quædam verò esse, quæ rectè administrari non unius tantùm *diœceseos,* sed & *universæ Gentis,* aut *Provinciæ* intersit. Ea verò sine *Metropolitæ* sententiâ non rectè fieri, imò ad unitatem *Ecclesiæ* multum conferre, ut id genus omnia ex sententiâ omnium *Coepiscoporum* fiant.

§.11. Nec fœliciùs certè *D. Blondello* cessit, quod ex *Clemente* produxit testimonium. Videatur itidem locus, *seditionem* contra *Presbyteros Ecclesiæ Corinthiacæ,* imò *Episcopos Ecclesiæ Achaicæ* (ut patebit cùm ad *Clementem* descenderimus) motam, sic compesci voluit vir Sanctissimus. Αἰσχρὰ, inquit, καὶ λίαν αἰσχρὰ &c. *Turpe est, imò valdè turpe, firmissimam, antiquámque Ecclesiam* δι' ἓν ἢ δύο πρόσωπα στασιάζειν, *propter unam aut alteram personam*

adversus Presbyteros seditionem concitare. Τίς οὖν ἐν ὑμῖν γενναῖος; τίς εὔσπλαγχνος; τίς πεπληροφορημένος ἀγάπης; εἰπάτω, εἰ δι' ἐμὲ στάσις, καὶ ἔρις, καὶ σχίσματα, ἐκχωρῶ, ἄπειμι, οὗ ἐὰν βούλησθε, καὶ ποιῶ τὰ προστασσόμενα ὑπὸ τοῦ πλήθους, μόνον τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ εἰρηνευέτω μετὰ τῶν καθεσταμένων πρεσβυτέρων, *Quis inter vos generosus? Quis ad misericordiam pronus? Quis charitate præ aliis imbutus? sic dicat, si in mei gratiam seditio, contentio, schismata fiant, Ecce secedo, quocunque vultis abeo, & quæ à multitudine præcipiuntur, facio,* (Ego scilicet omnia in vestram gratiam facturus, aut passurus sum, non opto in meam vos quippiam seditiosè faciatis) *ovile tantùm Christi cum Presbyteris constitutis pace fruatur.*

§.12. Nihil hîc de *Episcoporum* potestate aut jure, nihil de *Presbyteris Episcopo* adæquandis, Clara omnia, & ab eo, quod hinc concludi voluit *D. Blondellus*, æquè ac *Indi* à *Gadibus*, longè remotissima.

CAP VIII.

Ancyranus Canon, XII. *Chorepiscopi. Cathedra. Aerii argumentum à Cathedris Presbyterorum. Ancyranus Canon.* I. *Non omnis Cathedræ Presbyteralis mentio,* ἰσοτιμίαν *Presbyteri & Episcopi concludit. Prima Episcopi Cathedra cum Authoritate in Presbyteros conjuncta. Duodecimi Canonis Ancyrani varia lectio. Chorepiscopi qui.* Παροικία, Ἐκκλησία παροικοῦσα Ῥώμην, *apud Clementem.* Περίχωρος *ad Episcopum Civitatis pertinet. Unum Altare. Altare contra altare. Cathedra Episcopi non nisi in urbe. Clementis Romani locus in contrarium à Blondello adductus.* χώρα, *ejus variæ acceptiones. Archiepiscopi, Sardicensis Canon. Vicani cum urbicis eadem Ecclesia. Episcopi vicani diu post Apostolos. Episcoporum vicarii. Chorepiscopi aliquando Episcopi, postea non.* Περιοδευταὶ, χειροθεσίαν ἐπισκόπου λαβεῖν, *quid sit. Antiochenus Canon decimus explicatus contra Blondelli mentem. Ordinatio Episcopalis sine titulo. Chorepiscopi ad formam Septuaginta Discipulorum,* περιοδευταὶ *unde dicti, Notatus Salmasius & Gretserus. Antiocheni Canones à Blondello detorti. Chorepiscopis non licebat Episcopum, Presbyterum aut Diaconum ordinare. Canonis de Chorepiscopis genuinus sensus. Basilius de Chorepiscoporum authoritate. Dilemma de Chorepiscopis.*

§.1. VErùm & aliud est quod hîc à *Presbyteranis* produci & magnifieri video, *Canon* scilicet ille *Ancyrani Concilii duodecimus*, qui de *Chorepiscopis*, & *Civitatis Presbyteris* agens, ipsorum cum *Episcopis* ἰσοβαθμίαν stabilire censetur.

§.2. Et quandoquidem in istis fuerimus, non putabimus nos rem omnem confecisse, donec *Walonis*, & *D. Blondelli* vestigiis inhærentes, *Canonem* hunc ad calculos nostros revocaverimus:

Canonis

Canonis verba ſic à *Walone Meſſalino* proponuntur, Χωρεπισκόποις μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν, ἀλλὰ μηδὲ πρεσβυτέροις πόλεως χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ, *Chorepiſcopis non licere Presbyteros aut Diaconos ordinare, ſed neque Presbyteris Civitatis, ſine permiſſione ab Epiſcopo per literas factâ in unaquaque parochiâ.* p. 304.

§.3. Hîc *Presbyteros* à *Presbyteris* ordinatos cerni clamat *Walo*, *Chorepiſcopos enim nihil aliud fuiſſe præter Epiſcopos vicorum, & ab antiquo id nomen retinuiſſe, cùm Presbyteri omnes dicerentur Epiſcopi, alioquin abſurdum videri poſſe, quod Epiſcopi ſubjicerentur Epiſcopis.* Concludit igitur, etiam ſub *Ancyrani concilii* temporibus magnam inter *Epiſcopos* & *Presbyteros* æqualitatem duraſſe.

§.4. Quod ex eo etiam concluſum putat, quòd ejuſdem *Concilii Ancyrani Canone* I. *Presbyteris Cathedra aſſignetur, cùm de Presbyteris agens,* τῆς μὲν τιμῆς τῆς κατὰ τὴν καθέδραν μετέχειν, *honorem,* inquit, *propriæ cathedræ retinere iis concedat,* προσφέρειν δὲ, ἢ ὁμιλεῖν, ἢ ὅλως λειτουργεῖν τι τῶν ἱερατικῶν λειτουργιῶν μὴ ἐξεῖναι, *offerre verò, aut alloqui populum de ſuggeſtu, aut qualicunque Sacerdotali officio fungi iis licere non vult.* Dein ſubſumit, *Cathedra propriè eſt Epiſcopalis, & ſæpe occurrit in collatione Carthaginenſi. ſi igitur participes & conſortes honoris Cathedræ Presbyteri cum Epiſcopo, hinc ſequitur,* οὐδὲν πλέον *habere Epiſcopos quàm Presbyteros præter* πρωτοκαθεδρίαν.

§.5. Quàm hîc rectè ex *Canone* primo aſſertionem ſuam de *Cathedræ* conſortio confirmaverit *Walo*, primò (& ἐν παρόδῳ) diſpiciendum eſt, dein ad *Chorepiſcopos* &c. in *Canone* XII. procedendum.

§.6. Et ut omnia ſtatim eluceſcant, Illud primò notetur, hoc ipſo *Aerium* argumento militaſſe, cujus hæc ipſa verba *Epiphanius* refutanda produxit, καθέζεται ὁ ἐπίσκοπος ἐπὶ τοῦ θρόνου, καθέζεται καὶ ὁ πρεσβύτερος, l. III. *Cont: Hær:* T. I. Ad quæ ſtatim ex *Catholicæ Eccleſiæ ſententiâ Epiphanius,* Ἀφροσύνης πᾶν ἔμπλεον ὅτι

§.7. Verùm *ſecundò*, conſulatur & conſpiciatur *Canon.* Πρεσβυτέρους τοὺς ἐπιθύσαντας, εἶτα ἐπαναπαλαίσαντας, μήτε ἐκ μεθόδου τινὸς, ἀλλ᾽ ἐξ ἀληθείας, &c. τούτους ἔδοξε τῆς μὲν τιμῆς τῆς κατὰ τὴν καθέδραν μετέχειν, προσφέρειν δὲ αὐτοὺς, ἢ ὁμιλεῖν, ἢ ὅλως λειτουργεῖν τι τῶν ἱερατικῶν λειτουργιῶν μὴ ἐξεῖναι. Manifeſtum eſt illud tantummodò hoc *Canone* curari, ut *Presbyteri, qui ſacrificia idolis offerendo graviter peccaverint,* poſt verò ex *pœnitentiâ facti ad confeſſionem Chriſti,* &

certamen, verè, & non ex simulatione aliquâ se receperint, aliquam debiti supplicii relaxationem reportarent, nempe ut *honorem quidem sedis, aut Cathedræ* (*sedis* scilicet *Presbyteralis*) retinere, aut ejus participes esse permittantur (ab officii sui dignitate neutiquam deponendi) *offerre autem*, aut *sermonem ad populum facere*, aut *sacerdotalibus officiis fungi, illis non liceat.*

§.8. At quid hîc de *participatione*, aut *consortio honoris Cathedræ* cum *Episcopo?* Quid de *Presbyteri* cum *Episcopo* in *aliis omnibus præter* πρωτοκαθεδρείαν *exæquatione?* Nullus planè de *Episcopis* sermo, de *Presbyteris* tantùm indicitur, quænam scilicet illis pœnæ moderatio competat, nempe ut *honoris Cathedræ* suæ, i.e. *Presbyteralis* participes esse permittantur, si *peccati verè pœnitentiam egisse* censeantur, at aliud nihil.

§ 9. Non opus est ut à *Walone* edoceamur, suas *Presbyteris Cathedras* fuisse; verùm *supra Presbyteros* omnes, sublimiorem *Cathedram Episcopo* assignatam fuisse, cujus nulla unquam *Presbytero* cuivis participatio, aut consortium fuit, si nondum perspexerit *Walo*, tandem monendus est, quod tamen ab eo satis agnitum videtur, *cùm* πρωτοκαθεδρίαν *Episcopi* excipiat; Quâ, si *ordinis* tantùm prioritatem, sine *superioritate*, aut ὑπεροχῇ omni intelligi putaverit, sibi turpiter imponi passus est; Si verò cum *Cathedrâ excelsiori* & *honoratiori*, conjunctam etiam supra omnes *Presbyteros authoritatem*, & dignitatem, pulchrè sanè ἰσοτιμία *Presbyterorum* & *Episcopi* stabilita putabitur. At de istis in re manifestâ plus satis.

§.10. A *primo* igitur ad *duodecimum Canonem* deveniamus, experturi an feliciùs *Waloni* successerit, quod à *Chorepiscopis* & *Presbyteris Civitatis* dicendum putavit, quàm quod à *Cathedrarum* mentione, quâ ad opem labascenti causæ ferendam uti voluit, petebatur argumentum.

§.11. Quâ in re non opus est, ut *Walonem* cum *D. Blondello* committendum curemus, qui hunc *Canonem* aliter legendum duxit, & ex aliorum codicum fide pro [ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ] ἐν ἑτέρᾳ παροικίᾳ substituit. Quid de integro *Canone* censendum sit gradatim dicemus, ab eâ, quæ ad *Chorepiscopos* spectat particulâ, exorsi.

§.12. Et *primum* quidem, quinam hi *Chorepiscopi* fuerint, paucis disquirendum est. Χωρεπισκόπων nomine *Villanos*, aut *Regionarios*, aut qui, non in *Civitate*, sed in *totâ* latè sparsâ *Regione* degunt, *Episcopos* intelligi ex vi nominis palam est. Illud etiam

voce

voce παροικίας in fine *Canonis* ſignificatur, eâ notatur univerſum cujuſque *Civitatis territorium*, ſeu *regionis* iſtius villæ omnes, quæ Urbis *Epiſcopo* ſubſunt.

§. 13. Sic in *Clementis Romani* ad *Corinthios Epiſtolæ* inſcriptione, ἐκκλησία Θεοῦ ἡ παροικοῦσα Ῥώμην, ἐκκλησία Θεοῦ τῇ παροικούσῃ Κόρινθον, Ubi non ſolùm quæ inter *Civitatis* muros continebatur *Eccleſia*, ſed & quæ in *univerſo territorio*, ſeu *ſuburbicariâ regione*, *Romano Epiſcopo* ſuberat, *Romam* παροικεῖν dicitur, i.e. *prope* vel juxta *urbem habitare*.

§. 14. Illud enim cuivis notum eſt, περίχωρον omnem, ſeu *regionem circumjacentem*, ad *Epiſcopum Civitatis* antiquitùs pertinuiſſe, & illi ſubjectam fuiſſe, juxta illam *Ignatianæ* ad *Romanos Epiſtolæ epigraphen*, Ἰγνάτιος &c. τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥτις προκάθηται ἐν τόπῳ χωρίου Ῥωμαίων, *Ignatius Eccleſiæ quæ præſidet in loco*, i.e. *in Civitate ſeu loco præcipuo regionis Romanorum*, Quibus verbis, *Eccleſia* quæ in *urbe* eſt, adeóque *urbis Epiſcopus* toti *regioni* circumjacenti *præſidere* affirmatur; *Epiſcopi* enim ſub primis temporibus non niſi κατὰ πόλεις in *ſingulis urbibus*, aut oppidis principalibus conſtituebantur.

§. 15. Quod adeò extra omnem controverſiam ponitur, ut docti viri in unius regionis *Eccleſiâ*, non niſi *unum altare* antiquitùs fuiſſe crediderint, juxta præſcriptum *Judæorum* ritum, quibus licet plurimæ *Synagogæ*, unicum tamen *templum*, & *altare*, ídq; in urbe *Hieroſolymitanâ* omnibus totius gentis incolis patebat. Sic ut *Ignatius* ἓν θυσιαστήριον, & ἕνα ἐπίσκοπον in *Epiſtolâ* ad *Philadelphenſes* rectiſſimè conjunxerit, & *ſchiſmatici* porrò omnes *altare contra altare* erexiſſe dicerentur. Conſulatur *Cyprianus de unitate Eccleſiæ Ep*: XL. LXXII. LXXIII.

§. 16. Ut ut illud ſit (nam in re incompertâ non eſt audacter nimis pronunciandum) de *Cathedris Epiſcoporum* non niſi in *urbibus* figendis, nulla nobis niſi cum *D. Blondello* controverſia futura eſt. Quamvis enim id omnibus notius ſit, quàm ut probationibus indigeat, id tamen ille unus mortalium, aut non vidit, aut nos videre noluit, *Conſtitutos ab Apoſtolis* κατὰ χώρας *Epiſcopos, qui verè & propriè* ἐπιχωρίους ἐπισκόπους ἢ χωρεπισκόπους *præſtarent, ſe, ex oculato teſte Clemente aſſeverante, didiciſſe* * affirmans. * *Apol*: p. 93.

§. 17. Verùm nihil tale aut vidit, aut teſtatus eſt *Clemens* (*oculatus teſtis ille*) *Romanus*, Id tantùm dixit, κατὰ χώρας καὶ πόλεις κηρύσσοντες, καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι, εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν, *Per regiones & civi-*

tates

tates prædicantes Apostoli, primitias eorum in Episcopos & Diaconos eorum qui credituri erant, constituebant.

§.18. Hic primò de voce χώρα distingui posset, quæ quandoque cum κώμαις, quandoque cum πόλεσι conjuncta invenitur. Si cum κώμαις conjungatur, *Vicorum* numerum, aut multitudinem notatura est; at *Civitatum*, si cum πόλεσι.

§.19. Imò cum ἁπλῶς usurpetur, palam est eâ frequenter *Provinciam* integram ex pluribus civitatibus constantem significari, Sic * *Strabo* de *Asiâ*, Ῥωμαῖοι, inquit, ἐπαρχίαν ἀπέδειξαν τὴν χώραν, sic & in *scriptis Ecclesiasticis*, *provinciā* ex pluribus civitatibus & *Ecclesiis*, quibus singulis *Episcopi* præsunt, aggregatam, χώραν nuncupari videmus; Κυπριανὸς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἄφρων χώρας, *Concil: in Trullo, Can:* II. Et, *jampridem per omnes provincias & singulas urbes instituti sunt Episcopi, Cyprian: Ep:* LII. ubi per *provincias* instituti *Episcopi*, iis, qui per urbes instituebantur, *præpositi*, *Archiepiscopi*, non *Chorepiscopi* erant.

*Geogr: l. XIII.

§.20. At *secundò*, Si per χώρας, *pagorum*, aut *villarum*, aut *vicorum*, (quatenus eæ *civitati* opponantur) *confinia*, à *Clemente* hic intelligi concederemus, nihil tamen ex eo *D. Blondellus* lucraturus est.

§.21. Affirmat certè *prædicasse Apostolos* κατὰ χώρας æquè ac πόλεις, Affirmat *Episcopos* & *Diaconos constituisse*, at de *Episcopis* in *regionibus* istis, & non in *urbibus* tantùm, constitutis, οὐδὲ γρῦ quidem.

§.22. Plura ad hunc *Clementis* locum, cùm eum consultò tractaret, dicenda putavit *D. Blondellus* [*Nondum*, inquit, *Clementis sæculo cuiquam in mentem venisse, quod A.D.* 347. *à Sardicensi Synodo primùm decretum est*, *Licentiam non dandam ordinandi Episcopum, aut in vico aliquo, aut in modicâ civitatulâ, ne vilescat nomen Episcopi, nec dedignatos tunc Apostolos vicanorum saluti eandem, quâ urbibus urbanísque providebant, curam impendere.*

§.23. Certè nec nos putamus *Sanctissimos viros* cujusvis salutem posthabuisse, ideóque per omnes non urbes tantùm, sed & vicos verbum prædicasse; sed quæ demum animarum *incuria*, aut *dedignatio* putanda fuit, si (ad honorem *Episcopo* conciliandum (ἵνα μὴ γένηται εὐκαταφρόνητος ἡ ἀρχιερωσύνη, ut de *Canone Laod:* LII. dixit *Balsamo*) & ad *Ecclesiæ* conservandam *unitatem*) *Episcoporum Cathedras* extra necessitatem multiplicandas non esse, eásque in *urbibus* tantùm, non in *villis*, aut *pagis* quibusvis instituendas

endas esse, *Apostolis* visum fuerit? Certè qui in *Sardicensi Concilio* illud statuerunt, ex hâc ipsâ causâ factum suum tuentur. Videatur integer *Canon*, quem ad usum suum decurtari maluit *D. Blondellus*. *Licentia*, inquit *Hosius*, *danda non est*, *ordinandi Episcopum*, *aut in vico aliquo*, *aut in modicâ civitate*, *cui sufficit unus Presbyter*, *quia non est necesse ibi Episcopum fieri*, *ne vilescat nomen Episcopi*, *aut authoritas*. Nihil hîc ex animarum *salutis incuriâ* factum, sed quia nulla *Episcopi necessitas* fuit; Nec certè major *Apostolorum*, de quo *Clemens* locutus est, tempore necessitas fuisse censenda est, cùm qui tunc creabantur *Episcopi* & *Diaconi*, τῶν μελλόντων πιςεύειν *Præpositi* constituerentur, perpaucis adhuc ad fidem recipiendam persuasis.

§.24. Piget talibus immorari, ut & aliis id genus multis, declamatorio more effusis p. 93. *Fervente scilicet illis temporibus charitatis spiritu*, *urbibus vicos*, *liberis servos*, *divitibus pauperes gratiam cœlestem æquasse*, *ut unum omnes in Christo essent*, *Gal.*III. 28. Illud quidem fatemur lubentissimè, ideóque *vicanos*, *villanos*, *regionarios* omnes æquè ac *Cives*, aut *Hierosolymitanos*, aut *Romanos*, *Apostolis* charos & æstimatos fuisse, ideóque ad *Episcopum*, licèt in *urbe* residentem, eorum omnium & singulorum curam pertigisse, unámque cum urbe, utut *purpureâ*, aut *florenti*, *Ecclesiam* constituisse. Estque hoc [*unum in Christo esse*] non ut tribus, aut quatuor ubivis sparsis, *Christianis*, peculiaris statim *Episcopus* præponatur. Id enim non ad *unitatem*, sed ad *schismata* alenda aptissimum esse, *Apostoli* satis noverunt, nec citra omnem necessitatem, constituisse putandi sunt. At è diverticulo in orbitam revertamur.

§.25. Augescente igitur fidelium multitudine, fatemur aliquando, sed non *statim* post *Apostolos*, tales in *regionibus*, aut *vicis Episcopos* constitutos esse, qui *vicariam Episcopo Civitatis*, cui subjiciebantur, operam exhiberent, ideóque in hoc ipso *Ancyrano Canone*, ab *Isidoro Mercatore*, à * *Fulgentio Ferrando*, à *Gentiano Herveto*, aliísque non paucis, *Vicarios Episcoporum* appellatos. Hos *Episcopalem ordinationem* aliquando accepisse testatur *Laodicenus Canon* LVII. (*Ancyrani* hujus post 50. annos vestigiis inhærens, at aliquid de novo additurus) ὀ δεῖ, inquiunt *Patres*, ἐν ταῖς κώμαις, καὶ ἐν ταῖς χώραις καθίστασθαι ἐπισκόπους, *Non oportet in vicis*, & *regionibus Episcopos constitui*, ἀλλὰ περιοδευτὰς (sic *Oxonienses Codices* MS. communiter legunt, sic *Dionysius Exiguus*, *Isidorus Mercator*, & *Gentianus Hervetus*; Sic ex

* Breviat: Can:

MSS. *Bibliothecæ Regiæ* se emendasse ait *Chr: Justellus*, non, ut *Tilius*, & *Binius*, ἢ περιοδευτὰς) sed *circuitores*, alios sine dubio absque *Episcopali ordinatione* emissos, & à prioribus, eo quòd *Episcopi* non essent, distinctos (τοὺς περιοδευτὰς καὶ μὴ ἐπισκόπους, inquit *Balsamo*) τοὺς μέντοι ἤδη προκατασταθέντας, μηδὲν πράττειν ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ἐν τῇ πόλει, *Qui verò priùs constituti sunt, nihil sine Episcopi, qui in urbe est, sententiâ faciant*. Ubi supponitur aliquos ex hoc numero jamjam *Episcopos* constitutos esse, licèt illud in posterum vetetur. Idem etiam *Antiocheno Canone* decimo plusquam innui videmus; Τοὺς ἐν κώμαις, ἢ ταῖς χώραις, ἢ τοὺς καλουμένους τοὺς χωρεπισκόπους, εἰ καὶ χειροθεσίαν εἶεν ἐπισκόπων εἰληφότες, &c. *Qui in vicis & regionibus sunt, vel qui Chorepiscopi dicuntur, etiamsi impositionem manuum Episcopi acceperint*, & (ut *Latinus Canonum Codex* duriusculam φράσιν explicari voluit) ut *Episcopi consecrati sint*, &c. (sic & in fine *Canonis* χωρεπίσκοπον δὲ γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως, ᾗ ὑπόκειται, ἐπισκόπου, *Chorepiscopum Civitatis Episcopus ordinet, cui ille subjectus est, ait Latinus.*)

§.26. Ita sine dubio significat φράσις ista ejusdem *Concilii Canone* XVII. Εἴ τις ἐπίσκοπος χειροθεσίαν ἐπισκόπου λαβὼν, &c. Ubi ut præcesserat [*Episcopus*] sic & sequitur [καὶ ὁρισθεὶς προεστάναι λαοῦ] quod & *Canone* XVIII. per [εἴ τις ἐπίσκοπος χειροτονηθεὶς εἰς παροικίαν] explicatiùs effertur.

§.27. Adeò mihi neutiquam persuasurus est *D. Blondellus*, *Tres hominum conditiones* (τοὺς ἐν κώμαις, *qui in minoribus oppidis ministrant*, τοὺς ἐν χώραις, *qui in villis fundísque rusticis quibuscunque constituti sunt*, *Chorepiscopos, qui inter constitutos* ἐν κώμαις *paucissimi erant*) *canonis istius verbis apertissimis distingui*. Certè si sic explicare & probare sententiam suam possit, ut præter *Episcopum civitatis*, tres alias hominum conditiones eruere possit, quibus singulis *Episcopalis* ordinatio aliquando competiisse putanda sit, sic ut de iis dici rectè possit [εἰ καὶ χειροθεσίαν εἶεν ἐπισκόπων εἰληφότες, *etiamsi ordinationem Episcoporum acceperint*] (quod de eo, quod nunquam accidit, supponendum non erat) & qui singuli *Subdiaconos*, aliósque præter *Presbyteros & Diaconos* omnes in *Ecclesiâ* constituere potuerunt, Fatebor me in hâc omni luce cæcutiisse; Sin minus, patiatur se vir *Doctissimus* cum vulgo sapere, & τῶν καλουμένων χωρεπισκόπων additione, priores phrases explicari, & ad sæculi stylum accommodari permittat.

§.28. Si verò quæratur, quomodo qui ut *Episcopi* consecrati sunt, ab aliis per omne ævum *Episcopis* distinguantur, Responde-

tur,

tur, eo quidem imprimis distingui, quòd ab *unico civitatis Episcopo,* cùm alii à *Synodo,* aut à *tribus* ad minimum *Episcopis* constituerentur, 2do quòd sine *titulo* aut *Cathedrâ,* ἀπολελυμένως *absolutè* ordinati fuerint, quòd μὴ ἔχοντες καθέδρας οἰκείας, ait *Zonaras,* (καθοικίαν οἰκείαν, *Blastares*) περιέρχονται καὶ καταρτίζουσι τοὺς πιστούς, *circumeant regionem, & fideles confirment, &c.* Et ita, (ut verbis doctissimi *Scriptoris,* non meis illud dicam) *in regionibus, agris, aut pagis præpositi, officio Episcopi fungantur, veluti vicarii Episcopi.*

§.29. Hinc est quod *Concilii Neocæsariensis,* eodem anno quo *Ancyranum,* congregati, *Canone* XIII. *Chorepiscopi,* εἰς τύπον τῶν ἑβδομήκοντα, *ad exemplum* aut formam *Septuaginta* esse dicantur, Ut enim illi à *Christo* emissi sunt, ut *coram facie* ejus irent, *regnum cœlorum prædicarent, morbos curarent,* & sic *vicariam* ei operam locarent (nullâ tamen fixâ, aut duraturâ, & qualis duodecim *Apostolis* postea contigit, authoritate induti, statímque ad *Dominum* suum redituri) Sic & hi *regionarii Episcopi,* ab *Episcopo civitatis* emissi, *confirmabant fideles, pœnitentes absolvebant,* aliáque nonnulla, quæ ad eum pertinebant, ejus quasi loco & vice præstabant.

§.30. Quod hîc de 70. *Christi discipulis* affirmat *Canon* iste, ad 70. *Mosis Presbyteros Num:*XI. 14. trahi voluit, nescio quo fato ad omnia permiscenda natus, *D. Blondellus.* At ubi quæso 70. *Mosis Seniores,* ad *regiones* à *Mose* emittebantur, *euntes, redeuntes, Mose* solo juxta *Tabernaculum* sedem figente? Illud de 70. *Discipulis* distinctè affirmatur; Nec quicquam *Chorepiscopis* nostris convenientius dici potuit; Quorum igitur loco succedere, *Laodiceno Canone,* περιοδευταὶ jubebantur, *Circuitores, Visitatores,* οἱ σήμερον προβαλλόμενοι παρὰ τῶν ἐπισκόπων ἔξαρχοι, inquit *Balsamo, Exarchi hodiè ab Episcopis promoti.*

§.31. Illi quidem περιοδευταὶ ideò dicti, quòd ut *medici* apud *Justinian:* qui *circumeunt urbem, causâ sanitatis hominibus reddendæ,* περιοδευταὶ nuncupati sunt, sic illi περιοδεύουσι καὶ ἐπιληροῦσι τὰ ψυχικὰ σφάλματα, ait *Balsamo.* περιέρχονται, ait *Zonaras,* & *Blastares, regionem aut vicos circumirent*; Nec igitur *Waloni* credendum est, qui sine omni probatione, non à *circumeundo regionem,* sed à *curando Ecclesiam* περιοδευτὰς dictos voluit (ut & *morbus,* inquit ille, *quacunque ratione curatus,* περιοδευθῆναι eo *sæculo dicebatur*) cùm iisdem utrumque competat, περιέρχεσθαι καὶ ἐπιληρεῖν, titulus verò περιοδευτῶν à priori non à posteriore ducatur,

tur, nec περιοδευτὴν unquam *medici* dicantur, quia *curant* morbos, sed quia curaturi *circumeant*. At prodigii instar est quod in hujus vocis redditione * *Gretsero* accidit, qui eâ notari voluit ἐξυπνιστὰς, *quorum munus erat circumire Templum & dormiturientes excitare*. Res clarior est quàm ut ulteriori disceptationi locus sit, ideo quòd *regionem* & *vicos* omnes (περιοδεύουσι, περιέρχονται) *circuirent* & *visitarent*, περιοδευτὰς dictos esse.

* *in Cod. c. 14.*

§.32. Mirari igitur satis nequeo, quid itidem *D. Blondello* in mentem venerit, ut hæc hoc *Ancyrano Canone* comprehensa, eodem sensu dicta esse affirmaverit, quo de *Episcopis Antiochena Synodus* sancivit *Can:* XIII. μηδένα τολμᾶν ἀφ' ἑτέρας ἀπαρχίας εἰς ἑτέραν μεταβαίνειν καὶ χειροτονεῖν, & *Can:* XXII. ἐπίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἀλλοτρίᾳ πόλει, τῇ μὴ ὑποκειμένῃ αὐτῷ. Exinde concludens *Episcopum æquè arctis compedibus ac Chorepiscopos cohibitos esse*.

§.33. Verùm *primò* illud manifestum est, *Antiochenos Canones* istos ad *Episcopos* quosvis, aliorum officiis se immiscentes, ideóque ἀλλοτριεπισκοποῦντας, spectasse.

§.34. *Secundò*, *Ordinationem Presbyterorum* & *Diaconorum Chorepiscopis* in universum interdici, & non solùm in alienâ ἐπαρχίᾳ. Illud præter lucidissima *Canonis* verba, *Antiochenus Canon* decimus, *Ancyrano* post 27. annos succedens, monstrabit, τοὺς ἐν ταῖς κώμαις ἢ ταῖς χώραις, ἢ τοὺς καλουμένους χωρεπισκόπους &c. ἔδοξε εἰδέναι τὰ ἑαυτῶν μέτρα, &c. καθιστᾶν δὲ ἀναγνώστας, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ἐπορκιστὰς, καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι προαγωγῇ, μήτε δὲ πρεσβύτερον, μήτε διάκονον χειροτονεῖν τολμᾶν, δίχα τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐπισκόπου, ᾗ ὑπόκειται αὐτός τε, καὶ ἡ χώρα, *Chorepiscopi hîc suas metas scire jubentur, lectores, subdiaconos, exorcistas constituere, neutiquam verò Presbyteros aut Diaconos ordinare, sine Episcopo civitatis, cui & ipse & regio integra subjicitur*. Sic * *Damasus*, *Chorepiscopis*, inquit, *non liceat Sacerdotes consecrare, nec Diaconos*. Et ✝ *Leo primus*, *Quamvis cum Episcopis plurima illis* (*Chorepiscopis*) *Ministeriorum communis sit dispensatio, quædam tamen Ecclesiasticis regulis sibi prohibita noverint, sicut Presbyterorum & Diaconorum consecratio*.

* *Ep: ad Episc: Numid: Tom: I. Concil:*
✝ *Epist:* LXXXVIII. *ad Episc. Gall: & Germ:*

§.35. Nec est quòd verba ista in fine *Canonis Ancyrani* à *D. Blondello* posita [ἐν ἑτέρᾳ παροικίᾳ] illi fraudi fuisse putemus, cùm illa, si genuina lectio esset, ad posterius *Canonis* membrum, in quo de *Presbyteris civitatis* sermo est, non ad prius, in quo de *Chorepiscopis*, referatur.

§.36. De lectione verò istâ, quàm non sit genuina, & quàm rectè

recte à * *Walone* & + *Cl: Salmasio* rejiciatur, plura mox dicemus.

* *Wal: Mess:* p.304.
+ *Appar: ad l. de Prim: Papæ* p.74.

§.37. Tandem igitur quid hoc primo *Ancyrani Canonis* tmemate intelligendum sit, videamus, Χωρεπισκόποις μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν, Hoc est, *Placuit Synodo huic, ut Chorepiscopi, quamvis antehac in regionibus suis* (aut licentiâ nimiâ abusi, & supra μέτρον suum elati, aut ex potestate sibi per *ordinationem Episcopalem* collatâ) *Presbyteros & Diaconos ordinaverint, in posterum tamen illâ libertate non utantur; Subdiaconos tantum, aliósque inferiora Ecclesiæ munera obeuntes constituant, reliquáque quæ ad officium suum, ex Episcopi civitatis jussione, aut approbatione, pertinent, diligenter præstent.*

§.38. Hunc solum sensum huic *Canoni* subesse, testis est omni exceptione major *Antiochenus Canon* X. modò prolatus, cui tamen, præter alia prædicta, addi etiam poterit insignis locus *Basilii Magni* (post annos circiter 60.) in *Epist:* CLXXXI. ubi de ὑπηρετούντων τῇ ἐκκλησίᾳ *approbationis* & *receptionis* modo, verba faciens, τὴν πάλαι τῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις ἐμπολιτευομένην συνήθειαν sic describit, *Omnis*, inquit, *eorum conversatio* ἐπολυπραγμονεῖτο, *curiosè à Presbyteris & Diaconis cum illis habitantibus indagabatur*; Illi porrò ἐπανέφερον τοῖς χωρεπισκόποις, *ad Chorepiscopos referebant, qui* τὰς παρὰ τῶν ἀληθινῶς μαρτυρούντων δεξάμενοι ψήφους, καὶ ὑπομνήσαντες τὸν ἐπίσκοπον, οὕτως ἐνηρίθμουν τὸν ὑπηρέτην τῷ τάγματι τῶν ἱερατικῶν, *acceptis eorum qui vere testimonia ferebant* (i.e. testimonia fide digna) *calculis, sive suffragiis, & cùm Episcopum priùs de iis certiorem fecerint, hunc ad modum, ministrum quemvis* (*Subdiaconum* scilicet &c.) *ordini Hieraticorum, vel eorum qui sacris ministraturi erant, accensebant*, Cùm corruptis jam sæculi moribus, omnibúsque in pejus degenerantibus, *Chorepiscopi*, ad quos *Epistolam* istam misit Sanctus *Pater, Episcopum civitatis* insuper habentes, rémque omnem ad illum nihil pertinere censentes (εἰς ἑαυτοὺς τὴν ὅλην περιέστησαν αὐθεντίαν) *totam sibiipsis authoritatem arrogarent, ac assumerent.*

§.39. Clarissima adhuc omnia, & ex quibus ad derogandam *Episcopo* ὑπεροχὴν, & *singularem* (tam in *urbe*, quàm in *regione suburbicariâ*) authoritatem illi eripiendam, aut minuendam, aut ad quamcunque potestatem cuivis, præter *Episcopum*, & *Vicarium* ejus (ad id aut *Episcopali ordinatione* ἀπολελυμένως, i. e. *sine titulo* indutum, aut ad speciales operas ab eo quovismodo constitutum, reservatâ sibi uni *Presbyterorum* & *Diaconorum*

ordinatione) asserendam, nihil planè colligi, aut concludi potest.

§.40. Illud (non ex istis tantùm præmissis à me propositis, & probatis, sed & contra quemlibet dissentientem, ex suis) hoc unico *dilemmate* extra dubium ponetur.

§.41. *Chorepiscopi Ancyrano* hoc *Canone* memorati, aut *Episcopalem ordinationem* singuli accepisse credendi sunt, aut sine eâ, ad speciales operas in *regione* & *vicis* præstandas, ad libitum *Episcoporum*, &, ut eorum *Vicarii*, literis tantùm signatis, aut aliâ quavis ratione, ab iis muniti sunt; Si prius concedatur (quod à nobis satis confirmatum esse putamus) tunc statim sequetur, hos *regionarios Episcopos*, utcunque *Civitatis Episcopis* subjacentes (qui & ipsi quadamtenus *Metropolitæ* subjiciebantur, videatur *Antiocheni Concilii Canon* IX.) verè tamen *Episcopos* fuisse, sed non *Civitatum*; ut & *Episcopi* minorum civitatum *Episcopi* sunt, sed non *Metropolitæ*; Imò *Episcopos*, quantum ad *ordinationem* spectat, sed non quantum ad *titulum*; *Episcopos* scilicet, suadente necessitate, *sine titulo ordinatos*, *Episcopos* denique *Vicarios* (nec igitur, ut *Walo* hinc sequi voluit, *Presbyteros à Presbyteris ordinatos, nec qui solùm Presbyteri erant*, *Episcopos dictos esse.)*

§.42. Hos itidem cùm tales essent, nec adhuc *Ancyrano Canone* prohiberentur, *Presbyteros* & *Diaconos regionarios* ordinasse, aliáque in *regionibus* administrasse (ita tamen ut ἐν κυριακῷ πόλεως, præsente aut *Episcopo*, aut *Presbytero Civitatis*, ne minima quidem illis licerent ; videatur *Neocæsariensis Concilii Canon* XIII.) & hæc omnia quidem adhuc rectè, & ex jure suo, ut *Episcopos regionarios*, ac *Vicarios* fecisse. Postea verò quorundam actuum ad eos priùs pertinentium *exercitia*, *canone* isto (ut & *Antiocheno* dein *decimo*) illis interdicta esse, & ad *solum Episcopum Civitatis* relata, aut, si *Arabico* istius *Canonis Paraphrastæ* credamus, ad *Chorepiscopum, ex mandato Episcopi civitatis* ; Sic enim ex *Arabico Canonum MS. Oxoniensi* legimus. *Ut non faciant Presbyteros aut Diaconos omnino, neque in villâ, neque in urbe absque mandato Episcopi*, *Nisi rogatus fuerit Episcopus hâc in re, & permiserit eos ut faciant eos, nec non scripserit eis scriptum, quod authoritatem dabit eis eâdem de re*, Ex eo autem nihil contra ipsam potestatem, ante interdictum *Canone* exercitium, satis liberam, concludi posse, ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

§.43. Sin verò posterius supponatur (nullatenus tamen concedendum) *Chorepiscopis* scilicet his *Episcopalem ordinationem* nunquam contigisse, Tunc & illud sequetur, eos, si quando *Presbyteros*

teros

teros aut *Diaconos ordinaverint* (quod adhuc de illis neutiquam affirmatum vidimus) orbitam planè & μέτρον suum transiliisse, rectéque ab *Ancyrano*, ut & *Antiocheno Canone* in ordinem redactos esse; Sic tamen ut alia quædam (*Subdiaconorum* &c. *constitutio*) iis ab *Episcopo Civitatis* indulta, & nondum interdicta, sed specialiter ipsis *canonis* verbis reservata, iis adhuc competiisse putentur. At illud ex abundanti. De *Chorepiscopis* igitur, adeóque priori istius *Canonis* parte id satis supérque dictum esto.

Cap. IX.

Secundum Canonis membrum de Presbyteris. Lectiones variæ. Arabicus Interpres. Canonis emendatio. Argumenta pro emendatione. Canonis sensus Presbyteranis nullatenus favens.

§.1. ISTis igitur sic perpensis, pergamus ad posteriorem *Canonis* portiunculam, quæ ad *Presbyteros* pertinet, ea sic in *Wal: Mess:* ut & in *App: Claudii Salmasii* ad *lib:de Prim:* proponitur. Ἀλλὰ μηδὲ πρεσβυτέροις πόλεως χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ. & Latinè ex *Dionysio Exiguo*, *Sed nec Presbyteris Civitatis sine præcepto Episcopi vel literis, in unaquaque parœciâ.* A *D. Blondello* pro [πρεσβυτέροις] [πρεσβυτέρους] & pro [ἑκάστῃ] [ἑτέρᾳ] ponitur. Harum lectionum, non ita latè dissitarum, sensus tamen planè alius atque alius. Nam si cùm *D. Blondello* [πρεσβυτέρους] legatur, cùm in initio *Canonis* præcesserit dativum [χωρεπισκόποις] necessum erit ut [πρεσβυτέρους πόλεως] cum præcedente [πρεσβυτέρους ἢ διακόνους] connexa, à verbo itidem χειροτονεῖν regantur, & ita sensus lucidissimus (at qui *Presbyteranæ causæ* nequaquam faveat) exurget. Χωρεπισκόποις μὴ ἐξεῖναι χειροτονεῖν πρεσβυτέρους πόλεως, &c. *Chorepiscopis non licere Presbyteros civitatis ordinare, sine mandato ab Episcopo per literas recepto.*

§.2. Et huic certè lectioni *MS. Arabicus* vetustus calculum suum & suffragium daturus est, Cum de *Chorepiscopis* sic canonem proponat, *Ne faciant Presbyteros neque Diaconos omnino, neque in villâ neque in urbe absque mandato Episcopi* &c. nec syllabam addat, quâ innuatur, aut explicetur, quid *Presbyteris Civitatis*, aut in *suâ*, aut *alienâ parœciâ* liceat, vel non liceat.

§.3. Huc etiam pertinere videtur titulus huic *Canoni* à *Dionysio Exiguo* præfixus. *Quòd non oporteat Chorepiscopos ordinare Clericum nisi in agris & villatis*; de *Presbyteris* itidem

οὐδὲ

οὐδὲ γρύ. At si ista cuiquam non arrideant, ad alia procedamus.

§.4. Et cum in his verbis recensendis adeò magna sit exemplarium varietas, Infinita quidem occurrunt, quæ hîc dici possunt. Post *codices* autem quos nactus sum, singulos inter se collatos, nihil mihi potius videtur, quàm ut truncato & manco canoni, vocula una aut altera addatur, verbáque sic demum *græcè* legantur. Ἀλλὰ μηδὲ πρεσβυτέρους πόλεως χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, μετὰ γραμμάτων, πράττειν τι ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ, *Sed neque Presbyteris civitatis, sine mandato ab Episcopo per literas recepto, quippiam facere in unaquâque parœciâ.*

§.5. Voces istas [πράττειν τι] aut alias quæ iis æquipolleant, sic interserendas esse, & in antiquis *Græcis codicibus* olim lectas fuisse, testabitur primò *Isidorus Mercator* (cujus editio in *Ecclesiis Hispanicis* ante *Dionysium Exiguum*, recepta est) qui sic legi voluit. *Sed nec Presbyteros civitatis sine Episcopi præcepto amplius aliquid imperare, vel sine authoritate literarum ejus aliquid agere.*

§.6. *Secundò*. Idem nobis persuasura est *Gentiani Herveti* versio (à * *D. Blondello vetus* appellata) *Sed nec Presbyteros Civitatis sine jussu Episcopi aliquid jubere, neque in unaquâque parœciâ aliquid agere.*

* Apol: p. 97.

§.7. *Tertiò*. Sic ✠ *Fulgentius Ferrandus*, Canon XCII. *Ut Presbyteri Civitatis sine jussu Episcopi nihil jubeant, nec in unaquâque parochiâ aliquid agant*, *Can: Sardicen:* (legendum sine dubio *Ancyr:*) *tit:* XIII.

✠ Breviat: Can:

§.8. *Quartò*. *Ipsius Dionysii Exigui exemplar illud*, quo *Adrianus* primus usus est, quódque & ille & (ipso *D. Blondello* fatente) *Capitulare Aquisgranense veteri Codici prætulerunt*; Sic enim ibi *Canonem* istum exaratum perspicimus, *Sed nec Presbyteris civitatis sine Episcopi præcepto amplius aliquid imperare, vel sine authoritate literarum ejus in unaquâque parochia aliquid agere.*

§.9. *Quintò*, Denique, Huic *Canonis* hujus lectioni suffragatur, miréque concordat *Laodicenus* LVII. ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους μηδὲν πράττειν ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ ἐπισκόπου, *Similiter & Presbyteri præter consilium Episcopi nihil agant*, Quibus verbis cùm de *Chorepiscopis* propositum *Canonem* claudi videamus, eodem planè modo, quo hîc *Ancyranus* conclusus est, nihil magis consentaneum, aut idoneum definiri potest, quàm ut hi duo *Canones*

sic

ſic in univerſum æquipollere cenſeantur, ut mutilatus unus ex altero ſanari & explicari poſſit.

§.10. Quod ſi fiat, lucidiſſima ſtatim omnia futura ſunt, & cum *Chriſti* verbis, quæ omnem *Apoſtolis* authoritatem, cum *Ignatii* toties iteratis, quæ *Presbyteris* nihil ἄνϑ γνώμης ἐπισκόπε agendi ἐξουσίαν largita ſunt, & denique cum *Arelatenſis*, aliorúmque *conciliorum decretis* concorditer, & harmonicè conſpirantia: nec quivis certè in univerſo *Canonum* codice, *Presbyteranorum* ἰσοτιμίᾳ minus faviſſe reperietur, quàm qui præ aliis omnibus laturus ſubſidium putabatur.

Cap. X.

Argumentum ex Eutychio. Eutychii ἀνιστορησία. *Epiſcopi in Ægypto plures præter Alexandrinum.* Τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παροικίας *Epiſcopus Anianus. Hieronymus cum Eutychio non concordat.* χειροϑεσία *ad Epiſcopos, electio ad Presbyteros pertinere poteſt.*

§.1. Reſtat unicum *Argumentum*, quod contra Theſin noſtram ſatis proſperè militaſſe quibuſdam creditur, Ex *Annaliſtâ* illud *Alexandrino*, aut *Originum* ſcriptore *Eutychio*, *Authore* certè (ne quid gravius dicam) non adeò venerando, produxit ✠ *D. Blondellus*, Qui poſt *Marci Eccleſiæ Alexandrinæ* fundatoris tempora, uſque ad *Demetrium* ejuſdem *Eccleſiæ Epiſcopum*, *Patriarchas* ſingulos *Alexandrinos* electos, & cum ordinatione manuum ordinatos à *Presbyteris* 12, ídque ex ipſius *Marci* juſſu factum eſſe affirmat. ✠ *præf.* p. 17.

§.2. Facilis itidem reſponſio, nullam hâc in re *Eutychio* fidem deberi, ut qui aſſertioni huic apertâ ἀνιστορησίᾳ viam muniverit, nullum ante *Demetrium* in univerſâ *Ægypto*, præter *Patriarcham Alexandrinum*, *Epiſcopum* fuiſſe pronuntians.

§.3. Verùm potior multò teſtis *Euſebius*, l. VI. c. 1. apud quem τ͂ αὐτόϑι παροικιῶν, i. e. *plurium in Ægypto diœceſium*, (quas ſine *Epiſcopis*, qui illis præficerentur, fuiſſe nemini credibile erit) mentio reperitur, *quarum*, inquit ille, ἐπισκοπὴν *Demetrius poſt Julianum ſuſcepit.*

§.4. His addi ſecundò poteſt, *Patriarchatum* (quem ab ipſius *Marci* temporibus * *Eutychius* ipſe agnoſcit) civitatis iſtius

** Anianũ Marcus conſtituit Patriarcham, & Is primus erat Alexandriæ Patriarcha conſtitutus, & conſtituit Marcus* XII. *Presbyteros qui manerent cum Patriarchâ, adeò ut cùm vacaret Patriarchatus, eligerent unum, & Patriarcham crearent.*

Episcopo neutiquam competere potuisse, si nulli in universâ *provinciâ Episcopi* essent, quibus præponeretur; Ideóque quod ab eodem *Eusebio* de *Marco* affirmatur, l.II. c.ιϛ'. dignum est quod his addatur, cum nempe ἐκκλησίας πρῶτον, ἐπ' αὐτῆς Ἀλεξανδρείας συστήσασθαι, *plures in ipsâ Alexandria constituisse Ecclesias*, (quas sub nomine τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παροικίας *Anianus suscepit*, c. κδ'.) *Tantam enim multitudinem eorum fuisse*, qui ἐκ πρώτης ἐπιβολῆς *ex primâ Marci aggressione Christi fidem amplexabantur*, δι' ἀσκήσεως αὐτοῦ φιλοσοφωτάτης καὶ σφοδροτάτης *sanctissimo vitæ ejus instituto ad fidem allecti*, ut *Philo Judæus Apostolorum* σύγχρονος, missus ad *Caium Imperatorem* legatus, *ipsorum* διατριβὰς καὶ πᾶσαν τοῦ βίου ἀγωγὴν *sibi delineandam scriptis suis putaret.*

§.5. Nec illud tantùm. Videatur liber περὶ βίου Θεωρητικ: & ex eo *Eusebius hist:* l.II. c.ιζ'. *Describit*, inquit ille, προστασίας τρόπον, τῶν τὰς ἐκκλησιαστικὰς λειτουργίας ἐγκεχειρισμένων, *Ægyptiacum hunc præsidendi modum inter eos qui Ecclesiastica ministeria obierunt.* Is verò duobus absolvebatur, διακονίαις, καὶ τῆς ἐπὶ πᾶσιν ἀνωτάτω τῆς ἐπισκοπῆς προεδρείαις, *Diaconorum ministeriis, & supremis, super omnes, Episcopatus, vel Episcopalis honoris præsidentiis.* Omnia quidem ad aliarum *Ecclesiarum* ritum amussitata, nec quicquam extra orbitam, quo sibi sic prolixè placeant, aut exultent *Presbyterani.*

§.6. Tertiò, de *Valentino* affirmat * *Tertullianus*, *Episcopatum* ab eo affectatum esse, ut qui eloquio multum potuit, cùm ve ò spe istâ excideret, aliúsque ex causâ martyrii ei anteponeretur, ad hæresim divertisse. In *Ægypto* illud factum esse satis constat, ipsum quippe *Valentinum*, * *Epiphanio* teste ἐκ τοῦ νόμου Ἀθριβίτου *ex divisione Athribite*, satis ab *Alexandriâ* dissitâ, oriundum nec igitur causam subesse, cur aut *Alexandrinum Patriarchatum* ab *Athribite* affectatum, aut nullos præter *Alexandriæ Patriarcham* in *Ægypto Episcopos* fuisse suspicemur.

* *Advers: Val: in init:*

* *Hær: Valent: in init:*

§.7. Imò *quartò*, eundem hunc *Marcum* in *Pentapoli Ecclesias* constituisse, author est vitæ ejus scriptor apud *Photium*, quas igitur *Patriarchæ Alexandrino* subjici jubet *Canon Nicenus* VI. ut & *Ægypti* & *Lybiæ* reliquas, ídque ex antiquo & primitivo more in *Ecclesiis* illis obtinente.

§.8. *Quintò*, in *Epistolâ Adriani Imperatoris*, apud * *Vopiscum*, eorum mentio occurrit, qui se *Christi Episcopos* dicunt, ídque in *Ægypto*, ubi *Serapis* colebatur, & ne *Episcopos* pro *Presbyteris* sumi putemus, statim distinctè adjicitur, *Nemo Christianorum Presbyter.*

* *Vit: Saturnin:*

§ 9. *Sextò, Hieronymus* ipse, cui sic amicè suffragium suum dedisse *Eutychium* gloriantur, cum *Eutychio* non concordat, *Ep:* LXXXV. ad *Evagrium.* * Ille certè, electionem *Episcopi* usque ad *Heraclam* & *Dionysium* penes *Presbyteros* fuisse affirmat, at *ordinationis*, aut impositionis manuum *Presbyterorum*, nulla illi mentio est, nullum vestigium, nec vola, nec manus, ut dici solet. Illa quidem χειροθεσία ab *Episcopis Ægypti*, ex *Marci* jussu, nunquam non adhiberi, & interim *electio* ad *Presbyteros Alexandrinos* pertinere potuit. Nec quicquam igitur hinc concludi poterit, quod *Presbyteranorum* ἰσοβαθμία faveat, At ex adverso, ab ipso *Marco*, *Ananiam*, seu *Anianum*, ut *Episcopum* & *Patriarcham*, eúmque in excelsiori super *Presbyteros* gradu in *Ecclesiâ* illâ collocatum esse. Imò quamprimum alii in *Ægypto Episcopi* essent, quorum manus *Patriarchæ* huic imponi potuerunt, *Patriarcham* ab illis constanter institutum, & consecratum fuisse, nec denuò ad *Presbyteros* actum istum rediisse, *Eutychii*, si opus sit, testimonio firmabitur. At de istis satis.

* *Nam & Alexandriæ à Marco Evangelistâ usque ad Heraclam, & Dionysium Episcopos, Presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant, quomodo si exercitus Imperatorem faciat.*

DISSERTATIO QUARTA,

De Actorum & Epistolarum Apostolicarum periochis, quæ ad Ecclesiastici Regiminis formam pertinent.

Cap. I.

Acta Apostolorum paucorum annorum unius Pauli historia. Syllabus dicendorum.

§.1. POst istam solennem *Apostolorum* missionem (quâ omnem in *Ecclesiâ* potestatem in manus eorum traditam esse comperimus) Præter *Matthiæ* in desertoris *Judæ*, *Pauli* & *Barnabæ*, ex speciali *Spiritus* præceptione, *Act.* XIII. 2. in *Jacobi* c. XII. 1. gladio percussi locum (pari modo quo *Ephraim* & *Manasses* demortui *Josephi* vicem supplere jubebantur) allectorum historiam, vix quicquam est quod hâc ex parte addendum curaverint sacri Scriptores.

§ 2. *Apostolorum* quippe *Actus*, qui à *Lucâ* exarati, profectionibus & perpessionibus *S. Pauli*, quibus * Ille interfuit, describendis, ídque per annos non adeò multos potissimùm insumebantur, totius *Ecclesiæ* per *Orbem* omnem ab *Apostolis* plantatæ, & *Episcoporum* in unaquâque constitutorum historiam nobis tradidisse credendi non sunt.

* τὰ πλεῖστα συγγεγονὼς τῷ Παύλῳ τὰς πράξεις ὀφθαλμοῖς παραλαβὼν, συνετάξατο. *Euseb: Hist:* l. III. κ. δʹ.

§.3. Quædam certè in illis rei gestæ vestigia non obscura, ut in *Sancti Pauli*, & præsertim in *Christi* ipsius ad *Asiaticas Ecclesias* per *Johannem* transmissis, *Epistolis* deprehenduntur, quibus quid ab *Apostolis* singulis, in suis per universum *Orbem* peregrinationibus præstitum sit, dignosci potest; At & illa non adeò clara, ut non à proximorum ævorum *scriptoribus*, si suffragia liberè ferre permittantur, cumulatiorem lucem acceptura sint.

§.4. Illud omne ad quinque capita reducendum erit. *Primum*, quod ad hos *primarios Apostolos*; *Secundum*, quod ad *Alios ab iis*

iis missos, secundarios Apostolos; *Tertium*, quod ad *Angelos Apocalypticos*; *Quartum*, quod ad ipsam ἐπισκόπου & πρεσβυτέρου; *Quintum*, quod ad Διακόνου appellationem explicandam pertineat.

Cap. II.

Apostoli per se, ut Episcopi, Ecclesias quas plantarunt, administrarunt. I. *Cor.* III. 6. & IV. 15, 16, 21. & V. 3, 4.

§. I. AD *primum* quod attinet, ex *Scripturis* satis clarum est, Hos *Christi Apostolos*, totidem singulares personas, *Ecclesias* plantasse primùm, dein rexisse, nec præsentes tantùm, sed & in *absentiâ*, per se, non mediante, aut intercedente semper aliquo *Presbyterorum* collegio, administrasse.

§. 2. Illud ex unius *Sancti Pauli* erga *Corinthios* suos factorum vestigiis satis patescit, Ἐγὼ, inquit, ἐφύτευσα, *Plantavi ego*, I. *Cor.* III. 6. & οὐ πολλοὺς ἔχετε πατέρας ἐν Χριστῷ, Ἐγὼ γὰρ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγέννησα ὑμᾶς, *Non multos in Christo Patres habetis, Ego enim per Evangelium* (primâ inter vos *Evangelii* prædicatione) *genui vos*, c. IV. 15, 16.

§. 3. Quos ergo unus *plantavit*, eos etiam sibi uni *procurandos* vendicat, Ἐλεύσομαι, inquit, ταχέως πρὸς ὑμᾶς καὶ γνώσομαι &c. v. 19. *Veniam citò ad vos inflatos*, habitâ facti cognitione *judicaturus*, ἐν ῥάβδῳ *in virgâ*, si opus sit, v. 21. & ἐγὼ μὲν ὡς ἀπὼν ἐν σώματι, παρὼν δὲ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν, τὸν οὕτω τοῦτο κατεργασάμενον, &c. *Ego quidem absens corpore, præsens vero spiritu, illum qui hoc taliter commiserit, judicavi jamjam, tanquam præsens*, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ, *talem Satanæ tradere*, &c. c. V. 3, 4. In re liquidâ pluribus opus non erit; Istam scilicet *Corinthiorum Ecclesiam* à *Paulo plantatam*, ab eo uno a' sente jam, mox ad eos profectionem maturante, administratam fuisse.

Cap. III.

Secundarii Apostoli, II. *Cor.* XI. 28. *Jacobus Hierosolymorum Episcopus, Apostolus, at non e duodecim.* חלפי *Differentia inter Alphæum, & Cleopham. Jacobus Justus* I. *Cor.* XV. 7. *vel à Christo vel ab Apostolis Episcopus institutus. Ruffinus emendatus*, *Act.* XII. 17. *Gal.* I. 19. *Act.* XV. 6, 22. *Gal.* II 9. *Act.* XXI. 18. Ἀπόστολος Ἰάκωβος, *Thaddæus Apostolus. Lucas* Ἀπόστολος, II. *Cor.* VIII. 18, 19, 23. *Epiphanius vindicatus. Barnabas Act.* XI. 23. *Marcus. Marci duo*, I. *Pet.* V. 13. *Apostolus, Timotheus Episcopus & Apostolus*,

lus, ut & Titus. Epaphroditus, Clemens Romanus, Apostolus, ut & Ignatius. Theodoreti celebre testimonium. Gnostici se Apostolis præferentes, i.e. Episcopis.

§ 1. SEcundò, *Primarii* hi, & κορυφαῖοι à *Christo* immediatè vocati, & missi *Apostoli*, alios insuper *Secundarios*, seu ἐν δευτερείῳ positos, ejusdem & jurisdictionis, & nominis participes factos, *Apostolos* miserunt, qui *Ecclesias* etiam aut ipsi plantarent, & regerent, aut ab aliis prius plantatas (& adhuc ad curam & μεριμνὰν ipsorum *Apostolorum* generali modo pertinentes, II. *Cor.* XI.28.) sibi administrandas, & *regendas* susciperent.

§.2. Illud exemplis nonnullis confirmabitur. Inprimis *Jacobi fratris Domini*, quem inter *duodecim Christi Apostolos* numerandum non esse, libenter * *Waloni* largiemur, & in eum sensum ✠ *Eusebii* verba [εἷς δὲ καὶ οὗτος τῶν φερομένων τοῦ σωτῆρος μαθητῶν, ἀλλὰ καὶ ἀδελφῶν ἦν] necessariò intelligenda esse contendimus, cùm μαθητὰς isto capite, duodecim *Apostolis* manifestè opponi videamus. Testatur illud *Menologium Græcorum* tres *Jacobos* celebrans, *Jacobum Alphæi*, die 9°. *Octobris*, *Jacobum Fratrem Domini*, die 23°. *Octobris*, & *Jacobum Zebedæi*, die 30°. *Aprilis*, Sic & *Author Recognitionum*, quem *Clementem* non esse, ex eo (inter alia) *Bellarminus* concludit, quòd *Jacobum fratrem Domini* non vult esse *Apostolum* ex duodecim.

* *Certum est non fuisse unum ex duodecim. Wal: Mess:* p.20.
✠ *Eccl: Hist:* l.I. c.ια'.

§.3. Unicum est, quod contrarium quibusdam (non sic *Waloni*, aut *D.Blondello*, quod sciam) suadere videtur, quòd scilicet *Alphæi* & *Cleophæ* nomina apud *Syros* in unum recidere videantur, cum *Syriacum* חלפי, vel sine aspirato ח pronuntiari possit, & tunc in Ἀλφαι & Ἀλφαῖος convertatur, vel aspirato ח retento, facilè in *Cleiapha* & *Cleophas* migret. Verùm facilis responsio, *Alphæum* in *Hebræo* אַלְפִי in *Syriaco* חלפי, *Cleopham* verò קליופא per ק, non ח à *Syro* reddi, *Lu.* XXIV.18. adeóque latam differentiam esse inter *Alphæum* & *Cleopham*.

§.4. Hunc quidem *Jacobum*, *Justi* cognomine celebrem, (ἐπεὶ πολλοὶ Ἰάκωβοι ἐκαλοῦντο, inquit *Eusebius* l.II. c κγ'.) ut & inter speciales resurrectionis testes à *Sancto Paulo* memoratum I. *Cor.* XV.7. (videatur *Eusebius* l.I. c.ια'. εἷς δὲ οὗτος τῶν φερομένων Σωτῆρος ἀδελφῶν ἦν) Hunc, inquam, tertium *Jacobum*, *Hierosolymorum Episcopum* creatum esse, ipse σύγχρονος *Ignatius* innuit, loco à * *Walone* sub nomine *Ignatii* laudato, *Ep: ad Trall:* ubi *Stephanum Diaconum* non *Apostolis* indefinitè, sed ἰδίως *Beato Jacobo* λειτουργοῦντα commemorat, ut & in *Ep: ad Heronem*, Σὺ αὐτοῖς διακονεῖς, ὡς Στέφανος ὁ ἅγιος ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰακώβῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις.

* *Wal: Mess:* p.222.

§.5.

§.5. Hunc alii à *Christo* ipso, cum ei appareret post resurrectionem, *constitutum* affirmant. Videatur ex *sententia Chrysostomi Theophylactus*, &c. in I.*Cor*.XV.7. ὤφθη Ἰακώβῳ, τῷ ἀδελφῷ τοῦ Κυρίου, τῷ ὑπ' αὐτοῦ κατασταθέντι Ἐπισκόπῳ πρώτῳ Ἱεροσολύμων, *Jacobo fratri Domini, qui ab ipso* (i.e *Christo Domino*) *primus Hierosolymorum Episcopus constitutus est.* Alii itidem à *Christo* & *Apostolis*. Consulatur *Eusebius Hist*:l.VII.c.ιθ'. Ἰάκωβος πρῶτος τῆς Ἱεροσολύμων ἐκκλησίας τὴν ἐπισκοπὴν πρὸς αὐτοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν Ἀποστόλων ὑποδεξάμενος. Alii demum (quod parum abscedit) eum immediatè ab Apostolis constitutum volunt.

§.6. Loquatur pro aliis * *Clemens*, *Ille*, inquit *Eusebius*, Πέτρον φησί, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην, μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος, ὡς ἂν καὶ ὑπὸ τοῦ Κυρίου προτετιμημένους, μὴ ἐπιδικάζεσθαι δόξης, ἀλλὰ Ἰάκωβον τὸν Δίκαιον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων ἑλέσθαι, *Petrum ait & Jacobum* (*Zebedæi* scilicet) *& Johannem, post assumptionem Christi, quamvis summum dignitatis gradum à Domino adeptos, inter se tamen de honore isto non contendisse, sed Jacobum Justum Hierosolymorum Episcopum* (fœdè apud *Ruffinum* legit * *Walo*, *Apostolorum Episcopum*, cùm ex *Clemente Eusebius* non Ἀποστόλων, sed Ἱεροσολύμων, reponeret) *elegisse*. * Ὑποτυπώσ: l. ϛ'. p.22.

§.7. Sic & ante eum * *Hegesippus*, τοῦτον τὸν τρόπον διαδέχεται τὴν ἐκκλησίαν μετὰ (aut, ut alii legendum censent, παρὰ) τῶν Ἀποστόλων, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου ὁ Ἰάκωβος ὀνομασθεὶς ὑπὸ πάντων Δίκαιος, *Hunc ad modum Jacobus Domini frater* (*ab omnibus Justus nominatus*) *Ecclesiam cum* (non ut *Hieronymus*, *post*, quasi esset μετὰ cum *Accusativo*) *Apostolis*, aut, si aliorum lectio (cui itidem * *Eusebii* verba [ᾧ πρὸς τῶν ἀποστόλων ὁ τῆς ἐπισκοπῆς ἐγκεχείριστο θρόνος] suffragantur) non displiceat, *ab Apostolis suscepit*. * Ὑπομνήμ: ε.ap:Euseb: l.2. c.κγ'. * l.II. c. κγ'.

§.8. Sic & *Athanasius* in *Synopsi*. *Epiphanius Hær*:LXXVIII. *Greg*: *Nyssenus de Resur*: *Or*: II. *Hieron*: *in Catal*: & in *Gal*.I. aliique innumeri. Idque *Tiberii Anno* 19mo. i.e. anno post mortem *Christi* proximo factum affirmat *Eusebius* in *Chronico*,p.43.

§.9 Quo minùs mirum censebitur, si *Jacobum* hunc eum fuisse dicamus, cujus mentio est *Act*. XII. 17. cùm *Petrus* divinitùs è carcere liberatus, *Jacobo* & *fratribus*, i.e. *Episcopo*, & omnibus in *civitate* istâ credentibus, renuntiari jubeat.

§.10. Hic igitur *Ecclesiam* priùs à *Christo* plantatam, sibi administrandam & regendam suscipiens, ab ipso *Paulo*, *Gal*. I. inter *Apostolos* numeratur, *Præter Petrum*, inquit, ἕτερον τῶν Ἀποστόλων οὐκ εἶδον εἰ μὴ Ἰάκωβον, &c. *Alium Apostolorum neminem vidi*, *nisi*

nisi Jacobum Domini fratrem, v.19. Quod & plusquam innui videtur *Act.*XV.6. & 22. συνήχθησαν οἱ Ἀπόστολοι, & ἔδοξε τοῖς Ἀποστόλοις, *Apostolorum* in plurali mentione factâ, cùm tamen, præter *Petrum*, nullus ex duodecim concilio huic interfuerit, & consequenter *Jacobus*, cujus judicio decretum stabilitur (διὸ ἐγὼ κρίνω, v.19.) eo titulo insigniri putandus sit.

§.11. Sic disertis verbis *Theodoretus*, τοὺς νῦν καλουμένους ἐπισκόπους, Ἀποστόλους ὠνόμαζον, &c. οὕτω ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων τοῖς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἔγραψαν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ οἱ πρεσβύτεροι.

§.12. Hinc est quòd *Jacobus* hîc in *Ecclesiâ* suâ *Hierosolymitanâ* ipsi *Petro* & *Johanni* præponatur, & δεξιὰν κοινωνίας *Paulo* & *Barnabæ* dedisse dicatur, *Gal.*II.9.

§.13. Hinc quòd *Paulus*, cùm *Hierosolymas* veniret, statim ad *Jacobum* intraret, *Act.*XXI. 18. qui *Presbyterorum* collegio cinctus, ut in *Concilio* fieri solet, διακονίας *Paulinæ* rationem ab eo accepit.

l.II. c.κγ'. §.14. Hinc *Epistolæ Catholicæ* primæ (ab eo conscriptæ, * inquit *Eusebius*) *Author*, licèt seipsum solummmodò Χριστοῦ δοῦλον appellet, in *Epigraphe* tamen Ἀπόστολος Ἰάκωβος vocatur.

§.15. Et hinc illud *Hieronymi Com:* in *Isai: Jacobum hunc, Domini fratrem, Apostolum decimum tertium* vocantis. Illúdque *Eusebii* l. I. c. ιβ'. qui post *Apostoli* verba [ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ] ab ipso recitata, addit, εἶθ' ὡς παρὰ τούτους κατὰ μίμησιν τῶν δώδεκα πλείστων ὅσων ὑπαρξάντων Ἀποστόλων, &c. *ad duodecim Apostolorum exemplum & similitudinem complures eo sæculo extitisse Apostolos*, & l.VII. c.ιθ'. τὸν Ἰακώβου θρόνον τοῦ Ἀποστόλου &c.

§.16. Eo statim numero accenseri videas *Thaddæum* (non illum ἐκ τῶν δώδεκα unum, *Lebbæum* etiam, & *Judam* dictum; sed alterum ab *Eusebio* inter LXX. *Discipulos* repositum) qui anno, inquit ille, post resurrectionem *Christi* decimo, à *S.Thomâ Apostolo* ad *Edessenorum Regem Agbarum* ἀποσταλεὶς, statim ex *Syriaco Edessenorum Apographo*, Ἀπόστολος τοῦ Ἰησοῦ, ut &, Ἀπόστολος Θαδδαῖος, & ἁπλῶς, *Apostolus* nuncupatur c. ιη'.

§.17. Sic *Lucam* qui II.*Cor.* VIII. in omnibus *Ecclesiis*, ob diligenter prædicatum *Evangelium* plurimam *laudem reportaverat*, v.18. qui χειροτονηθεὶς συνέκδημος Παύλου dicebatur, v.19. statim inter Ἀποστόλους ἐκκλησίας reponi v.23. non est quod dubitemus, cùm idem de illo affirmet *Epiphanius Hær:*LI. & in ἀνακεφαλ.
* p.102. iniquissimè à * *D. Blondello* exagitatus, quòd eum, qui à *Paulo primùm ad fidem convertebatur, inter* LXX. *Christi disci-*

pulos

pulos reponeret; Certè nihil tale ab *Epiphanio* factum est, nec enim *Apostolum* qui pronuntiat, ad LXX. *Christi discipulos*, qui *Apostoli* non erant, respexisse putandus est. Rectiùs * *Walo*, qui *Lucam* à *Theophane* Ἀπόστολον, simúlque ἅγιον nuncupari (& id quidem impune) passus est. *p. 43.

§. 18. Sic *Barnabas*, antequam speciali spiritus designatione ad *Apostolatum* separaretur, ab *Apostolis* ad *Antiochiam* delegatur, Ibi cùm multos ab aliis conversos inveniret, *Act.* XI. 21. omnes in fide *confirmavit*, v.23. *Ecclesiámque*, & cœtus constituisse putandus est.

§.19. Sic & *Marcus* (non ille *Johannes Marcus*, primùm *Paulo* & *Barnabæ* adjunctus itinerum *socius Act.* XII. 25. dein soli *Barnabæ* c.XV. 39. ejus ἀνέψιος *Col.*IV.10. à *Paulo* ad *Colossenses* mittendus, & alibi illi εὔχρηστος εἰς διακονίαν II.*Tim.* IV.11. συνεργὸς, *Philem:* 24. sed) alter ille, υἱός μου *filius ipsius* à *Petro* appellatus, I.*Pet.*V.13. (ut qui ab illo in fide *Christi* genitus fuerat,) cùm de eo verè ex *Papiâ* affirmetur, ὅτι οὔτε ἤκουσε τοῦ Κυρίου, οὔτε παρηκολούθησεν αὐτῷ, nec igitur in numero *Septuaginta Christi discipulorum* censeri possit) apud *Eusebium*, & *Papiam*, *Petri* ἀκόλουθος, & ἑρμηνευτὴς, *Evangelii* ab eo prædicati *scriptor*, tandémque annis, post *Christi* ascensum, undecim, in *Ægyptum* σταλεὶς, *Evangeliúmque* illic, quod scripsit, prædicans, & *Ecclesias*, inquit ille, πρῶτον ἐπ' αὐτῆς Ἀλεξανδρείας συστησάμενος (& postea in *Pentapoli*, ait vitæ illius apud *Photium Scriptor anonymus*) *Apostolus* ab eodem * *Eusebio*, ut & ab || *Epiphanio*, *Lucæ* adjunctus, vocatur. * l.II. c.xδ'. || *Hær.* LI.

§.20. Sic & *Timotheus*, qui post fidem à *Paulo Ephesi* plantatam, κατὰ πνευματικὴν ἀποκάλυψιν ἐπίσκοπος ἐχειροτονήθη (ait, post alios, *OEcumenius* in I.*Tim.* III.) ibíque προσμεῖναι, *sedem figere* jubebatur, ut παραγγείλῃ τισὶ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν, &c. I.*Tim.* I. 3. ab *Antiquis scriptoribus Apostolus* vocatur.

§.21. Ita de eo *Anonymus* apud *Photium*, Μαρτύριον Τιμοθέου τοῦ Ἀποστόλου, & Ὁ Ἀπόστολος, inquit, Τιμόθεος ὑπὸ τοῦ μεγάλου Παύλου καὶ χειροτονεῖται τῶν Ἐφεσίων μητροπόλεως ἐπίσκοπος, καὶ ἐνθρονίζεται, *Apostolus Timotheus à Magno Paulo & ordinatur Ephesiorum Metropolita, & in throno collocatur*: ut & * *Theodoretus*, Ἀσιανῶν Ἀπόστολος ὁ Τιμόθεος. Et *Theophanes*, Τῷ Ἰουλίῳ μηνὶ γεγόνασι ἐγκαίνια τῶν ἁγίων λειψάνων, Ἀνδρεία, Λουκᾶ, καὶ Τιμοθέου τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. De *Tito* idem affirmatur, Κρητῶν Ἀπόστολος ὁ Τίτος, apud *Theodoretum*. Num.254. * in I. Tim. III. 1.

§.21. Sic *Epaphroditum S. Pauli* συνεργὸν & συστρατιώτην, ejus jussu ad *Philippenses* missum, *Phil.* II. 25. eorum ibi Ἀπόστολον dictum, * *Theodoretus* exinde *Philippensium Episcopum* fuisse concludit, Ἐπαφρόδιτον, inquit, Ἀπόστολον ὑμῶν κέκληκεν σαφῶς, τοίνυν ἐδίδαξε ὡς τὴν ἐπισκοπικὴν οἰκονομίαν αὐτὸς ἐπεπίστευτο, ἔχων ἐπισκόπου προσηγορίαν, & iterum ad *cap.* II. Ἀπόστολον αὐτὸν κέκληκεν ὑμῶν, ὡς τὴν ἐπιμέλειαν ὑμῶν ἐμπεπιστευμένον, ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι ὑπὸ τοῦτον ἐτέλουν οἱ ἐν τῷ προοιμίῳ, κληθέντες ἐπίσκοποι, &c. Et in eandem sententiam, post *Chrysostomum*, *Theophylactus* & *OEcumenius*.

* in Philip: I. 1.

§.22. Sic & *Clemens Romanus* συνεργὸς *Pauli*, *Phil.* IV. 3. διάκονος Πέτρου (inquit *Ignatius* ad *Trallenses*) ab *Apostolis* istis primariis in plantandâ *Ecclesiâ* adhibitus, à [a] *Clemente Alexandrino*, *Apostolus Clemens* nuncupatur, ab [b] *Hieronymo*, *vir Apostolicus, qui post Petrum, Romanam rexit Ecclesiam*, à [c] *Ruffino*, *Apostolicus vir, imò penè Apostolus*.

[a] ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ ὁ Ἀπόστολος Κλήμης. *Strom:* l. IV.
[b] *in Is.* LII.
[c] *De adulterat: lib. Orig:*

§.23. Sic & *Ignatius* noster, quem * ait *Chrysostomus* cum *Apostolis* familiariter & πανταχοῦ versatum fuisse, καὶ τῶν πνευματικῶν ναμάτων ἀπολαύσαντα, & è *spiritualibus fluentis liberaliter hausisse*, ipsis ἐντραφέντα (legendum putarim συντραφέντα) *connutritum*, καὶ ῥητῶν καὶ ἀποῤῥήτων αὐτοῖς κοινωνήσαντα, *ineffabilium omnium participem factum*, tandémque τοσαύτης εἶναι δόξαντα αὐτοῖς ἀρχῆς ἄξιον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ἁγίων ἐκείνων τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐγχειρισθέντα, *tanto dignum principatu ab illis habitum, quem & ab illis sanctis viris obtinuit* (καὶ γὰρ αἱ τῶν μακαρίων Ἀποστόλων χεῖρες τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ἥψαντο κεφαλῆς, *ipsæ enim Beatorum Apostolorum manus sacrum caput ejus attigerunt*) ab eodem *Chrysostomo* Ἀπόστολος & Ἐπίσκοπος appellatur.

* Ἰγνατ: ἐγκωμ:

§.24. Hinc & illud *Theodoreti* in I. *Tim.* III. 1. de ævo isto loquentis, τοὺς νῦν καλουμένους ἐπισκόπους, Ἀποστόλους ὠνόμαζον, Eos qui posterioribus ævis *Episcopi* dicuntur, Illi tunc *Apostolos* vocabant, τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, τὸ μὲν τῆς Ἀποστολῆς ὄνομα τοῖς ἀληθῶς Ἀποστόλοις καταλελοίπασι, τὴν δὲ τῆς ἐπισκοπῆς προσηγορίαν τοῖς πάλαι καλουμένοις ἀποστόλοις ἐπέθεσαν: *Procedente verò tempore Apostolatus nomen veris* (i. e. *primariis* XII.) *Apostolis reliquerunt*, *Episcopatus* verò appellationem, illis qui olim *Apostoli* dicebantur, imposuerunt, οὕτω, inquit, Φιλιππησίων ἀπόστολος ὁ Ἐπαφρόδιτος ἦν, οὕτω Κρητῶν ὁ Τίτος, καὶ Ἀσιανῶν ὁ Τιμόθεος Ἀπόστολοι. Sic *Philippensium Epaphroditus*, *Cretensium Titus*, *Asianorum Timotheus Apostoli* erant. Et οὕτω, inquit, ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων τοῖς ἐν Ἀντιοχείᾳ

ἔγραψαν

ἔγραψαν οἱ ἀπόστολοι, *Sic ab Hierosolymis ad Antiochenos scripserunt Apostoli Act.* XV. Manifesta omnia, & ad thesin nostram deicticè confirmandam commodissima, Nec est quod à *Walonis* παρερμηνείαις vindicari ea sollicitiùs curemus, qui potestatem hîc à *Theodoreto Timotheo* tribui ut *Apostolo*, non ut *Episcopo* affirmat, cùm nullum hîc inter *Apostolum* & *Episcopum* fuisse discrimen affirmet liquidò *Theodoretus*.

§.25. Sic & * *Rabanus Maurus* de *Primis* istis *Temporibus*, *Episcopi provincias integras regebant Apostolorum nomine nuncupati.* * in I. *Tim.* IV. 14.

§.26. Sic cùm de *Marci* spurcissimi *Hæretici sectatoribus* narret *Irenæus* l. I. c. 9. (& ex eo * *Epiphanius*) eò insolentiæ elatos fuisse, ut ipsos etiam *Apostolos præ se contemnerent*, de *Primævis* istis *Ecclesiæ Episcopis* illud affirmasse videntur. Sic enim ad *Gnosticos*, quorum isti propago erant, alludens *Ignatius*, εἴ τις γνῷ πλέον τοῦ ἐπισκόπου, ἔφθαρται, *Siquis eò insolentiæ efferatur, ut se plus scire quàm Episcopum affirmet*, & ita *Episcopum præ se contemnat, corruptus ille est*, seu ad *Gnosticorum* castra defecisse censendus. In eandem planè sententiam quod *Irenæus* de *Apostolis*, *Ignatio* de *Episcopis* dicente. * l. I. *hær:* XIV. & XXXIV.

Cap. IV.

Angeli Apocalyptici Episcopi. Angeli nomen. Comprobatus à Christo Episcopatus, Apoc: I. 10. II. 1. *Objectio contra Angelum Thyatiræ, Apoc.* II. 24. *Responsio. Locus explicatus. Timotheus vel successor ejus, Ephesi Angelus. Polycarpus Smyrnæ.*

§.1. AD tertium accedo, quod ad *Angelos Apocalypticos* pertinet, iis nempe notari totidem præcipuarum in *Asiâ* civitatum, aut *Ecclesiarum Præfectos*, quos non tantùm *Episcopos*, sed *Primates*, ἐξάρχους, aut *Metropolitanos* nuncupaveris; Utrumque breviter notandum erit.

§.2. Primò, hos singulos, *singulares*, & propriè dictos *Episcopos* fuisse. Sic de iis *Andreas Cæsariensis*, ἑπτὰ ἐκκλησίαις ἰσάριθμοι Ἔφοροι Ἄγγελοι λέγονται, *septem Ecclesiarum totidem Ephori* (inspectores, *Episcopi*) *Angeli hîc dicuntur*. Hoc Ἀγγέλου titulo *summum Sacerdotem Judæorum* insignitum fuisse ex *Malachiâ* satis notum est, *Ille enim* * *Angelus Domini Exercituum est*, utpote à quo *lex populo* derivanda erat, Hi itidem in istâ *Johannis* visione totidem *Astris* assimulantur, quæ cùm *Christus* in *manu suâ gestare* dicatur, *Apoc.* I. 10. & II. 1. ex eo argumentum satis firmum duci * *Mal.* 1.

 potest,

potest, hanc eorum in *Ecclesiâ* dignitatem & ἐξουσίαν, à *Christo*, si non immediatè institutam, *comprobatam* saltem, & confirmatam esse, præsertim cùm (his totidem *Epistolæ* hujus particulis) eos singulos, sub hoc honoris & dignitatis titulo *ipse* interpellaverit: In tantâ luce adhuc cæcutire aliquos inter pessimi & inauspicatissimi sæculi prodigia numerandum est.

§.3. Quod enim ex voculâ unâ [ὑμῖν] in *plurali*, c.II.24. contra tot *singulares Angelorum* mentiones, à quibusdam objici video, illud omne statim evanescet, si ex manuscriptis antiquissimis, eo præsertim, qui in *Archivis Carolinis* recondebatur, *Venerando* & omnibus æstimatissimo *Codice*, verba ista recenseantur. Sic enim unius particulæ [Καὶ] omissione restitutum locum dignoscemus, Ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς λοιποῖς ἐν Θυατείροις, *Vobis verò reliquis in Thyatiris dico*, Hoc est, Non Ἀγγέλῳ, aut *Episcopo* soli, sed iis omnibus, ὅσοι οὐκ ἔγνωσαν &c. *quotquot profunda*, quæ dicuntur, at ea *Satanæ*, *non sciverunt*, i. e. quotquot ad *Gnosticorum* castra non defecerant, quorum sub *Jezebele* mentio v.20. Et sic statim perspicua, & extra omnem controversiæ aleam posita omnia. At si cui vulgata lectio sincerior credatur, Nec tamen sic Vocabulum [ὑμῖν] (ὑμῖν καὶ λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατείροις) ad Ἄγγελον τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας pertinere putabitur, cùm eam ad alias personas respicere, quàm ad illas ipsas, quæ in fine versus proximè præcedentis eâdem voce notantur, ratio *contextus* nullatenus passura esset. Sunt autem istæ πᾶσαι ἐκκλησίαι, *reliquæ omnes Asiæ Ecclesiæ*, quarum cùm, in eo ad *Angelum Thyatirensem* sermone, mentio inciderit [καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι] Eas omnes paucis alloquitur *Christus* (quod rectè fecisse eum putes, cùm hæc una ad omnes *Epistola* missa fuerit, c.I. 4. II. 11,17,19.) *Dabo*, inquit, *unicuique vestrûm secundum opera vestra*, v 23. itidémque, ὑμῖν δὲ λέγω, v.24. *vobis autem dico, reliquísque Thyatirensibus*, Qui cùm culpæ illius, de quâ præsens sermo fuit, immunes & insontes essent, in *tertiâ* ideò personâ interpellandi fuerant, [ὅσοι οὐκ ἔχουσι, &c.] Adeò de ridiculo fingi solent, quæ ad novitiæ προλήψεως confirmationem à partium studio abreptis contra apertissimam lucem proferuntur.

§.4. Hoc tam ἀναντιῤῥήτῳ ipsius *Christi* de cœlo loquentis testimonio, *singulares* in singulis *Ecclesiis Episcopos* comprobatos esse, imò ab *Apostolis* ipsis institutos (si adhuc ambigendi locus sit) extra dubium ponet *Concilii Chalcedonensis Actus* II. Ἀπὸ τοῦ ἁγίου Τιμοθέου μέχρι νῦν κζ'. ἐπίσκοποι ἐγένοντο-- dein πάντες ἐν Ἐφέσῳ

ἐχειρο-

ἐχειροτονήθησαν. *A S. Timotheo* (quem διὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν αὐτοῦ ordinatum affirmat *S. Paulus* II *Tim.* I. 6.) *ad hoc tempus, inquiunt Patres, viginti septem Episcopi in Epheso ordinati sunt.* Ex quibus patet, vel *Timotheum* ipsum, vel aliquem ei succedaneum, hunc ipsum *Angelum* fuisse, quem c. II. 1. *Christus* alloquitur. Id etiam * *Polycrates* testatur, qui annis non ita multis post *Johannis* tempora natus, † *octavum* se illius urbis *Episcopum* fuisse asserit.

* De Martyr: Tim:
† Ep: ad Victor: ap: Euseb: Eccl: hist: l. V. c. κε'.

§. 5. Idem de *Smyrnensis Ecclesiæ Angelo* affirmat *Irenæus* l. III. c. 3. *Polycarpum* scilicet, quem ipse puer senem viderat, οὐ μόνον ὑπὸ Ἀποστόλων μαθητευθέντα, καὶ συναναστραφέντα πολλοῖς τοῖς τὸν Χριστὸν ἑωρακόσι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Ἀποστόλων κατασταθέντα εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπον, *Non solùm ab Apostolis ad fidem conversum, & cum multis, qui Christum viderant, versatum, sed & ab Apostolis in Asiam missum, in Ecclesiâ Smyrnensi Episcopum constitutum esse.* Sic *Tertullianus* de *Præscr:* c. XXXII. *Sicut Smyrnæorum Ecclesia Polycarpum à Johanne collocatum refert, sicut Romanorum, Clementem à Petro ordinatum edit, perinde utique & cæteræ exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos, Apostolici seminis traduces habent.* At istis & id genus aliis notissimis immorari supervacaneum erit, cum de his omnibus simul pronuntiet * *Tertullianus*, *Habemus Johannis alumnas Ecclesias — Ordo Episcoporum ad Originem recensus, in Johannem (Apostolum) stabit authorem.*

* adv: Marc l. IV. c. 5.

Cap. V.

Angeli 7. Metropolitæ. Metropolis quid sit. Ἐκκλησίαι *in S. Scripturâ in plurali, at &* Ἐκκλησία *in singulari. Judæa provincia, Creta, Gallia.* Κατὰ ἐκκλησίαν, *Act.* XIV. 23. *idem cum* κατὰ πόλιν. *Metropoleων exemplar à Judæis sumptum, Deut.* XVI. 18. *Act.* IX. 1. *Damascus ad Hierosolymam pertinebat, ad Tyberiadem Syria & Cilicia, ad Bagdat Assyria, ad Alexandriam Ægyptus. Secunda Metropoleων apud Judæos imago, Num.* III. 24. 32. *Dependentia Ecclesiarum à Metropoli ab Apostolis instituta, Act.* XVI. 4. *Syria Antiochiæ παροικία.* Ἐφέσιοι ἀπὸ Σμύρνης. *Anianus Metropolitanus. Cretæ Metropolis Gortyna. Dionysii Corinthiorum Episcopi Epistola. Asiæ 7 Metropoles, earum fata. Metropoles fundatæ* ἐν ἀρχαίοις ἔθεσι.

§. 1. SEcundò igitur, Hi septem *Ecclesiarum Angeli*, aut *Sydera*, non tantùm *Episcopi*, sed & *Metropolitæ*, i. e. *Archiepiscopi* statuendi sunt, i. e. *principalium urbium* ἔξαρχοι, ad quos *Provinciæ* integræ, & in iis multarum inferiorum urbium

Ecclesiæ, earúmque *Episcopi*, tanquam ad *Archiepiscopum*, aut *Metropolitanum* pertinebant. Illud in singulis istis septem *Ecclesiis* statim credibile fiet.

§.2. Inprimis verò, ut quæ sint *Metropoles*, distinctiùs ex ipso *sacro* codice dignoscatur, sciendum est, *Ecclesias*, non *Ecclesiam*, *Judææ Gal.* I.21. I.*Thess.* II. 14. ut & *Samariæ*, & *Galileæ*, *Act.* IX. 31. *Ecclesias Syriæ*, ut & *Ciliciæ*, *Act.* XV. 41. *Ecclesias Galatiæ*, I.*Cor.* XVI. 1. *Gal.* I. 2. *Ecclesias Asiæ*, *Ro.* VI. 19. *Apoc.* I. 11. *Ecclesias* denique *Macedoniæ*, in *plurali* singulas, à scriptoribus *sacris* memorari; Cùm tamen ἐν Ἱεροσολύμοις *Act.* VIII. 1. XV. 4. 22. ἐν Ἀντιοχείᾳ, *Act.* XI. 26. (ut & *Act.* XV. 3. si versus ille cum c. XIV. 27. componatur) ἐν Κεγχρεαῖς, *Ro.* XVI. 1. ἐν Κορίνθῳ, I.*Cor.* I. 2. II.*Cor.* I. 1. *Thessalonicensium* I.*Thess.* I. 1. II.*Thess.* I. 1. *Ephesina*, *Apoc.* II. 1. *Smyrnensium*, *Ap.* II. 8. ἐν Περγάμῳ, c. II. 12. ἐν Θυατείροις, 18. ἐν Σάρδεσιν, c. III. 1. ἐν Φιλαδελφείᾳ c. III. 7. *Laodicensium*, 14. Ἐκκλησία constanter in *singulari* reponatur.

§.3. Causa hujus discriminis in promptu est, Istæ enim *singulæ*, *Judæa*, &c. *Provinciarum* nomina erant, ἐπαρχιῶν, quatenus eæ παροικίαις, aut διοικήσεσι contradistinguuntur, (sic ut cùm
* *Ep*: LII. apud * *Cyprianum* & alios non semel, *Per omnes Provincias* & *Urbes singulas ordinati Episcopi* dicantur) *Provinciarum*, inquam, in quibus plurimæ *Civitates*, singulæ *singularum Ecclesiarum* sedes, comprehendebantur, ideóque in *plurali* Ἐκκλησίαι istius, sive istius *Provinciæ* dicendæ. Sic *Dionysius Corinthiorum*
* l. IV. c. κγʹ. *Episcopus*, apud * *Eusebium*, τῇ ἐκκλησίᾳ παροικούσῃ Γόρτυναν, ἅμα ταῖς λοιπαῖς κατὰ Κρήτην παροικίαις *Epistolam* scribens, *Philippum* ἐπίσκοπον αὐτῶν, simul omnium *Episcopum* commendat. Sic de
* l. V. c. κγʹ. *Irenæo* * *Eusebius*, τῶν κατὰ Γαλλίαν παροικιῶν, ἃς Εἰρηναῖος ἐπεσκόπει.
|| Ep. XL. Sic || *Cyprianus*, *Universis Episcopis vel in nostrâ Provinciâ*, &c.
* Ep. XLV. Et * alibi, *Latiùs fusa est nostra Provincia, habet etiam Numidiam & Mauritanias duas sibi cohærentes.* Cùm tamen unaquæque *civitas* cum *territorio* sibi adjuncto, ab *Episcopo* suo administrata, *singularis Ecclesia* dicenda sit; Ideóque quod κατ' ἐκκλησίαν factum dicitur, *Act.* XIV. 23. κατὰ πόλιν fieri jubetur, *Tit.* I. 5. (ut & *Apostolorum* decreta *singulis civitatibus* ut *singulis Ecclesiis* tradebantur, *Act.* XVI. 4.) *Ecclesiâ* quippe in quâlibet *Urbe* constitutâ, cùm in quâlibet urbe *Episcopus* constitueretur.

§.4. His sic positis, Illud statim sequitur, ut (in *Imperii cogni-*

tione)

tione) in *provincia* qualibet, cùm plures *urbes* sint, una tamen primaria, & *Principalis* censenda erat, μητρόπολις ideò dicta, cui itidem *inferiores* reliquæ *civitates* subjiciebantur, ut *civitatibus regiones*, sic & inter *Ecclesias* & *Cathedras Episcopales* unam semper *primariam* & *Metropoliticam* fuisse, à quâ reliquæ inferiorum *Civitatum* & regionum *Ecclesiæ*, & *Episcopi* dependebant, cum quâ concordiam & *unitatem* omnem colere tenebantur.

§ 5. Illud ex *Judæorum exemplari* transcripsisse *Apostoli* videntur, cùm *Mosaicâ* id lege cautum esset, ut *Judices, & Ministri in qualibet civitate ordinarentur*, *Deut*.XVI.18. Illi verò in rebus dubiis ad *Judicem Mosis successorem, Synedrio Hierosolymitano* cinctum, recurrere tenerentur, c.XVII. 9.

§ 6. Illud his ipsis *Apostolorum* temporibus observatum fuisse monstrat *Historia Saulis*, *Act*. IX. 2. ubi à *summo Pontifice*, ut *Hierosolymitani Synedrii* principe (vel ut *Act*. XXII. 5. dicitur, *à summo Pontifice, & toto Synedrio*) *literas* poscit ad *Synagogas Damasci*, ut *Christianos*, quotquot ibi reperiret, omnes *vinctos Hierosolymam duceret*, v.2. ex quo patet, *Judæos Damascenos*, ut & aliarum civitatum, *Synedrii Hierosolymitani* dominio subjectos fuisse. Sic *Agrippa* de *Hierosolymis* apud *Philonem*. Μητρόπολις δὲ οὐ μιᾶς χώρας Ἰουδαίας, ἀλλὰ καὶ τῶν πλείστων, διὰ τὰς ἀποικίας ἃς ἐξέπεμψεν, εἰς τὰς μὲν ὁμόρους Αἴγυπτον, Φοινίκην, Συρίαν τήν τε ἄλλην, καὶ τὴν Κοίλην προσαγορευομένην, εἰς δὲ τὰς πόρρω διῳκισμένας, Παμφυλίαν, Κιλικίαν, τὰ πολλὰ τῆς Ἀσίας ἄχει Βιθυνίας καὶ Πόντου, &c. *Hierosolyma metropolis non unicæ regionis Judææ, sed & plurimarum, propter colonias quas emisit, in Ægyptum, Syriam, Cœlosyriam, Pamphyliam, Ciliciam, multásque Asiæ partes usque ad Bithyniam, &c.*

§. 7. Quod de *Hierosolymis* dicimus, illud post *Hierosolymitanum* excidium de *Tiberiade* monstrat *Codex Imperialis, tit: de Jud: & Cœlicol:* ad quam igitur, ut ad *Metropolim*, totam *Syriam* & *Ciliciam* pertinuisse monstrat *Epiphanius Hær: Ebionit:* Idem etiam & in dispersionibus suis observarunt *Judæi, Synedrio* in *Bagdat* constituto, ad quod *Synagogæ* per *Assyriam* & *Mediam*, ut & *Alexandriæ*, ad quod universa *Ægyptus* pertineret.

§. 7. At & alia hujusce institutionis imago apud *Judæos* occurrit; Cùm enim *Num*.III. tres *Levitarum* familiæ ad ministeria sacra à *Domino* separarentur, & eorum singulis *Princeps* præficeretur, נשיא itidem dictus, v. 24, 30, 35. super hos omnes

Eleazarum

Eleazarum Aaronis filium conſtitutum videmus, v. 32. dictum inde נשיא נשיאי הלוי ἄρχοντα ἐπὶ τῶν ἀρχόντων Λευϊτῶν, ad quem pertinebat ſuprema iſta *ſacrorum* cura & ἐπισκοπή.

§.9. Ad hanc imaginem *Apoſtolos Eccleſias* ubique diſponendas curaſſe, & in omnibus plantationibus ſuis, minorum ab eminentioribus civitatibus dependentiam, & ſubordinationem conſtituiſſe, exemplis quidem plurimis monſtrari poſſet; Illud in *Syriâ*, & *Ciliciâ* patet, *Act.* XVI.4. Cùm enim ζήτημα illud c.XV.2. *Hieroſolymas* referretur ab *Eccleſiâ* ἰδίως *Antiochi*æ, c.XIV.26. & XV. 3. & decretum ab *Apoſtolis* denuò ad eos, à quibus quæſtio proponebatur, i.e. *Antiochenam Eccleſiam* mitteretur, v. 22. in *Epiſtolâ*, quâ decretum illud continebatur, ſimul cum *Antiochenſibus*, τοὺς κατὰ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοὺς comprehenſos videmus, v.23. Dein *Epiſtolâ* iſtâ *Antiochenæ Eccleſiæ* redditâ, v.30. *Paulus* tandem & *Silas*, *Syriam* & *Ciliciam* peragrantes v.4. c.XVI.4. δόγματα κεκριμένα ὑπὸ τῶν Ἀποςόλων, ſingulis *Civitatibus* obſervanda tradiderunt, ut quæ ad hanc *Antiochiæ Metropolim*, ut totidem ſubordinatæ *Eccleſiæ*, pertinerent, ut & ipſa *Antiochia* ad *Hieroſolymas*, primariam tam latæ (ut ex *Philone* prædiximus) *Provinciæ Metropolin* pertinebat, & ad eam ad dirimendam litem iſtam, ſe conferebat.

10. Hinc dicti *Ignatiani* ratio conſtat in *Epiſtolâ* ad *Romanos*, ubi ille *Antiochiæ Epiſcopus*, ſe τὸν ἐν Συρίᾳ Ἐκκλησίας ποιμένα, *Paſtorem Eccleſiæ quæ eſt in Syriâ* appellat, cùm ad *Antiochiam* ſcilicet, ut *Metropolim* ſuam tota *Syria* pertineat. Sic & *Author Epiſtolæ* ad *Antiochenos*, Ἐκκλησίᾳ Θεοῦ παροικούσῃ ἐν Συρίᾳ τῇ ἐν Ἀντιοχείᾳ eam inſcribens, totam *Syriam* ejus παροικίαν eſſe concludit. Sic cùm apud genuinum *Ignatium Ep: ad Magneſios* [Ἐφέσιοι ἀπὸ Σμύρνης, *Epheſii à Smyrnâ*] memorentur, crediderim *Smyrnenſes* intelligendos eſſe, (additur enim, ἅμα Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ Σμυρναίων) Illud interim extra dubium eſt, *Smyrnam*, cum conventus caput fuerit, teſte *Plinio* l.V. c.29. ſedem primæ *Eccleſiæ* ponendam eſſe.

§.11. Hîc & illud rurſus recenſeri debet, quod ejuſdem *Ignatii* ad *Romanos Epiſtolæ Epigraphe* nobis largitur [Ἐκκλησίᾳ ἥτις προκάθηται ἐν τόπῳ χωρίου Ῥωμαίων] ex quâ, *Eccleſiæ Romanæ*, ejúſque *Epiſcopo*, ſuper *Eccleſiis* omnibus in *urbicariâ regione*, aut *provinciâ Romanâ* contentis, *Præfecturam* competiiſſe videmus.

§.12. Idem de *Alexandriâ* prius monſtratum fuit, de quâ inquit* *Euſebius*, *Marcum* Ἐκκλησίας πρῶτον ἐπ' αὐτῆς Ἀλεξανδρείας

* l. II. c. ιϛ'.

δρείας συςήσασθαι, *Eccleſias, in plurali, primùm in Alexandriâ inſtituiſſe.* Has omnes ab eo, ſub nomine τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παροικίας, adminiſtrandas ſuſcepiſſe *Anianum* octavo *Neronis* anno, idem **Euſebius* affirmat. Quibus patet, *primariam Alexandriæ*, & *Patriarchalem Cathedram* fixam eſſe, ad quam reliquæ *Provinciæ* illius *Eccleſiæ* à *Marco* plantatæ (quales in *Pentapoli* fuiſſe prædiximus) ut ad *Metropoliticam* ſuam pertinebant.

* *Lib.*II. c.κδ'.

§.13. Idem etiam ſine dubio de *Cretâ* affirmandum eſt, aliquam in eâ *Metropolim* fuiſſe, ubi ſedem ſuam figebat *Titus*, & in aliis omnibus civitatibus, & *Eccleſiis Epiſcopos conſtituebat*, qui huic exinde, ut *Metropolitano* ſubjacebant, ſic certè *Euſebius* putavit, qui *Titum* τῆς ἐπὶ Κρήτης ἐκκλησιῶν ἐπισκοπὴν εἰληχέναι, *Eccleſiarum, quæ in Cretâ erant, Epiſcopatum* ſortitum eſſe affirmat, l.III c.δ'.

§.14. Sic *Theodoretus* in *Arg:Ep:ad Titum*, *Ordinatum eum à Paulo Epiſcopum*, τῆς Κρήτης μεγίςης ἔσης, *mandatum à Paulo accepiſſe*, τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους χειροτονῆσαι, *ut Epiſcopos ſub ſe ordinaret.* Sic & *Chryſoſtomus* in *Tit.*I. *Hom:*I. *Titum ſine dubio virum* δόκιμον *fuiſſe, cùm illi* ὁλόκληρος νῆσος καὶ τοσούτων ἐπισκόπων κρίσις *commiſſa eſſet.*

§.15. Quæ tum fuerit *Inſulæ* illius *Metropolis* ex Scripturâ non conſtat. At ſub ævo *Dionyſii Corinthiorum Epiſcopi* (quem ἀρχαίων τινα appellat *Euſebius* l.III. c.δ'.) i.e. circa *An:Ch:*175. *Gortynam* eam fuiſſe monſtrat *Epiſtola* ejus, quam τῇ ἐκκλησίᾳ παροικούσῃ Γορτύναν, ἅμα ταῖς λοιπαῖς κατὰ Κρήτην παροικίαις, *Eccleſiæ Gortynam incolenti, vel adjacenti, ſimul cum reliquis per Cretam Eccleſiis*, aut *diœceſibus ſcripſiſſe* eum ait *Euſebius* l. IV. c.κγ'. quarum, inquit *Euſebius*, *Philippum Epiſcopum* commendat; Φίλιππον ἐπίσκοπον αὐτῶν (non unius *Diœceſeos*, ſed λοιπῶν, ut videtur, παροικιῶν ἐπίσκοπον) ἀποδέχεται.

§.16. Sic denique de *Aſiâ*, cujus in *Novo Codice* toties fit mentio, *Aſiâ* ſcilicet *Lydiacâ*, pronuntiandum eſt. Cùm enim 1°. prædicato per *Paulum* & *Iohannem* per annos aliquot *Evangelio*, Incolæ ejus *omnes fidem recepiſſe* dicantur, *Act.*XIX.10. Et tamen in eâ univerſâ poſt tres annos à *Paulo* inter eos inſumptos, ſeptem tantùm *Eccleſiæ* in *Apocalypſi* recenſeantur: Cúmque 2do, multas *Metropoles* in eâ fuiſſe certum ſit, (καὶ τῶν Μητροπόλεων Ἔφεσον *primam* apud * *Ulpianum*) & inter eas || *Ptolomæo Thyatira*, ✠ *Concil: Conſtant: ſub Menâ*, *Philadelphia*, *Metropoles* appellentur, *Laodicea* itidem, & *Sardis*, *Smyrna* & *Epheſus* à

* *in l. Obſerv: D.de off: Proconſ:*
|| Θυάτειρα Μητρόπολις. *Geog:*l.V.c.2.
✠ Ἐπίσκοπος τῆς Φιλαδελφέων μητροπόλεως τῶν Λυδῶν ἐπαρχίας, *Act.*V.

Plinio l.V.c.29. ponantur, ut civitates in quibus *Romani Procoss.* ſedes ſuas figentes, *Civitatibus* omnibus circum ambientibus jus dabant, quod & de *Pergamo* affirmat c.30. Cùm denique 3tio, *Ignatii* ævo, *Magneſiam* & *Trallin* ſuper *Mæandri* ripis poſitas (Τράλλις πόλις Λυδίας πρὸς τῷ Μαιάνδρῳ ποταμῷ, ait *Stephanus Byzant:* περὶ Πόλ:) ideóque in hâc *Aſiâ* locandas, ex *Epiſtolis* ad eas conſcriptis, & *Epiſcopis Damâ*, & *Polybio* ab *Ignatio* nominatis, *Eccleſias* ſeu *Civitates Epiſcopales* fuiſſe monſtretur, & quas poſtea *Epheſino Metropolitano* ſubjectas fuiſſe cognoſcimus: Nemini novum aut improbabile cenſebitur, quod ex his aut talibus præmiſſis *Reverendiſſimus Primas Armachanus* concludi poſtulat, (& ad illud elucidatius reddendum, de *Aſiæ* iſtius ambitu eruditiſſimam commentationem conſcripſit) Has ſcilicet ſingulas *Eccleſias*, eo ipſo, quo ad eas miſſa eſt *Epiſtola*, tempore, *Metropoles* fuiſſe, ad quas reliquæ omnes iſtius *Aſiæ Eccleſiæ*, ut ad *Matres* filiæ pertinebant, & quamvis earum plures ab hac denuò dignitate exciderint, ſolâ *Epheſo*, ſub *Conſtantini* tempore, incolumi ſervatâ, omnes tamen, ſolâ *Thyatirenſi* exceptâ, ad eandem, à quâ exciderant, tandem reſtitutas eſſe.

§.17. In re teſtatiſſimâ unicum addo (ne *Reverendiſſimi Primatis ſcrinia compilaſſe* videar) ídque notiſſimum, *Concilia* ea, quæ hos *Metropoliticarum Eccleſiarum Primatus*, aut *Exarchatus*, decretis ipſorum confirmandos cenſuerint, cùm de iis ſermonem fecerint, *Antiquarum*, aut *Apoſtolicarum* traditionum mentionem ſolenniter facere.

§.18. Sic in fronte laudatiſſimi iſtius *Niceni Canonis ſexti* (quo totius *Ægypti*, *Lybiæ*, & *Pentapoleos* ἐξουσίαν ad *Patriarcham Alexandriæ* pertinere ſtatuitur, ut & *Romano Epiſcopo*, & *Antiocheno*, & cæterarum *Provinciarum Metropolitis* πρεσβεῖα σώζεσθαι, *privilegia* ſua *ſervanda* eſſe decernitur) præponitur [Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω (ipſis *Ignatii* verbis, de *Apoſtolicis* conſuetudinibus ſine dubio uſurpatis) *Antiqui*, aut *Primitivi mores obtineant*] ii ſcilicet, qui à *Marco* ipſo (quem *Alexandrinæ*, ut & in *Lybiâ*, & *Pentapoli*, *Eccleſiarum* fundatorem fuiſſe monſtravimus) ad ea tempora deducebantur.

§.19. Sic & in *Antiocheno Canone* IX. ubi ὁ ἐν τῇ μητροπόλει προεστὼς ἐπίσκοπος, *Epiſcopus qui in Metropoli præficitur*, τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας, *totius Provinciæ curam ſuſcipere jubebatur*. Cæteri verò *Epiſcopi* μηδὲν πράττειν περιττὸν ἄνευ αὐτοῦ, *nihil grande facere ſine illo*, &c. ſtatim additur, κατὰ τὸν ἀρχαῖον

χαῖον

χαῖον κρατήσαντα τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα, *secundum Patrum nostrorum antiquum, seu primitivum Canonem, qui jamdiu in Ecclesiâ obtinuit.*

§.20. Sic *Ephesini Concilii Can: ultimo*, cùm de *Cypriorum Archiepiscopi* privilegiis agatur, caveatúrque, Ne ille *Patriarchæ Antiocheno* subjacere existimetur, iterum ad ἀρχαῖον ἔθος, & ἀρχαίαν συνήθειαν, tandémque ad τὰ ἐξ ἀρχῆς ἄνωθεν δίκαια, *illa, quæ ab initio plantatæ Ecclesiæ* fuerant, *jura*, & τὸ πάλαι κρατῆσαν ἔθος recurritur.

§.20. Ex quibus satis patet, Hanc *Metropoliticarum Ecclesiarum* πρεσβείων assertionem, aliarúmque omnium ab iis dependentium subordinationis vindicationem, nihil novum, aut à quo *Primitiva* praxis abhorruisse putetur, in *Ecclesiam Christi* invehere, sed ea ab ipsis demum *Apostolis Ecclesiarum* fundatoribus instituta manasse, & ad *Ecclesiarum unitatem*, & concordiam conservandam non parum contulisse.

Cap. VI.

Ἐπισκόπου & Πρεσβυτέρου *vocum usus promiscuus. De eo testimonia Theodoreti, &c.* Ἰσοδυναμίας *quatuor modi. Primus Theodoreto, Tertius Theophylacto placuit, Neuter Presbyteranorum sententiæ confirmandæ utilis.*

§.1. Istis sic dispositis, ad *quartam* dicendorum *Classem* progredimur, Ἐπισκόπου simul ac Πρεσβυτέρου appellationem, quatenus voces eas in *Novo Testamento* usurpatas reperimus.

§.2. Et illud inprimis hâc in re diffitendum non est, quòd *Antiquorum Scriptorum* quàm multis visum est, eas aut semper, aut plerunque in *Novo Testamento* promiscuè usurpari, ut voces ἰσοδυναμούσας. Sic *Theodoretus* in I.*Tim.*III. 1. Τοὺς αὐτοὺς ἐκάλουν ποτὲ πρεσβυτέρους καὶ ἐπισκόπους, & in *Phil.*I. ἀμφότερα εἶχον κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὰ ὀνόματα. Sic post *Chrysostomum OEcumenius* in *Phil.* I. ἐπισκόπους τοὺς πρεσβυτέρους καλεῖ, τότε γὰρ ἔτι ἐκοινώνουν τοῖς ὀνόμασι. Et in *Act.* XX. Ἐπειδὴ λανθάνει τοὺς πολλοὺς ἡ συνήθεια μάλιστα τῆς καινῆς διαθήκης, τοὺς ἐπισκόπους πρεσβυτέρους ὀνομάζουσα, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἐπισκόπους, σημειωτέον τοῦτο ἐντεῦθεν, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Τίτον ἐπιστολῆς, ἔτι δὲ καὶ πρὸς Φιλιππησίους, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον προτέρας. Sic in I.*Pet.*V.1. Πρεσβυτέρους γὰρ τοὺς ἐπισκόπους, καὶ ἡ τῶν Πράξεων βίβλος οἶδε λεγομένους. Idem etiam sensisse *Hieronymum* ex *Commentariis* præcipuè ad *Titum* à *D.Blondello* fusè recitatis, constat.

§. 3. Hæc *Antiquorum* affirmatio quatuor modis explicari,

aut intelligi potest, vel sic ut ambæ voces ἰσοδυναμοῦσι [Ἐπίσκοπος, & πρεσβύτερος] rem unicam, & simplicem, quæcunque illa fuerit, significasse putandæ sint, quod etiam dupliciter fieri potest, 1. Ut *Episcopos solos*, 2do. Ut *Presbyteros* (quos hodie dicimus) *solos* denotasse putentur, vel 3tio, ut utraque vox utrosque promiscuè significet, quandoque scilicet *Episcopum*, quandoque *Presbyterum*, adeóque vox ἐπίσκοπος quandoque *Presbyterum* significet, quandoque *Episcopum* propriè dictum, idémque de voce πρεσβύτερος affirmetur, aliquando *Presbyterum* vulgò dictum, aliquando ἰδίως appellatum *Episcopum* significasse. 4o. denique ut vox ἐπίσκοπος semper *Episcopum singularem* denotet, πρεσβύτερος verò quandoque de *Episcopis*, quandoque etiam de *Presbyteris*, quos hodie dicimus, *comparibus* usurpetur.

§.4. Horum sensuum *primúsne*, an *secundus*, seu *tertius* demum, *quartúsve* Antiquorum istorum dictis accommodandus sit, nondum, quod scimus, inter *scriptores* convenit. *Theodoretus* ad *secundum* potiùs sensum inclinasse videtur, cùm voce ἐπισκόπους *Act*. XX. *Phil.* I. *Tit.* I. ut & I. *Tim.* III. non *Episcopos*, sed *Presbyteros solos* intelligendos pronuntiet; Ἐπισκόπους, inquit, τοὺς πρεσβυτέρους καλεῖ, *Episcoporum voce utitur*, cùm *Presbyteros* intelligat *Apostolus*, sequitur enim. ἄλλως τε οὐδὲ οἷόν τε ἦν πολλοὺς ἐπισκόπους μίαν πόλιν ποιμαίνειν, *Aliàs enim impossibile esset, multos Episcopos unam civitatem pascere*, aut *administrare*.

§.5. Hæc quidem *Theodoreti* sententia, quamvis fundamento planè debili nitatur (neque enim, si ἐπίσκοποι omnibus istis locis pro singularibus & propriè dictis *Episcopis* sumantur, ex eo quicquam incommodi sequetur, ut* statim patebit) nihil tamen, si pro concessâ habeatur, ad stabiliendam *Episcoporum*, & *Presbyterorum* ἰσοτιμίαν factura est, cùm ab ipso, qui sic affirmaverit, *Theodoreto*, *Episcoporum* ὑπεροχὴ seu ✣ μείζων τιμὴ manifestè propugnetur, ipsique, quos nunc *Episcopos* dicimus, singulares urbium *Præfecti*, *Apostolorum* tempore, * *Apostoli* nuncupati fuisse affirmentur.

*c. VIII. & X.

✣ ἐπισκόπους— ἅτε δὴ καὶ μείζονος μεταλαχόντας τιμῆς, in I. Tim. III.

* Ib.

§.6. Quid autem hâc in re de *Hieronymo* pronuntiandum sit, satis supérque prædiximus.

§.7. Verùm post *Chrysostomum*, *Theophylacto* & *OEcumenio* *tertium* potissimum sensum placuisse video, cùm enim in *Phil.* I. nominum κοινωνίαν notasset *OEcumenius*, eam sic statim explicandam curavit, ut non solùm οἱ ἐπίσκοποι πρεσβύτεροι vocari putentur (uti & διάκονοι etiam) sed & τὸ ἔμπαλιν *è converso*, οἱ πρεσβύτεροι

πρεσβύτεροι ἐπίσκοποι. Illud etiam ex verbis ad *Act.* XX. recitatis patet, *Scripturam* quippe τοὺς ἐπισκόπους πρεσβυτέρους, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἐπισκόπους ὀνομάζειν, Et cùm ad I *Pet.* V. 1. notasset vocem συμπρεσβύτερον *Petro* accommodatam, vel ἡλικίαν, vel τὴν ἐπισκόπου τιμὴν significare, statim adjicit, πρεσβυτέρους γὰρ τοὺς ἐπισκόπους, καὶ ἡ τῶν Πράξεων βίβλος οἶδε λεγομένους. *Episcopos* (propriè dictos, quibus prædicta ἐπισκόπου τιμὴ competebat) *in Actorum libro per vocem πρεσβύτεροι significari*, sic & in II. *Jo. Joannes*, inquit, πρεσβύτερον μόνον ἑαυτὸν ἠξίωσε καλέσαι, ἤτοι ὅτι γεραιὸς ὢν ἤδη ἔγραφε ταύτας, ἢ καὶ ἐπίσκοπον καλῶν ἑαυτὸν διὰ τοῦ πρεσβυτέρου, *Presbyterum solummodo se vocandum putavit, vel quia has Epistolas jam senex scripserit, vel quia voce πρεσβυτερος se Episcopum nuncuparet.*

§.8. Ex quibus itidem manifestum est, ex hoc altero harum vocum ἰσοδυναμίας sensu, nihil ad *Presbyteranam* ἰσοτιμίαν tuendam concludi posse, cùm & ii ipsi qui in *Novo Testamento* ἐπισκόπων & πρεσβυτέρων *promiscuum* usum affirment, & quandoque *Episcopos* (sequioribus ævis sic dictos) quandoque *Presbyteros* iis significari censeant, extra omnem tamen illud controversiam ponant, ipsis *Scripturarum* temporibus, *singulares Civitatum Præfectos* fuisse, seu Πρεσβυτέρους quidem eos, seu *Episcopos* nuncupatos.

§.9. Hæc utrobique verè à me dicta esse, malo Optimi senis *Petri Molinæi*, quàm meis verbis testatum facere. *Dixi*, * inquit, *in Novo Testamento voces Episcopi & Presbyteri perinde accipi, sed non putavi inde imminui dignitatem Episcopalem, cùm locutus sim de solo nomine, non de solo munere, habeámque —— consentientes, præter Presbyterum Hieronymum, celeberrimos Episcopos veteris Ecclesiæ, Chrysostomum, Ambrosium* (Authorem Comment: in Epistolas Pauli pseudepigraphum) *Theodoretum, qui non putaverunt sibi fraudi esse, aut per hoc de suâ dignitate quicquam detrahi, si voces Episcopi & Presbyteri primitùs eodem sensu usurpatas fuisse crederetur.*

* *Ep:* I. *ad Epist: Winton:*

§.10. His itaque prælibatis, sic ut causæ nostræ quicquid de horum in *Scripturâ* verborum ἰσοδυναμίᾳ, aut promiscuo usu affirmetur, quovismodo obesse nequeat, nihil jam vetat, quo minus singulos *Novi Instrumenti* locos, ubi aut ἐπισκόπου, aut πρεσβυτέρου mentio occurrit, perlustraturi, obiter etiam (& planè ex abundanti) disquiramus, annon *primum*, aut *quartum* demum ἰσοδυναμίας genus hîc locum habere possit, ita, ut aut utroque vocabulo ἐπισκόπου & πρεσβυτέρου soli *singulares Episcopi*, constan-

ter (& nunquam non) in *sacro Codice* denotentur, aut saltem voce [ἐπίσκοπος] ad *solos singulares Episcopos* pertinente, vox πρεσβύτερος communiter ad *Episcopos*, quandoque tamen licet rarò ad *Presbyteros* pertineat.

Cap. VII.

Ἐπισκόπου vox in veteri Testamento. אֵל *Ἐπίσκοποι, Ἄρχοντες, Annui Præsides,* פקודים. *Ἐπίσκοποι δυνάμεως, Artifices principales. Rectores, Præpositi Sacerdotum & Levitarum, ἐπίσκοπος Ἐλεάζαρ. Græca Exemplaria Is. LX. 17. Emendata ex Clemente. Ἀρχὴ aliqua per ἐπισκοπὴν notata. Christi κυριότης Jo. XIII. 13. Κλῆρος διακονίας καὶ Ἀποστολῆς Act. I. 25. Dominium Charitativum. Status Controversiæ.*

§.1. A Voce ἐπισκόπου exordiendum est, ab *Hellenistis* in *Veteri*, ab *Apostolis* dein, in *Novo Testamento*, non rarò usurpatâ. In *Veteri Testamento* Duo sunt vocabula *Hebraica*, quæ *Græci Interpretes* per ἐπίσκοπον reddenda putarunt, 1. אֵל semel, (Θεῷ, Κυρίῳ, Ἀγγέλῳ, καὶ ἐπισκόπῳ commune) quo scilicet κοινῶς *dominium* notatur.

§.2. Sic apud *prophanos Authores* iidem sunt ἐπίσκοποι & ἄρχοντες; Videatur *Aristides* in *Orat: de Concur: ad Asiat: Civit:* ubi post βασιλέων mentionem, adduntur οἱ κατ' ἐνιαυτὸν ἐπίσκοποι ἀφικνούμενοι, de quibus priùs dicebatur, ἡγεμόνες οἳ ἡμῖν ἐκ νόμου φοιτῶσι καθ' ἕκαστον ἔτος, *Annui scilicet Præsides, Qui Instiniano* ἄρχοντες ἐπαρχιῶν, & μητροπόλεων ubique dicebantur. Unde illud forsan *Hesychii*, ἐπίσκοπον βασιλέα reddentis.

§3. Secundò (à themate פקד) מפקד, פקיד, פקוד, quibus omnibus notatur *Præfectus, Præpositus, Commissarius*, cui aliqua super homines administratio concreditur, communiter per ἐπίσκοπος redduntur, at & per ἐπιστάτης, & προστάτης, ut & ἄρχων, τοπάρχης, κωμάρχης, & semel per θυρωρὸς *Ianitor*, viz: cui *claves domus Domini* commissi sunt, *Ezech:* XLIV. 11. Cùm per ἐπίσκοπον reddatur, ad quinque significatio ejus reduci potest.

§.4. *Primò*, in *Exercitu, Ducem*, ἐπίσκοπον τῆς δυνάμεως, *Chiliarchum*, aut *Centurionem* denotat, *Num:* XXXI. 14. *Iud:* IX. 28. II. *Reg:* XI. 15.

§.5. *Secundò*, in *officinâ*, *Artifices* principales, II. *Chron:* XXXIV. 12. 17. eos nempe qui restaurando *templo* præficiebantur.

§.6. *Tertiò*, in *Civitate*, quemlibet *Rectorem*, aut *Principem*, *Nehem:*

Nehem: XI. 9. 14. peculiariter verò *Sacerdotum Præpositum*, v.10. qualis erat *Iedaiah*, dein *Levitarum* v.15. qualis *Shemaiah*, Priorem ἱερέων, posteriorem Λευϊτῶν ἐπίσκοπον dictum.

§.7. *Quartò*, in *Templi* ministerio, *Eleazarum* filium *Aaronis* (τῶν ἀρχόντων τῶν Λευϊτῶν ἄρχοντα dictum, *Num:* III. 32.) qui *Num:* IV. 16. ἐπίσκοπος Ἐλεάζαρ vocatur.

§.8. *Quintò*, *præpositos domus Domini* significat, ἐπίσκοπος ἐπὶ τὸν οἶκον Κυρίου, II. *Reg:* XI. 18.

§.9. Quòd verò in *Græcis Isaiæ* exemplaribus c. LX. 17. vocem ἐπίσκοπος pro *Hebr:* נגש hodiè repositam reperiamus, videtur illud ex *Clemente Romano* emendandum esse, sic ut ad priorem *Commatis* particulam vox ἐπίσκοποι pertineat, & per eam פְּקֻדָּתֵךְ reddatur, quam toties sic redditam videmus, נגש verò, (quæ ad inferiora officia, ἐργοδιώκτου, φορολόγου, πράκτορος, ἰδίως pertinet, &, cùm semel per ἐπιστάτης reddatur, *Ex:* V. 14. ad ἐργοδιώκτου munus pertinere deprehenditur,) rectissimè (ut ab eodem *Clemente* in hoc *Isaiæ* loco, è *Codice* antiquissimo, & quo *Apostoli* utebantur, repositum experimur) per διακόνους reddatur, Quod hîc obiter monuisse sufficiat.

§.10. Ex hâc sub *Veteri Testamento* vocis hujus significatione, multa sunt, quæ ad rem nostram satis commodè concludi possent, si istis immorari opus esset. Nos ex iis omnibus hoc unum *deicticè* monstratum censemus, ἐπιστάτην, aut προστάτην (aliquem aliis *præpositum*, ut ipsorum actiones, & operas observet, *curámque* suscipiat) hoc ἐπισκόπου titulo constanter apud *Interpretes* eos *Hellenistas* significari, ideóque nullam dubitandi causam esse, quin ἀρχὴ aliqua in *Ecclesiâ Christianâ* à *Novi Testamenti scriptoribus* per ἐπισκοπὴν indigitetur.

§.11. Talis quidem erat, quam *Magno* nostro τῶν ψυχῶν *Episcopo*, *Christo* ipsi competiisse videmus, qui cùm hîc in terris discipulis suis *ministraret*, κυριότητα tamen sibi vendicabat, *Jo.* XIII. 13.

§.12. Talis ἐπισκοπὴ *Act.* I. cùm *munus*, saltem in designatione divinâ, *Apostolicum* eâ notetur, quod, ad modum *Christi*, κυρίου, & tamen διακονοῦντος, *dominium* certè (inter *fideles* aut *Christianos*) sed *Charitativum*, & cum humilitate summâ conjunctum fuisse, priùs monstravimus. Hinc & illud παρέργως notari debet, munus illud, quod ἐπισκοπὴ dicitur v.20. κλῆρον τῆς διακονίας καὶ ἀποστολῆς nuncupari, v.25. διακονίας vocabulo ad *ministerium*, ἀποστολῆς ad *regimen* in *Ecclesiâ* futurum (utroque ad *regiminis* mo-

dum

dum definiendum, *dominium* scilicet, non ἀναγκαστικὸν, aut διχεγκορδῆ, I.*Pet*.V.1.5. sed, ut dictum est, ὡς διακονοῦντος, *Lu*:XXII. 27. ὡς πόδας νίπτοντος, *Jo*. XIII. 13. ὡς διακόνυ καὶ πάντων δούλυ, *Mar*.X.43. *mansuetum* quidem, & *charitativum*, & ad omnem subditorum utilitatem destinatum) spectante.

§.13. At de istis nulla inter nos & *Presbyteranos* controversia futura est. Quæritur tantùm an *singulari personæ*, an toti demum *collegio* jus illud competat. Nos *singularibus* personis, singularum *Civitatum Præpositis*, *Jus regendi Ecclesias* in *Scripturis* attribui contendimus. Illi è contra vocabulorum ἐπισκόπων & πρεσβυτέρων ἰσοδυναμίαν in *Scripturis* se conclusisse putantes, unamquamque *Civitatem* à pluribus [illegible]ταλίμοις, seu ἐπισκόπων seu πρεσβυτέρων titulo notis, administrari affirmant, séque *Novi Testamenti* authoritate fulciri existimant. De vocabulorum ἰσοδυναμίᾳ statim plura dicemus, & ex eâ concessâ nihil *Presbyteranorum* causæ accrescere posse monstrabimus. Interim pauca de Ἐπισκόπυ significatione in omnibus *Novi Codicis* locis dicenda sunt.

Cap. VIII.

Ἐπισκόπυ usus in Novo Testamento, Act.XX.28. Πᾶν ποίμνιον de totâ Asiâ. Irenæi authoritas. Paulus universæ Asiæ fidem annuntiavit, Act. XIX. 10. I.Cor.XVI. 9. Ephesus Asiæ Metropolis primaria, Act.X.38. & 35. Ab eâ præcepta Apostolica ad reliquas Civitates optimè diffusa. Per Asiam τριετία à Paulo insumpta. Ultimum vale, v.22.

§.1. EJus prima mentio est *Act*. XX. 28. ubi ad πρεσβυτέρους ἐκκλησίας v.17. verba faciens, eosdem *Episcopos* nuncupat, Προσέχετε, inquiens, ἑαυτοῖς, καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, &c. Hinc certè harum vocum ἰσοδυναμίαν rectissimè colligi putamus, nec certè alios jam *Mileti* πρεσβυτέρους repertos esse, quàm quos singulos ἐπισκόπους *Paulus* appellat.

§.2. Qui verò, & quales sint hoc in loco ἐπίσκοποι, faciliùs intelligi poterit, si prænoscatur, quodnam sit hoc πᾶν τὸ ποίμνιον, cui ἐπίσκοποι, ut ποιμένες præponebantur. Si enim ad unam aliquam *Civitatem* restringendus sit grex ille, *Presbyteranis* fortè herba porrigenda videretur, at secus, si ad plures extendatur; Testis hîc omni exceptione major *Sanctus Irenæus* l.III.c.14. ubi de vocatis *Miletum Episcopis* aut *Presbyteris* sermone habito, statim addit, *Ab Epheso, & reliquis proximis Civitatibus convocatos esse.*

Plures

Plures enim *Apostolorum* tempore in *Asiâ Episcopos* fuisse, post alios multos ipse etiam * *Hieronymus* pronuntiat, *Ipsorum* quippe *rogatu Johannem Evangelium suum scripsisse affirmans.* * *Catal: Scr: Eccl:* c.IX.

§.3. Id unum si concedatur, frustra contra nos militatura sunt aliorum omnium argumenta, quibus *Episcopos* hîc nominatos ad *Presbyterorum* gradum detrudere se cogi existimarunt; Quæ quidem sententia si antiquorum cuivis placuisse videatur, nemini tamen, qui cum *Antiquissimo Irenæo* (i.e. *Polycarpi*, εἰς τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ Ἀποστόλων κατασταθέντος ἐπισκόπου, auditore) hac in re contendere, aut ei opponi posse videatur.

§.4. Ad hujus autem rei veritatem perspiciendam, ex v.31 lux aliqua affulsura est. Γρηγορεῖτε, inquit *Sanctus Paulus*, μνημονεύοντες, ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον, *Vigilate, memoriâ recolentes, quòd per triennium nocte diéque non cessavi cum lachrymis unumquemque monere.* Quinam verò illi erant, quibus *annos tres insumpsit Apostolus?* Num unius *Civitatis* fideles? Imò consulatur historia rei gestæ, c.XIX. proposita.

§.5. *Paulus Ephesum venit*, v.1. discipulis duodecim primùm *in nomine Jesu baptizatis*, v.5. postea etiam *manus imposuit*, v.6. *Spiritu* statim *sancto dona linguarum* & *prophetiæ* iis largiente; Post hæc in *Synagogâ Ephesinâ* per tres menses prædicavit, v. 8. dein ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν per spatium aliquod, in *Scholâ Tyranni* quotidiè διελέγετο, v.9. dein prædicationi, & miraculorum operationi *biennium* integrum insumebatur, & ex eo factum, ut *omnes universam Asiam incolentes verbum Domini Jesu audirent*, v.10. Dein v.22. missis in *Macedoniam Timotheo* & *Erasto*, αὐτὸς ἐπέσχε χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν, ipse *Paulus* in *Asiâ moram fecit*, tandémque v. 26. manifestum esse ait *Demetrius*, οὐ μόνον Ἐφέσου, ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας, *non solùm Ephesi, sed per universam ferè Asiam* ἱκανὸν ὄχλον *multitudinem non exiguam ad fidem à Paulo conversam esse.* Ideóque θύραν sibi μεγάλην, in partibus istis ἀνεῳγέναι, portam magnam apertam esse affirmat *Paulus* I.*Cor*. XVI. 9.

§.6. Patet hinc *universam Asiam*, aut *Natoliam*, non unicam *Asiæ Civitatem, Ephesum*, ποίμνιον hîc dici, cujus ἐπίσκοποι convocati sunt, nec igitur quicquam obstare, quin singuli singularum *Urbium Præfecti* hoc titulo significentur.

§.7. Phrasin [τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας] c.XX.17. nihil nobis officere * postmodum monstrabimus. Duo interim hîc notanda erunt. * c.XIX. & XX.

§.8. *Primum*, *Ephesum Asiæ Metropolim* fuisse, (Ἔφεσος ἐστι μὲν τῆς Ἀσίας μητρόπολις, ait *Chrysostomus* in *Arg: Ep:* ad *Ephesios*. Τὴν Ἐφεσίων μητρόπολιν τῆς Ἀσίας &c. *Theodos: Ep: ad Dioscor:*) Imò inter *primarias Asiæ civitates* primò repositam, *Apoc.* II. 1. ut & in *Notitiis Imperii*. Hinc sub *Antonini* tempore, necessitas *Proconsuli* imposita, per mare *Asiam* applicare, καὶ τῶν μητροπόλεων Ἔφεσον *primam attingere*. *Ulpian*: in l. *Observ: D. de offic: Proconsf:* Hinc & *Act.* XIX. 38. de *Epheso* dicitur, ἀνθύπατοί εἰσι καὶ ἀγοραῖοι ἄγονται, *Jus* scilicet *Asiaticis omnibus* in hâc *primariâ Asiæ hujus Metropoli* dabatur. Hinc est quòd *Antonini Pii* de *Christianis Epistola* περιετέθη ἐν Ἐφέσῳ ἐν τῷ Κοινῷ τῆς Ἀσίας, *in communi Asiæ concilio* (consessu quippe aut *Curiâ Proconsulari*) *Ephesi divulgata sit*, inquit *Euseb:* l. IV. κεφ. ιγ'. Sic & *Ephesus* non solùm *Dianæ* νεωκόρος *æditua Act.* XIX. 35. sed & ταμεῖον κοινὸν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς χρείας καταφυγή, inquit *Aristides Or: ad Asiat: Civit:* de *concord:* Nec igitur sine ratione *scriptor* ille (quisquis fuerit) *de locis in Act: Apost.* sub *Hieronymi* nomine, *Specialiter*, inquit, *ubi Ephesus Civitas est*, *Asia vocatur*; Et de *Ephesi Episcopo*, *Ordo thronorum Metropol: ad calcem Codini*, Ὁ Ἐφέσου ὑπέρτιμος, καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀσίας, *Ephesi Episcopus*, *totius Asiæ Primas*.

§.9. *Secundum*. Ab *Epheso* ad reliquas *Asiæ Ecclesias* vigorem præceptorum *Apostolicorum* commodissimè diffundi potuisse.

§.10. Illud duobus testimoniis confirmatum dabimus, uno ab *Antiquo Martyrii Timothei scriptore*, altero à *Chrysostomo* petito. * Ille sic de *Johanne* pronuntiat, Ψηφίσματι Νερβᾶ τῆς ὑπερορίας ἀνακληθεὶς, τῇ Ἐφεσίων ὑπέστη μητροπόλει, καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, ἑπτὰ συμπαρόντων ἐπισκόπων τῆς Ἐφεσίων ἀντιλαμβάνεται μητροπόλεως, καὶ διήρκεσε τὸν τῆς εὐσεβείας κηρύσσων λόγον ἄχρι τῆς βασιλείας Τραϊανοῦ, *Johannem* scilicet *Apostolum*, *qui cum septem Episcopis* (illis sine dubio, quibus *septem Ecclesiæ Apocalypticæ* committebantur) *universam Asiam gubernabat*, *Ephesi substitisse*, *ibique septem illos*, *ut in Concilio*, *adfuisse Episcopos*.

* Phot: Bib: n. 254.

§.11. * *Chrysostomus* verò de *Timotheo*, *Ephesi* hujus *Episcopo*, Δῆλον, inquit, ὅτι ἐκκλησίαν λοιπὸν ἦν ἐμπεπιστευμένος ὁ Τιμόθεος, ἢ καὶ ἔθνος ὁλόκληρον τὸ τῆς Ἀσίας, *Timotheum*, quâ *Ephesi Episcopum*, integræ *Gentis Asiaticæ* curam sibi commissam habuisse.

* Hom: XV. in 1. Tim: V. 19.

§.12. Idem etiam, ex *Notitiis Imperii* confirmari posset; In

quibus

quibus ut *Proconsularis*, *Asiæ Metropolis*, *Ephesus* reperitur, sic & *Asia* illa totius *Asiaticæ* διοικήσεως præcipua *provincia* erat, cujus *Proconsulatus* ἀρχῶν ἐνδοξοτάτη, inquit *Eunapius* in *vitâ Maxim: Omnium principatuum honoratissima erat.*

§. 12. Ex quibus omnibus satis supérque probatum est, *Ephesum* aliarum *Civitatum* omnium commodissimam fuisse, ad quam nuntio dato, *Paulus Hierosolymam* festinans, hoc demum compendio omnes totius *Asiæ Episcopos* ad se *Miletum* convocaret, v. 17.

§. 13. At illud adhuc dilucidiùs monstratur ex *Orationis Paulinæ* ad hos *Episcopos* factæ proœmio, v. 18. ubi *prædicationis* & conversationis ejus inter eos, non *Ephesi* solùm, sed & per totam *Asiam*, ipsi ut conscii & testes advocantur, ὑμεῖς ἐπίστασθε ἀπὸ πρώτης ἡμέρας, ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, ὡς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην, διδάξας ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους, v. 20. ἐν οἷς, inquit διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, v. 25. *vos nostis, à primo die, quo in Asiam abscessi, quomodo vobiscum omni tempore me gesserim, docens vos publicè, & domatim, Inter quos transivi annuntians regnum Dei.* Quinam verò illi fuerunt, inter quos, à quo in *Asiam* descenderat, *omne tempus*, τριετίαν *integram* absumpserat? quos *publicè & domatim docuerat?* inter quos, non sedem fixerat, sed (κατὰ τὴν πάροδον, *in transcursu*, τὸν τοῦ εὐαγγελίου διαβρέχων κύκλον, inquit *OEcumenius* in II. *Jo:*) *regnum Dei prædicans* διῆλθεν, à loco ad locum *transiverat?* Certè non unica *Ephesi urbs*, sed aut (χῶραι καὶ κῶμαι) *regio* integra, aut saltem *principales universæ Asiæ civitates*, Quas cùm tanto cum profectu adeò fœliciter *Apostolus* peragraverat, satis apparet, eum in illis æquè ac *Ephesi*, *Episcopos* singulares gregibus singulis præfecisse, quos hîc *universos*, & *singulos* per nuntium *Ephesinum*, quo omnes mandati *Apostolici* certiores fiebant, ad se convocandos putabat, ut jam ad δεσμὰ καὶ θλίψεις *festinans*, iis omnibus longum (& * quibusdam *ultimum*) vale diceret, v. 22. 25. curámque integri ποιμνίου in manus eorum traderet.

* οὐκέτι πάντες ὄψεσθε.

Cap. IX.

Tempus quo Timotheus ad Ephesi Cathedram ascendit I.*Tim.* I.3. *Act.* XX. *Reditus per Macedoniam.* v.3. I.*Tim.* III.14. *Timothei titulus Ephesus,* II.*Tim.* IV. 9,13. *Collatio inter* I.*Tim.* I. 3. *&* *Act.* XX. 29. *respectu hæreticorum quos prævidit venturos.*

§.1. HÆc omnia adhuc clariùs elucescent, si advertatur, huic ipsi *Ephesinæ Ecclesiæ Timotheum* à *Paulo* (sub istius fortassis, quod hîc præcesserat, certè) sub alicujus *Macedonici* itineris tempore præfectum esse.

§.2. Inter *Asiæ Episcopos*, *Timotheum* numerandum esse, *sedémque Ephesi* fixisse (inter alios innumeros) *Patres Concilii Chalcedonensis*, *Act.* XI. testentur, qui à *Timotheo* ad sua tempora *Episcopos* XXVII intercessisse liquidò affirmant. Hunc verò ad istam *Ephesi* curam, aut *Titulum*, sub hoc itineris *Paulini* tempore, cujus fit mentio, *Act.* XX. 3,4. alligatum esse, factâ inter hunc *Actorum* locum v.4,5. & I.*Tim.* I. 3. comparatione, concludendum videtur.

§.3. I.*Tim.* I.3. Παρεκάλεσά σε, inquit *Sanctus Paulus*, προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν, *Cùm ad Macedoniam iter facerem, jussi te Ephesi commorari, aut sedem figere.* Hoc verò *Actorum* loco, *Paulus*, inquit *Lucas*, ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς Μακεδονίαν, *exivit Macedoniam profecturus*, c. XX. 1. διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα &c. tandem ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, v. 2. ibi autem tres menses commoratus est, dein cùm in *Syriam* iter paranti insidiæ à *Judæis* struerentur, mutato consilio reversus est per *Macedoniam*, v.3.

§ 4. Hâc igitur jam (secundâ, vel potiùs) tertiâ vice *Macedoniam* transit, & cum eo *Sopater Berœensis*, v.4. (ut & *Lucas* Historiæ *scriptor*, ut voce [ἡμᾶς] monstratur, v. 5.) cùm alii interim, & inter eos *Timotheus* v.4. relicto *Paulo* rectâ *Troadem* proficiscerentur, v.5. Postquam verò *Troadem* ventum est, v.6. nulla *Timothei* ulterior mentio in *Actorum* libro reperitur, quem igitur *Ephesum* abscessisse, curâ *Ephesinæ Ecclesiæ* illi à *Paulo* demandatâ, ex verbis istis [παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν] non temerè concludendum putamus, ibíque sedem suam ita fixisse (quod προσμεῖναι est) ut I. *Tim.* III. 14. *Paulus Laodiceâ* scribens, se sperare affirmet, ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν τάχιον, *ad eum statim* (facili *Laodiceâ Ephesum* transitu) *venire.*

§.5. Non diffitemur quandoque *Timotheum* à sede suâ *Ephe-*

sinâ

ſinâ poſthæc abſceſſiſſe, *Paulóque*, cui ut *Apoſtolo* συνεργίαν in *Evangelio*, ut patri obedientiam & ἀντιπελαργίαν debebat, adfuiſſe. At hoc conceſſo, nihil tamen obſtabit, quo minus qui ſe *Paulo* aliquandiu ad alia *Eccleſiarum* negotia utilem præbebat, adeóque *Apoſtolus* dicebatur, ad *Epheſum* tamen, tanquam ad ſingularem *titulum*, & grandem curam ſuam alligaretur, Sic ut nuſpiam (niſi à *Magno Apoſtolo*, qui eum *Epheſi* conſtituerat, ad operam aliquam in *Evangelio* locandam avocatus & occupatus) ab eâ abſcederet, pari modo, quo *Silas*, ex *Judææ Epiſcopis* unus, poſtea *Antiochiam* miſſus, *Paulo* ſe comitem adjunxit, *Act.* XV.40. de quo * poſtmodùm videbimus. * c.XIII.

§.6. Certè qui *Presbyteros* hodiernos eam ſibi libertatem, quam *Epiſcopis* negandam putarunt, & *Epiſcopos* tamen ſe egregios eſſe volunt, ſatis (liberaliter dicam? an) profuſè indulgere meminerit, hanc itidem *Timotheo* (ſeu *Chriſto Domino*, ſeu ſuaviſſimo parenti πρεσβύτῃ Παύλῳ, καὶ δεσμίῳ Ἰησοῦ χριστοῦ operam ſuam extra *Epheſi* mœnia navanti) veniam concedere non gravabitur. Id interim notatu non indignum, eum, cùm à *Paulo* vocatus *Romam* proficiſceretur, II.*Tim.*IV.9.*Epiſtolam* ad id ſcriptam *Epheſi* accepiſſe, ideóque per *Troadem Epheſo* non ita procul diſtantem tranſitum illi patuiſſe, v.13.

§.7. Addit *Apoſtolus* I. *Tim.* I. 3. *Timotheum* ideò *Epheſinæ Eccleſiæ* affixum tunc fuiſſe, ut παραγγείλῃ τισὶ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν, notans inſigne tunc temporis ab *Hæreticis Eccleſiæ* iſti periculum imminuiſſe.

§.8. Idémque per omnes *Aſiæ Eccleſias* metuendum tunc fuiſſe, monſtrat orationis *Paulinæ* ad *Epiſcopos* factæ (quæ unica adjicitur) ratio, Ἐγὼ γὰρ οἶδα, inquit v.29. ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς, *Novi enim, quod Lupi ovili graves poſt abſceſſum hunc meum irrupturi ſunt, & ex ipſo grege exorituri* ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα, *viri perverſa loquentes*, diſcipulos poſt ſe ad ἑτεροδιδασκαλίας ſuas ἀποσπῶντες *abſtrahentes*, v. 38. At iſta ex abundanti, nec nimis affirmanter dicta ſunt.

Cap. X.

*Phil.*I. 1. *Walonis argumentum infirmum. Epaphroditus Philippensium Episcopus, Romæ fuit, (Onesiphorus, Familia ejus* II. *Tim.*I. 16. *Dogma orandi pro defunctis, ut sine ratione fundatum)* Ἐπίσκοποι *Phil.* I. 1. *verè Episcopi. Plures quandoque in eadem Civitate Episcopi. Dilemma contra Presbyteranos. Philippi* μερίδος *Macedoniæ Metropolis, Act.* XVI. 12. *Epistola ad Philippenses, ad totam provinciam missa. Philippi,* Κρηνίδες Δάτος, *Metropolitica dignitas mobilis ex variis causis, Conventus, Fora, Sedes Procuratorum, Macedoniæ primitiæ Philippi.* Πρωτοκλησίας *privilegium, Phil.* IV. 15. II. *Cor.* XI. 9. *Epistolæ ad Thess: ad Philippenses mitti à Polycarpo dictæ. Epistolæ ad Corinthios ad omnes Achaiæ Ecclesias missæ.* II. *Cor.* I. 1. *Col.* IV. 16. *Nulli quandoque in primis Ecclesiis Presbyteri, A solis Episcopis & Diaconis administratæ Ecclesiæ. Testimonia Clementis Romani, Alexandrini, Tertulliani.*

§. 1. PRocedamus igitur ad proximam ἐπισκόπων mentionem *Phil.* I. 1. Ubi post *Sanctos omnes in Christo Jesu* (i.e. fideles) τοῖς οὖσι ἐν Φιλίπποις, adjicitur σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις] Hinc rectè *Walo Mess:* se conclusisse putavit, *Cùm nullus inter Episcopos & Diaconos ordo interponatur, Episcopos eos intelligi, qui & Presbyteri, dicebantur.*

§. 2. Nos certè & illud rectè conclusum censemus, si enim inter *Philippenses* eo tempore Πρεσβύτεροι fuissent ab *Episcopis* distincti, rationem non constare, cur in enumeratione tam accuratâ ab infimis *fidelibus* ad summos *Episcopos* ascendente, nulla ipsorum mentio fieret, ideóque cum *Walone* concludimus, eosdem hîc ἐπισκόπους & πρεσβυτέρους esse, nec quosvis in *Ecclesiâ Philippensium* Πρεσβυτέρους tunc fuisse qui iidem ἐπίσκοποι non fuerint, ideóque extra omne dubium ponendum esse, vocem πρεσβυτέρους, ἀξιώματος æquè ac ἡλικίας titulum, singularibus *Ecclesiarum Episcopis* eo toto sæculo competiisse. At non dissimulandum est, alium, ex mente *Walonis*, sensum verbis illis necessariò affigendum esse, *Episcopos* nempe eo loco memoratos, ex sententia ejus *Presbyteros*, quos hodie dicimus, *compares* statuendos esse. Sic certè ante *Walonem Hieronymus* & *Theodoretus* existimasse videntur; Συνεπισκόπους (sic enim sublatâ diastole, unâ voce legendum, non σὺν ἐπισκόποις, sed συνεπισκόποις quidam voluerunt) εἶπε τοὺς πρεσβυτέρους, inquit *Theophylactus*, οὐ γὰρ δὴ ἦν ἐν μιᾷ πόλει πολλοὶ ἦσαν ἐπίσκοποι, οὔπω γὰρ ἦσαν διακεκριμένα τὰ ὀνόματα.

§. 3. Pergamus igitur, Et, supposito paulisper, sed nullatenus concesso, voce [Ἐπισκόποις] *Presbyteros*, quos hodie dicimus, compares, eo loco intelligendos esse, Illud *Waloni* reponendum erit, nihil ex eâ *hypothesi* concludi posse, quod causæ nostræ quovis-

modo

modo officiat, cùm vel *Philipporum sedes* vacare, vel ab *Apostolo* ipso occupare, vel ipsorum *Episcopus* eo temporis articulo à sede suâ abesse potuerit. Et illud quidem constat, *Epaphroditum* (si eidem *Theodoreto, Chrysostomo, Theophylacto*, aliisque credendum sit) *Philippensium Episcopum*, ἐπαγόμενον τὰ πρὸς χρείαν τῷ Ἀποστόλῳ, *ipsorum liberalitatem ad Paulum in usus ejus necessarios deferentem* c. IV. 18. *Romæ* nunc, cùm *Apostolus* hanc *Epistolam* scriberet, *adfuisse* ? ipsámque hanc *Epistolam* (quam igitur nomini ejus inscribi consentaneum non fuit) ad eos retulisse.

§.4. Exemplo res clarior futura est. *Onesiphorus* cum familiâ suâ *Ephesi* degebat, ibíque *Paulum* non semel liberaliter invitaverat (διηκόνησε ἐν Ἐφέσῳ, II. *Tim.* I. 18.) Hic idem, cùm *Paulus Romæ* vinctus jaceret, ἐν Ῥώμῃ γενόμενος, eum σπουδαιότερον ἐζήτησε καὶ εὗρε, v. 17. & sine omni, aut *metu*, aut *erubescentia* in carcere eum *visitavit*, & *refocillavit* ; Hujus tantæ charitatis vicem ei repensurus *Apostolus*, cùm hoc ipso tempore ad *Timotheum Ephesi* morantem scriberet, *familiam* ejus, non ipsum *Onesiphorum*, secum jam *Romæ* existentem, salutari ab eo jubet, v. 16. adeóque faustissima quæque comprecatur, *Det misericordiam Dominus domui Onesiphori.*

§.5. Hinc certè aliqui boni viri, vitâ jam excessisse *Onesiphorum* concludentes, oratione eâ pro illo personaliter effusâ v. 18. (Δῴη αὐτῷ ὁ Κύριος &c.) ad stabiliendum pro defunctis orandi dogma uti voluerunt ; Eâdem planè, aut oscitantiâ, aut temeritate, quâ nullum hîc *Philippis Episcopum* fuisse conclusuri sunt *Presbyterani*, ex eo tantùm quod sine *Episcopi* mentione, *Presbyteros*, quos dicimus, & *Diaconos*, *Philippenses* salutasse *Apostolum* animo suo præsumpserint.

§.6. Et hæc quidem *velitantium* instar, sed & ad obtundendam omnem adversariorum vim πρὸς ἔνστασιν dicta sunt.

§.7. Illud jam tertiò addendum est. *Epiphanio* multò secus quàm *Hieronymo* &c. visum esse. Ἐπισκόπους nempe hic verè *Episcopos* fuisse. Sic enim ille erroris ansam *Aërio* porrectam esse asserens, ex eo quòd *Apostolus* Ἐπισκόποις & Διακόνοις scribat, statim adjicit, ὅπου μὲν ἦσαν ἐπίσκοποι ἤδη καθεσταθέντες, ἔγραφεν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις. *Ubi Episcopi* (propriè dicti) *erant, Episcopis & Diaconis scripsit.* Quod sine dubio ejus dictum ad hunc ad *Philippenses* locum spectat, ideóque, ex sententiâ *Epiphanii Philippis* jam *Episcopos* constitutos esse, conclusurum est.

§.8. Quod verò à contrariæ sententiæ fautoribus adducitur argumen-

argumentum [*in unâ civitate non fuisse plures Episcopos*] ideóque ἐπισκόπους hîc plures *Philippis* salutatos, singulares *Episcopos* non fuisse, Ei facilis responsio.

§ 9. Primò, non usquequaque verum esse, quod pro concesso sumitur; Quamvis enim in unâ *Ecclesiâ*, aut *Cœtu*, plures simul *Episcopi* nunquam fuerint, nihil tamen obstare quin in eâdem *civitate* duo aliquandiu disteminati *cœtus* fuerint, duobus *Apostolis* ad fidem adducti, diversis forsan dialectis, & aliquando ritibus disjuncti, quibus duo itidem *Episcopi* seorsim & divisis κλήρεσι præsiderent. Quod * alibi latiùs monstrabitur.

* *Diss*: V. c. I. §.6. *&c.*

§.10. Secundò, quod ad vim argumenti attinet, respondemus retorquendo id quod intorquent, ídque ex dilemmate utrinque adversarium ad absurdum adigente; *Axioma* certè illud [*de unico in qualibet civitate Episcopo*] aut ad ista *Paulina* tempora pertinuit; aut post illa demum tempora ab *Ecclesia* introductum, ad *Paulina* non pertinuit. Si prius verum, tunc statim sequetur, (summis *Presbyteranorum* ingratiis,) Eo ipso *Apostolorum* ævo tales in *Ecclesiâ Christi Episcopos* fuisse, quales in eâdem civitate *plures* esse non liceat, i.e. *Singulares* planè, quos hîc contra *Presbyteranæ* ἰσοτιμίας assertores propugnamus, *Episcopos*. At si posterius affirmetur, tunc nihil ex hoc axiomate (temporibus *Paulinis* verbísque ad *Philippenses* hisce perperam adaptato) rectè contra nos concludi poterit, qui non sumus adeo ἠλίθιοι, aut εὐήθεις, ut ex *posteriorum* sæculorum constitutionibus de *Paulino* sæculo pronuntiari permittamus, aut ea adversus nos vera esse suspicemur, quæ vera non esse ipse nobis adversarius largitur, & in eo ipso quòd vera non sint, omnem causæ suæ incolumitatem collocat.

§.11. Hæc iterum πρὸς ἔνστασιν præmittenda erant, *Tertiò* igitur, ut verbo uno rem omnem absolvam, Respondetur, Φιλιππησίοις, ad quos hæc *Epistola* dabatur, non unius tantùm *Civitatis*, aut *cœtus* nomen esse, at integræ demum παροικίας, aut *provinciæ*, in quâ *plures Civitates* fuerunt, adeóque Ἐπίσκοποι in *plurali*. *Philippos* quippe πρώτην τῆς μερίδος Μακεδονίας πόλιν, *unius divisionis*, aut *provinciæ* in *Macedonia*, *primam*, aut principalem *civitatem Act.* XVI. 12. ideóque *metropolim* fuisse, Exhinc id statim sequitur, hanc *Sancti Pauli Epistolam Philippensibus* suis datam, ut & *Polycarpi* alteram τῇ ἐκκλησίᾳ παροικούσῃ Φιλίπποις inscriptam, ad totam παροικίαν aut μερίδα, universum scilicet civitatum confinium, (quarum *metropolis Philippi*) in quibus plures absque

absque dubio *Episcopi* fuere, (nulliq; adhuc, quos hodie dicimus, *Presbyteri*) missam esse, nec temerè igitur Ἐπισκόπων, æquè ac Διακόνων in plurali, (at *Presbyterorū* planè nullam) mentionem fieri.

§. 12. At *Philippos*, dices, μικρὰν πόλιν ὑπὸ μητροπόλεως Θεσσαλονίκης τελοῦσ, *parvam civitatem, & Thessalonicæ metropoli* subjectam fuisse. Sic enim in ὑποθέσει *Epistolæ, Commentariis Theophylacti* præfixâ affirmari.

§. 13. At respondetur, illam *Philipporum* definitionem ex *Geographo* antiquo petitam, ad ædificatam à *Philippo* civitatem, prius Κρηνίδας dictam, dein Δάτον (unde proverbiale illud Δάτος ἀγαθῶν, ob *aurifodinam*, quam juxta positam *Appianus* affirmat) at non ad sequiora illa, sub *Romanorum* imperium, tempora accommodandam esse. Nec certè novum censendum esse, aut à quo *Imperii Notitiæ* abhorreant, è novo *metropoles* nasci quæ priùs non fuerant, (ut & posterioribus sæculis πόλεις διὰ γραμμάτων βασιλικῶν τῷ τῆς μητροπόλεως ὀνόματι τιμηθεῖσαι inveniuntur, videatur *Conc: Chalced: Can:* XII.)

§ 14. Notum est illud *Strabonis Geogr:* l.XVII. Αἱ ἐπαρχίαι μὲν διῄρηνται ἄλλοτε μὲν ἄλλως, Provinciæ aliis temporibus aliàs divisæ sunt, Ut & illud l.XIII. quo *Provinciarum* confusionis, quæ facta est, rationem reddendam curavit, διὰ τὸ τοὺς Ῥωμαίους μὴ κατὰ φῦλα διελεῖν αὐτὰς, ἀλλ᾽ ἕτερον τρόπον διατάξαι διοικήσεις, ἐν αἷς τὰς ἀγοραίους ποιοῦνται καὶ τὰς δικαιοδοσίας, *quòd Romani eas non distribuerent, secundum Gentium & Geographorum antiquas, & proprias divisiones, sed ex politicâ distribuendi ratione, habito respectu ad civitates, in quibus jus populo reddebatur*, & ad quas περίχωρος ad dirimendas lites congregabatur. Illud in civitatibus *Asiæ* * priùs notavimus, *Laodiceam, Sardin, Smyrnam*, & *Ephesum* à ✝ *Plinio* ut *metropoles* ex ea poni, quòd in iis toti civitatum confinio jus redderetur.

p. 840. p. 629. *c.V. §. 15. ✝ *Nat: hist:* l.V.c.29.

§. 15. Illud etiam hîc locum habere suadet *Lucas*, qui *Philippos* sub hoc ipso *Paulinæ* profectionis tempore, non tantùm πρώτην πόλιν, i.e. *metropolin* fuisse affirmat, sed & κολωνίαν adjicit, eam *Romanorum Coloniam* fuisse, unde v. 21. ἡμῖν οὐκ ἔξεστι Ῥωμαίοις οὖσι. Quamvis enim illud satis constet, *Præsides Romanos*, conventus & consessus suos non tantùm in *Coloniis*, aut *Municipiis* celebrandos constituisse, sed quandoque in *Foris* (quæ dicebantur) *Livii, Julii, Appii, Licinii*, &c. Nemini tamen dubium erit, *Colonias* imprimis ab eis electas esse, ad quas reliquarum confinia propter judicia aggregarentur.

§.16. Quod verò ad *Ecclesiam* itidem *Philippensium* attinet, (ut ab *Imperiali*, ad *Ecclesiasticam Notitiam* descendamus) illud etiam manifestum est, in *Evangelii* prædicatione eam totius *Macedoniæ* ἀπαρχὴν *primitias* fuisse; Consulatur *Apostolicæ* prædicationis historia, *Act.*XVI. 9,10,11,12,&c. ut & I.*Thess.* II.2. ex quâ clarum est, *Paulum Philippis* exorsum, προπαθόντα, καὶ ὑβρισθέντα ἐν Φιλίπποις, *Thessalonicam* postea progressum esse, in hoc Κηρύγματος cursu, aut *agone*. Nec certè illud novum, ut *Ecclesiasticarum* divisionum ratio ex πρωτοκλησίᾳ, quòd hæc maturiùs, illa seriùs ad fidem conversa sit, peteretur; Hinc πρωτοτόκια olim *Antiochiæ* data, & *Primitiis*, aut ἀπαρχαῖς cujusvis regionis solenniter assignata πρωτεῖα; Quod si hîc etiam obtinuerit, *Philippi* non *metropolis* tantùm, aut πρώτη unius μερίδος πόλις, sed & totius *Macedoniæ prima metropolis* censenda erit (ut ex *Ulpiano Ephesum* totius *Asiæ* fuisse * prædiximus) sicut ei *Thessalonica*, non ut *matri* (à qua fidem acceperit) *filia*, sed ut *primogenitæ* in *Fide* soror ætate *minor*, (ad *Fidem Christi* δευτεροκληθεῖσα) cessura sit, eámque non ut *metropolim civitas* ei subjecta, sed ut *metropolim primam metropolis* quidem, sed posterius ad fidem conversa, vel *secundaria* agnitura.

* c.VIII. §.8.

§.17. Ut ut illud sit, liberalem *Philippensium* κοινωνίαν *Phil.* IV.16. qualem *ab aliâ nullâ Ecclesiâ se recepisse* profitetur *Apostolus*, fratribus *Macedonicis* in commune imputari videmus II.*Cor.* XI.9. Et cùm *Polycarpus Paulum* ad *Philippenses* ἐπιστολὰς in *plurali* scripsisse affirmaverit, unicæ autem *Philippensibus* ἰδίως inscriptæ παράδοσις *Ecclesiæ* meminerit, eas intelligi affirmarunt viri docti quas ad *Thessalonicenses*, aliam *Macedoniæ metropolim*, scriptas habemus, ex hâc *Philipporum* & *Thessalonicæ* cognatione, æquè ad *Philippensium Ecclesiam* pertinentes, ac quæ ad *Corinthios* mittebantur ad alias omnes * *Achaiæ Ecclesias* pertinebant, II.*Cor.*I.1. & quæ *Colossensibus* inscribebatur, à *Laodicensi* etiam *Ecclesiâ*, primariâ *Phrygiæ Metropoli*, (cui *Colossenses* adjungi videmus, *Col.* II. 2. ut *metropolim* secundariam) legenda erat, c.IV.6. At ista ex abundanti.

* *Vid. diss.* V. c.2. §.3.

§.18. Superest ut *Walonis* demum argumento (*Presbyteros* hîc fuisse, qui Ἐπίσκοποι vocantur, ex eo probantis, quòd *Presbyterorum* mentio non intercedat inter *Episcopos* & *Diaconos*) illud unum reponatur, quod contra *Aerium*, *Epiphanius* l. III. t.1. præfandum duxit, *In exordio* nempe *Evangelii*, νέου ὄντος τοῦ κηρύγματος, πρὸς τὰ ὑποπίπτοντα γράψαι Ἀπόστολον, *ad ea quæ istis*

tem-

temporibus accidebant, aut *conveniebant*, *scripsisse Apostolum*. Quæ verò sunt illa? Ὅπου, inquit, οὐκ εὑρέθη τις ἄξιος ἐπισκοπῆς &c. *Ubi nemo Episcopatu dignus inventus est, manebat locus sine Episcopo*, ὅπου δὲ γέγονε χρεία, καὶ ἦσαν ἄξιοι ἐπισκοπῆς, καθεστάθησαν ἐπίσκοποι, πλῆθος δὲ μὴ ὄντος, οὐκ εὑρέθησαν ἐν αὐτοῖς πρεσβύτεροι κατασταθῆναι, καὶ ἠρκέσθησαν ἐπὶ τῷ κατὰ τόπον μόνῳ ἐπισκόπῳ, ἄνευ δὲ διακόνου ἐπίσκοπον ἀδύνατον εἶναι, καὶ ἐπεμελήσατο ὁ ἅγιος ἀπόστολος διακόνους εἶναι τῷ ἐπισκόπῳ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν, *Quando autem opus erat, & Episcopatu digni invenirentur, Episcopi constituebantur. Sic itidem cùm tanta fidelium multitudo non esset, ut Presbyteri inter eos constituerentur, solo, in quolibet loco*, (aut *civitate*) *Episcopo contenti erant, ita tamen ut Episcopo semper Diaconus ad ministerium adjungeretur, sine quo Episcopus commodè esse non potuit*.

§.19. Illud imprimis in *Hierosolymitanâ Ecclesiâ* constat, ubi cùm statim post *Christi* ascensionem *Jacobus Episcopus* constitutus sit, *Diaconos* primò adjunctos videmus, *Act*. VI. nullâ adhuc *Presbyterorum* factâ mentione. Et illud quidem in universum, *Apostolis* viventibus & instituentibus factum esse, *Clemens Romanus* affirmat, *Apostoli*, inquit, κατὰ χώρας καὶ πόλεις κηρύσσοντες, καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν, *Primitias suas*, seu eos, qui primi ubique fidem amplectebantur, *in eorum qui postea credituri erant, Episcopos & Diaconos constituebant*.

§.20. Quò & illud referri debet, quod apud *Eusebium* l. III. c. κγʹ. *Clemens Alexandrinus de Johanne Apostolo* pronuntiat. Eum, cùm ex *Pathmo Ephesum* rediisset, *quorundam rogatu ad finitimas gentes profectum esse*, ὅπου μὲν ἐπισκόπους καταστήσοντα, ὅπου δὲ ὅλας ἐκκλησίας ἁρμόσοντα, ὅπου δέ γε κλῆρον, ἕνα τινὰ κληρώσοντα τῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος σημαινομένων.

§.21. Ex his ratio constat, quare sine *Presbyterorum* mentione interveniente, *Episcopis Diaconi* immediatè adjiciantur, quia scilicet in singulis *Macedoniæ Civitatibus*, quamvis *Episcopus* esset, nondum *Presbyteri* constituti sunt, *Diaconis* tantùm πρὸς ὑπηρεσίαν ubique *Episcopis* adjunctis.

§.22. Manifesta omnia, præsertim cùm hæc ipsa *Philippensium Ecclesia*, ut & *Thessalonicensium* altera, à *Tertulliano* nominatim inter eas recenseantur, apud quas, tempore ipsius, *Apostolorum Cathedræ suis adhuc locis præsidebantur, ipsæque eorum Authenticæ literæ recitabantur*. Quibus satis apparet, *Episco-*

pum singularem in hac *Philippensium Ecclesiâ* (*Epaphroditum* dixit *Theodoretus*) ab *Apostolo* ipso constitutum esse (cur non & *Thessalonicæ*, & in aliis *Macedoniæ Civitatibus?*) nec igitur *Presbyteros compares*, voce [ἐπισκόποις] sed solos, veríque nominis *Episcopos* diversarum civitatum, *Philippensi metropoli* subditarum, intelligendos esse.

Cap. XI.

I.*Tim.*III.2. *Omnia per Episcopos & Diaconos administrata. Epiphanius emendatus*, πλατύνεσθαι, ἴδιον μέτρον.

§.1. SUccedit notissimus *locus* I.*Tim.*III. 2. Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι,&c. Nulla hîc dubitandi ratio est, quin ἐπισκοπὴ *singularem Præfecturam*, Ἐπίσκοπος *singularem*, quem dicimus, *Episcopum* significet.

*p. 12.

§.2. Quod enim ex *Diaconorum* immediatè sequente mentione * *Waloni* nectendum videtur *Argumentum*, in auras statim abiturum est, si illud unum, quod modò ex *Epiphanio* monuimus, hîc etiam advertatur, *Nascente* scil: *Ecclesiâ*, quandocunque Fides in civitate aliquâ plantari inciperet, aut cùm fidelium numerus supra modicum non excresceret, (quod & post *Apostolorum* tempora non semel accidit) ubique *Presbyteros* non fuisse, *Diaconis* autem accinctos *Episcopos* omnia administrasse, Hic est iste *Ecclesiæ status*, τὰ πληρώματα τῆς οἰκονομίας οὔπω λαβούσης (sic enim apud *Epiphanium* legendum est, non οὕτω) *cùm omnibus functionibus suis nondum expleretur*; (cui opponitur πλατύνεσθαι, & εἰς ἴδιον μέτρον ἐλθεῖν, & apud *Clementem*, ὅλην ἐκκλησίαν ἁρμόζεσθαι) qui igitur huic loco rectissimè accommodari censebitur, cùm *Timotheus*, à *Paulo Ephesi* relictus (ut & *Titus Cretæ*) in omnibus jam *Asiæ Civitatibus* (ubi nondum erant) divinis officiis defuncturos constitueret, *Episcopos* inprimis, & *Diaconos*; Quibus solis (πλήθους μὴ ὄντος, *ubi multitudo non fuit*, καὶ ὅπου οὐκ εὑρέθησαν πρεσβύτεροι καταςαθῆναι) *contenti erant*, inquit *Epiphanius*.

*in I.Tim.III.

§.3. His etiam * *Theodoreti* dictum addi potest, qui, licèt ad *Presbyteros* has regulas à *Paulo* sancitas pertinere affirmet, adjicit tamen, manifestum esse, ὡς τοὺς ἐπισκόπους πρώτους προσήκει τούτους φυλάττειν νόμους, ἅτε δὲ καὶ μείζονος μεταλαχόντας τιμῆς, *Eas ab Episcopis præcipuè observandas esse, ut qui majorem in Ecclesiâ dignitatem sortiti sunt.*

§.4. At è contra *Chrysostomus*, de *Episcopis* dictum esse ait, & deinde *Presbyteris* adaptari, Ἐπισκόπων ἔδει πολλῶν, καὶ καθ᾽ ἑκάστην πόλιν προεστηκότων, *multis Episcopis opus erat, qui per singulas civitates præficerentur*, &, Ἃ περὶ ἐπισκόπων εἶπε, ταῦτα καὶ πρεσβυτέροις ἁρμόττει, *quæ de Episcopis dixit, ea & Presbyteris conveniunt*. Et sic ex *Chrysostomo Theophylactus*. Nec igitur rationem esse, cur distincta hoc in loco post *Episcopos Presbyterorum* mentio fieret, præsertim cùm præter *Episcopos* & *Diaconos* nulli adhuc *Presbyteri partiarii* constituerentur. *In I. Tim: Hom: X.*

Cap. XII.

Tit.I. 7. Πρεσβυτέρους *v.4.* ἐπίσκοποι κατὰ πόλιν. *Titus* 100. *Civitatum Episcopus.*

§.I. HUic ad *Timotheum*, alter ille ad *Titum* locus (planè parallelus) accensendus est, c. I. 7. Δεῖ γὰρ ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, &c. Hîc denuò *Episcopum singularem* intelligendum esse, nobiscum *Chrysostomus, Theophylactus, OEcumenius* pronunciant, Nec obstare vocis [πρεσβυτέρους] mentionem, v.4. sed, ex adverso, hos ipsos *Episcopos* (inter quos, & *Diaconos*, nulli *Presbyteri* intercesserunt) πρεσβυτέρους, ex more sæculi istius, dictos esse, loquatur post alios *Theophylactus*. Κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους] Ἐπισκόπους οὕτως ἐνταῦθά φησι, ὡς καὶ ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον, Κατὰ πόλεις δέ φησιν, οὐ γὰρ ἐβούλετο πᾶσαν τὴν νῆσον ἐπιτετράφθαι ἑνὶ, ἀλλὰ ἑκάστην πόλιν ἴδιον ἔχειν ποιμένα, οὕτω γὰρ καὶ ὁ πόνος κουφότερος, καὶ ἡ ἐπιμέλεια ἀκριβεστέρα, *Episcopos intelligit, ut & in Epistolà ad Timotheum; Per civitates verò ait, noluit enim universam Insulam* (τὴν Κρήτην μεγάλην οὖσαν, ait *OEcumenius*, *Cretam, cùm satis magna esset*) *ab uno* (ἐπισκόπῳ, addit *OEcumenius*) *administrari, sed unamquamque Civitatem suum habere Pastorem*, i. e. *Episcopum, sic enim & labor levior, & cura exactior futura est*.

§.2. Cùm enim in *Cretâ Insulâ*, quam *Paulus* ad fidem converterat, *civitates* plus minus *centum* essent, Palam est, phrasi istâ non *unam*, sed plurimas *civitates* intelligendas esse, *quarum omnium* (inquit *Eusebius* l.III. c.δ´.) ἐπισκοπὴν *sortitus est Titus*, ut sub se *Episcopos ordinaret*, inquit * *Theodoretus*, ut *Episcoporum* κρίσιν *exerceret*, & τοσούτων ἐπισκόπων κρίσιν καὶ χειροτονίαν, *tot Episcoporum judicium & ordinationem*, ait, cum ✣ *Chrysostomo*, * *Theophylactus*.

* *Arg: Ep: ad Tit:*
✣ *in Tit:* I. *Hom:* I.
* *Arg: Epist:*

CAP.

Cap. XIII.

Ἡγούμενοι Heb: XIII. 7. Vocis hujus usus in Vet: Testamento. In Novo. Μείζων ἐν ὑμῖν Lu: XXII. 26. Act. XV. 22. Προφήτης. Deus. Aaron Propheta. Ex: VII. 1. Μάντις θαλάσσιος. Propheta, specialis in Ecclesiâ muneris nomen. I. Cor. XII. 28. Eph: III. 5. & IV. 11. Apostoli, Evangelistæ, Prophetæ, Διδάσκαλοι. Judas, & Silas à sedibus suis distenti, nihilominus Episcopi, & ex abundanti Prophetæ, Ἡγούμενοι ἐν τοῖς ἀδελφοῖς. Ἡγούμενοι simpliciter dicti, Episcopi. Hebræi, totius Palæstinæ Christiani; Episcopi חגמונים.

§. 1. ISTIS de *Episcoporum* titulo adeò prolixè propositis, adjicienda jam pauculis aliarum vocum, quæ ad eandem materiam pertinent, explicatio. Hujus generis est [ἡγούμενοι] *Heb:* XIII. 17, 24. Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, & ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν.

§. 2. Ἡγουμένων vocem ad *Præfectos* quoscunque, *Provinciis, Civitatibus*, aut familiis præpositos, pertinere, notius est, quàm ut probationibus indigeat. Sic ἡγούμενος λαοῦ, *Syrach:* IX. 22. ἡγούμενος ἐκκλησίας, c. XIII. 8. ἡγούμενος δυνάμεων, I. *Mac:* XIII. 54. ἡγούμενος Ἰουδαίων, I. *Mac:* XIII. 42. ἡγούμενος ἔθνους, *Syrac:* XVII. 13. ἡγούμενος τῆς πόλεως, *Syrac:* X. 2. ἡγούμενος ἀδελφῶν v. 24. & c. XLIX. 17. & frequenter ἁπλῶς ἡγούμενος.

§. 3. Sic & apud *Interpretes vet: Testamenti*, quandoque נשיא quándoque משל, & נגיד, aliáque quàm plurima, per ἄρχων sæpius reddita, ἡγούμενος etiam vertuntur.

§. 4. *Potestas* igitur, aut ἀρχὴ, isto verbo significatur, an *summa* in quovis genere, an *subordinata*, non ex vocis usu, aut *origine*, sed ex *contextus* circumstantiis judicandum est.

§. 5. In *novo Testamento*, de *Christo* in *Israëlem suum* dominium *summum* sanè, & αὐτόνομον exercente, usurpatum videmus, *Mat.* II. 6. ex *Prophetâ*. Dein de *summâ Apostolorum*, aut *Episcoporum* in *Ecclesiâ* futurâ dignitate, *Lu:* XXII. 26. Ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν, ubi ἡγούμενον, τῷ μείζονι ἐν ὑμῖν, *majori*, i.e. *maximo inter vos* æquipollere constat. Sic & *Josephus, Act:* VII. 10. ἡγούμενος εἰς Αἴγυπτον, *universæ Ægypto præpositus* erat, quamvis *Regi Pharaoni* subjiciebatur.

§. 6. In *Concilio*, aut *Synodo Hierosolymitanâ Act.* XV. 22. *Judas* & *Silas* ab *Apostolis* & πρεσβυτέροις, i.e. ab universo *Episcoporum* conventu, cujus ipsi pars erant, ἐξ αὐτῶν electi, ut *Paulo* & *Barnabæ* adjuncti, *Epistolam Synodicam* ad *Ecclesias Antiochenas* deferrent, dicuntur ἄνδρες ἡγούμενοι ἐν τοῖς ἀδελφοῖς. Quid

illud

illud sit indagaturis, duo potissimum sunt, quæ viam præmonstrent.

§.7. *Primum*, Quòd Ἀπόστολοι & πρεσβύτεροι, hos ἐξ αὐτῶν ἐκλέξασθαι, *ex seipsis elegisse* hîc dicantur, ex quo sequitur, hos ἡγουμένους, non multùm ab *Apostolis*, qui hîc dicuntur, i.e. *Petro*, *Jacobo Hierosolymitano Episcopo*, ab aliis verò (ut jampridem monstravimus) *Judææ Episcopis*, nullo planè intervallo disjunctos esse, eâdem in concilio dignitate utentes, adeóque cum illis in eodem βαθμῷ, aut *gradu* repositos, Quod de nullis infra *Episcoporum* ordinem subsidentibus dici, aut censeri potuit. *Secundum*, quòd, qui hîc ἡγούμενοι dicuntur, *Judas* & *Silas*, v.32. προφῆται appellentur. Qui verò fuerint isti *prophetæ*, obiter etiam hîc dicendum erit.

§.8. *Prophetæ* nomine, ut in *Veteri*, sic & in *Novo Testam:* significatur ille, qui verbum *Dei* quibuscunque notum facit, exponit, *interpretatur*; at præcipuè, qui ex *revelatione* divinâ illud facit. Sic cum *Aaron Mosi*, in legatione ad *Pharaonem*, adjunctus, jubeatur ad *Pharaonem* loqui, *Ex:* VII. 2. i. e. nuntium *Dei* ad eum deferre. (quod à *Mose* tardiloquo, & blæso non ita commodè fieri potuerat,) *erit tibi*, (inquit *Deus* v.1.) *Propheta Aaron frater tuus*. Ibi *Moses* tanquam *Deus Pharaoni* futurus erat, v.1. (ut qui mandatum à *Deo* sibi commissum habent *Dii* dicuntur) *Aaron* verò *Mosis Interpres*, & *oris* vicem suppleturus, quoties nimirum opus esset, sermonem ad populum habiturus (quod cùm *Paulus* fecisse legatur, ἡγούμενος τοῦ λόγου dicebatur, *Act.* XIV.12. & ut Ἑρμῆς alter colebatur) i.e. ὑποφήτου, *interpretis Divini* (quales in *Oraculorum* responsis mentem numinis exponebant) &, quod idem est, προφήτου munere defuncturus, *Ex:* IV.16.

§.9. Eodem planè modo (nec de *futurorum* tantummodo *prædictione*) apud *Ethnicos*, *Glaucus* qui nautas monebat, ὡς δεῖ ποιεῖσθαι τὸν πλοῦν θαλάσσιος μάντις, *Marinus vates*, aut *propheta* vocabatur.

§.10. Verùm cùm in *Novo Testamento* vocem hanc peculiari modo usurpatam reperiamus, *Prophetas* scilicet ab *Apostolis*, 1.*Cor.*XII.28. *Eph.*III. 5. & ab *Evangelistis* etiam *Eph.* IV. 11. divisos, palam est specialis *officii*, aut muneris in *Ecclesiâ* nomen esse, Quodnam illud sit, ex cognatis & simul positis judicandum est.

§.11. *Apostoli* qui fuerint satis notum, *singulares* viri, universæ *Ecclesiæ* in μερίδας & κλήρους dividendæ, ex speciali *Christi* mandato, immediatè præpositi.

§.12.

§.12. *Evangelistæ* item, ii, qui ad eos, quibus *fides* nondum *prædicata* ab *Apostolis*, (& ad quos ipsis non vacabat) ab *Apostolis* mittebantur.

§.13. Inter hos *medii* reponuntur *Prophetæ*, *Eph*.IV.11. Ii quidem, qui illis, quibus *Evangelium* ab *Apostolis*, aut *Evangelistis* priùs prædicabatur, *doctrinam fidei* uberiùs annuntiarunt, ex *Mose* & *prophetis*, cùm speciali interpretationis dono divinitùs instructi essent, *Evangelicam doctrinam* stabilientes, & sic ubique hoc insigni fulcro *Judæorum* fideles ἐπιστηρίζοντες, per modum *confirmationis*; Et licet spiritualibus χαρίσμασι cumulatissimè instructi, tamen οὐκ εἶχον τὸ Ἀποστόλων, *ad Apostolicam dignitatem*, aut ὕψος χώρων *non ascenderant*, inquit *Theophylactus*. Talis *Agabus*, aliique ab *Hierosolymis Antiochiam* descendentes, *Act*.XI.27. Tales in *Antiochenâ Ecclesiâ* προφῆται, cum διδασκάλοις conjuncti *Act*.XIII.1. (προφῆται πάντα ἀπὸ πνεύματος φθεγγόμενοι, inquiunt *Scholiastæ* in II.*Cor*. XII.28. οἱ δὲ διδάσκαλοι οἴκοθεν) qui *Barnabæ*, & *Saulo manus imposuerunt*. Tales hîc *Judas* & *Silas*, qui cùm *Judææ Episcopi* essent, simul hoc *Prophetico* dono instructi erant, ideóque προφῆται ὄντες, quatenus *Prophetæ*, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν ἀδελφοὺς, καὶ ἐπεστήριξαν, Tales denique duo μάρτυρες, *Apoc*.XI.3. qui *Episcopi Hierosolymorum* cùm essent (ut * posteà dicetur) προφητεῦσαι dicuntur, *Prophetarum* more, in *sacco* mandata *Dei* explicare, prophetiæ etiam dono iis accedente.

* *Diss*: V. c. 1. §. 24.

§.14. Hos jam à *Concilio Hierosolymitano Antiochiam* missos *Episcopos*, aliquandiu à *Cathedris* suis distentos esse constat, *Silam* enim *Antiochiæ* mansisse *Act*.XV.34. & *Paulo* dein se comitem adjunxisse v. 40. quod, cùm res postulet, ab *Episcopis* fieri quis gravabitur?

§.15. Eos interim *Episcopos* fuisse omnia monstrant, *Concilii* scilicet *Hierosolymitani* ex solis *Apostolis* & (sub πρεσβυτέρων titulo) *Episcopis* conflati deputatos, quos ideò 1. διδάσκοντας, παρακαλοῦντας, 2. ἐπιστηρίζοντας, ut & alios c.XIII.3. χεῖρας ἐπιθέντας, *docentes*, *confirmantes*, *manus imponentes*, omnia ferè *Episcoporum* munera exercentes videmus, at ex abundanti, προφήτας ὄντας, διπλῆν πνεύματος χάριν, *charisma* illud *Propheticum* supra alios, quibus διδασκάλων nomen & officium competebat, sortitos.

§.16. Si verò tandem quæratur, cur, cùm propriè dicti *Episcopi* essent, hîc tamen non ἡγούμενοι, aut ἐπίσκοποι simpliciter, sed cum adjecto, ἡγούμενοι ἐν τοῖς ἀδελφοῖς nuncupentur. *Respondeo*, inprimis

primis advertendum esse, à quibus sic appellentur, scilicet à *Synodo Hierosolymitanâ*, eos ad totius *Syriæ Ecclesiam* jam mittendos designante, ideóque cùm nec iis à quibus, nec ad quos mittebantur, quovismodo præficerentur, sed tantùm *Ecclesiis* particularibus, quarum *Episcopi* erant, nec ἡγουμένους jam simpliciter, nec ἡγουμένους ἡμῶν, sed cum limitatione, ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς (hac satis opportunâ & idoneâ μειώσει) dicendos fuisse, cùm tamen eosdem [ἐξ αὐτῶν] ex ipsis electos fuisse disertè affirmetur.

§. 17. Cum verò de *Ecclesiis* particularibus, seorsim consideratis, nec in *Concilio*, ut hîc, conjunctis, sermo sit, ἡγουμένους ὑμῶν appellatos videas, *Heb.* XIII. ubi περὶ ἐπισκόπων λέγει, *de Episcopis* planè sermo est, inquit *Chrysostomus*, aliique. Qui verò sunt hi ὑμῶν, i.e. *Hebræorum, Episcopi? Hierosolymorum* certè, & omnium in *Palæstinâ Civitatum*, ad quarum *fideles* missa hæc *Epistola*, ([τοῖς ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις] inquiunt * *Græci*) *singulares Præfecti*.

* ὑπόθ: *Ep: ad Heb.*

§. 18. Nec enim ad unam aliquam *civitatem* restringendos esse, ipsa in *prographe Hebræorum* mentio, satis latè patens, abundè testatur, Nec quicquam *Presbyteranæ* ἰσοτιμίας fautoribus in contrarium suppetit. Quod enim *D. Blondellus* affirmat, *A.D.* 61. *quo Epistolam ad Hebræos in vinculis scripsit Paulus, plures unâ Hierosolymis Episcopos, vel* ἡγουμένους, *Ecclesiam communi curâ ac consilio pavisse*, nullâ certè ab eo, aut ratione, aut testimonio firmatum est; At è contrario Ἡγούμενοι hi, ὑμῶν, i.e. *Hebræorum*, omnium quippe *Palæstinæ*, non unius tantùm *Hierosolymitanæ civitatis Christianorum Præfecti*, aut *Episcopi* disertè hîc dicuntur.

§. 19. Unicum hîc ex abundanti addidisse licebit, sequioris ævi *Judæos*, *Episcopos Christianorum* (voce huic affini) ἡγεμόνας, nominéque peregrino (*Civitate* sanctâ donato) הגמונים aut אגמונים appellare.

§. 20. Sic *Abrabaneel* in *Is:* XXXIV. f. 54. c. IV. de illustri illo *Burgensi* verba faciens, ex *Judaismo* ad fidem *Christi* converso, tandémque ad *Episcopalem* sedem evecto, priùs, inquit, *Solomon Levita* dicebatur, postquam autem factus esset שר וגדול בין הנוצרים *dux* (ἄρχων) *& magnus inter Nazareos*, i.e. *Christianos*, appellatus est, אגמון ברגינשיש, *Egemon*, i.e. *Episcopus, Burgensis*. Videatur *Elias Levita* in *Thisbi*, & *Buxtorfii*, si placet, *Rabbinicum Lexicon* in verbo אגמון.

Cap. XIV.

Ποιμένες, *duces, de Christo, de Petro, de Asiaticis Episcopis, de Judæorum dispersorum Præfectis, Eph:IV.11. Pastor pro Episcopo.*

§.1. Post ἡγυμένυς addendi ποιμένες, quibus *Presbyteros* suos notari *D.* Blondellus* voluit, sed sine omni itidem probatione. Vox ista à *Gregibus ovium* ad *Homines* traducta, *Regem*, Λαῦ ποιμένα, apud *Homerum*, & *Mat.* II. 6. ὁ ἡγύμενον, ὅστις ποιμανεῖ τὸ λαὸν, & *Apoc.*XII.5. ποιμαίνοντα ἔθνη, ídque ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, c.II.7. i.e. *Ducem* aut *Regem* denotat.

* *Præf:* p. 5.

§.2. In *Novo Testamento* vox hæc primò de *Christo*, *Mat.* XXVI.31. *Jo.*X.11,14. *Heb.*XIII.20. I.*Pet.*V.4. & (semel cum ἐπισκόπῳ conjuncta) I.*Pet* II.25. usurpatur. Dein *Apostolo Petro* accommodatur, *Jo.*XXI. 16. ποίμαινε τὰ πρόβατά μυ, *pasce* (*aut guberna*) *oves meas*, dein *Episcopis Asiaticis*, *Act.*XX.28. προσέχετε τῷ ποιμνίῳ παντὶ, ἐν ᾧ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ὑμᾶς ἐπισκόπυς, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν, &c. *attendite gregi universo, super quem Spiritus sanctus Episcopos vos constituit, ut pascatis,(aut gubernetis) Ecclesiam Dei.* Ut & fidelium *Judæorum* ubicunque dispersorum in *Ponti*, *Galatiæ*,&c. *Civitatibus*,*Præfectis*, totidem *singularibus Episcopis*, I.*Pet*.V. 1. Πρεσβυτέρυς τὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος, ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τῦ Θεῦ, ἐπισκοπῦντες, &c. *Seniores qui inter vos sunt, ego pariter Senior adhortor, pascite* (*aut gubernate*) *gregem qui est inter vos*, *Episcopos agentes*, &c. Nihil hîc à voce [πρεσβυτέρυς] metuendum, cùm eâ ἰδίως hoc sæculo, (ut mox loco suo dicetur) *Episcopi singularum urbium*, quales hîc per *Pontum*, *Galatiam*, *Cappadociam*, *Asiam*, *Bythiniam*, plures fuisse constat, *singulares* designentur.

§.3. At præ omnibus notabilis ista *Eph.*IV.11. inter distinctos eorum, quos *Christus Ecclesiæ* indulsit, gradus, ποιμένων mentio. *Ad cœlum*, inquit, *ascendens Christus*,*hominibus dona dedit*, v.8. Quæ vero sunt illa? Αὐτὸς ἔδωκε τὺς μὲν Αποςόλυς, τὺς δὲ προφήτας, τὺς δὲ εὐαγγελιςὰς, (de tribus istis abundè dictum est) τὺς δὲ ποιμένας, &c. *Ipse dedit Apostolos*, *Prophetas*, *Evangelistas*, & hos tandem, de quibus jam loquimur, *Pastores*.

§.4. De his *Chrysostomus*, & *Scholiastæ*. Τὺς τὰς ἐκκλησίας ἐγκεχειρισμένυς λέγει τὺς ἐπισκόπυς, οἷος ἦν Τιμόθεος, Τίτος, καὶ οἱ τοιῦτοι. *De iis loquitur, quibus Ecclesiæ commissæ sunt*, disertè de *Episcopis*,qualis erat *Timotheus*,*Titus*,& alii hujusmodi. Nec immeritò

immeritò igitur apud *Ignatium*, ποιμὴν, & in antiqua *Ecclesia* *Pastoris* nomen ad *Episcopos* ἰδίως, & nunquam non pertinuisse videmus, quod pluribus monstrari posset, si jam illis vacaret.

Cap. XV.

Διδάσκαλοι Episcopi I.*Cor*.XII. 28. *Eph*. IV. 11. *Doctrinæ unitas ad pacem necessaria. Λόγος παρακλήσεως. Doctoris munus. Διδάσκαλος ut à Propheta distinguatur, Doctores in scholis. Presbyteris Docendi licentia ut competat.*

§.1. HIc cùm *Pastoribus* adjungantur Διδάσκαλοι, nec ab iis (ut ab *Apostolis Prophetæ*, & à *Prophetis* Ποιμένες, &c. per πρῶτον, δεύτερον, & ἔπειτα) distinguantur, sed per [καὶ] tantùm ἐξηγητικὸν, aut conjunctivum copulati, in idem planè coalescant, patebit itidem, quid per Διδασκάλους significetur, quoties iis peculiare in *Ecclesiis* munus denotatur, I.*Cor*.XII. 28. & *Eph*. IV. 11. In qualibet certè *Ecclesiâ singulares Præfecti*, aut *Episcopi*.

§.2. Quomodo à κηρύσσειν & εὐαγγελίζεσθαι distinguatur διδάσκειν,* priùs, cùm aliud ageretur, dictum est, Eo planè modo, quo à λόγῳ, διδασκαλία distinguitur, I.*Tim*.V.17. priori ad *fidei primam plantationem*, *secundâ* ad ποτισμὸν, *irrigationem*, νουθεσίαν, παράκλησιν, *instructionem*, *exhortationem*, & demum ἐπιστηριγμὸν *confirmationem* in fide, pertinente. * *Dissert*: III. c.6.

§.3. Hæc in unaquâque *Ecclesiâ* primariò ad *Episcopum*, aut *Præfectum* spectabat, nec alteri cuivis, nisi cui ab *Episcopo* illud mandatum, competebat. Exinde enim omnium *sectarum*, & *hæreseωn semina*, quoties in *Ecclesiâ*, ubi *fides* una plantata, variæ insuper διδαχαὶ, aut διδασκαλίαι superseminarentur. Ideóque ut *unitatis* cura, sic & διδασκαλίας (ut & *baptizatorum confirmationis*) *Episcopis* ubique concredita est. Sic apud *Justinum Apol.* II. Cùm *Anagnostes* portionem *Scripturæ*, seu ex *Apostolis*, seu ex *Prophetis* legisset, illo quiescente, προεστὼς (quem *Episcopum* fuisse mox dicemus) τὴν νουθεσίαν &c. ποιεῖται, quo modo *Act*. XIII. à *Paulo* factum legimus, Ubi, ut videtur, ἀναγνώσει Νόμου, statim, suo quasi loco, succedit λόγος παρακλήσεως πρὸς τὸν λαὸν, *verbum adhortationis ad populum*, at id non *Lectoris* sed *Doctoris* munus.

§.4. Διδάσκαλον autem I.*Cor*.XII. sic à *Prophetâ* distinguunt *Græci Patres*, ut hic πάντα ἀπὸ τοῦ πνεύματος, ille vero καὶ οἴκοθεν, *à seipso etiam locutus sit*. Quod in illud ipsum recurrit, quod modo de *Prophetis* & *Episcopis*, seu ἡγουμένοις dictum est. Nec

mirum igitur, aut ab usu nominis (cùm *Christus* ubique διδάσκαλ@ vocetur, aut cùm διδασκάλῳ μαθηταὶ, ut & *Cathedra*, ἰδίως competant) alienum futurum est, ut *Episcopi* in singulis *Ecclesiis* (non,ut *D.Blondello* placet, *Presbyteri compares*) διδάσκαλοι vocentur, ab unâ officii parte sic dicti, ut ab aliâ parte ποιμένες, & ἐπίσκοποι.

§.5. Quod enim ad *Doctorum* aut *Professorum* in *Scholis* gradus attinet, ii longè recentiores sunt, quàm ut in *Pauli* scriptis locum habere possint.

§.6. Si verò διδάσκειν, *docere* populum, & ex *Scripturis* instruere, *Presbyteri* hodiè *secundarii* non permittantur tantùm, sed & pro officio teneantur, illud quidem exinde natum apparet, quòd *Episcopi* in ordinandis *Presbyteris*, eam illis potestatem largiantur,nec tamen ἀπολύτως, sed postquam *literis*, aut mandato *Episcopi* ἰδίως licentiati fuerint, exercendam, juxta *Canonis Ancyrani* & *Laodiceni* de *Presbyteris* decretum, ab *Ignatio*, & primis temporibus in *Ecclesiâ* custoditum, χωρὶς τὸ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων μηδὲν πράττειν ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ. De quo * alibi fusiùs.

* *Dissert:* III. c.9.

Cap. XVI.

Ὑπηρέται λόγου, Lu. I.2. *χειρισταί.* *Οἰκονόμ@ Θεοῦ, Episcopus. Unus ejusdem familiæ OEconomus. Apostoli οἰκονόμοι μυστηρίων.*

§.1. Alia quædam sunt, quæ, ut ἐπισκόποις, ἡγουμένοις, ποιμέσι, διδασκάλοις, ἰσοδύναμα memorat *D. Blond:* ita singula, non aliâ quàm suâ *Authoritate* fretus, *Collegis Presbyteris* accommodat.

§.2. Sic 1.ait, Ὑπηρέται λόγου *Lu.* I. 2. At quid illis, aut cum *Episcopis* nostris, aut cum *Presbyteris Blondellianis*, commune fuit? *Apostoli* certè qui *Historiæ*, aut rerum narrandarum (ex λόγ@ hic sunt, & ῥῆμα τὸ γεγονὸς c.XI.15.) non solùm αὐτόπται, sed & χειρισταὶ fuerunt, pars quidem ipsarum non exigua (cùm multa ab ipsis gesta sint, *dæmones* ejecti &c.) ideò sine dubio ὑπηρέται λόγου dicuntur.

§.4. Miror igitur quid *D.Blondello* in mentem venerit, ut ἡγουμένους (per *Apostolos* & eorum συνεργοὺς, *Ecclesiæ* κατὰ πόλιν & χώραν tributas) à *Lucâ* sic appellatos censeret. Fœliciùs certè quòd Οἰκονόμον Θεοῦ in hâc classe reponat, Talis enim disertè *Episcopus* dicitur, *Tit.* I.7. cui totius familiæ administratio à *Deo* tribuitur,

Præf: p. 5.

eodem

eodem planè sensu, quo *Claves*, insignia Οἰκονόμȣ, aut *Patris domus*, *Is.*XXII.20,21. *Petro dabantur.* At nec *Collegis*, nec *comparibus* commodè aptari potest φράσις ista. Ecquis enim ejusdem familiæ plures unquam *OEconomos*, unius *Clavis* plures gerulos audivit? Videatur *Lu.*XVI.1. ubi in *Divitis* familiâ unus Οἰκονόμος, ut & in civitate *unus*, *Ro.* XVI. 23. Et si *Apostoli* οἰκονόμοι μυστηρίων Θεȣ͂ dicantur, in plurali I.*Cor.*IV.1. Illud etiam ad *plures familias* divisas, plures scilicet particulares *Ecclesias*, distinctos ejusdem *universæ Ecclesiæ* κλήρȣς, & μερίδας, quas inter se *Apostoli* dispertiebant, pertinuisse censendum est.

Cap. XVII.

Προεστῶτες. *Justinus post tempus, quo discrimen inter Episcopos & Presbyteros in Ecclesiam inductum agnoscunt Walo, & Blondellus. Ejus ævo nulli quibusdam in locis Presbyteri.* Προεστῶτες *pro Episcopis. Tria antiquissima testimonia, Præsidentes apud Tertullianum.*

§.1. Superest unus προεστώτων, aut προϊσταμένων titulus, ille quidem neutiquam in *Scripturis* sacris, seu *Episcopis*, seu *Presbyteris* accommodatus. At istis affinis est προεστὼς *Præsidens*, *Antistes*, *Præpositus*, cujus apud *Justinum Martyrem* satis crebra mentio est, Προσφέρεται, inquit ille, τῷ προεστῶτι τῶν ἀδελφῶν ἄρτος καὶ ποτήριον, *Apol:* II. *Offertur Antistiti panis & poculum fratrum.*

§.2. Ubi primò sciendum est, *Justinum* hunc, post illud tempus, quo discrimen inter *Episcopum* & *Presbyterum* inductum esse *Walo*, & *D. Blondellus* ex *Hieronymo* agnoscunt, hanc *Apologiam* suam scripsisse. Videatur *D. Blon: Apol:* p.3. *Meminerit*, inquit, *veri studiosus lector, Hieronymum nequaquam scripsisse, simulac Corinthi dictum fuit, Ego sum Pauli, &c. toto orbe decretum, ut unus de Presbyteris electus superponeretur cæteris, sed postquam id dictum in populis,* i. e. *postquam alii passim Corinthiorum more in partes discerpti sunt, quod ante annum* 140. *evenisse, idoneè vix quisquam probaverit.* Videatur *præf:* p. 7. ubi præcedentem *Ecclesiarum* (quem dicere amat) *morem*, *orbe toto ad An: Ch: circiter* 136. mansisse affirmat, sic tamen ut probationes, quas sibi fingit, ultra *annum* 104. aut 108. non produxerit. Et ne quempiam hâc in re incertum relinquamus, videatur *Præf:* p.11. *Nullum*, inquit, *momentum illustrius occurrit in quod insignis illa mutatio commodè conferri posse videatur, quàm An:*

Ch: 135. Videatur itidem *Walo*, cujus hæc verba sunt, p 7. *Trapezitici*, inquit, *Fœnoris scriptor, &c. nusquam negarunt antiqua etiam tempora discrimen illud inter Episcopos & Presbyteros agnovisse, qui sciunt rem esse antiquissimam, ut duo hi ordines in Ecclesia fuerint distincti, si excipiantur Apostolica tempora, quorum ævo nullum constat eorum ordinum fuisse discrimen.* Certè si ad *Johannis* exitum *Apostolorum* ævum protelandum putemus, ultra *Centesimum Christi* annum durasse non putabitur, post quem hoc inter *Episcopos* & *Presbyteros* discrimen in *Ecclesiam* statim invectum esse *Walonis* verba evincunt.

§.3. *Justinum* interea *Martyrem* non ante *An:* 150. *Apologiam* suam, in quâ ista προεστῶτος mentio facta est, scripsisse, & *Ecclesiarum* sui temporis statum graphicè descripsisse, fatetur *D. Blondellus, Apol:* p.21.

§.4. Nec igitur cuivis æquum videbitur, ut contra *Hieronymum*, contra *Walonem*, contra ipsum *D. Blondellum* ter in eadem ferè verba consultò, & de industriâ testimonium ferentem, *singulari* (ne quid gravius dicam) *D. Blondelli testimonio* in causâ suâ credatur, * *istum Ecclesiarum ordinem* (quo *Episcopis Presbyteri adæquabantur*) *ad Justini tempora inviolatum permansisse.*

* *Apol:* p.22.

§.5. *Secundò* igitur notandum est (quod *Epiphanius* nos docuit) hoc ipso *Justini* ævo (νέου jam tunc ὄντος κηρύγματος, *Fidéque* per *Orbem Romanum* non ita diu *Gentibus* annuntiatâ, &, ubi annuntiaretur, persecutionibus omnimodis exceptâ) nondum *Presbyteros* in *Ecclesiis* ubique *constitutos esse*, sed *civitates* non paucas *Episcopo* & *Diaconis*, duobus istis *Christiani Cleri* gradibus, cùm *Presbyteri* idonei non reperirentur, aliquandiu contentas fuisse.

§.6. *Tertiò*, ut ad ipsa *Justini* verba accedamus, notari debet vocem ἀδελφῶν cum *pane* & *poculo* copulandum esse (sic ut omnium *fidelium*, i.e. *Fratrum* προσφορὰν προεστῶτι *adductam* aut oblatam denotet) non cum προεστῶτι (ut cum *Lango, D. Blondellus* legi voluit, *Præposito fratrum*, aut, *Ei qui fratribus præest*,) alibi enim ubique apud *Justinum* non προεστὼς ἀδελφῶν, sed simpliciter προεστὼς dicitur.

§.7. *Quartò*, Προεστῶτι apud *Justinum* διακόνους adjungi, sic ut ad προεστῶτα pertineat εὐχαριστεῖν, *panem* & *poculum consecrare*, *Diaconis* ad *distributionem benedicti panis* & *poculi* paratis ; Εὐχαριστήσαντος τοῦ προεστῶτος οἱ καλούμενοι παρ' ἡμῖν διάκονοι διδόασιν ἑκάστῳ &c. *Cum Præpositus gratias egerit, Diaconi qui apud nos vocantur, dant unicuique.*

§.8.

§.8. Hîc rectè quidem *D. Blondellus* conclusit, * *Binos tantùm Christiani Cleri gradus, Præpositorum & Diaconorum agnosci.* Imò & *Ecclesiis, quæ ab unico Præposito regerentur, nihil ad integritatem deesse creditum esse*; At cùm ad *identitatem* aut ἰσοτιμίαν *Episcopi*, & *Presbyteri* adserendam, Cùm ad *Ecclesiarum per plures simul Præpositos gubernationem* confirmandam, hæc ex *Justino testimonia* ab eodem proferantur, nec aliud illi ad hoc cuivis persuadendum argumentum suppetat, præter hanc unicam προεστῶτος cùm solis *Diaconis* conjunctam mentionem, sufficiet, uti spero, paucis monuisse, *Primò*, Nihil frequentius esse inter hos primorum temporum *Scriptores*, quàm ut *Episcopi singulares, Diaconis* suis accincti (ubi *Presbyteri nondum constituti sunt*) omnia *Ecclesiastica* munera obirent: *Secundò*, hoc προεστῶτος titulo, sub istis primis temporibus, *Singularem Episcopum* (non *compares Presbyteros*) insignitum esse. * *Apol:* p.22.

§.9. Illud, præ aliis, tria *Antiquæ Ecclesiæ* illustria testimonia confirmatura sunt.

§.10 1. *Dionysius Corinthiorum Episcopus, Justino* post XL. annos succedens, in *Epistola* ad *Athenienses* apud * *Eusebium*, qui Πουβλίου προεστῶτος αὐτῶν mentione priùs factâ, statim Κοδράτου μετὰ τὸν μαρτυρήσαντα Πούπλιον καταστάντος ἐπισκόπου αὐτῶν μέμνηται, *post Martyrium Publii, Quadrati Episcopi eorum creati meminit.* Nec illud quidem ex eo, quòd priùs προεστῶτες tantùm, postea, aucto fastu, & mutato nomine, ἐπίσκοποι constituerentur, nam in verbis immediatè sequentibus, *Dionysii Areopagitæ* meminit, ab ipso *Paulo* ad *fidem* conversi, qui πρῶτος, inquit, τῆς Ἀθηναίων παροικίας τὴν ἐπισκοπὴν ἐγκεχείριστο, *primus Atheniensium Diœceseos Episcopatum suscepit.* * *Hist:* l.VI. c.κγ'.

§.11. 2do. *Marcellus Ancyranus Episcopus, in* * *Ep: ad Julium Romæ Episcopum*, ubi de seipso, aliisque *Ecclesiarum Episcopis* ab *Hæreticorum* audaciâ infestatis locutus, Δεινὰ, inquit, κατά τε τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ ἡμῶν τῶν προεστώτων αὐτῶν τετολμήκασι, *Pessima quæque contra Ecclesiam Dei, & nos earum Præfectos aut Antistites ausi sunt.* * *Epiph: Hær:* LXXII.

§.12. 3tio. *Concilium Ephesinum Act:* 8. Ἕξουσι τὸ ἀβίαστον οἱ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν Κύπρον προεστῶτες, *Ab omni violentiâ & injuria immunitatem habebunt Antistites Ecclesiarum quæ in Cypro sunt*, iidem sine dubio qui in priori *Canonis* parte ἐπίσκοποι τῆς Κυπρείων ἐπαρχίας appellantur.

§.13. His singulis in locis, ut προεστῶτες & ἐπίσκοποι idem sunt, sic

sic in *singularibus Ecclesiis singulares* προεστῶτας reponi palam est, nunquam *compares*, aut *Collegas*. Nec quicquam igitur *D. Blondellum* adjutura, quæ ex *Justino Antiquissimo Martyre* hausit, testimonia, Quæ, *singularis* ubique προεστῶτος, cui * plures διάκονοι ministrarent, factâ mentione, *singularem* nobis *Episcopum* in unaquâque *Ecclesiâ* nobis proponunt, de *Presbyteris comparibus* syllabam unam non adjiciunt.

* Ὁ προεστὼς εὐχὰς καὶ εὐχαριστίας ἀναπέμπει, καὶ ἡ διάδοσις καὶ μετάληψις ἀπὸ τῶν εὐχαριστηθέντων ἑκάστῳ γίνεται, καὶ τοῖς οὐ παροῦσι διὰ τῶν Διακόνων πέμπεται. *Apol:* II. p. 77.

§. 14. Illud itidem à *Tertulliano* eodem ferè modo de *Præsidentibus* enuntiatur, de *Cor: mil:* Cui tamen *Episcopos singulares* incognitos fuisse, quis nobis persuasurus est?

CAP. XVIII.

Sacerdotes, Episcopi apud Tertullianum, Cyprianum, Pontium Diaconum, Ambrosium. Ἱερεῖς *apud Chrysostomum. Blondelli lapsus in Pontii loco, ut & in Hilarii.*

§. 1. HIs addi potest Ἀρχιερέων & Ἱερέων, at præcipuè apud *Latinos*, *Sacerdotum* appellatio, *Episcopis* non semel peculiaris. Sic *Tertull:* de *Baptism: Summus sacerdos qui est Episcopus, Dehinc Presbyteri & Diaconi, &c.* Sic *Cyprianus Rogatiano Episcopo, Ep: 65. Si ultrà Te-- provocaverit Diaconus, eum vel deponas, vel abstineas, & siqui alii tales extiterint, & contra Sacerdotem Dei fecerint, vel coercere poteris, vel abstinere.* Idem planè *Episcopus*, & *Sacerdos dei*, cui *coercendi Diaconos* jus competebat.

§. 2. Sic cum *Ambrosius* de se, *Episcopo Mediolanensi*, & de aliis sui similibus pronuntiet, *Claves illas regni cœlorum in beato Petro Apostolo cuncti suscepimus sacerdotes*, cúmque de *Dignitate Sac.* c. II. ex scripturis ostendat, *Oves Sacerdotibus concreditas esse*, iísque ut *Gubernatoribus* suis subjiciendas esse, Patet utrinque *Sacerdotes Episcopos* esse.

§. 3. Sic & *Chrysostomo* περὶ ἱερωσ: Ποιμένες & ἱερεῖς idem sonant, & non semel *Episcopos* significant. Sic iterum cùm apud *Cyprianum Ep:* l. 11. de *lapsis* sermo sit, quos, inquit, *absolvere Presbyteri præsumebant, eos Episcopo honorem sacerdotii sui & Cathedræ non reservare concludit.* Ubi *Potestas Clavium, Sacerdoti*, i. e. *Episcopo* propria, *Presbyteris* non competebat. Quod prius *Ep:* X. distinctiùs affirmaverat, *Eos quippe Presbyteros*, qui sic

ſic *lapſos abſolverent, præpoſitum ſibi Epiſcopum non cogitaſſe, quod nunquam*, inquit, *omnino ſub Anteceſſoribus factum eſt.*

§.4. Sic l.I. *Ep:* 3. *De Epiſcopali authoritate Deo* immediatè imputandâ, *Sacerdotalis*, inquit, *Authoritas*, & *Poteſtas*, *Divinâ* dignatione firmatur, Quibus ſtatim adjicit, *Omnium ſchiſmatum fontem eſſe, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Eccleſiâ ad tempus Sacerdos & ad tempus Judex, vice Chriſti cogitatur.* Sic cùm illi *Sacerdotum collegium*, & *Coepiſcoporum conſenſus* idem ſonent, ſtatímque addatur, *Quicunque ſe ſupra Sacerdotem unum efferat, ſe non Epiſcopi, ſed Dei Judicem facere.*

§.5. Sic cùm *Pontius Diaconus* de *Cypriano* affirmet, ad *officium Sacerdotii*, & *Epiſcopatus gradum, novellum electum eſſe*, ex antecedentibus patet, *Sacerdotem* æquè ac *Epiſcopum Presbytero* opponi. Sic enim ille in laudem tanti viri, *Multa ſunt, quæ jam Presbyter fecit, Ad probationem bonorum operum* (eorum ſcilicet,quæ *Presbyter* fecit) *ſatis eſt, quod ad officium Sacerdotii, & Epiſcopatus gradum adhuc novellus electus ſit.* Adeò ſine omni ratione, ex his ipſis *Pontii* verbis, concludendum putavit *D.Blondellus, Epiſcopum ſcriptori illi, eundem qui Presbyter, fuiſſe, nihílque ex Hieronymi ſententiâ* (in quâ ſic ille triumphat) *dici magis potuiſſe.* * *Apol*: p.45.

§.6. At clariſſimè *Pontius* contrarium dixit, *Presbyterium* quidem, & *Sacerdotium* accepiſſe, *nullâ morâ, nullâ dilatione*, ſtatim quippe poſt acceptum *Presbyterii* gradum (ita tamen ut *multa* jam *Presbyter fecerit*) *Sacerdotali*, aut, quod idem eſt, *Epiſcopali* donatum eſſe, *Quis enim* (inquit ille ſtylo *panegyrico*) *non omnes honorum gradus crederet tali mente credenti? ubi Presbyteratus*, & ſacerdotium, (*Diaconatui* ſuperadditi) *omnes honorum gradus* ſunt,non ideò ejuſdem *honoris* βαθμοὶ,aut *gradus*.

§.7. Fefellit ſine dubio *D.Blondellum Sacerdotii* mentio, quòd ille de *Presbyteratu* dictum putavit, cùm clariſſimè ad *Epiſcopatum* pertinuerit.

§.8. Eundem planè errorem erravit, aut nos errare voluit *D.Blondellus*, cùm ex *Hilario Pictavienſi* verbis his prolatis [*In Aaron ſacerdotes ſignificari non dubium eſt, in Levi autem miniſtros oſtendi abſolutum eſt.*] Sic ſtatim concludit, *Non ignorabat Pia anima, uſu longo confirmatam Epiſcoporum ſuper Presbyteros* ὑπεροχὴν, *ſed (intento in Primitivam ſacri Regiminis ſub Apoſtolis, Apoſtolicíſque viris formam, oculo) conſuetum Eccle-*

siarum morem prætervectus, duo tantum in Clero capitum genera recensuit, sacerdotum nimirum, seu Præpositorum, ac seniorum quorumcunque in Aarone præfiguratorum, & ministrorum in Leviticâ tribu.

§.9. Verùm sciat *D. Blondellus* per *sacerdotem* hîc *Hilario*, ut modò *Cypriano*, & *Pontio*, & *Ambrosio*, &c. *Episcopum* significari, non *Presbyterum*: Ideóque hanc ab *Hilario* dicti sui rationem reddi, *Sacerdos enim in lege primus fuit Aaron, & exinde in successione ejus Sacerdotum honor mansit.* Piget istis immorari, ad quæ tamen ubique aut festinatio, aut *partium studium* doctissimum virum prodidit.

§.10. De voce [*Sacerdos*] pro *Episcopo* usurpatâ, unicum addo ex *Concilio Taurino de Palladio, A Triferio Sacerdote fuerat mulctatus.* Ubi *Triferium Episcopum* fuisse, si cui dubium subesse posset, monstrabit *Canon* IV. qui ab eo *Exuperantium Presbyterum* excommunicatum affirmat. Et de 'Επισκόπου nomine, aliísque ejusdem monetæ, vel apud *sacros*, vel *Ecclesiasticos Scriptores*, hactenus dictum esto.

Cap. XIX.

Πρεσβύτεροι *apud Græcos, & Hebræos, & alias Gentes,* ἀξίωμα *æquè ac ætatem denotant. Heb.* XI. 2. זקן *œconomus Gen.* XXIV. 2. XV. 2. L. 7. *Num.* XXII. 7, 8. *Gen.* IV. 7. *Patriarchæ, Seniores Israëlis Ex.* III. *Chilias pro Civitate Jud.* VI. ἡγεμὼν, *Mat.* II. Πρεσβύτεροι *dicti prinsquam in Synedrium admitterentur.* Ἀρχιερεῖς *&* γραμματεῖς *in Synedrio. Epiphanius de primâ Episcoporum constitutione sine Secundariis presbyteris. Comparatio inter Mosaicam, & Apostolicam historiam. Quæstio de presbyterorum Secundariorum mentione in N: T: I. Tim.* V. 1. *&* 19. *&* 17. *Sententia Epiphanii & Chrysostomi. Timothei, ut & Titi primatus super Episcopos. Duplex portio. Primogenitorum dominium Act.* XIII. 2. ἀφορίζειν. *Duplex alimoniæ portio. Episcopi* προεστῶτες, Κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. *Laici presbyteri.*

§.1. AD Πρεσβυτέρους jam accedamus. De quibus illud præmitti oportet, quid *Græcis*, quídve *Hebræis* voce illâ potissimum denotetur. Apud *Græcos*, notissimum illud *Dionysii Halicarnassensis*, l. II. Πρεσβυτέρους καὶ τοὺς ἀρίστους, καὶ τοὺς γέροντας εἰώθασιν οἱ παλαιοὶ λέγειν, *Seniores & pro Optimatibus & pro Grandævis dicere solebant Antiqui*, quod & hodie apud plurimas gentes, *Italos*, *Gallos*, *Hispanos*, *Anglos*, solenniter invaluit, ut non ἡλικία tantùm, sed præcipuè ἀξίωμα, *dignitas, authoritas, præfectura*, eâ voce ἰδίως significetur.

§.2. Apud *Hebræos* idem planè constat, apud quos זקנים *Senes*, aut, quod idem est, *Seniores*, (*Hebræis* enim comparationum gradus deesse omnes nôrunt) Πρεσβυτέροις disertè respondent, quibus *dignitatem*, & *præfecturam* ubique in *veteri Testamento* notari omnes agnoscunt. Omissâ igitur latiori istâ *ætatis* notatione, (quâ vel *antiquos*, seu *majores*, quos dicimus, *Abelem* nempe & reliquos πρεσβυτέρους *Heb.*XI.2. vel *grandævos*, seu γεγηρακότας κοινῶς significat) illud utique affirmandum est Πρεσβυτέρων appellationem apud *Hebræos* ad ἡγουμένους, & ἄρχοντας, & ἡγεμόνας, qui aliis quovismodo *præficiebantur*, κυρίως & ἰδίως pertinere. Sic *œconomus Abrahami Eleæser, qui præerat omnibus & servis & facultatibus ejus*, *Gen.* XXIV. 2. זקן ביתו, *Senior domus ejus*, & simpliciter πρεσβύτερος τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἄρχων πάντων τῶν αὐτοῦ nuncupatur. Nec enim זקן cum עבדו conjungendus est, sic ut *Senior servus* dicatur, sed cum diastole, *servus* ille, qui *domus* ipsius *Senior*, שליטא, inquit *Targum Hierosolymitanum*, *præpositus*, *rector*, *administrator*, vel *œconomus* fuit & ita disertis verbis appellatur, *Gen.*XV. 2. Sic sine dubio, *domus Pharaonis*, *totiúsque Ægypti* זקני aut *Seniores*, *Gen.* L. 7. sunt regiæ domus, totiúsque *Ægypti præfecti* & *administratores*. Sic Πρεσβύτεροι *Moabitarum Num.*XXII.7. sunt שרי *Principes Moab* v.8. Sic cum in filiorum *Primogenitorum privilegiis dominium* omne fundaretur, *Gen.*IV.7. *Familiarum* aut cognationum, aut πατριῶν *principes Patriarchæ* pariter, & * Πρεσβύτεροι dicebantur. Tales sine dubio *Seniores Israëlis*, *Ex.*III.16.18. & IV.29. primariarum familiarum, aut *Gentium Præfecti*, aut *capita* c.VI.14. *congregationis præpositi*, aut *rectores* c.XVI. 22. qui denuò *Seniores Israëlis* vocantur, c.XVII. 5,6. & XVIII. 12. (& *Seniores tribuum Deut.* XXXI. 28.) Tandémque, cùm à *Socero* admonitus *Moses*, *Iudices* ubiq; constitueret *Ex.*XVIII.22. qui in *levioribus* causis populo jus redderent, *& super mille, super centum, super quinquaginta, & decem familias potestatem haberent* (quibus majorum, & minorum civitatum, & oppidorum *præfecti*, & *consistoriorum*, seu synagogarum *principes* succedebant, *Chiliade* civitatem notante *Jud.*VI.15. *Mic.*V.2. cujus præfectus ἡγεμὼν dicitur *Mat.*II.6. (quo nomine *Episcopos Christianorum* insigniri à *Judæis* * vidimus) hos itidem πρεσβυτέρους & ἄρχοντας, & *Judices*, & ἄρχοντας συναγωγῶν, & ἀρχισυναγώγους vocabant, ideóque quos *Lex secunda Cod: Theod: de Judæis Presbyteros* vertit, *Altera lex Synagogarum Patres* rectè nuncupat. Denique cum *Septuaginta*

* τῶν συγγενέων κύριος ὁ πρεσβύτατος, *cognatorum Dominus est Senior, ait de Arabibus Strabo, Geog:* l.XVI

* c.XIII.§.20.

Seniores Mosi sufficerentur *Num.* XI. 16. (quibus itidem *Magnum Hierosolymitanum Synedrium* successisse constat) palam est, hos ideò *Seniores* dictos esse, quòd *populi*, aut *Israëlis præfecti*, aut ἄρχοντες fuerint, priusquàm à *Mose* in *Synedrium* admitterentur. Illud ex contextu patet. *Convoca*, inquit *Domin'*, *Septuaginta viros*, *Seniores Israelis, quos nosti Seniores populi esse, & illorum præfectos, & ad tabernaculum congregationis adducito, ut illic tibi adstent, & veniam ege, & accipiam de spiritu, qui est super te* &c. Palam est Πρεσβυτέρους [aut *Seniores Israëlis*] *dignitatis* et *Principatus* nomen esse, nec eo quidem *collegas*, aut *Compares*, aut Συνέδρους, quâ tales, notari (imò nec omnes πρεσβυτέρους nuncupatos esse, qui in *Synedrio Hierosolymitano* consistebant, sed ἀρχιερεῖς etiam, & γραμματεῖς simul cum πρεσβυτέροις sedisse, *Novi Testam: Scriptores* * ubique testantur) sed ἄρχοντας primariò & ✠ ἡγουμένους, *populi Judaici rectores*, aut *præpositos*, & dein secundariò Συνέδρους, quòd qui *Principes populi* fuerunt, etiam in *Synedrium* admitterentur.

* Vid: *Mat.* XVI. 20.

✠ Ὁ πρεσβύτερος ἀεὶ τὴν ἡγεμονίαν ἔχει, καὶ τούτῳ πάντες πείθονται, *Diodor: Sicul:* l. 2.

§.3. Hinc statim constat, quid de vocabulo isto [Πρεσβυτέρων] *Christianâ* jam civitate apud *Novi Instrumenti* scriptores donato, pronuntiandum sit, Eo quidem non incommodè *Christianæ Ecclesiæ* præfectos, aut *Pastores*, *singulares*, ut diximus, τῶν אליפים, χιλιάδων, i.e. *civitatum* ἡγεμόνας, seu *Patriarchas*, seu *Episcopos* significari posse, quod & singulis hujus *Codicis* locis factum esse statim patebit.

§.4. Illud interim * *Epiphanii* ✠ denuò præmittendum est *ex historiis*, quas ille βαθυτάτας, *profundissimas*, *& antiquissimas* vocat, petitum. *Initio prædicatæ per orbem fidei, cùm multitudo fidelium nondum esset, nec digni presbyteratu* (secundariò) *reperirentur, Ecclesias quasque, & civitates, Episcopis singulis, iisq; adjunctis Diaconis contentas fuisse.* Nam, inquit ille, ἕκαστον πρᾶγμα οὐκ ἀπαρχῆς τὰ πάντα ἔχει, ἀλλὰ, προβαίνοντος τοῦ χρόνου, τὰ πρὸς τελείωσιν τῶν χρειῶν καταρτίζεται — Nihil ab initio completum, sed procedente tempore omnia ad perfectionem necessaria subministrata sunt. *Sic*, inquit, *Moses ad Ægyptum mittitur* ῥάβδῳ μόνῃ *solâ virgâ* munitus, tandem ei *Aaron* sufficitur, dein *Principes populi*, tandémque *Septuaginta Seniorum Synedrium*.

* l. III. t. I.

✠ *vid.* c. X. §.18.

§.5. Pulcherrima certè totius rei σκιαγραφία, Primò *Mosem* (ut *duodecim Phylarchas* taceam, quibus totidem *Christi Apostoli* ἐκ παραλλήλου respondent) *singulares* tantùm *Rectores*, aut *Principes* (additis tantùm, ut fas erat, ὑπηρέταις, *lictoribus*, aut *ministris*)

ministris) populo per *familias*, aut φυλὰς *gentésque* diviso, ubique præfecisse, & ita per *singulares* præfectos omnia aliquandiu administrata esse. Sic & *Apostolos*, seu *Commissarios Christi*, huic *Dei* populo, *Mosis* instar, (quem à *Domino missum* scimus *Ex:* III. 10) *præfectos*, *primitias* prædicationis suæ, tanquam primogenitos populi *verè Israëlitici* in Πρεσβυτέρους, i.e. *Præfectos*, vel *Episcopos* constituisse, iísque *Diaconos* tantùm adjunxisse. Tandem verò, crescente, & fœliciter aucto populi numero, ipsi *Mosi Septuaginta collegarum Synedrium*, ut & *Principibus* singulis *viginti trium conventum*, aut *Consistorium* suffectum esse, ne soli tanto oneri, aut invidiæ non sufficerent; Et eodem planè modo *Episcopis* singulis plures tandem, quos hodie *Presbyteros* dicimus, in *partem* officii oneri͡sque assumptos, & suffectos esse. Illos quidem *Synedrii*, & *Consistorii Collegas*, & *Compares*, sub *Capite*, aut *Principe* suo congregatos (qui ipsis *manus imponebat*, & cui ipsi nullatenus exæquabantur) eandem tamen ἀρχόντων *Mat*. IX. 18. 23. *Lu*. XVIII. 18. & ἀρχισυναγωγῶν *Act*. XIII. 15. *Mar*. V. 22. appellationem nactos esse, Sic & hos *Ecclesiæ* Συνεδρίτας ad opem *Episcopo* ferendam allectos, πρεσβυτέρους etiam dictos esse, quamprimùm tales in *Ecclesiâ* constituerentur; Id verò *Apostolorum* tempore (si unicus excipiatur *Johannes*, qui ad *Trajani* imperium vixit, & ὅλας ἁρμόσαι ἐκκλησίας fertur) factum esse, nullis quidem indiciis, aut vestigiis nobis comparuit.

§. 6. Nec igitur mirandum erit, si scribentibus *Apostolis* rara, aut potiùs nulla *Presbyterorum*, quatenus ii *Episcopo* in secundis erant, mentio occurrat.

§. 7. In re quidem non adeò magnâ, & in quâ fortunæ nostræ neutiquam positæ sunt, non ingratum, uti spero, facturus sum, si quid hîc aliis visum sit, pauculis perstringam.

§. 8. Geminam certè *Presbyterorum secundariorum* mentionem ab *Apostolo* factam esse, * *Epiphanius*, ni fallor, pronunciavit, & ex eâ *Aërianam* ἰσοτιμίαν oppugnandam esse contendit. Primam I. *Tim*. V. I. 1. cum *Timotheo* ἐπισκόπῳ ὄντι edixerit, Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς] *Quid verò*, inquit ille, *hoc sit, si non Episcopus* ὑπὲρ τοῦ πρεσβυτέρου ἐξουσίαν ἔχῃ, *super Presbyterum potestatem habeat*; Secundam v. 19. κατὰ πρεσβυτέρου μὴ κατηγορίαν δέχου] *contra Presbyterum accusationem non admittas*. *Non*, inquit, *cuivis Presbyterorum præcepit, ne contra Episcopum accusationem admitteret, non cuivis*, μὴ ἐπιπλήττειν ἐπισκόπῳ, *sed Episcopo Timotheo, ne Presbyterum*, &c.

* *Cont: Hær:* l. III. t. I.

§.9. His certè in locis potestatem *Timotheo* in πρεσβυτέρους competere, at nullatenus πρεσβυτέροις in *Timotheum*, ex ipsis *Apostoli*, & *Epiphanii* verbis satis constat. Cùm verò ad *Timotheum*, non *Episcopum* tantùm, sed & *Asiæ* totius *Metropolitanum* sermo fiat, non satis convenit inter *Doctos*, an ad unius tantùm civitatis, vel *Ecclesiæ* secundarios *Presbyteros*, *Apostoli* primùm, dein *Epiphanii* verba limitanda sint, an ad omnes *Asiæ Episcopos* latiùs extendenda. Ego certè, quicquid de *Epiphanio* dicendum sit, *Apostolum* non ambigo de *Episcopis* planè locutum esse, quos *Diaconis* solis accinctos (nullâ intermedii *Presbyterorum Ordinis* factâ mentione) per omnem ubique *Asiam* ordinandos præceperat c.III. (quos & ad *Titum* c.I. 6,7. tam sub πρεσβυτέρων, quàm ἐπισκόπων nomine indigitaverat) eosdémque jam sine dubio *Timotheo*, *Ephesino Primati* subjiciendos, & ab eo, si necessitas postulet, in judicium vocandos pronuntiat, Eodem planè modo, quo *Tito* tot *Episcoporum* non χειροτονίαν tantummodò,
** Tit. c.I.* sed & κρίσιν commissam esse, post alios * *Theophylactus* affirmat.

§.10. *Chrysostomus* certè, aliíque (ad caput V.) utrumque locum περὶ τοῦ γεγηρακότος, *de sene* (περὶ παντὸς γεγηρακότος, *de omni sene*) intelligendum affirmant, nec ad ἀξίωμα, sed ἡλικίαν referendum.

§.11. Ubi tamen illud notari poterit, hos ipsos, qui περὶ παντὸς γεγηρακότος, *de omni sene*, *Apostolum* hîc explicandum censuerant, nullatenus tamen *seniores Ecclesiæ* exclusisse (cùm ratio dicti *Apostolici* ab illis reddita [*quia nimirum propter ætatem senes Juvenibus minus peccant*] ad omnes *senes*, at præcipuè ad *Ecclesiasticos* pertinere putanda sit) statim enim, Quæstione proposita [Τί οὖν ἂν ὡμολογημένα εἰ ᾖ τὰ ἁμαρτήματα, μάρτυρας δὲ μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ πονηρὰν ὑπόνοιαν; *Quid si peccata in confesso sint, testes verò non habeant, sed pravam suspicionem?*] Respondent omnes, iisdem verbis, Εἶπον ἄνω, φησὶ, Δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, *Suprà*, inquit, *dixi*, *Oportet verò eum ab iis qui extrà sunt, bonum testimonium habere*, ubi ad *Apostoli* de *Episcoporum* qualificationibus dictum, I. *Tim.* III. 7. Lectorem rejici clarum est, adeóque versum istum de *Ecclesiæ* item πρεσβυτέροις, ipsis planè, si *Chrysostomo* credendum, *Episcopis* intelligendum esse.

§.12. Quò & illud clariùs spectat, quod post pauca adjiciendum curavit * *Chrysostomus*, Δῆλον, inquit, ὅτι ἐκκλησίας λοιπὸν
** Hom: XV. in I.Tim.V. 19.* ἦν ἐμπεπιστευμένος Τιμόθεος, ἢ καὶ ἔθνος ὁλόκληρον τὸ τῆς Ἀσίας, διὸ καὶ περὶ πρεσβυτέρων αὐτῷ διαλέγεται, *Manifestum est Ecclesiam ei* con-

concreditam esse, imò integram Nationem Asiæ (istius *Proconsularis*) *ideóque ad eum de Senioribus*, i.e. *Episcopis* planè *Asiaticis verba fieri*, cùm ὁλοκλήρȣ ἔθνȣς, *integræ Timotheo Metropolitano* concreditæ *Gentis*, mentio facta sit.

§. 13. Huic geminæ πρεσβυτέρων acceptioni, tertiam ejusdem vocis, quæ in hoc capite reperitur, mentionem accommodandam esse non dubito, I. *Tim*. V. 17. Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιέσθωσαν, *Seniores qui bene præsederint*, vel præclarè officio suo defuncti fuerint, *duplici honore digni existimentur*.

§. 14. Ubi illud primò definiendum est, quid per διπλῆν τιμὴν significari voluerit *Apostolus*. Potest φράσις ista ad *Hebræorum* פִּי שְׁנַיִם, aut duplicem portionem illic respicere, eâ enim πρωτοτόκια notabantur, i. e. *Primogenitorum portio*, & *privilegia* (sic appellata *Deut*. XXI. v. 17.) inter quæ *Præfectura* super totâ familiâ, & tam in *fratres* minores, quàm in servos *dominium* numeratur, *Gen*. IV. 17. Sic cùm *Paulus* & *Barnabas* ad *Apostolatum*, aut *regimen* in *Ecclesiâ* designarentur, *Act*. XIII. 2. eâdem dictione usus est *Spiritus sanctus*, quæ *Ex*. XIII. 2. in *primogenitis Deo consecrandis* usurpatur, ἀφορίσατέ μοι, inquit *Lucas*, *Separate mihi Paulum & Barnabam*; Ut & in *Clementis*, quæ dicuntur, *constitutionibus*, l. XI. c. 28. διπλῆ, inquit, αὐτοῖς ἀφοριζέσθω μοῖρα, *duplex illis portio separetur*.

§. 15. Potest itidem ἰδίως ad uberiorem in distribuendâ hæreditate μερίδα, ad *duplicem alimoniæ portionem*, in distribuendâ collectâ, κοινωνίᾳ, offertorio fidelium, pertinere. Et sic certè restringendam hîc esse, persuasissimum mihi fecit adductum in proximis v. 18. *Scripturæ* testimonium, *dicit enim scriptura*, *Bovi trituranti os non alligabis*; *&*, *Dignus est operarius mercede suâ*.

§. 16. Quidni igitur de *Episcopis Ecclesiarum* προεστῶσι (ea ipsâ voce, quâ *Justinus*, ut prædiximus, aliíque antiquæ *Ecclesiæ* antistites de *Episcopis* usi sunt) munúsque suum *probè obeuntibus*, & non solùm annuntiando, ubi nondum innotuerat, *Evangelio* (illud per λόγον intelligendum * monstravimus) sed & populo fidelium in fide *confirmando* operam non mediocrem locantibus (id est κοπιῶν ἐν διδασκαλίᾳ) locus integer intelligendus sit?

* *Diss*: III. c. VI. §. 7.

§. 17. Quod autem, ad adstruendos *temporales*, quos *Laicos* dicunt, *Presbyteros*, ex eo concludi quidam voluerunt, illud futilius est, quàm ut quovis responso dignum cordato cuivis videatur.

CAP.

Cap. XX.

Act. XI. 30. Πρεσβύτεροι, *Judææ Episcopi. Collecta Episcopis concredita est. Phil.*II. 25. & IV.18. *Act.* XIV. 23. & XV. 2.4.6.22.23. & XVI. 4. *Differentia inter* Πρεσβυτέρους τῆς Ἱερουσαλὴμ, & ἐν Ἱερουσαλὴμ. *Apostolorum* ἀξία *super Episcopos.* Πρεσβύτεροι XXIV. *Apoc.*IV. *Concilii Hierosolymitani Imago. Episcopi Judææ, Jacobum cingentes* κυκλόθεν, *Apostoli & Diaconi. Act.*XX.17. Πρεσβυτέριον, I.*Tim.*IV.14. *Susan:*v.50. *Chrysostomi testimonium.* Πρεσβύτεροι *Tit.* I. 5. *Episcopi.* I. *Pet.*V. 1. 5. II. *Jo.* 1. III.*Jo.*1. Καταχυριεύοντες τῶν κλήρων.

§.1. HIs tribus locis sic expositis, Ad reliquos jam ordine procedamus, statim experturi, quid de singulis sentiendum sit.

§.2. *Act.*XI.30. de *fidelibus Antiochiæ* dicitur, statuisse ipsos διακονίαν *collectam mittere* τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς, Quod & fecerunt ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. Hic cùm πρεσβύτεροι ii fuerint, ad quos non unius *Hierosolimitanæ Ecclesiæ*, aut alterius cujusvis *civitatis*, sed totius *Judææ* cura pertinebat, ideóq; *collecta* ad omnes *universæ Gentis Christianos* v.19. missa, eorum manibus concrederetur, voce hâc (jam primùm, quod sciamus) *civitate Christianâ* donatâ, totius planè *Judææ Episcopos* intelligi statuendum est.

§.3. Illud enim inter *Primitivæ Ecclesiæ scriptores* satis ubique pro concesso ponitur, * *Eleemosynas* & *collectas*, χρείαν & λογίαν, sive ab ejusdem *Ecclesiæ* fidelibus ad *mensam Domini* oblatas, seu demum ab aliis *Ecclesiis* per *nuntios* suos missas, & ad *indigentium necessitates* liberaliter administratas, *Episcopo*, ut *Domus Dei OEconomo*, & *dispensatori* in terris *supremo*, concreditas solenniter fuisse, & exinde *Episcopum* * πᾶσιν ἐν χρείᾳ οὖσιν κηδεμόνα (*curatorem*) fuisse. Nec mirum igitur esse, si *Epaphrodito*, *Episcopo Philippensium*, hæc ipsa *cura* incumberet, ut *liberalitatem Ecclesiæ* ad *Paulum* deferret, *Phil.*II. 25. & IV.18.

* *Vide* cap. XXVII.§.20.

* *Justin: Mart: Apol:* 11.

§.4. Proximum est, quòd cùm *Act.*XIV.23. *Paulus* & *Barnabas*, *Lystram*, *Iconium*, & *Antiochiam* peragrantes, *discipulorum animas confirmassent*, παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει &c. tandem longum iis vale dicturi, χειροτονήσαντες αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν, eos *Domino commiserunt*, ubi nulla dubitandi ratio subest quin πρεσβύτεροι κατ' ἐκκλησίαν *singulares* per *singulas urbes*, *Lystram*, *Iconium*, & *Antiochiam* constituti *Episcopi* existimandi sint.

§.5. Sic *Act.* XV. 2. Cùm στάσις, & συζήτησις ista de *fidelibus*

Gentium circumcidendis oriretur, lite quidem inter eos, qui à *Judæâ* venerant, & *Paulum* & *Barnabam* satis acriter disceptatâ, *placuit mitti Paulum* &c. πρὸς τοὺ Ἀποσόλυς καὶ πρεσβυτέρυς εἰς Ἱερυσαλὴμ] Illi autem proficiscentes ἀπεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν Αποσόλων, καὶ πρεσβυτέρων, v.4. dein συνήχθησαν, in *Concilium coacti sunt* Ἀπόσολοι, καὶ πρεσβύτεροι, v.6. & post *quæstionem* ex omni parte disceptatam in *concilio*, concluditur, τότε ἔδοξε τοῖς Ἀποσόλοις, καὶ πρεσβυτέροις, v. 22. & in *Epistolæ* à *Concilio* and *Antiochenos* missæ fronte, ponitur, [Οἱ Ἀπόσολοι καὶ πρεσβύτεροι] v. 23. Hæc dein *dogmata* c.XVI. τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν Ἀποσόλων καὶ πρεσβυτέρων ἐν Ἱερυσαλὴμ dicuntur, v.4.

§.6. Sic & c.XXI. cùm denuò *Paulus Hierosolymas* ascenderet, & *Jacobum Episcopum Hierosolymitanum* adiret, additur, tanquam in *Concilio*, [πάντες τε παρεγένοντο οἱ Πρεσβύτεροι.]

§.7. His singulis locis siquis voce [πρεσβυτέρυς] *secundarios Ecclesiæ Hierosolymitanæ*, sub *Jacobo Episcopo*, *Presbyteros* intelligendos esse contenderit, non est quòd nos inde causæ nostræ metuamus, aut cur, si modò tales *Hierosolymis Presbyteros* tunc fuisse quovis argumento nobis persuasurus sit, ulteriorem ei litem indicamus, Ut tamen, quod res est, liberè pronuntiemus, nihil nobis rationi magis consonum, singulísque contextus circumstantiis accommodatum visum est, quàm ut affirmetur, totius *Judææ Episcopos singulares*, singulis *civitatibus* præpositos, *Hierosolymas*, ut ad μητρόπολιν, aggregatos, *Petróque Apostolo*, & *Jacobo Episcopo Hierosolymitano* & *Metropolitano*, (eidémque *Secundario Apostolo*) adjunctos, *Concilium* hoc, cujus disceptationes, & *decreta* breviter hîc à *Lucâ* describuntur, constituisse.

§.8. Illud enim hîc notandum est, in his omnibus locis, eos nunquam πρεσβυτέρυς τῆς ἐκκλησίας Ἱερυσαλὴμ appellari, sed aut πρεσβυτέρυς *simpliciter*, aut cum additione [εἰς, aut ἐν Ἱερυσαλὴμ] quâ locus tantummodo, in quo *Concilium* hoc eo tempore cogebatur, definiretur. Nec igitur multum dubitandum esse, quin iidem hîc describantur πρεσβύτεροι, qui πρεσβύτεροι τῆς Ἰυδαίας, *totius Judææ Seniores*, (aut in singulis *urbibus constituti Episcopi*) c.XI.30. dicebantur, de quibus verè etiam dici posset, quod *Walo ex Græcis* interpretibus notandum censuit, ex his conjiciendum esse, ὅτι ἄλλην τινα ἀξίαν τοὺ πρεσβυτέρυς ἐπαναβαίνυσαν εἶχον οἱ Ἀπόσολοι, *Apostolos dignitatem Presbyteris* præeminentem habuisse, ideóque eos *Lucam Presbyterorum* nomine complexum non esse.

§.9. Talem enim ἀξίαν, seu *Petro*, ut primario *Apostolo*, ut & cæteris *collegis* ejus, in quantum *Apostoli* erant, seu ipsi *Jacobo*, ut *secundario Apostolo*, totiúsque *Judææ Metropolitano* super ipsos *Episcopos* competiisse non est dubitandum.

§.10. Nec inidoneum erit, si huc advocandos putemus Πρεσβυτέρους XXIV. totidem *thronis* seu *Cathedris* insidentes, *Apoc.* IV.4. & c.XI.16. *Deum* quippe (sententiam excisionis, aut ferale *anathema* in *Judæos* parricidas statim pronuntiaturum, adeóque super *solio*, aut *throno* suo magnificè locatum) sub specie *Jacobi Episcopi Hierosolymitani*, in *Synodo*, aut *Concilio* sedentis, *Johanni*, ἐν πνεύματι, v.2. propositum esse, Eum verò XXIV. *Episcopis Universæ Judææ* κυκλόθεν (seu in formam *Coronæ*, aut *semicirculi*) stipatum, quibus singulis ἱμάτια λευκὰ, *alba*, vel splendescentia *vestimenta*, & *coronæ aureæ*, *Dignitatis* quidem *Episcopalis* characteres & indicia imponebantur, v.4. Istis *Septem Ignis Lampadas*, septem *Diaconorum* emblemata, addi videas v.5. Et, ne quicquam *Hierosolymitano Episcoporum* Concilio (*Act.*XV. proposito) adesset, quod non hîc ad amussim describeretur, sunt & *quatuor Animalia oculorum* undiquaque *plena*, quibus *Apostolos Hierosolymis* degentes, & cum *Jacobo Concilio* præsidentes, significari pronum est. Sed de his alibi opportuniùs, adeóque fusiùs dictum est.

§.11. Sic *Act.*XX.17. πρεσβύτεροι ἐκκλησίας, iidem, qui statim ἐπίσκοποι ποιμνίου, *totius* nempe *Asiæ Episcopi*; Ad quem, ut & alios *Actorum* locos pertinet illud * *OEcumenii*, Πρεσβυτέρους γὰρ τοὺς ἐπισκόπους ἡ τῶν Πράξεων βίβλος οἶδε λεγομένους, *Episcopos in Actorum libro Presbyterorum titulo nosci.*

* in I. Pet.V.

§.12. Nec jam novum, aut nimium putabitur, si τὸ πρεσβυτέριον I.*Tim.* IV.14. (cùm, μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν πρεσβυτερίου *Timotheus* ad officium suum evectus, & *charismate* donatus dicitur) ex prædictis etiam explicandum existimemus (satis interim gnari ab aliis illud ad ipsum *officium*, aut χάρισμα accommodari, & ita vocabulum illud in historiâ *Susannæ* usurpari v. 50. σοὶ δέδωκεν ὁ Θεὸς τὸ πρεσβυτέριον, *Deus tibi Senioris officium dedit*) sic ut ad *Apostolorum collegium*, quod *Ignatius* πρεσβυτέριον ἐκκλησίας nuncupat, *Ep: ad Philadelph:* aut *Apostolicorum virorum*, seu demum *Episcoporum* (τῶν τῆς Ἀποστολικῆς χάριτος ἠξιωμένων, inquit *Theodoretus*) cœtum aliquem referatur, qui simul cum *Paulo*, II.*Tim.*I.6. *Timotheum* ad *Episcopale* munus consecrarunt.

§.13. Certè, cùm *Apostoli* indubitati, *Petrus*, & *Johannes*

[πρεσ-

[πρεσβύτερος Πέτρος, πρεσβύτερος Ἰωάννης,] se arbitris & æstimatoribus, non inidoneè appellentur, cùm (ut *Chrysostomus* notavit) ἀξίωμα quandoque significet vox ista, cùm de *Paulo* & *Barnabâ* dicatur *Act.* XIV. 23. eos (in plurali χειροτονήσαντας) *Presbyteros urbatim ordinasse*, cùm denique de *Ignatio* affirmet *Chrysostomus*, μακαρίων Ἀποστόλων χεῖρας, *beatorum* (in plurali) *Apostolorum manus ei impositas esse*, Nihil obstat, quo minus quod *Pauli*, & *Barnabæ*, aut aliorum quorumlibet *Apostolorum*, manibus factum fuit, μετὰ ἐπιθέσεως χειρῶν πρεσβυτερίου fieri rectè dicatur, cùm tamen II. *Tim.* I.6. disertè affirmet *Paulus* διὰ χειρῶν αὐτοῦ, *per manus ejus* χάρισμα illi datum esse.

§.14. Fidenter *Chrysostomus*, οὐ περὶ πρεσβυτέρων φησὶ ἐνταῦθα, ἀλλὰ περὶ ἐπισκόπων, οὐ γὰρ δὴ πρεσβύτεροι τὸν ἐπίσκοπον ἐχειροτόνουν, *Non de Presbyteris istic loquitur, sed de Episcopis, neque enim Presbyteri Episcopum* (qualis *Timotheus* præsumitur) *ordinabant*, Et iisdem planè verbis *Theophylactus*, & *OEcumenius*, Πρεσβυτερίου, τουτέστιν ἐπισκόπων. * in I.Tim:IV. Hom: XIII.

§.15. De unicâ in *Ep:* ad *Tit.* I.5. πρεσβυτέρων mentione, non est, quòd multa dicamus, cùm in *centum Cretæ civitatibus* totidem *singulares Episcopi* ab eo jam totius *Insulæ*, seu *Episcopo*, seu *secundario Apostolo*, certè *Archiepiscopo*, & *Metropolitâ*, ex mandato *Pauli*, constituendi fuerint, quos *Episcopos* distinctè nuncupatos videmus, v. 7. cúmque, quæ hîc de πρεσβυτέροις (iis denique ἐπισκόποις) & πρεσβύταις dicuntur, eadem disertè de ἐπισκόποις & διακόνοις dicta reperiantur I.*Tim.*III.

§.16. Hunc ad locum, *Græci Interpretes*, Πρεσβυτέρους δὲ τοὺς Ἐπισκόπους καλεῖ, *Episcopi qui erant, Presbyteros appellat*, &, Ἀπόστολος Τίτον ἐπὶ τὸ καταστῆσαι ἐπισκόπους κατέλιπεν, ἐπίσκοπον πρότερον ποιήσας, *Apostolus Titum ad constituendos Episcopos reliquit, eum priùs Episcopum faciens*, & in *Theodoreti Arg: Ep: ad Titum*, ἐπιτέτραπτο τοὺς ὑπὸ αὐτὸν ἐπισκόπους χειροτονῆσαι, *Ei commissum est, ut Episcopos sub se ordinaret*; & apud *Theophylactum*, τοσούτων ἐπισκόπων κρίσιν καὶ χειροτονίαν ἐπέτρεψε, *Tot Episcoporum jurisdictio, & ordinatio ei concredebatur.*

§.17. Istis accensendi πρεσβύτεροι οἱ ἐν ὑμῖν, I. *Pet.* V. 1. & 5. *Episcopi* scilicet quotquot in omnibus illis conversorum *Judæorum* διασποραῖς, fidelibus cujusque *civitatis præficiebantur*, quibus se *Petrus* ipse, ut συμπρεσβύτερον adjungit, Eâdem planè ratione, quâ se *Johannes*, (seu sit ille *Apostolus Christi* dilectus, seu demum *Ephesinæ Ecclesiæ Episcopus* ab *Apostolo Johanne*

conſtitutus, videatur *Author Conſtit:* l. VII. 45.) II. *Jo.* I. & III. *Jo.* 1. πρεσβύτερον appellat, ἐπίσκοπον ἑαυτὸν καλῶν διὰ τοῦ πρεσβυτέρου, inquiunt *interpretes.* Cùm enim, voce eâ, inter *Judæos* primò, dein in *Eccleſiâ Hieroſolymitanâ*, non tam ἡλικίαν, quàm ἀξίωμα, *dignitatem* aut authoritatem notari conſtet, ſimúlque, qui officio aliis præponebantur, *ætate* ut plurimùm præiviſſe, Nihil obſtat, quin hac duplici ratione, *Epiſcopi*, aut *ſingulares Eccleſiarum Præfecti*, πρεσβύτεροι nuncupentur (& cum illis comparati alii omnes, νεώτεροι *juniores*, 1. *Pet.* V. 5.)

§. 18. Illud certè ex textu ipſo comparet, in quo duæ illæ *Eccleſiaſticæ* λέξεις [ἐπίσκοποι, & ποιμένες] quibus *ſingulares Præpoſiti* noſcuntur apud antiquos, cum levi aliquâ flexione [ἐπισκοποῦντες, & ποιμαίνοντες] hîc ſtatim adjiciuntur.

§. 19. Quod verò hîc additur, μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου] illud ad *Dominii* hujus exercendi modum, ſeu *temperamentum* tantummodo pertinet, ut qui hominum *animas* ſibi procurandas ſuſcipiunt, eas *ſuaviter*, & *diligenter* adminiſtrent, non ut *Proconſules*, *Provinciis* ſibi aſſignatis (eæ ſunt κλῆροι, & inde κληρουχία à *Phavorino* δεσποτεία redditur,) vi & rapinâ, ad lubidinem & lucrum ſuum dominaturi (illud eſt ἀναγκαστῶς, & αἰσχροκερδῶς) ſed ut gregibus *Paſtores*, voce & exemplo ſuo præeuntes, ita ut illi ἑκουσίως καὶ προθύμως, *libenter*, & *alacriter*, tanquam ad *paſcua* ipſos ſequuturi, obtemperent.

Cap. XXI.

Ja: V. 14. *πρεσβύτεροι ἐκκλησίας. Epiſtolæ iſtius Author, & tempus ſcriptionis, Eccleſiæ ad quas ſcribebatur. Infirmorum viſitatio, & pauperum cura ad Epiſcopum pertinet.*

§. 1. Reſtat unus locus, *Ia.* V. 14. ubi in ἀσθενείας (ſeu *morbi*, ſeu minùs proſperæ cujuſvis *Chriſtiani* valetudinis tempore) πρεσβύτεροι Ἐκκλησίας advocari jubentur, ut *preces* ſuper ægro fundant, *ungentes eum oleo in nomine Domini*, κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκὼς, *eum abſolventes*, &c.

§ 2. Hîc cùm 1. à *Iacobo Hieroſolymorum Epiſcopo* ſcripta ſit *Epiſtola*, & 2do, numerus credentium auctior jam factus videri poſſit, quàm ut ab *Epiſcopis* & *Diaconis*, ſine medii gradus *Preſbyteris Eccleſiæ* regerentur, & 3tio, cùm *de infirmorum viſitatione* hîc tantùm agatur, non improbabile forſan videbitur, ſi ad eos,

quos

quos hodiè dicimus, *Presbyteros* hæc ſaltem πρεσβυτέρων mentio pertinere cenſeatur.

§.3. Nec certè quiquam nobis obfuturum eſt ſi pertineat, illud lubentiſſimè cuivis argumento vel teſtimonio largituris, ut ſic quidem (quod *Epiphanius* ex locis I. *Tim.* V. 1. & 19. concludendum putavit) nobis hoc uno ſaltem θεοπνεύστῳ teſte firmatum redderetur, ſub his ipſis primis temporibus, inferiores *Epiſcopis*, & *Diaconis* ſuperiores, medioxumos in quibuſdam *Eccleſiis Preſbyteros* conſtitutos eſſe. Quod ſi, neque ex hoc, neque ex illis ad *Timotheum* locis, *Presbyteri* evicturi ſunt, neceſſum erit, ut *Ignatio Martyri*, cui ante omnes mortales minimum imputant, imò peſſimè velle ſe monſtrant, ipſi etiam plurimum debeant, & ab eo primario defenſore, officii ſui dignitatem (licèt non ὑπεροχὴν, aut cum *Epiſcopis* ἰσοτιμίαν) aſtrui, & propugnari dignoſcant; Optandum certè eſſet, ut beneficiis victi tandem manſueſcerent, nec, quod ille optimè advertit, [παροξυσμοὺς ἐμβροχαῖς παύετε] ſic ipſi improſperè ſuccederet.

§.4. Sed, ut verum fatear, illud mihi nondum perſuaſum eſt, *Presbyteros ſecundarios* hic à *Jacobo* deſignari. Primò enim, quod ad *ſcriptorem* hujus *Epiſtolæ* attinet, quem *Iacobum fratrem Domini*, & *Hieroſolymorum Epiſcopum* fuiſſe jampridem agnovimus, Illum ſatis notum eſt nec *Sancto Paulo*, nec *Petro*, multominus *Iohanni* ſupervixiſſe, ſed *Neronis* 7mo τελειώσει ſuâ donatum eſſe, nec igitur vocis hujus pro *Secundario Presbytero* acceptionem ad ſæculum, aut *Epiſtolam Iacobi* potius, quàm aut ad *Pauli*, aut *Petri* accommodandam eſſe, præſertim cùm à *Iohanne*, cujus vita poſt alios omnes prorogata eſt, & qui, ſiquis *Apoſtolorum*, *Presbyteros ſecundarios* in *Aſiâ*, *Provinciâ* ſuâ, conſtituit, non de alio, quàm ſeipſo, *Apoſtolo*, & totius *Aſiæ Primate*, (ſi ſaltem ab *Apoſtolo Iohanne Epiſtolæ* ſecunda & tertia ſcriptæ fuerint) eam uſurpatam reperiamus.

§.5. Hinc etiam ſecundò ab *aucto fidelium numero* nihil concludi poſſe ſatis patet; Imò, cùm ad *duodecim tribus* τὰς ἐν τῇ διασπορᾷ, i.e. ad *Iudæos* in variis civitatibus *Eccleſias* ſingulas (ſed non adeò frequentes, aut numeroſas, ut aut *Presbyteris ſecundariis* indigerent, aut δοκίμων, quos ad illud officium aſſumerent, copiam *Apoſtolis* ſuppeditarent) conſtituentes, hæc ſcripſerit *Iacobus*, reſtat, ut jam tum eos *Epiſcopis* (ſine *Presbyteris ſecundariis* à *Diaconis* diſtinctis) contentos fuiſſe cenſeamus, eóſque per πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας non *unius civitatis* plures (nec enim

plures ab eodem ægro convocari necessum fuerat) sed in universa *Ecclesia* innumeros, hîc significari dicamus.

§.6. Quod denique ad hoc ipsum *infirmos visitandi*, super eos *orandi*, *ungendi*, *absolvendi*, simúlque *sanitatem* illis reddendi v. 15. munus spectat, statuendum est, neutiquam illud inter infima *Ecclesiæ* ministeria numerandum esse, sed, ut *medendi dona*, & *virtutes*, *Apostolis* ipsis (quos πρεσβυτέρειον ἐκκλησίας ab *Ignatio* nuncupatos vidimus, *Ep: ad Philad:*) *Virisque Apostolicis*, dein *Episcopis* in unaquâque *Ecclesiâ* imprimis competiisse.

Cap. XXII.

Polycarpi cum Jacobi dicto comparatio, Πρεσβύτεροι σὺν αὐτῷ *in Polycarpo.* Νεώτεροι, πρεσβύτεροι. *Episcoporum officia.* Πρεσβύτεροι, *primo sæculo vox* πολύσημος. *Alia ejus apud Ignatium, alia apud Polycarpum significatio, ut & Papiam, & Irenæum, Clementem Alexandrinum, Tertullianum.*

§.1. UT hujus loci interpretationi lux aliqua accedat, non abs re erit, si *Polycarpi Antiquissimi* * *Episcopi*, & *Martyris* (statim post *Ignatii* τελείωσιν conscripta) *Epistola*, huc, licèt loco non suo, advocetur, & cum hoc *Iacobi* commate comparetur.

* Πολύκαρπος ὁ ἐν Σμύρνῃ καὶ ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς. *Polycrates in Ep: ad Vict: ap: Euseb:* l. V. c. κδ'. Οὗτος γέγονεν ὁ θαυμασιώτατος ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, διδάσκαλος Ἀποστολικὸς, καὶ προφητικὸς, γενόμενος, ἐπίσκοπός τε τῆς ἐν Σμύρνῃ καθολικῆς ἐκκλησίας. *Smyrn: Eccl: de Martyr: Polyc:*

§.2. Ille vir planè *Apostolicus*, καὶ ὑπὸ Ἀποστόλων κατασταθεὶς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπος (inquit ex * *Irenæo Eusebius*) ad *Philippenses*, *Ecclesiam*, ut diximus, *unius Macedoniæ* μέρους *primariam*, & *Metropoliticam*, sub quâ igitur plures *civitates* & *Episcopi* comprehendebantur, *Epistolam* scripsit, suo & τῶν σὺν αὐτῷ πρεσβυτέρων nomine προγραφείς.

* l. III. c. 3.

§.3. Qui sunt hi in προγραφῇ [πρεσβύτεροι σὺν αὐτῷ] seu *Ecclesiæ* istius *Smyrnensis*, quos hodiè dicimus, *Presbyteri*, seu aliarum *civitatum*, quæ itidem ad *Smyrnam*, ut ad μητρόπολιν pertinebant, *singulares Episcopi*, cum *Polycarpo Metropolitano*, (totius *Asiæ Principe*, * ait *D. Blondellus*) tanquam in *Synodo*, congregati, non est quòd hîc sollicitiùs disquiramus.

* *Apol:* p. 14.

§.4. Utut illud sit, *Divinus Præsul*, cùm in *Epistolâ* istâ ad pietatis, & disciplinæ regulas omnibus proponendas se accingat, primóque *fideles* ἀδελφοὺς promiscuè omnes; secundò, *viduas*; tertiò, *Diaconos*; quartò, νεωτέρους (ii sunt omnes *discipuli*, aut inferiores,

inferiores, à *Chriſto* communiter ſic dicti, *Lu.*XXII.26.) quintò, πρεσβυτέρους aggrediatur, Νεωτέρους jubet τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ διακόνοις, ὡς Θεῷ, καὶ Χριστῷ ὑποτάσσεσθαι, Ubi, ut per νεωτέρους, *fideles* omnes nullum in *Eccleſiâ* gradum ſortiti intelligendi ſunt, ſic per πρεσβυτέρους, ſupremum in *Eccleſiâ* (*Epiſcoporum* ſcilicet) *ordinem*, *Patres* quippe, *Deo Patri* quodammodo comparatos, & per *Diaconos* inferiorem illum *Epiſcopis* adjunctorum, &, ut *Chriſtus Patri*, inſervientium βαθμὸν intelligendum eſſe, ſequentia concludere videntur.

§.5. De his enim πρεσβυτέροις ſic ſtatim orditur, Καὶ οἱ πρεσβύτεροι δὲ εὔσπλαγχνοι εἰς πάντας, ἐλεήμονες, ἐπιστρέφοντες τὰ ἀποπεπλανημένα, ἐπισκεπτόμενοι πάντας ἀσθενεῖς, μὴ ἀμελοῦντες χήρας, ἢ ὀρφανοῦ, ἢ πένητος, ἀλλὰ προνοοῦντες ἀεὶ τοῦ καλοῦ ἐνώπιον Θεοῦ, καὶ ἀνθρώπων, ἀπεχόμενοι πάσης ὀργῆς, προσωποληψίας, κρίσεως ἀδίκου, μακρὰν ὄντες πάσης φιλαργυρίας, μὴ ταχέως πιστεύοντες κατά τινος, μὴ ἀπότομοι ἐν κρίσει, &c. *Et Presbyteri ſint miſericordes erga omnes, convertentes eos qui erraverint, viſitantes omnes infirmos, viduam, orphanum, pauperem ne negligant, ſed honeſtum ſemper procurent coram Deo & hominibus, abſtineant ab irâ, perſonarum acceptatione, judicio injuſto, ab omni avaritiâ procul abſint, nec citò contra quempiam credant, ne ſint ſeveri, aut aſperi in judicio, &c.*

§.6. Ubi, ut multa ſunt, quæ hunc *Epiſcopi*, ſeu *Præfecti*, ad quem *judicia* in *Eccleſiâ* pertingant, *characterem* fuiſſe arguunt, (κρίσεως ſcilicet, & ἀποτομίας ἐν κρίσει, προσωποληψίας, & ὀργῆς, & τοῦ ταχέως πιστεύειν κατά τινος, ut & *hæreticos reducendi*, mentiones) ſic &, quæ de *infirmorum viſitatione*, curâque *viduæ*, *orphani*, & *egeni* (quorum omnium, ut ex *Iuſtino* prædiximus, *Epiſcopus* κηδεμὼν *curator* dicitur) præmittuntur, ſingula itidem ad *Epiſcopi* munus referri videntur. Quâ in re ſi rectè calculos poſuerimus, nulla ambigendi ratio ſupererit, quin etiam *Iacobo* per [πρεσβυτέρους ἐκκλησίας] in qualibet διασπορᾶς μερίδι conſtituti *Epiſcopi* intelligantur.

§.7. Unicum eſt, quod contra iſtam *Polycarpiani Commatis* interpretationem militare video; *Epiſtolam* nempe hanc poſt *Ignatianas* omnes ſcriptam eſſe, (earúmque diſtinctè meminiſſe) in iſtis verò vocem πρεσβυτέρων, ad *ſecundum* in *Eccleſiâ* gradum, eóſque (quos hodiè dicimus) *Presbyteros* deſignandos, ἰδίως uſurpari, quidni igitur & apud *Polycarpum* ?

§.8. At facilis defenſio, Hoc ſcilicet toto *ſæculo* vocem [πρεσβυτέρους] πολύσημον fuiſſe, aliquando ad *Epiſcopos*, aliquando ad

inferioris

inferioris gradus *Presbyteros* ubicunque tales essent, accommodatam, nec aliter, quàm ex locorum circumstantiis, distinguendam. Nec enim dubitandi causam subesse, quin ante hoc tempus, quo & *Polycarpus* & *Ignatius Epistolas* scripserunt, præter *Episcopos Presbyteri* in quibusdam civitatibus instituti fuerint, (Illud enim est ὅλας ἐκκλησίας ἁρμόζειν, quod de *Iohanne* ex * *Clemente Alexandrino* prædiximus) adeóque tres in *Ecclesiâ gradus*, his tribus Ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων notissimis nominibus, dignoscendi, ideóque vocem hanc, cùm per se usurparetur, ambiguam, seu potiùs de *Episcopis* solis dictam, de *Presbyteris* tamen *secundariis* satis commodè usurpari, quotiescunque distincta singulorum enumeratio facienda erat.

* Vide Eusеb: l.II. c.κγ'.

§.9. Illud apud *Ignatium* ubiq; factum videmus, *Episcopis* πρεσβυτέριον, aut πρεσβυτέρους, πρεσβυτέροις διακόνους adjungentem, At secus apud *Polycarpum* in hâc *Epistolâ*, πρεσβυτέρων solummodo, aut πρεσβυτέρων, & διακόνων mentionem facientem.

§.10. Sic & à *Papiâ* Ἰωάννου ἀκουστῇ, & Πολυκάρπου ἑταίρῳ, *Hierapolitano* etiam in *Asiâ Episcopo*, vocem πρεσβυτέρου ita usurpari videas, ut aliquando *Apostolos* ipsos, & ab iis *constitutos Episcopos*, aliquando eorum γνωρίμους quoslibet significet; Videantur *fragmenta* ejus ab *Irenæo*, dein ab * *Eusebio* recitata; Εἰ δέ που, inquit, παρηκολουθηκώς τις τοῖς πρεσβυτέροις ἔλθοι, τοὺς τῶν πρεσβυτέρων ἀνέκρινον λόγους, τί Ἀνδρέας, ἢ τί Πέτρος εἶπε, ἢ τίς ἕτερος τῶν τοῦ Κυρίου μαθητῶν, ἅτε Ἀριστίων, καὶ ὁ Πρεσβύτερος Ἰωάννης, οἱ τοῦ Κυρίου μαθηταὶ λέγουσιν, *Si quando quisquam venisset qui seniores secutus esset, Seniorum sermones sciscitabar, quid Andreas, vel quid Petrus dixit, vel quid quispiam alius discipulorum Domini, Aristion scilicet, & Senior Iohannes Domini discipuli dicunt.* Ubi πρεσβύτεροι adeò clarè de *Apostolis* à *Papiâ* enuntiantur, ut [Ἀποστόλοις] & [Ἀποστόλων] legendum suspicati sint.

* Hist: l.III. c.λθ'.

§.11. Sic postea de *Marco Evangelii* scriptore, Τοῦθ' ὁ πρεσβύτερος ἔλεγε Μάρκος, ἑρμηνευτὴς Πέτρου γενόμενος, *hoc Senior Marcus dixit Petri interpres.*

§.12. Apud *Irenæum* verò p.497. *Presbyteri, qui Iohannem viderant*, & l. II. c.39. *Omnes seniores qui in Asiâ apud Iohannem Discipulum Domini convenerunt*, quod *Eusebius* ex *Græco* exemplari exscripsit, πάντες οἱ πρεσβύτεροι οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἰωάννῃ τῷ τοῦ Κυρίου μαθητῇ συμβεβληκότες, *omnes Seniores qui per Asiam cum Iohanne Domini discipulo versabantur*, quos quidem ipsos à *Clemente Alexandrino* indifferenter πρεσβυτέρους, & ἐπισκόπους dici statim monstrabimus.

§.12.

§.12. Imò, post *Papiam Irenæus* ipse, vir *Magnus*, idémque *Lugdunensis Episcopus*, quique ab *Apostolis* in *Ecclesiis* constitutos *Episcopos*, eorúmque *successores*, adnumerat, l.III. c.3. hâc etiam πρεσβυτέρων voce ad *Episcopos* designandos utitur. *Traditio ab Apostolis per successionem Presbyterorum in Ecclesiis custoditur*, l.III. c.2. Iis, qui in *Ecclesiâ* sunt, *Presbyteris* obedire oportet, statim enim sequitur, *His, qui successionem habent ab Apostolis, qui cum Episcopatus successione charisma veritatis— acceperunt*, l.IV. c 43. *Qui crediti sunt à multis esse Presbyteri, serviunt autem suis voluptatibus*; sequitur iterum, *Et principalis confessionis* (προτοκαθεδρείας, sine dubio, *Episcopalis*) *tumore elati sunt*, l.IV. c.44. & eodem capite, *Tales Presbyteros nutrit Ecclesia, de quibus propheta ait, Dabo Principes tuos in pace, & Episcopos in justitia*, pro quibus *Isaiæ* verbis, ἐπισκόπους καὶ διακόνους apud *Clementem Romanum* reponi videmus.

§.13. Sic & de *Polycarpo ipso* (quem *Episcopum* fuisse satis clarâ voce * pronuntiat) in *Epistolâ* ad *Florinum*. Ἐκεῖνος ὁ μακάριος καὶ Ἀποστολικὸς πρεσβύτερος. Sic & in *Ep: ad Victorem*, οἱ πρεσβύτεροι οἱ προστάντες τῆς ἐκκλησίας, ἧς νῦν ἀφηγῇ, Ἀνίκητος, Πῖος, Ὑγῖνός τε, καὶ Τελέσφορος, &c. de *Romanis Episcopis singularibus* dictum.

* *vid: Euseb:* l.IV.c.ιδʹ.

§.14. Ubique patet vocem πρεσβύτερος de *Episcopis*, aut *singularibus Ecclesiarum Præpositis* usurpatam esse.

§.15. Huic etiam *Clementem Alexandrinum* addamus, Qui, cùm tres istos in *Ecclesiâ* gradus distinctè agnoscat, * τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν προκοπὰς, ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων, eósque tot ἀγγελικῆς δόξης μιμήματα, *Angelici honoris*, aut hierarchiæ *imitationes* pronuntiet, ✣ alibi tamen, πρεσβύτερον appellat, ad quem προτοκαθεδρεία pertineat. Videatur etiam ejusdem insignis apud * *Eusebium* locus, de *Juvene* à *Johanne*, τῷ ἐπισκόπῳ, *Episcopo* tradito; ἐλθὼν οὖν ἐπὶ τινὰ τῶν οὐ μακρὰν πόλεων, καὶ τἆλλα ἀναπαύσας τοὺς ἀδελφοὺς, ἐπὶ πᾶσι τῷ καθεστῶτι προσβλέψας ἐπισκόπῳ, νεανίσκον ἰδὼν, Τοῦτον, ἔφη, σοὶ παρατίθεμαι— ὁ δὲ πρεσβύτερος ἀναλαβὼν οἴκαδε, τὸν παραδοθέντα νεανίσκον ἔτρεφε,— ἐφώτισε, καὶ μετὰ τοῦτο ὑφῆκε τῆς πλείονος ἐπιμελείας, καὶ παραφυλακῆς, ὡς τὸ τέλειον αὐτῷ φυλακτήριον ἐπιστήσαι τὴν σφραγῖδα τοῦ Κυρίου, *Veniens igitur ad civitatem quandam— Episcopum super omnibus fratribus constitutum conspiciens, Hunc, inquit, Juvenem fidei & curæ tuæ committo, Ille verò Senior juvenem sibi commissum accipiens* &c. Hîc idem planè *Senior*, seu πρεσβύτερος, & ἐπίσκοπος, ὁ ἐπὶ πᾶσι καθεστώς. Posteà, ὦ ἐπίσκοπε τὴν

* *Strom:* VI.
✣ *Ibid:*
* l.III. c.κγʹ.

τὴν παρακαταθήκην ἀπόδος ἡμῖν, inquit *Johannes*, ἣν ἐγώ τε, καὶ ὁ Χριστὸς σοι παρεκατεθέμεθα, ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ἧς προκαθέζη, μάρτυρος, *O Episcope, redde nobis depositum, quod ego & Christus tibi tradidimus, Ecclesiâ, cui præsides, teste.* Palam est ἐπίσκοπον (eum quidem propriè dictum *Episcopum*, adeóque omnibus in civitate *fratribus præpositum*, ad quem προλοκαθεδρία pertinebat, ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας προκαθεζόμενον, quique post *baptismum*, τέλειον insuper φυλακτήριον, τὴν σφραγῖδα τοῦ Κυρίου ἐπιστῆσαι, *sacramentum confirmationis*, soli *Episcopo* proprium, administrasse dicebatur) statim etiam τὸν πρεσβύτερον nuncupari.

§.16. Idem etiam de *Tertulliano* dicendum est, quem *communi usu receptam ordinis in Episcopos, Presbyteros, & Diaconos distinctionem* apertè tueri * *D. Blondellus* agnoscit. Illi enim vox [*Seniores*] de *Episcopis* seu *Præsidentibus* quandoque usurpatur, *Præsident probati quique Seniores, Apol:* c. XXXIX. Sic & *majores natu*] (quod idem est, & *Græco* πρεσβυτέροις directè respondet) de *Romanorum Episcoporum* serie dicitur, l. V. *contra Marc:*

* *Apol:* p.38.

§.17. In istis diutiùs morati sumus, ut exinde appareat, quàm sine omni rationis prætextu, ex his, & talibus πρεσβυτέρων, aut in *scripturis*, aut apud *Antiquos*, mentionibus, *D. Blondellus* causæ suæ patrocinium quæsiverit, cùm aliud nihil ex istis concludi palam sit, præter *promiscuum* voculæ unius usum, quam sanè πολύσημον esse, quandoque de *primo*, quandoque de *secundo Ecclesiæ* gradu antiquitùs (at nunquam, quod scimus, in scripturis) usurpatam, nos illi, sine omni probatione, lubentissimè largiemur, neque enim, cùm ipsæ *Christianæ Religionis* ἀκροπόλεις satis acriter impetantur, nobis aut λογομαχεῖν, aut ἀέρα δέρειν, *umbratilem*, aut, quod idem est, *verbalem pugnam* cum quovis mortalium instituere vacabit.

§.18. Et de vocis πρεσβυτέρων in *novo Codice*, simúlque (ἐν παρόδῳ) apud *Polycarpum*, & *Papiam*, *Irenæum* item, & *Clementem Alexandrinum*, & *Tertullianum*, usu, hæc dixisse sufficiat.

CAP.

Cap. XXIII.

Διακονεῖν, κονεῖν. Διάκονοι in *Vet: Testam:* & *in Novo. Ro:* XIII. 4. II. *Cor:* VI. 4. *Apud profanos scriptores* διακονεῖν *vox convivalis.* διακονήματα. Ἐγκύκλια διακονήματα, (μαθήματα.) διάκονοι *qui* μερίδας *dispensant, Lu:* XII. 17. Ἀρχιτρίκλινος, Οἰκονόμος *frangit,* διάκονος *distribuit, Mat.* XX. 28. διακονεῖσθαι, καταχυειάζειν, καταξυστιάζειν.

§. 1. DEnique ad *Diaconorum* appellationem progrediamur. Quid per διακονέω primariò notetur, ex *Grammaticis* petendum est, Apud quos, κονεῖν] ut σπεύδειν, τρέχειν, sic & ἐνεργεῖν significat, (unde κονητὴς, θεράποντες, & ἐγκόνοι, δοῦλοι — *Hesychio*) à πονεῖν, inquit *Eustathius, Ionico* more deflexum, putarim potiùs à κόνις deductam, quòd *pedites, & in pulvere* versantes famulentur, Eâdem analogiâ, quâ in *Foro* nostro, Pie powder, i. e. *Pedem pulverizatum*, usurpatum dignoscimus. Unde [διακονεῖν] cuiquam *operam locare, ministrare, famulari.*

§. 2. Sic *Veteris Testam: Interpreti* διάκονοι, & θεράποντες, & λειτουργοὶ, pro iisdem sumuntur, & *Heb:* מְשָׁרֵת respondent.

§. 3. Sic & in *Novo*, cùm Θεοῦ διάκονος *Rex* dicatur, *Ro:* XIII. 4. *Dei* hîc in terris *minister*, ut & (ad *Ecclesiastica* ministeria quod attinet) cùm Θεοῦ διακόνους *Apostoli* se nuncupent, II. *Cor:* VI. 4. I. *Thess:* III. 2. διακόνους Χριστοῦ, II. *Cor:* XI. 22. *Col:* I. 7. διακόνους ἐν Κυρίῳ, *Eph:* VI. 21. & ἁπλῶς διακόνους, *Col.* IV. 7. eodem planè modo usurpatos, ac cum δούλους, & συνδούλους, vel simpliciter, *Col:* I. 7. vel adjectis Θεοῦ, Χριστοῦ, ἐν Κυρίῳ, repositos videmus.

§. 4. Ab hâc vulgari, & primariâ significatione ad alias duas deflecti vocem eam satis omnibus notum est, primam *scriptoribus* profanis æquè ac *sacris* familiarem, secundam *Ecclesiasticis scriptoribus* planè peculiarem.

§. 5. Apud *profanos scriptores* διακονεῖν, & διάκονοι inter *convivales* ritus usurpantur (quomodo διακονία apud *Athenæ:* l. V. (& I. *Mac:* XI. 58.) & διακονήματα, l. VI. *mensalem supellectilem* significant) sic ut ad munera *servorum* eorum qui *mensis ministrant* ἰδίως referantur, Ea *Aristoteli* ἐγκύκλια διακονήματα dicta sunt, *Pol:* l. I. c. 4. sic ut ἐγκύκλια μαθήματα *literas humaniores*, significant, *Grammaticam, Gymnasticam, Musicam*, (πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς φιλοσοφίας, καὶ τῶν μαθηματικῶν) quas omnes liberaliter instituti tenebant) quod universis κοινῶς *famulis* competerent.

§. 6. Sic, cùm apud *Lucian:* in *Cronosol:* inter *leges Convivales* memoretur, [Οἱ διάκονοι πρὸς χάριν μηδένι μηδὲν] palam est, διακόνους

κόνους eos esse, qui in *conviviis*, μοίρας, & μερίδας, aut τομὰς, *dimensum* convivæ cuilibet suum dispensant, sic enim apud *Luci:* sequitur μηδὲ τῷ μὲν ὁ μηρὸς, τῷ δὲ ἡ γνάθος συὸς, ἀλλ' ἰσότης ἔστω πᾶσιν.

§.7. Illud inter *ritus convivales* observatum videmus, ut διάκονοι μοίρας primò δεσπότῃ *convivatori*, dein *convivis* singulis singulas, vel ex præcepto ἀρχιτρικλίνου, *principalis Festi dispensatoris*, vel ex lege ἰσότητος (μὴ τῷ μὲν μεγάλα, τῷ δὲ κομιδῇ μικρὰ παρατιθέντες) *distribuerent*. Videatur ubique *Lucianus* in *Cronosol:* Et *Ep: Saturn:* ubi de iniquis *ministris* verba faciens, Ἐσκομισθέντος, inquit, συὸς, οἰκέτης διανέμων τῷ μὲν δεσπότῃ παρατίθησι τὸ ἡμίτομον ὅλον σὺν τῇ κεφαλῇ, τοῖς δὲ ἄλλοις ὀστᾶ φέρει ἐγκεκαλυμμένα.

§.8. Juxta hunc διακόνων ritum, intelligendum est illud *Christi Lu:*XII.17. de *Domino* famulos suos *convivio* excipiente, περιζώσεται, καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς, καὶ παρελθὼν διακονήσει, eodem planè modo, quo apud *Lucianum* τοὺς οἰκέτας ὁ πλοῦτος εὐωχεῖ διακονῶν, καὶ οἱ φίλοι σὺν αὐτῷ. Hoc, ut diximus, ἀρχιτρικλίνου imprimis, aut οἰκονόμου τροφῶν munus erat, cujus igitur speciem præ se ferens *Dominus* noster, cùm multitudinem exciperet, εὐχαριστήσας (ἔκλασε, inquit *Matthæus* XV.36.) δέδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ (ut ἀρχιτρίκλινος, vel οἰκονόμος διακόνοις) οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις, *Io:* VI. 11. Sic ut ad διακόνους *distribuere* μερίδας, licèt ad οἰκονόμον *frangere*, aut *dividere* pertineat. Ex hoc ritu illud *Christi*, *Mat*.XX. 28. *Mar*.X. 45. rectè intelligi poterit, cùm de seipso pronuntiet, Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, *Venit filius hominis, non ut alii illi, sed ille* aliis omnibus *subministret*, liberales gratiæ suæ, & benignitatis μερίδας *distribuens*, &, ut sequitur [δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν] *animam ipsius*, ut λύτρον, *multis*, imò *omnibus*, secundum leges *convivales*, ἐξ ἴσου (ait *S.* * *Maximus*) inter se dispertiendam, traditurus.

* κεφ: περὶ Ἀγάπ:

§.9. Neque enim huic loci istius interpretationi obsistit, quod immediatè præcesserat [καὶ ὃς ἂν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος] quasi ad *Præfectorum Ecclesiæ* ταπείνωσιν hæc tota pertineret oratio. Duo enim sunt, quæ de *Gentilium principibus*, quatenus illis *Christiani Episcopi* contradistinguuntur, enuntiantur, *Primum*, eos κατακυριεύειν *subjectis suis*, ut κλημάτων δεσπότας, & ad *lucrum*, & *commodum* suum liberè abuti; (illud *Christo* est διακονεῖσθαι, * *Xenophonti* ὠφελεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν) *Secundum*, κατεξουσιάζειν, *herilem* potestatem, aut authoritatem, i.e. ait *S.Petrus*, ἀναγκαστικῶς exercere.

* *Præf:* Κύρου παιδ:

§.10. Horum utrique, futurorum in *Ecclesiâ Præfectorum*, officium

officium opponi *Christus* voluit, ita ut 1. illis *benefacere* & *prodesse*, 2. omnem erga illos *mansuetudinem*, & humilitatem exercere satagant, Quorum *primum* est διακονεῖν, *secundum* δοῦλον γενέσθαι.

CAP. XXIV.

Jo:II 9. Septem Diaconi, Est:I.10. Diaconorum officium. διακονία τραπεζῶν (& λόγου) apud Julianum. Ἐπιχορηγία. *Eph:IV.11.* Διακονία *ex alienis & ex suis. Phœbe* γυνὴ ἀδελφή, *I.Cor.IX.9.* κοινωνία διακονίας. *Procopii interpres notatus.*

§.1. AB hoc in conviviis διακόνων munere, ritúque, quem ex omni parte accuratum habemus *Jo:II.9.* (Ibi enim primò νύμφιος occurrit, γάμου i. e. *convivii nuptialis* δεσπότης, dein ἀρχιτρίκλινος, *cibi vinique* primarius *dispensator*, dein διάκονοι, v.5. vinum ἀντλοῦντες, & φέροντες ἀρχιτρικλίνῳ, v. 7.) septem primorum sub *Apostolis* in *Ecclesiâ Hierosolymitanâ* τῷ τραπέζαις διακονούντων *officium*, leviter immutatum videmus (numero ipso ad ἑπτὰ εὐνούχους τοὺς διακόνους *Est:* I. 10. fortean respiciente) qui toti quasi *familiæ Christi*, omnibúsque ad *mensam* ejus vocatis, μοίρας suas *distribuebant*, pauperibus primò omnibus in hoc *Cœnobio* victitantibus, prout unicuique opus esset, ex facultatibus *Ecclesiæ* (sub *Apostolis OEconomis*, aut primariis dispensatoribus) χορηγοῦντες, dein in *celebratione Eucharistiæ*, aut cœnæ *Dominicæ*, operas suas locantes, *panémque* quem illi εὐχαριστήσαντες ἔκλασαν, *vinúmque* itidem cum εὐλογίᾳ effusum *fratribus omnibus dispertientes*.

§.2. Ita ritum hunc *Apostolicum* à *Justino Martyre Apol:*II. delineatum cernimus, ubi *Episcopus* ut οἰκονόμος εὐχαριστεῖ, &c. & καλούμενοι διάκονοι διδόασιν ἑκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν, &c. p. 97.

§.3. At ad *Pauperum* præcipuè *curam* hanc eorum operam destinatam esse *Lucas* monstrat, Ἐγένετο, inquit, γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ (in *quotidianâ facultatum Ecclesiæ* distributione) αἱ χῆραι αὐτῶν. Hæc erat διακονία τραπεζῶν, v.2. (vel, ut * *Concilii* in *Trullo verbis* utar, ἡ ἐν τῷ χρείαις τραπεζῶν ὑπουργία) quatenus διακονίᾳ τοῦ λόγου opponebatur, v.4. & ἐπὶ χρείας ταύτης *instituti* διάκονοι, v. 3. * *Can:* XVI.

§.4. Sic de *Galilæis*, quos nuncupat, i. e. *Christianis*, ὁ παραβάτης *Julianus*, Apud eos, inquit, τῆς λεγομένης παρ' αὐτοῖς ἀγάπης, *Fragm:* p.558.

καὶ ὑποδοχὴν, καὶ διακονίαν, τραπεζῶν reperietis, *quibus*, inquit, *multos* ad *cultum suum pelliciebant*.

§.5. Imò notissima est, & frequentissima διακονίας, & τοῦ διακονεῖν significatio pro χορηγίᾳ, (& χορηγεῖν) necessariorum quorumcunque *suppeditatione* quovismodo factâ, quam pari modo *Latinè administrationem*, vel *subministrationem* dicimus. Sic διακονεῖν *Mat*. XXV. 44. & XXVII.55. *Mar* I. 13. II.*Tim*. I. 18. *Heb*. VI. 10. I. *Pet*.IV. 10. διακονία *Act*.XI.49. I.*Cor*. XVI.15. II.*Cor*.VIII.4. & IX.1. & quidni *Eph*.IV.11. ubi inter *cœtuum Ecclesiasticorum* (καταρτισμοῦ τῶν ἁγίων) *beneficia*, ἔργον διακονίας (ista omnium *Christianorum*, *liberalitas*, κοινωνία, προσφοραὶ, χάρεις, λογίαι, promiscuè dicta, & v. 16. ἐπιχορηγία τῆς πάσης ἀφῆς, eáque in *sacrario*, aut *gazophylacio*, aut, ut dicebatur, *diaconio*, primò ad *sacrorum*, dein ad *indigentium* omnium *usum* reposita) numeratur.

§.6. Illud tantummodo hîc addendum est, quosdam quidem, ut alienæ ἐυεργεσίας *ministros*, & ὑπηρέτας, hoc fecisse, ex facultatibus *Ecclesiæ*, necessitatibus pauperum *subministrasse*, verùm & alios *ex suis*, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς διακονῆσαι, *Lu*.VIII. Sic *Onesiphorus* II.*Tim*.I.18. qui *Paulum* sæpiùs ἀνέψυξε, v.16. πολλὰ διηκόνησε, v.18. Sic *Phœbe* ἀδελφὴ ἡμῶν, inquit *Paulus*, *Ro*. XVI.1. (alibi, ni fallor, γυνὴ ἀδελφὴ I.*Cor*.IX.5. cujus benignitate, si uti voluisset *Apostolus*, φαγεῖν καὶ πιεῖν potuisset, v.4. & tamen μὴ ἐργάζεσθαι, v.6.) & διάκονος ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς, *Apostolis* ex suis facultatibus opitulata videtur, ideóque προστάτις πολλῶν, v.2. i.e. πρόξενος nuncupatur.

§.7. Hinc *Act*. XI. 29. εἰς διακονίαν πέμψαι, *ad Egenis opitulandum mittere*, ut & *Act*.XII.25. Hinc II.*Cor*.VIII.4. κοινωνία τῆς διακονίας εἰς τοὺς ἁγίους, *liberalitas administrationis erga sanctos*, & I.*Pet*.IV. 10. ἁπλῶς, διακονεῖν (ut & v.11.) de *sublevandis* egenis.

§.8. Nec igitur cùm apud * *Procopium*, ἀποστόλων διακονουμένων mentio fiat, rectè *Interpres* reposuit [*Apostolorum ministrantium*] Reddendum sine dubio [*administratione*, aut *liberalitate aliorum utentium*] cùm statim ex *S. Paulo* adjiciatur, δὶς εἰς χρείαν μου ἐπέμψατε.

* *Schol: in* I.*Sam*.IX.

Cap.

CAP. XXV.

Διάκονοι. *Eorum munus, Fidei prædicatio, non solùm* τραπεζῶν διακονία. *Ro.* XV.8. *Act.* VI.4. Ὀρθοτομία λόγου I.*Tim.*III.15. *Eph.*III.7. Διάκονος *refertur ad* οἰκονομίαν, II.*Cor.*III.6. *Gal.*II.17.

§.1. ISTis de primâ διακονίας acceptione sic prælibatis, primò notandum est, Ipsam διακόνου vocem (si unicam *Phœbes* τῆς ἐν Κεγχρεαῖς ἐκκλησίας διακόνου mentionem excipias) nullibi aut in *Veteri*, aut in *Novo Testam:* usurpari ad denotandum eum, qui aut τραπέζαις, aut χρείαις *subministraverit*.

§.2. Nec igitur rationem constare, cur διακόνου *munus* in primis vagientis *Ecclesiæ* incunabulis, his tam arctis carceribus finiatur, præsertim cùm ex *septem* illis ad τραπεζῶν διακονίαν allectis, *Act.*VI. 5. non solùm *Stephanus* v. 8. Sed & *Philippus* c.VIII. *verbum Dei* prædicaverit, universam *Samariam* ad *fidem*, & *baptismum* receperit. Videatur *Hilarius*, aut quisquis ille sit (*D. Blondello* præcharus) sub *Ambrosii* nomine in *Paulinas Epistolas Commentarii Author*. *Quamvis*, inquit, *non sint sacerdotes, evangelizare possunt sine Cathedrâ, quemadmodum Stephanus & Philippus, in Ep:*IV.

§.3. *Secundò*, διάκονον quandoque sic in novo *Codice* usurpari, ut levi quâdam mutatione ab hoc sensu deflexisse videatur. Sic cum ὁ Χριστὸς τῆς περιτομῆς (*Judæorum*) διάκονος dicatur, *Ro.* XV.8. eâ φράσει significatur *Christum* eum esse, qui omnem operam suam navaverit, ut *Judæis*, veritatem *Dei* iis annuntiando, *benefaceret*, eos ad *fidem* vocaret, & ἐπαγγελίας τῶν πατέρων his *Abrahami* filiis βεβαιώσῃ. Sic & I. *Cor.* III. 5. Cùm *Paulus* & *Apollos* διάκονοι, δι' ὧν ἐπιστεύσατε *Corinthii*, appellentur, ex immediatè sequentibus apparet, ad hanc *Evangelii*, tanquam animarum *cibarii*, *distributionem*, διακονίαν λόγου *Act.* VI. 4. (quam igitur ὀρθοτομίαν λόγου Θεοῦ, I.*Tim.* II.15. verbi *Dei* ut in τομὰς & μερίδας (sicut cuiquam *dimensum* suum assignetur) *distributionem* appellat) pertinere; [καὶ ἑκάστῳ, inquit, ὡς ὁ Κύριος ἔδωκεν] *Prout unicuique* διακόνῳ *summus* ille οἰκονόμος, aut ἀρχιτρίκλινος *divisit*, sic & nos *convivis* omnibus *administramus*.

§.4. Sic *Eph.*III. 7. (ut & *Col.*I.23.) cùm *Evangelii* διάκονον se *Paulus* appellet, statim sequitur κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ipsum quippe, ut à *Christo* summo *OEconomo* acceperat, sic & aliis *distribuere* divinam hanc *Evangelii gratiam*.

§.5. Sic cùm *Col.* I. 25. ἐκκλησίας διάκονος dicatur, Sequitur enim

enim κτ̀ τ̀ οἰκονομίαν τ̃ Θεῦ τ̀ δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς, *verbum* quippe *Dei*, à magno *OEconomo*, aut dispensatore *Christo*, *Paulo*, gentibus distribuendum, committebatur.

§.6. Sic cum iidem *Apostoli* II. *Cor*. III. 6. διάκονοι τ̃ καινῆς διαθήκης nuncupentur, quatenus ab iis τὸ πνεῦμα ζωοποιῦν (γράμματι ἀποκτείνοντι oppositum) διακονεῖσθαι, *suppeditari*, aut fidelibus omnibus *distribui* dicatur, palam est, ad hanc primam διακόνου acceptionem spectari.

§.7. Sic *Gal:* II. 17. διάκονος ἁμαρτίας] designat eum qui *Gentilismo* favet, (cujus institutis qui inhærent, eo ipso versu, & ubique in hoc codice, ἁμαρτωλοὶ dicuntur) qui fovendo & *sublevando Gentilismo* operam collocat, & ita quasi subministrat.

Cap. XXVI.

Secunda διακόνου *significatio*, *Phil*. I. 1. & I. *Tim*. III. 8. 12. *Ministri Judicum*, *Deut*. XVI. 18. שטרים, חזנים. Ἀζανῖται. Γαζοφύλακες. Ἐπιμεληταί. *Grotius à Riveto sine ratione notatus*. παραθεωρεῖσθαι, *Act*. VI. 1. Ὑποδιάκονοι. Καλῶς διακονήσαντες I. *Tim*. III. 13. καλὸς βαθμός, *Episcopis inserviebant diaconi*. *Cur nulla Presbyterorum mentio*. *Phil*. I. 1. I. *Tim*. III.

§.1. Pergamus nunc ad secundam vocis hujus acceptionem, eam quidem *scriptoribus sacris*, & postmodum *Ecclesiasticis* peculiarem, adeóque inter *Codicis sacri* τεχνολογήματα numerandam. Sic tribus præcipuè in locis usurpatam reperies, *Phil*. I. 1. I. *Tim*. III. 8. & 12. & διακονήσαντες v. 13.) in quibus singulis, cùm *Episcopis* primariis *Ecclesiæ Præfectis Diaconi* adjungantur, ad peculiarem aliquem in *Ecclesiâ* βαθμὸν, seu gradum pertinere censendi sunt. Quibus autem officiis designati, jam pauculis disquiremus.

§.2. A *Judæis* sine dubio hujus rei (ut aliorum plerunque in *Ecclesiâ rituum*) origo petenda est.

§.3. Apud eos, *ministri Judicibus* in qualibet *civitate* adjuncti, *Deut*. XVI. 18. qui ipsis in *Consistoriis inserviebant*, in *scripturis* שטרים, à *Rabbinis* חזנים *ministri*, & חזנים הכנסת *ministri Synagogæ* vocantur. *Juniores*, inquit *Maimonides*, qui ad *ætatem Doctoris* nondum pervenerant.

§.4. Hos * *Epiphanius*, leviter ab *Hebræo* deflexâ voce, Ἀζανῖτας appellat, iisque in *Ecclesiâ* ἐν παραλλήλου *Diaconos* (ut & Ἀρχισυναγώγοις *Episcopos*, *Senioribus Presbyteros*) respondere affirmat. Hos ait *Philo* Γαζοφύλακας fuisse, & διακονικὰς χρείας ἐπιτελῆσαι,

* Hær: Ebion:

πελῆσαι, *Josephus* ἐπιμελητὰς χειροτονητὰς, *Curatores per manuum* aut *elevationem* electos, aut *impositionem ordinatos*.

§. 5. Nec est, quod hâc in re * *Andreas Rivetus Hugonis Grotii* manibus litem intenderet, ex eo tantùm, quòd productis tabulis non probaverit, Ἀζανῖτας *in Synagogis, Præfectos esse ut ministrarent mensis*, cùm illud oculatis omnibus palàm sit, διακονίᾳ τραπεζῶν *Act.* VI. 1. nihil aliud quàm χηρῶν, *viduarum*, & *indigentium omnium* ἐπιμέλειαν indigitari, adeóque ipsum Γαζοφυλάκων *munus*, quod in *Corbanæ custodiâ*, & alendi pauperes curâ, ἰδίως versabatur. Quibus & illud fortassis addendum erit, eo ipso *Actorum* loco voce [παραθεωρεῖσθαι] ad *Judæorum* חזנים respici, quos à radice חזה *vidit*, sic dictos scimus, eámque per θεωρεῖν non semel redditam esse.

* *Grot: discuss: διαλ: p.* 472.

§ 6. De his *Hebræorum* חזנים notabile (inter alia multa) illud *Judæorum* dictum, sub ἁλώσεως, aut *cædis Hierosolymitanæ* tempore, *Sapientum* (i.e. *Doctorum*) *eruditionem in eam quæ Azanitis, Azanitarum verò in eam quæ Notariis competebat, degenerasse.* Ubi, ut in *Synagogâ Archisynagogis Doctores*, sic *Doctoribus* חזנים immediatè subordinari, iisque demum *Scribas* aut *Notarios* apparet, ut & in *Ecclesiâ*, *Episcopis Presbyteri*, *Presbyteris Diaconi*, & *Diaconis* etiam ὑποδιάκονοι adjungebantur.

§. 7. Ex his constat, quid de *Diaconis*, cùm post *Episcopos* & *Presbyteros*, tertio demum loco subsistentes reperiantur (quod in *Scripturis sacris* nunquam factum) censendum sit; Quid verò, cùm *Episcopis* immediatè subnectantur, adhuc dubitari potest.

§. 8. Et primò, illud in comperto est, quod ex *Epiphanio* notavimus, νέου ὄντος κηρύγματος, in primâ *Evangelii* prædicatione, οὔπω τῆς ἐκκλησίας λαβούσης τὰ πληρώματα τῆς οἰκονομίας, vel cùm *Ecclesia* εἰς ἴδιον μέτρον nondum pervenisset, *idoneos* ubique *repertos non esse*, qui ad *secundarii Presbyteratus* officium, citra omnem præcipuè necessitatem (paucis adhuc ad *Fidem* conversis) admitterentur, ideóque *Episcopo* in qualibet civitate contentos fuisse, ei *Diacono* tantùm, aut *unico*, aut *pluribus* adjunctis, διὰ τὴν ὑπηρεσίαν, qui illi *ministrarent*, aut inservirent, ἄνευ ὧν ἐπίσκοπον ἀδύνατον εἶναι, *sine quibus Episcopus esse nequibat*.

§. 9. Tales autem infimi gradus *ministri*, inter hos mediocritatis terminos se per spatium aliquod continentes, tandem, cùm probè hoc munere defuncti fuerint, (καλῶς διακονήσαντες, inquit *Apostolus*, I. *Tim.* III. 13.) ταχέως ἐπὶ τὰ ἀνώτερα ἐλαύνοντο, inquiunt *Scholiastæ*, καλὸν ἑαυτοῖς, inquit *Apostolus*, βαθμὸν περιποιοῦντο, *bonum*

bonum sibi, i. e. *excelsiorem*, vel *Episcopalem* in *Ecclesiâ gradum* (sic *Clemens* Πέτρου διάκονος, ei in *Cathedrâ Episcopali Romæ* successit) acquisituri erant, (interea in hoc infimi *ordinis Ecclesiastici* gradu, *Episcopis* inserviturі.) Quò & illud spectat, quùm addatur [καὶ πολλὴν παῤῥησίαν ἐν πίστει] Παῤῥησία enim inter alia ἐξουσίαν notari affirmat *Hesychius*, ideóque hic à *Theophylacto* explicatur per ἐνδοξοτέρους γενέσθαι, & ἐκκλησίᾳ λάμπειν, ἐν πρεσβυτερικῷ βαθμῷ καὶ ἐπισκοπικῷ, *honoratiores fieri, & in Ecclesiâ splendere, in Presbyterano, & Episcopali gradu.*

§.10. Et ita quidem de isto ad *Philipp:* loco pronunciandum esse prædiximus. De altero verò ad *Timotheum* multò magis. Ubi cùm de *Episcopo* & *Diacono leges* aut *regulæ Timotheo* ferantur, qualiter imbutos esse oportuit, qui ad duos istos *gradus* promovendi erant, nihílq; de *Presbyteris* hac in re adjiciatur, (cùm tamen in omnibus ad *Ecclesiam* pertinentibus se eum instituendum curasse affirmaverit, I. *Tim.* III. 15.) commodissima facti ratio cuivis constat, nullos quippe adhuc, scribente *Apostolo*, *Presbyteros* medioxumos institutos fuisse.

Cap. XXVII.

Πρεσβύται, πρεσβύτιδες, Tit: I *&* II. *cum* I. *Tim.* III. *comparatæ.* Πρεσβύται *non de senibus simpliciter intelligendi, sed de Ecclesiasticis.* Κατάστημα, καλοδιδασκάλους, καλόλογος, ἐν κανόνι, Ἱερός, Ἱεροματίας, Ἱεροπρεπῆ. *Pseud-Ambrosius notatus,* Προκαθήμεναι ἐν Ἐκκλησίᾳ. Σωφρονισταί. Ἁρμόσυνοι. *Canonis Laodiceni explicatio.* Χειροθεσίας *duo genera. Viduarum duo gradus. Diaconissæ.*

§.1. HIs de *Diaconis* sic propositis, adjicienda videntur, quæ in *Epistolâ* ad *Titum* de πρεσβύταις dicuntur, simúlque, ut γυναικῶν ad *Timotheum*, sic πρεσβυτίδων ad *Titum* mentio, factâ breviter inter I. *Tim.* III. & *Tit.* I. & II. comparatione, elucidanda.

§.2. Quæ de *Episcopo* constituendo ad *Timotheum* dicebantur, oportere eum ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, &c. I. *Tim.* III. 1,2,3,4,5,6,7. ea planè omnia ad *Titum* iisdem ferè verbis posita reperimus. Δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, &c *Tit.* I. 6,7, 8,9. Eodem ferè modo, quo de instituendis *Israëlitarum præfectis Moses* à *socero* instruitur, *Ex.* XVIII. 21.

§.3. Pari itidem modo, quod ad *Timotheum* de *Diaconis* præcipitur, v. 8. διακόνους ὡσαύτως σεμνούς, μὴ διλόγους, μὴ οἴνῳ πολλῷ προσέχοντας,

προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, idem ferè ad *Tit.* c. II. 2. de πρεσβύταις mandatur, πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνοὺς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. Tandémq; quod περὶ γυναικῶν ad *Tim.* v. 11. γυναῖκας ὡσαύτως σεμνὰς, μὴ διαβόλους, νηφαλίους, πιστὰς ἐν πᾶσι, idem etiam περὶ πρεσβυτίδων, πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μὴ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ἵνα σωφρονίζουσι τὰς νέας, &c.

§. 4. Hîc illud unicum cavendum est, ne (quod quibusdam placuisse video) aut πρεσβύται de *senibus quibuscunque*, aut γυναῖκες de διακόνων *uxoribus*, aut πρεσβύτιδες de *vetulis* promiscuè omnibus (τῶν νέαις oppositis) intelligendi censeantur.

§. 5. Quod ad πρεσβύτας attinet, manifestum est eos intelligi, qui aliquod *Ecclesiasticum* ordinabantur, quorum igitur approbandorum & constituendorum regulas easdem, quas *Timotheo Asiæ Præposito*, hîc itidem *Tito* (ad id *Cretæ* relicto c. I. 5.) proponit *Apostolus*, (cùm de *Junioribus*, i.e. *fratribus*, vel fidelibus *Laicis*, hoc tantùm adjiciat, *monendos* à *Tito* esse, ut *sobrios* se præstent, v. 6.) Sic in *Commentariis* sub *Hieronymi* nomine, *Senes*, inquit, *ætate et ordine possunt intelligi*, *Ecclesiæ præcipuè Seniores*.

§. 6. Illud etiam ab ipso πρεσβυτῶν nomine fortassis colligendum erat. Πρεσβύτης enim in *positivo*, ad *comparativum* πρεσβύτερος, v. 5. ut *inferior* ad *superiorem* gradum referri putandus est.

§. 7. Illud clariùs elucescet, si ad (iis adjunctas) πρεσβύτιδας accedamus, quas ab *Antiquorum* non nemine *Presbyteras* dictas esse *Baronius* memorat.

§. 8. Has hîc à *Paulo* disertè πρεσβύτιδας ἐν καταστήματι nuncupatas videmus.

§. 9. Quid sit κατάστημα, ex voce καθιστάναι, de *Episcoporum*, & *Diaconorum ordinationibus* usurpatâ, *Tit.* I. 5. *Act.* VI. 3. unde *Suidæ* καταστὰς (sensu *passivo*, *constitutus*, *creatus*, ut apud * *Polycratem*, Πόπλιος καταστὰς ἐπίσκοπος, *Publius Episcopus creatus*) προχειρισθεὶς redditur, & καθίστατο, ἐπεμελεῖτο, ἐφρόντιζεν de *curâ* aut *officio* cuivis commisso) petendum videtur; sic ut à καταλέγειν, de *Electionibus Ecclesiasticis* usurpato, κατάλογος ἁπλῶς sumptus, & quandoque ἱερὸς κατάλογος *Ecclesiasticum album* aut *Matriculam* denotat. * *Euseb: Eccl: Hist:* l. IV. c. κγ'.

§. 10. Quidni igitur [πρεσβύτιδες ἐν καταστήματι] idem sonet, quod οἱ, aut αἱ ἐν κανόνι; quâ φράσει *sacris ordinibus imbutos* quoslibet significari omnes norunt.

§. 11. At, si ista cuivis non arriserint, si, ut apud *Ignatium* ad

 Trall:

Trall: Episcopi καλάσημα *habitum* σεμνὸν significare videtur, sic & hic definiendum videatur de γυναικῶν καλασήμαλι, Eadem nihilominus conclusio ex sequenti [ἱεροπρεπεῖς] firmabitur, quam (iidem qui κατάσημα ἀμφίασιν, *indumentum* reddunt) per [τῇ ἱεραῖς πρεπέσαις ὑπηρεσίαις] exponunt *scholiastæ*; ἱερὸς enim de *Ecclesiasticis* dici solet, nec de *sanctitate* quavis, sed de *separatione* ad *officia*, aut usus *sacros*, quemadmodum ἱερομαρλὺς *Clerico-Martyr*, non tantùm à μεγαλομαρλὺς *Heroe*, καλλιμαρλὺς *virgine*, sed & ab ἁγιομαρλὺς quovis de plebe *fidelium martyre* distinguitur, ideòque, quibus ἱεροπρέπεια præcipitur, eæ *ordinibus sacris* initiatæ censendæ sunt.

§. 12. Sic in *Commentariis Pseudo-Ambrosii*, *Anus*, inquit, *in statu religione digno*] malè quidem, quod ἱεροπρεπεῖ in *tertio*, pro ἱεροπρεπεῖς in *quarto* casu legendum putaverit, at rectè, quòd ἱεροπρεπὴς *Religione dignum* reddiderit, *religione functionem sacram* denotante.

§. 13. Sic & *Canon* XI. *Concilii Laodiceni*, Μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβύτιδας, ἤτοι * προκαθημένας ἐν ἐκκλησίᾳ, καθίςασθαι. Ubi προκαθήμεναι ἐν ἐκκλησίᾳ] *Ecclesiastici muneris Character* est, imò *Præfecturæ* cujusdam *titulus* (qualiter apud *Athenienses* σωφρονισαὶ, Ἄρχοντες χειροτονητοὶ, inquit *Phavorinus*, ἐπιμελόμενοι τῆς τῶν ἐφήβων σωφροσύνης, ut & apud *Lacedæmonios* Ἁρμόσυνοι) quatenus ad eas pertineret ✣ σωφρονίζειν τὰς νέας, v. 4.

* *Ad quam sedem eliguntur- Tertull: de Veland: Virgin: quia scilicet certam sedem haberent in Ecclesiâ.*

✣ *Viduæ vel sanctimoniales, quæ ad baptizandarum mulierum ministerium eliguntur, tam ad officium instructæ sint, ut possint apto & sano sermone docere imperitas & rusticas mulieres, quo tempore baptizandæ sunt, qualiter baptizatori respondeant, & accepto baptismate vivant. Con: Carth:* IV. XII.

§. 14. Cùm verò de his, isto *Laodiceno* canone, statuatur, μὴ δεῖν καθίςασθαι, *eas ordinandas non esse*, sic sine dubio intelligendus est *Canon*, ut solennis, quæ aliis insignioribus in *Ecclesiâ* gradibus competat, *per manuum impositionem ordinatio*, iis non competeret, Duo enim χειροθεσίας genera fuisse ait * *Tharasius*, εὐλογίας, & χειροτονίαν, seu καθιερώσεως, has per εὐλογίαν, non per χειροτονίαν, *per benedictionem Episcopi*, non per *ordinationem*, aut *consecrationem* constitutas esse.

* *Concil: Nic:* II. *Can:* I.

§. 15. Quâ de re *Concilii Epaunensis Canon* XXI. *Viduarum consecrationem, quas Diaconas vocant, penitus abrogamus, solùm eis pœnitentiæ benedictionem imponendo.* Quod contra *Cataphrygarum hæresin* cautum erat, qui, ut *Montani Prophetissis faverent*, mulieres, ad prædicandum, & docendum in *Ecclesiâ*, ordinari

nari, & consecrari voluerunt, De quibus *Commentarii Ambrosio* adscripti in I.*Tim.* III. *Cataphrygæ erroris occasionem captantes, propter quod Diaconas mulieres alloquitur, & ipsas Diaconas ordinari debere defendunt, &c. sed Apostoli verbis contra sensum utuntur Apostoli, ut cùm ille mulierem in Ecclesiâ in silentio esse debere præcipiat, illi è contrà, etiam authoritatem vindicent in Ecclesia ministerii.*

§.16. Ex quibus patet, illud solum *canonibus* istis vetitum esse, ne *mulieribus* his ἐν καταστήματι οὔσαις, (ἐν κανόνι ἐξεταζομέναις, ait *Canon Nicenus* XIX. & quibus διακονία Θεοῦ ἐπετρέπετο, inquit *Theodosius Imp: Constit:*) *ministrandi*, i.e. *prædicandi* in *Ecclesia* authoritas (*Paulino* tacendi præcepto è diametro opposita) multo minus *sacramenta administrandi* (ἱερατεύειν ait * *Epiphanius*) *cœnam Dominicam consecrandi* facultas permitteretur, & exinde ne per χειροτονίαν (qualiter ii, quibus hæc munera competebant) in *Ecclesiam* admitterentur. * *Hær:* LXXIX.

§.17. De his πρεσβύτισι apertè * *Epiphanius*, Παρατηρητέον δὲ ὅτι ἄχρι διακονισσῶν τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐπεδεήθη τάγμα, χήρας τε ὠνόμαζε, καὶ τούτων τὰς ἔτι γεραιτέρας πρεσβύτιδας. Ubi hunc πρεσβυτίδων *ordinem, viduis* (de quibus alibi *Apostolus*) *superiorem* esse pronuntiat. Duos quippe *viduarum* (τῶν ἐν σχήματι ἐξεταζομένων, *earum quæ in habitu numerantur, Concil: Nicen: Can:* XIX.) *gradus* fuisse, *juniorum*, quæ simpliciter χῆραι, γεραιτέρων, quæ ἰδίως πρεσβύτιδες nuncupabantur. * *Ib.*

§.17. Sic & de *mulieribus* ad *Tim:* affirmant *Commentarii* * *Hieronymo adscripti, Similiter eas, ut Diaconos eligi jubet; unde intelligitur, quòd de his dicat, quas adhuc hodiè Diaconissas in oriente appellant.* * *in* I. *Tim.* III. 11.

§.18. Quod & de πρεσβύτισι, aliis visum esse fatetur, qui aliter ipse sentiebat, * *Theophylactus*, Τινὲς τὰς ἐν ἐκκλησίᾳ διακόνους φασὶν, ἃς ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀμφιάσεως ἀπαιτεῖ φαίνεσθαι ἱεροπρεπεῖς, τουτέστι, τῆς ἱερᾶς πρεπούσας ὑπηρεσίαις, *Diaconissas in Ecclesiâ aliqui hîc intelligi dicunt, quas ipso amictu ad sanctitatem composito, tali scilicet, qui sacris ministrantes deceat, uti jubet Apostolus.* Et de istis hactenus. * *in Tit:* II. 3.

DISSERTATIO QUINTA,

De omnibus *Clementis Romani*, aliorumque primi ævi *Scriptorum* locis, quæ ad Regiminis Ecclesiæ formam pertinent.

Cap. I.

Clemens Romanus quis fuerit. Romanorum Episcoporum series ad Irenæi tempora. Hegesippi, & Hieronymi testimonium; Quæstio an primus, an tertius, an quartus post Petrum Clemens, Epiphanii testimonium. Paulus & Petrus Romanam Ecclesiam fundabant. Testimonium Gaii, Dionysii. Duo Romæ cœtus, Judæorum & Gentilium. Petro Clemens, Paulo Linus successit. Idem Antiochiæ factum. Evodius & Ignatius. Ignatius ab Apostolis constitutus Episcopus. Idem Ephesi, Johannes & Timotheus. Idem Corinthi, Paulus & Cephas. Constitutio de uno in civitate Episcopo post nato. Idem fortè Hierosolymis. Quindecim Episcoporum successiones, à Christo ad Adriani obsidionem. Hugonis Grotii testimonium de duobus Hierosolymæ conventibus.

§.1. Post omnes *Sacri Codicis periochas*, quæ ad hanc materiam pertinere videntur, leviter perlustratas, Ad primi ævi scriptores, adeóque primo loco ad *Clementis Romani* ad *Corinthios Epistolam* accedamus, De ipso imprimis paucula præfati.

§.2. Hunc *Pauli* συνεργὸν, διάκονον *Petri*, tandémque *Episcopum Romanum* fuisse ex 1. *Paulo*, 2. *Ignatio*, 3. *Irenæo*, & *Antiquorum* omnium constanti affirmatione discimus. Ideóque 4. *Apostolicum* virum, 5. *Apostolorum Comitem*, imò 6. *Apostolum* nuncupatum esse prædiximus.

§.3. De eo, & hâc ejus *Epistolâ* à 7. *Romanâ Ecclesiâ* ad *Corinthios*, ad acerrimam 8. στάσιν inter ipsos sedandam missâ, loquatur præ aliis 9. *Irenæus* qui simul *Romanorum Episcoporum* seriem ad ipsius tempora ab *Apostolis* deducit, Θεμελιώσαντες, inquit,

1. *Phil.* IV. 3.
2. *Ep: ad Trall:*
3. l. III. c. 3. *Eus:* l. V. c. 6. *Hieron: Catal: & in Is:* LII.
4. *Hier: in Is:* LII.
5. *Hier: in Interp: Cōm: Orig: in Ep: ad Rom:*
6. *Clem: Al: Strom:* l. IV.
7. ὡς ἀπὸ τ῀ Ῥωμαίων ἐκκλησίας τῇ Κορινθίων διετυπώσατο Κλήμης, *Euseb:* l. III. c. ιϛ′.
8. *de hac* στάσει *Hegesip: Eus:* l. III. c. ιϛ′. l. IV. c. κβ′.
9. l. III. c. 3. *Eus:* IV. c. 6.

ϗ

καὶ οἰκοδομήσαντες οἱ μακάριοι Ἀπόστολοι τὴν ἐκκλησίαν, Λίνῳ τὴν τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐνεχείρησαν, διαδέχεται αὐτὸν 10 Ἀνέγκλητος, μετὰ 10. *Epiphanio aliisque* Κλῆτος *vocatus.* τοῦτον τρίτῳ τόπῳ ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων τὴν ἐπισκοπὴν κληροῦται Κλήμης, ὁ καὶ ἑωρακὼς τοὺς μακαρίους Ἀποστόλους, καὶ συμβεβληκὼς αὐτοῖς, καὶ ἔτι ἔναυλον τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων, καὶ τὴν παράδοσιν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων οὐ μόνον· ἔτι γὰρ πολλοὶ ὑπελείποντο ὑπὸ Ἀποστόλων δεδιδαγμένοι· ἐπὶ τούτου οὖν τοῦ Κλήμεντος στάσεως οὐκ ὀλίγης τοῖς ἐν Κορίνθῳ γενομένης ἀδελφοῖς, ἐπέστειλεν ἡ ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησία ἱκανωτάτην γραφὴν τοῖς Κορινθίοις, εἰς εἰρήνην συμβιβάζουσα αὐτοὺς, καὶ ἀνανεοῦσα τὴν πίστιν αὐτῶν, καὶ ἣν νεωστὶ ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων παράδοσιν εἰλήφει. Τόντε Κλήμεντα τοῦτον διαδέχεται Εὐάρεστος, καὶ τὸν Εὐάρεστον Ἀλέξανδρος, εἶθ᾽ οὕτως ἕκτος ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων καθίσταται Ξύστος, μετὰ δὲ τοῦτον Τελεσφόρος, ὃς καὶ ἐνδόξως ἐμαρτύρησεν, ἔπειτα Ὑγῖνος, εἶτα Πῖος, μεθ᾽ ὃν Ἀνίκητος, διαδεξαμένου τὸν Ἀνίκητον Σωτῆρος, νῦν δωδεκάτῳ τόπῳ, τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων κατέχει κλῆρον Ἐλεύθερος, &c. Clarissima, & illustrissima singularium *Episcoporum* series, ab *Apostolis* fundatoribus, per *Linum*, *Cletum*, (vel *Anacletum*) *Clementem*, *Evarestum*, *Alexandrum*, *Xystum*, *Telesphorum*, *Hyginum*, *Pium*, *Anicetum*, *Soterem* ad duodecimum *Eleutherium*, *Irenæi* ætate superstitem deducta.

§.4. Eadem etiam ab *Hegesippo*, hoc ipso tempore historiam suam adornante, &, ut ait * *Eusebius*, ἐπὶ τῆς πρώτης τῶν Ἀποστόλων * l.II. c.κγ'. γενομένῳ διαδοχῆς, *sub primâ Apostolorum successione vivente*, à *Novatorum* omnium calumniis vindicatur. * Γενόμενος, inquit, ἐν * *Eus:* l.IV. c.κβ'. Ῥώμῃ διαδοχὴν ἐποιησάμην μέχρι Ἀνικήτου, οὗ διάκονος ἦν Ἐλεύθερος, καὶ παρὰ Ἀνικήτου διαδέχεται Σωτὴρ, μεθ᾽ ὃν Ἐλεύθερος &c. quod idem ἐν ἑκάστῃ διαδοχῇ, καὶ ἐν ἑκάστῃ πόλει οὕτως ἔχειν, in *unaquaque civitate*, & *Episcoporum successione*, eodem modo se habere confirmat, & exinde τὰς τῶν αἱρέσεων ἀρχὰς, *hæresium omnium origines*, quatenus his *Apostolicæ* doctrinæ propagatoribus se opposuerint, deducit.

§.5. Idem etiam ab *Hieronymo* didicisse non gravabitur, quisquis *Hieronymo Authore Presbyteranam* ἰσοτομίαν amplexus est, *Clemens*, * inquit ille, *quartus post Petrum Romanus Episcopus*, * *Catal: Eccl: Script:* *siquidem Linus secundus fuit, tertius Anacletus, tametsi plerique Latinorum, secundum post Petrum putent fuisse Clementem.*

§.6. De re ipsa mirus omnium consensus, *Clementem Romæ Episcopum* fuisse, eúmq; singularem, at quo ordine aut loco successerit, seu *secundo*, seu *quarto* post *Petrum*, seu demum τρίτῳ

τόπῳ

τόπῳ ἀπὸ Ἀποςόλων, magnis, ut videtur, authoribus diversa placuere
* De præscr: Ab *Hieronymo quartus*, ab *Irenæo tertius*, à *Latinis*, i.e. * *Tertulliano*, & reliquo satis prolixo comitatu, *secundus* illi assignatur, ut & ab authore Constitutionum.

§.7. In hac tantâ scriptorum antiquorum varietate, non dicam inconstantiâ, non gravabimur hîc quædam, licèt extra orbitam, breviter proponere, rémque non ita omnibus notatam paucis dilucidare, facto initio ab *Epiphanii* verbis, quatenus ea cum *Irenæo* satis pulchrè concordant, ei itidem lucem non minimam allatura, l. 1. *advers: Carpocra:* Ἐν Ῥώμῃ, inquit, γεγόνασι Πέτρος καὶ Παῦλος, οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ, καὶ ἐπίσκοποι, εἶτα Κλητὸς, εἶτα Κλήμης. Hic quod ab *Irenæo* de *beatis Apostolis*, illud ab *Epiphanio* de *Petro*, *Paulóque*, disertè *Apostolis* & *Episcopis* dictis, affirmatum videmus, ab *utroque* scilicet θεμελιωθεῖσαν, καὶ οἰκοδομηθεῖσαν, *fundatam Ecclesiam Romanam*, & *ædificatam* esse.

§.8. Magna quidem non ita pridem inter doctos viros orta & in utramque partem disceptata controversia est, an *Petrus* & *Paulus unum* idémque *Ecclesiæ Romanæ caput* constituerint, cui *Episcopus Romanus* postmodum successerit, (μονάμπυξ συνωρίς) an demum uni *Petro Primatus* & *Cathedra* imputanda, & vindicanda sit. Nolo me liti isti immiscere, paucis tantummodo intercessurus, quæ omnem litigantibus materiam, omnem antiquorum scriptis ἐναντιοφάνειαν præripiant.

§.9. *Utrosque, Paulum & Petrum, Apostolos, Romæ* fidem *Christi* insevisse, & sanguine suo obsignasse, præter prædicta *Irenæi*, & *Epiphanii* suffragia, præter ipsam κοιμητηρίων πρόσρησιν, *inscriptionem in cœmeteriis* ipsorum, εἰς τὸ δεῦρο, inquit * *Eusebius*, κρατήσασαν, *ad ipsius adhuc tempora permanentem*, his duobus testimoniis extra dubium ponetur.
* Eus: hist: Ec: l.II. κεφ. κε΄.

§.10. Primò Γαΐος ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ satis antiquus, *Zephyrini Episcopi* σύγχρονος apud *Eusebium*, l.II. c. κε΄. de *Pauli* & *Petri monumentis* verba faciens, ea τρόπαια τῶν ταύτην ἱδρυσαμένων ἐκκλησίαν appellat. Sic & secundò * *Dionysius Corinthiorum Episcopus*, annis post ipsorum exitum c.XX. in *Ep: ad Rom: Romanam* æquè ac *Corinthiorum Ecclesiam* τὴν ἀπὸ Πέτρου καὶ Παύλου φυτείαν συνηθεῖσαν affirmat. Hæc verò ab illis non incommodè, sed, secundum rei gestæ Historiam, exactissimè affirmata esse constabit illicò, si unicum illud recolatur, non *Gentiles* tantùm, sed *Judæos Romæ* fuisse, Eos quidem satis inter se dissitos, ante fidei prædicationem, nec subitò in eundem *cœtum* compingendos. Eodem
* ibid.

dem

dem igitur tempore, quo *Petrus* (τῆς περιτομῆς Ἀπόστολος) *Judæis*, *Paulus* etiam (ἀκροβυστίας Ἀπόστολος) *Gentilibus* ἐν ἰδίῳ μισθώματι *Romæ* prædicabat, εἰσπορευομένους εἰς αὐτὸν ἀποδεχόμενος, *Act*.XXVIII. 30. postquam *Judæorum* maxima pars ab eo discesserant, v.29.

§.11. Hoc uno prælibato, Illud statim sequitur, quod ex * *Ignatio* laudat *Walo*, *Linum Paulo*, *Clementem Petro* seorsim adjunctos *Diaconos* fuisse, qui, cùm per aliquod tempus καλῶς διηκόνησαν, *Apostolis* tandem in *Episcopatu* succedebant, *Linúsque Gentilium Romæ* fidelium, *Clemens Judæorum Episcopus* creabatur.

* Ep: ad Trall.

§.12. Exhinc prima ista *scriptorum* varietas exorta est, dum alii *Petro*, alii *Paulo Romanæ Ecclesiæ Originem* imputaverint, sed utrique eorum rectissimè *Epiphanius*.

§.13. Exhinc secunda varietas, dum alii *Linum*, alii *Clementem*, *primum* post *Apostolos Romæ Episcopum* statuerint, singulis quidem id quod res est affirmantibus, sed diverso respectu (& sic ut nobis rerum gestarum ignaris, erroris quandoque ansam porrexerint) *Lino* quidem *Paulo*, *Clemente Petro* succedente, tandémque post *Lini* & *Anacleti* (vel *Cleti*) exitum, sublato omni discrimine, atque in unum *Ecclesiæ* consessum coalescentibus *Judæis* & *Gentilibus*, *Clemente* simul omnes pascente.

§.14. Exhinc & tertia varietas de hoc uno *Clemente*, aliis eum *Petro* primum, * *authore Constitutionum*, post *Linum*, *secundum*, aliis post *Linum Cletúmque*, *tertium*, & inclusivè loquendo, (quod fecisse *Hieronymum* constat) sic ut *Apostolis* ipsis primæ deferrentur, etiam *quartum* successisse affirmantibus.

* l. VII. 45. Κλήμης μετὰ τὸν Λίνου θάνατον ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου δεύτερος κεχειροτόνηται.

§.15. Quod de *Romanâ* diximus, idem & in *Antiochenâ* evenisse apparet. In *Epistolâ* ad *Magnesios* (licèt in *Laurentiano* codice non compareat) *Antiochena Ecclesia* à *Petro* & *Paulo* τεθεμελιωμένη fundata dicitur, & in *Epistolâ* ad *Antiochenos* satis antiquâ, & à *Walone* sub *Ignatii* nomine laudatâ, *Vos*, inquit, *Antiocheni* Πέτρου καὶ Παύλου μαθηταὶ γεγόνατε, quod & alii non semel affirmarunt. Id verò sic intelligi debet, ut, quemadmodum *Petrus Judæorum Antiochensium*, ita *Paulus Gentilium*, *Apostolus* fuisse statuatur. Nam *Ecclesiæ*, vel *cœtus Gentilium Antiochensium* (sub *Paulo* ad fidem perductorum) diserta mentio est, *Act*. XV. 23. ubi *Decretalis Epistola Concilii Hierosolymitani*, [τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ Συρίαν, καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς, τοῖς ἐξ ἐθνῶν] inscripta, hunc ἰδίως *Gentilium cœtum* indigitat.

§.16. Quod ex *Gal.* II. 9. satis clarè monstrari potest; Ibi enim *junxisse dextras Apostoli* dicuntur, & pactum iniisse, ut *Paulus* cum *Barnabâ* εἰς τὰ ἔθνη, ut ad *provinciam* ipsorum, *Petrus* verò (ut & *Jacobus Hierosolymorum Episcopus*, &, ut statim dicetur, *Joannes*) *ad Judæos*, i. e. cùm in unâ aut civitate aut provincia, ubi & *Judæi* & *Gentiles* essent, fidem *Christi* prædicarent, hi ad *Gentium Synagogas*, illi ad *Gentilium* ædes privatas se reciperent.

§.17. Quod ad hanc *Antiochiæ* civitatem ἰδίως pertinere videmus, v. 11. Ubi *Petro Antiochiam* venienti, & (ut *Judæis Hierosolymitanis*, legis *Mosaicæ* æmulis, licèt ad fidem conversis, gratum faceret, & à se proculcatæ legis scandalum procul arceret) se à *Gentilium* consortio *subtrahenti*, v. 12. idémque reliquis *Judæorum Antiochensium* fidelibus facientibus, *Paulus* itidem præsens, se κατὰ πρόσωπον *in faciem*, i.e. *coram*, & *publicè obstitisse* profitetur.

§.18. Postquam verò & *Petrus*, & *Paulus Antiochiâ* abscesserant, ad alias *Apostolicæ* sollicitudinis suæ partes profecti, quid mirum, si, quod *Apost: Const:* scriptor asserit, *Evodius* simulac *Ignatius*, alter *Petro* (in *Ecclesia Judæorum*) alter *Paulo* (in parte *Gentilium*) succederet, utrisque tandem cœtibus, dirutâ divinitùs maceriâ omni, sub *Ignatio* fœliciter coalescentibus, qui igitur * *Origeni* & ✣ *Eusebio secundus*, *Hieronymo* (iterum inclusivè *Apostolos* complexo) *tertius Antiochiæ Episcopus* dicitur, ‖ *Athanasio* itidem μετὰ τοὺς Ἀποστόλους καταστᾶθεὶς ἐπίσκοπος, *post Apostolos* (non unum sed *plures*) *constitutus Episcopus*. Quod & * *Chrysostomus* sic effert, Αἱ τῶν μακαρίων Ἀποστόλων χεῖρες &c. *eum ab Apostolis* (in *plurali*) *creatum Episcopum* fuisse, cùm tamen *Theodoretus* τῆς μεγάλου Πέτρου δεξιᾶς &c. *à magni Petri dextrâ* ἀρχιερωσύνης χάριν καταδέξασθαι, *summi sacerdotii*, i. e. *Episcopatus gratiam accepisse pronunciet*.

* *Hom:* IV. *in Luc:*
✣ l. II. c. κβ'.
‖ *de Syn: Arim: & Seleuc:*
* *Ign: Encom:*

§.19. Idem etiam *Ephesi* obtinuisse videtur, ubi præter *Gentiles* à *Paulo* conversos, & in manus *Timothei* traditos, alios posteà è *Judæis*, sub *Sancto Johanne Apostolo* (cujus provincia *Judæi* ex pacto erant, *Gal.* II. 9. & illi quidem per *Asiam*, ut ex * *Eusebio* ubique patet, universam, præcipuè verò *Ephesi*, ✣ ubi *diem* obiit, degentes) post ejus ab exilio reditum, in sacros cœtus collectos fuisse constabit, si adeatur *Eusebius* l. III. c. κγ'. Idque ex antiquâ παραδόσει affirmat constitutionum author, τῆς δὲ Ἐφέσου Τιμόθεος μὲν ὑπὸ Παύλου, Ἰωάννης δὲ ὑπ' ἐμοῦ Ἰωάννου κεχειροτόνηται.

* τὰς αὐτόθι διέπεν ἐκκλησίας, l. III. c. κγ'.
✣ *Vid: Polycratem ap: Euseb:* l. III. c. λα'.

Ephesi quidem Timotheus à Paulo, Johannes verò à Johanne Episcopus ordinatus est.

§.20. Idem ferè de *Corintho* credendum suadet, *Dionysii*, antiquissimi *Corinthiorum Episcopi*, priùs laudatum testimonium, qui *Corinthum*, æquè ac *Romam*, non *Pauli* tantùm, sed & *Petri* φυτείαν *plantationem* fuisse affirmat. *Paulus* nempe *Gentiles Corinthi* repertos (tales *Crispus*, *Gaius*, *Stephanæ* integra *familia*) ad fidem vocatos baptizavit, I.*Cor*.I. 15,16. *Judæos* itidem nonnullos ἔπειθε *Act*.XVIII. 4. qui tamen (ex potiori eorum parte) ἀντιτασσομένων *obsistebant, & blasphemabant*, v.6. & exinde *Paulus* se ad *Gentiles* solos recipiebat. *Judæis* verò *Cephas*, i.e. *Petrus Evangelium* prædicavit, ut patet I.*Cor*.I. 12. & III. 23. & hæc duplex φυτεία, statim (licèt non in diversos cœtus sub diversis *Episcopis*, tamen) in partes perquam dissitas μεριζομένη discessit, c.I.13. & ex hac ipsâ duplici *plantatione* (uno dicente, *Ego sum Pauli*, c.III. 6. & altero esse se ex parte *Cephæ* affirmante, v.22.) omnes illæ notissimæ ἔριδες, & διχοστασίαι, inter fideles ortæ sunt. Quod quum à proximis *Apostolorum* successoribus, idem ubique docente experientiâ, satis animadversum esset, *tunc* demum *toto orbe decretum est, ut ad unum* ubique in singulis civitatibus *Episcopum* res tota deferretur, Quod iis quidem quæ ad *Hieronymi* sententiam dicenda putavimus, satis commodè addi posset, si iis jam vacaremus.

§.21. Tunc certè *constitutioni* isti locus fuit (quam *tacito primùm consensu firmatam, dein Canonibus sancitam* esse verissimè pronunciavit * *D. Blondellus*) ἕνα ἐπίσκοπον δεῖν εἶναι ἐν καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. Illis enim verbis hunc sensum inesse [*in eâdem civitate unicum Episcopum esse oportere, ad quem omnes convenirent, Judæi, Gentésque*] vox [καθολικῇ] mihi persuasit, quâ, sub istis temporibus, *Gentilium*, & *Judæorum* in *Ecclesiâ Christi* amicam conjunctionem, intelligi, *Apostolorum Symbolum* confirmat, ideóque *Polycarpum* τῆς ἐν Σμύρνῃ καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπίσκοπον dici videmus, in *Epist: Eccl: Smyrn:* apud *Euseb:* Hoc certè, ante ea à *Cornelio* prolata verba, *tacito consensu* jamdiu invaluisse *D. Blondello* elargiemur, Tandémque *Niceno* * *Canone*, contra *Novatianos* in universum decretum esse, μὴ ἐν τῇ πόλει δύο ἐπίσκοποι ὦσιν, *in qualibet civitate unicum tantùm*, non *plures Episcopos admittendos* esse. Quam ad rem qui plura cupit, adeat *Notas* in *Cod: Can: Ecclesiæ Universæ*, p.146. eadémque apud *D. Blondellum* relegat, *Apol:* p.189.

* *Apol:* p. 188.

* *Can:* VIII.

§.22. Hæc certè de *Româ*, *Epheso*, *Antiochiâ*, *Corintho* satis manifesta, si etiam *Hierosolymis* locum habere possent, exinde lucem aliquam tenebris istis, quæ τοῦ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκόπων χρόνους occupasse dicuntur, exorituram sperarem. *Episcoporum* enim *Hierosolymæ* primorum (post *Jacobum*, & *Simeonem* usque ad *Marcum*) tempora σωζόμενα nequaquam se reperisse fatetur

* l.IV. c.ε'. **Eusebius*, id tantùm ἐξ ἐγγράφων accepisse, A *Christo* ad obsidionem *Judæorum ab Adriano factam*, quindecim *Episcoporum* successiones fuisse, quos, inquit, omnes *Hebræos* fuisse affirmabatur, *Jacobum* scilicet, *Simeonem*, *Justum*, *Zacchæum*, *Tobiam*, *Benjaminum*, *Joannem*, *Matthiam*, *Philippum*, *Senecam*, *Justum*, *Levi*, *Ephræmum*, *Josephum*, *Judam*, post quem primus è *Gentibus Marcus* sedere cœpit.

§.23. Ex hâc βραχυβίων, ut *Eusebio* visum est, historiâ, mirum est quàm sibi prolixas tragœdias exordiendi occasionem arripue-

* Præf: p.14. rit * *D. Blondellus*, ut sic ὑποθέσει suæ de πρεσβυτέρων χειροτονηθέντων προστασίᾳ inserviret. Eæ quidem tanti non sunt, ut hîc *Lectori* extra orbitam, & ad nauseam proponam. Verùm si conjecturæ (in re obscurâ) non adeò improbabili locus, aut venia sperari posset, non gravarer ego ἔρανον, aut *symbolam* meam hîc adjicere ; scilicet ut alibi, sic & *Hierosolymis*, post excidii saltem sub *Tito tempora*, *Gentilibus* jam tum non paucis civitatem occupantibus, & ad *fidem* demùm *Christi* conversis, suum à *Judæis* disterminatum cœtum fuisse, cui licèt, ad *Marci* illius tempora, *Hebræi Episcopi* præsiderent (eodem planè exemplo, quo & *Paulus*, *Hebræus* ipse ex *Hebræis*, *Romæ*, *Antiochiæ*, *Corinthi*, *Ephesi*, *Gentiles* ad fidem à se vocatos aliquandiu gubernabat, & quo *Timotheus*, circumcisus & ipse, *Gentilibus Ephesinis* præponebatur) poterant tamen *Hebræi* fideles ut aliis multis, sic & ipsâ, quâ utebantur, *linguâ* ab *alienigenis* disjuncti, (præsertim cùm ab ipsis *Hellenistis*, i. e. *Græcè* loquentibus *Judæis* quadantenus divisi essent, *Act.* VI 1.) suum etiam cœtum separatum, atque à *Gentium* fidelibus distinctum, sub *Episcopo* suo usque servare.

§.24. Quâ in re, conjecturæ nostræ suffragium suum tulisse *Hugonem Grotium*, τὸν πάνυ, ex annotationibus posthumis ad *Apoc.* XI. 3. nuper editis, & postquam hæc omnia *Typographo* transmissa essent, cursim perlectis edoctus gratulor. Sic enim ille, de *duobus testibus*. *Duo Christianorum genera ex multitudine Æliam deductâ exstiterunt, ex Judæis orta & alienigenis, Qui cum diversâ linguâ loquerentur, Judæi Hebraicâ, alienigenæ Græcâ,*

Græcâ, necessariò & duos fecere conventus, sive Ecclesias, Hic dico illi conventus (putarim potius *Episcopi* horum conventuum) *vocantur testes duo, quia illustre Deo testimonium præbebant. Et quia facti ex Iudæis Christiani opponebant se aliorum Iudæorum vitiis, sicut olim Moses fecerat, ideò Mosi comparantur, & quia vocati ex Gentibus idololatriam oppugnabant, ideò Eliæ comparantur, qui Idololatriam & olim destruxerat.-- Tempus autem hìc expressum terminatur, in principio motus Iudaici, qui fuit sub Adriano.* Atque inde futurum erit, ut quindecim isti à *Christo* ad *Adrianeum* excidium *Episcopi* non in uno *Iudæorum* omnes, sed divisim alii in *Iudæorum*, alii in *Gentilium* cœtu, aut *Ecclesiâ* (i.e. in *cathedra* non unâ, sed geminâ) præsederint. Neque nobis opus erit, ut aut ad *Eusebii* βραχυβιότητα, aut ad perpetuam *D. Blondelli* seniorum præsidentiam confugiamus; Judicent viri docti. Nos interim in orbitam redeamus.

Cap. II.

Epistola ad universum Corinthi παροικίαν *scripta. Corinthus Achaiæ Metropolis, Act.* XVIII. 12. *Pauli Epistolæ Corinthiis inscriptæ, ad omnes Achaiæ fideles missæ sunt,* I. *Cor.* I. 1, 2. ἐν παντὶ τόπῳ, I. *Cor.* XVI. 15. c. III. 6. *Act.* XVIII. 27. *Ro.* XVI. 16. & v. 1. & 5. *Ro.* XV. 26. II. *Cor.* IX. 2. & XI. 8. *Episcopi singulares Clementis tempore aliquando* πρεσβύτεροι *dicti. Per singulas Civitates & Regiones Episcopi constituti.*

§. 1. ISTis de *Authore* ipso prælibatis, ita ut ab eo, qui tantæ *Civitatis singularis Episcopus* fuerit, causæ nostræ valdè timendum non sit, Quædam deinceps de hâc ejus *Epistolâ* prænoscenda sunt.

§. 2. *Primò*, Eam ad *Corinthios* scriptam esse, aut ad *Ecclesiam Dei* παροικοῦσαν Κόρινθον; Eâ φράσει idem sine dubio significatur, quod, cùm à *Polycarpo*, cum *dativo*, usurpetur, παροικούσῃ Φιλίπποις, aut, cùm apud *Ignatium* τόπου χωρίου Ῥωμαίων, aut hìc ἐκκλησίας Θεοῦ παροικούσης Ῥώμην mentio fiat, sic ut ubique πόλις simul, & χώρα significetur, cùm *urbe Regio* integra (*territorium Corintho* adjacens) quæ ab *Antiquis* παροικία dicebatur, & apud * *Eusebium*, cùm de *Dionysio Corinthiorum Episcopo* loquatur, *l. IV. c. κγ'.
ἡ ἐν Κορίνθῳ παροικία.

§. 3. *Secundò*, Hanc *Corinthiorum civitatem*, *Achaiæ*, i. e. *Græciæ*, (Ἀχαΐαν τὴν Ἑλλάδα καλεῖ) *metropolim* fuisse, In quâ siquidem, ut in *civitate*, πολλῷ πλούτῳ καὶ σοφίᾳ, *multâ opulentiâ &*

sapientiâ superbiente, *Achaiæ Proconsul* sedem suam figebat, *Act.* XVIII. 12. *Iudicia* exercebat, v. 15.

§. 4. *Tertiò*, Ex his consectaneum esse, ut quæ hîc *Ecclesiæ παροικούσῃ Κόρινθον* dabatur, *Epistola*, non ad unius civitatis *Ecclesiam*, sed ad omnes *totius Achaiæ Christianos*, per singulas *civitates*, & *regiones*, sub *Episcopis*, aut *Præfectis* suis, ubique collocatas missa existimetur.

§ 5. Hoc de *Pauli* ad *Corinthios Epistolis* omnino pronuntiandum esse, nobiscum statuet, quisquis eas vel leviter degustaverit, (nec igitur de hâc *Clementis* ambigi poterit, qui ad eos ipsos, qui à *Paulo Epistolam* receperant, se jam scribere affirmavit.) De posteriori earum, *Clarissima Apostoli* verba sunt, II. *Cor.* I. 1. τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ, Ad *Achaicos nempe universos, sub unius Corinthi nomine missam esse*; Et in eandem fortè sententiam explicanda est φράσις ista I. *Cor.* I. 2. [πᾶσιν ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ] *omnibus Christianis in omni loco*, (non in omni, per universum *orbem* simpliciter, loco, nec enim *Catholicam* scripsisse *Epistolam* censebitur, nec *incestuosos concubitus Individuo*, ut loquuntur, *vago* objecisse, I. *Cor.* V. 1. nec ab *universâ* per omnes mundi plagas sparsâ *Ecclesiâ* literas, quibus hîc responsum adornaret, c. VII. 1. accepisse, sed) ἐν παντὶ τόπῳ *in totâ* demum *regione*, quatenus illa uni *Corinthi civitati* opponitur, & πᾶσι τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας, *omnibus Achaiæ oris æquipollet*; A quibus *Stephanas*, totius *Achaiæ* ἀπαρχὴ, I. *Cor.* XVI 15. (quod cùm eodem modo de *Epæneto* affirmetur, *Ro.* XVI. 5. vel de diversis *Achaiæ civitatibus* explicandum videbitur, sic ut in unâ *Stephanas*, in aliâ *Epænetus* fidem *Christi primus* amplexus sit, vel quòd *Epænetus* omnium primus, *Stephanæ familia*, prima *familia*,) simúlque *Fortunatus*, & *Achaicus* v. 17. omnium in *Achaiâ Ecclesiarum* nomine (ὑστέρημα, inquit *Paulus*, αὐτῶν ἀναπληρώσαντες, & ἀναγγείλαντες αὐτῷ περὶ τῆς διχοστασίας καὶ τῶν ἄλλων ἁμαρτημάτων, inquiunt *Græci scholiastæ*, *contentionem*, aliáque non pauca, quæ ab eo corripienda erant, flagitia annuntiaturi) ad *Apostolum* iter susceperant.

§. 6. Sic, quod apud *Corinthios* fecisse *Apollos* dicitur, [Ἀπολλῶς ἐπότισεν ὑμᾶς] I. *Cor.* III. 6. illud ad totius *Achaiæ Christianos* spectasse, rei gestæ *Historia* monstrat, *Act.* XVIII. 27. Βουλομένου αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, cùm in *Achaiam profectionem institueret*, *scripserunt fratres discipulis* (non *Corinthi* tantummodo,

modo, sed per *universam* denuò *Achaiam*) ut *eum* alacriter *reciperent*, Ὃς παραγενόμενος, *qui cùm veniret* (in *Achaiam* sine dubio, quam statuebat διελθεῖν) πολὺ συνεβάλετο τοῖς πεπιστευκόσι, *iis qui credebant* (per universam iterum *Achaiam*) multùm contulit, inquit *Lucas*, ἐπότισε, inquit *Paulus*, *glebas* omnes, quibus *fides* priùs inseminata est, *irrigavit*.

§.7. Sic in *Epistolâ* ad *Romanos*, ἀπὸ Κορίνθου scriptâ, *salutant*, inquit, *vos*, *in plurali* (non quæ *Corinthi* tantùm erat) ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ, c.XVI.16. Sic & τῆς ἐν Κεγχρεαῖς ἐκκλησίας, cujus *Phœbe* διάκονος, mentio est, *Rom.* XVI. 1. (nec τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν (i.e. *Priscillæ & Aquilæ*) ἐκκλησίαν, v.5. adjicere opus sit.)

§.8. Sic quod in *Epistolis* ad *Corinthios* de *collectâ* in *Iudæam* mittendâ scribit *Apostolus*, I. *Cor.* XVI. 1. II *Cor.*VIII. & IX. *ad totam Achaiam* pertinuisse apparet, *Ro.*XV.26. Εὐδόκησε Μακεδονία καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι, & II.*Cor.*IX. 2. Οἶδα προθυμίαν ὑμῶν, *Novi alacritatem vestram*, ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι, *Achaia enim jamdiu parata est*; Palam est ὑμᾶς, i. e. *Corinthios*, (ad quos *Epistola* scripta est) & *Achaiam* ἰσοδύναμα esse.

§.9. Sic quod c. XI. 8. dicitur [παρὼν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατενάρκησα οὐδενός] ad *Corinthum*, unicam *civitatem*, restringendum non esse, sed ad universam *Achaiæ Ecclesiam* spectare, monstratur, v. 10. ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας. In re manifestâ pluribus opus non est.

§. 10. *Quartò* igitur, ex his præmissis patet, cùm in universâ *Achaiâ*, pluribus civitatibus ad fidem *Christi* conversis, plures itidem ab *Apostolis Episcopi* præficerentur, cúmq; *Episcopi singulares*, & ante, & sub, & post *Clementis Romani* tempora, πρεσβύτεροι etiam nuncuparentur, nihil causæ nostræ officere, si plurium in *Epistola* ista πρεσβυτέρων mentio reperiatur, nec enim ex ea consequi, quod * *D. Blondellus* concludendum putavit, [*Episcopos qui fraternitati per singulas urbes præfecti sunt, una plures, illósque Presbyteros fuisse*,] sed illud tantùm per *plures civitates*, *plures Episcopos*, seu in *singulis civitatibus singulos*, totidem διοικήσεων, aut παροικιῶν *singulares Præfectos*, ab *Apostolis* constitutos esse. Illud disertis verbis affirmante *Clemente*, κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις (quod enim de *Chorepiscopis* hinc colligit *D. Blondellus* jamdudum ad examen revocavimus) κηρύσσοντες Ἀπόστολοι καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι, εἰς ἐπισκόπους, &c. eósq; sic *constitutos*, quandoq; πρεσβυτέρων, quandoq; & frequentiùs ἐπισκόπων titulo donatos esse.

** Apol.* p. 17.

CAP.

Cap. III.

Occasio Epistolæ. Seditio secunda, à pauculis nullam in Ecclesia dignitatem adeptis, contra Episcopos, eos à sede suâ deturbans. Clementis Interpretatio semel emendata. Contentio hæc in forum erupit. Ἡγούμενοι *pro civilibus Magistratibus.* Οἰκονόμος πόλεως. *Clementis verba sine causâ à D. Blondello mutata.* Στάσις *hæc pejor eâ, quæ Pauli tempore præcesserat.*

§. 1. ISTIS sic prælibatis, pauca etiam de occasione hujus *Epistolæ* subjicienda sunt.

§. 2. Et primò notissimum est, *seditionem* in *Ecclesiâ* seu *Corinthiacâ*, seu, rectiùs, *Achaicâ*, *secundò* obortam, hanc nunc *Clementi*, ut *priùs Paulo*, *Epistolam* extorsisse.

§. 3. *Secundò*, *seditionem* hanc *à pauculis*, iisque nullam in *Ecclesiâ* dignitatem adeptis, contra *Episcopos*, aut *Ecclesiarum Præfectos*, excitatam esse, & in tantum profecisse, ut *Episcopos* ipsos sedibus suis deturbaverit.

§. 4. Hæc singula ex ipsius *Epistola* verbis clarissima redduntur.
a pag. 2. *A pauculis*] sic enim *Clemens* [a] Μιαρὰ στάσις, ἣν ὀλίγα πρόσωπα
b pag. 61. προπετῆ καὶ αὐθάδη ἐξέκαυσε, &c. &, [b] αἰσχρὰ, ἀγαπητοὶ, δι' ἓν ἢ δύο
c pag. 4. πρόσωπα στασιάζειν. *Nullam in Ecclesiâ dignitatem adeptis*] [c] ἐπη-
d pag. 61. γέρθησαν, inquit, οἱ ἄτιμοι, οἱ νέοι &c. & [d] postea, καταλιπόντες, τινὲς
ὑμᾶς διέστρεψαν— *Contra Episcopos, aut Ecclesiarum Præfectos*]
e p. 4. & 61. [e] ἐπὶ τοὺς ἐντίμους, inquit, & ἐπὶ τοὺς πρεσβυτέρους. *Episcopos* denique
f pag. 59. *à sedibus suis deturbatos esse.*] [f] τοὺς, inquit, κατασταθέντας ὑπ' ἐκεί-
νων, (i. e. Ἀποστόλων] ἢ μεταξὺ ὑφ' ἑτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν— καὶ λει-
τουργήσαντας ἀμέμπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ— τούτους οὐ δικαίως νομίζο-
μεν ἀποβάλλεσθαι τῆς λειτουργίας, *Ab Apostolis, & postea ab aliis illu-
stribus viris* (*Apostolis* nempe *secundariis*) *constitutos, & in-
culpatè ovili Christi inservientes, non existimamus ministerio
g ibid. suo justè deturbari*, & [g] iterum, ἁμαρτία οὐ μικρὰ ἡμῖν ἔσται, ἐὰν
τοὺς ἀμέμπτως καὶ ὁσίως προσενέγκοντας δῶρα, τῆς ἐπισκοπῆς ἀποβάλωμεν,
ubi quod priùs dicebatur [ἀποβάλλεσθαι τῆς λειτουργίας] jam explicatiùs dicitur [ἀποβάλωμεν τῆς ἐπισκοπῆς] quod ideò sic intelligendum, non ut [τῆς ἐπισκοπῆς] cum [δῶρα] nectatur, reddatúrque [*Episcopatus munera offerunt*] (quod doctissimo *Clementis Interpreti*, quomodocunque exciderit, jam certè non placet) sed ut cum verbo [ἀποβάλωμεν] conjunctum, in hanc sententiam dilucidè conspiret, *Inculpatos, & pios Ecclesiarum Præpositos, Episcopatu dejectos, & deturbatos esse.* Et iterum, Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι ἐνίους ὑμεῖς μετηγάγετε καλῶς πολιτευομένους ἐκ τῆς ἀμέμπτως αὐτοῖς τετιμημένης λειτουργίας.

§. 5.

§. 5. *Tertiò, Procellam hanc in Eccleſiâ ortam, etiam in forum erupiſſe,* ipſúmque *civilem* ſtatum ſollicitâſſe. Hinc eſt, quòd non ſolum * ζῆλον καὶ ἔριδα, ſed & στάσεως καὶ διωγμοῦ, καὶ ἀκαταστασίας eos inculet. Hinc *obedientiæ* τοῖς ἡγουμένοις debitæ mentio; Ubi per ἡγουμένους *Magiſtratus civiles*, à *Præfectis Eccleſiaſticis* diſtinctos, (ἡγουμένους ὑμῶν dictos, cùm illi παρ' ὑμῖν *inter vos*, in *Eccleſiâ* veſtrâ πρεσβύτεροι dicerentur) ipſos fortaſſis *ad fidem converſos* (qualis *Eraſtus ipſius Pauli* tempore, οἰκονόμος τῆς πόλεως, I. *Cor.* XVI. 23. i.e. ὁ φροντιστὴς καὶ διοικητὴς Κορίνθου, πλούτῳ καὶ ἀξιώματι, *opibus & dignitate præcellens*, inquit *Theophylactus*) intelligendos eſſe (contrà quàm [h] *D. Blondellus* cenſet) quamplurima demonſtrant. Ut, cùm de *Paulo* dicatur, quòd [i] μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγουμένων ἀπηλλάγη τοῦ κόσμου, cùm de *Jacobo*, quòd ab eo orti [k] βασιλεῖς, καὶ ἄρχοντες, καὶ ἡγούμενοι, cùm de *Chiliarchis*, quòd [l] στάλονται τοῖς ἡγουμένοις, cùm *Pharaoni* adjungantur [m] πάντες ἡγούμενοι Αἰγύπτου, cùm ſimul ponantur [n] πολλοὶ βασιλεῖς καὶ ἡγούμενοι, & jubeantur ἐπιτελεῖν τὰ ὑποτασσόμενα ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν ἡγουμένων.

* pag. 4.
h *Apol:* p. 12.
i pag. 8.
k pag. 4.
l pag. 48.
m pag. 67.
n pag. 70.

§. 6. Quæ omnia hîc recitanda erant, ne quis *Eccleſiarum Præfectos*, quos *Heb.* XIII. 7. ſic appellatos videmus, hîc etiam hâc voce intelligendos eſſe ſuſpicaretur. Quod ut faceret *D. Blondellus*, duplici molimine illi opus erat, 1. πρεσβύτεροι (illis poſtpoſiti, p. 2.) *Seniores*, i.e. *ætate graves* reddendi erant; dein textus *Clementis* ſollicitandus, & pro iis, quæ in vulgato *codice* ſic legimus [ἐν τοῖς νόμοις τοῦ Θεοῦ ἐπορεύεσθε, ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀπονέμοντες τοῖς παρ' ὑμῖν πρεσβυτέροις, νέοις τε μέτρια, καὶ σεμνὰ νοεῖν ἐπετρέπετε] (contra totam contextus ſeriem, & ſine quâvis exemplaris emendatioris προφάσει) ſubſtituenda [ἀπονέμειν ἐπετρέπετε] Adeò nihil non liberè tentabitur, quod ſervire quoviſmodo videatur.

§. 7. *Quartò*, Στάσιν *hanc eodem ferè fundamento nixam eſſe, quo ea quæ Sancti Pauli tempore ſe prodiderat*, cùm ſe *Pauli unus, alter Apollo, alter Cephæ* diſcipulum, & *ſectatorem* venditaret; Eâ tamen multò turpiorem (ut & magis cruentam) quòd tunc, inquit *Clemens, Apoſtolis teſtatiſſimis viris, Petro, & Paulo,* & ἀνδρὶ παρ' αὐτοῖς δεδοκιμασμένῳ, *Apollo* ſcilicet, προσεκλίθητε, *nunc verò à duobus, aut tribus vilibus mancipiis,* qui ſine omni *miſſione* ſe ad *clavum Eccleſiæ* ſiſtebant, abriperentur.

Cap. IV.

Primum Clementis testimonium. Secundum. Episcopi ab Apostolis, ut illi à Christo, Christus à Deo. Iis soli Diaconi adjuncti. Apostoli πνεύματι δοκιμάζοντες eos quos ordinabant. Revelationes Apostolis datæ. Nemo tunc sine Spiritus dictamine promotus. Matthias, Paulus, Timotheus, I.*Tim.*IV.14. & I.18. προφητεία. *Act.*XX.28. *Asiæ Episcopi.*

§.1. TAndem igitur opportunum erit, *Clementem* ex professo loquentem, & quibus demum argumentis hæc illis ferocia minuenda erat, monstrantem, audire, simúlque suffragio tanti viri & *testimoniis* uti, singulis certè ad stabiliendam thesin nostram, non ad destruendam gnaviter operam daturis.

* pag. 2. §.2. *Primum testimonium,* * Ἐν τοῖς νόμοις τοῦ Θεοῦ πορεύεσθε, ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ τοῖς παρ' ὑμῖν πρεσβυτέροις τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀπονέμοντες — Hîc, ut *obedientia* ἡγουμένοις, ita *debitus honor* πρεσβυτέροις, *Ecclesiarum Præfectis*, præstandus, inter *Dei leges* numeratur. Sic & posteà, *Timori isti*, qui *Domino Jesu Christo, reverentiæ*, quæ *magistratibus* debetur, τῶν πρεσβυτέρων τιμὴν immediatè subjiciendum curavit; * Τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν

* pag. 3. ἐντραπῶμεν, τοὺς προηγουμένους ἡμῶν αἰδεσθῶμεν, τοὺς πρεσβυτέρους ἡμῶν τιμήσωμεν.

§.3. *Secundum testimonium,* Ἐξεπέμφθη, inquit, ὁ Χριστὸς ἀπὸ Θεοῦ, καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, illi verò ἐξῆλθον εὐαγγελιζόμενοι, — Κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις κηρύσσοντες, καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι, εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. Hîc ut *Christus* (*magnus Apostolus* noster) à *Patre*, sic *Apostoli* à *Christo*, *Episcopi* ab *Apostolis missi* dicuntur, iísque hoc primo *Evangelii* mane, soli *Diaconi* adjuncti. His stipati *Episcopi*, ut olim *Levitis* Ἀρχιερεῖς, quamprimùm in *regione* aut *civitate* quâvis *fides* reciperetur, ubique *constituebantur*, *Ecclesias* nondum natas, sed ad partum (bonis *Dei* auspiciis) festinantes, brachiis atque ulnis suis *suscepturi*, & *administraturi*.

§.4. Hæc quàm pulchrè cum iis, quæ ad *Phil.*I.1. notavimus,

*Diss.IV.c.10. & βαθυτάταις, quas laudavit *Epiphanius*, ἱστορίαις conveniant, * priùs dictum est.

§.5. In hoc *secundo testimonio*, Illud etiam notandum est, *Apostolos*, cùm *Episcopos* ordinarent, eos τῷ πνεύματι δοκιμάσαι, *Spiritu examinasse*, & *probasse*, i. e. *revelationibus* edoctos esse, quibus demum hæc dignitas communicanda esset (quod & postea non semel innuitur, cùm *Apostoli* πρόγνωσιν, *præcognitionem*, i.e.

revelationem

revelationem εἰληφότες τελείαν, hos *constituisse*, & ἔπειτα δεδοκιμασμένοι, eodem *Spiritu approbati*, his successisse dicantur. Quod & *Mosis* exemplo illustrat, qui προέγνω, inquit, *Deo revelante*, præscivit, *Aaroni Sacerdotium obventurum* esse, &c.) Nec igitur quempiam sine ipsius *Divini Spiritus* dictamine ad *dignitatem* istam promovisse.

§.6. Illud de *Matthiâ* 1um, *Act*.I.24. dein de *Paulo* & *Barnabâ* factum novimus, *Spiritum* quippe *sanctum* disertè edixisse, ἀφορίσατέ μοι, *separate mihi Paulum & Barnabam ad opus*, &c. *Act*.XIII. 2. Sic *Timotheo* χάρισμα illud *Episcopalis authoritatis* διὰ προφητείας ἐδόθη, I.*Tim*.IV.14. & κατὰ τὰς προαγούσας ἐπ' αὐτοῦ προφητείας, c.I.18. *per prophetiam*, vel *prophetias* dabatur: quibus rei *præsentis* (non solùm futuræ) *revelationem* significari monstrat *Paulus*, I.*Cor*. XIV. ubi quod [προφητεύειν] est v.24. & 31. v. 30. per [ἀποκαλυφθῆναι αὐτῷ τι] explicatur. Videatur *Chrysostomus*, & *Theophylactus* ad illa *Apostoli* ad *Timotheum*, I.*Ep*. c.IV. 14. verba: Τὸ τῆς διδασκαλίας καὶ ἱερωσύνης ἀξίωμα μέγα ὄν, τῆς τοῦ Θεοῦ δεῖται ψήφου, ὥστε τὸν ἄξιον δέξασθαι, διὸ τὸ παλαιὸν ἀπὸ τῆς προφητείας ἐγίνοντο οἱ ἱερεῖς, τουτέστιν, ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἁγίου, οὕτω ὁ Τιμόθεος ᾑρέθη ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην.

§.7. Imò non de *Timotheo* solo *adolescente* (ad *Episcopatum* evecto) sed de omnibus *Asiæ Episcopis* affirmatum videmus, *Spiritum sanctum eos gregi ipsorum præfecisse*, *Act*.XX.28. Ita quidem de *Johanne Apostolo Clemens Alexandrinus* apud * *Eusebium*, ad *vicinas gentium regiones rogatum ivisse*, Ὅπου ἐπισκόπους καταστήσοντα — ὅπου δὲ γε κλῆρον ἕνα τινὰ κληρώσοντα, τῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος σημαινομένων. *l.III. c.κγ'.

§ 8. Nihil, ad *Primorum Episcoporum Authoritatem* magis vindicandam, & *Apostolis* ipsis μικροῦ δεῖν æquandam, ab *Apostolico* viro, & *Episcopo*, dici potuit.

Cap. V.

Prima Blondelli conclusio ex hoc secundo Testimonio deducta, examinatur. Tota Blondelli spes de πρωτολαχέντος προστασίᾳ *concidit. Jacobus & Simeon promoti, ut Christi* ἀνέψιοι. *Sic Diaconi non ætate, sed merito electi.* Καθιστάνειν *quid. Act. VI. 3. 6. Blondelli inventum de* πρωτοχειροτονηθέντος προστασίᾳ *soli Pseudo-Ambrosio innixum. Scripturæ adductæ nihil probant, Act. I. 21. Andreas primus ad Christum accessit, Philippus* πρωτοκληθεὶς, *& tamen* πρῶτος *Simon. Sortes* πρωτοκληθέντα *non indicant. Concilia frustra advocata, ut &* ἀπαρχῶν *mentiones in Scripturâ.*

§. 1. EX hoc *secundo Clementis testimonio* quid de *Chorepiscoporum* antiquitate concludi voluit *D. Blondellus*, * priùs perpendimus; At & alia itidem tria sunt, quæ (in rem & commodum suum futura) hinc colligenda putavit *vir Doctissimus.*

* *Diss.* III. c. 3. §. 17. *&c.*

§. 2. 1. *Apostolos primitiis suis*, i. e. *primis ad fidem vocatis* (*si modò probabiles essent*) *Ecclesiastica munera demandare solitos.*

2. *Binos tantùm Cleri gradus, Episcoporum scilicet, & Diaconorum, hîc recenseri, in Episcopis autem Presbyteros fuisse.*

3. *Apostolos binorum istorum graduum institutores, non Moysis Septuaginta Seniores cooptantis exemplo, non Synagogæ sacrarii ministros, in Pontificem, Sacerdotes, Levitas distinguentis præscripto, non Christi septuaginta discipulos Apostolis succenturiantis mandato, sed solâ Oraculi prophetici authoritate permotos fuisse.*

§. 3. Hæc *tria* quàm rectè hinc conclusa, & quàm commodè dicta sint, libet paucis disquirere.

§. 4. Ad *primum* quod attinet, 1. Verum est: & quod *Clementis* testimonio firmatum agnoscimus, *Apostolos*, ἀπαρχαῖς, i. e. *Primis ad fidem vocatis*, & *conversis*, *Ecclesiastica munera demandâsse.*

§. 5. Verùm 2do, & illud statim à *Clemente*, ad modum *restrictionis*, adjectum est [δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι] Ex hoc igitur æquè concludi debuit, cùm *plures primò conversi* fuerint, aliquos tantùm eorum, ex sententiâ *Clementis*, non *omnes*, eósque ἰδίως qui à *S. Spiritu probati* essent, non qui (minutias temporis æstimando) *primi* omnium primorum crediderant, aut *baptizati* fuerant; solâ *Ordinis*, nullâ *meriti*, aut *approbationis divinæ* ratione habitâ, *Episcopos*, & *Diaconos constitutos* esse.

§. 6. Illud quodammodo agnoscit *D. Blondellus*, cùm *parenthesi* istâ [*si modò probabiles essent*] *thesin* suam emollire cogeretur.

retur. Quod tamen illud ipſum eſt, quod poſtea in *Eccleſiam invectum* ſæpius conqueritur, *merito ſcilicet, non ætate creatos eſſe.*

§. 7. At quid demùm ex hâc obſervatione lucraturus erat *D. Blondellus?* Illud in his ad *Clementem ſcholiis* nondum elocutus eſt, ſed cùm p. 52. ex *Pſeud-Ambroſio* notaſſet [*naſcente primùm Chriſtianiſmo, ubicunque Preſbyterorum aggregari collegium cœpit, Presbyterum inter collegas antiquiſſimum, conſeſſus totius caput, & προεςῶτα, jure quodam πρεσβυτοχίας factum eſſe*] id (ne ex unâ tam belli *ſcriptoris* auctoritate pendere videretur) *ex intimo remotiſſimæ Antiquitatis ſinu repetitis argumentis undique muniendum* ſuſcepit, & tunc ſtatim, [*ſcripſerat,* inquit, *Clemens ex Romanæ Eccleſiæ Perſona, Primitiis ſuis Epiſcopatum ab Apoſtolis ubique concreditum.*]

§. 8. Videmus jam quare hoc *Clementis* teſtimonium in tantum *D. Blondello* placebat, nimirum, ut ex eo, *Apoſtolica Preſbyterorum paritas, inter quos πρεσβυτογένη,* inquit, *præſidentia,* aut *primatus obtigit,* confirmata putaretur.

§. 9. At piget dicere, quàm nihil hoc *Clementis* dictum, ad hunc omnis ſpei *Blondellianæ* fundum pertinuerit.

Primò enim, Nullus hîc de aggregando *Presbyterorum collegio Clementi* ſermo inſtituebatur, ſed de eo tantùm *naſcentis Eccleſiæ ſtatu,* in quo *plures fideles nondum eſſent,* ideóque ſine dubio, nec *Presbyteri* inſtituerentur. Tunc, inquit *Clemens,* οἱ μέλλοντες πιςδύειν, tantæ *Apoſtolis* curæ fuerunt, ut *Epiſcopum in qualibet civitate,* ſolo *Diacono* accinctum, *conſtituendum* putarent. Nec igitur quicquam hîc in voce [ἀπαρχαῖς,] quod πρεσβοχειροτονηθέντι, aut πρεσβυτογένη, i.e. *antiquiſſimo Presbytero* competat, ſed de *primis* ſolummodo *ad fidem converſis,* πρεσβυκληθεῖσι, (quibus iccirco præ aliis *fidelibus,* ſiqui eſſent, non præ aliis *Presbyteris,* qui omnino nulli erant, προςασία, aut *primatus* competebat) ſermo omnis nectebatur. Et ſic ilico in auras evanuit unicum illud, quod *D. Blondello* uſui futurum erat, teſtimonium.

§. 10. *Secundò,* Quod de ἀπαρχαῖς hîc dicit *Clemens,* æquè ad *Diaconos*, ac ad *Epiſcopos* pertinebat, [in *Diaconos* nimirum *primitias* iſtas *conſtituiſſe Apoſtolos.*]

§. 11. Imò *Tertiò,* Nec uni illi, qui inter converſos ſimpliciter *primus* fuit, hanc προςασίαν contigiſſe affirmat *Clemens,* tunc enim nullus τῇ τοῦ πνεύματος δοκιμῇ locus eſſet, ſed inter eos qui *primi converſi* ſunt, quotuſcunque illorum numerus eſſet, aliquos

in variis *provinciis*, & *civitatibus*, in *Episcopos ordinatos* fuisse, (quos scilicet *Spiritus sanctus* tali munere dignos pronuntiaverat) alios itidem ubique in *Diaconos*; Illud unum est, quod hîc *Clemens* pronuntiat.

§.12. Nec igitur πρωτοκλησίᾳ, sed *S. Spiritus revelationi*, & *approbationi* imputandum esse, quod quispiam in *Episcopum constitueretur*.

§.13. Hoc in *Matthiæ* ad *Apostolatum* surrogatione satis patet. Patet etiam in *Jacobo*, primo *Hierosolymorum Episcopo*, ejúsque successore *Simeone*, nulla πρωτοκλησίας prærogativâ ad *Clavum* istum evectis, sed (præter meriti præstantiam) ex eo potiùs, quòd *Christi* ἀνέψιοι, aut *fratres* vulgò dicti essent, ad eam dignitatem *assumptis*. Sic enim *Hegesippus* apud * *Eusebium*. Μετὰ τὸ μαρτυρῆσαι Ἰάκωβον τὸν Δίκαιον, πάλιν Συμεὼν ὁ τοῦ Κλωπᾶ καθίσταται ἐπίσκοπος, ὃν προέθεντο πάντες ὄντα ἀνέψιον τοῦ Κυρίου δεύτερον, *Post Jacobi Justi Martyrium, iterum Symeon filius Cleophæ Episcopus constituitur, quem secundum Domini consobrinum existentem, aliis omnibus unanimi consensu omnes præposuerunt.* Quod & fusiùs ab *Eusebio* narratur, l. III. c. ιαʹ. *Fama*, inquit, *est Apostolos & discipulos Domini, qui adhuc supererant, unâ cum his, quibus cum Domino secundum carnem cognatio intercessit, consilium inivisse*, περὶ τοῦ τίνα χρὴ τῆς Ἰακώβου διαδοχῆς ἐπικρῖναι ἄξιον, *quisnam dignus censendus esset, qui Jacobo succederet* (nulla hîc *ordinis*, qui sic apud *PseudAmbrosium*, *D. Blondello* allubescebat; sed tantùm ἀξίας seu *meriti* mentio) καὶ δὴ ἀπὸ μιᾶς γνώμης, τοὺς πάντας Συμεῶνα τὸν τῆς αὐτόθι παροικίας θρόνου ἄξιον εἶναι δοκιμάσαι, ἀνέψιον, ὥς γέ φασι, γεγονότα τοῦ Σωτῆρος, *Omnes ergo uno consensu Simeonem Ecclesiæ illius throno dignum esse existimarunt, Consobrinum quippe Servatoris existentem.*

* *Hist:* l. IV. c. κβʹ.

§.14. Ubi itidem *electionis* per *suffragia factæ* mentio toto cœlo disterminatur ab eo, quod ex *Clemente*, *D. Blondellus* colligendum putavit.

§.15. Consulatur itidem *Clementis* dictum *hypotyp:* l. VI. apud *Eusebium* l. II. c. αʹ. *Petrum* nempe, *Jacobum* & *Johannem* (*Zebedæi filios*, μὴ ἐπιδικάζεσθαι δόξης, ἀλλ᾽ Ἰάκωβον τὸν Δίκαιον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων ἑλέσθαι, *de gloriâ* (i. e. honore *Hierosolymitani Episcopatus*) *non contendisse, sed Jacobum Justum Episcopum Hierosolymitanum elegisse.* Apertissimum testimonium, quo ex *electione*, non ex *primogenituræ privilegio* his primis temporibus *Episcopum* constitutum esse apparet.

§.16.

§.16. Idem etiam de *Diaconis* dici posset, *Act.* VI. quos ad illud munus nullâ solius προτοκλησίας ratione habitâ, sed quatenus μαρτυρουμένους ἄνδρας, πλήρεις πνεύματος ἁγίου, καὶ σοφίας, evectos legimus, v.3.

§.17. *Quartò* igitur & illud notandum est, Hos ipsos, qui ex *primorum conversorum* numero *Episcopi* fiebant, *probatos* priùs, dein *constitutos* ab *Apostolis* fuisse, Καθίσανον Ἀπόστολοι εἰς ἐπισκόπους, inquit *Clemens* (quid verò sit καθιστάναι priùs diximus, & ex comparatione 3tii & 6ti versus *sexti* capitis *Actorum* clariùs patet, ubi quod [καθιστάναι ἐπὶ ταύτης χρείας] dicitur, v.3. est [προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας] v. 6.) Quod unum si advertisset *D. Blondellus*, has scilicet *Apostolorum primitias*, seu eos qui *fidem primi receperint*, post δοκιμασίαν πνεύματος, per χειροθεσίαν demum *Apostolorum* in *Episcopos*, &, quod minus est, *Diaconos* constitutos esse, certè fabrica omnis, quam huic *ex intimo remotissimæ antiquitatis sinu petito testimonio* superstruendam optavit, i.e. totius *Blondellianæ* sententiæ, & causæ *tibicen*, & *columna* in terram ilico concidisset.

§.18. Et quoniam in istis nunc sumus, licèt causa nostra istis suppetiis non indigeat, (Quid enim nostri interest, an πρωτοκλήθεντα, an alium quemvis in *Christo post-natum Apostoli* in *Episcopum* constituerint?) videbimus paucis, ecquod aliud magis idoneum firmamentum, cui *hypothesis* ista inniti posset, ex *remotissimæ Antiquitatis sinu D. Blondello suppetat.* Certè, præter unicum illum sub *Ambrosii* larvâ in *Ep: Paul: comm: scriptorem*, nullum.

§.19. Quæ enim de *Scripturis* peti voluit, ea nihil probant: *Primò* enim *Christum* ait, eos, quos primos ἐμαθήτευσεν, ad *Apostolicum fastigium* evexisse. At 1. nullibi illud constat, Hos singulos *duodecim discipulos* omnium mortalium primos fuisse, qui *Christi fidem* amplexi sunt; Hos ab eo constitutos affirmat *Marcus*, c.III. 14. ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ, καὶ κηρύσσωσι, &c. at præter eos alii sine dubio non pauci eo tempore *Christo* nomina dederant.

§.20. Imò cum *Iosepho*, & *Matthia*, alios multos, ἐν παντὶ χρόνῳ, ἐν ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου, *discipulis* his *consociatos* fuisse, *Petrus* ipse pronuntiat, *Act.* I.21.

§.21. Secundò, De his ipsis *Christi* duodecim *Discipulis*, & *Apostolis*, illud utique notandum est, *Andream*, & cum eo alterum innominatum (*Iohannem*, crediderim, historiæ illius scriptorem) à *Baptistâ* primùm *Io.* I. 36. dein ab ipso *Christo* v. 40. edoctos,

edoctos, fidem *Christi* primos accepisse, ut patet v.42. Post hos, *Simonem* dein ad *Christum* ab *Andreâ* deductum esse v.43. *Philippum* interim omnium *primum*, ad *discipulatum*, vel famulitium *Christi*, admissum esse, illi primò omnium mortalium dictum esse, ἀκολούθει μοι v.44. *Philippo* dein alios accenseri c. II. (*Nathanielem*, uti videtur, c.I. 51. aliósque) quibus accinctus *Canam* v.2. *Capernaumum* v. 12. post & *Hierosolymas* v.13. profectus est; Dein *Iudæam* peragravit, c.III. 22. *Iesus*, & μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ διέτριβε μετ' αὐτῶν, καὶ ἐβάπτιζε, (non *ipse* tamen, sed *discipuli* ejus c.IV. 2) & hæc omnia perfecit, cùm *Iohannes Baptista* ἐν Αἰνὼν βαπτίζων, v.23. nondum *custodiæ traderetur* v.34. nec igitur adhuc *Andreas*, & *Simon*, *Mat.*IV. 19. ut nec *Iacobus*, & *Iohannes*, v. 20. ad discipulatum assumerentur, quod ex *Mat.* IV. 12. *Mar.* I. 14. manifestum redditur, *Audito enim quod Iohannes tradebatur*, *divertit* (jam secundò) *Christus in Galilæam*, & ibi demum eos *vocavit*. Hic certè, nec *Andream*, qui primus *accessit*, nec *Philippum*, qui primus *vocatus*, primus etiam *Christum* secutus est (cui igitur πρωτοκλησία planè contigit) quâvis inter compares προστασία, quavis præ aliis collegis *primogenituræ* prærogativâ gaudentem, videmus, πρῶτος Σίμων, inquit *Matthæus* c.X.2. qui & apud *Marcum primo* loco reponebatur.

§.22. At & tertiò, de *Episcopis* ab *Apostolis*, non de *Apostolis* à *Christo constitutis*, *hypothesis D.Blondelli* procedit, nec igitur *fundamento* isti (satis quidem invalido) inniti debuit.

§.23. *Secundò*, ex *Petri* verbis *Act.*I.21. illud probari existimat. At *Petri* verba sic sonant, Ἕνα τούτων, *Unum eorum*, *qui omni tempore à baptismo Johannis ad diem ascensionis Christi* συνῆλθον ἡμῖν, in defuncti *Traditoris* loco surrogandum esse, tandémque ex horum numero ἔστησαν δύο, *Josephum*, & *Matthiam*, neutrum, in quantum sciamus, πρωτοκλησίας *prærogativâ* utentem; Et denique (ne quid unquam in hac causâ *D.Blondello* prosperè successisse putaretur) ad *sortes* deventum est, quæ πρωτοκληθέντα à *post-nato* non distinguunt, sed tantummodo *propositi* divini decretum nobis indicant.

§.24. At *tertiò*, inquit *D.Blondellus*, *Gentium magister Paulus* (ille sine dubio nullo *primogenituræ* jure gaudens) I.*Tim.*III. 16.V.22.& ex eo *Laodicena Synodus Can:*III. *Niceno*, *Can:*II. *Sardic:*c.X. *Syricius*, *Ep:*III.c.III.*Concilium Arelat:*II.*Can:*I. (Quid verò hæc tanta nomina *decreverunt? primogenitum Collegis omnibus præsidere?* Imò post tantum conatum, illud tan-

tùm)

tùm) *Neophytum ab Ecclesiæ regimine arcendum, conceptis verbis ſanxerunt.*

§.25. Verùm advertiſſe debuit *D. Blondellus*, æquè *primogenitum*, quamprimum *naſcatur*, ac *poſt-natum*, νεόφυτον eſſe, nec igitur concludi poſſe, hunc *poſt-natum* non eſſe, qui *novitius* non fuerit, aut illum *novitium* non eſſe, qui *primogenitus* fuit.

§.26. *Quartò, Erant*, inquit, *ſummo inter pios omnes in pretio* οἱ πρωτοκληθέντες, *nequis miretur, Andronicum, & Juniam, in Apoſtolis nobiles, quia ante Paulum fuerant in Chriſto, Epænetum, Stephanámque, hoc ab Apoſtolo nomine commendatos, qui ò l fuerant* ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας, *cui ſe Corinthii ſubdere tenerentur.*

§.27. Verùm non omnes, qui ante *Paulum* in *Chriſto* fuerunt, cujuſvis *civitatis*, aut *regionis primitiæ* fuerunt, ut nec, qui *ſummo inter pios omnes in pretio* eſt, qui *in Apoſtolis nobiles*, ii ſtatim ſinguli *Presbyterorum collegiis* præficiebantur. Quod unicum *hypotheſi* ejus profuturum erat. Si verò *Epænetum* æquè, *Stephanámque Achaici* cujuſvis *Presbyterii* προεστῶτας fuiſſe exiſtimet, *bicipitem* planè *Parnaſſum* in cognominem *Presbyterorum conſeſſum* migrantem, ſomniaſſe par erit.

§.28. Interea, ſi *Stephanæ* familiæ (ea enim ἀπαρχὴ Ἀχαΐας, I. *Cor.* XVI. 18. dicebatur) *Corinthii* ſe ſubdere tenerentur, non tamen *Epæneto* tenebantur, *Ro.*XVI. 5. imò nec *integræ familiæ* inter πρωτοταγέντας προεδρεία attribuenda erit.

§.29. Denique de *Stephanæ familiâ* dicitur, ἔταξαν ἑαυτοὺ εἰς τὴν διακονίαν τοῖς ἁγίοις, & ob id demum, reverentiam aliquam, & ὑποταγὴν iis deberi, non ideò tantùm, quòd ἀπαρχὴ eſſent.

§.30. *Quintò*, Illud *ad elogium ob fidem diſperſorum Judæorum feciſſe* affirmat *D. Blondellus*, *quòd eos à Deo ad verbum veritatis genitos* εἰς τὸ εἶναι ἀπαρχήν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων *ſcripſit Iacobus*, c.I.18. *Eorúmque* 14.*Myriadas primitias Deo Agnóque ſacratos dixit Iohannes.*

§.31. At verò, nec iſtos omnes *Iudæorum fideles* apud *Iacobum*, nec 14.*Myriadas* apud *Iohannem*, totidem *Presbyterorum conſeſſibus præſediſſe*, putavit *D. Blondellus*, nimis certè luſorius in re ſeriâ.

§.32. Unicum adhuc ſupereſt, quo obiter uti *D. Blondellus* voluit, ex antiquitate petitum teſtimonium, *Canon* ſcil: 4us *Nicenus*, quo, ut illi videtur, *mos* hic *immutatus* perhibetur. Sic enim in recenſendis *Pſeud-Ambroſii* verbis [*immutata eſt ratio, proſpiciente concilio, ut non ordo, ſed meritum crearet Epiſcopum*]

Pp ad

ad vocem [*concilio*] *Nicen. Can:* 4. in margine apponendum
* *Apol:* p. 49. *duxit. Idem à *Cl: Salmasio*, in *Apparatu*, prolixiùs factum est.

§. 33. At piget dicere, quàm sine omni rationis specie, *Canone* isto *mos* ille *immutatus* dicatur. Videatur *Canon.* Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι, &c. *Integer Canon* illud unum curat, ne *Episcopus sine tribus* ad minimum *Episcopis, cum consensu omnium totius Provinciæ Episcoporum ordinetur.* At 1mo. quid illud πρὸς Διόνυσον, quid ad hujus *moris immutationem* pertinet? Certè vix potuit longiùs abesse.

§. 34. Secundò *Episcoporum per Provinciæ Episcopos Ordinationes* omnes, quarum ante *Concilium Nicenum* satis crebra mentio est, hoc ab illis deridiculo confictum esse monstrant. Imò *tertiò*, ne plura in re manifestâ accumulem, cùm *Concilium Nicenum An. Ch*[i]. CCCXXV. hæc decreverit, *mos* verò iste, ipso
* *Præf:* p. 11. * *D. Blondello* fatente, *An. Ch*[i]. CXXXV. *immutatus* sit, quæ demum hæc temporum confusio erit, si *Canone* isto *mos* ille *immutatus* dicatur?

§. 35. Et sic tandem experti sumus, quid sit [*ex intimo antiquitatis sinu argumenta petere.*]

Cap. VI.

Secunda, & Tertia Blondelli conclusio. Differentia inter Episcoporum, & graduum constitutionem.

§. 1. Quod verò secundo loco ex hoc *Clementis* commate conclusit *D. Blondellus*, illud ex parte verum est, *binos tantum Cleri gradus illic recenseri, Episcoporum*, & *Diaconorum.* At in *Episcopis Presbyteros fuisse*, cùm tale nihil apud *Clementem* reperiatur, illud ex propriis mentis suæ *ideis* exscripsisse putandus est *D. Blondellus.*

§. 2. Denique, quod ad *tertium D. Blondelli corollarium* attinet, mirum est, quòd vel sic sibi, aut à se aliis, imponi permitteret: Ubinam, quæso, illud *Clemens* affirmavit? *Apostolos, binorum illorum graduum institutores, solâ oraculi prophetici authoritate permotos fuisse?* Ait certè, *Apostolos*, aliquos in *Episcopos*, alios in *Diaconos constituisse*, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι.

§. 3. At 1. hoc erat *personas constituere*, non *instituere* ipsos *gradus*. De eâ *graduum institutione*, nihil hoc loco *Clemens*, nisi quod in priori *periodi* parte dictum fuit, ut *Christum à Deo*, sic *Apostolos à Christo*, & *Episcopos* demum ab *Apostolis missos*, &

consti-

constitutos esse, &, quod prætereundum non est, non ad *constitutionem graduum*, sed ad *dijudicationem personarum*, an *idonei*, vel minùs *idonei* essent, ista πνεύματος δοκιμασία pertinebat.

§.4. Imò 2do. Si *oraculi prophetici authoritas*, ad hos etiam *gradus* instituendos, eos permoverit, nihil tamen impedit, quin & cum *authoritate oraculi prophetici*, alii etiam *Veteris Testamenti ritus*, & *exemplaria* pulcherrimè consentiant, quæ tamen *Clementem* hîc memorare nulla necessitas cogebat; satis omnes novimus, quàm nihil concludat *Argumentum* à *testimonio negativum*.

At & 3tio. Quis adeò *vecors* unquam fuit, ut hîc, ubi *solorum Episcoporum*, & *Diaconorum* sine *Presbyteris* mentio à *Clemente* facta est, *exemplum Mosis Septuaginta Seniores cooptantis*, aut *Synagogæ Ministros in Pontificem, Sacerdotes, Levitas distinguentis*, aut *Christi Septuaginta discipulos duodecim Apostolis succenturiantis*, *Lectoribus* suis tam inficetè obtrudat, atque ad rem istam rectè accommodari somniet? Certè eæ singulæ *trium*, non *duorum Ecclesiæ graduum*, imagines & umbræ censendæ sunt, nec sine *dementiâ* quâdam, *binorum* mentioni coaptari, aut adjici potuerunt. Quod igitur factum non esse, *Clementi* neutiquam imputamus, sed *D. Blondello* dicam hanc justissimè inscribimus, quòd, talibus observationibus testimoniisque per vim ad suas partes pertractis, librum, heu nimis intumescentem, ampliandum existimaverit. Diutiùs certè, quàm par fuit, istis immorati sumus, non sic denuò molestiam nobis, lectori tædium adaucturi.

Cap. VII.

Tertium testimonium. Episcopi ex Isaiâ פקיד, נגש. *Judaicorum forensium rituum ad Ecclesiasticos Christianorum accommodatio. Excusatus Clemens. Quartum testimonium. Forma hæc Regiminis à præcepto divino. Quintum Testimonium.* Μεταξὺ. Ἐπινομὴ. *Immediato spiritus impulsu Episcopi in Achaia constituti, & successores assignati. Populi acceptatio à Blondello ficta.* Προσφέρειν δῶρα. *Blondelli duæ conclusiones infirmæ, Quatuor aliæ à nobis concessæ.*

§.1. T*Ertium Testimonium*, Ἐκ πολλῶν, inquit *Clemens*, χρόνων ἐγέγραπτο περὶ ἐπισκόπων, καὶ διακόνων, Καταστήσω τοὺς ἐπισκόπους αὐτῶν ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς διακόνους αὐτῶν ἐν πίστει, *A multis temporibus scriptum est de Episcopis & Diaconis. Constituam Episcopos eorum in justitiâ, & Diaconos in fide.*

§.2. Hîc quàm idoneè *vir Apostolicus* ἐπισκόπων & διακόνων mentionem, ex *Græco* * *Isaiæ Interprete* petitam, ad propositum suum accommodaverit, paucis dispiciemus.

* *Isa:c.*LX.17.

§.3. Et primò illud agnosci debet, verba, quæ *Clemens* ex *Isaiâ* laudaverat, in codicibus nostris *Græcis* hodiè non reperiri, ut nec apud *Irenæum*, l.III.c.44. sed eorum vice reposita esse, [Καὶ δώσω τοὺς ἄρχοντάς σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ τοὺς ἐπισκόπους σου ἐν δικαιοσύνῃ] *Clementinam* interim lectionem, *antiquiorem*, & ex codice, quo *Apostoli* utebantur, vetustissimo petitam, ideóque hodiernæ nostræ longè præferendam, *Hebræus*, si consulatur, satis monstrat. In eo sic legimus וְשַׂמְתִּי פְקֻדָּתֵךְ שָׁלוֹם ׃ וְנֹגְשַׂיִךְ צְדָקָה, ubi licet פקוד per ἄρχων reddi satis fœliciter posset, cùm alibi, ut priùs diximus, προστάτης, & κωμάρχης reddatur, neutiquam tamen נגש per ἐπίσκοπον reddi potuit, at è contra & פקוד per ἐπίσκοπος, novem vicibus redditur, ideóque hoc decimo loco sic reddi debuit, & נגש per ἐργοδιώκτην & φορολόγον, & πράκτορα (inferiorum officiorum nomina) subinde vertitur, Imò cum ἐπιστάτης *Præfectus* semel reddatur *Ex*:V. 14. pro *operarum exactore*, qui, cùm *Israelitis* præficeretur, *Pharaoni* tamen subjiciebatur, clarissimè sumitur.

§.4. Secundò itidem statuendum est, *Isaiæ* verba sic intelligenda esse, ut, primariò ad *Judices Judæorum*, & ipsorum *ministros* pertineant, quales in *omnibus civitatibus*, jussu *Domini*, *constitutos* videmus, *Deut*.XVI.18. *Judices*, inquit, *& officiarios constitues tibi in omnibus portis*; Quo tamen non obstante,

§.5. *Tertiò*, æquissimum erit & *sacrorum Scriptorum* genio valdè consentaneum, ut, quod primariò in *Judæorum foro* locum habuerit, *secundariò* ad *Christi Ecclesiam* accommodetur. Illud ab *Apostolis* ipsis & *Evangeliorum scriptoribus* non rarò factum videmus, nec igitur *Clementi* neganda libertas ista, qui voculas illas duas *Christianâ* civitate jam (ante scriptam hanc *Epistolam*) donatas, & à *Paulo* simul positas, *Phil*. I. 1. apud *Græcum Isaiæ Interpretem*, cujus authoritas, apud *Hellenistas*, ipsósque, ad quos scribebat, *Corinthios*, multùm valebat, repererat.

§.6. *Quartò* igitur, Licèt huic *Isaiæ vaticinio*, ut columnæ, aut tibicini suo, singularis in *Ecclesiâ Episcopatus* non innitatur, verè tamen à *Clemente* dici potuit, τοῦτο οὐ καινῶς, *nihil ab Apostolis novitium* fieri, qui *Episcopos*, & *Diaconos* in *Ecclesiis* quibusque constituebant, cùm *Judices* & *officiarii* à *Deo* ipso per *Mosem* inter *Judæos* in omnibus *civitatibus* creati (viva hujus regiminis *Ecclesiastici* imago) his ipsis nominibus jamdiu insignirentur.

§.7.

§.7. *Quartum testimonium*, Καὶ τί θαυμαστὸν, εἰ καὶ οἱ ἐν Χριστῷ πιστευθέντες παρὰ Θεοῦ ἔργον τοῦτο, κατέστησαν τοὺς προειρημένους; *Et quid mirum, si quibus opus hoc à Deo in Christo concreditum est, ii constituerint prædictos?* Hoc igitur, *Præpositos*, & *Ministros Ecclesiæ constituendi* opus *Apostolis* à *Deo* in *Christo concreditum* fuit, Ex quo sequetur, Hanc in *Episcopis*, & *Diaconis* fundatam *regiminis* formam, *præcepto divino* non minùs adscribendam esse, quàm si in *singulis civitatibus Episcopos* & *Diaconos Christus* ipse constituisset.

§.8. *Quintum*, (& illud sanè illustrissimum, *testimonium*) sic se habet, Οἱ Ἀπόστολοι ἡμῶν ἔγνωσαν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔρις ἔσται ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς, διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν, πρόγνωσιν εἰληφότες τελείαν, κατέστησαν τοὺς προειρημένους, (scil: ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν) καὶ μεταξὺ ἐπινομὴν δεδώκασιν, ὅπως, ἐὰν κοιμηθῶσι, διαδέξωνται ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες (i. e. quos ut prædixerat τῷ πνεύματι ἐδοκίμασαν) τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, *Apostoli nostri per Jesum Christum dominum nostrum cognoverant* (*Christo* ipso, ut videtur, prædicente) *contentionem de Episcopatus nomine orituram esse* (scilicet aut de *dignitate* (ut ὄνομα significat ἀξίωμα) & *authoritate Episcopali* in *Ecclesiâ*, aut de *re* ipsâ, adeóque de *nomine* rem ipsam, *superioritatem* & *præfecturam* denotante; *Ob hanc igitur causam, cùm perfectam præcognitionem* (à *Christo* scilicet præmonente) *accepissent* (talem nempe futuram esse de *Episcopatu* ἔριδα, seu ad ejiciendum ex *Ecclesiâ Sacerrimum Ordinem*, seu ad illud, quod jam constituebatur, quovismodo immutandum, aut intervertendum) ut venienti malo occurrerent, *prædictos* (Episcopos & Diaconos) *constituerunt*, *& postea* (sic enim μεταξὺ in verbis proximè sequentibus, ut & in *Epistolâ Barnabæ*, cum *Jacob* λαοῦ τοῦ μεταξὺ *populi post futuri* typus dicitur, §.10. & *Act.*XIII. 42. explicatiùs [εἰς τὸ μεταξὺ]) significat aut * *seriem*, aut *modum successionis*, aut *catalogum*, aut *distributionem*, aut fortè *ordinationem* dederunt, *ut, cùm illi*

* *Vox ἐπινομὴ alibi apud authores non reperitur, potest fortassis Ordinandorum seriem, successionem, διαδοχὴν significare (quomodo οἱ apud Hesychium ἐπίνομοι κληρονόμοι dicuntur, cui consentaneum est ut ἐπινομὴ κληρονομίαν significet) sic ut ex sequentibus explicari possit ὅπως διαδέξωνται ἕτεροι, ut alii succedant &c. Potest istius successionis jus, ac modum, ὅπως ut, vel quemadmodum alii de natis succedant, scilicet ut δεδοκιμασμένοι ἄνδρες perpetuâ successionis serie ordinarentur; Potest & Catalogum, Album, matriculam, ἱερατικὸν κανόνα denotare; Potest & distributionem (ab ἐπινέμω distribuo) i.e. distribuendorum ad singula, aut Episcoporum, aut Diaconorum munera descriptionem significare, sic ut Hesychio ἐπινέμησις ἐπιμερισμὸς redditur. At & non incredibile est νόμον & διάταγην, ordinationem, vel constitutionem eâ notari.*

vitâ excederent, alii probati viri (quos scilicet eodem *prophetico*, quem prædixerat, *spiritu approbaverant*) *huic ministerio*, aut officio *succederent*.

§.9. Patet hîc immediato *Spiritus Divini impulsu* in *singulis Ecclesiis*, adeóque *Corinthi*, & in reliquis *Achaiæ civitatibus Episcopos constitutos* esse, (solis *Diaconis* iis adjunctis) eodémque *prophetiæ*, aut *revelationis divinæ* jussu, *successores* illis post *discessum* ipsorum, assignatos esse, sic scilicet *Ecclesiæ paci* consulente, & præcavente *Christo*, ne *Episcopalis dignitas* ad *unitatem Ecclesiæ* conservandam instituta, *ambitiosorum* & *æmulorum* oculos ad se trahens, μῆλον ἔριδος quovismodo fieret.

§.10. Ex hoc *Episcoporum constituendorum* ritu ab *Apostolis* & *Apostolicis* viris hactenus observato, στασιαστῶν *molimina* fortiter retundit *Clemens* in sequentibus, Τοὺς οὖν κατασταθέντας ὑπ' ἐκείνων, ἢ μεταξὺ ὑφ' ἑτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν, συνευδοκησάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης, καὶ λειτουργήσαντας ἀμέμπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μετὰ ταπεινοφροσύνης, ἡσύχως καὶ ἀβαναύσως, μεμαρτυρημένους τε πολλοῖς χρόνοις ὑπὸ πάντων, τούτους οὐ δικαίως νομίζομεν ἀποβάλλεσθαι τῆς λειτουργίας: *Ab illis igitur* (i. e. ab *Apostolis* ipsis) *vel postea ab aliis illustribus* (i. e. *Apostolicis*, & *Spiritu Dei approbatis*) *viris constitutos applaudente, aut congratulante tota Ecclesiâ* (nihil hîc de *acceptatione totius Ecclesiæ*, sine quâ *Episcopos* & *Diaconos* ab *Apostolis* & *Apostolicis viris constitutos non esse* ex hoc loco concludit ** D.Blondellus*, quasi qui ex *Dei jussu*, & *approbatione constituebantur, populi* etiam *acceptatione* indigere putandi essent) *quique jam Christi gregi inculpatè, quietè, & ingenuè inservierint, & ab omnibus jamdiu testimonium & laudem reportaverint, hos non justè* (imò *injustissimè*) *officio aut ministerio suo deturbari putamus*. Ἁμαρτία γὰρ οὐ μικρὰ ἡμῖν ἔσται, ἐὰν τοὺς ἀμέμπτως καὶ ὁσίως προσενέγκοντας δῶρα, τῆς ἐπισκοπῆς ἀποβάλωμεν, *scelus enim non exiguum nobis erit, si inculpatè sanctéque dona* (i. e. *sacrificia Christiana*, quæ solus, inquit *Justinus*, προσεστῶς Θεοῦ προσφέρει) *offerentes, ab Episcopatu dejiciamus*. Omnia iterum clarissima, & quæ omnem in *Ecclesiâ Dei authoritatem*, in *Episcopi* manus traditam fuisse confirment.

* *Apol:* p.11.

§.1. Quò itidem & sequentia spectant, Μακάριοι, inquit, οἱ προοδοιπορήσαντες πρεσβύτεροι, *Beati Seniores* (seu *Episcopi* qui ante has procellas pacatè *obdormiverant*) *qui, emenso vitæ stadio, ante has* στασιαστῶν *turbas excesserunt*, οἵτινες ἔγκαρπον καὶ τελείαν ἔσχον τὴν ἀνάλυσιν, *quotquot * perfectam & fructuosam dissolutionem consequebantur*,

* *Cum Martyrio, istâ Christi athletarum* τελειώσει, *conjunctam.*

sequebantur, οὐ γὰρ εὐλαβοῦνται, μή τις αὐτοὺς μετασήσῃ ἀπὸ τοῦ ἱδρυμένου αὐτοῖς τόπου, *Illis enim metuendum non est, ne quis eos loco aut sede, in quâ locati sunt, deturbet.*

§.12. Quàm probè hinc *octo* corollaria concinnaverit *D. Blondellus*, quibus artibus falsa veris intertexenda curaverit, facilè ex prædictis æstimabitur; In illis quartum est, *Episcopos qui fraternitati* (at cur non *Ecclesiæ?*) *per singulas urbes præfecti sunt unà plures fuisse*, Sextum, *Presbyteros quosque dona obtulisse, Episcopatu functos, adeóque veri nominis Episcopos fuisse.* *Apol: p.11.*

§.13. At monendus est vir oculatissimus, qui me monitore non indiguit, nec *plures* illos totius *Achaiæ Episcopos*, unius statim *urbis Præfectos* dicendos esse, Nec ex πρεσβυτέρων (voculæ πολυσήμου) pro *Episcopis singularibus* usu, ad *Episcoporum*, & *Presbyterorum*, quos nunc dicimus, ἰσοτιμίαν, valere argumentum.

§.14. Cætera verò, quæ ex hoc loco rectè conclusa sunt, 1. *Ecclesiastici regiminis formam nusquam ab Apostolis immutatam esse*, 2. *Toto eorum tempore, &* (*postquam consummati sunt*) *intermedio, sub eorum discipulis, Ecclesiæ cujusq; regimen penes Episcopos & Diaconos in commune fuisse* (modò per illud suum [*in commune*] *Clementi* obtrusum, nullam sive *ordinis*, sive *authoritatis* paritatem ipse intelligat, & nobis per *Episcopos*, aut *plures* successivè in eadem civitate, aut *plurium* quidem *civitatum* in eâdem *Provinciâ* simul *plures* intelligendi licentiam permittat) 3. *Presbyteros eosdem ministerio ritè functos nequaquam deturbandos fuisse*, (imò nec ad *populi arbitrium*, si minus rectè *officio* functi iis videantur) 4. *Corinthios hoc nomine violatæ fraternitatis* (licèt ejus rei nulla in *Clementis* verbis mentio occurrat, sed tantùm, οὐ δικαίως fieri dicatur, i.e. *Ecclesiæ* sine dubio violatæ) *reos, quòd aliquos ex administratione transduxissent* (sic ille [μετηγάγετε λειτουργίας, i.e. *ministerio movistis*] reddendum maluit) *D. Blondello* lubentissimè largimur, nec quicquam causæ nostræ decrescere opinamur, si hæc omnia ex *tripode* protulisse *virum doctissimum* agnoscamus. De *tertio* interim, quod unicum restat, [*Episcopos & Diaconos ab Apostolis Apostolicisque viris nunquam, nisi totâ acceptante Ecclesia, constitutos*] quid sentiendum sit, * prædiximus. * §.10.

CAP.

CAP. VIII.

Plures πρεσβυτέρων *pro Episcopis Achaiæ mentiones. Potestas plebis circa sacra, sine omni rationis specie à Blondello asserta.*

§. 1. PLura adhuc apud *Clementem* supersunt, in quibus πρεσβυτέρων (quos nos totius *Achaiæ Episcopos* fuisse jam antè monstravimus) mentio facta est, quæ hîc etiam apponenda erunt. *Primò*, Αἰσχρὰ, inquit, καὶ λίαν αἰσχρὰ -- τὴν βεβαιοτάτην καὶ ἀρχαίαν Κορινθίων ἐκκλησίαν, δι' ἓν ἢ δύο πρόσωπα στασιάζειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. *Turpe, imò valdè turpe est, firmissimam & antiquam Corinthiorum Ecclesiam* (de quâ αὐτόπτης *Hegesippus* apud * *Eusebium*, ἐπέμενεν ἡ ἐκκλησία τῶν Κορινθίων ἐν τῷ ὀρθῷ λόγῳ μέχρι Πρίμου ἐπισκοπεύοντος ἐν Κορίνθῳ) *propter unam aut alteram personam adversus seniores seditionem concitare*, Illud est στασιάζειν, quod priùs per [καταστα-θέντας ὑπ' Ἀποστόλων &c. λειτουργίας, & ἐπισκοπῆς ἀποβάλλειν, ut & per τετιμημένης λειτουργίας μεταγαγεῖν] edixerat.

* l. IV. c. κβ'.

§. 2. Hîc interim more suo *D. Blondellus* vera falsis immiscens, quatuor itidem nobis cudit *corollaria*, quibus, cùm *incognitum tunc temporis Episcopum fuisse*, & *Presbyterorum in commune ministrantium regimini subditam fraternitatem*, sine omni probationis specie, ex verbis illis elici cupiat, non est quòd nos *aerem* aut *umbram* feriamus.

§. 3. *Secundò*, Εἴ τις ἐν ὑμῖν γενναῖος, εὔσπλαγχνος, &c. εἰπάτω, εἰ δι' ἐμὲ στάσις, καὶ ἔρις, καὶ σχίσματα, ἐκχωρῶ, ἄπειμι, οὗ ἐὰν βούλησθε, καὶ ποιῶ τὰ προστασσόμενα ὑπὸ τοῦ πλήθους, μόνον τὸ ποίμνιον Χριστοῦ εἰρηνευέτω μετὰ τῶν καθεσταμένων πρεσβυτέρων. Πολλοὶ ἐξεχώρησαν ἰδίων πόλεων, ἵνα μὴ στασιάζωσιν ἐπὶ πλέον, *Siquis inter vos* (quorum gratiâ seditio contra *Episcopos* orta est) *generosus, aut misericors, aut Christianâ charitate imbutus est, populum tumultuantem sic alloquatur; Si mei causâ seditio, contentio, schismata concitata sunt, excedo, abeo quocunque me abire vultis, quicquid multitudo præceperit, facturus, modò unum illud curetur, ut ovile Christi cum senioribus* (*Episcopis* illis ab *Apostolis*, *Apostolicisque* viris) *constitutis, pace fruatur. Multi quidem* (qui ipsorum causâ quietem publicam sollicitari, aut moveri experti sunt) *ex civitatibus suis ultrò excesserunt, ut ulterioris seditionis ansa & occasio omnis partium studiosis præscinderetur.*

§. 4. Ad hæc verba, *Prodigii* instar est, quod notandum duxit *D. Blondellus*, [*potestatem plebis circa sacra*] (de quâ tandem integram

integram diſſertationem elucubravit) artificiis quibuſcunque aſſerturus. *Hîc*,* inquit, *nos monet Clemens, fideles etiam de Epiſcopatu aut Presbyterio contendentes, non ab Epiſcopi ſingularis* ϗ ὑπερέχοντος *nutu, ſed à multitudinis præceptis pependiſſe.* * Apoll: p. 12.

§.5. Certè, ſi ſeriò rem egerit *D. Blondellus*, de *Presbyteris* ſuis (non de *Epiſcopis* noſtris) actum planè & triumphatum erit, nec enim ab *univerſo* aliquo *Presbyterorum Collegio*, quod ille tam efflictim ardet, ſed à *multitudinis* ſolius arbitrio tum *contendentes* de *Presbyterio*, tum *fideles* omnes *Corinthios* pependiſſe æquè concludendum erit.

§.6. At quis, ſodes, à *fidelibus* de *Epiſcopatu*, ut ais, (contra ipſos ab *Apoſtolis* conſtitutos) *Epiſcopos contendentibus*, quis à *populo* contra *principem* ſuum tumultus ciente, quis à verbis ad retundendam *ſeditionem* ad *plebem* factis, argumenta ad *authoritatem* populo adjudicandam, principi derogandam, duci poſſe exiſtimaverit?

§.7. Imò adhuc *Clementis* manibus iniquior es, *D. Blondelle*. Ille φιλοπρωτευόντων, ſiqua ſit. *pietatem*, *generoſitatem*, *charitatem* appellat, ut ſi quoviſmodo (licet ſummo cum damno ſuo) inſanam *plebem*, ad debitum *Epiſcopis* ſuis obſequium revocare poſſint, incumbant ſedulò, ſéque *licita* omnia ipſorum gratiâ facere paratos affirment, ultroneas aut *peregrinationes*, aut *exilia* ſuſcepturi, modò ad *pacem Eccleſiæ Chriſti* redire permittatur, modò *Epiſcopis* à *Chriſto* ipſo *Eccleſiis* præpoſitis, ſua dignitas ſarta tecta conſervetur. Tu verò, *D. Blondelle*, ſuaviſſimam hanc, & in ſolorum *Epiſcoporum* gratiam, effictam oratiunculam, perſpicillis, neſcio quibus, perluſtrans, ſerio quidem & conſtanti vultu, *omnia à multitudinis præceptis, non ab Epiſcopi ſingularis nutu pependiſſe concludis.* Quid verò eſt, ſi hoc non ſit, adverſus *Clementem* ex *Clemente* militare, ne dicam contra apertiſſimam lucem cæcutire? Imò, quod adhuc magis dolendum, & ſtupendum eſt, * *D. Blondellus*, quaſi poſt unius paginæ breviculum intervallum ſui planè oblitus eſſet, ſic tandem è ſententiâ *Clementis* concludit, *Eoſdem, qui communi concilio Eccleſiam regebant, Presbyteros, nihil* ἀρχοντικῶς *attentaſſe, ſed multitudinis dicto audientes fuiſſe.* At meminiſſe debuit *vir Doctiſſimus*, non de *Presbyteris*, aut *Epiſcopis* veris, ſed de *fratribus*, aut *fidelibus* (i.e. *Chriſtianis* ad *Clerum* nondum evectis) de *Epiſcopatu*, aut *Presbyterio* contendentibus, *Clementis* verba, ipſo *D. Blondello* arbitro, intelligenda fuiſſe. * p. 13.

§.8. Concludit tandem *Clemens* (& cum hoc testimonio *Clementina* hæc nostra dissertatiuncula finienda est) Ὑμεῖς ἓν οἱ τὴν καταβολὴν τῆς στάσεως ποιήσαντες, ὑποτάγητε τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ παιδεύθητε εἰς μετανοίαν, *Vos igitur qui seditionis fundamentum fecistis, senioribus* (i. e. *Episcopis* in qualibet *Ecclesiâ*) *vestris subjicimini, & ad resipiscentiam erudimini.*

§.9. Ex quibus omnibus satis patescit, quàm sine omni veritatis specie concluserit * *D. Blondellus, nominale tantùm inter Episcopos & Presbyteros fuisse discrimen, reale nullum,* Cùm revera solorum (cum *Diaconis*) *Episcoporum*, κατὰ πόλεις singulas constitutorum mentio reperiatur, quandoque sub ἐπισκόπων, quandoque sub πρεσβυτέρων titulo, nullo planè *Presbyterorum*, quos hodiè dicimus, nedum *plurium* in eadem *Civitate*, *Episcopo* suo comparium, aut ἰσοτίμων, indicio, aut vestigio comparente.

* p. 13.

§.10. Et de *Clemente*, & ex divinâ *Epistola* ejus (*Episcopalis* ordinis firmissima *columnâ*) productis testimoniis, hactenus dictum esto.

CAP. IX.

Syllabus dicendorum. Hermas. Ejus Censura. Testimonia ex Herma quatuor nihil Blondellum juvant.

§.1. POst *Clementem Romanum* sequuntur apud *D. Blondellum Polycarpus, Hermas, Pius Papa, Ecclesiastici regiminis forma, quo tempore Romam advenit Marcion*, Tandémque *Justinus, Papias, Ecclesiæ Gallicanæ testimonium*, & *Irenæus*. Hos omnes causæ suæ favere *D. Blondellus* sibi fortiter persuadet.

§.2. *Polycarpi* testimonia obiter se nobis offerentia * jamdudum perlustrata sunt, ut & *Papiæ*, & *Irenæi*, & ✠ alibi etiam *Justini*. Reliqua jam paucissimis perstringenda sunt.

* *Dissert:* IV. c. 22.
✠ c. XVI. XVII.

§.3. De *Hermâ*, seu libri, qui *Pastor* inscribitur, *Authore*, mirum est quàm sine omni lucri, aut mercedis intuitu, molestiam sibi creaverit * *vir Doctissimus*. Scripta quidem ejus, *Larvati Prophetæ somnia*, ipsum *Scriptorem impurum Dogmatisten, Novatianorum*, & *Pelagianorum fontem, Montanisticarum superstitionum gurgitem*, disertè ✠ appellat, &, cùm sic fecerit, ejus *patrocinio* statim utitur, *Nobis*, inquit, *hoc unum propositum est antiquissimum scriptorem* (certè quem *larvatum* dixerat, jam tamen verè *antiquissimum*) *de Ecclesiarum sui temporis statu loquentem audire, impurum* (ante duas lineas) *dogmatisten*, jam tamen *dignum* ut *audiatur*, & *testimonium ferat.*

* *Apol:* p. 16.
✠ p. 17.

§.4

§.4. Non hîc lector perspicillis meis indigebit, ut statuat quid in hâc, aut quâvis demum lite dirimendâ, ab iis expectandum sit, qui sub inani φιλαρχαιότητος specie, omnia, quæ ad partes ipsorum quovis artificio trahi possunt, ex trivio (ne cum *D. Blondello* dicam, ipsâ *impuritatum* sentinâ) corradunt, quæ verò ex purissimis intemeratæ *Ecclesiæ* fontibus petita contra ipsos militant, ea aut non advertunt, aut uno statim fastidientis stomachi, calami obelisco conficienda, uno flatu, uno [* *Quid tum?*] dissipanda existimant. *Deus pacis & veritatis, Christianissimum puræ & illibatæ Antiquitatis amorem non calamis, sed intimis mentibus nostris indere dignetur.* * *vid: Diss:* II. c.24.

§.5. Verùm, ut *D. Blondello* rem gratam faciamus (ut & *Waloni*, qui hunc *impurum dogmatisten, larvatum prophetam*, ut **Pauli discipulum* seriò laudat, & eadem omnia, quæ *Blondellus* testimonia ex eo solenniter producit) per nos licet, *Hermas* loquatur, & *de sui*, quodcunq; illud fuerit, *temporis statu* liberè testetur. * *wal: Mess:* p.250.

§.6. *Primum testimonium* l.I. *Vis:* 2. Κλήμης πέμψει εἰς τὰς ἔξω πόλεις, σὺ δὲ ἀναγγελεῖς τοῖς πρεσβυτέροις τῆς ἐκκλησίας.

§.7. *Respondeo*, 1mo. Quid si in *Ecclesiâ Presbyteri* tunc fuerint? Fuerunt itidem & *Episcopi*, Talis *Romæ Clemens*, cujus istic in prioribus mentio est.

§.8. 2do. Quid si *universæ Ecclesiæ*, aut plurium civitatum ad unam *Metropolim* pertinentium, *Episcopi*, hic, ex more sæculi istius, quo *Episcopis* πρεσβυτέρων nomen tributum concedimus, Πρεσβύτεροι τῆς Ἐκκλησίας dicantur? Certè si utrumvis statuatur (utrumque verò statuendum esse eo ævo, quo iste, quisquis erat, *dogmatizaverit*, parum dubitamus) satis causæ nostræ consultum putabimus.

§.9. *Secundum testimonium l.*II. *Mand:* 8. *Inter Christiani officia recenset, Majores natu colere, fraternitatem conservare.*

§.10. Ita quidem. Sed quid inde? Ergóne jam iidem sunt *Episcopi* & *Presbyteri?* Nos certè *Hieratici, natu majores*, quicunque illi sunt, seu *Episcopi*, seu *Presbyteri*, seu demum *Laici* canicie venerandi, *colendos*, itémque *fraternitatem*, seu cum *fratribus unionem* omnem, *conservandam* putamus, sed ex eo nihil contra superioritatem *Episcoporum* concludi posse confidimus.

§.11. At *ubique*, inquit *D. Blondellus*, *communi Seniorum Concilio Romæ regi solitam fraternitatem insinuat.*

§.12. *Insinuat*, sed quibus demum verborum involucris? Dicatur apertè, certè non his, quæ à *D.Blondello* apponuntur, nec

quidem aliis uspiam, Siqua enim summæ diligentiæ viro spes talis affulserat, styli eum sui non adeò parcum novimus, ut lectori suo ea invisurus fuisset. At 2do. si illud concedatur (quod tamen nullatenus concedendum nobis persuasit, aut *Pastor*, aut *Blondellus*) nihil tamen nobis, *commune Seniorum consilium* officiet, quamdiu *Clemens singularis Romæ Episcopus*, qui ad regendam *Ecclesiam* hoc *consilio* uti potuit, nobis ereptus non fuerit.

§.13. *Tertium testimonium Vis:*III. *hæc*, inquit, *habet. Lapides quadrati & albi* &c. *sunt Apostoli & Episcopi & Doctores & Ministri, qui ingressi sunt in Clementiâ Dei, & Episcopatum gesserunt & docuerunt & ministraverunt*, Et l.III. *sim:9. Tales sunt qui crediderunt quidem Episcopi*, i.e. *Præsides Ecclesiarum, alii vero*, &c. Et deinde, *qui Præsides sunt ministeriorum.* Hìc *utroque*, inquit *Blondellus*, *loco Cleri, post Apostolos, duos tantùm gradus facit, Episcoporum, qui Ecclesiis, Diaconorum, qui ministeriis præsunt.*

§. 14. Liberè igitur *D. Blondellus* hujus testimonii beneficio fruatur, sibíque prolixè gratuletur, Certè siquid exinde *Presbyteris* ipsius minùs fausti obvenerit, quorum nulla planè hîc mentio est, *Blondello* sic jubenti imputandum erit. Nobis interim *Episcopi* incolumes manent, iíque *Ecclesiarum Præsides*, nec unius *Ecclesiæ plures* compares, sed *singulis Ecclesiis* accommodati *singuli Episcopi*, *Episcopatum* gessisse permittuntur; Nihil causæ nostræ optatius dici potuit, nihil *Clementis Romani* dicto de constitutis ab *Apostolis* κατὰ πόλιν *Episcopis* & *Diaconis* convenientius.

§.15. *Quartum. Idem*, inquit l.II. *Mand:*12. *Quem Spiritus terrestris, vacuus, & fatuus, non habens virtutem, agit, his notis dignosci vult, Exaltat se, & vult primam cathedram habere*, &c. Et l.III. *Sim:*8. *Qui virides quidem virgas & scissuras habentes tradiderunt, fideles semper fuerunt, & boni, sed habentes inter se quandam invidiam, & contentionem de Principatu & dignitate, Verùm omnes hi insipientes sunt, & fatui, qui habent inter se æmulationem de principatu*, &c. *Vita etiam eorum, qui custodiunt mandata Domini, in mandatis consistit, non in principatu, aut aliquâ dignitate, per patentiam enim & humilitatem animæ, vitam homines consequentur, per seditiones verò & contemptum legis, mortem sibi acquirunt.*

§.16. Certè hoc tanto conatu nihil adhuc *novum*, aut quod *Prælaticis* minùs faveat, productum videmus. Omnia contra *contentionem, æmulationem, ambitionem*, φιλοπρωτείαν satis sobriè prolata,

prolata, nec, ut ab *impuro dogmatiste* expectandum erat, nihil contra *Episcopalis ordinis*, aut *officii dignitatem*, quam potius sub *Primæ cathedræ*, *Principatus*, *dignitatis* mentione assertam videmus, & ab hoc ipso *larvato prophetâ* confirmatam.

§.17. Quæ verò de *Diotrephis* φιλοπρωτεία * fusè disseruimus, omnia ad hanc rem satis commodè reponi possent, si istis vacaremus. * *Differt*: I. c.13.

Cap. X.

Pii Papæ testimonia nihil Bloudello prosunt. Πρωτοσταγέντων *jus. Blondelli syllogismus in ipsum retorquetur. Præfectus Ecclesiæ, Christi tamen servus.*

§.1. SUccedit *Pius Papa: anno*, inquit, *Domini* 146. *in Hygini locum suffectus, anno* 150. *Martyrium passus* (qui ideò & ipse *Episcopus Romæ decimus* fuit, & post *Blondellianam æram* scripsit, qua, ipso fatente, *caput extulerat Episcopatus*) Et certè si ab illo contra *Episcoporum superioritatem* testimonia *Blondello* suppetant, quid est, quod de eo non sperent, qui patrocinio ejus utuntur, quid nos *Prælatici* non metuamus?

§.2. Hic, inquit, *Pius Hygino post* 4. *annorum vacationem suffectus est*. Illud veréne an secus dictum sit, causæ nostræ non interest, Nec igitur de talibus litigamus; At *hujus*, inquit, *tempore*, πρωτοκαθεδρίας καὶ ἐπισκοπῆς *prærogativa, quæ passim antiquissimo inter Presbyteros jure quodam naturæ, reservata fuerat, in alios jure electionis ac suffragiorum transferri cœpit*. Itidem in re istâ nos nemini litem moturos pollicebamur, verùm si 1mo. certum fuerit, *Hyginum clerum composuisse, gradúsque primum distribuisse*; si 2do. (ut *Justus Viennæ à fratribus constitutus, & Collobio Episcoporum vestitus à Pio dicitur, ideóque Presbyteri & Diaconi eum observare jubentur*, sic) ipse *Pius suffragiis Ecclesiæ communibus ad Episcopatum aut Præfecturam electus fuerit* (quæ duo *D. Blondellum* fatentem habemus) sequetur illud, *Pium* quidem ex *primogenituræ jure Hygino non successisse*, ideóque aut talem in *Ecclesia succedendi morem* nunquam viguisse (quod satis in prioribus manifestum redditum est) aut ante *Pii* scriptam *Epistolam* immutatam esse.

§.3. At quicquid hâc in re, aut affirmetur, aut negetur, *Pius* sine dubio *Episcopus* fuit, *Justúsque* sic *supra Presbyteros*, ipsâ *Episcopalis ordinis* prærogativâ, *efferri* ab eo dictus, ut eum *Presbyteri observare jubeantur*. Et quid, quæso, lucelli ex hoc tam

importuno molimine *D. Blondello* accrevisse putandum est? Certè in contrarium luculenter omnia. Ne quis tamen *Episcopali gradu, & pristino jure, ob institutum &c. præpositum, dejectos Presbyteros putet, Apostolicos*, inquit, *viros, quotquot ad sua tempora gregem paverant, generali Presbyterorum nomine, more majorum nuncupat. Presbyteri illi*, inquit, *qui ab Apostolis educati usque ad nos pervenerunt*, &c. & *Ep:* II. *Presbyteri & Diaconi non ut majorem, sed ut ministrum Christi te observent.*

§. 4. Ex his *Pii* dictis *syllogismum* statim ovans nectit *D. Blondellus*, *Quisquis à Presbyteris Episcopum ut majorem observandum negat, is revera Presbyteris parem—— agnoscit, At Pius à Presbyteris Viennensibus Justum Episcopum ut majorem observandum negat, Ergo——*

§. 5. Quisnámne verò hoc seriò à *D. Blondello* factum putabit? Si putaverit, recordetur, quæso, quæ hîc de *Presbyterorum*, eadem etiam de *Diaconorum* observantiâ dici; *Presbyteri*, inquit, *& Diaconi te observent.* Eâdem igitur ratione, eodem *medio Episcopum Viennensem*, adeóque ipsos *Blondellianos Presbyteros Diaconis* exæquatos ex *Pii* verbis conclusuri sumus. *Quisquis à Diaconis Episcopum ut majorem observandum negat, is revera Diaconis parem agnoscit. At Pius à Diaconis Viennensibus Justum Episcopum, ut majorem, observandum negat, Ergo Pius Diaconis parem Episcopum agnovisse putandus est.* Vides, *Lector*, quid sit καμμύοντα πυκτεύειν, nec curare quibus demum *ictibus* ipsi pateamus, modò nos alios feriisse videamur.

§ 6. Verùm 2do. Nihil ex hoc *Pii* dicto seu *Episcopis* seu *Presbyteris* metuendum est. *Episcopus* certè *Presbyteris & Diaconis major* fuit, at & ipse *Christi minister*, eóque magis ab *inferioribus observandus*, quòd ipse *Christo*, quàm, quòd illi *inferiores inserviant.* Ipse quippe *Christus discipulis* suis *major*, idem se κύριον *Dominum* esse affirmat, & ita ab illis appellari, & ut *Dominum observari* permisit, cùm tamen & ipse illis *ministraverit, pedes laverit*, illis *Episcopalis* non *fastus*, sed *humilitatis, charitatis, modestiæ* ὑπόγραμμον exhibens. Ideóque, quisquis ἐν ὑμῖν μείζων, in *Ecclesiâ Christi* aliis *major* fuerit, *Lu.* XXII. 26. quisquis ἡγούμενος *præfectus*, γινέσθω ὡς νεώτερος, ὡς ὁ διακονῶν, *fiat ut junior, & ut qui ministrat*, Et sic certè *Episcopis* locutum *Christum* nos *Prælatici* fatemur, nec quenquam ad *Christi exemplar* efformasse vitam censemus, qui non *observantiam* omnem sibi, non ut *majori*, sed ut *ministro Christi* præstari expectet.

§. 7.

§.7. At rursus *Pius adversus eos qui Ecclesias communi Presbyterii totius consilio regendas non putant, longè alium Patrum fuisse morem docet*, hac *salutationis* formulà, *Salutat te Senatus pauper Christi apud Romam constitutus, &c.*

§.8. Piget talibus immorari, crambénque toties recoctam *Lectori* porrigere. Concedimus *Senatum sub Pio Romæ*, eúmque, ut *D. Blondello* adblandiamur, *pauperem* fuisse, Et hunc quidem *Presbyterorum* fortassis (nam in *principalibus civitatibus* quandoque *Episcoporum*, totidem *urbium singularium Præfectorum*, *Senatus* fuisse, in prioribus satis monstratum est.) Hos verò *soli divino Christi Monocratoris* imperio subfuisse, & ab iis *communi ipsorum consilio Ecclesiam* gubernatam fuisse, sic ut *nec Presbyteris Episcopus, nec Episcopis demum Metropolitanus præponeretur*, illud quidem ex nudâ *pauperis Christi Senatus* mentione (probatione certè perquam exili, liceat dixisse *pauperrimâ*, & conclusionem planè *emendicante*) nemo nobis persuasurus est. Multò minus (quo claudi hanc rem omnem *D. Blondellus* voluit) *Pium præpositum servum, non Dominum fuisse*. Certè, qui *fratrum*, qui *Presbyterorum præpositus*, & *Dominus* fuit, fuit idem *Christi* & *Ecclesiæ Christi servus*, ideóq; *Ecclesiæ inservìit*, quia iis à *Christo præpositus* fuit, at & nunquam magis *Dominus* (ex ipsius *Christi* exemplo & *doctrina*) quàm cùm sic *inservierit*.

Cap. XI.

Regiminis forma Marcionis tempore. Blondelliana æra à seipso conculcata. Conclusiones Blondelli ex narratione Epiphanii, quàm infirmæ, & quàm nihil contra nos valent. Marcionis Historia, Absolutionis & communionis non Episcopatus petitio. Canon Ap: XIII. Πρεσβύτεροι *de Episcopis. Excommunicatum non admittere ad communionem, ad Presbyteros pertinet.* Συλλειτουργὸς *paritatem non arguit, ut nec* σύνδουλος, συστρατιώτης.

§.1. SEquitur *Ecclesiastica*, quam *D. Blondellus* vocat, *Regiminis forma, quo tempore Romam Marcion advenit.*

§.2. Res aliquantò implicatior, & quæ paulatim, & per gradus à nobis explicanda est. *Marcionem*, inquit (*postquam ab Episcopo parente ob stuprum virgini illatum Ecclesiâ pulsus est*) *Romam, Aniceto Pii loco An: Dom:* 150. *ordinato, se contulisse memorat Tertullianus. Melius tamen Epiphanius, transfugium illud antequam Pius sederet, contigisse refert.* Ἄνεισιν εἰς Ῥώμην μετὰ τὸ τελευτῆσαι Ὑγῖνον τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης, &c. *Adver: Marc:* l.III.

§.3. De *annorum* hâc in re *quatuor*, aut *quinque* intervallo,

aut discrimine. *Patres* illos venerandos committendos curare, nulla nos necessitas cogit, nec enim *D. Blondello* in rebus tantillis litem intendimus, quibus tanto majora non desunt, in quibus æquitatem ejus desideremus.

§.4. Concedamus igitur *ante Pii*, sed & *post Hygini Papatum*, *Marcionem Romam venisse*. Certè siquid ex hâc περιστάσει exurgere putetur, quod *Episcoporum* dignitati obesse videatur, necessarium erit, ut *D. Blondellum* iterum monendum curemus, hunc ipsum *Epiphanio*, & *D. Blondello* definitum temporis articulum solenni *Blondellianæ* (*Episcopatus caput supra Presbyteros attollentis*) *æra*, *An:Ch:* 135. integro septennio, si non decennio, posteriorem esse, Ideóque aut hoc *advenientis Romam Marcionis tempore*, *Episcopos Presbyteris majores* fuisse, aut cum *Walone D. Blondellum* calculos suos rectè non posuisse, etiam cùm ex alterâ potius parte errasse ipsorum plurimùm interfuerit.

§.5. At quid demum *hoc advenientis Romam Marcionis tempore* factum est, quod *Presbyterorum* causæ faveat? Illud omne, ut videtur, ex his *Epiphanii* adventum ejus recensentis *verbis* petendum est. *Romam*, inquit *Epiphanius*, *petit Marcion*, *postquam Hyginus Episcopus decesserat*, *Et* τοῖς ἔτι περιοῦσι πρεσβύταις καὶ ἀπὸ τῶν μαθητῶν τῶν Ἀποστόλων ὁρμωμένοις συμβαλὼν, ᾔτει συναχθῆναι καὶ οὐδεὶς αὐτῷ συγκεχώρηκε, Ζήλῳ λοιπὸν ἐπαρθεὶς ὡς οὐκ ἀπείληφε τὴν προεδρείαν τε, καὶ εἴσδυσιν τῆς ἐκκλησίας, ἐπινοεῖ ἑαυτῷ, καὶ προσφεύγει τῇ τοῦ ἀπατεῶνος Κέρδωνος αἱρέσει, καὶ ἄρχεται προτείνειν τοῖς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ πρεσβυτέροις τοῦτο ζήτημα, Τί μὴ ἠθελήσατέ με ὑποδέξασθαι; illis statim respondentibus, Ὅτι οὐ δυνάμεθα ἄνευ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ τιμίου πατρός σου τοῦτο ποιῆσαι, μία γάρ ἐστιν ἡ πίστις καὶ μία ὁμόνοια, καὶ οὐ δυνάμεθα ἐναντιωθῆναι τῷ συλλειτουργῷ πατρὶ τῷ σῷ. *Cum senioribus usque tunc superstitibus, quique ab Apostolorum discipulis prodierant, collatione factâ, se in Synaxin recipi petierat: Nemo verò ipsi permisit. Cæterum invidiâ* (potius *irâ*) *elatus, velut cui nec præcedentia, nec ingressus Ecclesiæ datus; id sibi cogitavit, ut ad Cerdonis impostoris hæresim confugeret. Incepit autem Presbyteris, qui tunc temporis erant, hoc quæsitum prætendere, Quâ de re me non suscepistis?* Illi verò, *Quia id facere non possumus, sine honorandi Patris tui permissu, una enim fides est, una animorum consensio, nec possumus Collegæ* (ad verbum, *Comministro*) *bono Patri tuo contraire.*

§.6. Quid hinc ad *D. Blondelli* causam adserendam elici magis possit, quàm ex quâcunque πρεσβυτέρων mentione sperandum

dum erat, ego certè defixis & intentis oculis nullus video.

§.7. Tria ſunt, quæ *D. Blondellus*, ad προπυγμῆς, aut σκιαμαχίας modum, hîc prælibanda cenſuit, quæ an vera ſint, an ſecus, ſcire, noſtri certè non intereſt.

§.8. *Quartò* igitur hinc concludit, *de ſede Romanâ, per quadriennium viduatâ, invadendâ Marcionem cogitaſſe.*

Quintò, Turbonem hunc ſexennio ad minimum in ipſo conatu oppreſſum.

§.9. Hæc certè nec verè ex *Epiphanii* narratione concluſa ſunt, nec quoviſmodo rem noſtram attingunt.

§.10. An *ſedem*, i. e. *Cathedram* ſeu *Epiſcopatum Romanum invadendi lubido Marcioni* unquam *inſederit*, non opus eſt, ut, *inſpecto perſpicillis* noſtris vafri hominis pectore, definiamus. Aut quid hâc in re ab aliis definiatur, huc adferamus. Certè de εἰσδύσεως τῆς ἐκκλησίας, *ingreſſu Eccleſiæ*, de *receptione ad ſacram Synaxim* ab eo petitâ præcipuus hîc ſermo eſt, & προεδρείας fortuita quædam, &, ſi non mendoſo Codici imputanda, ſaltem, *ſecundaria* mentio.

§.11. Ille ob *ſtuprum à Patre ſuo, Epiſcopo exiſtente, Eccleſiâ Helenoponticâ arcebatur, Romámque adveniens* ᾔτει ζωαχθῆναι, *ad communionem recipi*, nec certè ad *Epiſcopatum promoveri*, ſed *in Eccleſiam*, à quâ juſtè amovebatur, *admitti poſtulabat.*

§.12. Hoc planè infimum *Chriſtiani* hominis *privilegium* ei *negabatur*, nec igitur, ſine magnâ inſaniæ mixturâ, cui ad ima aditus non patebat, ad ſumma adſpirare poterat. Imò, cùm hâc ſpe excideret, viliſſimum ſibi remedium excogitat, ad *Cerdonis hæreſin* fugit, non jam *Epiſcopi*, aut *Doctoris*, ſed *Diſcipuli* locum avidè arripiens.

§.13. Imò, cùm *Presbyteros, quorum nemo petitionem ejus admiſit, interrogaret, quâ de cauſâ eum non ſuſceperint*, ex ipſorum reſponſo patet, non *cathedram Epiſcopalem*, ſed aliquem inter *fideles* locum ab illo expetitum fuiſſe. Illud enim & ex uſu *Eccleſiæ*, & *Can: Ap:* XIII. cautum fuit, ne *qui ab uno Epiſcopo excommunicatus ſit, & ad aliam properet civitatem, ſine commendatitiis literis*, i. e. *ſine prioris Epiſcopi permiſſu, ſuſcipiatur.*

§.14. Verùm, poſt multas, & quas piget referre, ambages, rem tandem acu pungit *D. Blondellus, Hinc*, inquit, *apparet ſecundo à Chriſto nato ſæculo* (imò poſt æram tuam, *Doctiſſime Blondelle*, ex quâ id factum ipſe alibi negas) *pares Epiſcopis Preſ-*

byteros, ejusdem collegii fratres, & ministerii consortes, Romæ creditos, Nullum tunc temporis reale inter eorum munera discrimen ibidem excogitatum, solúmque προλοχαθεδρείας, *jus pro Cleri fraternitatísque totius arbitrio, relictum esse.*

§.15. At undenam hæc omnia tam festinantèr, & currenti calamo conclusa sunt? Ex eo tantummodo, quòd qui hîc πρεσβύτεροι dicuntur, *Episcopum Ponticum* συλλειτεργὸν appellent.

§.16. At, quid si *Romanæ Provinciæ Episcopi*, demortuo jam *Metropolitano*, seu *Papæ Hygino* superstites, πρεσβύται & πρεσβύτεροι hîc dicantur? Certè uno indicio ipse contextus illud nobis satis probabile reddit, cùm dicatur, *petitioni ejus* ὐδένα συγκεχωρηκέναι *neminem annuisse.*

§ 17. Certè si de *Presbyteris*, quos hodiè dicimus, *communi consilio Ecclesiam administrantibus*, sermo esset, dicendum fuit, Πρεσβυτέειον, vel γερουσία, vel συνέδειον, vel demum *juncto consilio* πρεσβύτεροι *illud non permiserunt.* Cùm verò de *singulis* dicatur, ὐδεὶς ἀυτῷ συγκεχώρηκε, argumentum non quidem δεικτικὸν, at nec improbabile, hinc necti potest, de eo, quod ad *singulos* pertinebat, sermonem fuisse.

§.18. At, ne in re non adeò certâ quicquam definiamus, illud secundò addi potest, hoc *Episcopalis sedis vacantis intervallo*, nec novum, nec, à quo nos *Prælatici* abhorreamus, inauditum censendum esse, si, qui viduatam *Ecclesiam* procurabant, *Presbyteri, excommunicatum*, & literis *commendatitiis* ab *Episcopo*, qui eum *excommunicaverat*, nullatenus munitum, ad *pacem* & *communionem Ecclesiæ* admittere recusaverint. Quod tamen unicum ex hâc rei gestæ historiâ concludi potuit.

§.19. Denique, quod ad συλλειτεργῦ nomen attinet, non est quòd ex eo *collegarum*, aut *comparium* æqualitas *omnigena* argui, aut concludi putetur, sed tantùm *hujus* particularis λειτεργίας, de quâ istic sermo est, participatio; quo modo *Apostoli* Θεῦ συνεργοὶ, I. *Cor.* III. 9. *Priscilla* & *Aquila*, & *Urbanus*, aliíque *Pauli* συνεργοὶ, *Ro.* XVI. 3. 9. *Epaphras Apostolorum* σύνδελος, aliíque συστρατιῶται in *sacro Codice* dicti sunt, qui nullam tamen sibi cum *Apostolis*, ut nec *Apostoli* cum *Deo*, ex vi istorum titulorum, *æqualitatem* vendicârunt.

§.20. *Presbyteros* interim, quos secundarios dicimus, æquè ac *Episcopos*, & *Christi*, & *Ecclesiæ*, cui præficiebantur, λειτεργὸς fuisse, (licèt non *Episcopis pares*) nihil mirum si hîc *Epiphanius* (*Aërianæ* ubique & *Blondellianæ* sententiæ satis notus hostis) libenter

libenter agnoverit, aut si nos, ut gratum illi faciamus, liberaliter largiamur. Reliqua, quæ ex hoc testimonio conclusisse se putat, ea sunt, quæ à nobis commemorari, nec vacat, nec litis hujus interest.

Cap. XII.

Gallicanæ Ecclesiæ testimonium. Hieronymus à Blondello arguitur. Irenæus πρεσβύτερος, *verè dictus, qui & Episcopus.* Νεώτεροι *Lu:* XXII.26.

§.1. Restat unicum, quod appellat, *Gallicanæ Ecclesiæ testimonium*, quod, ut cum commodo suo proponat *D. Blondellus*, *Eusebii* imprimis, dein Charissimi *Hieronymi* (ut & *Fastos Græcos* taceam) παροράματα, necessariò per modum παρασκευῆς, ab illo *coarguenda* erant. Nam, si aut *Eusebius* non deliraverit, aut *Hieronymus Eusebianam hallucinationem* novis παροράμασι non cumulaverit, aut *Fasti Siculi totam luculentissimæ Historiæ seriem* non *conspurcaverint*, nullum planè hîc, quod in nos vibrari posset, telum, *Gallicana Ecclesia D. Blondello* largitura erat. Apol: p. 23.

Illud hîc nobis fixum & ratum esse volumus, *Chronologicis* disceptationibus, satis quidem & turbidis, & obscuris, in operis non adeò fœcundi, aut placidi exitu, nullatenus immisceri.

§.2. Nos, ne à *D. Blondello* hâc in re vel latum unguem abscedamus, & sic pro *thesauro Carbones in pretio habuisse* dicamur, libenter concedemus *Polycarpum An: Dom:* 167. *gladio confossum esse, Juniique sequentis* 2do. *Pothinum, Christum Lugduni confessum, animam efflâsse*, sic ut *Irenæus successor ejus relictus, anno Episcopatûs, vel nono, vel decimo A: Ch:* 177. *Romam Gallorum Legatus profectus sit.*

§.3. Quid igitur ad *Episcoporum* & *Presbyterorum* ἰσοτιμίαν confirmandam, *Gallicanæ* istius *Epistolæ*, quâ munitus *Irenæus legationem istam* suscepit, *testimonium* facturum est? Certè quicquid sit, ab *Irenæo Episcopo*, jam supra *Presbyterorum paritatem assurgente* (nec, uti spero, *Uriæ*, quas dicimus, *literis*, ab *Ecclesiâ*, cui præsidebat, bonisque *Christi martyribus*, instructo,) deferebatur. Certè & id integris XL. annis post *D. Blondelli* æram, ex qua *Ecclesiarum*, inquit ille, *consuetudo immutata est, & toto orbe ad unum cæteris superpositum omnis Ecclesiæ cura pervenit*; Nec igitur à testimonio hoc, qualecunque demum sit, nobis valdè metuendum erit.

§.4. At quale tandem *testimonium*? Quæ *Lugdunensium*

Euseb: l. V. κ. δ'.

Martyrum ad *Eleutherium Papam Romanum* verba sunt? scilicet, Ταῦτά σοι τὰ γράμματα προετρεψάμεθα τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ κοινωνὸν Εἰρηναῖον κομίσαι, Πάτερ Ἐλευθέριε, καὶ παρακαλοῦμεν ἔχειν σε αὐτὸν ἐν παραθέσει, ζηλωτὴν ὄντα τῆς διαθήκης τοῦ Χριστοῦ. Εἰ γὰρ ᾔδειμεν τόπον τινὶ δικαιοσύνην περιποιεῖσθαι, ὡς Πρεσβύτερον ἐκκλησίας, ὅπερ ἐστὶν, ἐπ' αὐτῷ ἐν πρώτοις ἂν παρεθέμεθα, *Ut has ad te literas deferret fratrem nostrum communicatorémq; Irenaeum hortati sumus, Pater Eleutherie, Te etiam rogamus, ut eum Christi testamenti Zelatorem existentem, in pretio habeas. Si enim putassemus locum cuiquam justitiam parare, ut Presbyterum Ecclesiæ (ita enim est) eum imprimis commendassemus.*

§.5. Hîc certè libet exclamare, *Ad quid perditio hæc?* Certè omnia tam prolixè producta ad illud unum collimant, ut *Irenæus Episcopus Novennio* jam toto in *Lugdunensi cathedrâ* sedens (ipsius *D. Blondelli* fidem appello, quàm sit hoc verissimum) à *Martyribus Lugdunensibus* (nec enim [à *delegantibus*] illud factum apparet) πρεσβύτερος (aut *Latinè* potius loquentibus, *Senior*) dicatur.

§.6. Certè de vocis hujus pro *Episcopo* acceptatione, abundè in prioribus, præsertim *, cùm de *Polycarpo* sermo incidisset, disseruimus, & in hac re summam & *Papiæ*, & *Irenæi*, & *Clementis*, & *Tertulliani* concordiam advertimus. Nec igitur *Episcopum Irenæum* à *Lugdunensi Ecclesiâ*, aut *Seniorem*, aut πρεσβύτερον rectè dici potuisse dubitamus. Eo quidem modo, quo à *Christo*, *discipuli*, (*subjecti*, aut *inferiores* omnes) νεώτεροι simpliciter, *Lu:* XXII.26. Et in *sacro Codice*, primíque ævi *scriptoribus*, *Ecclesiarum Pastores* aut *Præpositi*, πρεσβύτεροι, non ut *ætatis* tantummodo, sed ut ἀξιώματος, aut *authoritatis* potissimùm titulo, dicebantur.

* Diss: IV. c. 22.

7. Mirum est, tanto conatu, & apparatu hoc unum (toties decantatum) denuò ad *fastidium* à *D. Bl:* productum esse, At magis stupendum, hâc unâ *æquivoci* nominis usurpatione, omnem statim *Episcoporum* ὑπεροχὴν sublatam censeri, ídque post tempus illud, quo *Episcopos toto Orbe cæteris superpositos esse*, ut & *Irenæum* ad hanc *Lugdunensis Cathedræ* dignitatem ascendisse, ipse nobis *D. Blondellus* largiatur.

§.8. Dabit verò nobis res ista æstimandi copiam, quid demum, aut nobis, aut Lectori expectandum sit, si *D. Blondelli* vestigiis insistentes, cum ab hoc *Gallicanæ Ecclesiæ* de *Irenæo* testimonio, ad ipsum dein *Irenæum*, qui proximè succedit, latiùs vindicandum

dum

dum, si insuper ab *Irenæo*, & ipso singulari *Episcopo*, ad *Victorem Papam*, à *Victore* ad *Clementem Alexandrinum*, à *Clemente* ad *Tertullianum*, à *Tertulliano* ad *Origenem*, ab *Origene* ad *Cyprianum*, aliósque notissimos *Episcopalis apicis*, vel *dignitatis* assertores, & propugnatores fidissimos, sequi velimus.

§. 9. Nos quidem prudentiùs otio nostro, pariter, & *Lectoris* commodo consulendum putavimus, & *Dissertationi* satis jejunæ & horridæ finem jamdiu exoptatissimum aliquando imposituri, sarcinulas jam nostras breviter colligendas decrevimus.

Conclusio.

HÆC, quæ jam fusiùs dicta sunt, si cui nondum persuaserint, si post *mysterii* ἀνομίας, & *Antichristi* (ut & *Diotrephis*, & *Corinthiaci schismatis*) procul ab *Episcopis* nostris depulsam invidiam; Si post *Ignatio* primævo *Martyri*, & *Hierarchiæ* nostræ fidissimo ὑπερασπιστῇ abstersam labem omnem, authoritatémque ejus, firmissimis demum columnis stabilitam, & *testimonia* tam frequentia & manifesta ex eo pro *Episcopis* prolata, ut nihil contra apertissimam lucem adhuc vel fingi potuerit, nisi ut *Ignatius Epistolas* nunquam scripsisse credatur; Si post ipsius etiam *Hieronymi* liquidissimas confessiones, sic ut causæ nostræ satis prolixè suffragari, refragari neutiquam existimandus sit; Si post singula hâc in re *S. Scripturarum* loca, æquâ lance perpensa (sic ut ἐπίσκοπος nunquam non, πρεσβύτερος plerunque, si non semper, veri nominis *Episcopum* significare reperiatur) si post regimen *Ecclesiæ Christianæ* adeò graphicè in iis delineatum, ut à *Christo magno animarum pastore, & Episcopo*, ad singulares *Apostolos*, eosdemque *Episcopos*, ab *Apostolis* dein ad singulares in quolibet cœtu, & propriè dictos *Episcopos* (ipso *Christo* instituente officium, *Spiritúque* sancto personas designante) continuâ successione derivatum, ad *Universæ* tandem per quindecim sæcula, *Ecclesiæ Episcopos* (solo, per tot sæculorum decursum, *Aërio* contrà hiscente) descendisse appareat; Si post *Clementis Romani* (*Petri* primùm *Diaconi*, dein in cathedrâ ei succedentis *Episcopi*) de *Episcopis*, & *Diaconis* ab *Apostolis* ubique constitutis, apertissima producta testimonia; Si post aliorum omnium, quos à *Presbyteranorum* partibus stetisse *D. Blondelli* interest, à *strophis* & *technis* ejus vindicatas sententias, sic ut per universum *Blon-*

delliana æræ spatium, ad *An:Chr:*CXL. porrectum, quo integro intervallo à solis *Presbyteris* ἰσοτίμοις *Ecclesias* ille singulas procuratas affirmat, testimonium unicum, aut è sacris, aut *Ecclesiasticis* scriptis (ipsóve demum *Hermâ*) produci nequeat, quod ἰσοτιμίᾳ isti quovismodo faveat; Denique, si post tot ab omni ævo producta decreta, quibus in universum *Presbyteris* sine *Episcopo* quidvis faciendi potestas abjudicatur, omnísque in *Ecclesiâ Christi* potestas *singularibus Episcopis*, *Apostolorum* successoribus, concredita affirmatur; adhuc cuivis dubitandum videatur, annon omnis administrandæ *Ecclesiæ* (*Episcopis* postmodum natis) *Presbyterorum* consessibus à *Christo* & *Apostolis* tradita fuerit; Si post tantam, inquam, undique circumfusam claritatem, adhuc cæcutire quisquam, aut oculos obfirmare decreverit, Unicum certè superest, quod istis, quæ dicta sunt, adjici opportunè queat, nempe ut *Paritatis*, aut ἰσοτιμίας *Presbyteranæ Origines*, aut *Natales* juxtà positi, coram æquis judicibus trutinentur, ut integræ rei gestæ *Annales* (quibus demum initiis, & gradibus inter mortales primùm conspici, dein augeri, adolescere, tandémque lacertos movere *Presbyteratus* cœperit) dilucidè, & ex ipsis, seu χειρογράφων, seu αὐτοπτῶν archivis, aut commentariis desumpti, & à primo (parente dicam, an creatore?) *Johanne Calvino*, ad ultimum *D. Blondellum* deducti, conscribantur, ut sic, factâ comparatione, ad æquos arbitros res tota referatur, simúlque omnibus palam fiat, quid in hâc filiorum contra Patres insurgentium arenâ, hâc νεωτεριζόντων *palæstrâ*, & *agone* unusquisque præstiterit, & quæ demum tanti moliminis gratia, à *Christo*, ab *Apostolis*, à primævis *Ecclesiæ* columnis, à φιλαρχαίοις (ad quos *D. Blondellus* provocat) omnibus, à *pace*, & *unitate Ecclesiæ* universæ, à *Principibus Christianis*, ab ipsâ denique plebe, cui rem adeò gratissimam se fecisse spondent, singulis debeatur.

At & hæc certè ea sunt, quæ aut à me, aut à fratribus meis (utut breviter) perstringi (cùm sine Satyrâ non possint) non optaverim. Det *Deus*, ut consiliis istis locus non sit, ut ingratissimas operas nulla à nobis necessitas extorqueat.

Valeat Vir *Doctissimus*, *Pacémque* & *Ordinem Ecclesiasticum* boni consulat, Nec ad illud (adeò ipsi non inutile futurum) hac qualicunque operâ nostrâ uti dedignetur.

FINIS.

Typothetæ errata sic corrigenda sunt.

PAg. 6.l. penult: le: περισλαβό-
μψοι.
p.8. l.21.le: ſuas
l.26. le: primam
l.33. le: impuritatum
p.9.l.7. le: Iſtas.
p.10.l.36.le:profeſſione) prognatis
p.13.l.7. le: ἐπάγοντες
p.15.l.30. le: conventus facere des:
p.28.l.13.poſt-*polluantur*, add: aut, quod *veneni* eſt, *inficiantur* potius.
p.30.l.17.le. Deo Fidio, Imper: dele pro, & fallentem.
p.33. l.5.poſitam,
l.6.reddendam
p.48.l.10. le: Apoſtolis.
p.63.l.17. le: πραπ:
p.69.l.27. le: videatur, Reſp:
p.75.l.12. le: argumentum Salm:
l.36. le: Mæſtræus.
p.80. l. 20. le: ἐληρεφρόρησεν (non ut vulgatus codex ἐξηρεφόρησεν, aut ἐξεφόρησεν) *ſic deliria protulit*,
p.83.l.12. le: ἀνθολκῆς
p.96.l.26. le: ipſa-ſentina
p.113.l.11. le: γνώμη.
p.116.l. 38. le: ἐνβεπέδωσαν, & Ἰησοῦν
p.121.l.15. le: eundem
p.129.l.36. le: curæ
p.138.l.15. le: καθίσεσθε
p.144.l.14. le: dabantur.
p.146.l.33. dele, ideoque
p.156.l.1. le: cupiamus)
l.22. le: nullis
p.158.l.2. le: Gentium, Confinium puta Gentium, Tyri, & Sydonis, Galilæam circumambientium, (dictam exinde Γαλ:
p.170.l.5. le: περίτηξιν
p.176.l.9. le. παροικία
p.184.l.2. le. συνήχθησαν
p.201.l.9. le: καταστα θέντος.
p.202.l.33. le: illique
p.203.l.1. le. Proconſularis Aſiæ
p.207.l.2. le. occupari.
p.215.l.31. le. πλοῦν,
p.220.l.36. le. tributos
p.227.l.34. le. ſuccedebant)
p.228.l.28. le. ſecundario)
p.231.l.21. le. διπλῆ,
p.233.l.9. le. ad
p 235.l.24. le. iiſdemque
p.236. l. 30. le. valetudinis) tempore,
p.237.l.16. le. ἐμβροχαῖς
p.240 l.29. le. ut interpretes
p.243.l.16. le. Interpretibus.
l.34.le. (ſic ut ἐγκύκλια
p.251.l.13. le: qui ad munus al:
l.30. le: (unde
p.254.l.14. le: nata.
p.256.l.34. le: (annis poſt ipſorum exitum XX.)
p.260.l.18. le. proponantur.
p.261 l.32. le. cum
p.265.l.29. le. quod ὑποθέσις ſerv:
p.273.l.14. le. in pretio erant
p.277.in marg.l.8. le. denatis.
p.281. l.12. le. conſtitutos Epiſcopos)
p.283.l.7. le. ſtomachi halitu, cal:

Restauro del Libro
Badia
di
Cava